B A | B. R. V. 809A

BIBLIOTECA
Centrală a „Astrei"
SIBIU
Inv. 135

Ѝстóрїа

пентрꙋ

лꙋпꙋтꙋл рѡмѫнилѡр лдáкїа.

BIB... „ACTRIM"
...siu.
Nr. 2650

лтокмúтъ

дѣ

Пéтрꙋ мáїѡр де Дичо-Сѫнмѕртúн,

Прѡтопóп, шѝ ла ѝнѕлцáтꙋл крѣéскꙋл Консúлїꙋм Локꙋмтененцїáле

ѝл Оꙋнгáрїей

крѣъбок ѝ кѣрдилѡр рѣвнѕѡр.

De Souvenir de la L. Moga Julie 874.

C. P. Varciano.

лѧ кꙋдя.

ѝ крѫмáска Тупографíе ѝ Оꙋниверситꙋцїй Оꙋнгꙋрéщй дин Пéшта.

1812.

B. R. V.
809-A

Кѫ âневóе ѥсте â нѫ грѣхѝ âдевѣ́рѣл. — —

Кꙋвънт ынаинте.

Зꙋвърдаре ашà недꙋмеритꙃ ын мꙋлцй дин чéй стрéинй Скрïитóрй ïасте де а вомй кꙋ кондéюл асꙋпра Рωмънилωр, стрънепóцилωр Рωмáнилωр чéлωр вéкй, ӣрй че ле шоптѣще лωр дꙋхꙋл ачéла, кáреле-май демꙋлт спре ачѣм ын ынтрънтà пре барбáрй, ка пре Рωмáнй, сáꙋ ка пре Дóмнïй лωр сăй оꙋрáскꙃ, сáꙋ лωр ка прѣ витѣжилωр бирꙋитóрй а тóатꙃ лꙋмѣ сăле писмꙋскꙃ; кът шй кънд фърꙃ де нйчй ѡ добáдꙃ йскодéск чéва, сáꙋ шй минчꙋнй апрïáте спꙋн асꙋпра Рωмънилωр, ынкꙃ сокотéск кꙃ лꙋмѣ тóатꙃ ѣ дѣтóаре сꙃ крѣдꙃ нзлꙋчйрилωр лωр; ка де ѡ кꙋкáтꙃ де врѣме, пре кꙋм мꙃгáрю пре мꙃгáрю скáрпинꙃ, ашà оꙋнïй дела алцïй ынпрꙋмꙋтъндꙃ дефъимърилe, фърꙃ де нйчй ѡ черкáре ал ындевърнꙋй, де йꙃнóв ле дáꙋ ла стáмпꙃ; шй кꙋ кът Рωмънй май ындънк так, немúка ръспꙋнзъндꙃ недрéпцилωр дефъимꙃтóрй; кꙋ ынтъгà ей май въртóс се ынꙋлпꙃ пре Рωмънй ăй микшорà, шй кꙋ волничíе ăй батъжокорй.

Кꙋцетꙋл мïéꙋ ïасте нꙋ ынтрѣгꙃ Йстóрïа Рωмънилωр ѡ ѡ цѣсе, фърꙃ чéле че май въртóс се цин де ынцепꙋтꙋл

лор ѧ Дакїа, дин вѣкїй скрїпторй, пѣнтрѹ ачѣа але ѧ-семнѧ, ка вѫзѫнд Ромѫнїй дин че вицѫ стрѫлучиць сѫнт прусицй, тоцй сусе ѧдѣмне Стрѫмошилор сѫй ѧ-трѹ ѿменіе шй ѧ бѹна кѹвїинцѫ але оурмѧ, ѧдекѫ, катрѫ Ѧнгрѧтѹл лор ал Ѧѹстрїей сѫ фіе кѹ крединцѫ, катрѫ Патрїа са кѹ кѹчеріе, катрѫ Домнїй локѹрилор кѹ ѧскѹлтаре, катрѫ тот де ѧпроапеле кѹ драгосте; шй пре сине ѧтрѹ тоате пѹтериле сѹфлетѹлуй кѹ невоинцѫ сусе деплинѣскѫ, кѫт, прекѹм дела бѹна майкѫ фирѣ ѧѹ ѧ-пѫртѫшит талант бѹн, ѧшѧ тоцй сусе факѫ Четѫцѣнй Патрїей фолоситорй.

Ачѣа ѧкѫ ѧмй кѧѹтѫ сѫ мѫртѹрисѣск, кѫ добѫндінд сѣ фоарте скѹртѫ врѣме спре ѧтокмирѣ Исторїей ачѣцїа, кѫт нічй ѧ ѿ скріе ѧдоаѡ ѿарѫ кѹрат нѹ маѹ сѹферит ѧкѹнцюрѫриле стрѫей мѣле; нѹ пот сѫ мѫ лингѹшѣск міе, кѫ доарѫ нічй ѿ грешѣлѫ нѹ саѹ вѫржт ачй; ба нічй рѫндѹл тѹтѹрор лѹкрѹрилор, пѣнтрѹ ачѣашй кѫѹѫѫ, нѹ лам пѹтѹт цинѣ, чй каре оунде мїаѹ венит ѧминте, ѧколѡ лам ѧсемнат. Пѣнтрѹ ачѣа ѿрй карале де сине воиторю Четиторю де ва фаче, пѫнѫ кѫнд ми се ва дѧ тимп пре ѧделѣте тоате але прочетй, ачѣ бѹнѫтате кѹ мине, ка сѫмй ѧрѣте врѡ сминтѣлѫ че ѿ ва ѧфлѧ ѧ Исторїа ачѣста, кѹ мѹлцемитоаре йнимѫ сѫнт гата ѧ ѿ ѧдрептѧ.

КАП

КАПЪТХЮ.

Пéнтрꙋ дескꙋлекáрѣ рѡмáнилѡр ѫ Дáкїа.

§. ā.

Рꙁскóаеле, кáре лѣꙋ âвꙋт рѡмáнїй кꙋ Дáкїй ѫнаínте де Траїáн.

Дáкїй ѫкꙁ дин ꙁíлеле лꙋй Їꙋлíꙋс Кéсар âтжта ѣрà грéй ѫпꙁрꙁцíей рѡмáнилѡр кꙋ чѣ́ле дѣ́се âле лѡр рꙁскáтерй шѝ прѣ́ꙁй че фꙁчѣ́ ѫ Θракїа, ѫ Іллíрик шѝ ѫтрꙋ ѫлте ѫвечинáте цꙁрй âле ѫпꙁрꙁцíей рѡмáнилѡр, кѫт Їꙋлíꙋс Кéсар Кáпꙋл рѡмáнилѡр дꙋпꙁ оу҃чúдерѣ лꙋй Помпéю протúвникꙋлꙋй сꙋ, шѝ дꙋпꙁ стúнцерѣ Помпеїáнелѡр рѫмꙁшúце, ѫторнѫндꙋсе ла Рѡ́ма, кꙋ грѣ́ ѿасте, кꙋм скрíе Светóнїꙋс ѫ бїáца лꙋй Їꙋлíꙋс Кéсар, се гѫтѣ́ сꙋй ѫфрѫнгꙁ, шѝ сꙋй контенѣ́скꙁ. а) Де кáре примéждїе ѫтжмплáта âлꙋй Їꙋлíꙋс Кéсар фꙁрꙁ де брѣ́ме оу҃чúдере прин Рѡмáнй фꙁкꙋтꙁ ѫй скꙁпꙁ пре Дáкй.

Пре

a) Dacos, qui se in Pontum, et Thraciam effuderant, coërcere, mox Parthis inferre bellnm per Armeniam minorem, nec, nisi ante expertos aggredi praelio. Talia agentem, atque meditantem mors praevenit. *Suetonius* in Iulio Caesare.

Пре Авгѹ́ст оу́рмъто́рюл лѹ́й Їѹ́лїе Кѣ́сар а̂тръ а̂пъръцїа́ Рѡма́нилѡр, ка́реле то́ате гътѣ́нїиле, спре а̂ мишка̀ ръзбо́ю а̂сѹ́пра а̂ѣ́лѡраший Да́кй, ле фъкѹ́се, кѹ́м не лъсѣ̀ скри́с А̂ппїа́нѹс Алеѯандрине́нѹл а̂ Ка́рте чѣ дѣ́спре ръзбо́аеле Їллириче́цй, плѣ́ка, ӑдеке ръни́рѣ, ка́рѣ ѡ̂ а̂ѕ къпъта́т ла четате́ Сето́їа а̂ бъта́м чѣ а̂сѹ́пра Да́лмателѡр, а̂л рътра́се де а̂ пѹрче́де кѹ ѡ̆астѣ Рѡма́нъ а̂сѹ́пра Да́килѡр, шил а̂то́арсе ла Рѡ́ма. а)

А̂съ М. Стати́лїѹс Та́ѹрѹс, пре ка́реле, а̂торкѭ́ндѹсе Ѧвгѹ́ст ла Рѡ́ма, а̂л лъса́се май ма́ре пре́сте ѡ̆астѣ Рѡма́нъ, пре Да́кй, ка́рїй трекѹ́се Дѹ́нъре а̂ пѹ́рциле а̂пъръцїе́й Рѡма́нилѡр а̂ прда̀ дѹ́пъ да́тина лѡр, а̂й бъта̀, шй а̂й стрѭ́мторй а̂се а̂то́арче пре́сте Дѹ́нъре а̂напо́й. А̂тѹ́нчй а̂тѭ́ю, кѹ́м скрїе Дїѡ Ка́ссїѹс а̂ Ка́рте їа. а̂ Исто́рїей Рѡма́нъ Кап кв. фѹ́ръ дѹ́шй ро́бй дѭ́нтръ Да́кй ла Рѡ́ма, пре ка́рїй а̂й фѣ́черъ сѕсе лѹ́пте а̂ Теа́трѹ кѹ Свѣ́вїй. б)

Ѭр М. Кра́ссѹс чѣ́л де Ѧвгѹ́ст рѭндѹ́ит пре́сте цѣ́ра Грѣчѣ́скъ, шй пре́сте Макидо́нїа Повъцѹнто́рїѡ, дѹ́пъ кѹ́м а̂коло́шй, Кап кг. шй кѕ. скрїе Дїѡ Ка́ссїѹс, стръбътѭ́нд а̂сѕшй а̂ Да́кїа пънъ ла четате́ Гѣ́нѹкла фо́арте кръ́нт бътѹ̀ пре Да́кй. б)

Фо́стѹ

---

a) Expeditionem in Getas, Partosque praeparavit - - -. Setovia obsessa, barbarorum manus ingens in auxilium advenerat: quibus obvius Caesar urbem ingredi prohibuit. Eo in praelio lapide genu saucius, per multos dies aeger jacuit. Convalescens Romam ad consulatum rediit, cum Barbatio Tullo collega magistratum initurus, Statilium Taurum ad residua ejus belli dereliquit. *Appianus Alexandrinus* Lib. de Bellis Illyricis.

b) Hi Daci ad Caesarem superioribus temporibus miserant legatos, ac quum nihil eorum quae peterent impetrassent, ad Antonium inclinaverant: verum intestina seditione turbati, nihil ei magnopere profuerant: ac deinde capti quidam, tum cum Svevis dimicare coacti sunt. *Dio Cassius* Historiae Romanae Lib. 51. cap. 22.

c) Fere eodem, quo haec agebantur tempore, M. Crassus, in Macedoniam et Graeciam missus, contra Dacos et Bastarnas bellum gessit. *Ibid.* cap. 23. Sed ad Genucla, quod omnium snb Zyraxis imperio castellorum erat validissimum, profectus est; quod ibi signa militaria adservari audierat, quibus C. Antonium Bastarnae apud Istrianorum urbem spoliaverant, oppugnans, parvo quidem temporis spatio, non tamen sine magno labore, licet abesset Zyraxes, cepit. *Ibid.* cap. 26.

Фо́стаꙋ шѝ а̑лте бꙋтꙋ́и а̑трꙋ Рѡма́нѝй шѝ а̑трꙋ Да́кѝй, кꙋ Да́кѝй ни́че кꙋм нꙋ се а̑фржна̀ а̑ трѣ́че пре́сте Дꙋнꙋре а̑ цинѣ́тꙋриле а̑пꙋрꙋцїе́й Рѡма́нилѡр, шѝ а̑ прꙋда̀. Чѝ, пре оꙋ́рмꙋ а̑ ꙗ́илеле лꙋѝ Домицїа́н а̑пꙋра́тꙋлꙋѝ Рѡма́нилѡр, бꙋртѡ́с рꙋшинат фꙋ Рѡманилѡр рꙋсбо́юл че а̑л а̑бꙋ́рꙋ кꙋ Да́кїѝ. Кꙋ а̑тже́ю тримицѧнд Домицїа́н а̑сꙋпра Да́килѡр пре А̑ппїѡс Сабѝнꙋс; дꙋпꙋ а̑чѣ́м пре Корнелїѡс Фꙋ́скꙋс кꙋ ѿ̑ши́ле Рѡма́не, а̑мѧндо́ѝ а̑чѣ́ле ма́рѝ ѿ̑ши́ рѡма́не фꙋ́рꙋ де Да́кѝ оꙋ́чи́шѝ, кꙋм скрїе Ꙋтропїе ла Ка́ртѣ а̑ ꙗ. а̑ Домицїа́н. a)

Де а̑чѣ́сте грѣ́ле а̑тѧмпла́рѝ лꙋита́т а̑пꙋра́тꙋл Домицїа́н, се мꙋрцинѝ ка а̑сꙋшѝ кꙋ ка́пꙋл сꙋ сꙋ мѣ́ргꙋ а̑сꙋпра Да́килѡр, ка́рїѝ а̑тꙋ́нчѝ а̑вѣ́ Кра́ю пре кꙋмплѝтꙋл Декевал, бꙋрва́т фо́арте и̑скꙋсѝт а̑ мѧестрі́а рꙋсбо́юлꙋѝ, шѝ причепꙋ́т. Де́чѝ мергѧнд Домицїа́н кꙋ ѿ̑ва́стѣ Рѡма́нꙋ пѧнꙋ а̑ Мисїа, а̑ лок де а̑ пꙋртѧ̀ кѧцѝга рꙋсбо́юлꙋѝ, а̑колѡ̀ се дѣ́де спре депринселе са́ле десфатꙋчꙋ́нѝ, шѝ рꙋсбо́юл а̑л а̑крединцꙋ́ лꙋѝ Ꙋлїа́нꙋс. А̑чѣ́ста фо́арте би́не пꙋртѧнд лꙋ́крꙋл рꙋсбо́юлꙋѝ, кꙋм скрїе Дїѡ Ка́ссїꙋс ла Ка́ртѣ ꙗꙋ. кап а̑і. се лови́ кꙋ проти́вничїѝ ла Та́пе, оꙋ́нде ма́ре нꙋ́мꙋр динтрꙋ Да́кѝ дꙋмикꙋ̀. А̑колѡ̀ Вецѝна́с, ка́реле е̑ра̀ а̑л до́иле дꙋ́пꙋ Декева́л, вꙋѧнд кꙋ ни́че кꙋ́м нꙋ по́ате сꙋ ска́пе ві́ꙋ кꙋ фꙋ́га, се фѧкѝ мо́рт а̑тꙋрꙋ чѣ́м ла́лцѝ кѧꙋцѝ; шѝ а̑по́ѝ но́аптѣ а̑ꙋ фꙋцѝт. Ѥ̑рꙋ Декева́л темѧндꙋсе, ка сꙋ нꙋ дѣ́ Рѡма́нїѝ а̑сꙋпра четꙋцїѝ лꙋѝ чѣ́ѝ Крѣ́цѝѝ, демѧндѧ̀, а̑декꙋ порꙋнчѝ ѿ̑ѧменилѡр сꙋ́ѝ, ка се та́е а̑рборїѝ че е̑ра̀ а̑про́апе де четате́, шѝ трꙋпи́шиле сꙋ ле а̑вѣ́скꙋ кꙋ а̑рме, ка бꙋѧнд Рѡма́нїѝ, шѝ сокоти́нд кꙋ сѧнт ѿ̑ста́шѝ, сꙋсе спа́рїе, шѝ сꙋсе а̑тоа́ркꙋ а̑напо́ѝ, прекꙋ́м се шѝ а̑тѧмплꙋ̀. a) Шѝ а̑ша̀ Ꙋлїа́нꙋс немі́ка нꙋ добѧндѝ. Ѥ̑рꙋ Домицїа́н, ка́реле се дꙋсѣсе

a) Et a Dacis Appius Sabinus consularis, et Cornelius Fuscus praef. praet. cum magnis exercitibus occisi sunt. *Eutropius* Lib. 7. in Domitiano.

b) Iulianus enim- - - congressus cum hostibus in Tapis, magnum eorum concidit. Ex quibus Vezinas, qui secundum locum post Decebalum obtinebat apud suos, quum vivus non posset fuga evadere, de industria pro mortuo cecidit; deinde noctu clam profugit. Decebalus veritus, ne Romani victores in regiam ejus irruerent; arbores, quae prope eam erant, succidi mandavit, et truncos armis indui, ut hostes eos, quasi milites essent veriti, regrederentur, id quod factum est. *Dio Cassius* Lib. 67. cap. 11.

сѣсе ѧ Панноніа, ка сѫ їѫбѫндѣскѫ ѧсѹпра Маркоманилѡр, кѫчій нѹй дѫдѹсе ѧжѹторію ѧсѹпра Дакилѡр, ѧвінс де Маркомані шѝ фѹгъріт, кѹрѫнд петрекѹ соліи ла Декебал, шѝ ѧл ѧвїѣ кѹ паче, карѣ маи наінте нѹ ѡдатѫ черѫндѹѡ Декебал, нѹ брѹсе сѫ й ѡ дѣ! ѧ оурма кърѡра тримицѫнд Декебал пре фрателе сѫѹ ѧпрейнѫ кѹ ѧлціи ла Домиціан, се фѣче паче ѧтръ ѥл шѝ ѧтръ Домиціан, кѹ карѣ Декебал добѫндѝ бани мѹлці, шѝ де тот фѣлюл де мѣшерій, шѝ ѧ паче шѝ ѧ рѫсбоію фолосітірій, шѝ даѫде пре тот ѧнѹл дела Рѡмани, шѝ ѧша Домиціан кѹ немѫсѹрат прѣц кѹмпърѫнд паче дела Декебал кѹм мъртвріскѫще Діѡ Кассіѹс ѧ Картѣ ѯѯ. кап ѯ. се ѧтѹрнѫ ла Рѡма. a) шѝ Рѡмані кѹ грѣ рѹшіне ѧ дѡр, шѝ кѹ скапетѹл вистіеріей ѧпърътѣщій ѧ тот ѧнѹл плътѣ пѫітѹіта, ѧдекѫ токміта даре лѹй Декебал, пѫнѫ кѫнд фѹ ѧнѫлцат ла скѹѕнѹл ѧпърѫціей Траіан.

§. Ѯ.

Рѫсбоіл чѣл дин тѫіо ѧлѹй Траіан ѧсѹпра Дакилѡр.

Траіан кѹм ѧпѹкѫ скіптрѹ ѧпърѫціей Рѡманилѡр ѧ мѫнѫ, ѫзѫнд кѹм вистіеріѧ чѣ ѧпърътѣскѫ кѹ дарѣ даѫдей чѣ пре тот ѧнѹл пѫітѹітѫ кѹ Декебал Краюл Дакилѡр се дешъртѫ; дѣспре ѧлтѫ парте прівінд, кѫ Дакій ѧшій ѧмѹлцѣск ѡастѣ, шѝ де че, де че се маи сълъзтѫчѣск; кѹцетѫ се ѧфрѫнгѫ сѹмеціѧ Дакилѡр, шѝ сѫ скапе пре Рѡмані де рѹшінѧта пѫітѹіре че фъкѹсе мишѣлѹл Домиціан кѹ Декебал. Де оунде порні кѹ ѡастѣ ѧсѹпра Дакилѡр, кѹ кă-

рій

a) Interim Quados et Marcomannos ulcisci volens, quod contra Dacos nulla sibi subsidia misissent, in Pannoniam venit, bellum eis illaturus - - -. Victus autem a Marcomannis, et in fugam conjectus, celeriter ad Decebalum Dacorum Regem nuntios misit, et ad pacem ineundam tum invitavit, quam saepius ante petenti non dederat. - - - Sed ad pacem obtinendam de suo quoque fecit impensas, quum magnam mox pecuniae vim, et opifices peritos variorum artificiorum, tam pace quam bello utilium, Decebalo daret, aliaque plura semper ei se daturum promitteret, ex Augustali tamen suppellectile. Nam hac, tanquam ex hoste capta, semper utebatur; veluti qui etiam ipsum imperium servituti suae mancipasset. *Dio Cassius* Lib. 67. cap. 7.

рїй мѹлте бзтзй авжнд; дин ѡсташїй Рѡмани ѧкз ашà мѹлцй кздѣ, шй се плегà де ѧрмеле противничилѡр Дакй, кат не авжнд акѹм кз че май легà плѣциле ѡстащилѡр Рѡмани, ѧсѹшй ѧпзратѹл Траян дѹпз юбирѣ са де ѡамени, кз карѣ ѣрà кзтрз солдацїй сзй, шѣ тзат бестминтеле сале ѧ бѹкзцй, ка кз ачѣле сзсе лѣце тзетѹриле чѣлѡр плегѹицй, кѹм се бѣде ѧ Колѹмна лзй Траян ла нѹмзрзл 32. Ба, Дакїй мѹлте батжокѹрй, шй кржнчене тирзнїй пзнѣ пре Рѡманїй ачѣа, пре карїй ѧй пзтѣ принде бїй ѧ бзтае; азнз шй мѹериле лѡр кз фзклїй ле ардѣ капзл шй оѹмерїй приншилѡр Рѡмани, прекѹм ѧтрз ачѣашй Колѹмнз ла нѹмзрзл 33 ѣсте а бедѣ.

Чй пре оѹрмз Декебал де тоате пзрциле стржмторат, се рѹгà лзй Траян де паче кз фзгэдѹинцз, кз тоате токмѣлеле, ла кѧте ѧл ба ѧдзторà, ле ба ѧплинй, карѣ Траян кз чинститз Рѡманилѡр пзйтѹире, шй нз кз де мижлок а Дакилѡр скапзт ѡ дѣде лзй Декебал. ѧ оѹрма пзйтѹирей сав а токмѣлей ачѣцїа Декебал дѣде Рѡманилѡр ѣрмеле сале, шй мзшиниле чѣле де рзсбою, пре кѹм шй мѣцерїй карїй ѧй кзпзтасе дела ѧпзратѹл Домицїан, ѧй ѧтѹрнз лзй Траян, шй рзспжндй, ѣдекз рзсипй тзрїиле сале чѣле спре ѧпзрарѣ цзрей фзкѹте, шй чѣле лалте. Ашà Траян кз йзбжндз се ѧтѹрнз ла Рѡма.

Ѧсз нз дѹпз мѹлтз крѣме Декебал се десбзлй, кз нз кз ачѣла кѹет ав фз ѧт легатѹрз де паче кз Рѡманїй, пентрз ка сзсе цинз де дженса, чй нѹмай пентрз ка сз скапе де примеждїа кз карѣ ѧл ѧпресѹрасе Рѡманїй. Де оѹнде се шй фѣче ѧщїинцаре ла Рѡма, кѹм Декебал ѧпротивз де кѹм ѣрà фзкѹтз пзйтѹирѣ кз Траян, се кзщигз де ѣрме, четзциле ле дирѣце; ба шй пре ѧвечинателе гинте, ѣдекз нѣмурй ле ѧвитз, ка ѧпреунз кз ѣл сзсе скоале ѧсѹпра Рѡманилѡр, шй ѧлтеле ѧпротива легатѹрей мецешѹѣцце.

§. Г.

Ѧл до́иле рѫсбо́ю а̂лы́й Траїа́н а̂сы́пра Да́килwр.

Де́чи се мърѫинѝ Траїа́н, ка йрѫ ѧсѫши́ кѫ ка́пѫл сѫѫ сѫ мѣ́ргѫ кѫ ѿ́астѣ Рwма́нѫ, а̂сы́пра Да́килwр, шѝ ѧсѫши́ сѫ по́арте рѫсбо́юл а̂че́ста; пе́нтрѫ кѫ фїи́ндѫи кѫноскѫ́тѫ тѫрі́м, шѝ викле́неле йскоди́рѝ а̂ле Да́килwр, шѝ ӑ́лте грewтѫ́цѝ а̂ле рѫсбо́юлы́ че́лы́ кѫ Да́кїи, нѫ се ѧкѫмѫтѫ ӑ́лтѫм а̂ ѧкредини̯а̀ гри́жѣ рѫсбо́юлы́ а̂че́стѫм.

Ѧсѫ, а̂жѫнгѫ́нд ӗ́л ла ци́рмѫрїи Дѫ́нѫрей кѫ ѿ́астѣ Рwма́нѫ, шѝ причепѫ́нд те́хнеле че́ле викле́не, ка́ре се йспитѣ́ Да́кїи а̂ле ци́се; се темѫ̀ ѧда́тѫ а̂ нѫвѫлѝ а̂сы́пра лwр, чѝ се сфѫтѫѝ, а̂че́ст рѫсбо́ю ма́и би́не сѫл по́арте ма́и фѫрѫ приме́ждїе, де кѫт ма́и рѣ́педе. Де оў́нде порнѝ а̂тжю̀ а̂ фа́че а̂че́л по́д де пїа́трѫ пре́сте Дѫ́нѫре, де ка́реле то́лтѫ лѫ́мѣ сѫѫ минѫна́т, кѫ́м сѫ вѣ́де ѧ Колѫ́мна лы́ Траїа́н ла нѫ́мѫрѫл 70. Й́рѫ Траїа́н пѫнѫ сѫ фе́че По́дѫл, а̂мжнѫ̀, ӑ́декѫ ѯѫбовѝ ѧ Ми́сїа. Сѫвѫршѝндѫсе по́дѫл пѫнѫ ла ӑ́нѫ, пѫрче́сѫ Траїа́н кѫ Рwма́нїи а̂сы́пра противничилwр. Чѝ ни́чѝ Декева́л нѫ липсѝ ѧ тот ки́пѫл а̂ фа́че фолоситоа́реле гѫтѝрѝ. Ѧтрѫ а̂че́ст рѫсбо́ю пре а̂че́тѫ пѫрта́т мѫ́лте прѣлѫмина́те сѣ́мне де причепѫ́т ѧпѫра́т, шѝ де витѣ́ѯ ѿста́ш дѣ́де Траїа́н, кѫм скрі́е Дїѡ Ка́ссїѫс ѧ Ка́ртѣ ѯи. кап ді, прекѫ́м шѝ мѫ́лцѝ ди́нтрѫ Рwма́нѝ ма́ре стрѣлѫчи́ре кѫ бърбѫцїа̀ са, шѝ кѫ сѫферѝрѣ́ приме́ждїилwр ӑ́шѝ а̂гонисѝрѫ. a)

Дѫ́пѫ мѫ́лте крѫ́нте бѫтѫлїѝ, шѝ ѧпрѫмѫта́те пїерѯѫ́рѝ, кѫ мѫ́лтѫ ѿстенѣ́лѫ шѝ тро́ѕѫ стрѫбѫтѫ̀ пре оў́рмѫ вѫртѫ́тѣ Рwма́нелwр ӑ́рме пѫнѫ ла Зармеѯегетѫ́са четѫ́тѣ чѣ Крѫ́ска а̂ лы́ Декева́л, ка́рѣ ѧѯ фо́ст ла Хаџег ѧ Ѧрдѣ́л. Оў́нде а̂жѫнгѫ́нд бѫѯѫ Траїа́н тро́пѫл лы́ Лонги́н прѣстрѣлѫчи́тѫлы́ Повѫцѫитори́ю а̂ оў́нѫ Легїѡ́н Рwма́н, пре

ка́реле

a) Multa in eo bello ipse strenui Imperatoris, ac viri fortis facinora edidit, multaque pericula milites ejus adierunt, fortiterque pugnarunt. *Dio Cassius* Lib. 68. cap. 14.

кáреле лáў фóст прúне Декевáл, взъ, зисéй, трýпъл лáй Донгúн спжзърáт де âсýпра мýрълáй, ăдекъ де âсýпра зúдълáй четáтей, шй âцемъ шй ĕл, шй чéй че ĕрà пре лáнгъ ĕл. Пéнтрў âчĕá май кў âвершънáтъ âтържтáре âверигáръ, ăдекъ âкънцюráръ Четáтĕ, прúнд â ѡ бáте, шй â пýне скърй ла мýрй. Дáкій кў ăрче шй кў сцуéцй ăпъръ мýрїй, Рѡмáнїй рзсбáт, шй âпринд четáтĕ. Декевáл, не âжнд âкýм нúчй ѡ пътĕре; пéнтрў ка съ нў кáдъ вíў â мáниле Рѡмáнилѡр, се фермекъ, ăдекъ се ѡтржвй âсўшй пре сúне, âсĕменĕ фъкýръ шй ăлцй мýлцй âй лáй. Чéм лáлцй, де кът се âкáпъ â мáниле Рѡмáнилѡр, май бъкърóшй фýръ сúсе ѡмóаръ оўнúл пре âлтúл тóцй; оўнїй тóтўшй фýръ робúцй. Кънпринзжнд Рѡмáнїй четáтĕ, тримúсеръ â тóате пърциле тýрме де ѡстáшй âсýпра рзмъшúцелѡр Дáкилѡр, ка кў тóтúл съ конченĕскъ, шй съ стĕргъ де пре фáца пзмжнтúлáй сзмжнца Дъчĕскъ. Дéчй, пре оўнде âжнцĕ тримúшїй Рѡмáнй, оўчúд пре Дáкй, âпринд лъкáшúриле лѡр, шй мýлцй дин ĕй робéск, пре кáрїй âфáръ де тóатъ âдомóла Рѡмáнїй дýпъ дáтина са нў дúс кў сúне â Італїа, ка съ ле сърбéскъ, ăдекъ съ ле слжжéскъ пънъ ла мóарте. Тóате âчĕстe се взд â Колýмна лáй Траíан ла нýмерїй 87. 91. 92. 93. 95, 101. 104. 106. 109.

§. Д̃.

Дáкїа кў прилéжúл рзсбóюлáй Рѡмáнилѡр се дешертъ кў тóтúл де лъкýнгóрй.

Чúне, фїúнд къноскътóрю шй сжмцитóрю де лýкрúриле ѡменéцй, ва сокоти мънíм чĕ âфлъкърáтъ â Рѡмáнилѡр âсýпра Дáкилѡр пéнтрў чĕле дéсе âле лѡр неодúхне, â кýрсе шй прззй, кáре кў сълъктъчíе ле фъчĕ â цúриле âпъръцíей Рѡмáнилѡр, шй пéнтрў кънплúтеа оўчúдерй, кáре нў ѡдáтъ фъкýсе â легїѡанеле Рѡмáне: âѡрĕ ле-

гїѡане

тїѡане ѧтрѣцїй прѫпъдинд, (S ѧ.) карѣ мънїе къ мѹлт май вѫртос ѧвѫпъѣ ѧ пїептѹриле Рѡманилѡр ѧ тимпѹл рѫсвоюлуй, кареле сѹпт повацa луй Траїан ѧвѹрѫ къ Дакїй, пентрѹ барвареле тирънїй че фѫчѣ Дакїй къ Рѡманїй чей принший ѧ бътълїе: (S. в.) деспре ѧлтѫ парте ва луа ѧминте ла оурцїа чѣ ѧвенинатѫ, карѣ кочѣ Дакїй ѧ фикатѹл лѡр ѧсѹпра Рѡманилѡр. ла карѣ пре оурмѫ се ѧдаѡсе фрика чѣ маре че ѧвѣ ей де Рѡмани, вѫзиндуй ѧкѹм бирѹиторй пре ѧчеѧ, кътрѫ карїй ѧтѫта некрединцѫ ѧрътасе май наинте, фѫрѫ де ѧ да ндѣжде де ѧдрептаре кѫндва, шй пре ѧкърѡра соцїй шй фрацй принший ѧрѫсвою ѧтѫтѣ батѫокурй шй тирънїй дескъркасе. Чине, зисей, фѫрѫ прежудекаре ва сокоти, липсѣце, сѫ крѣдѫ, кѹм къ Дакїй ѧвѫзици де кѹноцинца рѫшѫцилѡр сале чѣлѡр дзчецй, карїй ѧз ѧвѹт тимп, нѹ ѧз ѧцептат сѫ дѣ фацѫ къ Рѡманїй, нице нѹ ѧз май рѫмас нимй оунїй ѧ Дакїа, чй прекѹм мѹлцй, непѹтънд скѫпа динаинтѣ Рѡманилѡр, ей ѧ де ей се ѡморѫ (S. г.) ѧша ѧчецѣ къ мѹерй шй къ прѹнчй къ тот ѧз фѫцит, прекѹм се шй вѫд ѧ Колѹмна луй Траїан ла Нѹмърул 113. шй 114. фѫцинд ѧтралтѫ цѣрѫ къ мѹериле, къ прѹнчїй, шй къ вителе.

Дин Колѹмна луй Траїан ла нѹмърул 20. се вѣде, кѹм ѧ рѫсвоюл чел дин тжю ѧлуй Траїан къ Дакїй, Дакїй чей де прин цинѹтуриле чѣле май де къмрѫ Дѹнъре кът вѫзѹрѫ, кѫ ѧз трекѹт Рѡманїй ѧ коаче прѣсте Дѹнъре, фѹг, шй се траг май ѧ лонтрѹ ѧ Дакїа, шй Рѡманїй прадѣѫ лъсателе лѡр ѧвѣрй. Къ кът ѣ ѧ май крѣде, кѫ ѧ рѫсвоюл ѧчѣст де ѧл доиле, кареле май къ мънїе ѧл пѹртѫ Рѡманїй, Дакїй чей че ѣра къ лъкашуриле сале май кѫтрѫ Дѹнъре нѹ ѧз ѧцептат ѧпропїарѣ Рѡманилѡр кѫтрѫ джнший, чй тоцй ѧз фѫцит, шй сав трас май ѧлонтрѹ ѧ Дакїа. Шй ѧша ѣсте ѧ крѣде дѹпѫ лѹкрѹриле ѡменещй: де че ѧжунѣ май ѧлонтрѹ ѧ Дакїѧ ѧтърътацїй протївничй Рѡманй къ ѧвингътоареле сале ѧрме, де ѧчѣѧ шй лъкѹиторїй Дакй къ мѹериле,

къ

кѫ прѫнчїй, шѝ кѫ тоатѣ âле сале каре ле пѫтѣ дѫче, се май депъртà â лснтрѫ â Дакїа де âнаинтѣ Рѡмánилѡр, пънъ кънд âцелегънд де кончениреѣ Краюлуй лѡр Декевáл, шѝ â тѫтѫрѡр âрмáшилѡр луй, шѝ кѫм Декевáл, шѝ тоцй чéй май âлéшй Дáкй, де кът съ âкáпъ â мъниле Рѡмáнилѡр, май бúне брѫрь âсѫшй âсе фермекà пре сúне: ѣрь ненѫмъраций âлцїй пéнтрѫ âчéашй прúчинъ май боúрь âсѫшй оѫнїй пре âлцїй âсе ѡморъ, де кът â дà фáцъ кѫ Рѡмáнїй; шѝ кѫм Рѡмáнїй пре оѫнде âжѫнг, âпринд, оѫчúд, робéск, шѝ къ нúчй оѫнул нѫ скáпъ саѫ де оѫчúдере саѫ де робíе, âцелегънд, ѯисéй, âчéсте Дакїй, шѝ пътрѫнзúндзле ѝнима; фúрѣ лѫкрѫрилѡр ѡменéщй нѫ мъ лáсъ â мъ âдоú, кѫм къ тоцй кѫ мѫéрй шѝ кѫ прѫнчй кѫ тот âѫ фѫцúт дин Дакїа, шѝ саѫ трáс ла âвечинáцїй шѝ прїáтенїй лѡр Сármате, карїй шѝ â ръсбóю âй âжѫтáсе пре Дакй âсѫпра Рѡмáнилѡр, кѫм се вéде â Колѫмна луй Траían ла нúмърул 21.

Кáре скъпáре â Дáкилѡр кѫ мѫéриле шѝ кѫ прѫнчїй, шѝ дешертáрѣ â тоатъ Дакїа де тоатъ вúца Дáкилѡр кѫ âтáта май кѫ âдъмънъ се пѫтѫ âплúнú, къ Рѡмáнїй кѫ кът май тáре фїерѣ сънцеле â ѐй, ка кѫ тóтул съ десрáдъчинéзе шѝ съ прънъдéскъ вúца рѫмпътóрилѡр де пáйтѫúре, шѝ пѫрѫрѣ неѡдихнúцилѡр Дáкй, кѫ âтáта май пре âчéтѫ, шѝ май пре âделéте пѫртáръ ръсбóюл âчéста. Де оѫнде тóкма âкѫръ тúмп чéй рънáшй âй Дáкилѡр кѫ мѫéриле шѝ кѫ прѫнчїй â фѫцѝ дин Дакїа, шѝ âлъсà Дакїа де сúне дешáртъ. Ба чéлѡр май мúлцй дúнтръ рънáшїй Дáкй кѫ âтáта май âдъмънáтъ ле ѐрà скъпáрѣ де ármele Рѡмáнилѡр, къ бътъліиле ръсбóюлуй âчéстѫ фѫръ нúмай â Бънáтѫл цинѫтѫлуй Тимишóарей, â цáра Рѡмънéскъ дин кóаче де Ѳлт, шѝ â Ардéл пънъ ла Хáцег, оѫнде пїердѫрь тóатъ пѫтéрѣ Дакїй де âсе май ѡщѝ кѫ Рѡмáнїй, шѝ кѫ тóтул фѫръ конченúцй.

Нúче съ нѫцй âкипъéщй ръсбóюл âчéста âл Рѡмáнилѡр âсѫпра Дáлѡр ка ръсбóаеле чéле де âкѫм âле Крещúнилѡр дин Ѣвропа. â трѫ

âчé-

âчéсте нꙋмай âрмашїй фꙋг де âнаинтé бирꙋиторилωр противничй, ѣрѫ црéнїй стáꙋ пре лок, карїй мѫкар кѫ áꙋ â пътимѝ грештáцй дела противничй пéнтрꙋ дáждé, карé ѡ âрꙋнкѫ пре джшїй, ка пéнтрꙋ храна противничилωр сѫ ѡ плътéскѫ, тотꙋшй ле рѫмáне шилωр âвéре пéнтрꙋ киверниси́рé кáселωр сáле. Ничє нꙋ сав ѡбичнꙋит âичй бирꙋиторїй â âпринде лъкꙋшꙋриле црéнилωр, кꙋ мꙋлт май пꙋцин â вътѫмà персóанеле лωр. Ба áкѫ май марїй противничилωр фóарте кꙋ máре лꙋáре âминте сѫнт, шѝ фак рѫндꙋáле, ка сѫсе âфрѫнчѫе солдáцїи, шѝ тóцй црéнїй сѫ фíе фърѫ вътѫмáре âтрꙋ тóате âле сáле. Чѝ се кáде сѫ вѫ нелꙋчúцй рѫсóюл âчéста âл Рωмáнилωр âсꙋпра Дáкилωр ка шѝ кѫнд ѡ ѡáсте де тꙋрчй плúнй де мѫнíе âжꙋнг ла нúскарй сáте Крецинéщй, âсꙋпра кéрωра ѐ âцицáтѫ тꙋрбáрé лωр, оўнде нúчй вътрѫнїй чéй непꙋтинчóшй, нúчй прꙋнчїй чéй непричепꙋцй нꙋ рѫмѫн скꙋтúцй де âскꙋцúтꙋл сáбїей лωр, шѝ сáтеле âпринзѫндꙋле, тóате ле фак ченꙋшѫ. Âтрꙋ âчéста кúп ѐрà дáтина Рωмáнилωр, ка пре противничїй чéй не ѡдихнúцй, фрѫнгатóрй де пъйтꙋíре, некрединчóшй шѝ недꙋмерúцй, дела карїй некꙋрмáтѫ ѐрà примéждїа, кꙋ тóтꙋл сáй конченéскѫ шѝ сáй прѫпáдéскѫ. Âшà лꙋкрáрѫ кꙋ Кардагéнꙋл, âшà кꙋ Коринфꙋл, âшà май â проáспът лꙋкрáсе кꙋ Їерꙋсалúмꙋл, кът нꙋ рѫмѫсѐ пїáтрѫ пре пїáтрѫ, дꙋпѫ кꙋм пророчúсе Хс̃. Лꙋка кап а̃. стíх м̃д.

Кáте скимбáрй де âчéсте сав âтѫмплáт â лꙋме, кът сав гúнтѫ âтрéгѫ сѫ фíе стрѫмторúтѫ â ѐшѝ дин Пáтрїа са, сав прин пꙋтéрé противничилωр де тот сѫсе стúнгѫ! Âнꙋме, ка сѫ нꙋ не депъртáм де Дáкїа, áꙋ нꙋ Гúнта Гóтилωр тóатѫ фꙋ âлꙋнгáтѫ прин Хꙋнй дин Дáкїа, оўнде де ѡ сꙋтѫ де áнй âкꙋм ка â Пáтрїа са лѫкꙋѫ, пре кꙋм мъртꙋрисúт не лѫсѫ Пáꙋлꙋс ⁘Ороси́ꙋс âКáртé ѯ.

кап

кап лг. шѝ фѫи́нд трекѹ́рѫ Дѹ́нѫрѣ? а) Оѹ̆нгѹрїй, пре ка́рїй Констан-
ти́н Порфироге́нитѹл а̂и а̂нѹмѣ́ще Тѹ́рчи, кѹ́м а̂че́лаши Констан ти́н скрїе
а̂ ка́ртѣ чѣ де́спре кивернисѝрѣ а̂пѫрацїей кап лѝ. прин Рѡмѫ́нѝ а̂тѹ́нчи,
кѹ́м май жо́с вом а̂рѫта̀, нѹми́ци Пацинаци́те фѹ́рѫ а̂лѹнга́ци дин
цинѹ́тѹл лѡр, кѫт ѡ̀ па́рте дин тр̂нши́ фѹи́нд а̂ѯ лѣкѹи́т а̂ па́ртѣ Пе́р-
сїей, че́а ла́ци саѯ а̂шеза́т а̂ Ателкѹ́сѯ, ӑдеки а̂ Молдо́ва. Чѝ дин Мол-
до́ва а̂кѫ гони́ндѹй Рѡмѫ́нїй, а̂жѹ́нсерѫ ла Мора́вїа чѣ ма́ре, де оѹ̆н-
де шѝ ӗ́ѝ скоци́нд пре лѣкѹито́рй, мощени́рѫ цѣ́ра кѹ статорничїе. б)

Мѫка́р кѫ а̂чѣ́сте че дин фи́рѣ лѣкрѹрилѡр а̂дѹ́сѫм спре а̂деберѝ-
ре, кѫ Да́кїа кѹ прилѣ́жѹл рѫсбо́юлѹй Рѡма́нилѡр се дешѫртѫ̀ кѹ то-
тѹл де лѣкѹито́рй, сѫнт де а̂жѹ́нс спре а̂ а̂крединца̀ пре ѡ̀рй ка́реле
а̂целепцѣ́ще гѫндито́рю̀ а̂ трѣ́ба а̂чѣ́ста, то́тѹшй шѝ мѫртѹрїй прѣ-
вѣ́кй а̂кѫ пѹтѣ́м сѫ а̂дѹ́чем спре а̂чѣ́ста. Кѫ Е̂вѫтро́пїѯ а̂ Ка́ртѣ
й. а̂ Е̂лїѯ Адріа́нѯ, ѯи́че: кѫ Траїа́н пе́нтрѫ а̂чѣ́ѫ а̂ѯ дѹ́с а̂ Да́кїа не-
мѫрѫини́тѫ мѹлци́ме де ѡ̆ѫмени́ Рѡма́нй спре а̂ лѣкѹѝ ѡ̀ра́шеле шѝ са́-

теле

а) Siquidem gens Hunnorum diu inaccessis seclusa montibus, repentina rabie percita, exarsit in Gothos: eosque sparsim conturbatos ab antiquis sedibus expulit. Gothi transito Danubio fugientes, a Valente sine ulla foederis pactione suscepti, ne arma quidem, quo tutius barbaris erederetur, tradidere Romanis. *Paulus Orosius* Lib. 7. cap. 33.

б) Bello autem inter Turcas (*Hungaros*) et Patzinacitas - - - exorto, Turcarum exercitus devictus fuit, atque in partes duas divisus; et earum una quidem Orientem versus partem Persidis incoluit; - - - altera vero pars Occidentem versus sedes posuit cum Boebodo suo ac Duce Lebedia in locis Atelcusu nuncupatis, quae nunc Patzinacitarum gens incolit. - - - Et ante hunc Arpadem Turcae Principem alium nullum unquam habuerunt; ex cujus etiam posteris ad hunc usque diem Princeps Turciae constituitur. Post aliquot vero annos Turcas invadentes Patzinacitae eos cum Principe Arpade persecuti sunt. Turcae itaque profligati fugientes, et terram ad sedes collocandas quaerentes, magnam Moraviam ingressi, incolas ejus expulerunt, ibique sedes suas posuerunt, tenentque etiam in hodiernum usque diem: et ex eo tempore bellum cum Patzinacitis Turcae non habuerunt. Caeterum Patzinacitarum locus, quem tunc inhabitabant Turcae, a fluviis, qui illic sunt, cognominatur, flumina autem isthaec sunt: primus fluvius Baruch appellatur; secundus Cubu; tertius Trullus; quartus Brutus; quintus denique Seretus. *Constantinus Porphyrogenetus*, de Administratione Imperii cap. 38.

теле, пе́нтрꙋ кꙋ лꙋкрꙋриле Да́кїей кꙋ ѧделꙋнга́тꙋл рꙋсво́ю ѧлꙋй Декевал ѐрѧ дешерта́те, ѧдекꙋ ѧ зи́леле ѧче́ле Да́кїа ши́ де лꙋкꙋито́рй ши де то́ате ѐрѧ дешѐртꙋ. а) Ши́ ѧнаи́нте де ѐꙋтро́пїꙋс, ѧсꙋши ѧпꙋра́тꙋл Їꙋлїа́нꙋс непо́тꙋл лꙋй Константи́н чѣлꙋй ма́ре ѧ Ка́ртѣ, ка́рѣ ѡꙋ скри́с де́спре Кѣсарй, ѧша ѧдꙋче ѧнаи́нте пре Траїа́н ворби́нд: кꙋм кꙋ ѐл си́нгꙋр ѧꙋ кꙋтезѝт ѧсꙋпра лꙋкꙋито́рилѡр де лѧ́нгꙋ Дꙋнꙋре ѧсе скꙋлѧ́ кꙋ рꙋсво́ю, ши́ нѣ́мꙋл Гѣ́телѡр, ѧдекꙋ ѧл Да́килѡр кꙋ то́тꙋл лаꙋ прꙋпꙋди́т ши́ лаꙋ ѡѣ́рс, ѧдекꙋ дин Да́кїа. б)

Ѧдеше́рт да́рꙋ Ка́рол Ѐдер ѧ Но́теле ѝсто́рико-Кри́тике чѣ́ле ѧсꙋ́ пра сꙋ́пликей Ромꙋ́нилѡр дин Ѝрдѣ́л ла Нꙋ́мꙋрꙋл 4. кꙋ мꙋлѣ́ ѧтрѣ́кꙋ, кꙋ ѧтрꙋнд Ромꙋ́нїй ѧ Да́кїа, ѧꙋ се по́ате довѣди́, саꙋ пре то́цй лꙋкꙋито́рїй чѣ́й вѣ́кй, ѧдекꙋ пре Да́кй сꙋй фѝ ѡморꙋ́т ѐ́й, саꙋ сꙋй фѝ дꙋ́с ѝйрѣ́ де ѧколѡ́, ѡ́рй ѧтꙋ́нчй, ѡ́рй дꙋ́пꙋ ѧче́ѧ? Ла ка́рѣ ѧтребу́ре дꙋ́пꙋ чѣ́ле май сꙋ́с спꙋ́се се рꙋспꙋ́нде, кꙋ ни́чй нꙋ ѣꙋ ѡморꙋ́т пре то́цй, ни́чй нꙋ ѣꙋ дꙋ́с Ромꙋ́нїй никꙋи́рй ни́чй ѧтꙋ́нчй, ни́чй дꙋ́пꙋ ѧче́ѧ, ѧфа́рꙋ де чѣ́й робици́й кꙋ прилѣ́жꙋл рꙋсво́юлꙋй; чѝ, пре чѣ́й май мꙋ́лцй ѣꙋ ѡморꙋ́т, ѡ́рꙋ ѧче́ѧ, пре ка́рїй нꙋ ѣꙋ ѧ́жꙋнс ѧрмеле Ромꙋ́не, кꙋ фꙋ́га ѧꙋ скꙋпа́т ѧфа́рꙋ де Да́кїа.

§. Ѣ.

Ѧгра́рѣ Ромꙋ́нилѡр ѧ Да́кїа спре ѧ лꙋкꙋѝ ѧколѡ́,

Траїа́н бꙋзи́нд Да́кїа дешѝртꙋ ѧкꙋ́м де лꙋкꙋито́рй, ши́ прибѝнд ла ꙋнꙋстѧ́тѣ пꙋмꙋ́нтꙋлꙋй ѐ́й, ка́реле по́ате ѧдестꙋлѧ́ де то́ате пре лꙋкꙋ-

а) Idem de Dacia facere conantem, amici deterruerunt: ne multi cives Romani Barbaris traderentur, propterea quod a Trajano victa Dacia, ex toto orbe Romanorum infinitas eo copias hominum transtulerat ad agros, et urbes colendas: Daciae enim, diuturno bello Decibali, res fuerant exhaustae. *Eutropius* Lib, 8. in Adriano.

б) Ego sane -- quasi torpentem Remp. et dissipatam, tum domestica tyrannide qua multo tempore opressa fuerat, tum Getarum contumelia suscipiens, solus

BIBLIOTECA CENTRALĂ
ACADEMIA R.P.R.
SECȚIA

аскъиторїй шй агониситорїй сзй ътрз чѣле че сжнт де липсъ спре десфътатъ киверниси́рѣ вѣцїй; дзпъ рзсво́ю де чи́нчй ани къ Да́кїй цинзт, фъкъ Да́кїа Провинчїе, ъдекъ цѣрз Рома́нъ, ка́рѣ сзсе цинъ де ачй ънаинте де ъпзрацїа Романилор. Пентрз ачѣа се сокотй ътрз ачѣ цѣрз десфътатъ сз ашѣзе аскъиторй Рома́нй. Дире́пт ачѣа тримисе немъмзра́тъ мълци́ме де Рома́нй, ка́рїй сз оумълъ Да́кїа то́атъ, шй сз мощенѣскъ са́теле шй ора́шеле. Вою сз скрїз ачй къинтеле лзй Ѣвтро́пїзс дин Ка́ртѣ й. Ътрѣба ачѣста, ка́ре не спзн шй кът де ма́ре аз фост Да́кїа. „ Дешертъндзсе, зи́че, Да„ кїа де бзрба́цй къ ъделзнга́тзл рзсво́ю ълзй Декебал; Траян, спре „ а оумплѣ цѣра, ка́рѣ жзр ъпрежзр ъре зѣ́че сзте де милзрй, дин „ то́атъ лзмѣ Рома́нъ немърини́тъ мълци́ме де ѳамений аз дзс ъко„ лѡ, ка са́теле шй ора́шеле сз ле мощенѣскъ. a)

Липсѣще ачй сз ъртъм, къ ътзнчй кънд зи́че Ѣвтро́пїе: „ Дешертъндзсе Да́кїа де бзрба́цй „ нз се ка́де а ъцелѣце, къ до́арз нзмай де бзрба́цй фз дешерта́тъ Да́кїа прин рзсво́юл че ъвз Декебал къ Рома́нїй, шй мзе́риле сз фй рзма́с ъ Да́кїа, нз; чй, фїинд къ бзрба́цїй стъпжнѣ́ск са́теле шй ора́шеле, шй ѣй агонисѣск къмпзриле, ши врънд Ѣвтро́пїе а спзне кзетъл лзй Траян, къчй аз врзт а тримите ачѣ немърини́тъ мълци́ме де четъцѣни Рома́нй ъ Да́кїа спре а мощени са́теле шй ора́шеле, ъдекъ, пентрз къ Да́кїа ѣра липси́тъ де стъпжнито́рй шй агонисито́рй, ка́рїй сжнт бзрба́цїй, нз мзе́риле: нз се кзвинѣ ачй сз грза́скъ шй де мзе́рй, ъдекъ кзм къ шй де мзе́рй ѣра дешерта́тъ Да́кїа, чй нзмай де бзрба́цй ѣра липсъ сз спзнъ. Ажнгъ

ачѣсте

lus Istri accolas aggredi sum ausus. Et Getarum quidem gentem *penitus everti* et *delevi*. --- Et hoc quidem tantum opus annis fere quinque confeci. *Iulianus in Caesaribus.*

a) Cum Dacia diuturno bello Decebali viris esset exhausta, Trajanus ad frequentandam hanc decies centena millia passuum in circuitu habentem, provinciam ex toto orbe Romano infinitas copias hominum transtulerat ad agros et urbes colendas. *Eutropius* Lib. 8. in Adriano.

ачѣсте, алте изво́аде але Исто́рїей лор Ѳетро́пїе, ал ло́к де ачѣ́л: „Дешертъ́ндусе Да́кїа де кърка́цій" ау ачѣсте кувинте: „Ау́кръриле Да́кїей ну́ аделунга́тул ръсво́ю алор Декека́л фъсе́се дешерта́те". a) Ка́рѣ а-семне́ъз, кэ Да́кїа ау фост ръма́с е́рмэ, сау пъстїе, адекэ дешерта́тэ шѝ де кърка́цій, шѝ де мъе́рій, шѝ де то́атэ. Ку адевъра́т де́спре ачѣ́л: ва́ре ръма́сау Да́кїа шѝ де мъе́рій дешартэ, ау ну́май де кърка́цій, си́нгур ачѣ́ла се по́ате лдоі, ка́реле сау ну цїе кумплите́ле перистасурій але ръсво́юлуй, ка́реле пре оурмэ ал ау́ръ Роман̂ій асу́пра Да́килор, сау ло́кръриле ъменѣцій ку тотул лор сунт некуноскуте. Ве́зи май сус §. г. шѝ §. д. Де́спре ачѣ́л шѝ Дїо Ка́ссїус лкэ не лъсэ скри́с грэ́унд де Траян, кум кэ Да́кїа ъ фѣ́че Траян Провинчїе, шѝ дусе л трэнса Колонѝ. б)

Де́чѝ Роман̂ій ачѣ́л ла а́нул дела оурзи́рѣ Ро́мей 858. шѝ дела а́трупа́рѣ Домнулуй Хс 105. трими́шѝ де лпъра́тул Траян л Да́кїа, ка съ стъпънѣ́скэ са́теле шѝ ъра́шеле, купринсерэ Да́кїа то́атэ дела Ти́са л ко́аче прин Бъна́т пънэ л Дунъре, лрдѣлул, цѣ́ра Мунтенѣ́скэ, шѝ Молдо́ва пънэ л Пру́т шѝ пънэ ла ма́рѣ нѣгрэ. Дела ачѣ́цій а Да́кїей стъпънито́рѝ Роман̂ѝ а́сте ачѣ́л мулт нѣ́м л зи́селе цъ́рѝ, ка́рїѝ пре ли́мба са се кїа́мэ Роман̂ѝ, адекэ Роман̂ѝ, а́рэ ли́мбиле словенѣ́цій ле зи́к, Вла́си, шѝ Грѣ́чїѝ Вла́хи, де оу́нде латинѣ́це ако́м се нумѣ́ск, Ва́лахи (*Valachi*). А́декэ, стръмо́шїй Роман̂илор, дупэ сти́нцерѣ Да́килор, дела а́нул Домнулуй 105. ау цину́т, шѝ ау стъпъни́т Да́кїа; шѝ Роман̂ѝ ну ну́май ачѣ́ѝ дин ко́аче де Дунъре, чѝ шѝ чѣ́ѝ дин колѡ сунт Роман̂ѝ адевъра́цій дин Роман̂ѝ адевъра́цій. Ка́рѣ ло́кръ май пре ла́рг се ва ръсфира́ май жо́с.

§. ѕ.

---

a) Daciae enim diuturno bello Decibali res fuerant exhaustae. *Eutropius* Lib. 8.

b) Ita Dacia juris et Ditionis Romanae facta est. Quam mox Trajanus in provinciam redegit: urbes condidit, et colonos deduxit. *Dio Cassius.*

§. 5.

Рωмáнiй чéй тримúшiй де Траïáн, âшеѯжíндȣсе кȣ лѫкáшȣл â Дáкïа, нȣ сáȣ кѫсѫторúт кȣ мȣérй Дáке.

Оўнiй писмȣíнд стрълȣчúта вúцѫ â Рωмжнилωр, кáрѣ ѡ̂ трáг дела Домнитóрiй âтóатѫ лȣ́мѣ, шѝ непȣтжíнд âскȣ́нде âчéл десъзлúт âдевзр, кȣм кѫ Рωмжнiй се трáг дела Рωмáнiй, пре кáрiй âпърáтȣл Рωмáнилωр Траïáн, âвингжíнд пре Декевáл Крáюл Дáкилωр, ѣȣ тримúс â Дáкïа спре мощенúрѣ ей̆; ка âкалете кȣ ѿаре кáтѫ чѣцѫ сѫ âвзлѣ́скѫ стрълȣчúрѣ вúцей Рωмжнилωр, зúк, кѫ Рωмáнiй чéй тримúшiй де Траïáн â Дáкïа кѫсѫторúндȣсе кȣ мȣérиле Дáке, дúнтрȣ âчѣ́стѫ местекáре фѣ́лю ноȣ де ѿамений се оўрзѝ, âдекѫ нȣ Рωмáнiй âдеезрáцiй, чѝ корчитȣ́рй дин бзрáцiй Рωмáнiй, шѝ дин мȣérй Дáке, âкрωра âдекѫ сáȣ бзрáцiй, сáȣ пзрúнцiй кѫзȣ́се â бзтзлíе де бирвитóареле âле Рωмáнилωр âрме.

Христïáнȣс ѣ̆нгел â Комéнтáцïа чѣ де́спре фáптеле лȣй Траïáн ла Дȣнзре, â Сéкцïа г̃. §. а̃. âдȣкжíнд кȣвúнтеле лȣй ѣ̆ȣтрóпïȣс, кáре май сȣ́с (§. ѣ̃.) ле четúрѫм; дúнтрȣ âчѣ́ле пȣ́не ипотúс, кѫ дȣ́пѫ рѫсбóюл лȣй Траïáн сѫ фѝ май рѫмáс â Дáкïа оўнiй бзрáцiй Дáкй вiй, ши май вжртóс мȣérй мȣ́лте де âле Дáкилωр; дин местекáрѣ Рωмáнилωр чéлωр âшеѯáцiй кȣ лѫкáшȣл â Дáкïа кȣ фѫмéиле Дѫчéцiй фѣ́лю ноȣ де ѿамений трѫбȣѫ сѫсе оўрзáскѫ. Де âчíѫ сжнт, зúче ѣ̆л, нȣ́меле â Їнскрúпцïиле рωмáне, кáре пȣ́т â нȣ́ме Дѫчéцiй, пéнтрȣ вúлда: Йïа Нандóнис, Йндрáда, Бливïáнȣс, Брúчéна, Бéдарȣс.

Че гжчитȣ́рѫ май десвжнáтѫ пóате фѝ декжт âчѣ́ѫ: дин пïерѯáрѣ âчѣ́ѫ, кáрѣ ѡ̂ фѫкȣ́рѫ Рωмáнiй â Дáкïа, âȣ май рѫмáс мȣ́лте мȣérй Дáке â вïáцѫ âколѡ̂ â Дакïа; шѝ оўнеле нȣ́ме â Їнскрúпцïиле Рωмáне пȣ́т â нȣ́ме Дѫчéцiй: âшà дáрѫ Рωмáнiй, âдекѫ немѫрунúта мулцúме де Рωмáнй, кáрiй се âшеѯáрѫ сѫ лѫкȣ́скѫ â Дáкïа, сáȣ местекáт трȣпéцiь

пѣ́ше кꙋ мꙋ́ериле Да́ке, шѝ дѝнтрꙋ а̑чѣ́ местека́ре фѣ́лю̀ ноꙋ де ѫа-
мени, а̑деакъ нꙋ Рωма́нїй лъмꙋ́рици сав изскꙋ́т? Май а̑чѣ́ а̑бина́ре,
ми се па́ре а̑ а̑вѣ́ а̑чѣ́стъ кꙋвънта́ре, ка шѝ кънд а̑р зи́че нещи́не: Ба-
сто́нꙋл стъ̀ а̑ оу̑нге́ц; а̑ша̀ да́ръ пло́аѡ а̑фа́ръ: нефїи́нд ни́чїй ѡ̑ а̑би-
на́ре сав легътꙋ́ръ пло́ей де а̑фа́ръ кꙋ ста́рѣ̀ бъцꙋлуй а̑ оу̑нге́ц. Де
а̑ꙋ ръма́с мꙋ́ериле а̑чѣ́ле а̑ вїа́цъ; а̑ꙋ нꙋ пꙋтѣ̀ а̑ле вїецꙋй фъ́ръ де а̑се
местекà трꙋпѣ́ше Рωма́нїй кꙋ джнселе? шѝ оу̑неле нꙋ́ме нꙋ ли́мпеде Рω-
ма́не а̑ꙋ нꙋ се пꙋтѣ̀ бъ́ръ а̑ Інскри́пцїиле Рωма́не, фъ́ръ нꙋ́май де се
вѫр местекà трꙋпѣ́ше Рωма́нїй кꙋ мꙋ́ериле Да́ке? А̑деакъ пе́нтрꙋ кꙋ дꙋ́-
пъ ръсбо́юл лꙋй Траѝан кꙋ Декеба́л а̑ꙋ ръма́с оу̑неле мꙋ́ерй Да́ке вїй а̑-
колѡ̀ а̑ Да́кїа, оу̑нде е̑рà Рωма́нїй лъкꙋито́рй ши домнито́рй, сав пе́н-
трꙋ къ оу̑неле нꙋ́ме пꙋт а̑ нꙋ́ме дзчѣ́цй, нꙋ оу̑рмѣ́зъ Рωма́нїй чѣ́й
дин Да́кїа сзсе фѝ местека́т трꙋпѣ́ше кꙋ мꙋ́ериле Да́ке. А̑трꙋ а̑деабъ́р
да́ръ пѫнзъ де пѫмѫнжин цесꙋ дꙋмнѣ́луй е̑нгел а̑тꙋ́нчй, кънд пꙋ́се а̑чѣ́л
ръсфла́т и̑потѝс, ка кꙋ дешѣ́ртъ фо́рцъ (сѝлъ) съ сто́аркъ дин крѣ́мене
а̑пъ. Де оу̑нде неръзимѫндусе кꙋ нѝчй ѡ̑ мъртꙋриси́ре а̑ вре оу̑нꙋй кът де
мишѣ́л вѣ́кю скрїито́рю гзчитꙋ́ра а̑чѣ́а, кꙋ́м къ май сꙋ́с лъдда́цїй Рω-
ма́нй сав местека́т кꙋ мꙋ́ериле Да́ке; кꙋ ка́ре къди́нцъ се грꙋ́ше, май
кꙋ дрепта́те съ тъгъдꙋ́ше; ка неадеверѝндусе кꙋ а̑ꙋтѣ́нтїе а̑протѝвъ;
липсѣ́ше съ крѣ́дем, кꙋ́м къ Рωма́нїй ни́че кꙋ́м нꙋ сав местека́т трꙋ-
пѣ́ше кꙋ мꙋ́ериле Да́ке. А̑съ дин а̑прежꙋръ́рй се ведѣ́м май пре ла́рг
чѣ́ле че сѫнт май а̑сѣ́мене а̑деабъ́рлуй а̑ трѣ́ба а̑чѣ́ста.

Дин чѣ́ле че май сꙋ́с (§. д.) а̑м кꙋвънта́т, сокоти́нд фи́рѣ̀ лꙋ́-
крꙋрилѡр ѡменѣ́цй, прѣ̀ а̑сѣ́мене а̑деабъ́рлуй ѣ̀сте, кꙋ́м къ кꙋ ръсбо́юл
Рωма́нилѡр чѣ́л а̑сꙋ́пра Да́килѡр а̑ша̀ сав дескъдзчина́т сѫмѫнца Да́килѡр
дин то́атъ Да́кїа, кът некꙋ́м вре оу̑нїй бърба́цй, чѝ ни́чй мꙋ́ерй, ни́чй
прꙋ́нчй нꙋ а̑ꙋ май ръма́с а̑ Да́кїа. Де оу̑нде оу̑рмѣ́зъ, къ а̑тꙋ́нчй
кънд а̑тра́ръ Рωма́нїй чѣ́й трими́шй де Траѝан а̑ Да́кїа, спре а̑ мощи-
нѝ са́теле, шѝ ѡра́шеле, не кꙋ́м мꙋ́лте, чѝ ни́чй вре оу̑неле мꙋ́ерй Да-

ке

ке нꙋ се май ѧфлѣ ѧ Дакїа. Пентрꙋ ѧчѣ́ѧ нꙋ ѧвѣ́ кꙋ́м Рѡмáнїй сѫсе кѫсѫторе́скѫ кꙋ мꙋе́риле Дáке, шѝ сѫсе мѣ́стече кꙋ ѫ́ле.

Ѧпо́й ѧ §. Б. ѧм ѧдеверúт, кѫ́тѫ оꙋ́рџíе ѧꙋ фост нꙋ нꙋ́май ѧ бѫрбáцй, чѝ шѝ ѧ мꙋе́риле Дáкилѡр ѧсꙋ́пра Рѡмáнилѡр, кѫт мꙋе́риле ѫ́кѫ негрѫúте батжокꙋрй фꙋлцерѣ ѧсꙋ́пра Рѡмáнилѡр чéлѡр прúнший ѧ рѫсбо́ю. Де оꙋ́нде, то́кма сѫ ҳúчем, кѫ ѧꙋ май рѫмáс брꙋ́неле мꙋе́рй Дáке ѧ Дакїа дꙋпѫ рѫсбо́юл Рѡмáнилѡр; чúне по́ате кре́де, Рѡмáнїй, кѫ́рѡра шѝ май наúнте пре́ оꙋ́рѫ́тѫ ле ѣ́рѣ гúнта Дѫчѣ́скѫ пе́нтрꙋ некредúнца шѝ сѫлбѫтѫчúѧ ѣ́й, ѧкꙋ́м ѫ́кѫ ѧ проаспѫт оꙋ́нѡр мꙋе́рй ка ѧчѣ́ле, ка́ре стреúне тирѫнúй фѫкꙋ́се кꙋ Рѡмáнїй, сѫсе ѫ́кредúнцѣ́ѕе, шѝ кѫсѫторúндꙋсе сѫсе фáкѫ оꙋ́н трꙋ́п кꙋ ѫ́ле? Чúне ба кре́де оꙋ́на ка ѧчѣ́ѧ, ѣ́ сéмн, кѫ нꙋ ꙗíе, че ꙗ́сте кѫсѫто́рника соцїетáте.

Ка сѫ нꙋ ҳúк немúка дéспре ѧчѣ́ѧ, кѫ ѫ́кшй стрѫлучúре́ сѫ́целꙋй Рѡмáн ѫ́кѫ дестꙋ́л ѣ́рѣ ѧ ѫ́пїедекѣ́ пре Рѡмáнй, ка сѫ нꙋсе кѫсѫторе́скѫ кꙋ оꙋ́неле варвáре кꙋ́м ѣ́рѣ мꙋе́риле Дáке. Ба нúчй ѧчéл кꙋноскꙋ́т лꙋ́крꙋ сѫ нꙋл ѧдꙋ́к ѧмúнте, кѫ ла Рѡмáнй ѣ́рѣ ѡ́кáрѫ ѧсе кѫсѫторѝ кꙋ мꙋе́рй де ѫ́лт нѣ́м, ѫ́декѫ кꙋ ка́ре нꙋ сѫ́нт Рѡмáне. Де ѧчúѧ ꙗ́сте кѫ шѝ ѫ́стѫҳꙋй ѡ́ѧменїй попо́рꙋлꙋй Рѡмѫнéск ѧтѫ́та се фере́ск де ѧсе кѫсѫторѝ кꙋ мꙋе́рй ка́ре нꙋ сѫ́нт Рѡмѫ́не, кѫт фóарте рáрй сѫ́нт ѫ́трѫ ѣ́й ѧчѣ́ле ѫ́тѫмплꙋ́рй, ка Рѡмѫ́н сꙋ́шй ѧ мꙋ́ре де ѫ́лтѫ лúмбѫ. Ба шѝ кѫнд ѫ́шй мѫртꙋрисе́ск пѫка́теле, дꙋпѫ лѣ́цѣ крещинѣ́скѫ, пѫрúнтелꙋй сꙋ чéлꙋй сꙋфлетѣ́ск, де сꙋ ѫ́тѫмплáт се ѣ́кáдѫ ѧ пѫкáт трꙋпе́ск кꙋ врѡ мꙋ́ре де ѫ́лт нѣ́м, ка ѡ стáре ѫ́прежꙋр пре́ грѣ́ ѧнꙋ́ме спꙋ́н, кѫ мꙋ́рѣ ѧчѣ́ѧ нꙋ ѣ́ Рѡмѫ́нѫ.

Ѧчѣ́стѣ фúре ѧ Рѡмѫ́нилѡр де ѧ нꙋ се кѫсѫторѝ кꙋ мꙋе́рй де ѫ́лтѫ лúмбѫ, ми се пáре, ѧ фѝ оꙋ́на дин ка́ꙋзеле (причúниле) ѧчѣ́ле, ка́ре ѫ́трꙋ ѧтѫ́тѣ бѣ́кꙋрй кѫ́те кꙋ́рсерѫ дéла ѫ́нꙋл ѫ́трꙋпꙋ́рей Дмнꙋлꙋй Хс 105. пѫнѫ ѫ́стѫҳꙋй, ѫ́трѫ ѧтѫ́тѣ гúнте, шѝ лимбй стреúне, ѫ́трѫ ка́ре ѧꙋ вѣцꙋúт, шѝ ѫ́трѫ ѧтѫ́тѣ ѫ́ле норокꙋлꙋй грѣ́ле скимбꙋ́рй, ка́ре лѣ́ꙋ

сꙋфе-

сѫферѝт, фѣче пѫрѫрѣ кѫ âчѣ âтреѫиме сѫшѝй цѝнз Рѡмѫнѣй лѝмба са, кът мзкáр кз â врѣме âша лѫнгз, шѝ âтрз âтѫтѣ гѝнте десклинѝте, шѝ âбѫрстáте нѫ пѫтѫ сз нѫ се вѫрáскз оѫнеле кѫвѝнте стрейне; тóтѫшѝй шѝ кѫвѝнтеле, шѝ тóатз цесзтѫра ѐй чѣ дин лóнтрѫ вздѣце, кз âчѣстз лѝмбз нѫ май пѫцѝн де кът чѣ Телїенѣскз де демѫлт âѫ фóст â попóрѫлѫй Рѡмáнилѡр стрзмошѣскз лѝмбз.

Пре оѫрмз, Колóнїиле кáре се триметѣ пре âлюрѣ ѐрà пре кѫм шѝ âстзхѝй ѡ҃амени кáсничи, âдекз âсѫрáцй, кѫ мѫéрй, кѫ прѫнчй. Дéчй шѝ Рѡмáнїй чéй тримѝшй де Траїáн â Дáкїа ка сз ѡ҃ моцѣнѣскз шѝ сз ѡ҃ âгонисѣскз, фѫрз ѡ҃амени кзсзторѝцй. Шѝ â фѝ фóст âчéм некзсзторѝцй, нѝче оѫнѫл дин вéкїй скрїитóрй нав пѫтѫт висà, нéкѫм ѡ҃аре кáреле сз фѝ лзсáт âчѣм скрѝс. Нѫ мз пот дáрз десткл мирà, кѫм ѐнгел шав пѫтѫт нзлѫчѝ, âчéй Рѡмáнй де Траїáн тримѝшѝй â Дáкїа сз фíе âвѫт лѝпсз де местекáре кѫ мѫéриле Дáке.

Шѝ ка сз май кѫвѣнтѣм âкз де нѫмеле чѣле дин Їнскрѝпцїй де ѐнгел âдѫсе âнаѝнте: ѐѫ нѫ цíѫ, че врѣ сз зѝкз ѐнгел âтѫнчй кѫнд грáце, кз нѫмеле âчѣле пѫт â нѫме Дачéцй. Âѫ дóарз врѣ сз зѝкз, кз нѫмеле âчѣле йзворéск дин лѝмба Дачѣскз? Чѝ де ѡ҃арз че пзнз âстзхѝй âкз нѝмене нав âдеверѝт, кáрѣ âѫ фóст лѝмба Дáкилѡр; лѫй ѐнгел дáрз âй пѫте нѫ цíе че. Дрéпт Стрáбѡ â Геѡграфíа са Кáртѣ ѯ. зѝче, кз лѝмба Гéтелѡр ѐ оѫна кѫ â Дáкилѡр; а) шѝ âколóшѝй зѝче, кз Гéтеле âчѣшѝй лѝмбз âѫ кѫ Θракїй. б) Дáрз чѝне пóате фáче âдеверѝт сз цѝм, кáрѣ âѫ фóст лѝмба Θракилѡр чéлѡр вéкй, ка прин мижлочѝрѣ âчéїм сз вениим â кѫноцѝнца лѝмбей Дáкилѡр, шѝ â Гéтелѡр? Мíе âмй май ѡ҃дорѣзз (âмирóасз) нѫмеле âчѣле â

Їта-

а) Ὁμόγλοττοι δ' ἐσὶν οἱ Γέται τοῖς Δάκοις. Eadem utuntur lingua Getae cum Dacis. *Strabo Geographiae* Lib. 7.

б) Ὁμογλοτίᾳ τοῖς Θραξὶν ἔθνες. Quae gens eodem cum Thracibus sermone utitur. *Ibidem.*

Їталїенéцій сăŭ Рѡмáне. Ѫ тóкма нŭмеле чéл дин тѫ́ю Âїа (*Aia*) кŭ тóтъл Ѣ Їталїенéск, кáреле шѝ ăстъ́й Âл цúн Талїáнїй Â лúмба сă. Чѣ́ле лáлте ăкъ тóате се пóт трáце дела Телїенíе, ăдекъ: Пандóнис (*Nandonis*) дела Âтóарселе кŭбúнте Дон Нáнѡ (*Don Nano*) кáре дŭ́пъ фúрѣ лúмбей Рѡмѫнéцій се зúк, Нáн Домнŭ; Âндрáда, (*Andrada*) дела Ѣнтрáда (*Entrada*), де нŭ вéй врѣ́ съл âдŭ́чй дела грéческъл Âндрóс; Блївїáнŭс (*Blivianus*) дела Ѡбливúскор (*oblivisco*), сăŭ зúс ăдекъ Âтѫ́ю Ѡблївїáнŭс (*oblivianus*) дŭ́пъ âчѣ́м ăсѫ́нд о чéл дин фрŭ́нте, âŭ рѫмáс Блївїáнŭс (*Blivianus*). Брічéна (*Bricena*) дела Брúкка (*Bricca*), сăŭ дела Брúчїа (*Bricia*), сăŭ дела Брúга (*Briga*); Бéдарŭс (*Bedarus*) дела Бедáнѡ (*Bedano*) мŭтѫ́нд *n.* Â *r.* кáре Ѣ фóарте дăмéстик Рѡмáнилѡр чéлѡр дин Дáкїа, âдекъ Рѡмѫ́нилѡр. Тóкма съ фѝ фóст лúмба Дакилѡр словенѣ́скъ, пре кŭ́м врѣ́ Â крѣ́де оўнїй дúнтръ Словéнй; Âкъ âŭ пóатесе дин лúмба словенѣ́скъ съсе трáгъ йзвóрѣл нŭ́мелѡр âчéстѡра, пре кŭ́м се трáце дин лúмба Їталїенѣ́скъ?

Лимпезúт дáръ лŭ́крŭ ѫ́сте, къ Рѡмáнїй чéй де Траїáн тримúшй Â Дáкїа, нúче де кŭ́м нŭ сăŭ късъторúт кŭ мŭ́рй Дáке; нúче нŭ пŭтéм зúче, съсе фѝ местекáт кŭ ăле. Де оўнде âтръ чѣ́ле май недăмерúте нълŭчúрй се кáде âсе нŭмърà âчѣ́м, кŭ́м къ дин местекáрѣ Рѡмáнилѡр кŭ мŭ́риле Дáке, фѣ́лю ноŭ де ѡ̆ăменй âŭ йзворѫ́т.

Ѫ́ръ де вом пŭ́не, съ фѝ май рѫмáс оўнеле мŭ́рй вій Â Дáкїа дŭ́пъ рѫсвóюл Рѡмáнилѡр; нŭ мъ âдоéск къ âчѣ́ле ле вѡр фѝ цинѣ́т Рѡмáнїй шíе рóабе, пре кŭ́м тóкма ѐрà дáтина Рѡмáнилѡр âцинѣ́ рóбй мŭлцй, кŭ кáре ѫ́шй лŭкрà лŭкрŭ́риле сăле.

Ба, тóкма съ лăсъ́м, къ врŭ́нїй дúнтръ Рѡмáнй съ́шй фѝ лŭáт шíе мŭ́рй дúнтръ Дáке, âŭ пéнтрŭ âчѣ́м тóатъ âчѣ́ немърунúтъ мŭлцúме де Рѡмáнй че фŭ́ръ де Траїáн тримúшй Â Дáкїа âшà сăŭ корчúт кŭ âчѣ́ста, кăт съ пóцй зúче, кŭ́м къ дúнтрŭ âчѣ́ немърунúтъ

ни́тѫ мѫлци́ме нѫ сѧ нѧскѫ́т май мѫ́лт Ромáнй, чѝ нос со́ю де ѫ̃ме-
нй? Кѫцй сѫ́нт, шѝ фѫ́рѫ а̂трѫ Оўнгѫрй, карїй шѧ лѧ́ѧт шїе мѫ-
е́рй нѫ оўнгѫре, чѝ де а̃лте нѣ́мѫрй! Ба оўнгѫрїй кѫнд а̂ѫ вени́т а̂ Пан-
но́нїа, ка́рѣ а̂кѫ́м се зи́че Оўнга́рїа, ни́че нѧ а̂бѫ́т мѫе́рй де нѣ́мѫл
сѧ̆. Пе́нтрѫ кѫ а̂шезѫ́ндсе ӗ́й кѫ лѫка́шѫл а̂ па́ртѣ Молдо́бей, ка́рѣ
Константи́н Порфироге́нитѫл ѡ̂ нѫммѣ́ще, А̂телкѫсѫ, шѝ нефї́нд бѫр-
ка́цїй че́й а̂рма́цй а̂ка́сѫ чѝ а̂и́рѣ ла рѫскѡ́ю, а̂фа́рѫ де а̂че́ѧ ка́рїй рѫ-
мѫсѣ́се пе́нтрѫ па́за цѫре́й: Симеѡ́н Кра́юл Бѫлга́рилѡр сѧ̆ скѫла́т кѫ
Ромѫ́нїй а̂че́ѧ, ка́рїй а̂тѫ́нчй се кїема̀ Пацинаци́те, кѫ́м скрїе лѫдда́-
тѫл Порфироге́нит а̂ Ка́ртѣ чѣ де́спре а̂пѫрцїе, кап м̃. шѝ ло-
ви́нд пре́сте фамилїиле Оўнгѫрилѡр; то́ате, а̃декѫ бѫтрѫ́нй, прѫ́нчй,
мѫе́рй, а̂фа́рѫ де пѫзито́рй, ка́рїй кѫ фѫ́га скѫпа́рѫ, лѣ́ѫ цѣ́рс де пре
фа́ца пѫмѫ́нтѫлѫй. a) А̂ша̀, а̂торкѫ́ндсе Оўнгѫрїй дела рѫскѡ́ю, шѝ
а̂флѫ́нд то́ате а̂ле са́ле прѫпѫди́те, се сокоти́рѫ сѫ ѫ̃сѫ дела Молдо́-
ва,

a) Postquam autem iterum cum Romanorum Imperatore pacem Simeon fecisset, et opportunitatem nactus esset, ad Patzinacitas legatos misit, et foedus cum iis iniit ad oppugnandos, delendosque Turcas. Cumque ad bellicam expeditionem abiissent Turcae, contra eos Patzinacitae cum Simeone profecti, familias ipsorum omnino perdiderunt, hinc misere pulsis qui ad regionis istius custodiam relicti erant. Itaque reversi Turcae regionem suam desertam vastatamque invenientes, in ea terra, quam ad hodiernum diem usque incolunt, sedes posuerunt: in ea nimirum regione, quam a fluminibus cognominatam esse supra diximus. Locus autem, quem primitus Turcae occupabant, a fluvio interlabente nuncupatur Etel et Cusu, in quo nunc Patzinacitae commorantur; a quibus sane pulsi Turcae et profugientes, sedes posuerunt illic, ubi nunc habitant. In hoc autem loco antiqua quaedam monumenta supersunt; inter quae pons Trajani Imperatoris ad initia Turciae; et Belegrada, quae trium dierum itinere ab ipso ponte distat, ubi turris Sancti ac magni Constantini Imperatoris, et rursus ad cursum fluminis exstat Sirmium, quod Belegrada abest duorum dierum itinere - - - . Atque haec quidem juxta Istrum flumen monumenta sunt et cognomina. Ulteriora vero, quae omnia Turcis habitantur, cognomina nunc habent a fluminibus transeurrentibus. Eorum primum Timeses est; alterum Tutes; tertium Moreses; quartum Crisus; quintum Titza. Confines autem Turcis sunt Orientem versus Bulgari, ubi eos Ister fluvius, qui et Danubius dicitur, separat: Septemtrionem versus Patzinacitae; ad Occidentem Franci; ad Meridiem Chrobati; *Constantinus Porphyrogenitus* de administratione Imperii, cap. 40.

ва, шѝ сѫшѝ кѧ́ште ло́к ѧ̀ Панноніа, оўнде пѣнѫ̀ ӑстѫ́ѣ сѫнт, пентрѫ̀ кѫ̀ ѧ̂колѡ̀ ѧ̂про́апе де Пацинаци́те нѫ̀ ѧ̂вѣ́ нѫдѣ́ѫде сѫ̀ по́атѫ̀ кѫ̀ста̀, де ѡ̆арѫ̀ че шѝ дин лѫкѧ́шѫриле чѣ́ле вѣ́кѝ маѝ наи́те бѫтѫ́цѝ де Пацинаци́те; вени́се Оўнгѫрїѝ кѫтрѫ̀ Молдо́ва, кѫ́м мѫртѫрисѣ́ще, Констанги́н Порфироге́нитѫл ѧ̀ Ка́ртѣ чѣ маѝ сѫ̀с лѫдѧ́тѫ̀, кап ѧ̄ли. ка́реле ѧ̀л четѝрѫм маѝ сѫ̀с.

Пе́нтрѫ ѧ̂целѣ́церѣ Йсторіеѝ ѧ̀ трѣ́ба ѧ̂чѣ́ста, се ка́де ѧ̂лѫ̀а ѧ̂ми́нте, кѫ̀ Констанги́н Порфироге́нитѫл пре Оўнгѫрѝ пѫрѫрѣ̀ ѧ̀ѝ кїа́мѫ̀ Тѫ́рчѝ, нѫ̀ Оўнгѫрѝ.

Де крѣ́ме че да́рѫ̀ мѫ́ериле Оўнгѫрилѡр то́ате ѧ̀ Молдо́ва ле ѡ̂морѫ́се Пацинаци́теле; оўрмѣ́ѫ̀ кѫ̀ Оўнгѫрїѝ сѧ̀ ни́чѝ ѡ̂ мѫ́ре нѫ̀ ѧ̂ѕ ѧ̂вѫ́т дин нѣ́мѫл сѧ̀ чѣ́л оўнгѫре́ск кѫнд ѧ̂ѕ вени́т ѧ̀ Панноніа, сѧ̀ прѣ́ пѫци́не, ди́нтрѫ̀ ѧ̂чѣ́л фѣ́лю ѧ̆декѫ̀, ка́ре сѧ̀ деприн ѧ̂ѕ оўмблѧ́ кѫ̀ та́бериле пе́нтрѫ ѧ̂ѫѕѫто́рю. Дрепт ѧ̂чѣ́ѫ фѫ́рѫ̀ сили́цѝ ѧ̂се кѫсѫтори́ кѫ̀ мѫ́ерѝ ди́нтрѫ ѧ̆лте нѣ́мѫрѝ: Рѫсе́цѝ, Склаве́цѝ, Рѫмжне́цѝ, Бѫлгѫре́цѝ, Грече́цѝ, шѝ чѣ́ле лѧ́лте. ѧ̆ѕ пе́нтрѫ ѧ̂чѣ́ѫ ѣ̆сте сло́код ѧ̂ зи́че, кѫ̀ прѣ́мѫрита Ги́нтѫ̀ оўнгѫрѣ́скѫ̀, нѫ̀ е̄ Оўнгѫрѣ́скѫ̀, чѝ ѧ̆лт фѣ́лю де ѡ̆амени шѝ нѣ́м?

Маѝ мѫ́лт. Кѫ́тенѣ́мѫрѝ, кѫ́м скрїе ла Тѫро́ци Кро́ника Оўнгѫрилѡр ѧ̀ Па́ртѣ ѣ̄. кап ѣ̄в. (ка сѫ̀ нѫ̀ зи́к немі́ка де вре́миле лѫѝ Бе́ла д̄. сѫ́пт ка́реле се дешерта́се Оўнга́рїа де лѫкѫито́рѝ прин Тѫта́рѝ) кѫ̀ гло́ата ѧ̀ цѣ́ра Оўнгѫрѣ́скѫ̀ ѧ̀тра́те сѫнт ѧ̂местека́те ѧ̀трѫ̀ Оўнгѫрѝ, кѫт ѧ̂кѫ́м нѫ̀ ли́се маѝ цѝ ви́ца, чѝ сѫ́пт нѫ́ме де Оўнгѫрѝ кѫ́стѫ̀: Бохе́мѝ, Поло́нѝ, Гре́чѝ, Спанїо́лѝ, Исмаилтѣ́нѝ сѧ̀ ѧ̂Гарѣ́нѝ, Бе́ссѝ, Тѫри́нцѝ, Мисне́ншѝ, Рене́ншѝ, Кѫма́нѝ, Лѫти́нѝ? a) ѧ̆ѕ пе́нтрѫ ѧ̂чѣ́ѫ нѣ́мѫл

a) Praeterea intraverunt Hungariam, tam tempore Geychae, et Sancti Regis Stephani, quam diebus regum aliorum, *Bohemi*, *Poloni*, *Græci*, *Hispani*, *Hismahelitæ*, seu *Saraceni*, *Bessi*, *Armeni*, *Saxones*, *Turingi*, *Misnenses*, et *Rhenenses*, *Cumani*, et *Latini*; qui diutius in regno commorando, quamvis illorum generatio nesciatur, per matrimoniorum diversorum contractus, Hungaris immixti, nobilitatem, pariter et descensum sunt adepti. *Chronica Hungarorum apud Thuroczi*, Parte 2. cap. 22.

нѣмѫл Оуѫгѫрѣск ѧѫ пѫтимѝт чѣва скѫдѣре ѧтрѫ стрѫлучѝрѣ лѫй? Кѫ кѫт май вѫртос Рѫмѫнїй чѣй дин Дакїа токма де сар фѝ шѝ кѫсѫторѝт, сѫ ѧместекѫт оуѫнїй дин трѫншїй кѫ мѫрѝ Дакѣ; тотѫшй Рѫмѫнй ѧр фѝ рѫмас, ѫрѫ нѫ ѫлт нѣм сар фѝ фкѫт кѫ ѧчѣм.

КАП Ѣ.

Ѧгѫмплѫрилѣ Рѫмѫнилѫр чѣлѫр дин Дакїа дѫпѫ моартѣ ѧпѫратѫлѫй Траїан.

§. Ѫ.

Сѫпт ѧпѫратѫл Ѧдрїан.

Кѫм мѫрѝ ѧфрикошатѫл тотѫрѫр барварилѫр Траїан, бѫѝл ѧл Рѫмѫнилѫр ѧпѫрат, ѫдатѫ се оуѫрѫѝрѫ рѣле ѧсѫпра Рѫмѫнилѫр чѣлѫр дин Дакїа. Кѫ, пре кѫм скрїе Ѣтропїѫс ѧ Картѣ ї. Ѧдрїан оуѫрмѫторюл лѫй Траїан ѧтрѫ ѧпѫрацїа Рѫмѫнилѫр, пѝсмѫѝнд мѫрѝрей лѫй Траїан, кѫт ѧпѫкѫ ѧпѫрацїа Рѫмѫнилѫр ѧмѫнѫ, де лок Ѧсѝрїа, Мисопотамїа, шѝ Ѧрмѣнїа, цѫрѝ, кѫре Траїан лѣѫ фост кѫщигѫт, шѝ лѣѫ фост ѫлипѝт кѫтрѫ ѧпѫрацїа Рѫмѫнилѫр, ле десбинѫ дела трѫпѫл ѧпѫрацїей Рѫмѫнилѫр, шѝ ле лѫсѫ; де оуѫнде скоцѫнд ѫшѝле Рѫмѫне, пѫсе мѫрцине ѧпѫрацїей Рѫмѫнилѫр Ѣвфрѫтѫл: пѣнтрѫ ка сѫ нѫ се май поменѣскѫ ѧчѣ мѫрѝре ѫлѫй Траїан, кѫрѣ ѫшѝ кѫпѫтасе кѫ ѧгонисѝрѣ цѫрилѫр ѧчѣлѫра. Ѧсѣменѣ воѫ сѫ скоатѫ ши дин Дакїа ѫшѝле, ши сѫ лѫсѫ шѝ Дакїа, пре кѫм лѫсасе чѣле май сѫс нѫмѫрате цѫрѝ. Ѫсѫ дела ѧчѫста ѫл ѧѣтѫрѫ кѫ ѧчѣл сфат прїѫтенїй,

нїй, ка нѫ скоцѫнд де ѫколѡ ѿшиле: пре ѫчей мѫлцй четѫцѣнй Рѡмáнй, де кáрїй ѫм скрúс ѫ кáпѫл дин сѫс (§. Ѥ.) кѫ ѣрà ѫшезáцй кѫ лѫкáшѫл ѫ Дáкїа, сѫй лáсѫ ѫ мѫнúле варвáрилѡр, чéлѡр че нѫдѫлѣ сѫ ѫтре ѫколѡ. a) Кѫ варвáрїй, кѫм ѫѳзúрѫ де мóартѣ лѫй Траїáн, ѫдáтѫ порнúрѫ ка сѫ кѫприндѫ Дáкїа. Кáрѣ кѫм кѫ шй ѫ зúлиле лѫй Ѧдрїáн ѫѳ йспитúт варвáрїй сѫ фáкѫ, шй кѫ Ѧдрїáн лѣѳ дат прéсте нáс, дúнтрѫ ѫчѣ́ѫ дестѫл де ѫпрїáт, мисе пáре, ѫсе десвáлй, кѫ ѫ Їнскрúпцїй Дáкїа се зúче кѫ вѫртѫтѣ лѫй Ѧдрїáн ферúчитѫ, шй ѫтрѫн бáн ла рѫшїѳс ѫ кѫмѫнтѫл Дáкїа (Dacia) Ѧдрїáн се ѫнѫмѣ́це, рѫститѫтор Дáчїе (Reſtituter Daciae), ѫдекѫ ѫторкѫтóрїѡ сѫѳ мѫнтѫнитóрїѡ Дáкїей.

§. Ѣ.

Сѫпт ѫпѕрáтѫл Мáркѫс Ѧврéлїѳс Ѫнтонúнѫс Филóсофѫл.

Ѫпѕрáтѫлѫй ѫчéстѫ пре ла ѫнѫл дела ѫтрѫпáрѣ Дм҃нѫлѫй 169. ѫй фѫ ѫ пѫрта рѫсбóю ѫшà кѫмплúт ѫсѫпра Маркоманилѡр, кáреле се ѫсемѫнà кѫ чѣ́ле Пѫничéцй, кѫм скрíе Ѥѫтрóпїе ѫ Кáртѣ й. Їѫлїѳс Капитолúнѫс ѫ М. Ѫнтонúн Филóсофѫл, зúче, кѫ нúчѫй ѿдáтѫ нѫ сѫѳ поменúт рѫсбóю ѫшà грéѫ сѫ фй ѫѳѫт Рѡмáнїй, прекѫм ѫчéл кѫ Маркоманїй. Ѫтрѫ ѫчéст рѫсбóю май мѫлте гúнте варвáре ѫѳ фóст ѫдѫнáте ѫсѫпра Рѡмáнилѡр, прекѫм, Квáдїй, Вáндалїй, Сáрмателе, Свé-

 бїй;

a) Ælius Adrianus -- qui Trajani gloriae invidens, statim provincias tres reliquit, quas Trajanus addiderat, idest, Assyriam, Mesopotamiam, et Armeniam. Revocavit exercitus, ac finem imperii esse voluit Euphratem. Idem de Dacia facere conantem, amici deterruerunt: ne multi cives Romani barbaris traderentur. *Eutropius* Lib, 8.

b) Bellum unicum ipse gessit Marcomanicum. Sed quantum nulla memoria fuit, adeo ut Punicis conferatur, *Eutropius* Lib. 8.

Specialiter ipse bellum Marcomanicum, sed quantum nulla unquam memoria fuit, tum virtute, tum etiam felicitate transegit. *Iul. Capitol.* in M. *Antonin Philosoph.* cap. 17.

вїй, ба то́ате ги́нтеле варва́ре, пре кꙋ́м а̂коло́шй скрíе в̂ꙋтро́пїꙋс, а̂сѣ́мене а̂коло́шй Капитоли́нꙋс. а) Ѣ́рѫ кꙋ́м кѫ ни́че Да́кїа нꙋ а̂ꙋ рѫма́с а̂ зи́леле а̂чѣ́ле незѫхзи́тѫ де варва́рй, не фа́че а̂ кре́де Їнскри́пцїа чѣ дела Барталиссїꙋс а̂ фо́аѧ м̄. мѯ. ка́рѣ а̂ра́тѫ, кꙋ́м К. Рꙋти́лїꙋс Ко́клес Префе́ктꙋл Легїѡ́нꙋлꙋй а̂ трéйспрезѣ́чѣ трими́сꙋл а̂пѫра́тꙋлꙋй Ма́ркꙋ Âврéлїе, пéнтрꙋ кѫ се пꙋртѫ кꙋ варвацíе а̂ рѫсбо́юл чéл дин Да́кїа, кꙋ сфи̑ци́тѫ коро́нѫ мꙋра́ле фꙋ чинсти́т.

А̂пѫра́тꙋл а̂чéстꙋ мꙋ́лцй фо́арте ди́нтрѫ чéй стреи́нй и̑ꙋ а̂шезáт сѫ лѫкꙋ́ѧскѫ а̂трꙋ а̂пѫрцíа Рѡмáнилѡр, кꙋ́м скрíе Їꙋ́лїꙋс Капитоли́нꙋс ла ло́кꙋл май сꙋ́с а̂сѫмна́т кап к̄д. б) А̂кѫ ди́нтрѫ Маркома́нй мꙋ́лцй а̂ꙋ дꙋ́с то́кма а̂ Їта́лїа. Ка́рѣ а̂коло́шй кап к̄в. ѡ̑ спꙋ́не Капитоли́нꙋс; пре кꙋ́м шѝ Дїѡ Ка́ссїꙋс а̂ Исто́рїа Рѡма́нѫ, Ка́ртѣ о̄а. кап а̄і. в) Кѫ а̂тꙋ́нчй мꙋ́лте ги́нте де ӑ́лте ги́нте варва́ре бѫтꙋ́те фꙋцѣ́, шѝ се лѫдà кꙋ рѫсбо́ю Рѡма́нилѡр де нꙋ вѡр врѣ́ сѫй прїимѣ́скѫ, прекꙋ́м а̂коло́шй ка́п а̄і. не лѫсѣ́ мѫртꙋриси́т Їꙋ́лїꙋс Капитоли́нꙋс. г) Пре вре́миле а̂пѫра́тꙋлꙋй а̂чéстꙋ Птолемéю Але̑ѫандрѣ́нꙋл а̂ Геѡграфíа са, Ка́ртѣ г̄. кап ӣ. нꙋ́мѫрѫ е̄і. ги́нте стреи́не а̂ Да́кїа а̂тра́те, шѝ лѫкꙋнто́аре, а̂нꙋ́ме: А̑ба́ртїй, Тезри́цїй, Чистобо́-

---

а) Bellum Marcomanicum confecit, quod tum Quadi, Wandali, Sarmatae, Svevi, atque omnis barbaria commovit. *Eutropius Ibid.*
Gentes omnes ab Illyrici limite usque in Galliam conspiraverant, ut Marcomanni, Narisci, Hermunduri, et Quadi, Suevi, Sarmatae, Latringes, et Buri: hi, aliique, cum Victovalis Sosibes, Sicobotes, Rhoxolani, Bastarnae, Alani, Peucini, Costobori. *Iulius Capitolinus Ibid.* cap. 22.

б) Æquitatem etiam circa captos hostes custodivit. Infinitos ex gentibus in Romano solo collocavit. *Iulius Capitolinus ibid.* cap. 24.

в) Accepitque in deditionem Marcomannos, plurimis in Italiam traductis. *Ibid.* cap. 22.
Eorum nonnulli in militiam recepti sunt; et aliorsum missi, sicut et ex captivis ac transfugis, quotquot ad hoc idonei erant; quidam agros, partim in Dacia, partim in Pannonia, partim Mysia et Germania, et ipsa in Italia consecuti sunt. *Dio Cassius Historiæ Romanæ* Lib. 71. cap. 11.

г) Aliis etiam gentibus, quae pulsae a superioribus barbaris fugerant, nisi reciperentur, bellum inferentibus. *Iulius Capitolinus in M. Antonino Philosopho.* cap. 14.

стобочїй, Предавенсїй, Ратаченсїй, Каучесїй, Бїефїй, Бърридзенсїй, Котенсїй, Албоченсїй, Потулатенсїй, Сенсїй, Салденсїй, Чїаџисїй, Пїефиџїй. а) Ѣтѫ нѫ прѣ де парте де жѫмѫтате сѫта де ани, де кѫнд дескълекасе Рѫмънїй ка моцѣний ѫ Дакїа, ѫтрѫ кѫте десклинините гинте барваре ле фѫ ѫтрѫи. Пентрѫ ачѣѫ нѫ ѣ асе мираре, кѫ лимба, кѫ карѣ веніісе Рѫмънїй ѫ Дакїа, ѫѫ пътимит ачѣ скимбаре, кът купринде ѫ синѫл сѫѫ оунеле кѫбинте стреине. Ѫсѫ, прекѫм лимба чѣ Рѫмънѣскѫ фѫ сѫпусѫ ачѣщей ненорочири, ашà шѝ сѫрорисе ѣй лимбй, ѫдекѫ чѣ Їталїенѣскѫ, чѣ Фрънчѣскѫ, шѝ Спанїолѣскѫ, дин ѫсоцирѣ кѫ нѫвѫлитоареле барваре гинте нѫ май пѫцинѫ скимбаре ѫвѫрѫ ѫ сѫферѝ каре ѫтрѫн кип, каре ѫтрѫат кип дѫпѫ ѿсебирѣ гинтелѫр, де каре фѫрѫ нѫпѫдите. Пре оурмѫ се кѫде дѫпѫ Геѿграфїа май сѫс лѫдатѫлй Птолемеѝ, Картѣ г. кап й. сѫ лѫѫм ѫминте, кѫ ачѣле ѣі. гинте барваре нѫ ѫѫ фост лѫкѫитоаре прин тоатѫ Дакїа, чѝ нѫмай ѫ партѣ чѣ деспре мїазѫ ноапте, оунде се ѫтѫлнѣще Дакїа кѫ Сармацїа, ѫдекѫ кѫ Рѫшїй. Де оунде ѫпой кѫ Хѫнїй шѝ кѫ ѫлте нѣмѫрй, ѫсте ѫ крѣде, кѫ сѫ стрѫкѫрат прѣсте дѫнѫре ѫ Мисїа.

§. г.

Сѫпт ѫпѫратѫл Коммодѫс.

Дѫпѫ моартѣ лѫй Маркѫ Ѫрелїе рѫмасѣ скиптрѫл ѫпѫратѣск ѫ мѫна Фїюлѫй сѫѫ Коммодѫс. Сѫпт ачѣста ѫкѫ маре фрикѫ пътимінд Дакїа де кътрѫ барварїй Сармаце, ѫй бътѫрѫ Ѫрхистратиџїй лѫй Коммодѫ,

a) Tenent autem Daciam maxime Septemtrionalem a plaga occidentali incipiendo Auarti, et Teurisci, et Cistaboci (*Cistabocos Marcellinus, et Capitolinus in Sarmatia ponunt*) et sub his Praedauensii, Rhatacensii, et Caucoesii. Snb quibus similiser Biephi, et Burruduecnsii et Cotensii. Et iterum sub his Albocensii, et Potulatensii, et Sensii. Sub quibus qui maxime Australes sunt Saldensii, et Ciagisi, et Piephigi. *Ptolemaeus Alexandrinus in Geographia.* Lib. 3. cap. 8.

модѫ, Ѧлбинѫс шѝ Нигер. Пентрѫ карѣ Ѧпъратѫл воѝ Ѧсе кѣмѧ Сарматикѫс. Карѣ титѫлѫ Ѧлвй Коммодѫ се Ѧфлѫ шѝ ла Дїѡ Кассїѫс, Картѣ ѺѲ. кап ѢІ.

§. Ѯ.

Сѫпт Ѧпъратѫл Ѧнтонинѫс Каракалла.

Мѫринд Ѧпъратѫл Септимїѫс Севѣрѫс ла Ѧнѫл Дмнѫлвй 211. оурмѫ Ѧпърат фіюл лвй, Ѧнтонинѫ Каракалла, карєле Ѧ Ѧнѫл Дмнѫлвй 215- венинд ла Карнѫнтѫ, шѝ Ѧколѡ Ѧтрѫ десмїердѣрй петрекѫнд кѫ вечинїй Немцй, Ѧвзѝ чѣ Ѧтѫне Ѧ Гѫтилѡр Ѧтрѫ Ѧпъръцїа Ромънилѡр, шѝ Ѧнѫме Ѧ Дакїа Ѧтрърє кѫ нъкълире. Дечй грѫбй кѫ ѿѧстѣ Ѧ Ѧжѫнце Ѧсѫпра Гѫтилѡр Ѧ Дакїа, пре карїй, нѫ пѫцин Ѧмѫнѫнд Ѧколѡ, Ѧй Ѧвинсе. a)

§. Ѣ.

Сѫпт Ѧпъратѫл Маѯиминѫс.

Чѝ шѝ Ѧпъратѫл Маѯимин, карєле дѫпъ Ѧчѣѧ фѫ оучйс ла Ѧнѫл Дмнѫлвй 237. Ѧпъръ Дакїа де Сармате. Пентрѫ карѣ се нѫмѝ Дачикѫс, шѝ Сарматикѫс. Вѣзй пре Шоенвйснер Ѧ Коментарїѫл Геѡграфичѣск пентрѫ кълъторїѧ лвй Ѧнтонинѫс, фоаѧ 161.

§. Ѕ.

Сѫпт Ѧпъратѫл Филиппѫс.

Дѫпъ Ѧчѣѧ Ѧпъратѫл Филип Ѧтърнѧндсе дела ръсърит ла Ѧнѫл Дмнѫлвй 246. бътѫ пре Карпй, карїй ѣрѧ сѫнце Сарматичѣск, шѝ Ѧшѧ

a) Deinde ad orientem profectionem parans, omisso itinere in Dacia resedit. *Ælius Spartianus*, in Antonio Caracalla cap. 5.

Quod Getam occiderat fratrem, et Gothi Getae dicerentur: quos ille dum ad Orientem transiit, tumultuariis proeliis devicerat. *Ibid.* cap. 10.

âшà ѣржшій скѫпѫ Дáкїа. Вéзій Вѣнгел â Комéнтáцїа дéспре Ѯпедúцїиле лúй Траїáн ла Дúнѫре, Сéкцїа Д.

§. Ѯ.

Сúпт âпѫрáтúл Дéчїúс.

Прекúм май нúчій ѡдáтѫ нú âвѣ Дáкїа ѡдúхнѫ шѝ рѫгáѯ де кѫтрѫ варвáрій дúпѫ мóартѣ лúй Траїáн, кáреле âú фóст âшеѯáт пре Рѡмáній âтрú âчѣ цѣрѫ сѫнѫтóасѫ, шѝ кú тóате бѫнѫтѫциле âдестúлáтѫ; âшà âпѫрáтúл Дéкїе âтрú âтѫта кú бѫрбѫцїа âú âфрѫнт пре варвáрій де â фáче âкúрсе â Дáкїа, кѫт â мáрморій се кїемѫ виндекторюл Дáкїей, шѝ â бáнїй лúй се пúне Дáкїа прúнсѫ, шѝ âдѣсе ѿрій, Дáкїа феричúтѫ; ба шѝ чѣле вéкій âле Рѡмáнилѡр â Дáкїа Колóнїй, ле âдáѡсе, шѝ ле âмúлцѝ кú колóнїй нóаѡ, âдекѫ май âдáѡсе âкѫ Рѡмáній прéсте чéй вéкій че ѣрà â Дáкїа. Âнúме сúпт âпѫрáтúл âчéста се âдáѡсе Колóнїа Âпúлúм, кáреле âстѫѯй се кїáмѫ Бúлгѫрáд â Âрдѣл, прекúм ѣсте âведѣ â Їнскрúпцїе ла Сáйтвéрт, нúмѫрúл 37. Âчéстú пре Гѡтій, кáрій âверигáсе Никопóлú, кú феричúре âй âлúнгѫ. Чѝ ла â дóилѣ âн май лáком âкúрѫнд пре Гóтій прéсте Дúнѫре, де кѫт май кú âцелепцїе, âтрѫ âвѫлúителе глóате се âнекѫ âтрúн лáк.

§. Й.

Сúпт âпѫрáтúл Галлїéнúс.

Ла âтѫта пúтéре âжúнсéсе âкúм Гóтій, кѫт ла âнúл Дмнúлúй 251. кú бáнй вѫндúсе пáчѣ Рѡмáнилѡр; шѝ тóтúшй ла âл дóиле âн ѣржшій се скúлáрѫ кú Боранїй, кú Кáрпїй, шѝ кú Бúргúндїй âсúпра цѣрилѡр âпѫрцїей Рѡмáнилѡр, пре кáрій дин Мúсїа, шѝ дин Панноніа âй бѫтú Ѣмилїáнúс Префéктúл Мúсїей. Âсéменѣ ла âнúл

257.

257. Ăвреліа́нвс Префе́ктвл Іллири́квлвй, шй ă Ѳра́кіей пре Го́тй шй пре Ка́рпй ăй ăлвнгъ ди́нтрв ăче́сте це́рй, шй пънъ ла лъка́швриле́ лор ѣв ăкв́рс. Пре оу́рмъ петрекъ́нд ăпъра́твл Галліе́н ă ѡспе́це, шй ă бевтъ́рй; це́ра Грече́скъ, Макидо́нїа, По́нтв, Ăсїа ле пвстїи́ръ Го́тїй. Панно́нїа ѡ пръда́ръ Са́рмателе, шй Ква́дїй. Ѣръ Да́кїа, ка́рѣ пре́сте Дъ́нъре ѡав фо́ст ăда́вс Траїа́н къ́тръ ăпъръці́а Рома́нилор, къ то́твл ѡ скъпа́ръ Рома́нїй де ă мъ́нъ, къ́м скрі́е Ев тро́пївс ă Ка́ртѣ ă. шй Рвфвс. а)

§. ō.

Сфпт ăпъра́твл Кла́вдївс.

Лвй Галліе́нвс ăв оу́рма́т ăтрв ăпъръці́е Кла́вдїе. Ăче́ств, къ́м скрі́е Ев тро́пївс ă Ка́ртѣ ă. пре Го́тй ѣв бътът де ѣв стинс. б) Ăсвшй Кла́вдїе скрїи́нд лвй Бро́кхвс, ла Требе́ллївс По́ллїѡ ă Кла́вдївс, ăшă ăескрі́е ăвинцерѣ че ѡ пвртъ де Го́тй: „Ăм ціе́рс, зи́че, трей сфте доаѡзе́чй де мій де Го́тй, до́аѡ мій де коръбїй ăѣм ăнека́т. Ăкоперите сфнт ắпеле де скв́тврй, ăкоперицй църмврїй де спа́тешй де ла́нчй: ни́че ѡ ка́ле нв ѣ кврắтъ: ка́ръле че́ле мв́лте сфнт пърсите. Ăтът мве́рй ăм при́нс, кът фіеще ка́реле ѡста́ш кът до́аѡ кът трей по́ате сѣшй ă”. б)

Ăча́стъ

а) Dacia quae a Trajano ultra Danubium fuerat adjuncta, amissa est; Graecia, Macedonia, Pontus, Asia vastata per Gothos, Pannonia a Sarmatis, Quadisque populata. *Eutropius* Lib. 9. in Gallieno.

Trajanus Dacos sub rege Decibalo vicit et Daciam trans Danubium in solo Barbarico provinciam fecit, quae in circuitu decies centena millia passuum habuit. Sed sub Gallieno Imperatore amissa est. *Sextus Rufus* in Breviario rerum gestarum Populi Romani.

б) Hic Gothos, Illyricum, Macedoniamque vastantes, ingenti praelio vicit. ... Qui tamen intra biennium morbo periit. *Eutropius* Lib. 9.

б) *Claudius Brocho.* Delevimus trecenta viginti millia Gothorum, duo millia navium mersimus. Tecta sunt flumina scutis: spathis et lanceolis omnia litora operiuntur. Campi ossibus latent tecti: nullum iter purum est: ingens carrago deserta est. Tantum mulierum cepimus, ut binas et ternas victor sibi miles possit adjungere. *Trebellius Pollio* in Claudium. cap. 8.

Ѧча́стъ кѹмпли́тъ бѫта́е а̂лъ́й Кла́ѹдїе кѫ Го́тїй, дѹ́пъ кѹ́м скрїе Трєбе́ллїѹс По́ллїѡ а̂ Кла́ѹдїе, кап а̄. нѫ а̂ѫ фо́ст дин ко́аче, чѝ дин колѡ̀ де Дѹ́нъре, ӑдекъ нѫ а̂ Да́кїа, чѝ а̂ Ми́сїа, ла Маркїано́пол; ла Визѧ́нт, ла Ѳєссало́ника; шѝ а̂трѫ ӑлте цинѹ́тѹрй, шѝ пре́сте тот ло́кѹл фѹ́ръ а̂лъ́инший Го́тїй. а) Ба Зо́симѫс а̂ Ка́ртѣ а̄. а̂ Исто́рїей кап мв. шѝ де оўнде а̂ѫ порни́т варва́рїй а̂че́цѣ, шѝ кѹ́м а̂ѫ трекѹ́т а̂ ло́кѹриле а̂пъръцїе́й Рѡма́нилѡр, оўнде саў йспити́т а̂тѫ́ю а̂ фа́че рѫ́, а̂кътръ́ѫ саў дѹ́с, че а̂ѫ пѫци́т, кѫ а̂мъръ́нтѹл ле скрїе. Ӑдекъ, а̂дѫнѫ́ндѹсе ӗ́й ла рѫ́л Ти́ра, ка́реле се деска́ркъ а̂ ма́рѣ нѣ́гръ, шѝ гѫти́ндѹшй ши́́се ми́й де коръ́бїй, а̂ ка́ре бѫгѫ́нд тре́й сѹ́те шѝ до́ѡ зечи́ де ми́й де о̆́амений: нѫвегѫ́нд пре ма́рѣ нѣ́гръ, а̂ѫ йспити́т съ а̂ четатѣ То́милѡр; де оўнде фѹ́ръ бѫтѹ́ци. Де а̂колѡ̀ мергѫ́нд а̂наи́нте а̂жѹ́нсерѫ ла Маркїано́пол, ка́рѣ ши́сте четате а̂ Ми́сїей, шѝ ни́чй а̂че́ѧ пѹтѫ́нд съѡ а̄, а̂вѫ́нд бѫ́нт бѹ́н нѫвега́ръ май а̂колѡ̀. Ши́ а̂ша̀ ла кап мг. мѣ. то́атъ ненороци́та лѡр оўмбла́ре ѡ̂ дескрїе, пѫнъ че ла кап мѕ, спѹ́не, кѫ дѫ́нд а̂трѫ дѫ́нший пѹ́шле (чѹ́мъ) ѡ̂ па́рте перѝръ а̂ Ѳра́кїа, ѡ̂ па́рте а̂ Македо́нїа. Ѝ̆ръ кѫцй а̂ѫ рѫма́с ви́й, саў фѹ́ръ прїими́ци а̂трѫ ѡ̂ста́шїй Рѡма́нй, саў добѫндѝнд пѫмѫ́нт де а̂ра́т, кѫ то́тѫл се дѣ́деръ ла лѹ́крѫл кѫмпѫлѹ́й. б)

Кѫнд

---

a) Pugnatum est enim apud Moesos, et multa praelia fuerunt apud Marcianopolin; multi naufragio perierunt; plerique capti reges; captae diversarum gentium nobiles faeminae; impletae barbaris servis, senibusque cultoribus Romanae provinciae. Factus miles barbarus et colonus ex Gotho, nec ulla fuit regio, quae Gothum servum triumphali quodam servitio non haberet. Quid boum barbarorum nostri videre majores? quid ovium? quid equarum, quas fama nobilitat, Celticarum? Hoc totum ad Claudii gloriam pertinet. -- Pugnatum praeterea est apud Byzantios, ipsis, qui superfuerant, Byzantiis fortiter facientibus, pugnatum apud Thessalonicenses, quos Claudio absente obsederunt Barbari, pugnatum in diversis regionibus: et ubique auspiciis Claudianis victi sunt Gothi, prorsus ut jam tunc Constantio Caesari nepoti futuro videretur Claudius securam parare rempublicam. *Ibid.* cap 9.

b) Hoc tempore quotquot erant Scythae superstites, animis propter expeditiones adhuc susceptas elati, adjunctis sibi Herulis, Peucis, et Gothis, col-

Кѫнд сав сфѫршит рѫсвоюл âчелѫ, âѫѕнгѫндѫл шѝ пре Клаѫдїе боâла май сѫс зисѫ, мѫрѝ шѝ ѣл. а)

Нѫ фѫрѫ прéц се âтрѣкѫ: ѿаре Дакїа, карѣ ѿаѫ скѫпат Рѫманїй деâмѫнѫ сѫпт Галлїенѫс, лѫатѫѫаѫ Клаѫдїе ѣрѫшй дела Готй сав ба? Палѫлс Ѳроспѫс, карелеâѫ трѫит пре врѣмѣ âпѫратѫлѫй Ѳнорїе, â Карѣ ѕ. кап кв. â Галлїен, не лѫсѫ мѫртѫрисйт, кѫ Дакїа âшà ѿ пїердѫрѫ â зилеле лѫй Галлїен, кѫт нйчй ѿдатѫ нѫ ѿ май кѫпѫтарѫ Рѫманїй. б) Ѣрѫ Помпонїѫс Летѫс, карелеп̆не капет Истóрїей сале â Їѫстинїан Наскѫрн, â Кѫмпендѫѫл Истóрїей Рѫмане, зиче, кѫ Клаѫдїе âѫ лѫат âнапóй Дакїа. Чѝ, де врѣме че Требéллїѫс Пóлїѫ, карелеâѫ трѫит âпроапе де врéмиле лѫй Клаѫдїе, ѫдекѫ â зилеле âпѫратѫлѫй Констáнцїе тáтѫлѫй лѫй Константйн âпѫрат, шѝ кѫ âмѫрѫйтѫл

---

lectique propter Tyram fluvium, in Pontum semet exonerantem, sexies mille navibus extructis, et trecentis ac viginti millibus hominum in eas impositis, navigatione per Pontum instituta, Tomis munitis moenibus oppido tentato, rejecti sunt. Progressi vero, et Marcianopolim delati, quae Mysiae civitas est, ac ne illa quidem potiti, vento usi prospero, navigabant ulterius etc. *Zosimus* Lib. 1. cap. 42. Quumque rebus infectis dilapsi fuissent, Hellespontum navigiis praeteriissent, et ad montem Atho delati, naves ibi suas refecissent; Cassandriam et Thessalonicam obsidebant, machinisque moenibus admotis, parum aberat, quin eas caperent. Sed quod Imperatorem adventare cum copiis inaudierant, petitis superioribus locis mediterraneis, omnem propter Doberum et Pelagoniam agrum praedis agendis infestabant. - - - Quaedam Scytharum pars Thessaliam Graeciamque circumvecta, passim ea loca populabatur. - - - Quinquaginta millia barbarorum occiderunt (Romani) *Ibid.* cap. 43. Quotquot ex pugna Claudii et Scytharum ad Naissum pugnata, superstites erant barbari, curribus se se munientes, in Macedoniam contendebant. - - Progredientibus autem iis Romanorum equestres occurrere copiae, caesisque plurimis, reliquos ad Haemum se convertere coegerunt. *Ibid.* cap. 45. Quumque pestilens lues cunctos invasisset, partim in Thracia, partim Macedonia perierunt. Quot quot autem incolumes evasere, vel legionibus Romanis adscripti sunt, vel terram colendam nacti, totos agriculturae sese dediderunt. *Ibid.* cap. 46.

а) Finito sane bello Gothico, gravissimus morbus increbuit; tunc cum etiam Claudius affectus morbo mortales reliquit etc. *Trebellius Pollio* in Claudium cap 12.

б) Graecia, Macedonia, Pontus, Asia Gothorum inundatione deletur. Nam Dacia trans Danubium in perpetuum aufertur. *Orosius* Lib. 7. cap. 22. in Gallienum.

рѫнтѹл ѧѕ скрїс тоате фѧптеле лѹй Клѧѹдїе, кѫт оуѫшра ли се пъре кѫ ѥ лингѹшиторїѫ ѧпъратѹлѹй Констанцїе, непотѹлѹй лѹй Клѧѹдїе, пре кѹм ѧсѹшй ѧтрѹ ѧчѣѫшй Исторїе ѧдоаш ѿарѫ скрисѫ се плѫнце, немика нѹ скрїе деспре ѧчѣѫ, кѫ Клѧѹдїе сѫ фй лѹат ѧнапой дела Готй Дакїа, карѣ фоарте маре мърире ар фй фост лѹй Клѧѹдїе; оурмѣзѫ, кѫ лѹй Помпонїѹс Летѹс, челѹй че кѹ врш кѫтева сѹте де ани лѹпѫ времиле лѹй Клѧѹдїе фъръ де нічй ѫ мъртѹрїе ѧѕ скрис, кѫ Клѧѹдїе ѧѕ лѹат ѧнапой Дакїа сѹпт Галлїен пїердѹтѫ, нѹ се каде сѫй крѣдем.

Ѧлнгѫ ѧчѣстѣ. Готїй, кѹм скрїе Ѫрософїе ѧ Картѣ ѯ. кап кг. де чічй спре зѣче ани акѹм прѧдѧ Іллирикѹл шй Макидонїа, ѧ каре врѣме Дакїа кѹ тотѹл десбинѫндѹш де кѫтрѫ ѧпъръцїа Рѹманилѹр ѫ фѣчерѫ ѧсѧ. Дечй, кѹм спѹсем май сѹс, ѿастѣ чѣ грѣ ѧ Гѫтилѹр ѣрѧ дин колѫ де Дѹнъре; ѧколѫ, кѹм ѧй вені скиптрѹл ѧмѫнѫ, Клѧѹдїе се ѧпѹкѫ де Готй, пре карїй кѹм ѧй ѧвинсе, шй ѣл мѹрй. а) Шй стъриле ѧпрежѹр дарѫ тоате ѧдеверѣзѫ, кѫ ѧпъратѹл Клѧѹдїе, мъкар кѫ ѧѕ бѫтѹт пре Готй ѧша ѧмар, тотѹшй Дакїа нѹ ѫ лѹ ѧнапой дела дѫншїй.

§. ї.

Сѹпт ѧпъратѹл Ѧѹрелїанѹс.

Дѹпъ Клѧѹдїе стѣте ѧпърат Квинтїлѹс, фрателе лѹй Клѧѹдїе; чі ѧ шѣпте спре зѣче зй, кѹм скрїе Требѣллїѹс Поллїѫ ѧ Клѧѹдїе кап ѳї. фѹ ѫморжт. ѧ локѹл лѹй фѹ ѧлес ѧпърат Ѧѹрелїан. Ачѣст прѣстрѧлѹчйт ѧпърат, шй бърбат ѫсташ, нѧскѹт ѧ Дакїа, шй де

Е 2 Ѯѹтро-

а) Anno ab urbe condita millessimo vicesimo quinto, Claudius XXVIII. voluntate Senatus sumpsit imperium, statimque Gothos jam per annos quindecim Illyricum Macedoniamque vastantes bello adortus, incredibili strage delevit. --- Sed continuo apud Syrmium priusquam biennium in imperio expleret, morbo correptus interiit. *Paulus Orosius* Lib. 7. cap. 25.

Ѣвтропїе кѫ мареле Алеѯандрѫ, шѝ кѫ Іѫлїѫс Кесар ѧсемънат, нічій ѧстъѯій нѫ ѥ ѯъѫйтат ла Рѡмъній, карїй ѧ кънтечеле сале, че се зік Колинде, ѧл нѫмеск Лер, шѝ шѝ Ѻйлерѫ Домн. Ѧчестѫ, мъкар кѫ фоарте кѫ търіе ѧѫ ѧвінс пре Готій; тотѫшій кѫм скріѫ Вопискѫс шѝ Ѣвтропїѫс, ѧкърѡра кѫбінте ле вом четѝ май жос, бъѯънд, кѫ тот Іллирикѫл шѝ Мисїа ѥ пѫстїйтъ де варварій, сѫ десндаждуйт ѧсе май пѫтѣ цинѣ Дакїа лънгъ ѧпърцїа Рѡманилѡр, шѝ ѡ лѫсъ, пре кѫм врѫсе се ѡ лѫсе шѝ ѧпърътѫл Ѧдріан, чѝ сфътуйт ѧ протівъ де прїетенї, кѫм бъѯѫм май сѫс §. ā. ѡ май цинѫ.

К Я П ҃г.

Пентрѫ трѣчерѣ Рѡманилѡр чѣлѡр дин Дакїа ѧнапой прѣсте Дѫнъре ѧ ѯілеле ѧпърътѫлуй Ѧврелїан.

§. ā.

Се четеск скрїиторїй чей векй, карій ѧѫ скріс пентрѫ трѣчерѣ Рѡманилѡр чѣлѡр дин Дакїа прѣсте Дѫнъре.

Дінтръ ѧчѣа, ѧ кърѡра скрисорй ѧѫ ѧжѫнс пънъ ла вѣкѫл нострѫ, трей ѧфлѫм, кѫ ѧѫ скріс ѧ трѣба трѣчерей Рѡмънилѡр дин Дакїа прѣсте Дѫнъре, ѧнѫме Флавїѫс Вопискѫс, Сеѫтѫс Рѫфѫс, шѝ Ѣвтропїѫс. Чѣл дин тъю ѧѫ скріс ѧ ѯілеле ѧпърътѫлуй Констанцїѫс, прекѫм мъсте ѧ ведѣ дин кѫбінтеле луй ѧ Ѧврелїан кап мд. оѫнде зіче: „ Шѝ мъсте ѧкѫм ѧпърът Констанцїе бърбат дин сѫнцеле ѧчѣлѫшій ”. Ѣѫрѣ кѫм кѫ нѫ ѧѫ скріс сѫпт Констанцїе тътъл луй Константін чѣлій маре, чѝ сѫпт Констанцїе фіюл ѧчестѫ, десткл ѥ ѧдеверіт, де ѡѫрѣ че Вопискѫс ѧ Карінѫс грѫѯще деспре Констан-

стáнцїе тáтъл лъй Констáнтúн ка де чéл ънаúнте де сúне къстáт. Чéл лáлцй дóй май тот пре ѡ врéме âз скрúс, де ѡарх че рéфъс Кáртé са ѡ âз ънúнат ънъратълъй Валентинїáн; ѡрх Ѣутропїус âсà ънъратълъй Валент, кáрїй де ѡдáтх âз ънъръцúт, нúмай кът Валентинїáн âз мърúт къ пáтрх ăнй ънаúнте де Валент, дúпх кúм скрíе Пáвлъс Дїáконъс ла Кáртé ăı. ъ Валент.

Ла Вопúскъс ъ Âврелїáн кап лă. âшà четúм лúкрúл âчéста: „ Вхзúнд (Âврелїáн) Іллúрикúл пъстїúт шѝ Мúсїа пъстїúтх, Про„ бúнчїа Дáкїа прéсте Дúнъре, чé де Траїáн фхкúтх, рхдикúнд де „ âколѡ ѡастé, шѝ Провúнчїáлїй ѡâз лхсáт, десндхждúндъсе, â„ чéл âсе пътé цинé, шѝ пре дúселе попóарх лéз âшезáт ъ Мúсїа, „ шѝ ѡâз кїемáт Дáкїа са, кáрé âкúм деспáрте чéле дóаѡ Мúсїй” а) Ѣрх Рéфъс ъ Бревїáрїю âшà скрíе: „ Шѝ трекúндъсе де âколѡ Рѡмá„ нїй прин Âврелїáн, дóаѡ Дáкїй ъ цинúтúриле Мúсїей, шѝ ъ Дар„ дáнїей сáз фхкúт”. б) Пре оурмх Ѣвтрóпїе ъ Кáртé ă. ъ Âврелїáн, зúче: „ Провúнчїа Дáкїа, кáрé Траїáн дин колѡ де Дúнъре „ ѡ фхкúсе, ѡ лхсх, пъстїúт фїúнд тот Іллúрикúл шѝ Мúсїа, дез„ ндхждúндъсе âсе пътé цинé âчéа- Шѝ пре дúшїй Рѡмáнй дин „ ѡрáшеле шѝ сáтеле Дáкїей, ъ мúжлокúл Мúсїей ѡз âшезáт, ѡи ѡ „ âз кїемáт Дáкїа, кáрé âкúм чéле дóаѡ Мúсїй ле деспáрте, шѝ Ѥ „ ъ дрéпта, кúм кúрх Дúнърé ъ Мáре, фїúнд май наúнте ъ стúн„ га”. в) §. б.

а) Cum vastatum Illyricum ac Moesiam deperditam videret, provinciam trans Danubium Daciam, a Trajano constitutam, sublato exercitu et provincialibus reliquit, desperans eam posse retineri; abductosque ex ea populos in Moesiam colloeavit, appellavitque suam Daciam, quae nunc duas Moesias dividit. *Flavius Vopiscus* in Aureliano, cap, 39.

б) Et per Aurelianum translatis exinde Romanis, duae Daciae in regionibus Moesiae, ac Dardaniae factae sunt. *Sextus Rufus* in Breviario rerum gestarum populi Romani.

в) Provinciam Daciam, quam Trajanus ultra Danubium fecerat, intermisit, vastato omni Illyrico et Moesia, desperans eam posse retineri. Abductosque Romanos ex urbibus et agris Daciae, in media Moesia collocavit, appellavitque eam Daciam, quae nunc duas Moesias dividit, et est in dextra Danubio in mari fluenti, cum antea fuerit in laeva. *Eutropius* Lib. 9. in Aureliano.

§. Б.

Тóкма фѫрѫ крецѫмѫнт лѫкрѫ ѥсте тóцѣ Рѡмáнїй ѧ зѝлеле лѫй Ѧврелїáн сѫ фѝ ѥшѝт дин Дáкїа прéсте Дѫнѫре ѧ Мѝссїа.

Воитóрїй де рѫѫ Рѡмѫнилѡр, дин кѫбѝнтеле скрїитóрилѡр чéле май сѫ́т (§. а.) четúте, врéѫ ѧкѫлéце, кѫ ѧ зѝлеле лѫй Ѧврелїáн тóцѣ Рѡмáнїй ѧѫ ѥшѝт дин Дáкїа, шѝ Рѡмáнїй чéй че сѫнт ѧкѫ́м дин кóаче де Дѫнѫре, нѫ дин Рѡмáнй ѧ зѝлеле лѫй Ѧврелїáн рѫмáшй ѧ Дáкїа сѫнт прѫсúцѣ, чѝ дин чéй че лѫ́пѫ Ѧврелїáн ѧтрѫ́ ѫлте вѣ́кѫрѣ тѫрзїѫ́ де прéсте Дѫнѫре ѧѫ венѝт ѧѝчѣ ѧ Дáкїа. Кáре ѧ лѡр дин пúсмѫ нѫскѫ́тѫ пѫрѣ́ре ѧ фѝ рѫсѫфлáтѫ ѧтрѫ́ ѧчéст кúп ѧдеверúм.

Ѧпѫрáтѫл Ѧдрїáн, кѫм вѫзѫ́м май сѫ́т кап ѣ. §. а. писмѫ́нд мѫрúреѣ лѫй Траїáн, пре кѫ́м ѧѫ лѫсáт Ѧсúрїа, Месопотáмїѫ, шѝ Ѧрмéнїа, де сѫ́пт Ѧпѫрцїѫ Рѡмáнилѡр, скоцѫнд де ѧколѡ̀ ѡ̑стáшїй Рѡмáнй; ѧшà вѡà сѫ скóатѫ шѝ дин Дáкїа ѡ̑стáшїй Рѡмáнй, ши Дакїа сѫ ѡ̑ лáсе десбинáтѫ де Ѧпѫрцїѫ Рѡмáнилѡр. Дела кáре фáптѫ кѫ ѧчéла бóад ѧл ѧвѫтѫ́рѫ прїáтенїй; кѫ де ва лѫсà ѣ́л Дáкїа, ѣ́тѫ пре ѧчéй мѫ́лцй четѫцéнй Рѡмáнй, кáрїй сѫнт ѧ Дáкїа, тримúшй ѧколѡ̀ де Траїáн, ѧй дѫ ѧ мѫнúле варварúлѡр. Ѧкѫ́м ѧтрéб ѣ́ѫ: Врѫнд Ѧдрїáн ѧ лѫсà Дáкїѫ де сѫ́пт Ѧпѫрцїѫ Рѡмáнилѡр; врѫ́таѫ сѫ скóатѫ де ѧколѡ̀ шѝ пре цѫрéнїй саѫ Провинчїáлїй Рѡмáнй, ѧѫ дóарѫ нѫ́май пре ѡ̑стáшй, прекѫ́м фѫкѫ́се ѧ чéле май сѫ́т нѫмѫрáте цѫрй? ка нѫ́май пре ѡ̑стáшй врѫ́ ѣ́л ѧй скóате дин Дáкїа. Пéнтрѫ кѫ де ѧр фѝ врѫ́т ѣ́л сѫ скóатѫ шѝ пре цѫрéнїй Рѡмáнй, нѫ врѣ́ ѧвѣ́ прїáтенїй лѫй кáзѫ ѧл спѫрїѫ́, сѫ нѫ лáсѫ Дáкїа; кѫ кѫ фáпта ѧчѣ́м пре чéй мѫ́лцй четѫцéнй Рѡмáнй, че сѫнт ѧколѡ̀, ѣ́л ѧй лáсѫ ѧ мѫнúле варварúлѡр.

ва́рилѡр. Кѣ́чи деи вр҃ѣ ско́ате ѣ́л ши́ пре цр҃ѣ́нїи Рѡма́ни а҆пре́цѣ кѫ ѡ҃ста́шїи дин Да́кїа; а҆тѫ́нчи нѫ а҆кѫпѣ́ а҆чѣ́и мѫ́лцї четѫцѣ́ни Рѡма́ни а҆ мѫ́ниле варва́рилѡр.

Да́рѣ писмѫ́нд А҆дрїа́н мѫри́реи лѫи Траїа́н, ка́реле а҆ѫ фо́ст фѣкѫ́т Да́кїа Провинчїе, а҆́декѣ: ц҃ѣ́р Рѡма́нѣ; ши́ пе́нтрѫ ка съ микшоре́зе мѫри́рѣ лѫи Траїа́н, вол ѣ́л съ ла́се Да́кїа де съ́пт а҆пѫрцїа́ Рѡма́нилѡр, ка а҆́декѣ съ нѫ рѫмѫ́нѣ а҆тр҃ѫ помени́ре, кѫ́м кѣ Да́кїа прин вѫртѫ́тѣ лѫи Траїа́н се фе́че ц҃ѣ́р Рѡма́нѣ, врѫ́нд, ѯисе́и, а҆ фа́че а҆чѣ́а дин пи́смѣ, а҆́ѫ нѫ пѫтѣ́ ѣ́л съ фа́кѣ дестѫ́л ши́ па́тимеи са́ле, ка́рѣ а҆л кочѣ́ дин ло́нтрѫ пе́нтрѫ ла́ѫделе лѫи Траїа́н, ши съ оурмѣ́зе ши́ сфа́тѫлѫи пр҃їа́тенилѡр съи́, ка́рїи се ругъ́, ка съ нѫ ла́се пре а҆тѫ́цїи четѫцѣ́ни Рѡма́ни а҆ мѫ́ниле варва́рилѡр че́лѡр че стъ́ съ а҆пѫ́че Да́кїа? Ба пр҃ѣ ле́сне пѫтѣ́ съ ле а҆плинѣ́скѣ а҆мѫндоа́ѡ а҆чѣ́сте, да́кѣ лѣсѫ́нд Да́кїа, нѫ нѫ́маи пре ѡ҃ста́шїи, чи ши́ пре цр҃ѣ́нїи Рѡма́ни ѿр фи́ ско́с де а҆колѡ̀. Пе́нтрѫ че да́рѣ а҆ша̀ та́ре са́ѫ спѫрїа́т прин сфа́тѫл пр҃їа́тинилѡр, кѫт, де кѫт съ ла́се Да́кїа де съ́пт а҆пѫрцїа́ Рѡма́нилѡр, маи́ вои́ писмѣта́рецѫл кѫ ко́ачерѣ и҆нимеи́ са́ле а҆ сѫфери́ мѫри́рѣ лѫи Траїа́н. А҆девѣра́т а҆ѫ трѣбѫи́т съ фіе ѡ҃ва́ре че ка́ѫзѣ грѣ́ фо́арте, ка́рѣ а҆л а҆пїедека̀ пре А҆дрїа́н де а҆ фа́че дестѫ́л де ѡ҃да́тѣ ши́ писмеи́ че ѡ҃ а҆вѣ́ а҆сѫ́пра мѫри́реи лѫи Траїа́н, ши а҆ нѫ лѣса̀ ни́че мѫлци́мѣ четѫцѣ́нилѡр Рѡма́ни а҆ мѫ́ниле варва́рилѡр.

Ка́ѫза а҆чѣ́ста, а҆́декѣ кѣ́чи се ѡ҃при́ А҆дрїа́н де а҆ лѣса̀ Да́кїа де съ́пт а҆пѫрцїа́ Рѡма́нилѡр, нѫ пѫтѫ́ фи́ а҆́лта, фѣрѣ кѣ то́кма кѫ непѫтинцѣ ѣ́рѣ а҆ фа́че съ ѣ҃ѣ а҆тѫ́та мѫлци́ме де цр҃ѣ́ни Рѡма́ни дин Да́кїа, оу҆́нде ѣ́рѣ а҆рѫдѣчина́цї кѫ лѣка́шѫл, ши съи́ а҆ше́зе а҆люрѣ́. Де оу҆́нде де а҆р фи́ лѣса́т А҆дрїа́н Да́кїа, ши кѫ а҆чѣ́а а҆р фи́ ско́с де а҆колѡ̀ ѡ҃ста́шїи, а҆ а҆дине нѫ́маи пе́нтрѫ пи́сма че а҆вѣ́ а҆сѫ́пра ла́ѫделѡр лѫи Траїа́н, а҆р фи́ лѣса́т пре цр҃ѣ́нїи са́ѫ Провинчїа́лїи Рѡма́ни а҆ гъ́ра варва́рилѡр: кѫ ка́рѣ ве́чникѣ оу҆ръ́ие а҆ши́ вр҃ѣ а҆гонисѝ ши́е а҆наи́нтѣ а҆

тоа-

то́атѫ лѹ́мѣ Рѡма́нѫ. Нѹ ѣ̃ мира́ре да́рѫ, кѫ а̂ша̀ ле́сне се лѫ́ѫ̀ Ѧдріа́н а̂се а̂ба́те кѹ сфа́тѹл пріи́тиниловр де а̂ десбина̀ Да́кїа дела а̂пъ-рацїа́ Рѡма́ниловр.

Де́чи, да́кѫ а̂ зи́леле лѹй Ѧдріа́н, нѹ мѹ́лтѫ вре́ме дѹ́пѫ че дескълека́се Рѡма́нїй а̂ Да́кїа, кѹ непѹтѝнцѫ фѹ а̂й мишкà пре Рѡма́нїй, мъка́р кѫ варва́рїй ле ста̀ а̂ спа́те, дин лъка́шѹриле а̂трѹ ка́ре ѣ̃ра̀ а̂темеѥ́цїй а̂ Да́кїа, а̂й ско́ате де а̂колѡ̀, ши а̂й а̂шеза̀ а̂и́рѣ; кѹ кът май кѹ непѹтѝнцѫ ѣ̃ра̀ пре Рѡма́нїй кѫса́ши а̂й ско́ате дин Да́кїа, ши а̂й а̂шеза̀ а̂и́рѣ, а̂ зи́леле лѹй Ѧдрелїа́н? А̂трѹ а̂тѫ́та ма́рѫ де вре́ме кът кѹ́рсѫ дела а̃нѹл Дн̃нѹлѹй 105. ка́реле ѣ̃ а̃нѹл дескълекѫ́рей Рѡма́ниловр а̂ Да́кїа: пънѫ кътрѫ а̃нѹл 274. а̂ ка́реле зи́к кѫ се а̂тѫмплà трѣ́черѣ Рѡма́ниловр дин Да́кїа пре́сте Дѹ́нъре, ши а̂шеза́рѣ лѡр а̂ Ми́сїа, кът сав фо́ст а̂мѹлци́т Рѡма́нїй цѫрѣ́нїй динтрѹ а̂чѣ́ немъри-ни́тѫ мѹлци́ме, ка́рѣ фѹ трими́сѫ де Траі́ан а̂ Да́кїа! Ба а̂кѫ ши кѹ а̂лте Коло́нїй но́аѡ сав фост май а̂да́ѡс чѣ́ле бе́кї, кѹ́м а̂сѫмна́рѫм май сѹ́с кап ѣ̃. §. ѯ̃. Си́нгѹрѫ а̂чѣ́стѫ дова́дѫ, фъръ де чѣ́ле че май жо́с воѭ а̂дѹ́че, десту́л де ли́мпеде а̂ра́тѫ, кѫ нѹ то́цїй Рѡма́нїй а̂ѹ трекѹ́т дин Да́кїа пре́сте Дѹ́нъре, ка сѫсе а̂шѣ́зе а̂ ми́жлокѹл Ми́сїеї.

§. ѓ̃.

Па́ртѣ чѣ май ма́ре а̂ Рѡма́ниловр нѹ а̂ѹ ѣ̂ши́т дин Да́кїа пре́сте Дѹ́нъре.

Май ла дѡаѡ сѹ́те де а̃ний трекѹ́се де кънд Рѡма́нїй, прин а̂пъра́тѹл Траі́ан триміши́й, ѣ̃ра̀ а̂шеза́цїй а̂ Да́кїа цѣ́рѫ десфа́тѫ; ши цинѣ́ граселе сале мошїи. Де оу́нде чѣ́й де пре вре́мѣ а̂пъра́тѹлѹй Ѧдрелїа́н а̂ Да́кїа мошѣ́нїй Рѡма́нї де ѡ̃бще то́цї, а̂фа́рѫ де коло́нїи-ле чѣ́ле май но́аѡ, ѣ̃ра̀ нъскѹ́цї ши крескѹ́цї а̂ Да́кїа; ба ши Пъри́нцїй лѡр; ба ши мо́шїй лѡр а̂колѡ̀ бъзѹ́се а̂тѫ́ю лѹмѝна лѹ́мїй а̂чѣ-

цїа

цїа. Дéчи â Рωмáнилωр âчéстура, мзкáр кз стрзмóшїй лωр чéй дин тжю бенúсе дин Їтáлїа, Пáтрїа ле ѐрà Дáкїа. Шù чúнь ѐ âтжта несжмцитóрю, кáреле сз нз цíе, кз тзтзрúр ѫменилωр âтжта ле ѣсте дзлче шù врзтз Пáтрїа, âтрз кáрѣ сжнт нзскзцй шù крескзцй; шù оунде ѫселе Пзрúнцилωр, шù â мóшилωр лωр чéлωр рзпосáцй се ѡдихнéск, кжт тóкма де âр фù шù слáбз цѣ́ра, шù кз мзлте нзкáззрй âр âбѣ́ âсе лзптà âтржнса, пзцúнй се ѫфлз, кáрїй сзсе плѣ́че ѫшй лзсà Пáтрїа, де кзмва нз кз грѣ́ порзнкз шù неапзрáтз сúлз âй скóт дин тржнса. Бóлд фирéск ѣсте âчéста, кáреле дешѣ́птз пре ѫменй ѫшй юбù Пáтрїа са, шù кзкзрóшй â рзмжнѣ́ âтржнса, прекзм шù ѡвúдïзс кжнтз. а) Нѫрз порзнкз шù сúлз дела âпзрáтзл Авреліáн сз фù фост, ка Рωмáнїй тóцй, сав чѣ́ май мáре пáрте сз ѣсз дин Дáкїа, шù сз трѣ́кз прéсте дзнзре â Мúсїа, прекзм шù âчѣ́а, кз врω гúнтз варвáрз пре âчéшй â âдúнс сзй фù âбзлзúт шù сзй фù стржмторáт â пзшù âфáрз дин пáтрїа са, нúчй âтрзн Истóрик нз се четѣ́ше. Чù нúчй нз пзтѣ́ сз дѣ́ Авреліáн ѡ порзнкз ка âчѣ́а, де врѣ́ме че тóкма кз непзтúнцз ѐрà âтжта мзлцúме сз трѣ́кз дин Дáкїа прéсте дзнзре, шù сзсе âшѣ́зе â мúжлокзл Мúсїей. Âтжта ѐ âдеверúт лзкрзл âчéста, кжт нúчй âтрз противнúчй, кáрїй писмзéск Рωмáнилωр стрзлзчúрѣ вúцей, шù векúмѣ некзрмáтей мошенúрей лωр â Дáкїа, нúче оунзл нз се ѫфлз, кáреле сз кзтѣ́зе âзúче, кз сав порзнкз дела Авреліáн, сав стржмтóаре дела врω лúмбз варвáрз сз фù фост, ка тóцй Рωмáнїй, сав пáртѣ чѣ май мáре â лωр сз ѣсз дин Дáкїа.

Джнгз âчѣ́сте, прекзм взззм май сзс кап ѣ. §. ї. Дáкїа ѡ скзпáсе де â мжнз Рωмáнїй, ѧкз â зúлгле лзй Галлiéнзс, де тот; шù ákзм

де

а) Nescio qua natale solum dulcedine cunctos
Ducit et immemores non sinit esse sui.
Ovidius I. de Ponto Epist. 3.

де врѡ кѫцва ăний ѡ цинѣ Гóтїй ка âсà. Ăѫ âшà лéсне дáрѫ сокотéщий трѣчерѣ Рѡмáнилѡр мошѣний дин Дáкїа прéсте Дѫнзре, кѫт дупѫ порѫнка лѫй Âѫрелїáн âдáтѫ тóцй, сѫ ăкалете пáртѣ чѣ май мáре сѫ фй ѣшúт де âколѡ? Ăѫ âшà лéсне ăр фй сѫферúт Гóтїй, дѫпѫ бóм лѫй Âѫрелїáн, сѫ ăсѫ дин цѣра че ѡ стъпжнѣ ѣй? Арéпт Вопúскѫс â Âѫрелїáн кап кѳ. скрíе, кѫ âпзрáтѫл Âѫрелїáн ѡдáтѫ âѫ бѫтѫт пре Гóтй шй дин кóаче де Дѫнзре, ѡморжнд пре повъцвиторюл Гóтилѡр âнѫмúт Кáннаба кѫ чúнчй мíй де ѡамéний âпрéунѫ. a) Чй кѫ оучúдерѣ âчéстѡр пъцúний Гóтй, ăѫ се путѣ фáче кáле ла âтѫта мѫлцíме де Рѡмáний мошѣний, кѫцй ѣрà прéсте тóатѫ Дáкїа? Ăѫ нѫ âр фй стáт â противѫ Гóтїй, ка сѫ нѫ ăсѫ Рѡмáнїй âгонисторїй лóкѫрилѡр шй мáстѫрїй, кáрїй тóкма ле ѣрà де лúпсѫ, дин цѣрѫ? Шѫ ѣ âдоáлѫ, кѫ де лѣр фй фѫкýт Âѫрелїáн Рѡмáнилѡр де ѡ пáрте кáле, ка сѫ ăсѫ дин Дáкїа, ăр фй âпїедекáт Гóтїй де чѣле лáлте пърцй: кѫт ѣшúрѣ тѫтѫрѡр Рѡмáнилѡр дин Дáкїа нѫ сар фй путýт âплинй фзрѫ â май мýлцй ăний. Чй Âѫрелїáн, ѡморжнд чѣле чúнчй мíй де Гóтй кѫ повъцвиторюл Кáннаба, никзúрй нѫ се читѣще сѫ фй рѫмáс â Дáкїа âскóате пре Рѡмáний, фзрѫ дѫпѫ фáпта âчѣлѫ се дýсе прин Виζáнт â Виминїа. Ба де âр фй стáт Âѫрелїáн пре рѫнд ла тóате лóкѫриле Дáкїей, кѫт ѣ де máре шй лáргѫ, кѫ ѡстáшй де âжýнс, ка сѫ фáкѫ кáле Рѡмáнилѡр â ѣшй: май крéд ѣѫ. кѫ Гóтїй, симцúнд, кѫ нѫ пот сѫ стѣ â противà фáптей âчéщїѫ â лѫй Âѫрелїáн, âнаúнте де â âжýнце ѣл кѫ ѡстáшй ла лóкѫриле âчѣле, пре тóцй неармáцїй мошѣний Рѡмáний ăр фй ѡморжт пѫнѫ âтрѫ оунѫл, де кѫт сăй лáсе сѫ ăсѫ дин цѣрѫ дѫпѫ бóм лѫй Âѫрелїáн. Тóате

стѫ-

a) Multa in itinere ac magna bellorum genera confecit, nam in Thraciis et in Illyrico occurentes barbaros vicit: Gotthorum quin etiam Ducem Cannabam, sive Cannabaudem, cum quinque millibus homin m trans Danubium interemit. Atque inde per Byzantium in Bithyniam transitum fecit, eamque nullo certamine obtinuit. *Vopiscus* in Aureliano. cap. 22.

стѣриле ѧпрежѹр дарѫ вздеск, кѫ ѧ зилеле лѹй Аѹрелиан партѣ чѣ май маре ѫ Рѡманилѡр нѹ ѫѹ ешит дин Дакїа прѣсте Дѹнѫре, чи ѫѹ рѫмас ѫколѡ.

§. Д.

Се рѫспѹнде лѹй Ѣнгел.

Христиан Ѣнгел, кѫрѹѫ нѹй плаче ка Рѡмънїй чей че сънт ѧстѫзй ѫичй ѧ Дакїа чѣ вѣкїе, сѫ фіе прѫсилѫ дин Рѡмани ка ѫчѣѫ, карїй пре врѣмѣ лѹй Аѹрелиан сѫ фи рѫмас ѫичй ѧ Дакїа, ѧ Ѫпендичѣ са чѣ деспре ѧчепѹтѫл Валахилѡр ѫдекѫ ѫ Рѡмънилѡр, ла Коментаца чѣ деспре Ѣѫпедиціиле лѹй Траян ла Дѹнѫре ѫдѫѡгатѫ §. Ѣ. зиче, кѫ нѹ Ѣ де ѫсе крѣде, ка врѹнїй динтрѫ Рѡмани ѧ зилеле лѹй Аѹрелиан, ѧтрѫ ѫтѫтѣ нѫказѹрй чеде венирѫ дела Сармате, ши дела Готй сѫ фи брѹт ѫ рѫмънѣ ѧ Дакїа.

Чи, прекѹм май сѹс §. Г. ѫепталѡ, нѹ лесне се плѣкѫ ѡаменїй ѫшй лѫсѫ Патрїа са, токма де ѫѹ ши нѹ нискарй нѫказѹрй ѫселѹпта ѧ трънса. Ѫпой, де нѹ ѫр фи фост ѫчѣлеший нѫказѹрй ѧ зилеле ѫчѣле ши ѧ Мисїа, оѹнде зик противничїй, кѫ тоци Рѡманїй сѹ стрѫмтат дин Дакїа: поате кѫ чева ѫсемънаре де ѫдевѫр ѫр ѫвѣ кѹвънтарѣ лѹй Ѣнгел. Чи ѧ врѣмиле ѫчѣле кѹм кѫ ѫчѣлеший варвари ѧтокма зѫхѫѫ ши пре чей дин Мисїа мошѣнй, ка фѫрѫ ѫсемънаре май мари грещтоци фѫчѣ варварїй църѣнилѡр ѧ Мисїа де кѫт ѧ Дакїа, нічи ѧсѹши Ѣнгел нѹ поате нїегѫ (тѫгѫдѹй). Кѫ де кѹм нѫвѫлирѫ, кѹрѫнд дѹпѫ ѫдоѫѡ сѹтѫ дела Дмнѹл Хс, Готїй ѧтрѹ ѫпѫрцїа Рѡманилѡр, ѫчѣлеший ѫнодѫндѹсе кѹ Сармателе, ши кѹ ѫлте гинте варвари, нѹ ѧчетарѫ ши Мисїа ѫ ѡ нѫказй кѹ ѫкѹрселе сале, ши кѹ прадарѣ. Ба Ѫллирикѹл ши Мисїѫ кѹ тотѹл ѡ пѹстиисе варварїй, ши ѫчаста фѹ казѫ, кѫчй Аѹрелиан се дезнадѫждѹй ѫ май пѹтѣ цинѣ Дакїа ѫпѫрцїей Рѡманилѡр ѫбинатѫ. Ѫрѫ ѧ Дакїа никѫирй

нѫ четѣ́м а̂сѣ́мене нека́зѫрй, шѝ а̂сѣ́мене пѫстїета́те съ фѝ фъкѫ́т а̂ зѝ́леле а̂чѣ́ле варва́рїй. Де оў́нде, а̂ зѝ́леле лѫй А̂врелїа́н де а̂р фѝ трекѫ́т Рѡма́нїй цѫрѣ́нй дин Да́кїа а̂ Ми́сїа, врѣ́ трѣ́че дела нека́зѫрй ма́рй ла невоѝ то́кма несѫфери́те шѝ дезнъдъждѫи́те. Нъка́зѫриле да́ръ ка́ре а̂вѣ́ Рѡма́нїй а̂ Да́кїа де къ́тръ Го́тй, шѝ де къ́тръ Са́рмате, ни́че кѫ́м нѫй пѫтѣ́ а̂вита́ съ й́съ дин Да́кїа; чѝ май вѫрто́с сти́риле а̂прежѫ́р але Ми́сїей а̂й контенѣ́, ка съ нѫ мѣ́ргъ а̂ Ми́сїа.

§. Ѣ̄.

Се вздѣ́це май а̂колѡ̀, кѫ́м къ па́ртѣ чѣ́ май ма́ре а̂ Рѡма́нилѡр нѫ а̂ѫ ѣ̄ши́т дин Да̀кїа пре́сте Дѫнъре.

Дъ́нгъ а̂чѣ́сте де вѣ́й лѫа̀ а̂ми́нтела сти́риле Да́кїей чѣ́ле дѫ́пъ мо́артѣ лѫй Траїа́н, ка́ре ле нѫмъра́рам май съ́с кап ѣ̄. ле́сне вѣ́й вѣдѣ́, кѫ́м Рѡма́нїй чѣ́й дин Да́кїа прин а̂кѫ́рселе чѣ́ле дѣ́се але вечи́нилѡр варва́рй а̂тъ́та ѣ̀ра а̂кѫ́м дедаці́й кѫ варва́рїй а̂й вѣдѣ́ а̂ Да́кїа, шѝ а̂й съфери́: май вѫрто́с къ дин зѝ́леле лѫй Галлїе́н кѫ то́тъл скъпа́се а̂пъра́тъл Рѡма́нилѡр Да́кїа де а̂ мъ́нъ: кът а̂ зѝ́леле лѫй А̂врелїа́н то́кма май оў́шо́р ле ѣ̀ра Рѡма́нилѡр а̂чѣ́стора а̂й прїимѝ пре варва́рй а̂ Па́трїа са Да́кїа, оў́нде дин мошѝ́ле са́ле чѣ́ле а̂ тот а̂нѫл родито́аре пѫ́рѫрѣ́ а̂вѣ́ кѫ че ле ста̀ а̂наи́нте, шѝ а̂й сътъра̀, де кът рътъчи́нд прин а̂лте цѫрй, съ фіе а̂тъмпина́цй де а̂чѣ́ашй варва́рй.

Шѝ кѫ а̂тъ́та май оў́шо́р а̂ зѝ́леле лѫй А̂врелїа́н ле ѣ̀ра Рѡма́нилѡр чѣ́лѡр дин Да́кїа а̂ съфери́ а̂кѫ́рселе, шѝ нека́зѫриле де къ́тръ варва́рй а̂ Да́кїа, къ а̂тръ а̂чѣ́ле ѣ̀ра нъскѫ́цй, кресѫ́цй, мѫ́лцй шѝ а̂бътръни́цй: шѝ грешъ́циле, спре ка́ре съмт ѫ̆́менїй дин прѫнчіе депри́ншй, тот де а̂ оў́на май кѫ лесни́ре се по́артъ.

Ка

Ба ѣсте â крѣде, сокотѝнд фѝрѣ лѫкрѫрилѡр, кѫм кѫ барварїй âчѣа, фїѝнд вечѝний Дакїей, âвѣ крѫцáре кѫтрѫ цѣра âчѣста; пéнтрѫ кѫ тот де â оўна кѫнд се âтѫрнà дела цѣриле чѣле май депѫртáте, оўнде ѣрà депри́нший âдѣсе ѡ̆рй â нѫвъли́, âчѝ ка â вечинѫтáте âвѣ ѡ̂дѝхнѫ де ѡ̂стенѣ́ла са фъ̀рѫ де мáре фрѝкѫ; шѝ кѫнд се âтѫмплà де фѫцѣ́ де пе âѝрѣ кѫтѫцй, шѝ âлѫнгáцй, âчѝ âвѣ рѫпáѡс шѝ хранѫ ка âкáсѫ.

Дин чѣ́ле дѣ́се â барварилѡр оумблѣ́рй â сѫ́с шѝ âжóс прин Дакїа, нѫ ӑм âдомлѫ, кѫ пре мѫ́лцй дин барварїй âчѣ́а âй кѫнощѣ Ромáнїй, прекѫ́м шѝ ѣ̆й пре Ромáнй, шѝ се кемà пре нѫ́ме оўнїй пре âлцїй. Âѫ нѫ шѝ тълхарїй пре âчѣ́а, ла карїй де мѫ́лте ѡ̆рй ӑѫ âсе âбáте â дрѫмѫриле сáле, де сѫнт прїимѝцй кѫ âрѫтáре де дрáгосте, шѝ кѫ мънкáре; âй крѫ́цѫ, шѝ сѫнт бѫкѫрóшй сѫ нѫ фѫ́гѫ динаинтѣ́ лѡр; ба âй âкрединцѣ́зѫ, кѫ нѝчй ѡ̂ пáгѫбѫ нѫ вѡр âвѣ́ де кѫтрѫ дѫ́ншїй; шѝ де се ӑфлѫ врѫ́нѫл дин чáта лѡр май сълбáтик, кáреле сѫ боáскѫ â фáче чéва рѫ́ѫ, нѝче кѫ́м нѫл сѫ́фере чѣ́а лáлцй тълхáрй â фáче рѫ́ѫ.

Дирéпт âчѣ́а, мѫкáр кѫ шѝ Ромáнїй чéй дин Дакїа ле ѣрà барварилѡр оурѫцй, пéнтрѫ кѫ сѫнт Ромáнй, прекѫ́м шѝ ӑстѫзй барварилѡр ле ѣ̆сте оурѫ́т нѫ́меле де Ромѫн; тóтѫшй пéнтрѫ фолóсѫриле сáле, кáре де мѫ́лте ѡ̆рй ле прїимѣ́ дела âчѣцй Ромáнй, ка дела чéй че нѫ ѣрà депри́нший ка барварїй â фáче âкѫ́рсе прин трáлте цѣрй, шѝ â прѫдà; чѝ â лѫкрà пѫмѫнтѫриле âтóцй ӑнїй, шѝ â пѫзѝ мешешѫгѫриле, âвѣ́ плекáре спре ѣ̆й. Âѫ нѫ се пóате шѝ âкѫ́м âфлà цѣ́рѫ, кáрѣ сѫ кѫприндѫ май мѫ́лте гѝнте десклинѝте âл сѝнѫл сѫѫ: шѝ ѡ̃ гѝнтѫ дѝнтрѫ âчѣ́сте сѫ фíе ла тóате чѣ́ле лáлте гѝнте оурѫ́тѫ; чи пéнтрѫ кѫ тóате чѣ́ле лáлте гѝнте ӑѫ дела âчѣ́ста нѫ пѫцѝн фолóс, пéнтрѫ âчѣ́а бѫкѫрóс ѡ̂ сѫ́фере; ба âкѫ де âр врѣ́ оўнїй кѫсáшй де â гѝнтей âчéцїа се фѫ́гѫ дѝнтрѫ âчѣ́ цѣ́рѫ, âй ѡ̂прéск.

Оўрмѣ-

Оу̑рмѣзъ дáръ, къ пáртѣ чѣ май мáре â Рωмáнилωр чéлωр дин Дáкїа нꙋ âꙋ ѣ̑шúт дин Дáкїа ∧ зúлеле лꙋй Âꙋрелїáн, ка съ трѣкъ прéсте Дꙋнъре ∧ Мúсїа, чи âꙋ ръмáс ∧ Дáкїа. Нúче нꙋ âꙋ ръмáс нꙋмай прин мꙋнцй; чи шй ∧ лóнтрꙋ ∧ цѣръ, ла шéсꙋрй â фй ръмáс несминтúцй ∧трꙋ мошúиле сáле, âчѣ́м не фáче â крѣ́де, къ тóате гúнтеле âчѣ́ле, кáре пре рънд шѣ́ꙋ сꙋпꙋ́с шíе Дáкїа, шй âꙋ лъкꙋи́т кѫ́ттва врѣ́ме âколѡ̀, ѣ̑рà ѫ̑менй де âчéм, кáрїй трѫ̀ къ прѫ́ꙋй че ле фъчѣ́ прин цꙋ́риле ∧пъръцiéй Рωмáнилωр, ѫ̑ръ нꙋ къ лꙋкрáрѣ́ пъмѫ́нтꙋлꙋй. Де оу̑нде, прѣ́ де фолóс ѣ̑рà карвáрилωр âчéлωра, ка Рωмáнiй шй̀ ла шéсꙋрй се ръмѫ́нъ несминтúцй; кáрїй âгонисѫ́ндꙋшй мошúиле сáле, съ âжꙋ́те май вѫртóс фамúлїиле варвáрилωр, пънъ че ∧ꙋшй варвáрїй се къприндѣ́ къ ∧кꙋ́рсе шй̀ къ прздáре прин цꙋ́риле ∧пъръцiéй Рωмáнилωр сꙋпꙋ́се. Âшà âꙋ къстáт Рωмáнїй ∧ Дáкїа къ Гóтїй: âшà къ Хꙋ́нїй, кáрїй âлꙋнгáръ пре Гóтй дин Дáкїа; âшà къ ѫ̑лцїй, кáрїй тóцй ѣ̑шúръ дин Дáкїа, шй се пꙋстúръ; ѫ̑ръ Рωмáнїй ръмáсеръ статóрничй âколѡ̀, трѫ́нд къ дрѣ́птъ ѿстенѣ́лъ â мѫ́нилωр сáле.

∧съ ∧трꙋ âтѫ́та нѣ́м máре прекꙋ́м ѣ̑рà â Рωмáнилωр ∧ тóатъ Дáкїа, крéд ѣ̑ꙋ, къ нꙋ пꙋцúнй се âфлà шй̀ ∧тръ Рωмáнй, май вѫртóс дꙋ́пъ че Дáкїа ∧ зúлеле лꙋй Âꙋрелїáн фꙋ̀ лъсáтъ къ тóтꙋл десбинáтъ де кътръ ∧пъръцiя Рωмáнилωр, кáрїй съсе фй̀ ∧преꙋнáт пéнтрꙋ къцúг сáꙋ къ варвáрїй кáрїй трéчѣ́ прин Дáкїа, ка се фáкъ ∧кꙋ́рсе прин цꙋ́риле ∧пъръцiéй Рωмáнилωр, сáꙋ къ чéй че ръмѫ́нѣ́ ∧ Дáкїа пънъ ла ѿ врѣ́ме, шй̀ де âчй̀ се репезѣ́ ∧трáлте цꙋ́рй â прздà. Ба, ꙇ̀нꙋ мъ ∧доéск, къ възѫ́нд варвáрїй пре Рωмáнїй чéй дин Дáкїа, къ сѫнт ѫ̑менй бѫнóшй, шй̀ ѝнимóшй, къ âтѫ́та май вѫртóс къ âкꙋм нꙋ ѣ̑рà сꙋпꙋ́шй ∧пъръцiéй Рωмáнилωр, âꙋ рꙋгáт, ка съ стѣ́ къ дѫ́ншїй, шй̀ ∧преꙋ́нъ съ мѣ́ргъ âсꙋ́пра цꙋ́рилωр чéлωр де сꙋ́пт ∧пъръцiя Рωмáнилωр. Шй̀ âчѣ́ста: къ мꙋ́лцй дúнтрꙋ Рωмѫ́нй âꙋ ∧преꙋнáт ѫ̑рмеле сáле къ âле варвáрилωр чéлωр че цинѣ́ Дáкїа, пóате âꙋ фóст оу̑-

на дин кăзеле чěле кзпетěнїй, кзчй Рωмжнїй ăтрз ăтжтě стрзкзрзрй де гинте барбаре прин Дакїа, ěй ăз рзмас статорничй, шй ăз пзтзт кзста тот нěмзл лωр ă Дакїа.

Де ăчїашй Скрїиторюл ăчěла оунгзрěск ла Тзроци ăтрз ăтжм Партě ă Кроникей Оунгзрилωр кап ѯі. мзкар кз пре Рωмжнй ăй кїамз кз нзмеле чěл де пре врěмиле сале ωкичнзит Валахи; шй мзкар кз дин оурїа чě маре ăсзпра Рωмжнилωр, карě прě десвзлит ω ăратз ăтрз ăчěашй Кроникз, май вжртос ă Партě ăдоаω кап чѯ. ăй порекльще пре Рωмжнй пзсторй; тотзшй, ωрй дин че скрисорй вěкй ăз скос ěл ăчěа, спзне ăдевзрзл, кзм кз, фзцинд ăлцй лзкзиторй де гроаза Хзнилωр ă зилеле лзй Атила Краюлзй Хзнилωр, Рωмжнїй дин взнз воа лωр стěтерз пре лок. a)

Зисěй май сзс, кз Рωманїй чěй дин Дакїа нз нзмай пре ла мзнцй, чй шй пре шесзрй ăз рзмас статорничй ă лзкашзриле шй ă мошїиле сале; пентрз кз гинтеле барбаре, каре нзвзлě ă Дакїа, май вжртос ăвжнд збзрдаре шй датинз ă фаче прадз прин тралте цзрй, де кăт ă лзкра пзмжнтзл: нз ăвě кăзз де ă зхзй пре Рωмжнїй чěй де пре ла шесзрй, де ѓарз че шй лωр бине ле принде Рωмжнїй ăчěа, прекзм спзсěй май сзс. Ăсз прекзм Рωмжнїй чěй дела шесзрй ěрă сзпзшй нзвзлиторелωр гинте барбаре, ăшă, нз мз ăдоěск, кз чěй де пре ла мзнцй нз нзмай ăтрзн лок ăвě Принципїй сай Кзпетěниле сале кз

ăпз-

a) Non ergo quiescebat cursitandi asveta Hunnorum feritas, quin et contiguarum provinciarum depopulationi dediti, maxime provincias, Moesiam, Macedoniam, Achajam, Thessaliam, et etiam utrasque Thracias armis infestis, et continuis incursibus gravabant. Qua propter non solum earundem regionum, sed etiam Pannoniae Civitates, per ipsos Hunnos, crebris insultibus fatigatae, cum tantam nequirent continuam tolerare vexationem, jugumque dominii Regis barbari exosum haberent, natali solo derelicto, ab ipsoque Rege Attyla licentia impetrata, dimissis armentis, *solis Valachis*, ipsorum qui erant pastores, *sponte* in Pannonia remanentibus, per mare Adriaticum, in Apuliam se contulerunt. *Thuroczi* Parte Prima Chronicae Hungarorum, capite 17.

Апъръціе, каре нъ атърнъ дела барбареле гинте. Пентръ къ ла ачеа ниче нъ пътѣ ръсъте барварїй, ниче де локъриле ачѣле нъ авѣ липсъ, ка съ ле съпънъ шіе, де варъ че ей шъ пре ла шесърй пъцине локърй оумплѣ къ фамилїиле сале. Ба, шъ ласъшй Ромънїй ачещй де пре ла мънцй, вазънд къ барварїй нъ зъхъеск пре фрацїй лор чей дела шесърй, воа а цинѣ паче къ ачеашй барварй; ба кред ей, къ шъ къ армеле сале ле да барварилор ажъторю кънд ай пофтѣ.

Динтрън фѣлю де апъръціе ка ачѣста де мънцй, аъ фост Ромънїй ачеа, деспре карїй скріе Нотарїъл Краюлъй Белла, ла кап мд, къ дѣдеръ ажъторю лъй Глад а Бънат асъпра Оунгърилор. Асѣмене апъръціе фъ а стръмошлъй лъй Менъморът дин Бихор, а къръа шесъриле чѣле де къръ Тиса ле лъасе Аттила Краюл Хънилор, кум се скріе ла Нотарїъл лъй Белла кап к. Ба шъ а апъръцієй ачеїа, акърїа скиптръ ал цинѣ Целъ атънчй, кънд атръ Тъхътъм къ осташїй Оунгърещй а Ардѣл, асѣмене фъ ачепътъл. Чъ ла капетъл сътей а опта, кънд Аварїй фъръ къ тотъл стинший де армеле лъй Карол челъй маре, къ тръіе се лъцъ пре ла шесърй прин Ардѣл. Деспре ачѣсте се ва май атърна ворба шъ май аколо.

§. 5.

Се сокотѣще крезънмънтъл лъй Флавїъс Вописк къ трѣба трѣчерей Ромънилор дин Дакїа прѣсте Дънъре.

Динтръ Скрїторїй чей векй, карїй мъртърисѣск пентръ трѣчерѣ Ромънилор дин Дакїа прѣсте Дънъре а зилеле лъй Авреліан, шъ къ карїй аш вът капъ противничїй Ромънилор, ка съ ладъпере, адекъ съ разиме пърѣрѣ са, кум къ Ромънїй тоцй а зилеле лъй Авреліан аъ ешит дин Дакїа, чѣл дин тжю късте Флавїъс Вописк,

карле

кáреле Â ѕи́леле Âпъра́тѫлуй Конста́нцїе скрїà Йсторїѫ чѣ дéспре Âѫрелїа́н, пре кѫ́м дин Âсѫшй Вопи́скѫс Â Âѫрелїа́н кап м̃д. се вѣ́де. a) Кѫви́нтеле луй чѣ́ле Â трѣ́ба трѣ́черїй Рѫма́нилѫр дин Да́кїа лѣ́м четúт май сúс §. а̃.

Чѣ́л че ва четѝ кѫ лу́аре а̂ми́нте ка́пѫл а̃. оў́нде Вопи́скѫс спу́не кѫ че прилéж, шй̀ де чи́не Âдемна́т сау Âпѫка́т ӗ́л Â скрíе дéспре Âѫрелїа́н, ни́че кѫ́м нѫ се по́ате Âдой̀, кѫм кѫ Вопи́скѫс Âтрѫ йсторие́йрѣ вїе́цїй луй Âѫрелїа́н âѫ трѣбу́ит сѫ фíе нѫ пѫци́н. кѫ́м се ѕи́че, йнтереса́т, сау пъртинито́рю. Чѣ́л че кѫ ма́ре сѫспи́н лау Âдемна́т пре Вопи́скѫс, ка сѫ скрíе ла́уделе луй Âѫрелїа́н, фѫ̀ Йу́нїѫс Тиберїа́нѫс Префе́ктѫл ѿра́шѫлуй Рѫмей, къръ́т прѣстрълучи́т, рѫдéнїе де сúнце луй Âѫрелїа́н; шй̀ а̂тѫ́нчѣ Âл Âдемна̀ пре Вопи́скѫс, ка сѫ скрíе бїа́ца луй Âѫрелїа́н, кúнд фо́арте ма́ре чи́нсте фъкúндуй, Âл дучѣ̀ кѫ рѫдва́нѫл сѫ чѣ́л прѣ̀ стрълучи́т дела Пра́ѕник, шй̀ се тúнгу̀ кътръ Вопи́скѫс кѫ âмъръчу́не, къ оў́н Âпъра́т âша̀ ха́рник, кѫ́м фѫ̀ Âѫрелїа́н ва сѫ рѫмúнѫ некѫноску́т бре́милѫр венито́аре пе́нтрѫ ли́пса скрїито́рилѫр. б)

Пре-

a) Dicebat enim quodam tempore Aurelianum Gallicanas consulnisse Druidas, sciscitantem, *utrum apud ejus posteros imperium permaneret?* tum illas respondisse dixit. *Nullius clarius in Republica nomen, quam Claudii posterorum futurum.* Et est jam Constantius Imperator ejusdem vir sangvinis, cujus puto posteros ad eam gloriam quae a Druidibus praenuntiata sit, pervenire. *Flavius Vopiscus* in Aureliano cap. 44.

b) Hilaribus, quibus omnia festa et fieri debere scimus, et dici, impletis solemnibus, vehiculo suo me et judiciali carpento praefectus urbis vir illustris, ac praefata reverentia nominandus, Iunius Tiberianus accepit. Ibi cum animus, a causis atque negotiis publicis solutus ac liber, vacaret, sermonem multum a Palatio usque ad hortos Valerianos instituit; et in ipso praecipue de vita Principum. Cumque ad templum solis venissemus, ab Aureliano Principe consecratum, *quod ipse non nihilum ex ejus origine sangvinem duceret*, quaesivit a me, quis vitam ejus in litteras retulisset. Cui ego cum respondissem, neminem a me Latinorum, Graecorum aliquot lectitatos, dolorem gemitus sui vir sanctus per haec verba profudit: *Ergo Thersitem Sinonem, cæteraque illa prodigia vetustatis, et nos bene scimus, et posteri frequentabunt. Divum Aurelianum, clarissimum Principem,*

Пре кꙋм нꙋ мѫ ѧдоѣск, кѫ Їꙋнїꙋс Тиберїа́нꙋс пе́нтрꙋ а̑чѣ́ѫ ѡ̑менѣ̀ пре Вопи́скꙋс, шѝ а̑рѫта̀ драго́сте кѫтрѫ е̑́л, пе́нтрꙋ ка се скрíе кꙋ чи́нсте шѝ кꙋ ла́ꙋдѫ де́спре Ѧврелїа́н; а̑ша̀ Вопи́скꙋс мꙋ́лт е̑ра̀ ѧдестꙋстꙋла́т кꙋ ѡ̑менїѫ че ѧ̑й фѫчѣ̀ Їꙋнїꙋс Тиберїа́нꙋс, шѝ ка кꙋ фа́лѫ повестѣ́ще, кꙋм Їꙋнїꙋс Тиберїа́нꙋс ѧл кꙋрцѫ̀ кꙋ рѫдва́нꙋл сꙋ чѣ́л де жꙋдѣ́ц, шѝ кꙋ кѫтѫ драго́сте грꙋѝ кꙋ е̑́л, шѝ ѧл пофтѝ ка сѫ скрíе де́спре Ѧврелїа́н.

Ба ѧ̑кѫ помени́нд Вопи́скꙋс, кꙋ́м се вѣ́де ла кап ѣ̑. кѫ ни́чꙋй оꙋ̑н скрїито́рю де Їсто́рїй нꙋ ѣ̑сте, ка́реле сѫ нꙋ фѝ минци́т чѣ́ва; май вѫртос ѧл ѧдемнѫ Їꙋнїꙋс Тиберїа́нꙋс, ка сѫ скрíе де́спре Ѧврелїа́н, кꙋ́м ѧ̑й пла́че, фѫрѫ фри́кѫ сѫ ѕи́кѫ че ва врѣ̀: кѫ минци́нд, стрѫлꙋчи́ци бѫрба́цй ва а̑вѣ̀ со́цй ѧ̀ минчꙋ́нѫ, кꙋ́м сѫ́нт Ли́вїꙋс, Салꙋстїꙋс, Корне́лїꙋс Та́читꙋс, Тро́гꙋс, ка́рїй шѝ е̑́й а̑ꙋ минци́т. a) Ка́ре кꙋвѝнте ѧлꙋ́й Їꙋнїꙋс Тиберїа́нꙋс кѫтрѫ Вопи́скꙋс ѕи́се, че ѧ̑семнѣ́ѕѫ а̑́лта, фѫрѫ кѫ де нꙋ вѫр шѝ фѝ пре а̑девѣ́р рѫзима́те чѣ́ле че ва скрíе, ѧ̑кѫ сѫ

ле

cipem, severissimum Imperatorem, per quem totus Romano nomini orbis est restitutus, posteri nescient? Deus auertat hanc amentiam. Et tamen, si bene novi, ephemeridas illius viri scriptas habemus, etiam bella, charactere historico digesta, quæ velim accipias, et per ordinem scribas; additis quæ ad vitam pertinent. Quæ omnia ex libris linteis, in quibus ipse quotidiana sua scribi præceperat, pro tua sedulitate condisces. Curabo autem ut tibi ex Ulpia Bibliotheca et lintei proferantur. Tu velim Aurelianum, ita ut est, quatenus potes, in litteras mittas, Parui ipse quidem praeceptis: accepi libros Graecos, et omnia mihi necessaria sumsi: ex quibus et quae digna erant memoratu, in unum libellum contuli. *Vopiscus* in Aureliano cap. 1,

a) Et quoniam sermo nobis de Trebellio Pollione, qui a duobus Philippis usque ad Divum Claudium, et ejus fratrem Quintillum, Imperatores tam claros, quam obscuros memoriae prodidit, in eodem vehiculo fuit, asserente Tiberiano, quod Pollio multa incuriose, multa breviter prodidisset: me contradicente, neminem scriptorum, quantum ad Historiam pertinet, non aliquid esse mentitum: prodente quin etiam, in quo Livius, in quo Salustius, in quo Cornelius Tacitus, in quo denique Trogus, manifestis testibus convincerentur: pedibus in sententiam transitum faciens, ac manum porrigens jucundam praeterea, scribe, inquit, ut libet: securus; quod velis, dicas: habiturus mendaciorum comites, quos Historiae eloquentiae miramur auctores. *Vopiscus Ibid.* cap. 2.

ле скріе, нѹмай сѫ фіе спре лаѹда лѹй Аѹрелїан; дин каре лаѹдѫ ѣ-
ра сѫ кѹргѫ рѫѕ шй спре мѫрирѣ лѹй Їѹлїѹс Тиберїанѹс, шй ѫ тоатѫ
фамилїа лѹй Аѹрелїан, карѣ ѣра ла Рѡма, кѹм спѹне ѫколоши кап
мѣ. Вопискѹс. a)

Кѫцй сѫнт ши ѫкѹм, пре карїй де ѫй ба кїемѫ ѿаре карале ѿм
маре ѫдѣсе ѿрй ла прѫнѫ, шй ѫй ва ѡмени, скріѕ минѹнй де вица
ѫчелѹѫ, пѫцин грижиндѹсе, ѿаре ѫдевѫрате сѫнт, сау ба! Чй ѫчѣѫ
сѫнт май де сѹферит: мѫкар кѫ нйчй ѡ фѫцѫрїе нѕ ѣ скѹтитѫ де
пѫкат, шй кѫ скрисориле лѡр се ѫшѣлѫ минтѣ четиторилѡр, карїй
ѫлок де ѫдевѫр пріимеск минчѹна. Дарѫ сѫнт оѹнїй, карїй мѫнїйн-
дѹсе пре оѹнѹл, сау пре ѫлтѹл диптрѕ ѡ Гинтѫ, нѕ се сфїеск ѫ лѹа
оѹрцїе, шй ѫ дефѫймѫ тоатѫ гинта кѫт ѣ де маре. Кѫноскѹтам оѹ-
нѹл, карале мергѫнд ѫ цѣра Рѡмѫнѣскѫ кѕ нздѣжде, кѫ тоцй Рѡмѫ-
нїй ѫколѡ йсевѡр ѫкинѫ ка оѹнѹй нѕ цїѕ че; чй нещїинд ѣл лимба рѡ-
мѫнѣскѫ нѕ пѹтѕ добѫнди нйчй ѡ дерегѫторїе. Де оѹнде ѣшинд мѫ-
нїос, нау цїѹт кѕ че сѫ стриче май таре Рѡмѫнилѡр, шй сѫй мик-
шорѣзе, фѫрѫ стѫрнй минчюнѫ неаѫзитѫ пѫнѫ ѫчй, шй ѡ дѣде ла
стампѫ: кѹм кѫ Рѡмѫнїй чей дин Дакїа лѹй Траїан нѕ сѫнт прѫсилѫ
де Рѡмани ка ѫчѣѫ, карїй ѫ ѕилеле лѹй Аѹрелїан сѫ фй рѫмас ѫ Да-
кїа; чй кѫтрѫ мижлокѹл ѫтрейспрезѣчелѣ оѹтѫ дела Хс, де прѣсте
Дѹнѫре венирѫ ѫйчй. Кѫноскѹтам ѫрѫшй ѫлтѹл, карале, пѣнтрѕ кѫ
оѹн Рѡмѫн ѫ маре дерегѫторїе пѹс нѕ ѫѕ пѫртинит, ка сѫ ѫкапѫ
фрѫтеле ѫчелѹѫ ла ѡ дерегѫторїе, нѕ се ѫдой нѕ нѹмай ѣл ѫтѫю ѫ
ѫбрѫцоша стрѫмба пѫрѣре ѫчелѹй че скрисѣсе, кѫ Рѡмѫнїй кѫтрѫ
мижлокѹл ѫ трейспрезѣчѣ оѹтѣ ѫѕ венит де прѣсте Дѹнѫре ѫ Дакїа;
чй шй ѫ ѫлтеле мѹлте шй кѫ пѣна, шй кѫ гѹра ѫ вомй венинѹл оѹр-

цїей

a) Aurelianus filiam solam reliquit, cujus posteri etiam nunc Romae sunt. Aurelianus namque Proconsul Ciliciae Senator optimus, sui vere juris vitaeque venerabilis, qui nunc in Sicilia vitam agit, ejus nepos. *Vopiscus* in Aureliano p. cap. 42.

цíей сале âсýпра тътърýр Рωмънилωр пънъ ла мóартѣ лúй. Оýнíй ка âчéщѣ фíерй сълбáтече, шú оýрцíе нѣмúлúй ѽменéск сънт.

Вопúскýс дин нýмърúл âчéлωра се вѣде â фú фóст, кáрíй липсúцй де âвѣре сънт бíóшй спре â лъдà пре âлцíй пéнтрý къцúг. Шú âфú фóст ѣл ѽм де жóс ла Рωма шú невъзýт, нý нýмай де âколѽ се âрáтъ, къ кý ковършúтъ бýкурíе шú плúн де âдестулáре спýне, кѣм лúй къръцáт Префéктúл ѽрáшúлúй Іýлíýс Тиберíáнýс кý ръдвáнúл чéл де жýдéц, шú кý драгóсте âй грúжит кý ѣл; чú шú де âколѽ, къ ѣл нý âй âбýт нáс съ âтре â Библíотéка Оýлпíа, ка съ читѣск кърциле Лúнтее, чú, кѣм âсýшй мъртърúсѣце ла кап ā. Іýлíýс Тиберíáнýс âй фъгъдúт, къ ѣл ва фáче, ка се йсе âрѣте зúселе кърцúй дин Библíωтéка Оýлпíа. Ба, шú âнýме, къ âй фóст ѽм лингúшитóрю, âл вздѣце âчѣа, къ ѽ пророчíе май наínте â зúлеле лúй Âврелíáн фъкýтъ нý се âдоáце â пáртѣ âпърáтúлúй Констáнцíе, кáреле â врѣмѣ лúй âпърцѣ кý лингúшúре â ѽ тълкúй, âдекъ кѣм къ бúца âчéстúа лýнгъ врѣме ва âпърцú, пре кѣм дин кúвúнтеле лúй, кáре май сýс ле скрúсем, се âдеверѣзъ. Оýн ѽм ка âчéста де âй фóст май дáрник âтрý лáделе лúй Âврелíáн де кѣм сýфере âдевърúл: пéнтрý ка съ пъртúнѣскъ мърúрей патрóнúлúй сúй Тиберíáн, шú â тóатъ фамúлíа лúй Âврелíáн, нý ѣ мирáре: фíинд âчѣста ѽ непýтúнцъ, де кáрѣ пýрърѣ мýлцй âй фост кúпрúнсй, шú сънт пънъ âзú.

Де âчíа ѣсте, къ Вопúскýс чѣле че сънт спре лáдà лúй Âврелíáн, де сънт шú мúчú лýкрърú, âре дáтинъ кý ковършúре âле âдеверú сúй дин скрíитóрú, сúй кý âлте докýмéнтърú; ѣръ чѣле че се бъ́д â фú спре чéва дефúймáре, сúй ле повестúце кý âдоáлъ, сúй де ле шú спýне, фíинд тътърýр кúноскýте, кýрúнд ле âкóпере, дúнд тúтýлъ де прѣбýн âпърáт лúй Âврелíáн.

Âсъмнáм шú âчѣа, къ Вопúскýс âрáтъ ла кап ā. къ ѣл чѣле че ва скрíе дéспре Âврелíáн, врѣ сăле скрíе дин Къръциле Грéцúй, шú

дúнтрý

дѝнтрꙋ ѫлте ѧкꙋвїинцáте докꙋмéнтꙋрй. Ба шѝ ѧчѣ́ѫ ѧсемнáм, кꙋ Герáрдꙋс Їѡáннес Вóссїꙋс, ѧ Кáртѣ Ѣ. дéспре Истóричїй Лꙋтúнй дин ѧсꙋшй Вопúскꙋс вздѣ́ще, кꙋ де ѫр фѝ ѫжꙋ́нс ѧчéстꙋ сꙋ скрíе вїáца лꙋй Ѧполóнїꙋс Тїанéꙋс, кáрѣ ѡ фꙋгꙋдꙋúсе, кꙋмплúте минчꙋ́нй ѫр фѝ минцúт. a) Де оу́нде десвзлúт се вѣ́де, кꙋ Вопúскꙋс ѧꙋ фост ѡ́м ка ѧчéла, кáрꙋѫ нꙋй ѐрѫ грѣ́цꙋ ѧ минцѝ.

Дѝнтрꙋ ѧчéсте дин тóате оу́рмѣ́зꙋ, кꙋ ѧ чѣ́ле че грꙋ́ще Вопúскꙋс спре лáꙋда лꙋй Ѧꙋрелїáн фꙋрꙋ де ѧле ѧдеверѝ сꙋ дин брꙋ́н скрїтóрю брѣ́дник де кредúнцꙋ, сꙋ дин Кърцúле Лúнтее чѣ́ле дин Библїотéка Оу́лпїа ѧнꙋ́ме, сꙋ дин Скрúнїиле Префектꙋ́рей Ѡрáшꙋлꙋй, шѝ де ѧйрѣ́, нꙋ фꙋрꙋ грúже се кáде сꙋй крѣ́дем лꙋй.

Де ѧчéст фѣ́лю ѩсте ѧчѣ́ѫ че скрíе ѐл дéспре трѣ́черѣ Рѡмáнилѡр дин Дáкїа прéсте Дꙋнꙋре ѧ ꙁúлеле лꙋй Ѧꙋрелїáн. ла Кап ла. оу́нде ꙁúче, кꙋ Ѧꙋрелїáн пре ѡстáшй шѝ пре Провинчїáлй сꙋ църѣ́нй ѩꙋ рздикáт дин Дáкїа, шѝ ѩꙋ ѧшезáт ѧ Мúсїа: дꙋнд цинꙋ́тꙋлꙋй ѧчéлꙋй нꙋ́ме де Дáкїа са; дꙋпѫ кáрѣ фáптꙋ се кїемѫ цинꙋ́тꙋл ѧчéла Дáкїа лꙋй Ѧꙋрелїáн, шѝ Дáкїа чѣ дин мúжлок, шѝ Дáкїа чѣ нóаѡ. Ѧчéста нúчй кꙋ оу́н скрїтóрю, нúчй кꙋ оу́н докꙋмéнт нꙋ ѡ ѧдꙋ́перꙋ. Пéнтрꙋ ѧчѣ́ѫ, де нꙋ вом крѣ́де, кꙋ ѧпреꙋ́нꙋ кꙋ ѡстáшїй ѧꙋ скóс Ѧꙋрелїáн шѝ пре църѣ́нй пре тóцй дин Дáкїа, кꙋ ѧтѫ́та май пꙋцúн не пóате чúнева жꙋдекà ѧ фѝ ѡ́менй несокотúцй, кꙋ ѧчéста спре чѣ́ май мáре ѧпꙋрáре ѧ лáꙋдей шѝ ѧмꙋрúрей лꙋй Ѧꙋрелїáн ѡ скрúсе Вопúскꙋс.

Кꙋ, пре кꙋ́м ѧсемнáрѫм май сꙋ́с кап Ѣ. §. ѧ. шѝ май сꙋ́с §. Ѣ. Ѧдрїáн де кꙋт сꙋ скóатꙋ ѡстáшїй дин Дáкїа, шѝ сꙋ лáсе пре църѣ́нїй Рѡмáнй ѧ гꙋ́ра варвáрилѡр, превꙁѫ́нд дꙋпѫ дожѣ́на прїáтенилѡр, кꙋ бѣ́чникꙋ ѧнегрúтꙋ поменúре ба сꙋй рꙋмѫ́нꙋ пéнтрꙋ фáптꙋ ѧчáста;

май

a) Ex his cognoscere est, ut Vopiscus magnis follibus propudiosa fuerit mendacia spiraturus, si scripsisset vitam Apollonii, quam continuo post promittit, his verbis: etc. *Gerardus Ioannes Vossius* Lib. 2. de Historicis Latinis.

май бꙋкꙋро́с фъ сѫ и̂се ко́акѫ чѣ́ле дин лꙋ́нтрꙋ а̂ле лꙋй де пи́сма че а̂вѣ̀ а̂сꙋ́пра лꙋй Траи́ан, де кѫт сѫ ско́атѫ ѡ̂ста́шїй дин Да́кїа, шѝ сѫ ла́се пре цѫрѣ́нїй Рѡма́нй а̂колѡ̀, де оу̑нде, фїи́нд е̑́й а̂темеа́цїй, нꙋ е̂ра̀ а̂ку́м кꙋ пꙋти́нцѫ сѫй ско́атѫ.

А̂чѣ́а, дела ка́рѣ лаꙋ а̂бѫтꙋ́т пре А̂дрїа́н прїе́тенїй, ѡ̂ фѣ́че Аꙋрелїа́н. Кѫ Да́кїа ѡ̂ лѫсѫ̀ де сꙋ́пт А̂пѫрѫцїа́ Рѡма́нилѡр, шѝ скоци́нд ѡ̂ста́шїй, па́ртѣ чѣ́ май ма́ре а̂ цѫрѣ́нилѡр, прекꙋ́м а̂рѫта́рѫм май сꙋ́с ſ. б. г. е̑. рѫмѫсѐ а̂кѡлѡ̀ сꙋ́пт варва́рй. А̂чѣ́стѫ фа́птѫ фо́арте а̂тꙋнекà мѫри́рите лꙋй Аꙋрелїа́н. Де́чй вопи́скꙋс, а̂демна́т де Іꙋлїꙋ́с Тиберїа́нꙋс рꙋдѣ́нїа лꙋй Аꙋрелїа́н а̂ скрїе, ка сѫ нꙋ рѫмѫ́нѫ а̂чѣ́ нѣ́грѫ помени́ре, кꙋ́м кѫ Аꙋрелїа́н десбинжнд Да́кїа де кѫтрѫ а̂пѫрѫцїа́ Рѡма́нилѡр, а̂ꙋ лѫса́т а̂тѫ́та мꙋлци́ме де четѫцѣ́нй Рѡма́нй а̂ оу̑нгїи́ле варва́рилѡр, дин ка́рѣ нꙋ пꙋци́нѫ микшора́ре оу̑рмà шѝ а̂сꙋ́пра лꙋй Іꙋлїꙋ́с Тиберїа́нꙋс, шѝ а̂сꙋ́пра а̂ то́атѫ ви́ца лꙋй Аꙋрелїа́н, скрїе фѫрѫ ни́чй ѡ̂ мѫртꙋрїе саꙋ докꙋме́нт, а̂тѫ́ю: кѫ фїи́нд Іллири́кꙋл пꙋстїи́т, шѝ Ми́сїа прѫпѫди́тѫ, ни́чй ѡ̂ нѫдѣ́жде нꙋ е̂ра̀ де а̂се май пꙋтѣ́ цинѣ́ Да́кїа сꙋ́пт а̂пѫрѫцїа́ Рѡма́нилѡр. А̂чѫ́ста ѡ̂ скрїе, пе́нтрꙋ ка ни́мене сѫ нꙋ жꙋ́дече пре Аꙋрелїа́н, кꙋ́м кѫ а̂ꙋ фо́ст ѡ̆́м сла́б, шѝ фѫрѫ а̂дестꙋла́тѫ ка́ꙋѫ а̂ꙋ пѫрѫси́т Да́кїа. А̂до́аѡ, ка́рѣ е̂ра̀ май де ли́псѫ спре а̂пѫра́рѣ мѫри́рей лꙋй Аꙋрелїа́н, скрїе, кѫ Аꙋрелїа́н нꙋ а̂ꙋ фѫкꙋ́т, кꙋ́м брꙋ́се А̂дрїа́н сѫ фа́кѫ, а̂деѫ сѫ ско́атѫ ѡ̂ста́шїй, ши сѫ ла́се пре неарма́цїй цѫрѣ́нй Рѡма́нй а̂колѡ̀: чѝ кѫнд а̂ꙋ ско́с пре ѡ̂ста́шй, а̂пре́ꙋнѫ ско́асе шѝ пре цѫрѣ́нїй Рѡма́нй, а̂по́й пѫрѫсѝ Да́кїа а̂ пꙋтѣ́рѣ варва́рилѡр.

А̂сѫ, мѫка́р кѫ а̂чѣ́ста де́спре ско́атерѣ цѫрѣ́нилѡр Рѡма́нй дин Да́кїа нꙋ́май спре ла́ꙋда лꙋй Аꙋрелїа́н фѫрѫ де ни́чй ѡ̂ добѫ́дѫ ѡ̂ скрїе вопи́скꙋс, то́тꙋши а̂чѣ́а нꙋ зи́че, кѫ пре то́цй Рѡма́нїй цѫрѣ́нй нꙋ ско́с Аꙋрелїа́н дин Да́кїа. А̂чѣ́а шѝ ной ѡ̂ крѣ́дем, кѫ нꙋ пꙋци́нй шѝ динтрѫ цѫрѣ́нй а̂ꙋ е̂ши́т кꙋ ѡ̂ста́шїй дин Да́кїа; чѝ па́ртѣ

чѣ

чѣ маи маре ав рѫмас аколѡ. Де оунде кѹвинтеле лаи Вопискѹс чѣле маи сѹс, ѧ трѣба трѣчерїи Романилѡр дин Дакїа прѣсте Дѹнѫре, четите, ничи кѹм нѹ ѧфрѫнг адеверирѣ ноастрѫ дѣспре ачѣа: кѫ нѹ тоцї Рѡманїи ав ѣшит ѧ зилеле лаи Аврелїан дин Дакїа, чи партѣ чѣ маи маре ав рѫмас аколѡ.

Ба, де бом четѝ кѹвинтеле ачѣле алаи Вопискѹс нѹ кѹм сѫнт ѧ йзвоаделе, каре лѣм вѫзѹт ѣѹ, чи кѹм ле четѣ Лаврѣнцїѹс Топелтинѹс, карele ѧ зилеле Принципилаи Аврѣлаи Ѧпафи ав скрис Картѣ са че се нѹмѣше: Ѳрициней ет ѡкасѹс Трансилванорѫм; ѧкѫ бѫртос ѧтѫрѣск зиса ноастрѫ. Кѫ ѧ нѹмита Картe кап ѕ. ашà се читѣск кѹвинтеле ачѣле алаи Вопискѹс, кѹм кѫ Аврелїан вѫзѫнд Іллирикѹл пѹстїит, шѝ Мисїа прѫпѫдитѫ, Провинчїа дин колѡ де Дѹнѫре Дакїа карѣ ѡ фѫкѹсе Траїан, рѫдикѫнд де аколѡ ѡастѣ, ѡ лѫсѫ царѣнилѡр, дезнѫдѫждѹиндѹсе асе маи пѹтѣ ачѣа цинѣ: шѝ пре нороаде пре каре лѣѹ лѣс де аколѡ, ле ашезѫ ѧ Мисїа. а) Ѳсебирѣ ѧтрѹ кѹвинтеле ачѣсте алаи Вопискѹс де кѹм ле четѣ Топелтинѹс, шѝ де кѹм ле четим ѧ йзвоаделе каре ле авем акѹм, нѹ ѣ ѧлта фѫрѫ пѫртичика *et* (шѝ) карѣ ѡ ѧѹ йзвоаделе ачѣсте; шѝ йзводѹл, карele лаѹ читит Топелтинѹс нѹ ѡ авѣ. Ачѣ пѫртичикѫ, карѣ нѹ цїѹ дин грешѣлѫ, ѧѹ дин ревтате фѹ бѫрѫтѫ, скимбѫ тот ѧцелѣсѹл; шѝ фаче ка Вопискѹс сѫсе пѫрѫ ѧ зиче, кѫ нѹ нѹмаи пре ѡсташи чѝ шѝ пре царѣни ѫѹ скѹлат Аврелїан дин Дакїа. Ѫрѫ кипѹл зичерїи ничи кѹм нѹ поштѣше сѫсе ѧдѫвгѫ ачѣ пѫртичикѫ; ба кѹ мѹлт маи фирѣск лѹкрѹ ѫсте, шѝ маи нѣтед, сѫсе читѣскѫ кѹвинтеле ачѣле алаи Вопискѹс фѫрѫ зиса пѫртичикѫ. Карѣ де ѡ бей лѫпѫдѫ, пре кѹм лѫпѫдатѫ ѣрѫ ѧ

йзво-

а) Quum vastatum Illyricum et Moesiam deperditam videret, Provinciam trans Danubium Daciam a Trajano constitutam, subiato exercitu, Provincialibus reliquit, desperans eam, posse retineri: abductosque ex ea populos, in Moesiam collocavit, appellavitque suam Daciam, quae nunc duas Moesias dividit. *Vopiscus* in Aureliano, *apud Laurentium Toppeltinum*, Origines et occasus Transsylvanorum, cap. 6.

ѝзвóдѫл кáре лáѫ четúт Топелтúнѯс; оѫ̆рмѣ̀зъ, къ Âѫрелїáн нѫмай ѡ̂стáшїй ѝн рздикáт дин Дáкїа, ѡ̆ръ нѫ шѝ прецърѣ́нй. Фъръ църѣ́нїй, кáрїй âѫ врѫ́т дин бѫ́нъ вóм лѫр, шѝ âѫ âвѫ́т рзгáѯ, âѫ ѣ̂шúт кѫ ѡ̂стáшїй. Шѝ оѫ̆нде зúче Вопúскѯс, къ норóаделе, кáре лѣ̀ѫ дѯс Âѫрелїáн дин Дáкїа лѣ̀ѫ âшезáт Â Мúсїа, нѫ сѫнт ѫ̆лте норóаде фъръ âчѣ́ле кáре лѣ̀ѫ скѫлáт дин Дáкїа, ѫ̆декъ норóаделе чѣ́ле милитъръ́ѳй, сáѫ ѡ̂стáшїй. Ѝ̆ръ дéспре църѣ́нй, къ съ фѝ ѣ̂шúт ѡ̆аре кáрїй дин Дáкїа, Вопúскѯс немúка нѫ поменѣ́ще. Âшà де себѡр четѝ кѫвúнтеле лѫй Вопúскѯс, мъкáр къ нúчй кѫ ѡ̂ мъртърíе нѫ ле рзúмъ Вопúскѯс, тóтъшй фúрѣ лѫкрърилѡр, шѝ Ầпрежърърúле Рѡмáнилѡр дин Дáкїа чéлѡр де пре врéмиле лѫй Âѫрелїáн ърáтъ, кѫ́м къ âдевърѫл âѫ грúт Вопúскѯс.

Сúнгъръ ѡ̂ шѫвъáлъ пот âчѝ съ́шй нълѫчѣ́скъ протúвничїй нóстри, ѫ̆декъ, съ зúкъ, къ пóате шѝ ѝзвóдѫл, кáре лáѫ четúт Топелтúн, âѫ âвѫ́т пъртичúка *et*; чѝ Топелтúн кѫ виклешѫ́г ѡ̂ лъпъдà, шѝ минцѝ, четúнд кѫвúнтеле лѫй Вопúскѯс фъръ де зúса пъртичúкъ. Чѝ лóкѫл, оѫ̆нде, шѝ ѡ̆аменїй, Ầтръ кáрїй âѫ скрúс, шѝ âѫ дат ла типáрю Кáртѣ са Топелтúн, нѫ не лáсъ Â âвѣ̀ âчéл препѫ́с де Топелтúн Â лѫкрѫл âчéста. Топелтúн лъздáта са Кáрте, нѫ Â Âрдѣ́л, чѝ Â цѣ́ръ ка âчѣ́а, шѝ Ầтръ ѡ̂аменѝ ка âчéа прокопсúцїй Â скрисóриле чѣ́ле бéкѝ ѡ̂аѫ дат ла лѫмúнъ, кърѡра манѫскрúптеле ѝзвóаде âле лѫй Вопúскѯс ле ѣ̂рà прѣкѫноскѫ́те. Де оѫ̆нде, де нѫ врѣ́ фѝ ѝзвóаде де âчѣ́ле âлѫй Вопúскѯс, Â кáре се нѫ се ѫ̆фле пъртичúка *et*; кѫ́м сáѫ ѝвúт Кáртѣ лѫй Топелтúнѯс ла лѫмúнъ, Ầдáтъ лар фѝ минцïúт Ầвъцáцїй, шѝ лар фѝ рѫшинáт ка пре оѫ̆н виклéн. Тóкма дáръ ѡ̆сте âкрѣ́де, къ ѝзвóдѫл, дин кáреле âѫ скрис Топелтúн кѫвúнтеле âчѣ́ле âлѫй Вопúскѯс нѫ âѫ âвѫ́т пъртичúка *et*. Ѫ̆лта âр фѝ, де âр фѝ âдѯс Топелтúн Ầнаúнте нúскарѝ кѫвúнте âврѫ́нѫй Декрéт де Â Крáилѡр Оѫ̆нгърéщй нѣкѫноскѫ́т Âцелéпцилѡр âчéлѡра. Кѫ âчѣ́а пѫ́тѣ̀ съ

Âшѣ̀ле

ашѣле пре ачѣм, че нѫ авѣ кѫноцинцъ л лѫкрѫриле оѫнгурещи; ѣрз кѫ изводеле Скрїторилор челор векй Латинещй нічй ѡ лшлзчѫне нѫ пѫтѣ съ факъ.

Чй, съ зичем, къ пъртичика *et* латѫ адевър ѣ алй Вописку̀с, нѫ ѣ вжрѫтъ де мжнъ стреинъ. Тотъшй нѣтед, шй фирѣще се пот лцелѣще кѫбинтеле лѫй Вописку̀с ашѫ, кът шй пъртѣ чѣ май маре а Рѫманилор, л зилеле лѫй Аѫрелїан, съ фй рзмас л Дакїа; шй борба лѫй Вописку̀с съ нѫ фіе дешартъ де адевър. Дакъ ав брѫт Аѫрелїан съ лась де тот Дакїа де сѫпт лпърцїа Рѫманилор; фиреск лѫкрѫ ѣсте, къ ѡсташй трѣбѫ сй скоатъ де акол̀. Дикастерїиле сав жѫдекторїиле чѣле мари Провинцїале сав църѣне, адекъ каре нѫ се цин де ѣасте, лпреунъ кѫ Архиѫриле, лкъ ѣ латина лпърацилор, нѫ нѫмай кжнд пърсѣск де тот ѣареший каре цѣръ, чй шй кжнд ѣ фрикъ съ нѫ лтре брижмашѫл лтрѫ ачѣ цѣръ, де оѫнде нѫ се лдоѣск, къ дѫпъ пѫцинъ врѣме ѣрзшй л вор скоате, л фаче ржндѫлъ де кѫ бѫнъ врѣме тоате Персоанеле Дикастерїилор кѫ Архиѫриле, ш. ч. съ ѣсъ ла алтъ цѣръ, карѣ ѣ фърз примеждїе. Дечй, кжнд ав скѫлат Аѫрелїан ѣастѣ дин Дакїа, лпреунъ ав демжндат, ка тоате Дикастерїѫриле чѣле май алѣсе кѫ Архиѫриле, шй поате шй оѫнеле чѣте де мастѫрй, ш. ч. съ ѣсъ дин Дакїа. Шй ѣтъ адеверите кѫбинтеле лѫй Вописку̀с, къ Аѫрелїан ав рздикат ѣастѣ, шй Провинцїалїй дин Дакїа, шй апой ѡав пърѣсит, фърз де ане силй кѫбинтеле лѫй Вописку̀с, ачел лѫкрѫ кѫ непѫтинцъ ал грзй, кѫм къ тоцй Рѫманїй, сав партѣ чѣ май маре ав ѣшит атѫнчй дин Дакїа.

Шй ачѣм ѣсте а крѣде, къ л врѣмиле ачѣле нѫ нѫмай ѡсташй, жѫдекторїиле, чй шй алцїй мѫлцй църѣнй Рѫманй ав ѣшит дин Дакїа прѣсте Дѫнъре, шй фѫрз ашезацй де Аѫрелїан л мижлокѫ Мїсїей. Де ачѣст фѣлю крѣд ѣ, къ ав фост чей дин Колонїиле Рѫмане чѣле нодѡ. Дintрз ачѣщ мѫлцй нѫ ѣра крескѫцй л Дакїа; пintрѫ ачѣм нѫ пѫтѣ съ айбъ ачѣ плекаре, карѣ ѡ авѣ чей векй Рѫмани къ-

трѫ Дáкїа ка кѫтрѫ Пáтрїа са; нúче нѫ ềрà дедáцй кѫ âкѫрселе барбáрилѡр â Дáкїа, кѫм ềрà дин прѫнчíе Рѡмáнїй чéй вéкй: пéнтрѫ âчéм пѫтé âвé грéцѫ де Дáкїа; нúче нѫ ềрà, кѫм ѭсте â крéде, âтемеáцй кѫ мошíиле ка Рѡмáнїй чéй вéкй: пéнтрѫ âчéм нúчй оу̑н âдéмн нѫ âвé, ềшúнд ѡ̑стáшїй, â рѫмжнé ềй â Дáкїа. Дéчй оу̑нїй ка âчéщé âбжнд врéме крéд ềѫ, кѫ âѫ ềшúт тóцй дин Дáкїа. Ба, пре чéй де лжнгѫ Дѫ́нѫре шй̀ Âѫрелїáн, де âѫ врѫ́т, âѫ пѫтѫ́т сѫ́й скóатѫ де прин ѡ̑ráше шй̀ де прин сáте, шй̀ сѫ́й трéкѫ â Мúсїа, пéнтрѫ кѫ фїúнд ềл кѫ ѡ̑стé лжнгѫ Дѫ́нѫре, пѫтé кѫ ѡ̑стáшїй сѫ́й âтецéскѫ, нúчй нѫ âвé карвáрїй кѫм сѫ́й âпїéдече â ềшì, ба пòате шй̀ ềй вѫкѫрóшй ѡ̑рй фй̀ врѫ́т сѫ кѫсѫ, де врéме че ѭсте âкрéде, кѫ âчéщé кѫ мѫ́лт май мáрй грешѫ́цй пѫтимé, де кѫт чéй май дин лóнтрѫл Дакїéй: фїúнд кѫ карвáрїй шй̀ кжнд тречé âколѡ прéсте Дѫ́нѫре, шй̀ кжнд се âтѫрнà, тот пре ềй се рѫзимà âтжю. Ѭрѫ чéй дин чéле дин лóнтрѫ âле Дáкїей, нúчй плекáрé чé фирéскѫ кѫтрѫ Пáтрїе, нúчй âкрединцáрé чé кѫтрѫ мошíиле чéле грáсе нѫй сѫферé сѫсе плéче â ềшì. Де оу̑нде зздáрникѫ âр фй̀ фóст шй̀ пéнтрѫ âчéм порѫнка лѫй Âѫрелїáн, кѫ тóкма де âр фй̀ врѫ́т оу̑нїй сѫ ѭсѫ, нѫ ѭр фй̀ лѫсáт Гóтїй.

§. ѯ.

Се май чéрн ѫ̑кѫ кѫбúнтеле лѫй Вопúскѫс â трéкѫ трéчерей Рѡмáнилѡр дин Дáкїа прéсте Дѫ́нѫре.

Чéле че âм кѫвжнтáт â §. ѯ. пéнтрѫ трéчерé Рѡмáнилѡр дин Дáкїа прéсте Дѫ́нѫре, кѫ âчé сѫпѫ́нере лéм грúт, кѫ âчéстѫ трéчере сáѫ фѫкѫ́т â зúлеле лѫй Âѫрелїáн. Âсѫ де бом сокоти кѫ âмърѫ́нтѫл âпрежѫрúриле Дáкїей; ми се пáре, кѫ âчé трéчере âѫ фóст âнаúнте де â âпѫрцй Âѫрелїáн. Нúче Вопúскѫс нѫ ѡ̑ зúче кїáр âчéм. кѫ Âѫрелїáн сѫ фй̀ скѫлáт ѡ̑стé Рѡмáнѫ дин Дáкїа.

Âчéм

Âчѣ́м се ѡ́ре; кѫ Да́кїа кѫ мѫ́лт Âнаи́нте де Â Âпѫрѫцѝ Âѫрелїа́н, Âкѫ Â зи́леле лѫ́й Галлїе́нѫс фѫ̀ пїердѫ́тѫ, шѝ се стѫпжнѣ́ де Го́тїй. Оу̀рмѣ́зѫ да́рѫ, кѫ Âтѫ́нчї кѫнд се пїердѫ̀ Да́кїа, Âдекѫ сѫ́пт Галлїе́н, фѫ́рѫ рѫдика́цїй дин Да́кїа, шѝ трекѫ́цїй пре́сте Дѫ́нѫре ѿста́шїй рѡма́нї, Дикастерїиле Рѡма́не, шѝ Âлцї цѫре́нї Рѡма́нї, ка́рїй брѫ́ѫ шѝ пѫтѫ́ѫ сѫ ѣ̆сѫ. Пїердѫ́та сѫ́пт Галлїе́н Да́кїе, оу̀рмѫторю́л лѫ́й Кла́ѫдїѫс нѫ ѿа́ѫ кѫпѫта́т Âнапо́й, кѫ́м Âм вѫди́т маї сѫ́с Кап ѣ̄. §. а̄. Âѫрелїа́н Âкѫ, никѫи́рї нѫ се читѣ́ше, сѫ ѿ̀ фѝ кѫпѫта́т Âнапо́й дела Го́тїй, шѝ сѫ ѿ̀ фѝ Âбина́т ѣ̆рѫшѝ кѫ Âпѫрѫцїа́ Рѡма́нилѡр. Âрѣ́пт Âѫрелїа́н Âѫ бѫтѫ́т ѿдѫ́тѫ пре Го́тїй дин ко́аче де Дѫ́нѫре, ѿморжнд пре Ка́ннаба повѣцѫйторю́л Го́тилѡр кѫ чи́нчї мїй де ѣ̆менї Âѫ лѫ́й; чѝ Âчѣ́ста нѫ ѿ̀ фѣ́че ӗл ѿцѝндѫсе Âнѫ́ме Âсѫ́пра Да́кїей, ка сѫ ѿ̀ Â Âнапо́й, фѫрѫ кѫ Âтѫмпла́рѣ. Кѫ порни́нд ӗл кѫ ѣ̆сте Âсѫ́пра Зено́вїей, кѫ́м мѫртѫрисѣ́ше Вопи́скѫс Â Âѫрелїа́н кап ѣ̄в. ѣ̆рї кѫ́цїй варва́рї, фѝнд ӗл Â кѫлѫторі́а Âчѣ́м, Âй ӗшѣ̀ Âнаи́нте, пре то́цї Âй бѫтѣ̀. Âша̀ фѣ́че Â Ѳра́кїа; Âша̀ Â Їлли́рик; Âша̀ шѝ Â Да́кїа, шѝ де Âчѝ цинжндѫшѝ дрѫ́мѫл сѫ̀, прин Визáнт се дѫ́се кѫ ѣ̆стѣ̀ Â Види́нїа. а) Дин зи́леле лѫ́й Галлїе́н да́рѫ неабжнд Рѡма́нїй ѿбичнѫи́та ѣ̆сте Â Да́кїа; оу̀рмѣ́зѫ, кѫ нѫ Âтѫ́нчї сѫ̀ лѫ́т ѣ̆стѣ̀ шѝ Дикастерїиле Провинчїа́ле дин Да́кїа, кѫнд лѫсѝ Âѫрелїа́н Да́кїа де сѫ́пт стѫпжни́рѣ Рѡма́нилѡр.

Де оу̀нде кѫвинтеле лѫ́й Вопи́скѫс, ка́ре маї сѫ́с §. а̄. лѣ́м читѝт, Âша̀ трѣ́бѫе сѫсе Âцелѣ́гѫ: „ Кѫзжнд Âѫрелїа́н Їлли́рикѫл пѫстѝи шѝ „ Мисїа пръпъди́тѫ, Провинчїа Да́кїа пре́сте Дѫ́нѫре, чѣ̀ де Траїа́н

а) Transactis igitur, quae ad Septiones, atque urbis statum et civilia pertinebant, contra Palmyrenos, idest, contra Zenobiam, quae filiorum nomine orientale tenebat imperium, iter flexit. Multa in itinere ac magna bellorum genera confecit, nam in Thraciis et Illyrico occurrentes barbaros vicit: Gothorum quin etiam Ducem Cannabam, sive Cannabaudem, cum quinque millibus hominum trans Danubium interemit. Atque inde per Byzantium in Bithyniam transitum fecit. *Flavius Vopiscus* in Aureliano, cap. 22.

„ фкѹтѫ, фїинд кѫ сау фост рѫдикат де ѫколѡ ѡастѣ шї Провин-
„ чїалїй, (ѫдекѫ латинѣще: Cum sublatus fuisset exercitus et Prouin-
„ ciales) ѡау лѫсат ". Ниче Ѫврелїан нѹ ѫу фкѹт ѫлта, ѫ кѫт ѳ
пѣнтрѹ Рѡманїй ѫчей ѳшиций дин Дакїа, фѫрѫ кѫ, фїинд ѳй, дупѫ
фуга шї дучерѣ лѡр дин Дакїа, рѫспѫндиций карїй пре оунде пѹтѣ дин
колѡ де Дунѫре ка ѫ врѣме де рѫсмириць; Ѫврелїан дупѫ че ѫу кѹр-
ѫциит пѫрциле чѣле де прѣсте Дунѫре, ѫдекѫ дин дрѣпта Дунѫрей, де
барварй, ѫдунѫнд пре душїй, шї фуциїй дин Дакїа Рѡманй ѭ
ѫшезат ѫ мижлокул Мисїей ѫ лѫкуї; шї фїинд кѫ маре бине фѣче
нѫкѫжицилѡр ѫчѣлѡра душй, шї фуциї дин Дакїа, ѫдунѫндуй ла
ѡлалтѫ, ши джндуле мошїй; нѹ фѫрѫ кѫдиницѫ ѫнѹмї цинѹтул ѫчѣла
Дакїа са; шї ѫша Дакїа ѫчѣм сау зис ѫлуй Ѫврелїан; ѭрѫ Дакїа
чѣ дин коаче де Дунѫре, Дакїа луй Траян.

§. Ї.

Се сокотѣще шї крезѫмжнтул луй Рѹфус, шї ѫлуй Ѹутропїус ѫ трѣба трѣчерей Рѡманилѡр дин Дакїа прѣсте Дунѫре.

Нѹ ѭсте ѫдоѫлѫ, кѫ Сеѫтус Рѹфус, шї Ѹутропїус, ѫкѹрѡра кѹ-
винте лѣм четит май сус §. ѫ. чѣле че скрїѹ пѣнтрѹ трѣчерѣ Рѡма-
нилѡр дин Дакїа прѣсте Дунѫре, лѣѹ луат дела Вопискус; ба Ѹутро-
пїус шї ѫсзший кѹвинтеле шї цесетура луй Вопискус ѡ цине. Де оун-
де оурмезѫ, кѫ нѹ май мѹлт крезѫмжнт пот ѫвѣ ѫчѣщѣ ѫ лѹкрул
ѫчѣста, де кѹм ѫре Вопискус; шї чѣле че ѫм кѹвжнтат пѣнтрѹ ѫцелѣ-
сул кѹвинтелѡр луй Вопискус ѫу ѫсе ѫплекѫ шї ла кѹвинтеле луй Рѹфус,
шї ѫлуй Ѹутропїус.

Рѹфус се вѣде ѫ зиче, кѫ прин Ѫврелїан фѹрѫ душй Рѡманїй дин
Дакїа прѣсте Дунѫре, чї ѫчѣста нѹ ѡ зиче Вопискус; де оунде оур-

мезѫ,

мѣзѫ, кѫ рѫфѫс ѫлтминтрѣ ѫѕ тѫлкуи́т кѫвинтеле луй Вопи́скус, де кум сѫфере стѫриле ѫпрежу́р ѫле Да́кїей чѣле дин зи́леле луй Ѫврелїа́н. Ве́зи май сѫс §. з̄.

Ѫтрѫ ѫчѣ́м ѫкѫ нѫ се лове́ще кѫ Вопи́скус, кѫ ѫче́ста зи́че, кѫ Ѫврелїа́н ѫѕ ѫшезя́т пре Рѫма́нїй ѫче́м ѫ Ми́сїа, ка́ре цинѫ́т ѫкум деспа́рте чѣле до́ѫѫ Ми́сїи: ѣрѫ рѫфѫс скрїе, кѫ до́ѫѫ Да́кїи се фѣ́черѫ ѫ цинѫ́тѫриле Ми́сїей, ши ѫ Дарда́нїей. Чи ѫча́ста нѫ ѡ пѫте́м зи́че ѫ фи ѫпротиви́ре. Кѫ по́ате Вопи́скус ѫѕ сокоти́т нумай кѫпринсѫл ѫче́щїи Да́кїей но́ѫѫ, кум се ѫти́нде прин Ми́сїа пънѫ ѫ Дунѫре; ѣрѫ рѫфѫс ѫѕ сокоти́т ши Ка́петѫл Да́кїей но́ѫѫ чѣл дин колѡ, ка́реле ѥ̄ ѫ Дарда́нїа. Ѩдекѫ Да́кїа луй Ѫврелїа́н, де лънгѫ Дунѫре тъинд ѫ до́ѫѫ Ми́сїа, се сфършѣ́ще ѫ Дарда́нїа. Сѫѕ по́ате Ѫврелїа́н ѫѕ ѫшезя́т пре Рѡма́ни май вѫрто́с ѫ Ми́сїа; чи ѫмѫлцинду́се, прекум сънт фо́арте спо́рничи ши ѫстѫзи Рѡмънїи, пънѫ ѫ зи́леле луй рѫфѫс ѫша сѫѕ фо́ст лѫци́т, кѫт ѫѕ кѫпринс ши Дарда́нїа, ши ѡѫѕ лѫкуи́т.

Ба, ши ѫкѫт ѥ̄ де́спре ѫпротиви́рѣ чѣ дин тъю́, се пот нѣ́тед тѫлкуи́ кѫвинтеле луй рѫфѫс, кѫт ничи́й ѡ ѫпротиви́ре сѫ нѫсе па́рѫ ѫтрѫ е̄л, ши ѫтрѫ Вопи́скус. Ѩдекѫ: „ Ши прин Ѫврелїа́н, ду́пѫ че ѫѕ „ фо́ст ду́ши де ѫколѡ (дин Да́кїа) Рѡма́нїй, до́ѫѫ Да́кїй ѫ цинѫ́„ тѫриле Ми́сїей ши ѫ Дарда́нїей се фѣ́черѫ”. Ѩдекѫ, кѫвънтѫл „Прин „ Ѫврелїа́н ” сѫ нѫл ѫплѣ́чи ла ду́ши дин Да́кїа Рѡма́ни: чи ла фъкѫ́теле до́ѫѫ Да́кїи.

Ѧсемнѣ́м ши ѫчѣ́м ѫчи, кѫ Да́кїа луй Ѫврелїа́н, ѫ кѫт се ѫти́нде пре лънгѫ Дунѫре, сѫѕ зи́с Да́кїа рипе́нсис (*Dacia Ripensis*); ѣрѫ па́рте чѣ май ѫколѡ, ѫ ка́рѣ се кѫпринде ши ѡ па́рте дин Дарда́нїа, сѫѕ зи́с Да́кїа медитера́неа (*Dacia mediterranea*).

КАП Д.

Аѫмплѣриле Рѡмънилѡр чѣлѡр дин Дакїа луй Траїан дин ѯилеле луй Аврелїан пѫнѫ ла ѫтрарѣ Оунгурилѡр ѫ Панноніа.

§. а.

Рѡмънїй чей дин Дакїа фъръ стѫпънищи де Готи.

Дакїа пърѯиту де Аврелїан, ѫпреунѫ кѫ лакуиторїй ей Рѡмънй, май вѫртос чей дела шесурй, пре кѣм ѫкѫ ѫ ѯилеле луй Галлїен кѫзусе ѫ мъниле Готилѡр, ашà де ачѝ ѫнаинте фърѫ де нічй ѡ гриже де кътрѫ ѫпърѯїа Рѡмънилѡр фъ де дѫншїй домнитѫ пѫнѫ ла ѫнул Дмнзуй 376. кѫнд кѫ мънїе маре, дупѫ кѣм скріе Павлъс Ѳросїус Картѣ ѯ. кап лг. де оунде ачѣлеший кувинте ле прескрисе шѝ Павлъс Дїаконъс ла Картѣ аі. ѫ Валент, венинд Хънїй асупра лѡр, ѫй бътърѫ, кът фърѫ стрѫмторацй Готїй а фъцѝ прѣсте Дънърe дин колѡ ѫтрѫ ѫпърѯїа Рѡмънилѡр. а) Вѣзй шѝ ла Прай Аннелеле вѣкй але Хънилѡр, але Аварилѡр, шѝ але Оунгурилѡр, Картѣ в.

Флавїъс Вопискъс ѫ Пробъс кап ѳі. не лѫсѫ скрис, кѫ ачѣст ѫпърат, карeле дупѫ Аврелїан, пѫнѫ цинѣ ѫкѫ Дакїа Готїй, аѫ ѫпърцит, аѫ бътът ѫ Іллирик пре Сармате шѝ пречѣле лалте гин-

те

a) Siquidem gens Hunnorum diu inaccessis seclusa montibus, repentina rabie percita, exarsit in Gothos: eosque sparsim conturbatos ab antiquis sedibus expulit. Gothi transito Danubio fugientes, a Valente sine ulla foederis pactione suscepti, ne arma quidem, quo tutius barbaris crederetur, tradidere Romanis. *Paulus Orosius* Lib. 7. cap. 33.

те аш[illegible], [illegible] маи фъръ де ръсъ́ою ăѕ лъа́т ăнапо́и то́ате, къ́те ле ръпи́се ăче́м. Дъ́пъ ăче́м ăѕ къла́торит прин Ѳра́кїа, ши́ то́ате норо́аделе Гетиче́щи, фи́инд спъи́мънта́те къ вѣ́стѣ лъ́кръ́рилор, ши́ къ пъте́рѣ нъ́мелъи че́лъи ве́кїо стръмторате, сăѕ ă ледиці́е, сăѕ ă претешъ́г лѣ́ѕ при́имит, ăдекъ сăѕ сăѕ да́т лъи, сăѕ ăѕ фъкъ́т претешъ́г къ ѓл. а) Ши́ ла кап ѝ. скри́е, къ Про́бъс, дъпъ че ăѕ фъкъ́т па́че къ Персїа́нїи, сăѕ ắтор с ла Ѳра́кїа, ши́ ѡ съ́тъ де Баста́рне ăѕ ăше́за́т пре ло́къл ăпъръці́ей Ромắнилор: ка́рїи то́цї ăѕ цинъ́т креди́нца. б) Ăсъ́мене ши́ Зо́симъс ă Ка́ртѣ ѓ. кап ѕ̃а. ă Про́бъс, скри́е, къ ăче́ста пре Бастѣ́рне, ги́нтъ Ски́ѵикъ, ка́рѣ сăѕ съпъ́с лъи, при́ими́ндъи, ă Ѳра́кїа, дăндăле пъмъ́нтъри де ăгонисит, ѿѕ ăше́за́т. Ăче́щѣ де ăчи ăнаи́нте пъ́рърѣ ăѕ тръ́и́т дъ́пъ ле́циле ши да́тиниле Ромắнилор. б) Ди́нтръ ăче́сте брѣ́ѕ оўнїи ă кълъ́ще, къ́м къ ăпъра́тъл Про́бъс ăѕ стъпъни́т Да́кїа; пе́нтръ къ дъ́пъ къ́м мъртъриссщие Пли́нїъс ă Ка́ртѣ ѓ. кап ѕ̃. Клъвъ́рїъс, ши́ Хофма́ннъс ă Лӗѕикш, Бастѣ́рнеле ѐрă норо́аде лъкъито́аре ă стъ́нга Ни́стръли́и, къ ка́ре че ăр фи ăвъ́т ă лъкрă ăпъра́тъл Про́бъс, де нъ ăр фи фо́ст съ́пт пътѣ́рѣ лъи Да́кїа, ă къ́рїм ма́рцинѣ чѣ де къ́трѣ мїа́зъ но́апте ѐрă Ни́стръ?

Чи́, пре къ́м дестъл де кїа́р се вѣ́де дин читите́ле ăлъи Вопи́скъс къвинте, Про́бъс ăѕ ăвъ́т тръ́кѣ къ варварїи ăче́м, ка́рїи ăѕ фо́ст ắтрат ă прада ă пъ́рциле ăпъръці́ей Ромắнилор. Пре ăче́м да́рѣ ѿѕ къто́т Про́бъс, ши́ ăѕ лъа́т ăнапо́и чѣ́ле ръпи́те; пре ăче́м ѿѕ спърі́ат къ вѣ́стѣ

а) In Illyrico Sarmatas ceterasque gentes ita contudit, ut prope sine bello cuncta reciperet, quae illi diripuerant. Tetendit deinde iter per Thracias, atque omnes Geticos populos; fama rerum territos, et antiqui nominis potentia pressos, aut in deditionem, aut in amicitiam recepit. *Vopiscus* in Probo cap. 16.

к) Facta igitur pace cum Persis, ad Thracias rediit, et centum millia Bastarnarum in solo Romano constituit: qui omnes fidem servaverunt. *Ibid.* cap. 18.

б) Basternas, gentem Scythicam, quae illi se subjecit, admittens, in Thracia, concessis agris, collocavit. Hi deinceps secundum leges et instituta Romanorum perpetuo vixerunt. *Paulus Orosius.* Lib. 1. cap. 71.

бѣ́стѣ лѫкрꙋрилѡр са́ле, шѝ оу҃нїй сав дат лꙋй: бꙋ́нъ ѿаръ сѣ́та а҆чѣ́м де мій де Бастáрне; а҃ръ пре а҃лцїй ѝѫ прїнми́т ѧ претешꙋ́г. Съ фѝ трекꙋ́т Прóбꙋс Дꙋ́нърѣ ѧкоа́че, шѝ съ фѝ а҆жꙋ́нс пънъ ла рѫ́вла Тѝра, сав Ни́стрꙋ, никꙋ́рй нꙋ сє читѣ́ще. Чѝ съ фѝ шѝ трекꙋ́т Прóбꙋс прин Да́кїа пънъ прéсте Тѝра, ка съ ба́тъ пре Бастáрне; а҃ѫ пéнтрꙋ ѡ҆ ѧкꙋ́рсъ ка а҆чѣ́ста шѝ трѣ́чере ѧ врѣ́ме де рѣсмѝрицъ Да́кїа а҃ѫ фóст сꙋпꙋ́съ ѧпърꙋцíей Рѡма́нилѡр? Нꙋ тот де а҆ оу҃на лóкꙋриле, прин ка́ре трéк ѿшиле сѫнт сꙋпꙋ́се ѧпърꙋцíей лѡр.

Констáнтин чéл ма́ре пре ла а҃нꙋл Дн҃лꙋй 323. кꙋ́м не лѣсѣ мърꙋрисѝт Сóкратес ѧ Ка́ртѣ а҃. кап йи. вѫртóс а҃ѫ ѧвѝнс пре Гóтй; а) шѝ кꙋ́м скрíе Па́влꙋс Ѻроси́ꙋс тóкма ѧ сѝнꙋл лóкꙋлꙋй чéлꙋй варварическ, а҃декъ ѧ цинꙋ́тꙋл Сáрмателѡр ѝѫ цѣ́рс; б) а҃ръ Ѳлїáнꙋс непóтꙋл лꙋй Констáнтин чéлꙋй ма́ре кꙋ мꙋлт ѧнаи́нтѣ а҆чéстора а҃ѫ скри́с, грѫ́нд ѧ персóна лꙋй Констáнтин, кꙋ́м къ є҆л Да́кїа, ка́рѣ ѡ҆ва фост кѫцигáт Траíан, шѝ дꙋ́пъ а҆чѣ́м фꙋ пїердꙋ́тъ, а҃рѫшй ѡ҆ва кѫпътáт ѧнапóй. в) Нꙋ мъ ѧдоéск, къ Констáнтин чéл ма́ре шав сꙋпꙋ́с шíе Да́кїа. А҃ръ съ фѝ рѫма́с дꙋ́пъ моártѣ лꙋй Констáнтин сꙋ́пт ѧпърꙋцíа Рѡма́нилѡр, пънъ а҃ѫ трѫ́нт Гóтїй ѧтрѫ́нса, никꙋ́рй нꙋ а҃флꙋ.

Ѧм четúт оу҃н Манꙋскрúптꙋ скꙋртꙋ́ц а҆ оу҃нꙋа, ка́реле дин Истóрїа лꙋй Зóсимꙋс Ка́ртѣ а҃. кап а҃. оу҃нде сє повестѣ́ще, кꙋ́м ѧпърáтꙋл Валéнт

а) Hos enim crucis vexillo, quod est Christianorum proprium, in praelio fretus, tam fortiter devicit, ut non solum tributum quod a priscis Imperatoribus dari solebat barbaris, ipse sustulerit, sed illi etiam prae incredibili victoria obstupefacti tunc primum Christianae religioni colendae, cujus praesidio Constantinus incolumis evaserat, se totos traderent. *Socrates.* Hist. Lib. 1. cap. 18.

б) Mox Gothorum fortissimas et copiosissimas gentes in ipso barbarici soli sinu, hoc est Sarmatarum regione delevit. *Paulus Orosius* Lib. 7. cap, 28.

в) Et Trajano quidem rebus a me in debellandis tyrannis fortiter et prospere gestis merito praeponi debeo: in quo vero eam quam acquisierat regionem recuperavi, haud abs re par judicarer, nisi quoque perdita recipere, quam parare, excellentius est. *Iulianus Apostata* in Caesaribus.

Валéнт венúнд кз ѿасте ла Дúнзре, шѝ трекжнд Дúнзрѣ, ѫдекз ѧ Дáкїа ѫз дáт ѧсúпра варварилωр. Шѝ некзтезжнд варварїй ѧ стà фáцз ла рзсбóю, се ѧскúнсерз ѧтрз лáкзрй, шѝ де ѧколѡ оумблà пре фзрúш сз фáкз ѧкúрсе. Взжнд ѧпзрáтзл тéхна варварилωр; порзнчѝ ѧрмáшилωр сз рзмжнз ѧ лóкзл сзз, сз нз се мúшче ѧсúпра варвáрилωр, чѝ ѫдзнжнд тóатз мзлцúмѣ „ колóнилωр „ (ѧшà четѣцıе хúсзл Скрúптωр ѧ Манзскрúптзл сзз) ѧпреúнз кз ѧчéм, кѣрωра ле ѣрà ѧкредúнцáтз пáза сáрчинилωр, фзгздзѝ фíеще кѣрзм ѡ сúмз де ѫр, де ба ѫдúче брúн кап тзмт де ѧ брúнзй варвáр. Де оунде тóцй ѧцицáцй кз нздéждѣ добжндей ѧдáтз ѧтржнд прин пздúрй шѝ прин лáкзрй пре тóцй кжцй ѧфлà ѧй ѡморѣ: шѝ ѧрзтжнд кáпетеле чéлωр оучúшй, лзà фзгздзúцїй бáнй. Мзлцй ѧтрз ѧчéста кúп перúнд дúнтрз варвáрй, чéм лáлцй се рзгáрз ѧпзрáтзлзй де пáче. Не лзпзджнд ѧпзрáтзл рзгзчúнѣ ѧчáста ѧ лωр, се фѣче пáче фзрз де нúчй ѡ рзшúне ѧ мзрúрей Ромáне. Пéнтрз кз де ѧмжндóаѡ пźрциле се ѧвоúрз, ка Ромáнїй фзрз примéждїе сз моценѣскз тóате чѣле че май наúнте ѣрà сзпт пзтѣрѣ лωр: шѝ варвáрилωр ли се ѡпрѝ, ка сз нз трѣкз, ѫдекз дин колѡ де Дúнзре, шѝ нúче де кѣм нúчй ѡдáтз сз нз нзвзлéскз ѧ хотáрзле Ромáнилωр. Фзкжндзсе ѧчáстз пáче, ѧпзрáтзл се дзсе ла Цáриград. a)

Дúнтрз

a) His in hunc modum adhuc durante hieme procuratis, inito vere Marcianopoli solvens Imperator, una cum praesidiariis ad Istrum militibus in hosticum transvectus barbaros adoritur. Illis vero pugna stataria congredi non ausis, sed intra paludes abditis, et ex iis clandestinos incursus molientibus: milites suo loco manere jussit, et omni *calonum* turba collecta, cum iis quibus erat impedimentorum commissa custodia, (ὅσον δὲ ἦν οἰκετικὸν συναγαγὼν, καὶ ὅσον μέντοι τὴν τῆς ἀποσκευῆς ἐπετέτραπτο φυλακὴν) certam auri summam ei se daturum pollicetur, qui barbari caput attulisset. Mox igitur omnes erecti spe lucri, silvas atque paludes ingressi, obvios quosque perimunt; et interfectorum capita monstrantes, pecuniam constitutam auferunt. Hoc modo quum ingens multitudo periisset, reliqui pacem ab Imperatore petebant supplices. Id postulatum ille quum non rejecisset, pax facta fuit, quae nullum majestati Romanae dedecus attulit. Nam utrinque

Дѝнтрꙋ ѧчѣ́сте ѧшѫ̀ грꙋ́ѧце зѝсꙋл Скрѝптор: Колѡ́нїй, ѧ кѫ́рсꙋра мꙋлцѝме ѡ̑ поменѣ́це Зѡ́сим, ѧфа́рꙋ де то́атꙋ ѧдоа́ла е̑ра̀ Рꙋма́нй; кѫ́чй ка́рїй варва́рй пе́нтрꙋ а̑ꙋр ѧр фѝ ѡ̑морѫ́т пре варва́рй спре перѝрѣ ca? Ѝа́рꙋ да́кꙋ ѧꙋ фо́ст Рꙋма́нй Колѡ́нїй ѧчѣ́м, волник сѫнт е̑ꙋ ѧ кꙋвѫнтѫ̀ ѧшѫ̀: Да́кꙋ ѧ цѣ́ра Рꙋмѫнѣ́скꙋ чѣ де ѧкꙋ́м, ѧ ка́рѣ саꙋ ѧтѫмпла́т чѣ́ле че повестѣ́це Зѡ́сим, шѝ ка́рѣ е̑ра̀ май ѧпро́апе де Да́кїа чѣ но́ѡу, шѝ май вѫртѡ́с сꙋпꙋ́сꙋ ѧкꙋ́рселѡр варва́рилѡр, а̑ꙋ рꙋма́с влѡ́г де Колѡ́нй Рꙋма́нй дꙋ́пꙋ че ꙋ скꙋла́т Ѝꙋрелїа́н дин Да́кїа чѣ вѣ́кїе ѡ̑астѣ шѝ пре цꙋрѣ́нй саꙋ Провинчїа́лй, кꙋ мꙋ́лт май мꙋ́лцй Колѡ́нй ꙋ трꙋвꙋ́ит сꙋ рꙋмѫнꙋ ѧ пꙋ́рциле чѣ́ле май депꙋртѫ́тате де Дꙋ́нꙋре ѧле Да́кїей ѧчѣ́їшй, ла ка́ре нꙋ ѧшѫ̀ ле́сне пꙋтѣ́ сꙋ мѣ́ргꙋ варва́рїй, ка ла Молдо́ва шѝ ла цѣ́ра Рꙋмѫнѣ́скꙋ; чѝ ѧшѫ̀ ꙋ фо́ст Ѝрдѣ́лꙋл, пе́нтрꙋ кꙋ ла ѧчѣ́ла нꙋ пꙋтѣ́ ле́сне сꙋ рсвѣ́тꙋ варва́рїй пе́нтрꙋ Мꙋ́нтеле Ка́рпатꙋ, кꙋ ка́реле е̑ ѧпрежꙋра́т: се ка́де да́рꙋ сꙋ сокотѝм, кꙋ ѧ Ѝрдѣ́л май мꙋ́лцй Колѡ́нй Рꙋма́нй ꙋ рꙋма́с; май вѫртѡ́с фїѝнд кꙋ ѧколѡ̀ ꙋ фо́ст Ѝꙋрꙋрїи́ле, шѝ а̑лте вꙋ́й, вꙋ́нꙋ ѡ̑арꙋ де са́ре, де фїе́р, ш. ч. ка́ре Рꙋма́нїй ле лꙋкра̀, пре кꙋ́м пꙋнꙋ а̑стꙋзѝ прин непоцїй лѡр, а̑декꙋ прин Рꙋмѫнй май то́атꙋ се лꙋ́крꙋ. a)

Пре-

---

trinque placuit, ut omnino Romani secure possiderent ea, quaecunque prius erant in eorum potestate: barbarisque fuit interdictum, ne trajicerent, (μὴ περαιῶσθαι) neve prorsus unquam Romanos intra fines irruerent. Hac pace facta, Constantinopolim proficiscitur. *Zosimus Hist.* Lib IV. cap. XI.

a) Coloni, quorum turba a Zosimo memoratur, absque omni dubio Romani erant; ecqui enim barbari barbaros pro auro peremissent in sui perniciem? Quod si Romani fuerunt Coloni illi, liceat mihi sic argumentari: Si in Valachia moderna, in qua contigere, quae Zosimus adfert; quaeque vicinior erat Daciae novae, magisque exposita incursionibus barbarorum, turba Colonorum Romanorum remansit post sublatum per Aurelianum exercitum, sublatosque provinciales de Dacia veteri, multo plures Coloni remanere debuerunt in remotioribus a Danubio ejusdem Daciae partibus, quae barbaris ita perviae non erant, ut Moldavia et Valachia; atqui talis fuit Transylvania, in eam quippe facile penetrare barbari non poterant ob montem Carpathum, qui eam cingit: in Transylvania igitur plures coloni Romani remansisse censendi sunt; praesertim quum in ea fuerint Aurariae, aliaeque Fodinae, puta salis, ferri, etc. quas Romani excolebant, quemadmodum hodiedum per eorum posteros, Valachos scilicet pleraeque excoluntur.

Прекꙋм ничи ѡ ѧдомлꙟ нꙋ поате фи, кꙟ мꙋлци Рѡмани ѧ зилеле лꙋи Аврелиан ав рꙟмас ѧ Дакиа, дин карии се траг Рѡмжнии де ѧстꙟзи чеи дин коаче де Дꙋнꙟре; ашѧ кꙋвжнтарѣ зисꙋлꙋи скриторю спре ѧ вздѝ ѧчѣѧ ѣ токма рꙟсꙋфлатꙟ, ши фꙟрꙟ де ничи ѡ пꙋтѣре: де ѡарꙟ че ѧ Зосим нꙋ се афлꙟ *Colonum* (ѧ колонилѡр, дꙋпꙟ кꙋм ав четит зисꙋл Скриптор, чи *Calonum*, (ѧшербилѡр сав ѧ слꙋцилѡр); карии нꙋ ѣра лꙟкꙋиторꙋ ѧи Дакиеи, чи слꙋжиторꙋ лжнгꙟ ѡастѣ ѧпꙟратꙋлꙋи. История лꙋи Зосим ѧчѣѧ спꙋне: кꙟ ѧпꙟратꙋл Валент, вꙟжнд кꙟ барварии Готи нꙋ стаꙋ ла бꙟтае де лѣце, чи ѧскꙋнжндꙋсе прин лакꙋрꙋ пре фꙋриш врѣꙋ сꙟ факꙟ рꙟꙋ; нав слобозит пре армашꙋ сꙟсе баце ѧтрꙋ ѧчѣле локꙋрꙋ примеждꙋѧсе ѧсꙋпра барварилѡр, чи цинжндꙋ пре ачѣѧ ѧ лок, ав ѧдꙋнат тоатꙟ мꙋлцимѣ слꙋжиторилѡр чѣлѡр дела ѡастѣ са, ши пре чеи че авѣ гриже де басе ши де ѧлте сарчини че ѣра де требꙋинца ѡастей ѧпꙟратѣщи, ши лѣ фꙟгꙟдꙋит, кꙟ кꙟте капете де барвари бѡр ѧдꙋче, пе тот капꙋ ле ба дѧ ѡ сꙋмꙟ де бани. Ничe нꙋ сав ѧшелат ѧпꙟратꙋл кꙋ мꙟестриа ѧчаста; пентрꙋ кꙟ зишии ѡамени ѧи ѧпꙟратꙋлꙋи ѧуициаци кꙋ нздѣждѣ кꙟфигꙋлꙋи, кꙋ де ѧдинс дѣдерꙟ прин пздꙋри ши прин лакꙋрꙋ дꙋпꙟ барвари, ши ѧтрꙋ ѧтѧта рꙟсꙟтꙋрꙟ, кѧт стржмторарꙟ пре барвари ѧ чѣре паче дела ѧпꙟратꙋл.

§. ē.

Де Хꙋни.

Прекꙋм четирꙟм маи сꙋс §. ā. дин Паꙋлꙋс Ѳросиꙋс, кꙟ Готии фꙋрꙟ ѧлꙋнгаци дин Дакиа де Хꙋни, Дакиа кꙟзꙋ сꙋпт пꙋтѣрѣ Хꙋнилѡр карии ѡ цинꙋрꙟ пꙟнꙟ ла моартѣ лꙋи Аттила Краюлꙋи Хꙋнилѡр, карѣ сав ѧтжмплат ла ѧнꙋл Дмнꙋлꙋи 454. Аттила ачѣста, кꙋм ведѣще Прай ѧ Аннелеле Хꙋнилѡр Картѣ д. нꙋ ав трꙟит маи сꙋс

де чи́нчи зе́чи де а́ни; ши а̂з а̂чепу́т а̂ а̂пъръцила а́нъл Дмнъла 434. А̂ша да́ръ а̂тръ а́нъл 454 ши а̂тръ 434. фъ а̂че́а, къ Атила Кра́ю̂л Хъ́нилюр а̂з ла́т дела стръмо́шъл ла Менъморъ́т ше́съриле че́ле де къ̂тръ Ти́са: ка́рък а̂м помени́т май съ́с кап ѓ, §. ѐ. ши май мъ́лте бом гръ̀ май а̂колю̂.

Прискъс, ка́реле е̂ра̀ трими́с къ солі́м че́ дела а̂пъра́тъл Романи́люр къ̂тръ Атила, скріе ла А̂нна́леле ла Прай че́ле де́спре Хъ́ни, Ка́рте ѓ. къ́м фіи́нд е̂л ла ю̂спъ́ц къ Атила ши къ а́лцій Бома́рій Хъ́ни, а̂тръ̀ Зе́рхон Маъръ́сіъс а̂ каср ла е̂й, оу́нде се ю̂спъта̀, ши ка съ фа́къ ръс, а̂чепъ̀ а̂ ворбі́ ши а̂ местека̀, а̂ко́м къбинте Ава́соничеці́й, а́деквте Італіенеці́й сау Латине́ці́й, а̂ко́м Готиче́ці́й, къ ка́ре тъ̀търъ́р месе́нилюр ле фе́че бо́е бъ́нъ, кът то́цій крепа̀ де ръс, а̂ръ Атила ни́че де къ́м нау вро́т съ́ші скимбе фа́ца спре бо́е бъ́нъ; нъ́май кънд а̂з а̂тра́т Ірна́х, фіюл лъй че́л май ми́к, къ̂тръ а̂че́ла къ ю̂́кій блъ́нзій ши вре́селій сау оу́йта́т, ши лаз тра́с де ю̂бра́з. И̂ръ мирънда́мъ е̂з, зи́че Прискъс, къ Атила пре че́а ла́лцій фіі а̂й съй ни́чій а̂тръ сам съ́мъ нъй ба́гъ, си́нгър къ̂тръ а̂че́ст май ми́к а̂ре йнима липи́тъ; оу́н барва́р, ка́реле шедъ̀ а̂про́апе де ми́не, ши ші̀ лимба Латине́скъ, пофти́нд а̂тъ́ю дела ми́не, ка съ нъ спъ́н къ̂тръ а́лцій, зи́се: Проро́чій а̂з пророчи́т лъй Атила, къ ви́ца лъй се ва сти́нце, ши дела пръ́нъл а̂че́ста се ва а̂ной и̂ръшій. a)

Би́не

a) Postremo Zerchon Maurusius introivit. Edecon enim illi persvaserat, ut ad Attilam veniret, omnem operam et studium pollicitus, quo uxorem recuperaret. Hanc enim, cum illi Bleda studeret, in barbarorum regione acceperat, quam in Scythia ab Attila ad Aetium domo missus reliquerat. Sed spe frustratus est, quia Attilas illi succensuit, quod ad sua remigrasset. Ita tunc arrepta festivitatis occasione progressus, et forma, et habitu, et pronunciatione, et verbis confuse ab eo prolatis, modo Ausoniorum, modo Gothorum linguam intermiscens, omnes laetitia et hilaritate diffudit, effecitque, ut in risum, qui sedari, et extingvi non poterat, prorumperent. Sed Attila semper eodem vultu, omnis mutationis expers, et immotus permansit, necque quidquam facere, aut dicere, quod jocum, aut hilaritatem

prae

Бине Ăсемнѣзъ Прай ла локъл май със ăрътат, къ Хъній шѝ лимба чѣ латинѣскъ шѝ чѣ Готичѣскъ ѿаѵ цїът; ăлтминтрѣ кѵм ăр фѝ пѵтѵт Зерхон сзй Ăвите ла рѫс пре хъній, де нѵ лар фѝ Ăцелес. a)

Ѳтрокочїѵс Ă Партѣ ă. деспре Ăчепѵтъл Оѵнгѵрилѡр, кап ă. зиче, къ лимба ăчѣѫ, карѣ ѡ нѵмѣцце Прискѵс ă Ăѵсонилѡр, ăѵ фост лимба чѣ Ромънѣскъ. a) Де оѵнде оѵрмѣзъ къ Ăтила, шѝ Боарїй лѵй, пре кѵм шѝ чѣѫ лăлцй Хъній ăѵ цїът Ромънѣцце. Нѵ мъ мир даръ, къ Ромънїй немика нѵ се сфїѫ де Ăтила шѝ де Хъній лѵй, чѝ ѣкѵрошй рѫмънѣ къ ѣй, кѵм ăм четит май със, кап г. §. ѣ. де врѣме че Хъній ромънѣцце грăѫ къ ѣй, шѝ къ мижлочирѣ ăчѣста Ăтрѵ тоате се ăцелеѵѣ ла ѿлăлтъ. Ничє нѵ ѣ мираре, къ Ăтила ши чѣѫ лăлцй Хъній цїă ромънѣцце, пентрѵ къ Ăтила, шѝ тоцй чѣѫ лăлцй Хъній де пре врѣмѣ ăчѣѫ де ѿѣцце ѣрă нѫскѵцй ă Дакїа, шѝ ăколѡ крескѵцй Ăтрѫ Ромънй. Де оѵнде шѝ ăчѣѫ оѵрмѣзъ, къ маре мѵлцйме де Ромънй ă зилеле ăчѣле ѣрă ă Дакїа, шѝ къ мѵлт май мѵлцй ѣрă ăколѡ ромънїй, де кăт барварїй: пентрѵ къ нѵ нѣмѵл чѣл мѵлт сăѵ лѵăт ă Ăѫцă лимба нѣмѵлѵй чѣлѵй май пѵцин, чѝ чѣл май пѵ-

цин

---

prae se ferret, conspectus est; praeter quam quod juniorem ex filiis introeuntem, et adventantem nomine Irnach placidis et laetis oculis est intuitus, et eum gena traxit. Ego vero cum admirarer, Attilam reliquos suos liberos parvi facere, ad hunc solum advertere, et animum adjicere, unus ex barbaris, qui prope me sedebat, et latinae linguae usum habebat, fide prius accepta, me nihil eorum, quae dicerentur, evulgaturum, dixit: vates Attilae vaticinatos esse, ejus genus, quod alioquin interiturum erat, ab hoc puero restauratum iri. Ut vero convivium ad multam noctem protraxerunt, minime diutius nobis compotationi indulgendum esse duximus, sed frequentes exivimus. *Priscus*, in excerptis p. 46. *apud Pray* in Annalibus Hunnorum, Lib. 3. Part. 1.

a) Priscus --- sat aperte prodit, Hunnos tam Latinae, quam Gothicae lingvarum peritos fuisse; alioquin qua ratione Zerchon risum commovere poterat, nisi intellectus ab Hunnis fuisset. *Pray* Loc. cit.

b) Supponit (*Priscus*) in his quod ipsorum quoque Hunnorum aliqui ob commercia cum Romanis, operam dabant linguae Gothicae, quae cognata Alanicae, et Ausoniae. Ubi per Ausoniorum linguam intelligo Valachicam, quasi corruptam Latinam. *Otrocotsius* Part. 1. Origin. Hungar. cap. 4.

цúн ѧ́чéлъй май мъ́лт: прекъ́м шѝ ѧ́стѫ̀ѣй ѧ̀ Ардѣ́л, пéнтрѫ кѫ Рѡмѫ́нїй сѫнт кѫ мъ́лт май мъ́лцй, де кѫт Оу̑нгъ́рїй шѝ Сáсїй, ѧ́чéщѣ де ѡ̑вщѣ щíѫ лúмба рѡмѫнѣ́скѫ; ѝрѫ Рѡмѫ́нїй фóарте пъцúнй сѫнт карїй сѫ грѫ́скѫ оу̑нгъ́рéще; сѫсѣ́ще ѧ́пóй де се ѧ́флѫ ѡ̑аре кáреле Рѡмѫ́н сѫ ворвѣ́скѫ ѣ̀ тóкма мирáре.

Прáй, неплѫкѫ́ндъй чѣ́м че ѧ̀ъ скрúс Ѻтрокóчїъс, къ́м кѫ лúмба Ѧъсóнїилѡр, ѧ̀ кáрѣ ѧ̀ъ грѫ́ит Зéрхон ѧ̀наúнтѣ лъй Ѧ́тила шѝ ѧ̀ Боѧ́рилѡр лъй ла ѡ̑спѫ́цъл лъй Ѧ́тила, оу̑нде шѝ Прúскъс ѧ̀ъ фóст ѧ̀трѫ месѣ́нй, ѧ̀ъ фóст лúмба Рѡмѫнѣ́скѫ: ла лóкъл ѧ̀рѫтáт ѧ̀л Анналелѡр Хъ́ннилѡр кѫ трéй довѣ́де се ѧ̀гѫ́мфѫ ѧ̀ ѧ̀деверѝ, кѫ лúмба Ѧъсóнїилѡр, дéспре кáрѣ грѫ́ще Прúскъс наѫ фóст-лúмба чѣ Рѡмѫнѣ́скѫ: ѧ̀тѫ́ю, пентрѫ кѫ, ѕúче, ѧ̀ врéмиле ѧ́чѣ́ле наѫ пътъ́т сѫ фíе лúмба чѣ латинѣ́скѫ ѧ̀шѧ̀ стрикáтѫ, кѫт сѫсе фѝ фѫкъ́т рѡмѫнѣ́скѫ; нúче, ѧ̀дóаѡ, нъ́меле чéл де Влáхй саѫ Валáхй Скрїитóрилѡр чéлѡр де пре врéмиле ѧ́чѣ́ле наѫ фóст кѫноскъ́т. а) Ятрéм, пéнтрѫ кѫ ѧ̀ъ скрúс Прúскъс, кѫ оу̑н варвáр, кáреле шедѣ́ лѫ́нгѫ дѫ́нсъл ѧ̀ъ щíът лúмба чѣ ѧѫтинѣ́скѫ; ѕúче: кѫ де ѧ́колѡ̀ ѣ̀ кїáр, кѫ Прúскъс наѫ фѫкъ́т нúчй ѡ̑ дескилинúре ѧ̀трѫ лúмба чѣ Ѧъсоничѣ́скѫ шѝ ѧ̀трѫ чѣ Ѧѫтинѣ́скѫ; пéнтрѫ ѧ́чѣ́м, ѕúче, кѫ гѫчитъ́ра лъй Ѻтрокóчїъс чѣ дин сѫс спъ́сѫ нѫ ѧ̀ре лóк. а)

Рѫспу́ндем ла довáда чѣ дин тѫ́ю шѝ ла ѧ̀трéм. Де нѫ ѧ̀ъ фóст лúмба чѣ Латинѣ́скѫ пре ла мúжлокъл ѧ́чúнчѣ съ́тѫ дела Хс̃ ѧ̀шѧ̀ де стрикáтѫ, кѫт дин дѫ́нса сѫсе фѝ фѫкъ́т Рѡмѫнѣ́скѫ; кѫнд рóгъте саѫ нѫскъ́т лúмба ромѫнѣ́скѫ дин чѣ латинѣ́скѫ, дъ́пѫ врéмиле

лъй

а) Ceterum quod Otrocotsius Ausoniorum id temporis linguam vocet Valachicam, nescio, an recte sentiat, cum ea tempestate Latinorum lingua ita corrupta esse nequiverit, ut in Valachicam commigraret: nec Blachorum seu Valachorum nomen apud Scriptores illorum temporum cognitum fuit. *Pray loc. cit.*

ѧ) Ex hoc liquet Priscum inter Ausoniam et Latinam linguam nullum discrimen statuisse, itaque conjectura Otrocotsii de lingua Valachica, quam supra retulimus, locum non habet. *Pray cit. loc.*

лъй ѧтила ѧ коáче? Вóрбе гóале, фърѫ де нúчй ѡ довáдѫ грѫúще ѧ-чи Прáй. Ѧсѫ липсѣще сѫ цúм, кѫ дóаѡ лúмбй ѧѕ фóст ла Рѡмá-нй чéй де демъ́лт, оу́на ѧ ѧвѫцацилѡр, ѧ́лта ѧ попóрълъй, кáрѣ се ѕичѣ́ милитърéскѫ, шй прóастѫ; чéста ѡ ѧвѫцà прѫ́нчй дела мъ́меле сáле, чéѫ дела Граматúчй ѧ схóалѫ. „ Ѧлта ѣсте, ѕúче Квинти-лúáн, ѧ ворбй Лътинéще, ѧ́лта Граматичéще. „ ѧ́декѫ, ѧ́лта ѣ ѧ ворбй лúмба лътинéскѫ чѣ прóастѫ, кáрѣ ѣ ѧ попóрълъй, ѧ́лта, ѧ ворбй лúмба чѣ Граматичéскѫ, ѧ́декѫ лúмба ѧвѫцацилѡр чѣ Лътинéскѫ. Лúмба попóрълъй Рѡмáн ѣрà май ѧпъ́сѫ; лúмба ѧвѫцацилѡр, кáрѣ шй ѧ́стѫѕй се вéде ѧ кърциле Лътинéщй, май йскъ́ситѫ; тóтъшй шй оу́на шй ѧ́лта ѣ Лътинéскѫ. Нъ мѫ ѧдоéск, Кѫ Прúскъс прин лúмба ѧѕсóнїилѡр ѧѕ ѧцелéс лúмба Лътинéскѫ чѣ прóастѫ; прин лúмба чѣ Лътинéскѫ ѧѕ връ́т се ѧсéмне лúмба Лътинéскѫ чѣ Граматичéскѫ, сáѕ ѧвѫцáтѫ. Шй кум кѫ дескилинúре ѧѕ фкъ́т Прúскъс ѧтрѫ ѧчéсте дóаѡ дїалéкте, ѧ́декѫ ѧтрѫ лúмба ѧѕсóнїилѡр, шй ѧ-трѫ лúмба чѣ Лътинéскѫ; нъ ѧтънекáт се причéпе де ѧколѡ̀, кѫ Лúмба ѧѕсóнїилѡр ѡ ѧрáтѫ ка къноскъ́тѫ де ѡ́вще Хъ́нилѡр, ѫ́рѫ чѣ Лътинéскѫ, ка ѡ мирáре, поменéще, кѫ ѡ ѧѕ цїъ́т варвáрѫ чéл де лáнгѫ дúнсъл. Де ѧр фй фóст ѧтрѫ тóате чéста кѫ чéѫ оу́на, нъ ѣрà лок сѫ спъ́нѫ, кѫ варвáрѫ чéл де лáнгѫ дúнсъл ѧѕ цїъ́т лътинéще: дъ́пѫ че ѡдáтѫ ѧѕ ѧрѫтáт, кѫ тóцй месéнїй Хъ́нй ѧѕ ѧцелéс пре Зéрхон, кúнд грѫ̀ ѧ лúмба ѧѕсóнїилѡр. Нúчй ѡ ѧдоáлѫ дáрѫ нъ пóате фй, кѫ Прúскъс прин лúмба ѧѕсóнїилѡр ѧѕ ѧцелéс лúмба лътинéскѫ чѣ прóастѫ. Кáрѣ де оу́нде ѡáр фй ѧвѫцáт ѧ врéмиле ѧчéле Хъ́нїй, фърѫ дела Рѡмáнй, ѧтрѫ кáрїй фъсéсе нѕскъ́цй ши кресκъ́цй? Бúне дáрѫ ѧѕ жъдекáт Ѻтрокóнѕс, кѫ ѧ лóквл май съ́с ѧрѫтáт ла Прúскъс прин Лúмба ѧѕсóнїилѡр се ѧцелéще лúмба чѣ Рѡмáнéскѫ. Ла ѧдóаѡ. Ѧтáта ажъ́нце квѫнтáрѣ лъй Прáй, ка кúнд ѧр ѕúче нещúне: Оу́нгърїй нъ ѧѕ фост къноскъ́цй Скрїитóрилѡр чéлѡр

дин

динаинте де сѫта ѧ ноаѡ кѫнд венирѣ ѧ Панноніа сѫпт ачест нѫме; ашà дарѣ чей че ворбѣ ятѫнчй ѧ лимба ачестора нѫ ав ворбит оѫнгѫрѣще. Ѣрѣ кѫнд ав ѧчепѫт Ромѫнїй асе кїемà ла Скрїторїй чей Гречещй, шй Латинещй Влахй, Блахй, Валахй, вом арѣтà май жос. Ѧлтминтрѣ нѣмѫрилор словенещй, дин зилеле чѣле векй, де кѫнд фѫрѣ Роман кѫноскѫцй лор, тот Власїй сав кїемат, карѣ нѫ ѧсемнѣзѣ алта шй ѧкѫм ла ачѣлеш нѣмѫрй, фѣрѣ Романй, Латинй, Італїанй; де ѧколѡ ѧпой фѣчерѣ Грецїй Влахи. Чй деспре ачѣста май пре ларг дин жос.

§. Γ.

Де Гепиде.

Дѫпѣ моартѣ лай Ятила Краюлй Хѫнилор, прекѫм не лѣсà скрис Їорнандес ѧ Картѣ че се зиче: де Ребѫс Тетичис, кап. ѝ. скѫлжндѫсе Ярдарикѫс Краюл Гепиделор кѫ рѣсбой ѧсѫпра фіилор лай Ятила ѧй Авинсе; Еллак фечорѫл чел май маре ѧ лай Ятила кѣзѫ ѧ рѣсбой, чѣм лалцй фѫрѣ ѧлѫнгацй пѣнѣ ла цѣрмѫриле мѣрїй нѣгре, оѫнде май наинте шезѫсе Готїй. Шй ашà Дакїа ѧ зилеле лай Маркіан ѧпѣратѫлай дела Цариград рѣмасѣ ѧ мжниле Гепиделор. a)

Пре-

a) Ardaricus Gepidarum Rex victoriam reportavit de filiis Athilae. Filius Athilae natu major, nomine Ellac cecidit in bello. Reliqui vero Germani ejus eo occiso fugantur juxta litus Pontici maris, ubi prius Gothos sedisse descripsimus. Cessere itaque Hunni, quibus cedere putabatur universitas - - -. Haec causa Ardarici Regis Gepidorum felix adfuit diversis Nationibus, qui Hunnorum regimini inviti famulabantur, eorumque diu moestissimos animos ad hilaritatem libertatis votivae erexit: venientesque multi per legatos suos ad solum Romanorum, et a Principe tunc Marciano gratissime suscepti, distributas sedes, quas incolerent, accepere. Nam Gepidae Hunnorum sibi sedes viribus vendicantes, totius Daciae fines, velut victores potiti, nihil aliud a Romano imperio, nisi pacem, et annua solemnia, ut strenui viri, amica pactione postulavere. Quod et libens tunc annuit Imperator, et usque nunc consvetum donum est. *Iornandes de rebus Geticis.* cap. 50.

Прекѹм ѣсте â вед҃ дин Неарáwа ѧ҃. âлъй Їстинїáн âпърáт; шѝ дин Прокóпїѹс, дéспре зидѹ́ириле лъй Їстинїáн, Кáрт҃ Д҃. кап ѕ҃. Їстинїáн âѕ фóст рѫсѣтѹ́т â мощенѝ оу҆́неле четѫ́ци дин кóаче де Дѹ́нъре â Дáкїа лѫ́нгъ Дѹ́нъре: пре кѹ́м Литерáта шѝ âлтеле мѹ́лте. а) Чѝ âч҃́сте, кѹ́м вом вед҃ май жóс, ѣръшй лe пїердѹ́ръ âпърáцїй чéй дела Цариградé де сѹ́пт стъпѫнúр҃ âпъръцíей Рwмáнилwр, шѝ ле-цинѹ́ръ Âварїй.

Нѹ є҆ âдоáлъ, къ четѫ́цилe кáре лe нѹ́мъръ Прокóпїѹс â пáрт҃ ч҃ дин кóаче де Дѹ́нъре, âѕ фóст â Дáкїа нóастръ; де ѣръ чe ѕи́че: къ ач҃́лe сѫ́нт дин протúвъ кѹ́ четáт҃ Нóве, чe є҆рà дин колѡ̀ де Дѹ́нъре, â Дáкїа Рипéнсе; ѣръ дин протúвъ кѹ́ Дáкїа Рипéнсе нѹ́ ѣсте ѣлт цинѹ́т фъръ Дáкїа нóастръ.

§. Д҃.

Де Âвари.

Ла ѣнѹл Дн҃нѹлѹй 553. Лонгобáрдїй, дѹ́пъ кѹ́м скрíе Пáвлѹс Дїáконѹс, оу҆́нúцй кѹ́ Âварїй, пре кáрїй оу҆́нїй âй кїáмъ шѝ Хѹ́ни, âй бътѹ́ръ пре Гéпиде дéй стúнсеръ, кът май нúчй кáре сѫ дѹ́къ вѣ-

сте

a) Cum igitur in praesentia, Deo auctore, ita nostra Respublica aucta est, ut *utraque ripa Danubii* jam nostris civitatibus frequentetur, et tam Viminacium, quam Recidua, et Literata, *quae trans Danubium sunt*, nostrae iterum ditioni subjectae sint. *Novella XI. Iustiniani I.*

Ab urbe Viminacio porro pergentibns (*secundo nempe Istro.*) munitiones tres in ora Istri occurrunt, Picnus, Cupus, et Novae - - - contra Novas *in adversa continente* turris erat derelicta jam quidem, nomine Literata; Lederatam veteres appellarunt. Ex ea magnum, ac praevalidum Castellum fecit Imperator noster. Post Novas Castella sunt, Cantabazates, Smornes, Campses, Tanatas, Zernes, ac Ducepratum: *et in ripa ulteriori alia multa*, quae a fundamento aedificavit. *Procopius de Ædificiis Iustiniani* Lib. 4. cap. 6.

сте нав рѫмас. ε) Ѫ кáрε ѧтѫмплáрε се прѣвзáи Дáкїа сѫпт стѣпѫ-
ни́рѣ Ѣварилωр.

§. Ѕ̃.

Дáкїа Ко́лникъ.

Ла а̃нѵл Дн̃ѵлѵй 568. кѵ́м не лѫтѫ мѫртѵри́сит Па́вл Ді-
а́конѵс Ка́рт҃ѣ к̃. Кап ξ. ѥ̂ши́нд Лонгова́рдїй кѵ то́тѵл дин Панно́-
нїа, оу̃нде лѫкѵ́исе м̃в. де а̃ний, ка съ мѣ́ргъ ла Їта́лїа; лѫта́ръ Пан-
но́нїѫ прїа́тенилωр сѣй Хѵ́нилωр сав Ѣварилωр: ε) ка́рѣ Ѣварїй ѥ̂-
ши́нд дин Дáкїа, ѡ̂ шѝ кѵприи́серъ, шѝ се а̂шезáръ а̂ лѫкѵ́ѝ а̂трѫ́н-
са. Ѫ мъ а̂доéск, кѫ а̂тѵ́нчй Ѣварїй то́цй а̂ѵ ѥ̂ши́т дин Дáкїа, кѫнд
се стрѫмѵта́ръ ла Панно́нїа; пéнтрѵ кѫ а̂ша̀ ѥ̂ра̀ да́тина карѣварилωр,
съ лѫкѵ́ѧскѫ пѫнѫ ла ѡ̂ врѣ́ме а̂трѡ цѣ́ръ, а̂по́й кѫнд се стрѫмѵта̀
а̂и́рѣ де а̂колѡ̀, кѵ то́цй се дѵчѣ̀.

Ни́чй

α) Obiit interea Turisendus Rex Gepidarum, cui successit Cunimundus in Regno. Qui vindicare veteres Gepidorum injurias cupiens, rupto cum Langobardis foedere, bellum potius quam pacem elegit. Alboin vero cum Avaribus, qui primum Hunni, postea a Regis proprii nomine Avares appellati sunt, foedus perpetuum iniit, dehinc ad praeparatum a Gepidis bellum profectus est. Qui cum adversus eum e diverso properarent, Avares, ut cum Alboin statuerant, eorum patriam invaserunt - - - - Committitur ergo praelium, pugnatum est totis viribus. Langobardi victores effecti sunt, tanta in Gepidos ira saevientes, ut eos ad internecionem usque delerent, atque ex copiosa multitudine, vix nuncius superesset - - - - Gepidorum vero genus ita est diminutum, ut ex illo jam tempore ultra non habuerint Regem, sed universi, qui superesse bello poterant, aut Langobardis subjecti sunt, aut usque hodie Hunnis eorum patriam possidentibus, duro imperio subjecti gemant. *Paulus Warnefridus Langobardus, Diaconus Forojuliensis de Gestis Langobardorum.* Lib. 1. cap. 27.

ε) Tunc Alboin sedes proprias, hoc est Pannoniam, amicis suis Hunnis contribuit, eo scilicet ordine, ut si quo tempore Langobardi necesse esset reverti, sua rursus arva repeterent. Igitur Langobardi relicta Pannonia, cum uxoribus et natis, omnique suppellectili Italiam properant possessuri. Habitaverunt autem in Pannonia annis quadraginta duobus; de qua egressi sunt mense Aprili, per indictionem primam, alio die post sanctum Pascha, cujus festivitas eo anno juxta calculi rationem, ipsis Kalendis Aprilibus fuit, cum jam a Domini incarnatione anni quingenti sexaginta octo essent evoluti. *Paulus Diaconus* Lib. 2. cap. 7.

Ни́че ѡда́тъ Рѡма́нїй че́й дин Да́кїа, дин зи́леле лу́й Галлїе́нъ ну́ ау́ пу́тъ съ ръсу́фле ка а́ку́м: де ѡ́аръ че е́шинд Аварїй ла Панно́нїа, а́ ло́кул лор ни́че ѡ́ гинтъ варва́ръ ну́ ау́ а́тра́т а́ Да́кїа; чи́ си́нгурй Рѡма́нїй ау́ ръма́с. А́ту́нчи а́пъръцїиле Рѡма́нилор дин Да́кїа че е́рау́ стръмтора́те пре ла му́нцй (кап г. §. е.) а́чепу́ръ ку́ волничіе а́се лацй, а́се лърцй. Ди́нтръ а́че́сте е́рау́ а́пъръцїиле, а́тръ ка́рі а́фла́ръ Оу́нгурїй, кънд а́тра́ръ а́ Панно́нїа, Капетенїй пре Целу́, пре Менумору́т, пре Гла́д.

Ла ка́петул се́й а́ѡпта, ку́м скрїе Е́гинха́рдъс а́ вїа́ца лу́й Ка́рол че́лу́й ма́ре ла а́нул 795. Пипи́нъс фечо́рул лу́й Ка́рол, къта́нд ши́ ку́ то́тул конченинд пре Аварй; пре че́й дин ѡ́аст Аварилор, ка́рїй ръмасе́се вїй дин ръсбо́ю, ау́ фугъри́т пре́сте Ти́са дин ко́аче. а) Де а́ту́нчи цинъзи́рй ну́ сау май а́зу́и́т ну́меле Аварилор дин ко́аче де Ти́са, макар къ, ку́м зисе́й, пре че́й ръма́шй вїй дин ръсбо́ю, ау́ сили́т а́ трече Ти́са дин ко́аче. Де оу́нде, ми се па́ре, къ Аварїй че́й фугъри́цй дин ко́аче де Ти́са, макар къ се а́нумеск Аварй сау Хуни ла Эгинха́рдъ, а́тръ а́девъ́р нау фост Аварй, чи Скла́вй; де ка́ре нѣм съ щіе, къ му́лцй а́у фо́ст ку́ Аварїй; шй ну́май пе́нтру а́че́а се нумеск Аварй сау Хуни, пе́нтру къ а́у фо́ст а́ ѡ́аст Аварилор, пре ку́м а́стъзй пре Оу́нгурй, пре Рѡма́нй, пре Сърбй шй пре че́а ла́лцй, кацй се а́фла а́ ѡ́аст Немцеск ла ръсбо́ю а́и кїа́мъ Не́мцй, макар къ де ви́цъ ну́ сунт Не́мцй. А́де́мнъ́л пъре́рей ме́ле а́че́щїа де а́колѡ а́търнъ, къ, ку́м зисе́й, ну́меле Аварилор дупъ а́че́а ну сау май а́зу́и́т дин ко́аче де Ти́са; ѡ́ръ Скла́вїй а́у фо́ст дин ко́аче де Ти́са, пре ка́рїй а́и а́фла́ръ Оу́нгурїй, кънд а́у вени́т а́ Ардя́л, лъкуито́рй ку Бласїй, а́деа ку Рѡма́нїй, ку́м скрїе Нота́рїул лу́й Бе́ла кап

a) Pipinus autem Hunnis trans Tizam fluvium fugatis, eorumque regia, quae ut dictum est, Ringus, a Langobardis autem campus vocatur, ex toto destructa, direptis pene omnibus Hunnorum opibus etc. *Eginhardus in vita Caroli Magni ad annum* 795.

ꙗс. Ѧдекѫ, скѫпѭнд ѫчѣм дин пѣрѫрѣ Ѧварилωр, пре карїй ꙋѕ конченѵт Пипѵнѫс; ёй шѣѕ цинѫт нѫмеле нѣмѫлѵй сѫѕ, шѵ сѫѕ кїемат Склаві. Дѣспре Склавїй ѫчѣщѣ вом ѫвѣ Ѧкѫ прилѣж ѫгрѫѵ маї жос, оѹнде вом кѫвжнтѫ дѣспре Сѫкѫїй дин Ѧрдѣл.

Дела пѣрѫрѣ Ѧварилωр прин Пипѵнѫс кѫшѫнатѫ Ρѡманїй чѣй дин Дакїа ѫѕ ѫвѫт паче ѫдѭнкѫ претѫтѵндинѣ, трѫѵнд ѫ волничіе, пѭнѫ кѫтрѫ капетѫл сѫѕ сфѫршѵтѫл сѫтей ѫ нοаw дела Ѧтрѫпарѣ лѫй Хс̄, кѫнд Ѧтрарѫ Оѹнгѫрїй Ѧ Панноніа.

Аѫпѫ че ѫѕ стѵнс Пипѵнѫс пре Ѧварй; шѵ цинѫтѫл чѣл Ѧтрѫ Дѫнѫре шѵ Ѧтрѫ Тіса, беиѵ сѫпт пѫтѣрѣ Фрѭнчилωр. Кѫ Ёгинхардѫс Ѧ вїаца лѫй Карол чѣлѫй маре, дескрїѵнд цѫриле, каре лѣѕ моценѵт Карол, ѕѵче: „ Аѫпѫ че ѫмѭндοаw Панноніиле, шѵ пѫса Ѧ чѣлалѣлтѫ рѭпѫ ѫ Дѫнѫрей Дакїа, шѵ Истрїа, шѵ Ливѫрнїа, шѵ Далматїа.„ ш. ч. а) Оѹнде лѫминат се вѣде, кѫ Ёгинхардѫс прин Дакїа ѫѕ Ѧцелес цѣра ѫчѣм че ѣсте Ѧтрѫ Дѫнѫре шѵ Ѧтрѫ Тіса, оѹнде фѫсѣсе Рингѫл Ѧварилωр, ѣрѫ нѫ Дакїа чѣ ѫдевѫратѫ, карѣ ё дин коаче де Тіса. Пентрѫ кѫ Ёгинхардѫс ѫчѣла цинѫт Ѧл нѫмѣще Дакїа, кареле Ѧ рѭпа Дѫнѫрей чѣ дин коаче стѫ Ѧпротіва Панноніей: чѵ ѫчѣла цинѫт, кареле Ѧ рѭпа Дѫнѫрей чѣ дин коаче стѫ Ѧпротіва Панноніей, ё цѣра чѣ Ѧтрѫ Дѫнѫре, шѵ Ѧтрѫ Тіса: Дакїа чѣ ѫдевѫратѫ стѭнд Ѧ рѭпа Дѫнѫрей чѣ дин коаче Ѧпротіва Місіей.

Ѧтрѫ Дѫнѫре шѵ Ѧтрѫ Тіса, каре цѣрѫ, кѵм вѫзѵм маї сѫѕ, Ёгинхардѫс ѡ кїамѫ Дакїа, прекѵм се вѣде дин Ѭнналеле ѫчѣлѫшѵй Ёгинхардѫс чѣле дѣспре фаптеле лѫй Лѫдовикѫс Пїѕ ла ѧнѫл 824. лѫкѫ оѹн нѣм че се ѕичѣ Ѧботрѵти, шѵ Преденецѣнти. б) Ѣрѫ Ѧботрѵтїй

a) Postquam utramque Pannoniam, et appositam in altera Danubii ripa Daciam, Histriam quoque, et Liburniam atque Dalmatiam etc. *Eginhardus in vita Caroli Magni.*

b) Ceterum Legatos Abotritorum, qui vulgo Predenecenti vocantur, et contermini Bulgaris Daciam Danubio adjacentem incolunt, qui et ipsi adventare nunci-

трѝтїй сѧ Преденецѝнтїй ѧ фѝ фóст сóю де Склáвїй, ѧчѣлéшй ѧнмáле ѧлвй Ёгинхáрдѹс ла ѧнѹл 822. нѹ не лáсѣ ѧне ѧдóй. а) ѧчѣшй не ѧвáцѣ Крóника чѣ бѣкїе ѧ Мѧнѕстѝрей Мойссїачéнсе ла ѧнѹл 808. ѧтрѣ Скрипторїй фрѫнчéщй, Тóм ѓ. б) Пре Склáвїй ѧчéм дѝнтрѣ Дѹнѕре, шѝ дѝнтрѣ Тúса, пре кáрїй ѧй ѕѣхѣѧ Бѹлгарїй ѧ ѕѝлеле ѧпѕрáтѹлвй Лѹдовúкѹс Пíвс; шѝ ёй черѣ ѧжѹтóрю дела ѧчéлашй ѧпѕрáт ѧсѹпра Бѹлгарилѫр, нѹ се лѣсáрѣ Бѹлгарїй, пѕнѣ нѹ ѧѹ ѧпúнс тóкма ла мѹнцй, оѹнде ѧй ѧфлáрѣ Оѹнгѹрїй кѫнд ѧѹ ѧтрáт ѧтжю ѧ Панонїа. Ёѕй Нотáрїѹл лѹй Бéлѧ кап ёї. кáре лок ѧл вом четѝ шѝ ной май жóс.

§. ѕ̄.

Рѫмáнїй чéй дин Дáкїа лѹй Траїáн нúчй ѿдáтѣ нѹ фóст сѹпѹшй Бѹлгарилѫр.

Лѹчѣѹс Дáлмата ѧ пáртѣ ѕ̄. кѹ вóрбе гóале ѕúче, кѣ Рѫмáнїй чéй дин кóаче де Дѹнѕре май демѹлт ѧѹ фóст сѹпѹшй Бѹлгарилѫр; шѝ ѧпóй сѹпт нѹме де Пацинáце сѧ трáс де сѹпт пѹтѣрѣ Бѹлгарилѫр. Дрéпт дин Окрипторїй Ѕизантúнй ё ѧдеверúт, кѣ май

де

---

nunciabantur, illico venire permisit. Qui cum a Bulgaris inique infestari se quererentur, et contra eos auxilium sibi fieri deposcerent, domum ire, atque iterum ad tempus Bulgarorum Legatis constitutum redire jussi sunt. *Eginhardus, Annales de Gestis Ludovici Pii Imp. ad annum* 824.

a) Ipse vero peracta autumnali venatione trans Rhenum hyematum ad Francofurt profectus est: ibique generali conventu congregato, necessaria quaeque et ad utilitatem Orientalum Regni sui finium pertinentia, more solenni cum Optimatibus, quos ad hoc evocari jusserat, tractare curavit. In quo conventu omnium Orientalium Sclavorum, hoc est Abotritorum, Soraborum, Wilsorum, Behemannorum, Maruanorum, Predenecentorum, et in Pannonia residentium Avarum Legationes cum muneribus ad se missis excepit. *Ibid.* ad ann. 822.

b) Et Godofredus Normannorum Rex venit super illos Sclavos, qui dicuntur Abotriti, et vastavit magnam partem regionis eorum, et aliquas civitates destruxit. *Chronicon vetus Moissiacensis Cœnobii ad ann.* 808. *Francicorum Scriptorum* Tom. 3.

де мъ́лт дин ко́аче де Дъ́нзре ăз фо́ст ѡ цѣ́рз, ка́рѣ лѫр ле плзкъ
а ѡ кіема́ Бълга́рїа; чи́ сз фи́ фо́ст а́чѣ́м а Да́кїа лъй Траїа́н, ка́рѣ
ѡ лзкъ́м Рѫмжнїй, ни́чй оу́нъл нъ грѣ́ѫше. Де́чй, де ăз ши́ фо́ст
ѫ́аре кжнд ѡ Бълга́рїе дин ко́аче де Дъ́нзре; де ăколѡ́ нъ оу́рмѣ́зз,
кз а́чѣ́м ăз фо́ст а Да́кїа лъй Траїа́н: де ѫ́арз че дин ко́аче, ши
лжнгз Дъ́нзре, нъ си́нгърз Да́кїа лъй Траїа́н, чи́ ши ăлтз цѣ́рз май
е́рă, ăдекз чѣ а́тръ Дъ́нзре ши а́тръ Ти́са дин Проти́вз Панно́нїей:
де оу́нде ши нъ́меле Бъ́лгарилѫр, пре ку́м май жо́с, оу́нде вом грăи
де́спре а́чепъ́тъл нъ́мелъй Бъ́лгарилѫр, вом ăрътă, кз ăсѣ́мене ăдевъ́-
рълъй ѫ́сте сз фи лъ́ат а́чепъ́т.

Ржнд а́тръ Оу́нгърїй а Панно́нїа, ку́м скрїе Нота́рїъл лъй
Бе́ла, де́спре ка́ре май пре ла́рг вом къвжнтă а оу́рмзто́рюл кап, а-
тръ Дъ́нзре ши а́тръ Ти́са ăз ăфла́т а па́ртѣ чѣ дин жо́с Бъ́лгарй,
а па́ртѣ чѣ дин съ́с Скла́вй, то́цй съ́пт стъпжнито́рю Бългъре́ск
Сала́нъс, ка́реле шедѣ́ а ѡра́шъл че Нота́рїъл лъй Бе́ла ла кап ла.
ал кіа́мз Те́тел. Нъ а́йрѣ да́рз Бълга́рїа чѣ дин ко́аче ши лжнгз Дъ́-
нзре, де́спре ка́рѣ ворбе́ск Скрипто́рїй Византи́нй, по́цй сз ци ѡ нъ-
лъчѣ́щй, фзрз а́тръ Дъ́нзре ши а́тръ Ти́са.

Ники́фѡр Патрїа́рхъл Цариградълъй а Бревїа́рїъл Истори́ческ,
ши дъ́пз джнсъл Ѳеѡфа́н а Хронографїе, ѫ́рз дин Ѳеѡфа́н Исто́-
рїа Мисче́лла а Ка́рѣ ăі. скрїъ сз фи́ фо́ст ла ла́къл Ме́отис, де
оу́нде ăз вени́т Хъ́нїй, Бълга́рїа вѣ́кїе чѣ ма́ре. Йколѡ фїи́нд, зик,
Къпетє́нїе ѫ́аре ка́реле Къвра́т сăз Коврат, кжнд фъ а́про́апе де мо́арте
порънчи́ че́лър чи́нчй фїй ăй съй, ка сз лзкъ́ск а́пре́ънз, кз а-
ша́ а́шй вър а́търи́ а́пъръцїа. Йръ е́й а́проти́ва поръ́нчей та́тълъй
лър, дъ́пз мо́арѣ лъй фїеще ка́реле лъжндъшй пъртичи́ка ѫ́аменилър
съй, се дъ́серз ка́ре а́трѫ па́рте, ка́ре а́тра́лта, си́нгър че́л май ма́ре
ръмжна́нд а мошїа тътжнесъ. Ăл тре́илѣ ди́нтрз а́че́щѣ къ нъ́меле
а́пара́х, трекжнд а́пеле Дана́пръ ши Дана́стръ; а́тръ а́че́сте ши а-

тръ

трѫ Дꙋнѫре се ашезѫ кꙋ ѫаменїй сѫй ла оуи лок, карале пре лимба са ал кїамѫ сѫглꙋ сав сѫнглꙋ. Пре кꙋм Бꙋлгарїа вѣкїе чѣ маре дела лакꙋл Меотис, ашà шй повѣстѣ чѣ деспре Крꙋват шй деспре деспѫрцирѣ фйлwр лꙋй дешептацїй w сокотеск ѫтрѫ Фабꙋле. Йиче де айрѣ нꙋ ав лꙋат прилеж Фабꙋла анѣста, фѫрѫ де акэлѫ, кѫ фїйид шй Бꙋлгарй местекацй ѫтрѫ Хꙋнй, Скрипторїй Гречещй чей май дин коаче ѫй местекарѫ ла ѫлаатѫ, кѫт ѫлск де Бꙋлгарй ѯичѣ Хꙋнй, шй ѫ лок де Хꙋнй Бꙋлгарй, шй ашà се нзлꙋчй Бꙋлгарїа ла Меотис, де оуинде ав ешит Хꙋнїй ѫ коаче. a)

Май

---

a) Quia vero Bulgaris - - Hunni jam inde a temporibus Athilae commixti erant, quibus cum socia jungentes arma Graecorum imperio gravissimi fuere, inde factum, ut a posterioribus Graecis Scriptoribus, veluti Nicephoro, Constantino, ac Theophane, *Hunni* pro Bulgaris, et vice versa, saepe dicerentur. Atque hoc est, quod rebus Slavicis maximam ab hominum memoria peperit confusionem. Huic malo accessit illud, quod, cum Theophanes, ac Nicephorus *Bulgaros* (ita perperam pro Hunnis) ab Maeotide accersissent, turba Slavicorum Scriptorum tempus sibi opportunum adesse rata, uti tum secula erant, a *Volga* ad Istrum deducere nihil dubitavit Bulgaros, in primis quod apud recentiores Geographos *magnam Bulgariam* orientali *Volgae* fluminis ripa signatam vidissent, a qua tamen regione Bulgari nostri tantum semper, quantum ab Istro Volga, remoti erant. Ita videlicet vocum analogia, non sat examinata, doctissimis etiam viris imponit. Et ubi quaeso, *Volgae* nomen ad haec, de quibus agimus, tempora? Ατηλ Graecis. Ατελ, Αταλις, Tataris *Atil* dicebatur. Finge hinc Bulgaros, si potes! Miror sane doctos id non observasse viros. *Katancsich de Istro.* cap. 7. §. 19.

Sed, inquis, quid cum Theophane sumus facturi, qui Bulgariam ad Maeotim statuit? Ajo, Theophanem, Seculi IX. Scriptorem, e sua loqui aetate, qua Hunni cum Bulgaris jam permisti erant, eadem pene ratione, qua Slavos cum Avaribus male commissos supra memoravimus. Vetustiores, uti Procopius, Agathias, Menander, qui Hunnica tradidere, ne bitta quidem de Bulgaris; quos ipsi tamen, si aetate sua ad Maeotim, ubi a recentioribus ponuntur, habuissent, citra dubium commemoraturi erant. Ac duo quidem priores a Maeoti Vturguros, et Cuturguros ad Istrum deducunt, sed neuter Bulgaros facit, quin Agathias palam *Hunnos*. Mihi vero potior coaevi quam recentioris cujuspiam ratio habenda esse videtur. Et quid est, quod nullam hodie seu ad Maeotim, sive ad Volgam videmus Bulgariam? *Ibid.* §. 20. *Et in Notis ad* §. 21. *sub Litera c.* ait: „ De Cubrati filiis fabulam *apud Pray Avar. ad ann.* 667. vide etc. „

Маи ѧколѡ повестинд лзвдаціи Никифѡр ши Ѳеофан ла ѫнзл ѧл. ѧлзи Константин Погонат ѧпзратзлзи Рѡманилѡр дела Цариград, карале шасте ѫнзл Амнзлзи 679. кѹм ѧз ѧчепѹт ѧпзрціа Бѹлгарилѡр прѣсте Дѹнзре дин колѡ, зик, кз гинта Бѹлгарилѡр че ѣра лзкѹнтоаре ла Дѹнзре ѧз порнит ѧ прздз цинѹтзл Рѡманилѡр чѣл ѧвечинат Дѹнзрей. Де оўнде Константин ѡасте грѣк фоарте ши пре оўскат ши пре ѫпз ѧз скзлат ѧсѹпра лѡр; чи, Бѹлгарій ѣ тѹрз ѡастѣ лзи Константин, ши трекѡнд Дѹнзрѣ ѧжѹнсерз ла Варна, ши маи ѧколѡ кзпринсерз, кѫт ѧпзратзл фз силит кз ѧчѣ токмалз сз факз паче кз Бѹлгарій, кѫт ѧтот ѫнзл сз ле дѣ дажде. Ѧтрз ѧчѣста се каде ѧлзз ѧминте ѧтжю, кз ничи оўнзл дин зишій Скриптори нз зиче кз доарз ѡаменій лзи Іспарѹх сз фи прздат ѧтѹнчи цинѹтзл ѧпзрціей Рѡманилѡр, ши ѓиши сз фи трекѹт Дѹнзрѣ ѫши фаче дин колѡ ѧпзрціе. Ѧдоаѡ, кзвинтеле лзи Ѳеѡфан, кѫнд зиче, кз пзмѫнтзл, карале ѧл цинѣ Бѹлгарій ѧ зилеле лзи, ѧ брѣмѣ лзи Константин Погонат ѧз фост ѧ ѧпзрціей Крецинилѡр, ѫдекз ѧ Рѡманилѡр, a) ничи кѹм нз се пот ѧцелѣце ѫша, кз доарз пзмѫнтзл ѧчела ѓ дин коаче де Дѹнзре: кѫт ѧ зилеле лзи Погонат ѧпзрціа Рѡманилѡр сз фи ѧвѹт дин коаче де Дѹнзре, ѫдекз ѧ Дакіа чѣ ваши цинѹт, карале ѧ зилеле Скриптѡрзлзи Ѳеофан сзл фи мощенит Бѹлгарій, нз се пот, зисей, ѧцелѣце ѧша кзвинтеле лзи Ѳеофан, пѣнтрз кз, мзкар кз Іѹстиніан ѧпзрат, кѹм вззѹм маи сѹс Ѕ. Г. ѫпзкасе ѧ цинѣ нискаи четзцій дин коаче лѫнгз Дѹнзре; тотзши дѹпз ѧчѣа ле пїердѹрз Рѡманій, прекѹм ши де ѧколѡ лзминат се вѣде, кз Симока та скріе ѧ Картѣ Ѯ. кап ѓі. Ікѹм ѧтрз ѧпзратзл Маврикіе, ши ѧтрз Хаганзл Аварилѡр кз ѧчѣ токмалз се легз паче,

a) Eam nimirum nunc ipsi occupant terram, quae tum Christianorum ditionis erat. *Theophan. in Chronographia ad ann.* 11. *Constantini Pogonati.*

чѣ, ка Дꙋнѫрѣ съ фіе хотарꙋл ынтре ынпърціѣ Ромънилор, ши ынтре а Ибарилор. а) Немика дарѣ нꙋ аѣ Ромънїй дин коаче де Дꙋнѫре ын зилеле лꙋй Константин Погонат. Нꙋ алт пъмънт дарѣ ынцелѣце Теофан, кънд зиче, къ ачела, карele акꙋм ын цин Бꙋлгарїй, ын зилеле лꙋй Погонат ау фост а Ромънилор, фърѣ цѣра ачѣя дин колѡ де Дꙋнѫре, карѣ дꙋпъ че ѡау кꙋпринс Бꙋлгарїй сау зис Бꙋлгарїа. Чѣя че Теофан грѫѣще, пе де асꙋпра нꙋмай, дѣспре цѣра, карѣ ын зилеле лꙋй ѡ цинѣ Бꙋлгарїй, ши ын врѣмѣ лꙋй Константин Погонат ау фост а Ромънилор, Константин Порфирогѣнитул ын Картѣ Б. дѣспре Тѣмате, ѡ спꙋне мърцинит ынꙋминд локꙋриле, каре сънт дин колѡ, нꙋ дин коаче де Дꙋнѫре. б) Пънзъ дарѣ де пъмънтен цѣс ачѣя, карїй дин кꙋвинтеле ачѣле алꙋй Теофан (къ нич алтъ оꙋмбрѣ де довадѣ нꙋ пот съ адꙋкъ) се скрѣм а ързъта, къ цинꙋтул, карele ынтрѫ ын лꙋарѣ Бꙋлгарїй дела Ромънй ын зилеле лꙋй Константин Погонат, ау фост дин коаче де Дꙋнѫре ын Дакїа, ши фїинд къ ын Дакїа лъкꙋиторй ѣра Ромънїй, траг оꙋрмаре, къ Ромънїй чѣй дин Дакїа лꙋй Траян ѡаре кънд ау фост съпꙋшй Бꙋлгарилор.

Пентрꙋ лимпеде ынцелѣгерѣ бъзѣй Бꙋлгарилор кꙋ ѡастѣ лꙋй Константин Погонат, карѣ ѡ спꙋн Никифор ши Теофан ынъмнъм ши ачѣя,

---

a) Ex pacto autem Ister ad Romanorum, Abarumque fines dirimendos constituitur, et potestas eisdem contra Slavos trajiciendi conceditur, *Simocatta* Lib. 7. cap. 15.

b) Etenim Bulgaria, et Ister fluvius, et mons, percelebris Haemus nuncupatus, qui usque ad Pontum pertinet, Thraciae partes fuerunt, nunc autem alienae, et sejunctae existunt. Caeterum Thraciae Thema sub Imperatore Constantinopolitano constitutum ad ejus jura, et ministeria redactum erat, nec ullus unquam Praetor in ea fuerat. At ex quo infensa Deo Bulgarorum natio ad Istrum fluvium trajecit, tunc etiam Imperator ipse coactus fuit, ob incursiones, et impressiones Scytharum, et ipsorum Bulgarorum ad Thematis ordinem Thraciam, reducere, et Praetorem in eo Themate creare. Barbarorum autem transitus ad Istrum fluvium circa finem imperii Constantini Pogonati exstitit, unde eorum nomen inclaruit, ac pervagatum est. *Constantinus Porphyrogenitus* Lib. 2. de Thematibus.

âчѣ́а, кѫ бине грѫ́ше Пра́й ⸗ Йнна́леле Йпарилωр Ка́ртѣ ѣ. кѹ́м кѫ Бѹлгарїй трекѫ́нд дѹ́нѫрѣ âѫ фкѹ́т ⸗ Θра́кїа пра́дѫ, шѝ дѹ́пѫ âчѣ́м йрѫшй сѫ́ ⸗ то́рс дин ко́аче де дѹ́нѫре, шѝ âчѝ âѫ âщепта́т пре Константи́н Погона́т, ка́реле кѫ ѿ́асте грѣ́ венѣ́ âсѹ́пра лωр. a)

§. ѯ.

Рωмѫ́нїй шѝ дѹ́пѫ бре́миле лѹй Âѹрелїа́н âѫ рѫма́с ⸗ Да́кїа нѣ́м ѿсеби́т.

Ѣ́нгел ⸗ Йпенди́чѣ са чѣ́ де́спре âчепѹ́тѫл Рωмѫ́нилωр §. ѣ. ѯи́че: кѫ то́кма сѫсе дѣ́ âчѣ́м, кѫ оўнїй Рωма́нй сѫ фѝ рѫма́с ⸗ ѯи́леле лѹй Âѹрелїа́н ⸗ Да́кїа, ӑде́кѫ сѫ нѫ фѝ вру́т â трѣ́че кѫ чѣ́м ла́лцй пре́сте дѹ́нѫре дин колѽ̀; кѫ âнебо́е се по́ате крѣ́де, âчѣ́щѣ ⸗ тръ̀ â⸗тѫ́та спѹ́рк де ги́нте прибѣ́це, оўмблѫто́аре ⸗ сѹ́с шѝ ⸗ жо́с, сѫ фѝ ста́т ка ги́нтѫ ѿсеби́тѫ, ӑде́кѫ, сѫ нѫ се фѝ местека́т кѫ ӑ́лтѫ ги́нтѫ прин кѫзторі́й, сѫ нѫ се фѝ рѫсипи́т, чѝ пѹ́рѫрѣ ⸗ лѫка́шѫриле са́ле сѫ фѝ рѫма́с; шѝ ѯи́че, кѫ ѣ́л кѫ âтѫ́та май бѫрто́с нѫ крѣ́де âчѣ́м, кѫ ни́чй оўн Скрїито́рю врѣ́дник де креди́нцѫ нѫ се ӑфлѫ, ка́реле сѫ фѝ лѫса́т скри́с, кѹ́м кѫ Рωма́нїй рѫмѫнѫ́нд ⸗ Да́кїа, âѫ оўрма́т â ста̀ ги́нтѫ ѿсеби́тѫ; нѫ сѫ местека́т кѫ ӑ́лтѫ ги́нтѫ прин кѫзторі́й, нѫ сѫ рѫсипи́т, чѝ пѹ́рѫрѣ âѫ рѫма́с ⸗ тръ̀ лѫка́шѫриле са́ле. Да ка́ре âлѹй Ѣ́нгел ⸗ дома́лѫ рѫспѹ́ндем.

Да́кѫ ла́шй ѿда́тѫ, кѫ оўнїй Рωма́нй ⸗ ѯи́леле лѹй Âѹрелїа́н, трекѫ́нд ӑ́лцїй пре́сте дѹ́нѫре дин колѽ̀, âѫ рѫма́с ⸗ Да́кїа, пре кѹ́м âм шѝ âдеверѝт май сѹ́с кап ѣ. кѫ па́ртѣ чѣ́ май ма́ре â немѫрини́тей

âчѣ́їм

---

a) Ex qua *Theophanis* narratione non operose colligitur, Bulgaros actis in Thracia praedis Istrum rursus trajecisse, atque istic intra munimenta Romanis praestolatos fuisse, quod, cum equites Constantini fuga ex errore corriperentur, eos trajecto Danubio ad Varnam Ponto Euxino adsitam urbem consequuti fuerint. *Pray Annalium Avarum.* Lib. 2.

âчéїа мѫлци́мй âѫ рѫмáс: липсéще сѫ крéзй шй âчéа, кѫ́м кѫ âчéа âѫ рѫмáс гѝнтѫ ѡсебѝтѫ, не âместекáтѫ, шй статóрникѫ âтрѫ лѫкáшѫриле сáле, прекѫ́м ѣрà шй май наѝнте, де нѫ се ва вѫдй кѫ мѫртѫриси́рй де Скрипто́рй вéкй врéдничй де кредѝнцѫ âпротѝвѫ. Кѫ фѫрѫ кѫдѝнцѫ пофтéще âчй ѣнгел мѫртѫриси́рй де Скрипто́рй врéдничй де кредѝнцѫ, кáрїй сѫ фй лѫсáт скрис, кѫ́м кѫ Ромáнїй рѫмжнѝнд â Дáкїа, нѫ сáѫ местекáт кѫ áлтѫ гѝнтѫ прин кѫзторíй, ши нѫ сáѫ рѫспѫндѝт, чй âѫ рѫмáс âтрѫ лѫкáшѫриле сáле, фѫрѫ кѫдѝнцѫ, ѯисéй, пофтéще ѣнгел мѫртѫриси́риле âчéле; пéнтрѫ кѫ âлтй âчéла, кáреле спѫ́не чéва фáптѫ нóаѡ, âчéла ѣ дéторїю кѫ мѫртѫриси́рй врéдниче де кредѝнцѫ сѫ âдеверéзе, кѫ́м кѫ âтрѫ âдевѣр сáѫ âтжмплáт âчѣ фáптѫ де ѣл спѫ́сѫ; ѫрѫ пре чéла че ва тѣгѫдй âчѣ фáптѫ невѫдѝтѫ, нйчй ѡдáтѫ нѫл âдѫторéще фи́рѣ, ка сѫ вѫдéскѫ, кѫ́м кѫ нѫ сáѫ âтжмплáт âчѣ фáптѫ спѫ́сѫ де áлтѫл; чй пѫ́рѫрѣ âй дѫ фи́рѣ вóе шй кѫдѝнцѫ â ѡ тѣгѫдй, пѫнѫ кжнд чéла лáлт кѫ статóрниче довéде нѫ ва âдеверй ѯи́са са.

Дрéпт âчéа, де ѡ́ѫрѫ че ѣнгел спѫ́не фáптѫ нóаѡ, áдекѫ, кѫ́м кѫ Ромáнїй чéй рѫмáшй â Дáкїа сáѫ местекáт кѫ áлте гѝнте прин кѫзторíй; сáѫ рѫсипѝт, шй нѫ âѫ рѫмáс статóрничй âтрѫ лѫкáшѫриле сáле; нѫ се кáде ѣл сѫ пофтéскѫ мѫртѫрíй âпротѝвѫ, чй âсѫшй трѫбѫе дин Скрипто́рй вéкй сѫшй âдеверéзе ѯи́са са; âлтмѝнтрѣ ѯи́са лѫй âчéа рѫмжне рѫсѫфлáтѫ, шй фѫрѫ де пѫтéре. Дáрѫ âдешéрт вом âщептà сáѫ дела ѣнгел, сáѫ дела áлтѫл âсéмене лѫй, ка сѫ не читéскѫ âчéй Скрипто́рй вéкй: кѫ нйчй оу́нѫл нѫ се áфлѫ âтрѫ тóатѫ векѝмѣ, кáреле сѫ фй грѫ́ит âчéа: кѫ Ромáнїй чéй че âѫ рѫмáс â ѯилеле лѫй Âѫрелїáн â Дáкїа áѫ сѫсе фй местекáт кѫ врѡ гѝнтѫ прин кѫзторíй, сáѫ сѫсе фй рѫсипѝт де кѫтрѫ ѡлáлтѫ, шй сѫ нѫ фй рѫмáс âтрѫ лѫкáшѫриле сáле.

Ăсъ, мъкáр къ нỹ сăнтем дĕторй â доведй, кỹм къ Рωмáнїй чéй ръмáшй ↑ Дáкїа, сăỹ нỹ сăỹ местекáт кỹ ăлтъ ѡăре кáре гúнтъ прин къзторíй, сăỹ къ нỹ сăỹ ръсипúт, чй âỹ ръмáс ↑ локỹриле сáле, гúнтъ ѡсебúтъ, ăдекъ âỹ ръмáс Рωмáнй; тóтỹшй ка май кїáр съсе бĕдъ деспỹлпáрĕ пърéрей лỹй Ĕнгел; ↑трỹ âсъмънáрĕ чéлωр че âм кỹвънтáт май сỹс, кáп ă. §. ѕ. шй кáп г. §. є. ръспỹндем, къ Рωмáнїй сăỹ Рωмънїй, прéсте тот грúнд, пỹрỹрĕ пънъ ăстъзй сăỹ ↑грецошáт âсе къзторй кỹ мỹéрй де ăлт иĕм. Ăчĕстъ фúре â Рωмънилωр де âр фй фóст кỹноскỹтъ лỹй Ĕнгел, крéд єỹ, къ нỹ âр фй въсáт âшà лéсне ѡрáклỹ, кỹм къ âневóе се пóате крĕде ↑трỹ ăтънта спỹрк де гúнте оỹмблъторе ↑ сỹс шй ↑ жóс съ нỹ се фй местекáт Рωмáнїй кỹ ăлте гúнте прин къзторíй.

Шй ръвърсúндусе âвърстáте гúнте варвáре ↑ Дáкїа, пънъ ъзбовĕ âколѡ, шй де âколѡ пỹртà ръсвóю âсỹпра ăлтωр църй, възúнд пре âчéй Рωмáнй дин Дáкїа, къ сънт вънóшй, шй ỹнимóшй; ăỹ нỹ ѿсте â крĕде, къ пре мỹлцй дин тръншїй ↑й вωр фй пофтúт, ба ↑й вωр фй шй рỹгáт, ба оỹнїй, ↑ кáрїй май тáре фїерĕ сънцеле спре ръсвóю, се вωр фй шй ↑вїáт â фй лωр спре âжỹторю ла ръсвóю? Че лỹкрỹ пóате фй май фирéск де кът âчéста? Дỹпъ че ĕшїà гúнта âчĕа дин Дáкїа, шй ↑трà ăлта, âсĕменĕ фъчĕ шй кỹ âчĕа, ↑прежỹрỹриле тúмпỹрилωр сфътỹúндỹй съ лỹкре âшà. Де âчía Катáнчич ↑ Кáртĕ, кърїа ↑й дĕде нỹме, де Йстро, Кáп й. §. д. мъкáр къ лỹй ↑й плáче â крĕде, кỹм къ мошĕнїй Дáкїей âỹ фóст Склáвїй сăй; тóтỹшй бúне âфлà, кỹм къ ѡ оỹнúре ↑целĕптъ ка âчĕста кỹ гúнтеле чĕле стрéйне ↑й цинỹ пре Рωмънй статóрничй ↑ Дáкїа. а) Йỹ ↑пърцéск âкỹм Рωмънїй ↑ Дáкїа сỹпт стъпънúрĕ Йỹстрїей? шй тóтỹшй май

мỹлцй

---

a) Hodie quidem uulli praeter *Valachos* sunt Italici apud nos coloni; qui quod majori essent numero, juncta cum indigenis societate, perstitere usque hodie. *Katantsich de Istro.* cap 8. §. 4.

мѫлцій ѡстáшій сѫнт ѧ Дáкїа дúнтрѫ Рѡмѫнй, де кѫт дúнтрѫ ѣлте гúнте сѫпт стѣгѫриле бѫнѫлѫй ѧпзрáт ѣл Ѩстрїей. Ѧшà ѥсте ѣ крѣде, кѫ се фѫчѣ шѝ ѧ врéмиле варварилѡр чѣле май сѫс хúсе: шѝ пéнтрѫ прúчина ѣчѣм пѫтѣ сѫ ѣйѣ Рѡмáнїй пáче ѧ Дáкїа де кѫтрѫ варварїй ѣчéм; шѝ кѫ ѣтѫта май вѫртóс сѫй лáсѫ варварїй несминтúцій дин лѫкáшѫриле лѡр, кѫ фїúнд варварїй ѣчéм гúнте номáде, ѣдекѫ нестатóрниче ѧ лóк, шѝ кáре май вѫртóс се ѧбогѫцѣ кѫ рѫпúрй шѝ кѫ прѫзй де прин трáлте цѫрй, ѥрѫ нѫ кѫ ѣгонисúрѣ пѫмѫнтѫлѫй, прекúм ѧнѫме дéспре Хѫнй мѫртѫрисѣще Ѩмїáнѫс Марчелúнѫс Кáртѣ ѧа. кап ѣ. кúм ѣчéм нúчй нѫ ѣрѫ, нúчй нѫ се ѣтúнг вре ѡдáтѫ де кóарнеле плáгѫлѫй; а) шѝ лѡр ле ѐрà де фолóс, сѫ рѫмѫнѫ Рѡмáнїй статóрничй ѧтрѫ лѫкáшѫриле сáле, шѝ сѫшй лѫкре мошúме, ка шѝ фамилїиле варварилѡр сѫсе ѣжѫтѫре дин сѫдóарѣ Рѡмáнилѡр.

Де ѣчíѧ ѥсте, кѫ ѧ сѫта ѣ нóаѡ дела Хс, кѫнд ѣѫ бенúт Оѵнгѫрїй кѫ ѡастѣ ѧ Ѩрдѣл, ѣфлáрѫ ѣколѡ пре Рѡмѫнй сѫпт нѫме де Влáхй, Влáсй гúнтѫ ѡсебúтѫ, прекúм скрíе Нотáрїѫл лѫй Бéла, кѫ Домнѫл лѡр Цéлѫ; лѫнгѫ кáрїй ѐрà липúцій Склáвїй. Дéчй ѧ сѫта ѣ нóаѡ Рѡмѫнїй сѫѫ Рѡмáнїй ѐрà гúнтѫ ѡсебúтѫ ѧ Дáкїа: кѫнд рѫмáсерѫ ѧ хúлеле лѫй Ѩѫрелїáн ѧ Дáкїа, ѣкѫ ѣѫ рѫмáс гúнтѫ ѡсебúтѫ. Кѫнд дáрѫ ѣѫ ѣчетáт Рѡмáнїй ѣ фй гúнтѫ ѡсебúтѫ? Шѝ кѫнд ѣпóй ѥрѫшй се ѣлѣсерѫ дин спѫркѫл варварилѡр, шѝ се фѣчерѫ гúнтѫ ѡсе-

а) Hunnorum gens - - omnem modum feritatis excedit. - - prodigiosae formae et pandi, ut bipedes existimes bestias, vel quales in commarginandis pontibus effigiati stipites dolantur incomte. - - - Ædificiis nullis unquam tecti. - - Nec enim apud eos vel arundine fastigatum reperiri tugurium potest. - - Galeris incurvis capita tegunt; hirsuta crura coriis munientes hoedinis. - - *Nemo apud eos arat, nec stivam aliquando contingit.* - - Inconsultorum animalium ritu, quid honestum, inhonestumve sit penitus ignorantes. - - Hoc expeditum indomitumque hominum genus, externa praedandi aviditate flagrans immani, per rapinas finitimorum grassatum etc. *Ammianus Marcellinus* Lib. 31. cap. 2.

ѡсебитъ? Дъкрѫ не ѧдоит ѣсте, къ Рѡмънїй чей рѫмъшй ѧ Дакїа дѫпъ Аврелїан пѫрѫть ѧѫ фост гинтъ ѡсебитъ.

КАП Ѕ.

Пентрѫ дескълекарѣ Оунгѫрилѡр ѧ Ардѣл.

§. а.

Некѫмпътатъ драгосте ѧѫ ѧвѫт Нотарїѫл лѫй Бела спре Оунгѫрй.

Чел дин тжю ѧтръ тоцй Историчїй, чѣле че сжнт пентрѫ ѧтрарѣ лѫй Тѣхѫтѫм къ ѡастѣ оунгѫрѣскъ ѧ Ардѣл, ле скрисе прела капетѫл сѫтей ѧ доѡ спрезѣчѣ дела Хс Нотарїѫс ѧлѫй Бела Краюлѫй Оунгѫрѣск; карелє пънъ ачй ѧѫ фост Анонимѫс, ѧдекъ, не ѧнѫмит, ѧ къръ нѫ йсаѫ цїѫт нѫмеле; ѣръ ѧкѫм, прекѫм ѧвѣцъ Ънгел ѧ Апендичѣ чѣ дѣспре ѧчепѫтѫл Рѡмънилѡр §. а. нѫ Ѕ маи мѫлт анонимѫс, дѫпъ кѫм ѧсѫшй ѧѫ ѧрътат ла Виндичїиле анонимѫлѫй ѧле лѫй Данїел Корнидес, Ѕ Паѫлѫс Ънископ ѧл Паписта́шилѡр Оунгѫрй дин Ардѣл, карелє ѧѫ къстат ѧ зилеле лѫй Бела ѧл трейле Краюлѫй Оунгѫрилѡр, а) *)

Ачест

a) Vellicant auctoritatem anonymi Belae notarii, quem tamen non Anonymum amplius, sed Paullum Episcopum Transylvanum sub Bela III-tio. vocandum esse. *Engel in Appendice de origine Valachorum* §. 4.

*) ѧ зилеле ачѣсте Їѡсиф Керѣствѫи, Профессорѫл Истоpїей Оуниверсале, шй ачѣйй Прагматикъ ѧ Крѫмей Оунгѫрѣщи, ѧ Крѫска Оуниверситате дела Пеща, ѧѫ дат ла тупарю ѡ Дисертаціе дѣспре вѣкѫл Нотарїѫ-

Аѵе́ст Нота́рїѹ ата́та фѫ ле́ѫта́т де ара́гостѣ Оўнгѹрилѡр, кѫт нѫ нѫ́май фъръ кѫ́мпѫт мъръ́ше ла́ѹделе Оўнгѹрилѡр, ши̯ микшорѣ́ѫ вѫртѫ́тѣ ӑлтѡр нѣ́мѹрй; чи̯ ӑкѫ фїи́нд Оўнгѹрїи пъгѫ́нй, нѫ се стидѣ́ше, а̂сѹпра Кано́нелѡр Ѳеологіе́й, ши̯ а̂ Ѻрѳодо҃ѯіе́й, а̂ скріе́, кѫ́м кѫ а̂ѵѣ́ле да́рѹрй фъ́рѫ да́те де сѫ́с Оўнгѹрилѡр, ка́ре а̂ра́ре ѿрй ши̯ че́лѡр май бѫ́нй крещи́нй, ши̯ май ювицй лѹй Дм҃незе́ѫ сав ѿвичнѹи́т че́рюл а̂ хъръ̀ѭ̀, А̂ѵѣ́стѫ а̂ Нота́рїѹлѹй некѫмпъта́тѫ па́тимѫ, ши̯ несѹферѝтѫ скъдѣ́ре ле́сѹшй а̂целепцїй Оўнгѹрилѡр ѿ вѫд а̂ Їсто́ріа Нота́рїѹлѹй. А̂че́л некѫ́мпът а̂л Нота́рїѹлѹй, май наи́нте де то́ате, е҃ѫ, дѹпъ сокоті́ла а̂сѫмнѫ́рилѡр, ка́ре оўнгѹрѹл Да́нїел Корни́дес а̂ Вин҃ди́чїиле Нота́рїѹлѹй, ла Се́кцїа е҃. кап а҃. §. ѕ҃. ле фе́че, а̂ши̯ а̂л бою а̂рътà.

Аша̀, Нота́рїѹл ла кап г҃. зи́че, къ мѫ́мей лѹй А̂лмѹс, ка́реле фѫ Кѫпете́нїе Оўнгѹрилѡр, фїи́нд а̂сѫрчина́тъ кѫ А̂лмѹс и сав фъкѫ́т веде́нїе дм҃незѫ́мскъ. а) Ла кап а҃ зи́че, къ а̂ А̂лмѹс, мъка́р къ е̂ра̀ пъгѫ́н, а̂ѫ фост да́рѹл Дѫ́хѹлѹй сф҃нт. б) Ла кап и҃. зи́че, къ

лѹй

та́рїѹлѹй а̂нони́м а̀л Кра́кѹлѹй Бе́ла, а̂ ка́рѣ кѫ та́рй довѣ́де а̂деверѣ́ѫ, кѫ́м къ а̂ѵе́ст Їсторїогра́ф а̂ѫ фост Нота́рїѹс а̂лѹй Бе́ла че́лѹй кѫ нѫ́меле а̂ѵе́ста а̂тѫ́ю Кра́ю а̀л Оўнга́рїей, ка́реле кѫ́м спѫне Пра́й а̂ Ѧнна́леле Кра́илѡр Оўнгарїей Картѣ́ е҃. фѫ корона́т Кра́ю ла ӑнѫл Дм҃нѹлѹй 1060. ши̯ мѫрѝ ла ӑнѫл 1063. Ши а̂ѵѣ́ѫ се вѫдѣ́ше а̂ лѹѫда́та Диссерта́ціе; кѫ́м къ Ѧнонумѫл Нота́рїѹс а̂л Кра́кѹлѹй Бе́ла че́лѹй а̂тѫ́ю кѫ нѫ́меле а̂ѵе́ста тѫрзїѫ дѫпъ мо́артѣ лѹй Бе́ла а̂ѵе́стѫ а̂ѫ скри́с Їсторїа са, ши̯ пре кѫ́м прѣ а̂сѣ́менѣ а̂деваѵѫ́рѹлѹй ҃ѕте, то́кма а̂ зи́леле лѹй Коломáнѫс Кра́кѹлѹй Оўнгѹрилѡр, ка́реле, кѫ́м се вѣ́де ла Пра́й а̂ Ка́ртѣ май сѫ́с а̂сѫмна́тъ, фѫ а̂нцлца́т ла Кр҃ѣ́ а̂ ӑнѫл Дм҃нѹлѹй 1096. А̂сѫмна́рѣ а̂ Тѵпогра́фѹлѹй Ромънѣ́ск динтрѫ а̂ѵе́стъ Тѵпографіе Кр҃ъ́ск Никола́е Вѣ́зеи.

а) Ab eventu divino est nominatus Almus, quia matri ejus praegnanti per somnium apparuit divina visio. *Notarius Belae*, cap. 3.

б) Donum Spiritus Sancti erat in eo, licet paganus. Idem cap. 4.

лъй Ѣлмъс ѣрѣ ѣжъторю дъхъл сфнт. а) Ла кап лг. зиче, кз ѣ Оуънгърй ѣрѣ харъл чел дмнезѣск. б) Ла кап н. зиче, кз мила лъй Дмнезѣ мерцѣ ѣнаинтѣ Оуънгърилър, ши Дмнезѣ пре врѫжмашїи лър ѣй дѣде лъй Ѣрпад Кзпетенїей, ши ѣрмашилър лъй. в) Ѣсѣмент ла кап мд. ши лз. зиче, кз харъл чел дмнезѣск мерцѣ ѣнаинтз Оуънгърилър. г) Ла кап к пророчїа лъй Мойси чѣ пентрѫ фиїй лъй Їсраил фзкѫтз небънѣще ѡ ѣплѣкз спре Оуънгърй, ши ѣтрѫ Оуънгърй, зиче, кз ѡаѫ ѣплинит Дмнезѣ. д) Ѣсѣмент фзрз кѫмпзт ѣсте, кжнд зиче ла кап з. кз Оуънгърїй пре тоате гинтеле ѣтрѣк кѫ харничїа вжнатълъй. е) кжнд зиче ла кап нз. кз Оуънгърїй сжнт не ѣбинъй ѣ ѡбичнѫителе ѣле рзсбоюлъй ѡстенѣле. ж) Кжнд ѣ Пролог пре ларг спѫне, кѫм нѣмъл Оуънгърѣск ѣ прѣстрзлъчит, прѣнцелѣпт, блжнд, фзрз ничй оун пзкат, ши прѣвитѣз. Кжнд ла кап д. нг. нз. пре Ѣлмъс, пре Золтанъс, пре Тоѯъс, пре карїй Скрїиторїй чей немцещй ѣй скрїѫ ѣ фй фост ѡамений блзстзмацй, ѣл ѣй лъдз кз ѣѫ фост милостивй, дарничй, дрепцй, ѣцелепцй, ши кѫ ѣлте фапте бѫне ѣфрѫмсецацй.

Ѧнгз ѣчѣсте се каде ѣ лъ ѣминте, кз, кѫте, рзсбоае ѣвѫрз Оуънгърїй кѫ нѣмърй тарй пзнз ѣѫ кѫпринс цѣра, карѣ ѣкѫм се зиче Оуънгрѣскз, ши тот Бънатъл, тоате ѣша ле скрїе Нотарїъл, ка кжнд пре фїеще карele нѣм, кѫ каре се бзтѫрз, нѫ нѫмай ѣтрѫ

зй,

а) Almus cujus adjutor erat Sanctus Spiritus. *Ibid.* cap. 8.

б) Quia divina gratia in eis erat. *Ibid.* cap. 33.

в) Deus enim, cujus misericordia praevia erat, tradidit Duci Arpad et suis militibus inimicos eorum. *Idem.* cap. 50.

г) Divina gratia erat eis praevia. Gratia Dei antecedebat eos. Id. cap. 44. 37.

д) Implevit Dominus, in Almo Duce et filio suo Arpad, prophetiam, quam cecinit Moyses propheta, de filiis Israel. *Idem.* cap. 20.

е) Hungari sunt prae caeteris gentibus meliores in venatu. *Idem.* cap. 7.

ж) Quia sciebant, quod Hungari essent insuperabiles in asuetis bellorum laboribus. *Idem* cap. 56.

зи, ши кѫ ѡ бътълїе сѝнгѫрѫ ларфѝ лѣи́нс Оўнгѫрїи́; чи ка кжнд лѫкѫ ни́чи́ оўнѫл ди́нтрѫ дѫншїи́ лтрѫ ачѣ́ле кѫмпли́те бътълїи́ нѫ ар фѝ кѫзѫ́т; ка́рѣ, сокоти́нд фи́рѣ рѫсбо́юлѫи́, ѣ̄ токма кѫ непѫтинцѫ. Вѣзи́ ла Нота́рїѫл кап. лѫ. мѫ. мѫ. Иѫ́маи́ кжнд маи́ пре оўрмѫ се бътѫ́рѫ кѫ Менѫморѫ́т ла Би́хѫр, скрїе ла кап нѫ. кѫ лѫ кѫзѫ́т доѫѫзѣ́чи́ де Оўнгѫрѝи, ши чи́нчи́ спре зѣ́че Сѫкѫ́и.

Ди́нтрѫ ачѣ́сте, ши дин мѫ́лте лте ка́ре се кѫпри́нд ѫ истѡ́рїа Нота́рїѫлѫи́, фїеще ка́реле по́ате ведѣ, кѫ, дѫ́пѫ кано́анеле кри́тике, лтрѫ ачѣ́ле че скрїе Нота́рїѫл спре ма́ре ла́ѫда Оўнгѫрилѫр, сѫѫ спре микшора́рѣ лтѫр нѣмѫрѝ, нѫ по́ате сѫ и се крѣдѫ.

Де́спре Нота́рїѫл ачѣ́стѫ жѫдека́тѫ фа́че ма́реле апѫрѫто́рїѫ ѫл Нота́рїѫлѫи́ е̄нгел ѫ ло́кѫл маи сѫс ѫсѫмна́т. Зи́че, кѫ Нота́рїѫл ѫѫ кѫноскѫ́т би́не цинѫ́тѫл ѫрдѣ́лѫлѫи́, ши кѫ е̄сте ди́нтрѫ чеи маи ѫле́ши́ исто́ри́чи́ Оўнгѫре́щи́, ши кѫм кѫ трѣ́кѫе сѫ и се крѣдѫ лтрѫ чѣ́ле че повестѣ́ще де́спре вени́рѣ Оўнгѫрилѫр ѫ цѣ́ра Оўнгѫрѣ́скѫ, „ѫфа́рѫ де ачѣ́ле, ка́ре ѫсѫш ле ѫцерѣ́ще.“ a)

§. Ѣ̄.

Лтра́рѣ Оўнгѫрилѫр ѫ Панно́ѝа.

Ѫнаи́нте де ѫ вени́ Оўнгѫрїи ѫ Панно́ѝа, ка́рѣ ѫкѫ́м се зи́че Оўнга́рїа сѫѫ цѣ́ра Оўнгѫрѣ́скѫ, скрїе Нота́рїѫл ла кап ѫ. кѫ ло-ви́ндѫсе Оўнгѫрїи кѫ Рѫ́шїи, ѫдекѫ кѫ Мѫскали́и, ѫи бътѫ́рѫ пре Рѫ́ши, ши ѫи ѫлѫнга́рѫ пѫнѫ ла Кїе́ѫ, ши стѫнд ѫкѫ́м Оўнгѫрїи ѫ

рѫди-

a) Temere vellicant auctoritatem anonymi Belae notarii, quem tamen non Anonymum amplius, sed Paullum episcopum Transsilvanum sub Bela IIItio vocandum, regionemque Transsilvanam recte novisse, inter melioris notae historicos Hungaros satis certe constat, et quem in omnibus, quae de adventu Hungarorum narrat (exceptis iis, quae ipse argutatur) fide dignum haberi, sanae critices regulae suadent. *Engel* cit. loco.

рѫдикѣ скѫриле пре мѹрїй четѫцїй, ка сѫ рѫсѣтѫ ѧ Кїѣѵ, се рѫгарѫ рѹшїи де паче, ши ѧдемнѣ пре Оѹнгѹрй, ка лѫсѫнд Галиѫцїѫ, сѫ мѣргѫ ѧ Панноніѫ, карѣ май наинте фѹсѣсе ѧ лѹй Ѧтила. Лѫдарѫле фоарте цѣра ѧчаста, ши ле спѹнѣ ши че фѣлю де нѣмѹрй лѫкѹѣск ѧ Панноніѫ, ѧдекѫ Склавй, Бѹлгарй, Блахй, ши пѫсторїй Рѡманилѡр, пѣнтрѹ кѫ дѹпѫ моартѣ лѹй Ѧтила пѫмѫнтѹл Панноніей ѧл нѹмѣ Рѡманїй пѫшѹне, пѣнтрѹ кѫ тѹрмеле лѡр се пѫсѣ ѧ пѫмѫнтѹл Панноніей. a)

Ѧжѹнгѫнд Оѹнгрїй дела Кїѣѵ ла Галиѫцїѫ, скрїе Нотарїѹл ла кап ѧї. кѹм Дѹка Галиѫцїей ѧѵ ѣшит ѧнаинтѣ Оѹнгрилѡр дескѹлц мѹлте дарѹрй ѧдѹкѫнд, кѫрора лѫдѫндѹле Панноніѫ, пре рѫнд ле спѹсе, че нѣмѹрй цин ѧкѹм Панноніѫ: ѧдекѫ пѫнѫ ѧ Дѹнѫре де ѧ дрѣпта Дѹнѫрей кѹм кѹрѫ, рѡманїй ѧѵ ѧшезѫт пѫсторїй сѫй. Ѭрѫ цинѹтѹл, карѣле ѣ ѧтрѫ Тиса ши ѧтрѫ Дѹнѫре, лаѵ кѹпринс шїе мареле Реанѹс Дѹка Бѹлгарїей, мошѹл лѹй Дѹка Саланѹс, пѫнѫ ла марцинѣ Рѹшилѡр, ши ѧ Лѣшилѡр, ши ѧѵ ѧшезѫт ѧколѡ сѫ лѫкѹѫскѫ Склавй ши Бѹлгарй. Ѭрѫ цинѹтѹл, карѣле ѣ ѧтрѫ Тиса ши ѧтрѫ кодрѹл Їгфон, карѣле ѣ де кѫтрѫ Ардѣл дела Мѹрѫш пѫнѫ ла Сомеш, лаѵ кѹпринс шїе Дѹка Морѹт, ѧл кѫрѹѫ непот сѹѵ зис де Оѹнгрй Менѹморѹт, пѣнтрѹ кѫ ѧвѣ мѹлте брѹте, ши ѧ пѫмѫнтѹл ѧчѣла лѫкѹѣск гинте каре се зик Козар. Ѭрѫ цинѹтѹл, карѣле ѣ дела Мѹрѫш пѫнѫ ла четатѣ Оѹршѹа, лаѵ кѹпринс ѡаре карѣле Дѹкѫ

Глад,

---

a) Rogaverunt *Almum* ducem ut dimissa terra *Caliciae*, ultra silvam *Hovos*, versus occidentem in terram *Pannoniae* descenderent, quae Athilae regis terra fuisset. Et laudabant eis terram *Pannoniae* ultra modum esse bonam, dicebant enim, quod ibi confluerent nobilissimi fontes aquarum *Danubius* et *Tiscia*, et alii nobilissimi fontes bonis piscibus abundantes, quam terram habitarent *Sclavi*, *Bulgarii*, et *Blachii*, ac *pastores Romanorum*, quia post mortem *Athilae* regis terram Pannoniae Romani dicebant *pascua* esse, eo quod greges eorum in terra Pannoniae pascebantur. Et jure *terra Pannoniae pascua Romanorum* esse dicebatur, nam et modo Romani pascuntur de bonis Hungariae. *Notarius Belae*, cap. 9.

Глад, ѣшинд дин четатѣ Бидинулуй кѫ ажуторюл Ромънилор. а) Аѣз ла кап мд. Домніа луй Глад ѡ Атинде Нотаріул пънъ ла Хором б)

Де ачіа Нотаріул ла кап вї. скріе, къ трекънд Оунгурій преste мунте, ажунсерѫ де кътрѫ пърциле четъцій Оунг, ши се ѡдихнирѫ м. де зиле ла Мънкач, каре лок май Атжю лаѫ купринс Ѧ Панноніа. Ѧколѡ ѣрѧ лъкуиторій Склавій супушій луй Дука Салануc. Ачещѣ, темъндусе фоарте де Оунгурій, ле дѧ тоате чѣле де липсъ, повестиндуле, кум мурінд Ромюл Атила, мареле Реануc стръмошул луй Дука Салануc, ѣшинд дин Булгаріа, кѫ ажуторюл ши кѫ сватул Апъратулуй Гречилор ѧѫ фост купринс цинутул ачела. Ши кум Аѣшій Склавій дин цѣра Булгаріей фъръ душій ла марцинѣ Рушилор, ши кум ѧкум луй цине Дука Салануc. в)

M 2 Оу-

---

a) Hoc dum *Galiciae* Dux audivisset obviam *Almo* duci cum omnibus suis nudis pedibus venit, et diversa munera ad usum *Almi* ducis praesentavit, et aperta porta civitatis Galiciae, quasi dominum suum proprium hospitio recepit. - - - Dicebant enim eis sic, quod terra illa nimis bona esset, et ibi confluerent nobilissimi fontes, quorum nomina haec essent, ut supra diximus, *Danubius*, *Tyscia*, *Wag*, *Morisius*, *Crisius*, *Temus* et caeteri, quae etiam primo fuisset terra *Athilae* regis, et mortuo illo praeoccupassent Romani principis terram *Pannoniae*, usque ad Danubium vero collocavissent pastores suos. Terram vero quae jacet inter *Tisciam* et *Danubium*, praeoccupavisset sibi *Reanus magnus dux Bulgariae*, avus *Salani* ducis, usque ad confinium *Ruthenorum* et *Polonorum*, et fecisset ibi habitare *Sclavos* et *Bulgaros*. Terram vero quae est inter *Thusciam* et *silvam Igfon*, quae jacet ad *Erdevelu* a fluvio *Morus* usque ad fluvium *Zomus*, praeoccupavisset sibi *Morout*, cujus nepos dictus est ab Hungaris *Menumorout*, eo quod plures habebat amicas, et terram illam habitarent gentes *Cozar* qui dicuntur. Terram vero, quae est a fluvio *Morus* usque ad castrum *Urscia*, praeoccupavisset quidam dux nomine *Gaad* de *Bundyn* castro egressus adjutorio Cumanorum. *Idem* cap. 11.

b) Et antequam hoc fieret, mitterent exercitum contra *Glad* Ducem, qui dominium habebat a fluvio *Morus* usque ad castrum *Horum*, ex cujus etiam progenie, longo post tempore descenderat *Ohtum*, quem *Sunad* interfecit. *Idem* cap. 44.

c) Narrabant, quomodo mortuo *Athila* rege, *magnus Reanus* proavus ducis Salani dux de Bulgaria egressus, auxilio et consilio *Imperatoris Graecorum* praeoccupaverat terram illam. Qualiter etiam ipsi Sclavi de terra Bulgariae

Оўнгїй дин кѫвинтеле лѫй Константин Порфирогенитѫ, чѣле че ѧ карть чѣ деспре Кивернисйрѣ ѧпъръцией, Партѣ ѿ кап м̃ пентрѫ Оўнгѫрй, пре карїй ѣл ѧй нѫмѣше Тѫрчй, не лъсъ̀ скрисе, врѣѫ се ѧфрѫнгъ креземѫнтѫл Нотарїѫлѫй лѫй Бела, ѧтрѫ чѣле че скріе Нотарїѫл пентрѫ ѧтрарѣ Оўнгѫрилѫр ѧ Панноніа. Кѫ врѣѫ ѣй дин зиселе кѫвинте ѧлѫй Константин Порфирогенитѫл съ кълѣгъ, кѫм кѫ Оўнгѫрїй нѫ де кътръ Мѫнкач ѧѫ ѧтрат ѧ Панноніа, чи прин цѣра Рѫмънѣскъ де кътръ Северин, оўнде се ѫфлъ рѫмъшинеле подѫлѫй лѫй Траян.

Чи Константин Порфирогенитѫл ла локѫл май със ѧсѫмнат немика нѫ грѫшше деспре ѧтрарѣ Оўнгѫрилѫр ѧ Панноніа, фърѫ кът спѫне оўнде сѫѫ ѫшезат Оўнгѫрїй ѫ лъкѫѝ дупъ че фѫрѫ ѧлѫнгаций дин Молдова де Пацинациите. Ши дескрїинд цѣра, ѫдекъ, Панноніа, карѣ Порфирогенитѫл ѿ нѫмѣше Тѫркіа, оўнде сѫѫ ѫшезат Оўнгѫрїй ѫ лъкѫѝ; ѧчѣпе ѫ спѫне ѧтрю ѧчепѫтѫл църїй ѫчѣшїѫ чел май ѫпроапе де дънсѫл. Де кътръ ѧчепѫтѫл църїй ѫчѣшїѫ, κατὰ Τῆς Τυρκίας ἀρχήν, зиче, кѫ ѣсте подѫл лѫй Траян, дупъ ѫчѣѫ ѫпеле Тимиш, Тѫтиш, Мѫрѫш, Криш, Тиса, чѣле лалте, пънъ ла Фрънчй. Кѫвинтеле лѫй Константин Порфирогенитѫл деспре ѫчѣсте май със ла кап ѫ. §. s. сънт скрисе Латинѣше.

§. 3.

Солиа лѫй Тѫхѫтѫм кътръ Ѣрпад Дѫка Оўнгѫрилѫр.

Кѫпринзънд Оўнгѫрїй парть чѣ дин със ѫ ѧпъръцией лѫй Саланѫс, оўнде лъкѫѝ Склавїй, врѫ кѫцва Кѫпитанй марй Оўнгѫрѣшй, ѧтръ карїй ѣрѫ ши Тѫхѫтѫм, скріе Нотарїѫл ла кап к̃в. к̃г. къ

трe-

gariae conducti fuerunt ad confinium Ruthenorum, et qualiter nunc Salanus dux eorum, se et suos teneret. *Notarius* cap. 12.

трекѹрѫ кѫ ѿасте Тиса, ши кѫпринсерѫ тот цинѹтѫл пѫнѫ ла поарта Мѣсешѫлуй, оунде ши фипсерѫ маруний цѫрїй Оунгурещй, ка ѫдекѫ пѫнѫ ла поарта Мѣсешѫлуй тот пѫмѫнтѫл ачѣлуй сѫ фіе а Оунгурилор. Оунде май мѹлте зиле рѫмасерѫ зишїй Капитанй кѫ ѿастѣ, пѫнѫ че ау атѫрит бине маруниле цѫрїй Оунгурещй. a)

Амѫнѫнд, ѫдекѫ зѫбобинд май лѹнгѫ врѣме аколо, Тѹхутѫм аузи дела лѫкуиторй бунзтатѣ цѫрїй Ардѣлуй, оунде ѿаре карале Цѣлѫ Рѫмѫн цинѣ Домніѫ. Де оунде ачепѫ а дорй, кѫ де ар фи кѫ пѹтинцѫ, прин харѫл луй Дѹка Ирпад Домнуй сѫѫ, сѫши капете шіе, ши рѫмѫшицлор сале Ардѣлул. Нотаріул кап кд. b)

Де оунде, кум скріе Нотаріул ла кап кѣ. тримисе пре ѿаре карале ѿм викленѫ, пре Ѻпафоркош, татѫл луй Ѻгманд, ка пре фѫриш оумблѫнд, сѫ вѣдѫ бунзтатѣ Ардѣлуй, ши че плаѕ де ѿамений сѫнт лѫкуиторїй луй, кат де сар пѹтѣ, сѫ дѣ рѫсбою кѫ дѫнший, пентрѫ кѫ воѫ Тѹхутѫм кѫ хѫрничіѫ са шіе нѹме ши пѫмѫнт сѫши агонистѣскѫ. Дечй татѫл луй Ѻгманд, спѡнул луй Тѹхутѫм, ка вѹлпѣ оумблѫнд апрежѹр, ши вѫзѫнд бѹнѫ родире а пѫмѫнтулуй ачѣлуѫ, ши лѫкуиторїй луй, акат поате ѿмул ведѣ, май сѹс де кат се поате ай плакѫ Ардѣлул, ши кѫрѫнд аторкѫндусе ла Тѹхутѫм, мѹлте ай спусе деспре бунзтатѣ цѫрїй ачѣїѫ, кум ачѣѫ ѣ рѫврѫтѫ де прѣбѹне рѫврй, а кѫрора нѹмеле ши фолосуриле а шир й ле повести, ши, ши кум кѫ а нѫсипул ачѣлора се кулѣуе ѫур, ши ѫурул пѫмѫнтулуй. ачѣлуѫ ѣ фоарте бун, ши кѫ

ако-

a) Mane autem facto, *Zobolsu*, *Thosu* et *Tuhutum*, inito consilio constituerunt, ut meta Regni Ducis *Arpad* esset in *porta Mezesina*. *Notarius* cap. 22. Plures dies ibi manserunt, donec confinia regni firmaverunt. *Idem* cap. 23.

b) Dum ibi diutius morarentur, tunc *Tuhutum* pater *Horca*, sicut erat vir astutus, dum caepisset audire ab incolis bonitatem *terrae ultra silvanae*, ubi Gelou quidam Blacus dominium tenebat, coepit ad hoc anhelare, quod si posse esset, per Gratiam Ducis *Arpad* domini sui, *terram ultra silvanam* sibi, et suis posteris acquireret. *Notarius* cap. 24.

âколѡ се тáе сáре, ши лъкъиторїй цáрїй âчéїа сжнт чей май âпъшй ѫáменй â тоатъ лъмѣ, âчéа сжнт âнъме Блáсїй (Ромжнй), ши Склáвй, нúче нъ âв ѣлте ѣрмефъръ âрк ши съцéцй. Дъка лwр Цéлъ нъ Ѣ пътѣрник, нúче нъ ѣре âрмáши бънй пре лжнгъ сúне, кáрїй съ кътѣзе â стà âсъпра âдръзнúрей Оунгърилwр, ба ши дела Къмáнй ши дела Пиценáте мълте нъкáзърй пътимéск. a)

Âдъзúнд âчѣсте Тъхътъм дела спїóнъл съз Ѻпафóркош, скрíе май âколѡ Нотáрїъл ла кап кѕ. петрекъ сóлй ла Дъка Ѣрпад, ка съл слобóадъ â мѣрце â Ѣрдéл, съце ѫшѣекъ âсъпра лъй Дъка Цéлъ. Пре кáреле âл ши слобозй Ѣрпад. b)

Âсъмнúм âчѝ дин чѣле май със четúте дин Нотáрїъл лъй Бéла, къ Тъхътъм нъ ши пéнтръ ѫстáшїй Оунгърéцй, кáрїй ѣрà къ джнсъл, âв дорúт съ кáпете Ѣрдéлъл, чѝ пéнтръ сúне, ши пéнтръ фúїй фúлwр съй че вwр оурмà дъпъ джнсъл. Дéспре кáрѣ ши май жос ба вени вóрбъ.

S. Ā.

---

a) Praedictus vero *Tuhutum* vir prudentissimus, misit quemdam virum astutum, patrem *Opaforcos*, Ogmand, ut furtive ambulans praevideret sibi qualitatem et fertilitatem *terrae ultra silvanae*, et quales essent habitatores ejus, quod si posse esset, bellum cum eis committeret, nam volebat *Tuhutum* per se nomen sibi et terram acquirere, ut dicunt nostri joculatores: *omnes loca sibi acquirebant, et nomen bonum accipiebant.* Quid plura? dum pater *Ogmand*, speculator *Tuhutum*, per circuitum more vulpino, bonitatem et fertilitatem terrae, et habitatores ejus inspexisset, quantum humanus visus valet, ultra, quam dici potest, dilexit, et celerrimo cursu ad dominum suum reversus est. Qui cum venisset, domino suo de bonitate illius terrae multa dixit, quod terra illa irrigaretur optimis fluviis, quorum nomina et utilitates seriatim dixit, et quod in arenis eorum aurum colligeretur, et aurum terrae illius optimum esset, et ibi foderetur sal, et salgenia, et habitatores terrae illius viliores homines essent totius mundi, quia essent *Blasii* et *Sclavi*, quia alia arma non haberent nisi arcum et sagittas, dux eorum *Gelou* minus esset tenax, et non haberet circa se bonos milites ut auderent stare contra audaciam Hungarorum, quia a Cumanis et Picenatis multas injurias paterentur. *Notarius* cap. 25.

b) Tunc *Tuhutum* audita bonitate terrae illius, misit legatos suos ad ducem *Arpad*, ut sibi licentiam daret ultra silvas eundi, contra Gelou ducem pugnare. Dux vero *Arpad* inito consilio voluntatem *Tuhutum* laudavit, et ei licentiam ultra silvas eundi, contra *Gelou* pugnare, concessit. *Idem* cap. 26.

§. Ā.

Рѫскоюл Оу̑нгѹрилwр кѹ Рwмѫнїи ѧ Ардѣл.

Скрїе Нота́рїѹл ла ѧчѣ́лаш кап к̄с. кѫ ѧторкѫ́ндѹсе кѫ словозѣ́нїѧ чѣ маи сѫс ѧрѫта́тѫ дела Ѫрпад со́лѹл лѹи Тѫ́хѹтѹм, ѧда́тѫш Тѫ́хѹтѹм се гѫтѝ кѫ ѡста́шїи Оу̑нгѹре́щи, ка́рїи ѣ̀рѣ̀ сѫпт пова́ца лѹи, ши ѧтрѫ̀ ѧ Ардѣл ѧсѹ́пра лѹи Цѣ́лѹ Дѹ́ка рwмѫ́нилwр. Ѭрѫ Цѣ́лѹ ѧвзи́нд де вени́рѣ лѹи Тѫ́хѹтѹм, ѧ̆ши ѧдѹ́нѫ ѡ̆астѣ̆ са, ши кѫ припи́т кѫ́рсѹ дѣ́де сѫи ѭсѫ ѧнаи́нте, ка сѫл ѧпїѣ́диче сѫ нѫ ѧтре пре по́арта Ме́сешѹлѹи, чѝ Тѫ́хѹтѹм ѧтрѡ зѝ трекѫ́нд ко́арѹл, ѧ̀жѫнсе ла рѫ́ѹл Ѫлма́ш, оу̑нде ѧмѫндоа́ѡ ѡ̆ѫиле се ѧтѫлни́рѫ мижлочи́нд ѧтрѫ ѧ̆ле рѫ́ѹл. Ѭрѫ Дѹ́ка Цѣ́лѹ воѧ̀ ѧколѡ̀ сѫи ѡ̂прѣ́скѫ пре Оу̑нгѹрй кѫ сѫцетѫторїи сѫи, ка сѫ нѫ трѣ́кѫ. a)

Ядоа́ѡ зѝ ѧнаи́нте де зѡ́рй де зїѡ, оу̑рмѣ́зѫ Нота́рїѹл ла кап к̄з. Тѫ́хѹтѹм ѧ̆ши ѧпѫрцѝ ѡ̆астѣ̆ ѧ доа́ѡ, ѡ̂ па́рте ѡ̂ цинѫ̀ кѫ си́не дин ко́аче де рѫ́ѹ; ѡ̂ па́рте ѡ̂ тримѝсе кѫ пѫци́н маи сѫс, ка трекѫ́нд рѫ́ѹл фѫрѫ де ѧ̂ сѫмцѝ ѡ̂ста́шїи лѹи Цѣ́лѹ, сѫ оу̑рзѣ́скѫ бѫта́м. Ка́рѣ ѧ̆ша̀ се шѝ фѫкѫ̀, кѫ прелѣ́сне трекѫ́нд ѧчѣ́щѣ рѫ́ѹл; ѧ̆бе ѡ̆ѫиле се ѧпѹка́рѫ де бѫта́е, шѝ се ѡ̂ши́рѫ Оу̑нгѹрїи ши рwмѫ́нїи лаwла́лтѫ кѹмпли́т, чи фѹ́рѫ ѧ̆би́нши ѧрма́шїи лѹи Цѣ́лѹ, ши ди́нтрѫ ѣ̀и мѹ́лци фѹ́рѫ ѡ̂морѫ́ци, ѭрѫ маи мѹ́лци при́нши. Ка́рѣ бѫзѫ́нд Дѹ́ка Цѣ́лѹ, пѣ́нтрѹ ѧ̂пѫра́рѣ вїѣ́цїй кѫ пѫци́нй ѧ̂пѹкѫ̀, фѹ́га, ши

a) Hoc dum *Tuhutum* audivisset a legato, praeparavit se cum suis militibus, et dimissis ibi sociis suis, aggressus est ultra silvas, versus orientem contra *Gelou ducem Blacorum*. *Gelou* vero dux *ultrasilvanus* audiens adventum ejus, congregavit exercitum suum, et cepit velocissimo cursu equitare obviam ei, ut eum per *portas Mezesinas* prohiberet, sed Tuhutum uno die silvam pertransiens, ad fluvium *Almas* pervenit, tunc uterque exercitus ad invicem pervenerunt medio fluvio interjacente. Dux vero *Gelou* volebat, quod ibi eos prohiberet cum sagittariis suis. *Notarius* cap. 26.

ши грѫбинд а фъуи ла четатѣ са, че ера лънгъ Гомеш, армашїй лъй Тъхътъм гонинд ъл, лънгъ рѫъл Копъш ла ѫморѫръ. а).

Атъничй лъкъиторїй църїй възънд моартѣ Домнълъй съъ Целъ, дин бънъ боинца са, къ дарѣ де мънъ, лъшй алѣсеръ лорвшй Домн а локъл лъй Целъ пре Тъхътъм татъл лъй Хорка, ши а локъл ачелъ, карѣле се зиче ѣшкълеъ, лъй жъраръ лъй крединцъ, де оунде дин зіwа ачѣа локъл ачела съъ нъмит ѣшкълеъ, къчй къ акольѫ ъъ жърат. Ши дин зіwа ачѣа ъъ цинът цѣра ачѣа къ паче ши къ феричире. б)

Ачѣсте съит, каре ни ле лъсъ скрисе Нотаріъл лъй Бела деспре атрарѣ лъй Тъхътъм къ ѫсташїй Оунгърещй а Ардѣл, ши деспре ашезарѣ лъй акольѫ. Дин каре, дъпъ сокотѣла критикъ де се вър лъа, нічй ѫ микшораре нъ оурмѣзъ аъпра ромънилор. Чи, фіінд къ оунїй динтръ противничїй ромънилор къ оунеле динтръ ачѣстеръ атръбуинцъндъсе, фъръ дрептате съ небоѣск а микшора, мърирѣ ромънилор, ши а ѫ анегри; се къбине ачѣсте май пре ларг а ле рѣспика, ши а ле лъмъри.

Ѣръ анаинте се каде съ аъмнй, къ Нотаріъл ла кап къ. мъкар къ спъне, къ къмплитъ бътае фъ атръ Оунгърй ши атръ

Ром-

---

a) Mane autem facto, *Tuhutum* ante auroram divisit exercitum suum in duas partes, et partem alteram misit parum superius, ut transito fluvio, militibus *Gelou* nescientibus, pugnam ingrederentur, quod sic factum est. Et quia levem habuerunt transitum, utraque acies pariter ad pugnandum pervenerunt, et *pugnatum est inter eos acriter*, sed victi sunt milites ducis *Gelou*, et ex eis multi interfecti, plures vero capti. Cum Gelou dux eorum hoc vidisset, tunc pro defensione vitae cum paucis fugam cepit. Qui cum fugeret properans ad castrum suum, juxta fluvium *Zomus* positum, milites *Tuhutum* audaci cursu persequentes, ducem *Gelou*, juxta fluvium *Copus* interfecerunt. *Notar.* cap. 27.

b) Tunc habitatores terrae videntes mortem domini sui, *sua propria voluntate dexteram dantes, dominum sibi elegerunt Tuhutum* patrem Horca, et in loco illo, qui dicitur *Esculeu*, *fidem cum juramento firmaverunt*, et a die illo locus ille nuncupatus est *Esculeu*, eo, quod ibi juraverunt. *Tuhutum* vero, a die illo terram illam obtinuit pacifice et feliciter. *Idem* cap. 27.

Рωмжнй а) кат мѹлцй кѫзѹрѫ дѝнтрѫ Рωмжнй; тотѹшй дѝнтрѫ Оѹнгѹрй нѝчй оѹнзл нѫ скрíе сѫ фѝ перѝт, сав сѫсе фѝ плегѹ́ит, ѫдекѫ рѫнѝт. Чѝне по́ате крѣ́де, оѹнде се ѫтжлнéск до́аw ѿщй протѝвниче, ши се ба́т ѫтрѫ сѝне кѫмплѝт, де ѿ па́рте сѫ ка́дѫ мѫлцй, ши де чѣ́м па́рте нѝчй оѹнзл? Де оѹнде май лѫмина́т де кѫм стрълучѣ́ще со́ареле кжнд ѣ́ кро́че ѫмїа́зй се вѣ́де, кѫ чѣ́ле че скрíе Нота́рїзл пéнтрѫ рѫсбо́юл лзй Тѫхѫтѫм кѫ Цéлу спре нѣкѫмпѫта́тѫ ла́ѫдѫ ѫ Оѹнгѹрилωр ши спре ѫпѫнерѣ Рωмжнилωр, неѫзнíе ѿсте ѫ йле крѣ́де.

§. Ѣ.

Ѫрѣзцíа Рωмжнилωр.

Кѫ гѹ́риле плѝне вестéск противничїй кѫвѝнтеле ѫчѣ́ле дин йсто́рїа Нота́рїзлзй кап кѣ. кѫ ка́ре се ѕѝче ѫколѡ̀, кѫ Рωмжнїй сжнт чей май ѫпѹ́шй ѿжменй ѫто́атѫ лѹ́мѣ, ши кѫ ѫчѣ́ле кред ѣ́й, кѫ пот ѫрѫтà ѫ фа́ца ѫ то́атѫ лѹ́мѣ нѫ ѱíѫ че слѫбичѹ́не стрéинѫ ѫ Рωмжнй.

Чѝ ѫтрѫ ѫдевѣ́р бат ѣ́рзл ѣ́й ѫтѹ́нчй, кжнд дин кѫвѝнтеле ѫчѣ́ле се невоéск ѫ микшора̀ пре Рωмжнй. Пéнтрѫ кѫ прекѹ́м май сѫс (§. a.) ѫрѫта́й, нѣкѫмпѫта́та дра́госте, ка́рѣ ѫвѣ́ Нота́рїзл спре гѝнта чѣ Оѹнгѹрéскѫ, ши оѹ́ра спре ѣ́лте лѝмбй ла мѹ́лте скжлчїитѹ́рй ѫл ѫпѝнсе пре ѣ́л. Де ѫколѡ̀ ѣ́, кѫ ѫша̀ ѫпѹ́с грѫ́ще дéспре Рωмжнй скрїѝнд рѫсбо́юл лωр чел кѫ Оѹнгѹрїй.

Кѫ, ѫфа́рѫ де ѣ́лтеле, ка́ре дѝнтрѫ ѫчéй Оѹнгѹрй пѹтѣ́ сѫ ѣ́йѣ кѫноцѝнца тѹтѹрѡ́р нѣ́кѫрилωр лѹ́мей ѫчéщїм, ка, ѫлѫтѹрѫ́нд пре Рωмжнй кѫ фíеще ка́ре нѣ́м ѫ лѹ́мей, сѫ фíе дестоѝник ѫ жѹдекà, ѿаре Рωмжнїй сжнт чей май мишéй ѫтрѫ ѿжменїй ѫ то́атѫ лѹ́мѣ?

Ѫпой

а) Et pugnatum est inter eos acriter. *Notarius* cap. 27.

Âпо́й цїу́т лу́кру ѣсте, кѫ Нота́рїул âсу́пра нимѫну́й ну ѣрà âшà мѫнїо́с, прекум âсу́пра âчѣлора, ка́рїй кѫндва âу ѫтту́т пре Оўнгу́рй. Лсушй Корни́дес Да́нїел Оўнгу́рул ѫ кѫно́аще âчѣ́ѫ л Винди́чїиле Нота́рїулуй, Се́кцїа ѣ. кап д. §. г. Оўнде дин кап ѣе. â йсто́рїей Нота́рїулуй âра́тѫ мѫнїѫ чѣ ма́ре â Нота́рїулуй âсу́пра Теутони́лур, Ба́варилур, Âлема́нилур, кѫчй âу ѫтту́т пре Оўнгу́рй, ши âу спѫнзура́т пре Кѫпита́нїй лур пре Лее́лу ши пре Бу́лсу. а) Лсѫ дин Їва́нн Кинна́му Нота́рїул лпѫра́тулуй Мануи́л Комни́н, ка́реле скри́се Йсто́рїа Комни́нилур â луй Їва́нн ши â фїулуй луй Мануи́л, дела ӑнул Дмнулуй 1118 пѫнѫ ла ӑнул 1176. ӑдекѫ л су́та â доау спрѫ зѣ́че, ла âкѣрїѫ сфршу́т âу скрис ши Па́улус Нота́рїул луй Бе́ла Исто́рїа са, се цїе, зисе́й, дин Ка́ртѣ ѕ. â луй Кинна́му кум Леѡ́н, Вата́ци дин поруи́нка лпра́тулуй фу тримі́с кѫ ѡ̆аste ма́ре, ши кѫ мулци́ме де Рума́нй дин цѣ́ра рума́нѣскѫ, ка сѫ дѣ́ нѫка́лѫ âсу́пра Оўнгу́рилур. Âча́стѫ ѡ̆аste лтрѫнд л цѣ́ра Оўнгу́рилур фѫкѫ пра́дѫ ма́ре, ѡморѫ ѡ̆аменй мулцй фо́арте, пре âтѫца дусе л робїе, турме де ѡ̆й, копїе де кай, ши ӑлте ви́те мѫнѫ дела Оўнгу́рй. б) Де оўнде

дупѫ

---

a) Ob Leelum enim Bulsumque Duces Hungarorum a Teutonicis in praelio captos, arboriqué infelici suspensos, ut stomachatur! ut odiosi ei Bavari et Alemanni, quorum nefandis fraudibus Leelum et Bulsum captos, residuos vero Hungaros malo dolo coarctatos, queritur; vide caput 55. *Daniel Kornides*, Vindiciae Anonymi Belae Regis Notarii, Sect. 2. cap. 4. §. 3.

b) Λέοντα δέ τινα, Βατάτζην ἐπίκλησιν, ἑτέρωθεν στράτευμα ἐπαγόμενον ἄλλοτε συχνόν, καὶ δὴ καὶ Βλάχων πωλὺν ὁμιλον οἱ τῶν ἐξ Ἰταλίας ἄποικον παλαὶ εἶναι λέγοντα, ἐκ τῶν πρὸς τῷ Εὐξείνῳ καλεμένῳ πόντῳ Χωρίων ἐμβαλεῖν ἐκέλευεν εἰς τὴν Ουννικὴν, ὅθεν ἀδεὶς ἐδέποτε τῶ παντὸς αἰῶνος ἐπέδραμε τοῖς. -- ὁ Βατάτζης δὲ ὅθεν εἵρητε προσβαλὼν ἔκειρέ τε ἀφειδῶς πάντα, καὶ ξυνεπάτει τα παραπίπτοντα. Ανθρώπων τε ἓν πολὺν ἔργάζο φόνου, καὶ ἀνδραποδισμὸν ἐκ ἔλασω πεποίητο. πρὸς δὲ καὶ ζώων ἀγέλας, ἵππων τε καὶ ἄλλων παντοδαπῶν ἐκ ἔθεν ἐλάσας, ἐπὶ Βασιλέα ἦλθεν. Leonem autem Batatzem nomine, aliunde cum exercitu perinde magno; maxime vero *Valachorum ingenti*

дѹпъ трѣба са нѹ пѹтѣ съ нѹ фіе фоарте мънїоѳ Нотаріѹл лѹй Бела âсѹпра Рѡмънилѡр пéнтрѹ âчѣ проаспѣтъ маре пъгубире че фъкѹръ âтѹнчй Рѡмънїй Оѹнгѹрилѡр.

Нѹ мъ ⁂доéск, къ ши пе Соломѡн, кънд âвѣ ѣл врăжмъшіе âсѹпра лѹй Ладислаѹс чéлѹй кѹ нѹмеле âчéста ⁂тжю Краю âл Оѹнгѹрилѡр, лаѹ âжѹтат Рѡмънїй, де ѡаръ че, кѹм скріе Анна Комнина ⁂ Картѣ ξ. ла Прай ⁂ Анналеле Крáилѡр Оѹнгарїей, Картѣ б. ла ăнѹл дела Хс 1085, ши кънд саѹ ⁂преѹнат ѣл кѹ Цéлгѹ ка съ мѣргъ âсѹпра Грéчилѡр, ѡстáшїй, карїй âѹ фост кѹ дънсѹл, ши сѹпт повáца лѹй, ѣрà Дáкй; a) ши âчѣл се ціе, къ ⁂ Йстóрїа Византина прин Дáкй се ⁂целéг Рѡмънїй; ниче дѹпъ дескълекарѣ Рѡмáнилѡр ⁂ Дáкїа пе врéмиле лѹй Траїан фъкѹтъ, нѹ саѹ кїемат ăлцїй Дáкй фъръ Рѡмáнїй чей дин Дáкїа. Шй ⁂ зилеле сфйнтѹлѹй Стéфан Крáюлѹй Оѹнгѹрилѡр рѣлеле чѣле мѹлте, прăзиле, оѹчидериле, пѹстїйриле, каре лѣѹ фъкѹт ⁂ цѣра Оѹнгѹрéскъ Гúла Дѹка саѹ Кръшóрѹл ⁂рдѣлѹлѹй, кѹм âрáтъ Прáй ⁂ Анналеле Крáилѡр Оѹнгарїей, Картѣ ă. ла ăнѹл 1002. кѹ че ѡаште май вжртóс ле фѣче фъръ кѹ Рѡмънїй дин ⁂рдéл, â кърора ѣрà ѣл Кръшóр, дин сѫмънца лѹй Тѹхѹтѹм, (дѹпъ мъртѹрисúрѣ Нотарїѹлѹй лѹй Бéла кап кд.) b) пре карéле Рѡ-

genti multitudine, qui Italorum coloni quondam fuisse perhibentur, ex locis Ponto Euxino vicinis irruptionem in Hungaros facere jubet, qua ex parte nemo adhuc a primis saeculis eos invasit, - - Batatzes autem, ab iis, quae diximus, locis irrumpens, omnia depopulatus, obvia quaeque prosternit, hominum ingentem caedem edit, nec pauciores captivos ducit. Ad haec pecorum equorumque, et aliorum inde animalium greges agens, ad Imperatorem revertitur. *Joannes Cinnamus* Lib. 6.

a) Vere primo Tzelgu dux supremus scythicae militiae, transgressus angustias montium, qui Danubio superjacent, cum mixto ex variis gentibus exercitu octoginta fere millium, partim Sauromatarum, ac Scytharum, partim etiam *Dacorum*, nam et hujus generis haud parva manus ductore Solomone - - Tzelga Sequebatur. *Anna Comnena* Alexiados lib. 7. ap. *Pray*, Annalium Regum Hungariae. Lib. 2. ad ann. 1085.

b) Nam *terram ultra silvanam*, posteritas *Tuhutum* usque ad tempus *S. Regis Stephani* habuerunt, et diutius habuissent, si minor *Cyla* cum duobus filiis

мънїй чей дин Ардѣл, дъпъ моартѣ Домнълуй лор Ѵлад, дин вънъ бом лор ши лаз фост алес Домн, прекум май зис ам арътат. Оунеле ка ачѣсте нз пътърз зисълуй Нотаріз сзй факъ сѫнце бън асупра Ромънилор.

Ба поате ши ачѣа аз адаос оура Нотаріълуй асупра Ромънилор, кз ел ера епископ Папистъшеск ал Ардѣл, ши Ромънїй ера де лѣце Грекаскъ, прекум ши астъзй сѫнт; ши атъ ачѣсте доао лѣцй де мълт стъпънѣце де амъндоао пърциле атъ чей фърз кумпът оура. Пентрз ачѣсте причинй, ши пентрз писма мъкар кз астъзй регементъриле чѣле прівитѣзе дин Дакїа чѣ апъратълуй Аустрїей съпъсе май вьртос стаз дин Ромънй; мъкар кз лъзцътърз, цїинц нз ѣ май пъцинъ ал Кліръл Ромънилор, анъме дин Ардѣл, де кът ал Кліръл Паписташилор Оунгурй дин Ардѣл; ба ши атъ Политичй мълцй въръцй Ромънй сѫнт лъзцаці, оунїй ши ал дерегъторіиле чѣле май ъналте пъшй, адекъ Консилїарй; нїче Кліръл епископіей Ѳрадїей марй нз ѣ май пъцин лъзцат, прекум ши вънъ парте а Ромънилор дин Кліръл Епископіей дела Мънкач, мъкар кз ачѣстора пънъ акум лѣз фост машехъ норочірѣ фїинд съпъшй ла епископ пърърѣ Рѫс, ба ши ал Бънат мъкар кз ай стъпънѣск епископій чей Сърбещй, акз се афлаз прѣщй Ромънй атъ лъзцътърз прокопсицй; аинтрз карій исте Прѣчинститул Іоанн Ѳомич Протопресвитер ал Карансебешълуй, ши Ассесор Конзисторіълуй Епископеск ал Вършецълуй, въръат кз рѫвнъ ка ачѣа спре деплинірѣ нѣмълуй Ромънеск лъзпзат, кат нїчй ѿстенѣлаз нїчй кїелтъялаз нз ѣ лъзцат а крыца, ши пре сине акз гата исте а се жертві; кз тоате ачѣсте зисей, ши астъзй Павлос епископул Паписташилор Оунгурй дин Ардѣл атребат де врн стреин, карале нз къноаще пре Ромънй, нз кред ѣ; кз нз

ар

---

filiis suis *Bivia* et *Bucna* Christiani esse voluissent, et semper contrarie sancto Regi non fecissent. *Anonymus Notarius Belae Regis.* cap. 24.

ар рєсиꙋнде, кꙋм кѫ Рѡмънїй сънт чей май апꙋшй ынтрѫ тоцй ѡаменїй лꙋмей. Де оуънде де аз вѫрѫт дин капꙋл сѫз Нотаріꙋл кѫбинтеле ачєле микшорѫтоаре де мѫрирѣ Рѡмънилѡр, дꙋпѫ каноанеле критике, нѫ се поате крєде Прєсфинціей сале.

Аєѫ, прекꙋм четирѫм май сус (§. ѓ. ачєле кꙋбинте нѫ ка але сале, чи, ка де Ѻпафоркош спїѡнꙋл лꙋй Тꙋхꙋтꙋм зисе ле скріе Нотаріꙋл, пре карєле аколоші ал зисе Нотаріꙋл а фй фост ѡм виклєн, ши ал асємънѫ кѫ бꙋлпиле. Дрепт ачєм де нѫ бом крєде оуънꙋй спїѡн, чине пєнтрꙋ ачєм не поате ѡсънди? Ба, кꙋм кѫ анꙋме аз минцит атꙋнча Ѻпафоркош, кънд зисе, кѫ Рѡмънїй сънт чей май апꙋшй ѡамений а тоатѫ лꙋмє, кїар се кялєце дин исторіа Нотаріꙋлꙋй кап кѯ. оуънде скріе, кѫ анаинте де а авинце Оуънгꙋрїй пре Рѡмъний, кꙋмплит се ѡширѫ Рѡмънїй кѫ Оуънгꙋрїй. Де ар фй фост Рѡмънїй ашà мишєй, прекꙋм ал арꙋтасе Ѻпафоркош лꙋй Тꙋхꙋтꙋм, аз пꙋтє єй сѫ цинѫ рєсбоіѡ кꙋмплит кѫ Оуънгꙋрїй ачєм, карїй, прекꙋм ал скріе Нотаріꙋл, єра не авинши, ши акатрꙋ мерꙋє пре тоцй мѫкар кът де тарй сѫ фй фост ал єатє? Ба, кꙋм аз вѯꙋт пре Оуънгꙋрй, адатѫ, де ар фй фост мишєй, ар фй фꙋцит мънкънд пмънтꙋ, дꙋпѫ кꙋм ши акрединцєсе спїонꙋл Ѻпафоркош ла ачєлаш кап кѯ. пре Тꙋхꙋтꙋм, кꙋм кѫ Рѡмънїй нѫ бѡр кꙋтеза сѫ стє фацѫ асꙋпра адрѯнирей Оуънгрилѡр. Минцй дарѫ Ѻпафоркош татăл лꙋй Ѻгманд атꙋнчй, кънд зисе катрѫ Тꙋхꙋтꙋм кѫ Рѡмънїй сънт чей май апꙋшй саз май мишєй ынтрѫ ѡаменїй а тоатѫ лꙋмє. Ши Прєсфинцитꙋл Нотаріꙋ акѫ нѫ плинй дерегторіа адевъратꙋлꙋй Історик, кънд спꙋне, кѫ кꙋмплитѫ єатăле аз фост ынтрѫ Оуънгрй ши ынтрѫ Рѡмънй, ши тотꙋшй нѫ поменєще мѫкар оуънꙋл ынтрꙋ ачє крꙋнтѫ єатăле сѫ фй кѯꙋт динтрѫ Оуънгрй, саз сєсе фй плегꙋит, ынпротивѫ Рѡмънй, скріе, кѫ аз кѯꙋт мꙋлцй. Вєзй май сус §. д ла сфършит.

Лънгѫ

Дѫнгѫ ачѣсте липсѣще а лсѫмнà динтрѫ ачѣлаш Нотарїѫ, кѫ атѫнчи ѣрà датина ши стилѫл Оунгѫрилwр, ка, кѫнд авѣ а лдемнà пре ай сѫи сѫ дѣ рѫсбою; пре противничи, кѫ карїи ѣрà сѫсе батѫ, мѫкар че нѣм алес ши витѣз сѫ фи фост ачѣла, ѣрà, ѫисей, стилѫл сѫи дефайме кѫм се поате май оурѫт, ши сѫи ѫогрѫфѣскѫ лнаинтѣ Оунгѫрилwр, кѫм кѫ сѫнт чей май слабй, ши май шишей ѫамени. Яшà ялмѫс, лѣзрѣзтѫнд пре Оунгѫрїи сѫи асупра Мѫскалилwр, сау а Рѫшилwр, кѫм скріе Нотарїѫл ла кап й. Нѫ ѫз спѫймѫнтареци, ѫисе, де мѫлцимѣ Рѫшилwр, ши а Кѫманилwр, карїи асѣмене сѫнт кѫнилwр ноапри. Кѣчи кѫнїи лдатѫ, кѫм аѫд борка домнилwр сѫи, аѫ нѫ се лфрикошѣѫ? a) Яшà кѫнд дѫка Салан ѫс, кареле лпѫрцѣ лтрѫ Тиса ши лтрѫ Дѫнѫре кѫ ажѫторю дела Грѣчи ши дела Бѫлгари се скѫлà асупра Оунгѫрилwр; ѣрпад кѫ ачѣсте кѫбинте лѣзрѣзтà пре Оунгѫрїи сѫи: бѫртос сѫ не ѫши асупра Грѣчилwр, ши асупра Бѫлгарилwр, карїи асѣмене сѫнт фѫмеилwр ноастре, ши ашà сѫ не тѣмем де мѫлцимѣ Грѣчилwр ка де мѫлцимѣ де фѫмей. Нотарїѫл кап лѫ. b) Дѣчи ши спїонѫл лѫи Тѫхѫтѫм нѫ пѣнтрѫ ачѣѫ дефѫймà пре Рwмѫнй, кѫ доарѫ ѣл кредѣ кѫ Рwмѫнїи сѫнт чей май слабй ѫамени а тоатѫ лумѣ, чи нумай ка дупѫ стилѫл Оунгѫрилwр сѫ лдѣмне пре Тѫхѫтѫм, ка сѫ скоале рѫсбою асупра Рwмѫнилwр чѣлwр дин ярдѣл. Де оунде тоци ачѣѫ, карїи кѫбинтеле ачѣле але спїонѫлуй Ѳпафоркош ле арункѫ а ѫкй Рwмѫнилwр, нѫ кѫпигѫ алта, фѫрѫ кат лши десѫлѣск мѫлта са непричѣпере, ши не лцелепцїе.

Ниче

a) Nolite turbari de multitudine Ruthenorum et Cumanorum, qui assimilantur nostris canibus. Nam canes statim, ut audiunt verba dominorum suorum, nonne in timorem vertuntur. *Notarius* cap. 8.

b) Fortiter pugnemus contra Graecos et Bulgaros, qui assimilantur nostris faeminis, et sic timeamus multitudinem Graecorum sicut multitudinem faeminarum. *Notarius* cap. 39.

Ни́че ди́нтрꙋ ѧ̀чѣ́а нꙋ оўрмѣ́зꙋ ни́чи ѡ̑ микшора́ре Рѡмѫ́нилѡр, кѫ́чи Нота́рїꙋл скрíе, кꙋ а̂ша̀ кꙋрѫ́нд фꙋ́рꙋ а̂ви́нши Рѡмѫ́нїи де Оўнгꙋрй. Пе́нтрꙋ кꙋ дин май сꙋс (§. ā.) а̂рꙋта́тꙋ некꙋмпꙋта́та дра́госте чѣ̀ кꙋтрꙋ Оўнгꙋрй, Нота́рїꙋл де то́цй, кꙋ кѫ́цй а̂ꙋ а̂вꙋ́т Оўнгꙋрїи рꙋсбо́ю а̂ Панно́нїа то́атꙋ, а̂ша̀ скрíе, кꙋ кꙋрѫ́нд ѭ̆ꙋ а̂ви́нс Оўнгꙋрїи. Я̂ша̀ скрíе ла кап ла̄. кꙋ а̂ви́нсерꙋ кꙋ ѡ̑ бꙋтзлíе пре Сала́н, мꙋка́р кꙋ а̂чéстꙋ мꙋ́лтꙋ врѣ́ме се гꙋти́се, ши доѫндúсе ши дела Грéчй ши дела Бꙋ́лгарй ѫрто́с а̂ѫꙋто́рю. Кꙋ бꙋтзлíа чѣ̀ дин тѫ́ю а̂ви́нс, зи́че, кꙋ а̂пꙋкà фꙋ́га Сала́н, ши кꙋ фꙋ́га а̂шй скꙋпà ка́пꙋл. Ѣ̆рꙋ Грéчїй ши Бꙋ́лгарїй, зи́че, кꙋ де фри́ка Оўнгꙋрилѡр оўйта́се ка́лѣ̀, пре оўнде а̂ꙋ бени́т, ши пꙋрѫ́ндꙋлисе Ти́са рѫ́ꙋ мик де фри́ка Оўнгꙋрилѡр, дѫнд прин Ти́са, май то́цй сау а̂нека́т, кът а̂бїà оўнїй а̂ꙋ рꙋма́с, ка́рїй се дꙋ́кꙋ їѣ̆сте рѣ̀ а̂пꙋра́тꙋлꙋй сꙋ. a) Я̂ша̀ ла кап ма̄. де́спре Глад, ка́реле май мꙋ́лте Ги́нте а̂вѣ̀ кꙋ си́не а̂трꙋ а̂ѫꙋто́рю, скрíе, кꙋ ѫ̑аменїй лꙋй Глад кꙋдѣ̀ ка сно́пїй дꙋ́пꙋ сꙋчерꙋто́рй, ши а̂ рꙋсбо́юл а̂чéлꙋ а̂ꙋ кꙋзꙋ́т до́аѡ Кꙋпете́нїй де а̂ Кꙋма́нилѡр, ши трей Кенéзй де а̂ Бꙋ́лгарилѡр, ши Глад кꙋ фꙋ́га а̂ꙋ скꙋпа́т, ба то́атꙋ ѫ̑астѣ̀ лꙋй Глад топи́ндꙋсе ка чѣ́ра де фа́ца фо́кꙋлꙋй, фꙋ дꙋмика́тꙋ де Оўнгꙋрй. b) Кꙋ а̂чѣ́ѫши лесни́ре, скрíе ла кап ма̄, кꙋ а̂ꙋ бꙋтꙋ́т прéсте дꙋ́нзре Оўнгꙋрїи пре Бꙋ́лгарй, а̂кꙋ́рора дꙋ́ка, кꙋ ма́ре ѫ̑астѣ, ши кꙋ а̂ѫꙋто́рю дела Грéчй а̂ꙋ фост е̂ши́т, ка сꙋсе

бꙋ́тꙋ

---

a) Plurimi interficiebantur de Graecis et Bulgaris. Praedictus vero dux *Salanus*, cum vidisset suos deficere in bello, fuga lapsus est, et pro salute vitae *Albam Bulgariae* properavit. *Graeci* vero et *Bulgari* timore *Hungarorum* pereussi, viam qua venerant oblivioni tradiderunt, fuga lapsi pro salute vitae *Thysciam*, pro parvo fluvio reputantes, transnatare volebant, sed quia talis timor et terror irruerat super eos, ut propter timorem Hungarorum, fere omnes in fluvio *Thysciae* mortui sunt, ita, quod aliqui vix remanserunt, qui Imperatori eorum mala salutis nuntiarent. *Notarius* cap. 39.

b) Inimici eorum cadebant ante eos, sicut manipuli post messores, et in eodem bello mortui sunt duo duces Cumanorum, et tres *Kenezy Bulgarorum*, et ipse Glad dux eorum fuga lapsus evasit, sed omnis exercitus ejus liquefacti tanquam cera a facie ignis, in ore gladii consumti sunt. *Notarius* cap. 44.

ка́тѫ кѫ Оўнгѫрїи́, ши кѫм дѫ́ка Бѫ́лгарилѡр кѫ фѫ́га а̂ѫ скѫпа́т. a) Ѧсѣ́менѣ скрїе ла кап й. ши де́спре Рѫ́шїи саѫ Мѫскали́, кѫ ка́рїи е̂ра̀ а̂преѫна́цїи Кѫма́нїи, а̂мжндо́аѡ нѣ́мѫрїи витѣ́зе, кѫ кѫ ѡ̂ бѫтзлїе фѫ́рѫ а̂ви́нши, ши мѫ́лцїи ѡ̂морж́рѫ ди́нтрѫ Рѫ́шїи ши ди́нтрѫ Кѫма́нїи. Де оўнде Кѫпетѣ́нїилае Рѫ́шилѡр ши а̂ Кѫма́нилѡр, ѫзѫ́нд скѫдѣ́рѣ а̂рма́шилѡр сѫ̆и, а̂пѫка́рѫ фѫ́га кѫтрѫ четѧ́тѣ Кїе́влѫ̆и. Ши Ѧлмѫс кѫ ѡ̂ста́шїи сѫ̆и а̂кѫрж́нд пре Рѫ́шїи ши пре Кѫма́нїи пѫнѫ ла Кїе́в, ка́петеле чѣ́ле ра́се а̂ ле Кѫма́нилѡр ле тѫ̀ ка ни́ше кѫркѫбе́те. б) Си́нгѫр кѫнд се ѡ̂ши́рѫ май пре оўрмѫ ла Криш а̂сѫ́пра лѫ̆и Менѫморѫ́т, зи́че ла кап на. кѫ а̂ѫ цинѫ́т кѫтзлїѧ Оўнгѫрилѡр кѫ ѡ̆аменїи лѫ̆и Менѫморѫ́т до́аѡ спрѫ зѣ́че зи́ле.

Де ѡ̆арѫ че да́рѫ Нота́рїѫл скрїе, кѫ а̂тѫ́нчи Оўнгѫрїи́ ле́сне ши кѫрж́нд а̂ѫ кѫтѫ́т мѫ́лте нѣ́мѫрї ма́рї ши та́рї, ши ка́ре а̂вѣ̀ а̂жѫторїѡ ши де пре а̂лїѡрѣ̀, ба а̂вѣ̀ ци́ре, ши е̂ра̀ би́не гѫти́те де рѫсбо́їѡ; нѫ ӗ̂ мира́ре, кѫ скрїе, кѫ ши пре Рѡмж́нїи а̂ Ардѣ́л а̂ша̀ кѫрж́нд ѡ̆ѫ а̂ви́нс. Тѫхѫтѫм кѫ ѡ̆астѣ̀ Оўнгѫрѣ́скѫ е̂ра̀ гѫти́т де рѫсбо́їѡ, кѫм се ка́де; а̂ѫ а̂тра́т а̂ Ардѣ́л пре фѫри́ш, неаѫ́нд Цѣ́лѫ Дѫ́ка Рѡмж́нилѡр ни́чи оўн препѫ́с де́спре ѡрѡ па́рте де ѫражмѫшїе; кѫнд а̂ѫ а̂ѫзи́т Цѣ́лѫ, кѫ врѣ́ѫ Оўнгѫрїи сѫ фа́кѫ нѫба́лѫ а̂сѫ́пра Ардѣ́лѫлѫ̆и, е̂и́ трекѫ́се кѫ ѡ̂ зѝ а̂наи́нте а̂ лонтрѫ прин локѫриле, оўнде а̂и́ пѫтѣ̀ Цѣ́лѫ ши кѫ пѫци́нѣ ѡ̂ста́ши а̂и́ ѡ̂прѝ. Кѫ ни́че нѫ а̂ѫ пѫтѫ́т а̂трѫ́н час, ӑде́кѫ а̂трѡ̀ прии́пѫ ка а̂чѣ́а мѫ́лцїи ѡ̂ста́ши сѫ а̂дѫ́не, фѫрѫ кѫ а̂чѣ́и пѫци́нї, ка́рїи а̂ то́ате зи́леле а̂и́ а̂вѣ̀ пре лѧ́нгѫ

сѝне

a) Interfecti sunt de Graecis et Bulgaris plurimi, et quidam capti sunt ex eis. Videns ergo dux *Bulgariae*, suos deficere in bello, fuga lapsus, pro defensione vitae *Albam* civitatem ingressus est. *Notar.* cap. 41.

b) Interficiebantur plurimi de Ruthenis et Cumanis. Praedicti vero duces *Ruthenorum* et *Cumanorum*, videntes suos deficere in bello, in fugam versi sunt, et pro salute vitae properanter in Civitatem *Kyeu* intraverunt. Almus dux et sui milites persequentes *Ruthenos* et *Cumanos* usque ad Civitatem *Kyeu*, et tonsa capita *Cumanorum Almi* ducis milites, mactabant tanquam crudas cucurbitas. *Notarius* cap. 8.

сúне ѧ брѣме де пáче. Кꙋ âчéй пꙋцúнй, зисéй, фꙋ силúт сз стѣ фáцъ кꙋ Оꙋнгꙋрїй ла рзсбóю. Тóкма дáрз сз фíе âдевзрáт чѣм че скрíе Нотáрїул, кꙋм кз âшà кꙋржнд âꙋ ѧвúнс Оꙋнгꙋрїй âтꙋнчй пре Рωмжнй, нꙋ Ѣ нúчй ѡ мирáре, нúче нꙋ оꙋрмѣзъ чéва спре микшорáрѣ Рωмжнилωр, де ѡ̃арз че Рωмжнїй, кꙋм стꙋрúле âпрежꙋр не фак â крѣде, тóкма Ѣрà негзтúцй; ба ши неѧшїинцáцй де рзсбóю. Май мирáре ы̃сте, кз мзкáр âꙋ фост âшà пꙋцúнй, ши фꙋрз нúчй ѡ гзтúре âсꙋпра врѫжмáшилωр чéлωр пре фꙋрúш ѧтрáцй ѧ цѣрз; тóтꙋшй âꙋ стат фáцъ кꙋ Оꙋнгꙋрїй чей прѣгзтúцй, ши кꙋмплúт рзсбóю, кꙋм ши Нотáрїул мзртꙋрисѣще, цинꙋрз кꙋ джншїй.

Де кжте ѡ̃рй ши âчéѫ, кáрїй кꙋ де âдúнс майнаúнте сз гзтéск де â се рздикà кꙋ рзсбóю, ши кꙋ тóатз ѧдзмжнáрѣ порнéск ла рзсбóю. Се ѧтжмплз, де кꙋржнд пїерд рзсбóюл! Де кáре ѧле рзсбóюлуй жóкꙋрй ши вѣкꙋл нóстрꙋ ѧтрꙋ нѣмꙋрй прѣрзсбóйниче ши прѣбитѣзе âꙋ вззꙋт. Âпóй сз те мúрй, кз ѧ перистáꙋриле май сꙋс âрзтáте фꙋрз ѧвúнший Рωмжнїй?

Де оꙋнде дешéрт ы̃сте Ѣдер, кжнд ы̃рз, ши ы̃рз пофторѣще ѧ Нóтеле сáле Истóрико-Врúтике чѣле âсꙋпра Сꙋпликей Рωмжнилωр, кз Рωмжнїй âшà лéсне фꙋрз ѧвúнший де Оꙋнгꙋрй, ши де âколѡ нꙋ нꙋмай дефáймз пре Рωмжнй; чи ѧкз ши оꙋрмꙋрй дꙋпз бóм са трáце спре микшорáре, ши спре âпꙋнерѣ Рωмжнилωр. Тóкма âчѣѫ, кз Рωмжнїй дин бꙋнз бóм лωр, ши кꙋ дáрѣ де мжнз âлѣсерз пре Тꙋхꙋтꙋм, дꙋпз кꙋм май пре ларг бом ведѣ дин жос, вздѣще, кз Тꙋхꙋтꙋм сав лзáт кꙋ бꙋна пре лжнгз Рωмжнй, ка, фїинд кз âꙋ мꙋрúг Цѣлꙋ Домнꙋл лωр, пре джнсꙋл сз шил âлѣгз лорꙋшй Домн, сжмн ы̃сте, кз мзкáр кз венúнд Оꙋнгꙋрїй пре фꙋрúшй âꙋ взтꙋт де ѡ̃дáтз пре Рωмжнй; тóтꙋшй Ѣрà ѧкз Ѣй ѧ стат де â се май ѧпꙋлпà âсꙋпра лꙋй Тꙋхꙋтꙋм. Ши де нꙋ âр фй кзꙋт Цѣлꙋ; нꙋ кред Ѣꙋ, кз врѣ оꙋрмà алѣцерѣ лꙋй Тꙋхꙋтꙋм спре Домнíе ѧ Ардѣл. Ба кáреле

цíе фúрѣ рѫсбóюлꙋй, шѝ ѧй сѫнт кꙋноскꙋ́те лóкꙋриле ѧрдѣлꙋлꙋй, кáре прѣпꙋртинитóаре сѫнт цꙋрнилѡр спре ѧ кончинѝ пре нѫвълиторїй протúвничй, ши дéспре ѧлтъ пáрте нꙋй ѣсте нещїꙋ́тъ рѫвна Крáилѡр ши ѧ тꙋтꙋрóр Кѫпетенїилѡр, кꙋ кáрѣ сѫнт ѐй ѧприншй спре ѣшй цинѣ домнíа са, лéсне пóате причѣпе, кѫ май де ѧкрѣдѣ ѣсте, кꙋм кѫ Тꙋхꙋтꙋм кꙋ тóатъ ѿастѣ Оѹнгꙋрéскѫ, кáрѣ ѧл áжꙋтà, ѧр фѝ рѫмáс ѧтрѫ цѣнеле ѣдекѫ ѧтрѫ дѣлꙋриле, ши ѧтрѫ рѫпеле Ярдѣлꙋлꙋй прѫпъдúт, де кѫт сѫл ѧлѣгѫ Рѡмѫнїй лóрꙋшй Домн ѧ лóкꙋл лꙋй Цéлꙋ. Дешéрт, хисéй, ѣсте ѣдер, пéнтрꙋ кѫ де ѧр оѹрмà микшорáре дúнтрꙋ ѧчѣѫ ѧсꙋпра Рѡмѫнилѡр, кѫ Нотáрїꙋл скрíе, кѫ ѧшà лéсне фꙋ́рѫ ѧбúншй де Оѹнгꙋрй; ѧтꙋ́нчй ши Бꙋлгарїй, ши Грéчїй, ба ши Мꙋскáлїй, чей май мишéй ѧр фѝ ѧ тóатъ лꙋмѣ, пéнтрꙋ кѫ кꙋ ѧчѣѫшй лесни́ре, скрíе Нотáрїꙋл, кѫ фꙋ́рѫ ѧбúнсе тóате ѧчѣ́сте вúтѣзе нѣмꙋрй де Оѹнгꙋрїй ѧчéѫ.

§. ѕ̃.

Ѧчѣѫшй май ѧколѡ.

Щїꙋ́т, ши ла лꙋмѣ тóатъ кꙋноскꙋ́т лꙋкрꙋ ѣсте, кѫ Рѡмѫнїй кѫнд ѧꙋ ѧвꙋ́т цíре де венитóарѣ ѧтѫмпинáре ѧ протúвничилѡр, ѧꙋ щїꙋ́т кꙋ бꙋрбꙋцíе ѣй ѧбúнце. Ѧшà, кꙋм скрíе ла Тꙋроци оѹнгꙋрéскꙋл скрїиторю́ ѧтрꙋ ѧдóлѡ пáрте ѧ Крóникей Оѹнгꙋрилѡр, кап чꙋ. ѧ ѣнꙋл 1330. скꙋлѫндꙋсе кꙋ ѿастѣ мáре Кáрол Крáюл Оѹнгꙋрилѡр ѧсꙋ́пра лꙋй Базарáд сáꙋ Божорáд вóдѫ дин цѣ́ра рѡмѫнѣ́скѫ, ѧтра тѫ́та ѧл бꙋтꙋ́рѫ Рѡмѫнїй, кѫт ненꙋмꙋрáтъ мꙋлцúме де ѣрмáшй Оѹнгꙋрéцй, де нѣ́мешй, де бохáрй мáрй кꙋзꙋ́рѫ, ши пре мꙋ́лцй дин трѫнштїй робúре: ѣрме, кай мꙋ́лцй, бáнй, вистїерíе мꙋ́лтъ лꙋѫнд дела Оѹнгꙋрй. Ба ши Крáюл Кáрол нꙋ ѧлтмúнтрѣ ѧшй пꙋтꙋ́ скꙋпà кáпꙋл, фꙋ́рѫ лꙋѫнд ѣлте бештмúнте пре сúне, ши кꙋ ѧ ле сáле чѣ́ле

Крѫ.

Крѣ́ѱий ѧ̂бръкѫ́нд пре Дешéѳ, пре ка́реле ѧ̂л ши ѿморѫ́ръ ѧ̂рма́шїй лѳ́й Бесара́д во́дъ, сокоти́нд къ ѓл и̑сте Краю́л Ка́рол. Ши ѧ̂шѫ̀ Краю́л Ка́рол ѧ̂бїѫ̀ се мѫнтѫ́й къ пѫци́нй лѫ́нгъ си́не. a) Ѧ̂шѫ̀ оу̑мблѫ̀ къ Рѡ-

a) In anno eodem - - videlicet *anno Domini* 1330. cum rex copiosum exercitum congregasset, - - per *Zenrim*, in mense Septembri, transtulit se in terram *Bazarad*, *Wayvodae Ulachorum*, ad inductionem *Thomae*, *Wayvodae Transilvani*, et *Dionysii* filii *Nicolai*, filii *Ancha*, quae terra est inhabitabilis genti ignotae: ut de ipsa terra, ipsum *Bazarad* rex expelleret, aut certe terram ipsius, uni ipsorum insultantium, traderet possidendam. - - Cum autem rex, *Zenrin*, et castrum ipsius recepisset, Dionysio tradidit memorato omnia, cum dignitate *Banatus*. Quo facto, Bazarad, regi mandavit, nuntios per honestos: *quia vos, domine mi rex! laborastis in convocatione exercitus, laborem vestrum recompensabo, 7. millibus marcarum argenti. Ipsam etiam Zenrin, cum suis attinentiis, nunc habetis prae manibus, per potentiam, pacifice vobis tradam; - - tantummodo revertimini in pace vestra, et personarum periculis praecavete: quia, si veneritis ulterius, periculis minime evadetis.* Quo audito rex, elata mente, in tale verbum prorupit, nuntiis sic dicens: Sic dicite Bazarad: *ipse est pastor ovium mearum, de suis latibulis, per barbas suas extraham.* Tunc quidam fidelis Baro, *Donch* nomine, *comes de Zolio* et de Lipto, sic ait regi: *Domine, cum magna humilitate, vobis, et ad honorem vestrum, ipse Bazarad loquitur; idcirco, regiae benignitatis favorem, et plenam dilectionem gratiae, ei velitis per vestras literas remandare.* Tunc rex, verbum superbiae et comminationis superius propositum, iteravit, et relicto consilio saniori, proximus ultra pugnaturus processit. Et cum sibi et suis, in terra ignota, et inter alpes, et montes silvarum, victualia invenire nequiret, famis inedia, ipse rex, milites et equi sui, laborare protinus coeperunt. Quo facto, treuga ordinata cum Bazarad, et data fide, ut ipse regi pareret, et securitatem, regi cum suis omnibus, redeundi praeberet, et iter rectum ostenderet. Rex revertebatur securus, et confidens in fide perfidi Schismatici, venit in quandam viam, cum toto exercitu; quae via erat in circuitu, et in utraque parte ripis prominentibus circumclusa, et ante, unde erat dicta via patentior, indaginibus, in pluribus locis, fortiter fuerat circumsepta, per Ulachos. Rex autem, et sui omnes, cum nihil tale quid penitus opinarentur, in ripis undique Ulachorum multitudo innumerabilis, superius discurrendo, jacula jacientes super regis exercitum, qui erat in fundo depressae viae, quae nec via dici potest, sed quasi navis stricta, ubi propter pressuram, cadebant dextrarii fortissimi, cum militibus circumquaque; quia nec ad ripas utriusque lateris viae, propter praecipitium ascendere poterant contra Ulachos; nec ultra procedere; nec fugae locum habebant, propter indagines ibi factas: sed erant omnino sicut pisces, in gurgustio vel in reti comprehensi; cadebant juvenes et senes, principes et potentes, sine delectu. Duravit quippe sic iste miserabilis eventus, a sexta feria, usque ad secundam feriam. In quibus diebus, collidebantur invicem mi-

мжнїй Крáюл Кáрол чел прѣвестúт, де âкървж пвтѣре, кум скрíе âколóшй, кап чл. Далмáцїа, Кроáцїа, Рáма, Сéрвїа, Галúцїа, Лодомéрїа, Квмáнїа, Бългáрїа, ши тоáтъ Оўнгарíа, ши Салéрна, ши Монс Сáнкти Áнгели, ши áлте âпъръцúй, прекúм â Лéшилwр, â Бохéмилwр, â Áвстрїей, ши чѣле де прин прежúр тръмúрà де фрикъ. a)

Дрепт âчéлаш Скрїиторю Оўнгúреск âколóшй зúче, кă ши дин Рwмжнй прин прежúр кздѣ ка мúшеле, кáре âв пїердúт дълчѣца мирѣсмей. Чй дáкъ âв фост âшà стръмторáцй Оўнгúрїй ⁂ вáле де Рwмжнїй чей де âсúпра ржпей, де оўнде âй ŵморѣ пре Оўнгúрй кв пїétри, кум âсúшй спúне âфрикошáта âчѣм âкúнцúраре; нв цíв кум сă фй пвтúт кздѣ Рwмжнїй ка мúшеле. Áжнгъ âчѣсте, Скрїиторюл âчéлв де мжнíе мáре че âвѣ âсúпра Рwмжнилwр, âй нвмѣце пре Рwмжнй, мвлцúме кжнѣскъ, ши зúче, кă нúмай дрáкв чел дин вд âв нвмерáт, кжцй Рwмжнй âв кзúт âколŵ. b) Де оўнде оўрмѣзъ, кă

Скрїи-

---

milites electi, sicut in cunis moventur et agitantur infantes, vel sicut arundines; quae vento moventur.

Facta est autem ibi strages maxima, et cecidit militum et principum ac nobilium incomputabilis multitudo. - - - Cumanorum denique corruit inaestimabilis multitudo. - - - Tulerunt ergo Walachi multos captivos, tam vulneratos, quam illaesos; et acceperunt plurima arma, vestesque pretiosas, omniumque elisorum pecuniam, in auro et argento, et vasa pretiosa, et baltheos. Multaque marsupia latorum grossorum et florenorum, ac equos multos, cum sellis et frenis, quae omnia portaverunt, et tradiderunt ipsi Bazarad Wayvodae. Rex autem mutaverat armorum suorum insignia: quibus induerat *Deseo*, filium *Dionysii*, quem putantes esse regem, crudeliter occiderunt. Rex vero ipse, cum paucis, per tuitionem suorum aliquorum fidelium, vix evasit. *Turocz*, Chronicae Hungarorum Parte 2. capite 97.

a) Domini Caroli, Dei gratia regis Hungariae, cujus potentiam, altissimo taliter disponente, *Dalmatia, Croatia, Rama, Servia, Gallicia, Lodomeria, Cumania, Bulgaria,* totaque *Hungaria, Salernaque*, ac *Mons Sancti Angeli*, alia quoque regna, puta, *Poloniense, Bohemiense, Austriense* ac circumquaque adjacentia, trepitando abhorrebant. *Ibidem* cap. 99.

b) Cadebant etiam in circuitu exercitus, de canina multitudine Walachorum, quasi muscae, quae perdiderunt suavitatem ungventi; cum christianum populum, et cunctos Christi Sacerdotes immisericorditer percusserunt. Quorum Walachorum numerum, ibi per Ungaros occisorum, subtilis solummodo infernalis compotista collegit. *Ibidem* cap. 97.

Скрїторюлуй ачестуа, атрз челе че грамаце асупра Румънилор, ка челуй че ысте интересат, нз се каде а и се крede.

Аскменк Лздовик Краюл Оунгурилор, фечорул май сус лъздатулуй Карол, прекум скрie ла Туроци Кроника Оунгурилор, Партк а трeа, кап. ли. тримицънд пре Николаус Байводул Ардeлулуй кз ъасте таре, кз Немешй, ши кз Сзкуй дин Ардeл, прин Сзкуиме, ла цeра мунтенeскз, асупра луй Лайк Водз, зисул Николаус Байводул Ардeлулуй кз тоатз ъастк Оунгурeскз че ера кз ел, фз бзтут де Румънй, ши оучис кз фоарте мулцй бърбацй алeшй, ши кз немешй, ши кз Солдацй, кът токма пуцинй кз маре примeждie аз путут скапа де мъниле Румънилор. a)

Нз алтминтрк ши ъастк чк маре а луй Зигисмундус Краюлуй Оунгурилор оумблз, карк, прекум спune ла Туроци Кроника Оунгурилор, Партк апатра, кап. зї. фусeсе тримисз л цeра Румънeскз асупра луй Дан водз. Оунде ши лсуш Стефанус де Лошонц Архистратигул зисей ъасте пери. b)

Че сз зик де Стефан чел маре Вода дин Молдова, карeле кънд авз рзсбоюл чел дин тжю кз Турчй, кум скрie Мирон Логофътул, ю сутз де мй де Турчй атрw зи кз ъсташй сзи юморл. Ачеста

фй-

a) Inter indagines et veprium densitates, ac passus strictissimos conclusus, per multitudinem Olachorum, de Silvis et montibus invasus, ibidem cum strenuo viro, *Petro*, suo *Vicewayvoda*, nec non *Deseu*, dicto *Wos*, et *Petro Ruffo*, *castellano de Kykyllevár*, *Petro* et *Ladislao* Siculis, viris bellicosis, et aliis militibus quam pluribus, et nobilibus potioribus, extitit interfectus, Et cum gentes Hungarorum, de ipso exercitu, terga vertissent, et se in fugam convertissent, in locis lutosis, et paludosis, indaginosi, conclusi, multi ex eis, per Olachos occisi extiterunt, et aliqui cum magno periculo personarum, et rerum damno, evaserunt. *Turocz*, Chronica Hungarorum. Part. 3. cap. 38.

b) *Stephanus de Losoncz*, Banus, multis armatorum cum agminibus, per regem missus extitit. Qui tandem cruento commisso bello, dum hosti impar esset, post multam partis utriusque stragem, capitis sui damno, vitae pariter et bello, ibidem finem dedit. Nam post casum Ducis dicti, in fugam versi, magnam inimicis, rerum et personarum praedam dedere. *Turocz*. Chronica Hungarorum. Part. 4. cap. 17.

фїинд Домн Рωмжнилωр ѧ Молдова м де ѧнй, пре тоцй кжцй се скулàрѫ ѧсѹпра лѹй, пре Тѹрчй, пре Лешй, ши пре ѧлцїй ѿѫ бѫтѹт, пѫнѫ пре оѹрмѫ мѹрй ѧ кась де подагрѫ. Деспре Стефан Водѫ скріе Фелиѯ Петанчїѹс ѧ Дисертацїѫ чѫ пентрѹ кѫиле пре каре се поате дà рѫсбоѭ ѧсѹпра Тѹркулѹй, кѫ ла четатѫ Василлѹ, ѧтрѫ цѫра рωмжнѫскѫ ши ѧтрѫ Молдова ѧшà ѧѫ бѫтѹт пре Баша Солейман ши пре Дѹка Рωманїей, кѫт дин м де мій де Тѹрчй фоарте пѹцинй, карїй ѧвѫ кай май бѹнй де фѹгѫ, ѧѫ скѫпат. a)

Че се зик де Влад Водѫ дин цѫра Рωмжнѫскѫ, кареле фѹ порекліт Дракѹла. Ячеста ѿм ка ѧчела битѫз, ши Повѫцѹторїю де ѿасте ѧѫ фост, кѫт, прекѹм скріе Филип Калимах ѧ Картѫ г. чѫ деспре фаптеле лѹй Оѹладислаѹс Краюлѹй Лешилωр ши ѧ Оѹнгѹрилωр, нічй ѿдатѫ фѹрѫ тітѹлѫ де маре ши прѫтаре ѧпѫрат нѹ се каде ѧ се нѹмй. Ячеста, кѹм спѹне Мирѹн Логофѫтѹл, ѧѫ фѫкѹт минѹнй кѫ пѹцинй ѿсташй ѧй сѫй ѧсѹпра ненѹмѫратей мѹлцимй ѧ Тѹрчилωр. Ши Петанчїѹс ѧ Дисертацїѫ май сѹс зисѫ скріе, кѫ ѧчесташ Водѫ ла четатѫ Василлѹ кѫ пѹцинй ѧй сѫй, чи алешй ѧрмашй ѧсѹшй пре Махомѫт кѫ тоатѫ ѿастѫ лѹй ѧл бѫтѹ, кѫт ѧй кѫзѫ сѫсе ѧтоаркѫ ѧ напой ла Дѹнѫре, ши кѫ рѹшине, пїерзжнд мѹлцй ѿсташй, сѫ фѹгѫ дин кѫтрѹ ѧѫ фост венит. b) Нічй ѿдатѫ нѹ ѧѫ фост рѫдикат ѿасте ѧшà маре ши кѹмплитѫ Махомѫт ѧсѹпра кѹйва, прекѹм ѧсѹпра лѹй Дракѹла ѧ цѫра рωмжнѫскѫ, карѫ Халкокондила кѫ нѹмеле чел бѫкю

ѿ

a) Hic denique Stephanus Moldaviae princeps Soleimanum Bassam et Ducem Romaniae sic prostravit, ut ex XXX. Turcorum millibus pauci admodum, qui forte velocioribus equis insederant, evaserint. *Felix Petancius.* Dissertat. de itineribus aggrediendi Turcam.

b) Ubi saepe cum Turcis certatum est. Dracula enim cum paucis, sed delectis militibus, Mahumetem Turcorum Imperatorem potitum jam majori Valachia, et ad minorem occupandam maturantem, hic ad secundam vigiliam noctis aggressus, conversum in fugam ad Danubium, cum magna suorum caede et ignominia regredi coegit. *Felix Petantius.* Dissertatio de itineribus aggrediendi Turcam.

ѡ кѣмѫ Дáкїа, фѫрѫ кѫнд âѕ бѫтѫ́т Визáнтѫл, ăдекѫ Цариградѫл, кѫм мѫртѫрисѣ́ще Лаóникѫ Халкокóндила â Кáртѣ ă. а) ши прекѫм âчéлаш ѣ́рѫ âколѡ́ не лѫсѫ́ скрис, Махомéт âѕ âвѫ́т âтѫ́нчй â ѫ̆âстѣ са âрмáшй дóаѡ зéчй ши чи́нчй де мирїáде, ăдекѫ дóаѡ сѫ́те ши чи́нчй зéчй де мїй, ѣ́рѫ Влад май пѫци́нй де зѣ́че мíй, ба кѫм спѫи оўнїй шѣ́птте мíй, карїй е̂рà тóцй кѫлѫрéцй; Ми́рон Логофѣ́тѫл âкѫ âшà скрíе, кѫм âмй âдѫ́к âми́нте, кѫ âм четúт â трѫ́нсѫл, кѫ нѫмай кѫ шѣ́птте мíй сáѕ бѫгáт Влад бóдѫ â мѫлци́мѣ âчѣ́ кѫмплúтѫ де Тѫ́рчй нóаптѣ, ши тот âѕ тѫмáт пѫнѫ â зѡ́рй де зíѡ; âтѫ́нчй âѕ е̂шúт дин тáбѫра Тѫрчáскѫ, пѫци́нй пїерзѫнд де âй сăй â нóаптѣ âчѣ́м. б) Ăдекѫ âчéст Влад бóдѫ кѫ пѫци́нй âй сăй âрмáшй Рѡмѫнй, фѫрѫ де âжѫтóрюл нимѫнѫ́й, кѫм скрíе май сѫт лѫдáтѫл Калимáх

лл

а) Ἐπεὶ τε δὴ τὰ στρατεύματα παρεσκεύασο τῷ Βασιλεῖ, ἐπὶ Δακίαν ἐστρατεύετο ἦρος, ἐυθὺς ἀρχομένε. Μέγιστον δὲ τῶτον στρατὸν γενέσθαι φασὶ, δεύτερον μετάγε τὴν ἐς τὸ Βυζάντιον ἐπέλασιν τῦ Βασιλέως τῦ δε. Λέγεται δὲ τῶτο τὸ στρατόπεδον, κάλλιςον μὲν γενέσθαι τῶν ἄλλων στρατοπέδων, καὶ κόσμον πολλοῦ παρέχεσθαι ἔς τε τα ὅπλα φασὶ, καὶ ἐς τὴν σκευήν. Copiae uniuersae regis cum instructae conuenissent, primo vere profectus contra Daciam. Tradunt hunc exercitum regis fuisse maximum, et secundum magnitudine ei quem contra Byzantium ductarat iste rex. Verum constat hunc exercitum fuisse reliquis pulchriorem, et plurimum momenti tum in armis, tum in reliquo belli apparatu habuisse. *Laonicus Chalcocondylas Atheniensis*, Historiarum de origine ac rebus gestis Turcorum. Lib. 9.

б) Γενέσθαι δὲ ἀμφὶ τὰς πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδας στρατῦ. - - - Ἔχων δὲ καὶ ἐλάττως τῶν μυρίων ἱππέων. ἔνιοι δὲ φάσιν, ὡς ἐ πλείως τῶν ἑπτακισχιλίων παρῆσαν αὐτῷ ἱππέων. Σὺν τῶτοις περὶ πρωτὴν φυλακὴν τῆς νυκτὸς, ἐπελάσας, εἰσέβαλεν ἐς τὸ Βασιλέως στρατόπεδον. - - ὡς ἐγγὺς ἦκεν ἡ ἠὼς, καὶ ἐπίφανεν, ἀπεχώρει ἀπὸ τῦ στρατοπέδε, ἀποβαλὼν μὲν ταύτης τῆς νυκτὸς, ὀλίγως πάνυ τινάς. Eo autem tempore in armis habuit rex circiter viginti quinque myriades hominum. - - - Bladus habebat equites pauciores quam decem mille. Sunt tamen, qui tradunt, eum non plures quam septem mille equites ductasse. His confisus, sub primam noctis vigiliam advenit, et in regis castra impetum dedit. - - Tandem quum aurora appropingvaret et lucesceret, eggressi sunt castris, amissis paucis admodum ea nocte. *Chalcocondylas.* ibid.

ла ло́кꙋл май сꙋс а̂рꙋтат, кꙋ мꙋри́мѣ и̂нимей са́ле, ши кꙋ бжртꙋ́тѣ Рωмжнилωр сꙋи́ мꙋ́лцъ врѣ́ме а̂ꙋ цинꙋ́т кꙋ Тꙋ́рчіи оу̂н рꙋсбо́ю, ка́реле тꙋтꙋрώр Крецинилωр ла ω̂ла́лцъ сꙋ фѝ фост а̂дꙋна́ци а̂кꙋ лѣ́р фѝ фост несꙋферит.

Чѝ, нꙋ пот а̂чѝ сꙋ нꙋ поменѣ́ск крецинѣ́ска, ши плина́ де ю̂би́ре де ω̆амени́ и̂нимꙋ а̂ лꙋи́ Влад Во́дꙋ, сав Дракꙋ́ла, ка́рѣ, кꙋм скріе Филиппꙋс Каллимахꙋс а̂ Ка́ртѣ Г. де́спре лꙋкрꙋриле лꙋи́ Оу̂ладисла́ꙋс Краюлꙋи́ Ле́шилωр ши а̂ Оу̂нгꙋрилωр, а̂рꙋтъ̀ е̂л кътрꙋ Оу̂ладисла́ꙋс Кра́юл Оу̂нгꙋрилωр, ши кътрꙋ то́атꙋ ω̆астѣ́ оу̂нгꙋрѣ́скꙋ а̂тꙋ́нчи, кжнд фіи́нд Кра́юл кꙋ ω̆астѣ́ са порни́т а̂сꙋпра Тꙋ́рчилωр, лꙋй е̂шѝ а̂наинте ла Нико́пол, ши прекꙋ́м е̂ра̀ е̂л прѣ́ а̂бъца́т а̂ трѣ́биле рꙋсбо́юлꙋи́, ши мꙋ́лте пъци́се кꙋ Тꙋ́рчіи, де оу̂нде прѣкꙋносꙋ́тꙋ лꙋй е̂ра̀ лꙋи́ пꙋтѣ́рѣ Тꙋ́рчилωр; а̂ша̀ възжнд неажꙋнъ́ерѣ ω̆астей Оу̂нгꙋрѣ́цій, сфътꙋи́ пре Кра́юл Оу̂ладисла́ꙋ, ка сꙋсе а̂тоа́рнꙋ а̂напо́и, сꙋ нꙋ мѣ́ргꙋ кꙋ ω̆астѣ́ а̂чѣ́а а̂сꙋпра Тꙋ́рчилωр, де ω̆арꙋ че Тꙋ́рчіи ши ла бжна́т май кꙋ май мꙋ́лте слꙋ́ꙋи е̂с, де кꙋм вѣ́де е̂л кꙋ сжнт а̂ ω̆астѣ́ а̂чѣ́а а̂ Краюлꙋи́. Чи то́кма де а̂р а̂вѣ́ Кра́юл ω̆астѣ де а̂жꙋ́нс; а̂кꙋ фіи́нд кꙋ се а̂про́пїе йрна, нꙋ е̂ тимп де а̂ оу̂рꙋ́и рꙋсбо́ю; чи ω̆ста́шіи а̂чѣ́а, ка́рій лꙋй ӑре, сꙋй пъстрѣ́зе пре ӑлтꙋ да́тꙋ.

А̂сꙋ невржнд Кра́юл, а̂проти́вꙋ сфътꙋи́т де ӑлцій, сꙋ а̂скꙋ́лте де сфа́тꙋл лꙋи́ Дракꙋ́ла; а̂тꙋ́нчи Дракꙋ́ла а̂торка́ндꙋсе кътрꙋ Кра́ю лꙋй зи́се: де ω̆арꙋ че сав норо́кꙋл, ка́реле пре ти́не, лꙋкрꙋри́ мари́ а̂дрꙋзни́нд, ничи́ ω̂да́тꙋ пънꙋ а̂кꙋ́м нꙋ тѣ́ꙋ а̂шела́т, сав нздѣ́ждѣ, че а̂й де а̂жꙋторю́л ӑлтора, ка́рѣ е̂ꙋ доре́ск сꙋсе а̂плинѣ́скꙋ; сав ненорочи́рѣ та те тра́це а̂ лъ́тꙋрій дела сфа́тꙋл мі́ꙋ: сфа́тꙋл тꙋ́ꙋ, ка́реле кꙋ ми́нтѣ мѣ нꙋ лам пꙋтꙋ́т скимба̀, а̂кꙋт врѣ́мѣ, ши нещꙋ́та а̂тжмпла́ре мъ сꙋ́фере, кꙋ бжртꙋ́тѣ а̂л воі́ю а̂жꙋта̀. Ши а̂чѣ́сте зикжнд, а̂ѣ́де лъ́нгꙋ ω̆астѣ́ Краюлꙋи́ ши е̂л па́трꙋ мі́и де кълърѣ́цій, сꙋит повацца фіюлꙋи́ сꙋи; ръгжнд пре Дмнезе́ꙋ, ка сꙋ а̂жꙋ́те Краю-

лꙋи́,

лѹй шй ѿастей ачѣѩ. a) Пре оурмѫ, кѫнд ѣра сѫсе деспартѫ де Краю, ад҃се анаинте дой тинерй фоарте харничй, карїй цїа бине тоате кѣиле, апреѹнѫ шй дой кай минѹне де юцй, шй май плѫнгѫнд, зисе кътрѫ Краю: ѣтѫ, де цй сар атѫмпла ѡ ненорочире, карѣ сѫ нѹ дѣ Дмнезѣ, ай акътрѣѹ сѫ скапй. Арепт єѹ ашй дорй, азадар сѫцй фй дат єѹ ачѣсте, де мѫ ба аѹзй Дмнезѣ: ацѫ де те ба стрѫмторà липса а те атребѹинцà, дар прѣ фолоситорю ачѣста ал бей афлà. Фолоситорю сфат адд҃се Дракѹла Краюлѹй Оурладислаѹ, дакѫ ашà кѹ крединцѫ лар фй аѹзит Краюл, шй лар фй цииѹт, пре кѹм Дракѹла лаѹ дат. Филип Калимах акололшй.

Дѹпѫ

a) Ubi vero ventum est ad Nicopolim, Bulgarorum Metropolim, cujus urbis pars altera a Danubio abluitur, altera in collem erecta est, - - - occurrit, nunquam sine praefatione magni et fortissimi imperatoris nominandus, Uladislaus Dracula, Valachiae, quam montanam vocant, Princeps. Qui quum jam pridem pacem a Turco accepisset, factum suum in necessitatem rejecit: quod haud numerosissimae gentis princeps, nullaque externa ope adjutus, bellum, Christianis simul omnibus intolerabile, sustinuisset, *magnitudine animi*, et *virtute suorum*, diutius quam sperari de tam imparibus viribus posset; plusque a se interim hominum amissum, quam agris suis frequentandis colendisque superesset, quum eventus quotidie admoneret, contra hostium multitudinem, paucorum suorum virtutem, magis admirandam esse, quam efficacem. Tandem eo perventum fuisse, non ut in servitutem venire oporteret, quae forsan tolerabilis, modo aequa sit, et contigisset antea multis magnisque populis et nationibus: sed ut cum patria, et laribus familiaribus, cum altrice terra et coelo, relinquenda essent sacra, religiones, arae, degenerandumque in obscoenos mores, ritusque impiarum superstitionum; nisi conditionem accepisset, per quam, citra profanationem divinorum humanorumque omnium, reliquias suorum servaret in occasionem dignam, in qua tanta virtus periclitaretur. Ad haec, cum eorum, qui regem sequebantur, paucitatem animadvertisset; rogare, obtestarique coepit, ut retro iter verteret; *se malis suis satis superque doctum, quanta esset Turci potentia, qui ad venationem propemodum plures servos producere solitus esset, quam illic ad bellum armati convenissent. Abstinendum omnino a tam audaci periculosoque incoepto; comunicandaque consilia, et rationes, quo pacto aequis viribus geri posset. Interea nihil salubrius, quam in occasionem meliorem, eas copias conservare: quae, etiamsi sufficerent bello, quod tunc cum hostibus esset gerendum, caeteraque omnia votis responderent; tamen, eo tempore productae, instantis hiemis tempestati, et malis, omnino essent succubiturae.* Audiebantur ea, tanquam Dracula non ex animi sententia loqueretur, propter foedus, quod illi cum Turcis erat: tamen, reipsa per se fidem faciente, moti sunt complures; nec

Дѫпъ âчѣа кът де харничій фечорій âѫ фост âчѣй патрѫ мій де Рѡмънй âрмашій кълъреці, карій лій дѣде Влад Водъ âжторію Краюлуй Оуладислаѫ, де кът фолос âѫ фост ла тоатъ ѿастѣ Оунгурѣскъ, ши кътъ нздѣжде âвѣ лтрѫ дъншій Краюл Оуладнслаѫ, шй чѣл май маре â тоатъ ѿастѣ Оунгурѣскъ Âрхистратиг сау Ценерал, ла тоатъ Ѣврѡпа пентрѫ âлѣселе лѫй витежій прѣкуноскут Іѡанн Корвинъ де Хунїад, кърънд се вълѫ. Пентрѫ къ кум âжѫнсеръ ла локурй примеждїѡасе, оунде ера фрикъ де нзвалъ противникъ фъръ вѣсте, âдатъ лъдатъл Âрхистратиг Хунїад, се лѫ лнаінте кѫ âчѣле патрѫ мій де Рѡмънй, шй лънгъ дъншій трей мій де Оунгурй, кум âколошій скріе Каллимах, шй чѣа лалтъ ѿасте венїа лâ оурма лър. a)

Ѩръ кънд âжѫнсе мареле Ценерал Іѡанн де Хунїад â лтокмй ѿастѣ спре асе лови кѫ Тѫркул, пре тоцій лій âшезъ кѫ Кънпетенїиле лър ла локурйânѫмите, каре съ ле цинъ, шй де âколѡ съ дѣ рѫсбою, ѩръ лвртутѣ, л бърбъцїа, шй л витежїа Рѡмънилър âтѫта се лкрединца кѫноскътюл де витежіе Âрхистратиг, кът шіе шй чѣлър патрѫ мій де Рѡмънй нічій оун локânѫмит нѫ ле дѣде, чи лій цинъ лънгъ сине, ка кѫ ей тоатъ ѿастѣ съ ѡ âжѫте, ши ла ѿрій

каре

---

tantum suspicio simulatae ab illo orationis, quantum rei veritas urgebat. Ceterum, rapiente regem fato, ad destinatum propinguumque jam finem; Julianoque, ad superioris anni fortunam, identidem jactante etc. - - Conversus itaque rursus ad regem Dracula: *quando*, inquit, *aut fortuna, quae audentem magna quaeque, nusquam hactenus te decepit; aut spes alienae opis, quam ratam velim; aut occulta fatorum necessitas, in diversum te trahit a sententia mea: consilium tuum, quod ratione immutare non potui, quantum tempus et improvisa res sinit, viribus adjuvabo.* Et cum dicto quatuor millia equitum, duce filio suo, copiis regiis adjecit; orans obtestansque immortalem Deum, ut quidquid rex, caeterique de belli totius successu, animis suis promitterent, felicissimo eventu confirmaret. *Philippus Callimachus* de Rebus Uladislai Lib. 3.

a) Divisit copias, ut contra improvisos hostium incursus, firmior esset et paratior. Hunniadiano igitur, cum auxiliaribus Valachis, et tribus Hungarorum millibus, praemisso; sequebatur ipse (Rex) magno intervallo, cum cruce signatis, reliquaque multitudine. *Callimachus Philippus* Lib. 3.

кáре пáрте, оўнде âр фѝ лúпсъ, кѹ дéншїй съ âлѣ́рце â дà âжѹтóрїю. Âколóшй Каллимáх. а)

Âчéст Іѡáннес Корвúнѹс де Хѹнїáд, Вáйводъ Âрдѣ́лѹлуй, Гѹвернáтор Оўнгáрїей, ши Кóмис Бúстрицей, де âкéрѣа бърбацíе ши битѣ́зе фáпте лѹ́мѣ тóатъ сáѹ мирáт, ши ка кáреле âвѣ́кѹл âчéла â тóатъ вѹрóпа нѹ ѣ̂рà битѣ́ж, âкъ âѹ фост Ромéн. Кáрѣ ши Тѹ́роци âкъ ѡ̂ мъртѹрисѣ́це â Крóника Оўнгѹрилор, Пáртѣ â пáтра, кап л̃. кѹ âпрїáте кѹвúнте. б) Âчѣ́шй мъртѹрисѣ́це ши âпърáтѹл Ромáнилор Фердинáндѹс чел кѹ нѹ́меле âчéста âтжю, â Дипломá чѣ дин 23 Ноéмврїе â âнѹлуй 1548. лѹй Нїкóлае Сѡлáхѹс Âрхїепископѹлуй Стригóнѹлуй шѝ Канцелáрюлуй сѹ́ѹ, де âчéлаш âпърáт дáтъ. в) Âчéста пънъ ла âдúнчй бътрúнѣ́це ѡ̂щúндѹсе âсѹ́пра Тѹ́рчилор, шѝ дѹ́пъ бестúта бирѹ́нцъ, кáрѣ пре оўрмъ ла Бългърáдѹ Тѹрчéск ѡ̂ фъкѹ́, дин мѹ́лтеле ѡ̂стенѣ́ле болнъвúндѹсе, шѝ мѹрúнд; кѹм âтръ âлцїй не лъсъ скрис Пéтрѹс Ранзáнѹс â Епúтоме, Індиче к̃ж. ши Тѹ́роци â ѯúса Кáрте, кап н̃ѕ. фѹ́ желúт де тóатъ Крецинзатѣ́ѣ г) Ба ши Махомéт

а) Sibi autem, cum Valachis, nullum certum locum designavit, ut minime turbatis ordinibus, quocunque res et periculum vocaret, accurreret, et nullum destinatum locum tuendo, omnia tueretur. *Callimachus*, ibidem.

б) Erat tunc in regno miles magnanimus, nobili et clara transalpinae gentis de gremio natus, *Ioannes de Hunyad*, homo bellicosus, et ad flectendum arma, dirigendasque res bellicas natus; et sicut piscibus aqua, cervis umbrosas lustrare sylvas, sic illi, armorum bellique expeditio vita erat. *Thurotz* Chronica Hungarorum Part. 4. cap. 30.

в) Hae vero sunt omnes propemodum laudatissimarum gentium origines, inter quas Valachi gentiles sui, minime postremas habent, ut pote quos ab ipsa rerum Domina Urbe Roma oriundos constat: unde nunc quoque sua lingua Romani vocantur, tua ista gens fortitudine praepollens fuit; multorum praestantissimorum Ducum Genitrix, inter quos Ioannes Hunyades Inclyti Mathiae Regis Pater, et illius aetati proximi majores Tui potissimum enituisse feruntur. *Ferdinandus I.* in Diplomate Archi-Episcopo Strigoniensi Nicolao Olaho 23. Novembris 1548. collato.

г) Dominus Comes Bistriciensis, qui tot tantosque, suae juventutis primaevo a tempore bellorum exegerat labores, nondum senectutis aetate demolitus; sed continuo armorum gestamine, curarumque directione fatigatus, et viribus exhaustus; ibidem aegrotavit: paucisque diebus ipsa aegritudine laborans, tandem in oppidum *Zemplen* delatus, in recommendatione Fratris Ioannis de Capi-

Апъра́тъл Тъ́рчилор ѧ́къ ѫ̂з желѝт мо́артѣ лъй Іоа́нн Хъниа́д, мъка́р къ ѣ̆з фост врѫжма́ш, ши къ пъцине зиле ѫ̂наи́нте де мо́артѣ са ла Бългра́дъ Търче́ск ѫ̂л бътъ́се ѫ̂ма́р; ши зичѣ, към се четѣ́ще ла Търоц ѫ̂ Ка́ртѣ май със ѫ̂нъми́тъ, кап ѣ̆ѕ. къ де кънд є̃ лъ́мѣ наз фост съпт стъпънито́рю ѡ̆м ка Іоа́нн Корви́нъ. a)

Шѝ ѫ̂тръто́цй Кра́їй Оўнгъриlор, ка́реле ѫ̂з фо́ст ѫ̂ то́атъ пла́са де лъ́кръри бестѝт, прекъ́м Кра́юл Матіа́с? Чѝ ѫ̂чѣ́ста ѧ́къ нъ нъ́май ѫ̂з фо́ст фію̆ май със лъздатъ́лъй Іоа́нн Корви́нъ: чѝ, прекъ́м скрі́в, Бонфи́нїъс шѝ Ла́чїъс, ѧ́къ се лъздà, къ є̃ Рѡмѫ́н. Немъръмни́т ѫ̂ш фѝ, съ врѣ́ме то́атѣ фа́птеле Рѡмѫ́нилор ѫ̂ле скрі́е, дин ка́ре се десъвлѣ́ще фи́рѣ чѣ̀ бърба́тъ, шѝ витѣ́зъ ѫ̂ нѣ́мълъй Рѡмѫнѣ́ск. Чѝ скъртáрѣ ка́рѣ ѡ̆ ѫ̂м пъ́ѕъ ѫ̂наи́нте, шѝ перистасъ́риле нъ мъ съ́фере ѫ̂мъ ѫ̂делъ́нцѝ ѫ̂ трѣ́бъ ѫ̂чѣ́ста.

Дéчй дин фа́птеле Рѡмѫ́нилор трѣ́бъе ѫ̂ жъдекà дéспре бърто́тѣ Рѡмѫ́нилор, нъ дин кондéюл некъмпъта́тъ́лъй Нота́рїъ ѫ̂лъй Бéла, май пъци́н дин гъ́ра лъй Сѳпафо́ркош Спїо́нълъй лъй Тъ́хътъм. Ба шѝ ѫ̂ кът є̃ пéнтръ ѧ́лцй скрїито́рй ѡ̆рй Грече́щй, ѡ̆рй де а́лте Гѝнте стреи́не,

---

Capistrano, viri Dei, suo salvatori restituit spiritum. Oritur ergo planctus magnus omnem per Hungariam, et quasi cuncta Christianitas, nimio dolore turbata est, dum suum propugnatorem vita functum esse audivit. *Thurocz* citato Libro, cap. 56.

Ingenti, ob tanti viri obitum, dolore atque moestitia affecti sunt, non solum universi Hungari totius populi; sed omnes quoque orbis Christiani nationes. Luxit eum Nicolaus V. Pontifex Maximus, omnisque Romana Curia, quae tam fortem, tamque fortunatum ac pium Christianae Religionis defensorem, amisit. Pontificis jussu, Cardinalium Senatus, ei magnifice persolvit inferias. Ei solemnitati ipse interfui, *Petrus Ranzanus*, Epitome rerum Hungaricarum Indice, 27.

a) Ipse etiam Caesar Mahumetes, quamvis per eundem Dominum Comitem prope suam ante mortem, de sub castro Nandoralbensi praedicto fugatus sit: cum tamen per Georgium, Rasciae despotam, eidem Caesari pro consolatione, mors ipsius Domini Comitis nunciata est; Caesarem eundem, defixo capite, longam per horam subticuisse, seque, quamvis ei inimicus esset, sublationem ejusdem condolere; et seculorum ab initio, hominem sub principe nunquam talem fuisse, ad nuntium dixisse perhibetur. *Thurocz* cit. Lib. cap. 56.

не, бі́не липсѣ́ще а̂ лꙋа̀ а̂мі́нте, ѡ̆аре нꙋ сѫнт де а̂че́а, ка́рїй по́артѣ оўрз а̂сꙋ́пра Рѡмѫ́нилѡр. Кз оўнѡра ка а̂че́цѣ, дꙋ́пз лѣ́цѣ кри́тикз, кѫнд скрі́ꙗ че́ва а̂сꙋ́пра Рѡмѫ́нилѡр, ни́чи́й кꙋ́м нꙋ лисе по́ате кре́де.

Пре оўрмѣ прéц лꙋкрꙋлꙋи́ сокоте́ск а̂ фѝ, ка сѣ скрі́ꙗ а̂чѝ фа́бꙋла чѣ́ пе́нтрꙋ а̂чепꙋ́тꙋл лꙋи́ Їѡа́нн Корви́нꙋ де Хꙋнїа́д, шѝ сѣ ѡ̂ вздéск а̂ фѝ фѣрз де трѣ́кз. Оўнїи а̂декз ка сѣ рѧпѣ́скѣ Рѡмѫ́нилѡр пре оўн ѡ̆м а̂ша̀ минꙋна́т, а̂ ка́реле нꙋ нꙋ́май а̂ Оўнгꙋрилѡр, шѝ а̂ Сѫрбилѡр, чѝ шѝ а̂ то́атѣ Крещинѣта́тѣ Ѣвро́пей а̂й е̂ра пꙋ́сѣ нздѣ́ждѣ, шѝ кꙋи́ а̂сѣ́менѣ а̂ то́атѣ Ѣвр҃ѡпа нꙋ се а̂фла̀ битѣ́з а̂ вѣ́кꙋл а̂че́ла, а̂ѕ стѫрни́т, кз би́не кѣ мꙋ́ма лꙋи́ ӑѕ фост Рѡмѫ́нѣ, да́рѣ Та́тѣ сѣ нꙋ а̂ѕ фо́ст Ромѫ́нꙋл Бꙋ́т, чѝ а̂пѣра́тꙋл Сигисмꙋ́ндꙋс, шѝ а̂ша̀ Їѡа́нн Корви́нꙋ ѡ̆сте фі́ю де па́т нелецꙋи́т. А̂да́wгѣ лѫ́нгѣ а̂чѣ́ста, кз Сигисмꙋ́ндꙋс а̂ѕ да́т фѣ́тей а̂чей Рѡмѫ́нѣ, Ѣлисаве́тей оўн и̂не́л, ѕикѫ́нд: кз де ба на́ше фечо́р сѣ ви́нѣ кꙋ фі́юл шѝ кꙋ фра́теле е̂й ла дѫ́нсꙋл. Шѝ вени́нд а̂ ка сѣ мѣ́ргѣ, дꙋ́пз поръ́нкѣ, ла Сигисмꙋ́ндꙋс а̂преꙋ́нѣ кꙋ фра́теле е̂й, шѝ кꙋ прꙋ́нкꙋл, а̂ѕ попоси́т ла ѡ̂ пѫдꙋ́ре, оўнде дꙋкѫ́ндꙋсе фра́теле е̂й, ка сѣ стрѫ́нгѣ лѣ́мне, пе́нтрꙋ ка сѣ фа́кѣ со́ра лꙋи́ че́ва де мѫнка́ре, шѝ депѣртѫ́ндꙋсе шѝ Ѣлисаве́та, по́ате пе́нтрꙋ ка сѣ а̂дꙋ́кѣ ӑпѣ, де́де прꙋ́нкꙋлꙋи́ май сꙋ́с ѕи́сꙋл и̂не́л, ка жꙋкѫ́ндꙋсе кꙋ е̂л, сѣ нꙋ плѫ́нгѣ, кѫнд ѡ̆тѣ, слобозѫ́ндꙋсе оўн ко́рб ӑпꙋ́кѣ дела прꙋ́нк и̂не́лꙋл, шѝ ѕбꙋрѫ́нд се пꙋ́се пре оўн рам де копа́ч: прꙋ́нкꙋл плѫнгѫ́нд прѝнсе а̂ стригà пре мꙋ́мѣга, ка́рѣ кꙋрѫ́нд бени́нд лꙋи́ а̂рѣтà прꙋ́нкꙋл пре ко́рб че стà пре рам кꙋ и̂не́лꙋл а̂ гꙋ́рѣ. А̂тра́чѣ а̂жꙋнгѫ́нд а̂чѝ шѝ фра́теле Ѣлиса́ветей, а̂ лꙋи́ спꙋ́се а̂тѫмпла́рѣ, ѡ̆рѣ фра́те сѣ а̂пꙋкѫ́нд ӑркꙋл сѫцетѣ́ ко́рбꙋл, кѫт лда́тѣ кѣзѣ́ кꙋ и̂не́лꙋл жо́с. А̂чѣ́стѣ а̂пена́ре а̂ фа́бꙋлей кꙋ и̂не́лꙋл нꙋ де а̂йрѣ а̂ѕ лꙋа́т и̂зко́р, фѣрз кз фами́лїа лꙋи́ Їѡа́нн Корви́нꙋ, пре кꙋ́м шѝ е̂л ӑѕ а̂бꙋ́т семн де немешꙋ́г, ко́рбꙋл кꙋ и̂не́лꙋл а̂ гꙋ́рѣ. А̂чѣ́стѣ фа́бꙋлѣ, кꙋ́м кз Їѡа́нн Корви́н а̂ѕ фо́ст фі́ю лꙋи́ Сигисмꙋ́ндꙋс, а̂трѣ ӑлцїй ѡ̂ оўр-

мѣ́ѕѣ

мѣзъ Гаспарꙋс Хѣлтан, Михаел Неандер, Іакѡвъ Вѣингартнер, Слански, Христ. Манлїꙋс, Іѡаннес Харвѣствс, Іѡахимꙋс Кѫрїꙋс, Врасмꙋс Франциски.

Ачѣстъ фабꙋлъ акѫм Оѫнгꙋрїй чей ацелепцій, ши юбитор де адевър нимїй кѫм нꙋ ѡ кред, ши а Оѫниверситатѣ Оѫнгꙋрѣскъ дела Пѣща Даскалїй Исторїей ѡ вдѣск де минꙋнъ, ши мъртꙋрисѣск къ Іѡанн Корвинꙋ де Хꙋнїад аꙋ фост ши де Татъ ши де мамъ Ромжн. Гєѡргїꙋс Прай Анналиста Оѫнгꙋрѣск атрꙋ ачѣста кип адеверѣзъ а Анналеле Краилор Оѫнгꙋрѣцій, Партѣ ї. Картѣ ї. ла анꙋл 1456. кѫмкъ Іѡанн Корвинꙋ нꙋ аꙋ фост фіїѡ ал апъратꙋлꙋй Сигисмꙋндꙋс: Бонфинїꙋс а Декадѣ ї. Картѣ д. ши Тимон а Пꙋрпꙋра Панноній фоаѥ аї. скрїꙋ къ Хꙋнїад аꙋ фост а нѫмърꙋл славжиторидор чѣлор де кꙋрте ла Димитрїе Вископꙋл дела Загравїа: ѫръ Димитрїе аꙋ цинꙋт скаꙋнꙋл Вископіей дела Загравїа дин анꙋл 1375. пънъ ла анꙋл 1379. прекѫм бине вздѣще Керцелих а Исторїа Загравїей ла фаца 135. Ашà даръ Хꙋнїад атрꙋ анїй 1375 ши 1379. ка чѣл май пꙋцин съ зик, аꙋ фост де ві анй, ши ашà аꙋ фост нъскꙋт ла анꙋл Домнꙋлꙋй 1368. саꙋ кꙋ пꙋцин дꙋпъ ачѣа. Дѣспре алтъ парте се щіе дин Кроника лꙋй Бартосїꙋс ла Геласїꙋс Добнер, Скрїторїю де пре ачѣашй врѣме, кѫм къ Сигисмꙋндꙋс атрꙋ ачѣлашй ан 1368. саꙋ нъскꙋт: ашà даръ Хꙋнїад аꙋ де ѡ вжрстъ аꙋ фост кꙋ Сигисмꙋндꙋс, аꙋ кꙋ трей саꙋ патрꙋ анй май мик. a)

Дмн-

a) Bonfinius loco cit. et Timon in purpura Pann. f. 11. scribunt Hunyiadem apud Demetrium Zagrabiensem Episcopum in epheborum numero fuisse, tenuit autem Demetrius Cathedram Zagrabiensem ab anno 1375 ad annum 79. ut Reverendis. et Cl. Kerczelich in hist. Zagrab. pag. 135. ex instrumentis rite conficit. Itaque Hunyiades intra annos 1375 et 79. ut minimum dicam fuerit annorum 12. proinde natus anno Christi 1368. aut paulum post. Constat autem ex Chronico Barthosii apud Cl. Gelasium Dobner auctoris supparis, Sigismundum eodem anno 1368. natum esse: igitur Hunyiades aut aequalis Sigismundo fuit, aut 3. quatorve annis minor. *Georgius Pray*, Annales Regum Hungariae, Parte 3. Libro 3.

Ла́нгъ ачѣ́сте, де ар фи́ фо́ст Іоа́нн Корви́нъ фі́ю лъй Сигисмъ́ндъ, не авжнд Сигисмъ́ндъ алт фечо́р, ши́ фі́инд ѫм фо́арте да́рник, ар фи́ дърви́т а́лте мошії ма́рй, нъ лар фи́ лъса́т къ ачѣ́ пъци́нъ дела Хъніа́д, към зи́к ако́м Ромжнїй Хинедоа́ръ; ба а́р фи́ ста́т съ ла́капъ дъпъ мо́артѣ лъй Кра́ю ла цѣ́ра Оу́нгурѣ́скъ. Ши́ апо́и се повестѣ́ше, къ фі́инд Іоа́нн Корви́нъ ла цѣ́ра немцѣ́скъ къ Сигисмъ́ндъ, ла оу́н ѫспъц жъкжнд Іоа́нн Корви́н, то́ци се оу́ита́ ла да́нсъл, ши́ ла лъда́ към ци́ жъка́ де би́не, ы́ръ Сигисмъ́ндъ писмъ́инд пе́нтру ла́уделе ачѣ́ле ма́рй, зи́се че́лур че ла лъда́: съ нъл май ла́уде атжта. Де́чи де ар фи́ фо́ст фечо́р лъй Сигисмъ́ндъ, май бжрто́с сар фи́ бъкура́т, къ а́ре фечо́р аша́ але́с. Пре оу́рмъ съмнъл ачѣ́л де немешу́г: ко́рбъл къ и́нѣл ла гу́ръ, нъ Іоа́нн ас ла́чепу́т ла́тжю ал авѣ́, чи ши́ май наинте де е́л лау а́бу́т фамі́лїа лъй, пре към кїа́р се спу́не ла Дипло́ма, ка́рѣ ѫъс да́т Кра́юл Ладисла́ъс кжнд ас фъкъ́т пре Іоа́нн Корви́н де Хъніа́д Ко́мис Би́стрицей.

Ар у́нкъ ла́противъ оу́нїй, зикжнд: къ де ар фи́ фо́ст Іоа́нн Корви́нъ де ѫ бжрстъ къ Сигисмъ́ндъ; кжнд ас бътъ́т май пре оу́рмъ пре Тъ́рчй ла Бългра́дъ Търчѣ́ск, ар фи́ фо́ст де 89, де а́ни. Чи нъ се по́ате крѣ́де, ѫм де бжрстъ аша́ вѣ́кїе съ фи́ пътъ́т пъртà ръсбо́ю. Ла ка́рѣ ръспу́ндем, къ май сжнт бърба́ци ка ачѣ́а, ка́рїй ла адж́нчй бътржнѣ́це ас пъртат ръсбо́ю. Де оу́нде бине зи́че Пра́й ла ло́кул май сас лъзмна́т, къ май де а крѣ́де ы́сте, къ Іоа́нн Корви́нъ де Хъніа́д съ фи́ пътъ́т ла бжрста ачѣ́а ста́ ла́противъ тъ́рчилур, де кът съ фи́ фо́ст фі́ю дин цїнто́аре а лъй Сигисмъ́ндъ че́лъй де бжрстъ а́къ нъ де трей а́ни.

S. S.

a) Nec quidquam pro adversariorum sententia facit, quod Hunyiadem, si conjectura nostra locum habet, cum diem extremum obiit, oportuit fuisse annorum 89. Veri enim est similius, virum ea aetate Turcis resistere potuisse, quam Sigismundi nondum triennis ex concubina filium fuisse. *Ibidem.*

BIBLIOTECA CENTRALA „ASOCIATIUNEA"

§. ξ.

Цѣлѹ ѧѹ фóст Рѡмѫ́н, шѝ Дóмн витѣ́ѕ.

Ѣнгел, кѫнд ѣ́ вóрѣѕ дѣ́спре Рѡмѫ́нй, ка сѫ ширѣ́ѕе мѫрúрѣ Рѡмѫ́нилѡр; шѝ ѧ́ пáпѹрѕ кáѹтѫ нóд. Кѫ че лѹ́крѹ май лѫмѹрúт, шѝ май нѣ́тед пóате фѝ, де кѫт кѫ Цѣ́лѹ, Дóмнѹл сѫѹ Дѹ́ка Рѡмѫ́нилѡр чéлѡр дин Ѧрдѣ́л, кáреле се бѫтѹ́ кѹ Оўнгурїй, кѫнд ѧ́трăрѕ ѣ́й ѧ́тѫ́ю ѧ́ Ѧрдѣ́л, ѧѹ фóст Рѡмѫ́н ѧнѹ́ме, шѝ нѹ де ѧ́лтѫ вúцѫ? Ши тóтѹшй Ѣнгел ѧ́ де мѹ́лте ѡ̆рй помени́та лѹй Ѧпендúче §. ѧ̄. зúче, кѫ ѣ́л ѧ̆ре ѧдоа́лѫ, ѡ̆ре фóстаѹ Цѣ́лѹ Прúнцип Рѡмѫнéск, ѧѹ Бѹлгъре́ск. Нúче нѹ ѧдѹ́че нúчй ѡ̂ прúчинѫ ѧ́ ѧдоа́лей сáле мѫкáр нѫлѹчúтѫ дáкѫ нѹ ѧдевърáтѫ. Лѹ́крѹ кáре ѣ́ май де немúка!

Чѝ сфѫтуúм пре Дѹмнѣлѹй Ѣнгел, ка сѫ май читѣ́скѫ ѡ̂дáтѫ пре май сѹ́с лѫѹдáтѹл Нотáрїѹ ѧлѹй Бéла, кѫрѹ́ѫ нúмене дóарѕ нѹй дѫ ѧтѫ́та крецѫмѫ́нт, пре кѹ́м Ѣнгел. Сѫ читѣ́скѫ, зисéй, кáпѹл кѫ. оўнде ѧчѣ́сте кѹвúнте сѫнт: „ Оўнде Цѣ́лѹ ѡ̆ре кáреле Рѡмѫ́н цинѣ́ Домнíа “. а) шѝ ла кап кѫ. „ Ѣшѝ ѧсѹ́пра лѹй Цѣ́лѹ Дѹ́ка Рѡмѫ́нилѡр ”. б) Пóате фѝ врѡ оўмѣрѕ де препу́с, кѫ Цѣ́лѹ сѫѹ сѫ нѹ фѝ фóст Рѡмѫ́н, сѫѹ сѫ фѝ фост Прúнцип Бѹлгъре́ск, шѝ нѹ Рѡмѫнéск?

Ѧтрѹ ѧчéлашй §. ѧ̄. зúче, кѫ Цѣ́лѹ ѧѹ фост ѡ̂м бечúсник. Чѝ Дóмнѹл сѫѹ Крáюл ѧчéла, кáреле ѧсѹшй кѹ кáпѹл сѫѹ ѡ̆ѥе ѧсѹ́пра протúвничилѡр, шѝ ѧпреу́нѫ кѹ ѧрмáшїй сѫй се ѡ̂ѱѣ́ше пентрѹ цѣ́рѫ, шѝ пéнтрѹ сѹпу́шїй сѫй пѫнѫ ла ѡ̂ пикътýрѫ де сúнце, ѡ̆ре кѹвúнесе сѫсе зúкѫ ѡ̆м бечúсник, тóкма де сар шѝ ѧтѫмплà сѫ пїáрдѫ рѫсбóюл, кáрѣ мѹ́лтѡр Харничй сѫѹ ѧтѫмплáт ѧ́ лу́мѣ ачѣ́ста? Ѧша Цѣ́лѹ, пéнтрѹ кѫ нúчй оўн препу́с нѹ ѧвѣ́ де нѫѹлúре протúвникѫ, негътúт, кѹ пуцúнй ѡ̂стáшй ѧсу́пра прѣгътúцилѡр, шѝ пре фѹ-

рúш

а) Ubi Gelou quidam Blachus dominium tenebat. *Notarius* cap. 24.
б) Egressus est contra Gelou Ducem Blacorum. *Idem* cap. 26.

ри́ш ѧ̂трацилѡр ѧ̂ ѧ̂рдѣ́л противничи́й, ѧ̂сѹ́шѝ кѹ ка́пѹл сѫ́ ѣ̄шѝ ла рѫсбо́ю. Ни́че ѧ̂лтми́нтрѣ, фѫрѫ витежѣ́ще ѡ̂ши́ндѹсе ѧ̂колѡ̀, оў́нде ѧ̂л ѧ̂жѹ́нсерѫ противничи́й ѧ̂рма́шѝ, ѧ̂копери́т де сѫ̣е́цилѣ Оў́нгѹрилѡр чѣ́ле ѧ̂сѹ́пра лѹ́й дескърка́те кѫ̀ѕѹ̀ мо́рт Цѣ́лѹ. Ѡ̂ши́ндѹсе витежѣ́ще, ѕисе́й, кѫ̀ѕѹ̀ Цѣ́лѹ. Кѫ де лар фѝ принс ві́ѕ Оў́нгѹрїй ѧ̂ фѹ́гѫ, нѹ ѣ̄ ѧ̂дома́ѧ, кѫ нѹ кѹ ѧ̆́лтѫ мо́арте май бла́ндѫ ѡ̂р фѝ пѹ́с сфършѝ́т, чѝ лар фѝ спа̂нѕѹра́т дѹ́пѫ да́тина лѡр, прекѹ́м спа̂нѕѹра́сѣ пре Лабо́рци Дѹ́ка Скла́вилѡр чел дин четаѧ́тѣ Хѹнг, кѫнд фѫ̣и́нд дипаи́нтѣ Оў́нгѹрилѡр кѫтрѫ четаѧ́тѣ Зе́млѹ ѧ̂жѹнгѫ́ндѧ кѹ фѹ́гѫ, ѧ̂л прѝнсерѫ ѧ̂ дрѹ́м, кѹ́м спу́не Нота́рїѹл ла кап ї҃г. а) ве́ѕѝ май сѹ́с §. ѣ̄.

§. ї҃.

ѧ̂лѣ́церѣ лѹ́й Тѹ́хѹтѹм спре Домні́а Рѡмѫ́нилѡр ѧ̂ ѧ̂рдѣ́л.

Ѣ̄нгел ѧ̂ Апенди́чѣ са чѣ́ де́спре ѧ̂чепѹ́тѹл Ромѫ́нилѡр §. 9. ѕи́че, кѫ Рѡмѫ́нїй дин бу́нѫ бо́а са дѫнд мѫ́на, нѹ ѧ̂сѣ́мене лѫгѫтѹ́рѫ фѫбу́рѫ, чи пре Тѹ́хѹтѹм Оў́нгѹрѹл Ѧ̂рхїстрати́г Домн шїе шил ѧ̂лѣ́серѫ. б) Ка кѫнд ѧ̆́декѫ Рѡмѫ́нїй нѹ ѧ̂ша̀ сар фѝ сѹпу́с лѹ́й Тѹ́хѹтѹм, прекѹ́м до́арѫ сѹпу́шѝ е̂ра̀ Оў́нгѹрїй, ѧ̆́декѫ ка ни́ще четѫцѣ́нѝ, ши ѧ̂й Па́трїей фїй, чѝ ка кѫнд сар фѝ дат кѹ то́тѹлѹ́й тот ро́бѝ. Нѹ ѧ̆́лта, ми се па́ре, ѧ̂л фѣ́че пре Ѣ̄нгел ѧ̂ се сѹрѹпа̀ ла ѧ̂ча́стѫ рѫтъчи́ре, фѫрѫ и̂де́а, сѫ ѧ̂кипѹи́рѣ, ка́рѣ ѣ̄ ѧ̂кѹ́м ѧ̂ цѫ́риле ѧ̂чѣ́стѣ де́спре

---

a) Tunc comes ejusdem castri nomine *Loborcy*, qui in lingua eorum *Duca* vocabatur, fuga lapsus, ad castrum *Zemlum* properabat, quem milites ducis persequentes, juxta quemdam fluvium comprehendentes, laqueo suspenderunt in eodem loco. Et a die illo, fluvium illum vocaverunt sub nomine ejusdem *Loborcy*. *Notarius Belae* cap. 13.

b) Sponte sua dexteram dantes, non aequale foedus inierunt, sed *Tuhutum* belli ductorem Hungarum, *dominum sibi elegerunt*. *Engel* de Origine Valachorum Appendix §. 9.

пре 'нѹмеле, Домн. Ѧи́чи́й то́цѝ а̑че́а, ка́рїи а̑ѕ а̑ мошїиле са́ле сѹпѹ́шѝ славжито́рѝ, че се кїема̀ майнаинте їшба́цѝ, ши ле да́ѕ лор зи́ле де лѹ́крѹ пре́сте а̑нн, се нѹме́ск До́мнѝ сѹпѹ́шилор а̑че́лора. Де оу̑нде а̑тжица̀ До́мнѝ сжнт а̑цѣ́рѕ, ка́цѝ стѕпжнѝ се нѹ́мѕрѕ, ка́рїи а̑ѕ ѿамени де а̑че́а а̑ мошїиле са́ле, че ле лѹ́крѕ лор спре пѧтѝрѣ кѫшигѹлѹѝ, кѹ ка́реле се хрѕне́ск дин мошїиле стѕпжнилор а̑че́лора. Ѣ̑рѕ а̑ зи́леле лѹѝ Тѹхѹтѹм Ромжнїѝ пре ни́мене а̑лтѹл нѹл кїема Домн; фѕрѕ си́нгѹр пре а̑че́ла, ка́реле е̑ра̀, а̑пѕра́т, Кра́ю, Прѝнцип, Дѹ́ка, кѹ оу̑н кѹвжнт, ка́реле е̑ра̀ Кѕпете́нїе цѕрїи, сау а̑пѕрѕцїей. Ѧче́ла ѿбичѣ́ю пѕнѕ а̑ вѣ́кѹл но́стрѹ а̑ѕ рѕма́с ла Ромжнѝ а̑ Молдо́ва ши а̑ цѣ́ра Ромжнѣ́ск, ка ни́мене а̑лтѹл сѕ нѹ се кїе́ме, Домн, фѕрѕ во́дѕ дин Бѹкѹре́щѝ, ши во́дѕ дин Ѣ̑шѝ, а̑декѕ Прѝнципѹл цѕрїи Ромжнѣ́щѝ, ши Прѝнципѹл Молдо́вей. А̑трѹ а̑че́лашѝ кип е̑ра̀ ши Цѣ́лѹ а̑ Ардѣ́л Ромжнилор Домн, прекѹ́м се вѣ́де дин Нота́рїѹл, кап к̄ѕ. оу̑нде зи́че, кѕ а̑тѹ́нчѝ Лѕкѹито́рїи Цѕрїи вѕзжнд мо́артѣ До́мнѹлѹѝ сѕѹ а̑ лѹѝ Цѣ́лѹ, дин бѹ́нѕ во́м лор, кѹ да́рѣ де мжнѕ, шил а̑лѣ́серѕ ло́рѹшѝ Домн пре Тѹхѹтѹм. Ни́че а̑лтми́нтрѣ ша́ѹ а̑ле́с Ромжнїѝ ло́рѹшѝ Домн пре Тѹхѹтѹм, де кѹм а̑вѹ́се Домн пре Цѣ́лѹ, а̑декѕ, Кѕпете́нїе, сау Дѹ́ка. Кѕ ни́чѝ ди́нтрѹ а̑лт а̑дѣ́мн се плека́рѕ Ромжнїѝ а̑шѝ а̑лѣ́це лор Домн пре Тѹхѹтѹм, фѕрѕ кѕ Цѣ́лѹ, пре ка́реле пѕнѕ а̑чѝ лаѹ а̑вѹ́т Домн, мѹрѝ. а) Ди́нгѕ а̑чѣ́стѣ, а̑ѕ нѹ ши лѹѝ Тѹхѹтѹм а̑ѝ е̑ра̀ До́мн Ѣ̑рпад дѹ́пѕ мѕртѹриси́рѣ Нота́рїѹлѹѝ, кап к̄д? б) Ѧѕ да́рѕ пе́нтрѹ а̑че́а вей зи́че, кѕ Тѹхѹтѹм фѹ ро́б лѹѝ Ѣ̑рпад, сау ка оу̑нѹл ди́нтрѕ а̑че́а, ка́рїи да́ѹ зи́ле де лѹ́крѹ а̑ цѕриле До́мнилор, сау стѕпжнилор сѕѝ?

Маѝ

а) Tunc habitatores terrae videntes mortem domini sui, sua propria voluntate dexteram dantes, dominum sibi elegerunt Tuhutum. *Notar.* cap. 27.

б) Tuhutum - - coepit ad hoc anhelare, quod si posse esset, per gratiam Ducis *Arpad* domini sui, *terram ultra silvanam* sibi et suis posteris acquireret. *Notarius*, cap. 24.

Май кїа́р се лзмꙋрѣ́ще а̂че́ста дин а̂лѣ́церѣ лꙋй я̆лмꙋс спре стъпжни́рѣ Оўнгꙋрилшр, ка́рѣ ѡ̂ спꙋ́не Нота́рїꙋл ла кап ѣ̄. оўнде скрїе, кꙋм Оўнгꙋрїй дин бꙋ́нъ во́м лшр я̆шй а̂лѣ́серъ ло́рꙋшй Дꙋ́къ ши Порончито́рїю пре я̆лмꙋс, ши а̂й жꙋра́ръ лꙋй креди́нцъ. а) А̂трꙋ а̂че́лашй ки́п Рѡмжнїй дин бꙋ́нъ во́м лшр а̂лѣ́серъ пре Тꙋ́хꙋтꙋм фъръ ни́чй ѡ̂ ѡ̂секи́ре ӑ́лта, де кꙋм фъкꙋ́се Оўнгꙋрїй кꙋ я̆лмꙋс, фъръ къ Рѡмжнїй фїи́нд Крещи́нй нꙋ а̂ꙋ а̂трѧ́ит жꙋрꙋмжнтꙋл кꙋ вѫрса́рѣ сжнюрилшр са́ле дꙋ́пъ ѡ̂бичѣ́ю чел пъгжне́ск а̂л Оўнгꙋрилшр, чй дꙋ́пъ да́тина са чѣ вѣ́кїе лжнгъ жꙋрꙋмжнт дѣ́деръ мжна, ши, фъръ къ Рѡмжнїй дѣ́деръ лꙋй Тꙋ́хꙋтꙋм Ти́тꙋлъ де Домн дꙋ́пъ ѡ̂бичѣ́ю че а̂вѣ̂ а кїема̀ пре Кънпетенїа Цъ́рїй, Домн, ы̆ръ нꙋ ти́тꙋлъ де Дꙋ́къ ши де Порончито́рю, кꙋм фъкꙋ́се Оўнгꙋрїй кꙋ я̆лмꙋс дꙋ́пъ ѡ̂бичѣ́ю лшр.

А̂ша̀ ши лꙋй Ӑрпад, кжнд се фъкꙋ́ Кънпетенїе Оўнгꙋрилшр, кꙋм скрїе Нота́рїꙋл ла кап ѓї. а̂й жꙋра́ръ креди́нцъ Оўнгꙋрїй то́цй. б) А̂сѣ́менѣ лꙋй Зꙋлтꙋс ѵинерꙋлꙋй лꙋй Менꙋморꙋ́т Рѡмжнꙋлꙋй, кꙋм ла кап ѣ̄в. скрїе Нота́рїꙋл б) А̂ то́кма ши лꙋй То́ксꙋн непо́тꙋлꙋй лꙋй Менꙋморꙋ́т, кꙋм не лѫсѫ̀ мъртꙋриси́т ла кап ѣ̄з. Нота́рїꙋл. г)

Дела ка́ре нѣ́м, къ́те а̂би́нсеръ пре а̂чѣ́ле времй Оўнгꙋрїй, а̂ꙋ пофти́т жꙋрꙋмжнт? сав пре ка́ре нѣ́м а̂ꙋ сѳфери́т, ка дин бꙋ́нъ во́м са сѫ́шй а̂лѣ́гъ дѝнтрꙋ Кънпита́нїй Оўнгꙋре́шй кꙋ да́рѣ де мжнъ, Домн,

а) Libera voluntate, et communi consensu VII. virorum elegerunt sibi ducem ac praeceptorem in filios filiorum suorum usque ad ultimam generationem, *Almum* filium *Ugek*, et qui de ejus generatione descenderent. - - Pro *Almo* duce more paganismo fusis proprius Sangvinibus in unum vas, ratum fecerunt juramentum. *Notarius* cap. 5.

б) Inito consilio, et accepto juramento omnium suorum, dux *Almus* ipso vivente, filium suum Arpadium, ducem ac praeceptorem constituit. Et vocatus est *Arpad* Dux *Hungariae*, et ab *Hungu* omnes sui milites vocati sunt *Hunguari* secundum lingvam alienigenarum. *Notar.* cap. 13.

в) Dux Arpad accepto juramento Primatum et Militum *Hungariae* filium suum *Zultam* Ducem, cum magno honore elevari fecit. *Notarius.* cap. 52.

г) Dux Zulta duxit filio *Tocsun* uxorem, de terra *Cumanorum*, et ipso vivente accepit juramentum suorum nobilium, et filium suum *Tocsun* fecit Ducem ac Dominatorem super totum Regnum Hungariae. *Notarius* cap. 57.

сав кѫ ѡ҃рй че тѝтѫлъ де Кепетѐнїе? Л҃ мѝжлокѫл лѫмѝней чѣ҃й де ѧмїа҃ъ зѝ да́ръ врѣ҃ сѫсе ѧ҃тѫнече, ши врѣ҃ съ ѡ҃рѣ҃скъ, ѡ҃рй ка́реле нѫ вѣ҃де дин перистасѫриле чѣ҃ле скрѝсе де Нота́рїѫл лѫй Бе́ла, кѫм къ Рѡмѫ́нїй нѫ ѧ҃лтмѝнтрѣ҃ шаѫ ѧ҃ле́с ло́рѫшй пре Тѫ́хѫтѫм, де кѫм Оу҃нгѫрїй шаѫ ѧ҃ле́с ло́рѫшй Кѫпетѐнїе пре Л҃лмѫс, сав пре Арпа́д, ши чѣ҃м ла́лцй. Чй Оу҃нгѫрїй нѫ ѣ҃ѫ ѧ҃ле́с пре ѧ҃чѣ҃шѣ҃, ка е҃й съ ле фїе лѡр ро́бй, кѫм сѫнт ѡ҃ѫменїй чей дин мошѝле до́мнилѡр чѣ҃лѡр дин цѫ́рриле ѧ҃чѣ҃стѣ҃. Л҃фа́ръ де то́атъ ѧ҃до́ѫла да́ръ ѣ҃сте, къ кѫ ѧ҃ле҃церѣ҃ лѫй Тѫ́хѫтѫм ни́чй ѡ҃ скимба́ре нѫ сав фъкѫ́т ѧ҃трѫ къдинцеле Рѡмѫ́нилѡр Л҃ Ардѣ́л, чи нѫ́май Л҃ ло́кѫл До́мнѫлѫй чѣ́лѫй морт шаѫ ѧ҃ле́с ло́рѫшй Рѡмѫ́нїй Домн, сав Дѫ́ка ши Кѫпетѐнїе пре Тѫ́хѫтѫм, кѫт, прекѫ́м Цѣ́лѫ фѫсѣ҃се Рѡмѫ́нилѡр Домн, сав Дѫ́ка, ѧ҃ша҃ де ѧ҃чй Л҃наѝнте ле фѫ́ Рѡмѫ́нилѡр До́мн, сав Дѫ́ка, Тѫ́хѫтѫм; ши прекѫ́м лѫй Цѣ́лѫ, ѧ҃ша҃ ши лѫй Тѫ́хѫтѫм фѫ́ръ Рѡмѫ́нїй сѫпѫ́шй политичѐшй, ѣ҃ръ ни́чѣ де кѫм ѧ҃лт фѣ́лю.

Де́чй Тѫ́хѫтѫм се фѣ́че Домн; сав Прѝнцип, ѣ҃декъ Кръишѡ́р Рѡмѫ́нилѡр Л҃ Ардѣ́л, ши дѫ́пъ дѫ́нсѫл лѫ́нгъ Фамѝлїа лѫй рѫмъсѐ ѧ҃чѧ́стъ Домнїе́, кѫт прекѫ́м Тѫ́хѫтѫм, ѧ҃ша҃ ши чѣ́м ла́лцй дѫ́пъ дѫ́нсѫл, дин сѫ́нцеле лѫй пре рѫнд фѫ́ръ До́мнй сав Кръишо́рй Рѡмѫ́нилѡр Л҃ Ардѣ́л, пънъ ла Цюла чел мик, пре ка́реле Л҃вингѫ́ндѫл Сфѝнтѫл Стѣ́фан Кра́юл Оу҃нгѫрилѡр, ка́реле Л҃тѫ́ю ѧ҃шезѫ҃ Л҃пъръцїѫ́ Оу҃нгърѣ́скъ, Л҃шй сѫпѫ́се шїе Ардѣ́лѫл, ши пре Рѡмѫ́нїй чей дин Ардѣ́л; ши ѧ҃ша҃ ѧ҃липѝнд лѫдѫ́тѫл Стѣ́фан Ардѣ́лѫл лѫ́нгъ цѣ́ра Оу҃нгърѣ́скъ, ѧ҃тѫ́нчй Л҃шй пїердѫ́ръ Рѡмѫ́нїй Л҃ Ардѣ́л Домнїѧ́. Нота́рїѫл кап. кѳ. кѯ. a)

Де

a) *Terram ultra silvanam*, posteritas *Tuhutum* usque ad tempus S. Regis *Stephani* habuerunt, et diutius habuissent, si minor *Gyla* cum duobus filiis suis *Bivia* et *Buena*, Christiani esse voluissent, et semper contrarie Sancto Regi non fuissent, ut in sequentibus dicitur. *Notar.* cap. 24.

Tuhu-

Де ѡарѫ че ѡстáшїй âчéй Оуѫгурéцій âлúй Áрпад, кѫ â кърора âжутóрю âкъпѫ Тúхутум ла Ардéл, ка, дúпъ âгъдúнца лúй Áрпад, сúшй кѫцúце лúшй цéрѫ, нéмúка нѫ сав âместекáт ла âлéцерé лúй Тúхутум, ка сѫ рмáнѫ éл Домн â Ардéл, нúче нúй журáрѫ лúй крединцѫ, прекúм âз фъкúт лъкуиторїй, мъкáр кѫ дáтинѫ éрà ла Оуѫгурй, ка ши ѡстáшїй кѫ чéм лáлцій сѫ жóаре нóулúй Домн сав Дúкѫ крединцѫ, прекúм се вéде дин Нотáрїул лúй Бéла, кап ѭѳ. âкáрѫм кѫвúнте скрúсе сѫнт май сус сúпт слóва, Б; нѫ фърѫ брéме âтребáре се пóате âчì фáче, ѡаре âчéй ѡсташий Оуѫгурéцій рмáсав âчì â Ардéл кѫ Домнул Рѡмáнилѡр Тúхутум, âз сав âтóрс ла Домул сѫ Áрпад Дúка Оуѫгурилѡр.

Кѫ âдевърáт, де вом лúà âмúнте, ла âпрежурúриле Оуѫгурилѡр чéле де âтúнчй, нѫ се пóате крéде âчéй ѡстáшй витéжй Оуѫгурéцій сѫ фì рмáс кѫ Тúхутум â Ардéл. Нúмай âтúнчй â трáсѫ Оуѫгурїй â Панноúїа, кѫ кáцій Домнй, ши кѫ кáте гúнте тáрй, пéнтрѫ ка сѫ кѫприндѫ тóатѫ Панноúїе, ши кѫ статорничíе сúсе âшéзе â â, âвé âсе бáте Оуѫгурїй? Кѫ Дúка Меѫморúт, кѫ Дúка Салáнѫ, кѫ Бúлгарїй, кѫ Грéчїй, кѫ Макидонéнїй, кѫ Дúка Глад, ши кѫ âлцїй. Де оуѫнде âцелепчúнé, ши âнаúнте видéрé лúй Дúка Áрпад âл Оуѫгурилѡр нѫ сѫферé, ка âчéй витéжй âрмáшй, кáрїй фъсéсе сúпт повáца лúй Тúхутум, сѫ фíе деспърцúцій, ши депъртáцій де чéм лáлтѫ ѡасте Оуѫгурéскѫ, кѫ âтáта май вѫртóс, кѫ âсéменé é âдевърáлúй, кѫм кѫ âчéм éрà чéй май витéжй âтрѫ тóцій Оуѫгурїй. Вéдесе âчáста

де

Tuhutum vero, a die illo terram illam obtinuit. Tuhutum vero genuit *Horcam*, *Horca* genuit *Geulam* et Zubor. Geula genuit duas filias, quarum una vocabatur *Caroldu*, et altera *Saroltu*, et Sarolt fuit mater S. *Regis Stephani*. Zumbor vero genuit *minorem Geulam* patrem Buc et Bucne, tempore cujus S. *Rex Stephanus* subjugavit sibi *terram ultra silvanam*, et ipsum *Geulam* vinctum in *Hungariam* duxit, et per omnes dies vitae suae carceratum tenuit, eo, quod in fide esset vanus, et noluit esse Christianus, et multa contraria faciebat *S. Regi Stephano*, quamvis fuisset ex cognatione matris suae. *Notarius*, cap. 27.

де ăколѡ, кѫ мергѫнд ăчѣм кѫ Тѣхутѫм ă Ардѣл, се ĭспити чѣм лăлтѫ ѫăсте Оуѫнгурѣскѫ сѫпт повăца лăй Тосѫ ши ă лăй Зоболсѫ сѫ бăтѫ пре Менѫморѫт фѫрѫ де ărмăшiй чей кѫ Тѣхутѫм, чи фѫ бѫтѫтѫ ănапой дела Криш де ărмăшiй лăй Менѫморѫт, кѫм ла кап ки. скрiе Нотăрiăл a)

Лѫнгѫ ăчѣстѣ, кѫнд сăѫ ătѫмплăт оуѫндева кѫ брăн Кѫпитăн Оуѫнгурѣск сѫ рѫмѫнѫ ши ѫăменiй, кăрiй мерсѣсе кѫ Кѫпитăнăл, сѫ рѫмѫнѫ ăколѡ, ѯисей, деспѫрциций де глоата Оуѫнгурѣскѫ чѣ мăре, нѫ липсѣще Нотăрiăл лăй Бела ă ăсѫмнă, кѫм кѫ ăчей ѫăменй ăѫ рѫмăс ăколѡ, ши нѫ сăѫ май ătорс ла Оуѫнгрiй сăй. Ăшă скрiе ла кап мѯ. кѫ ѫăменiй, кăрiй мерсѣсе кѫ Зăрдѫ че се ăсѫрѫ ă цѣра Гречѣскѫ, ăколѡ ăѫ рѫмăс ши дăпѫ моартѣ лăй Зăрдѫ. б) Де ѫăрѫ че дăрѫ Нотăрiăл нѫ скрiе, ăчей ѡстăшй Оуѫнгурѣщй, кăрiй сѫпт повăца лăй Тѣхутѫм сăѫ бѫтѫт кѫ Рѡмѫнiй, сѫ фй рѫмăс ă Ардѣл; ѫiсте ă крѣде, кѫ, ăшеѯѫндусе Тѣхутѫм Домн Рѡмѫнилѡр ă Ардѣл, ĕй сăѫ ătорс ла Домнăл сăѫ Ăрпад Дăка Оуѫнгурилѡр. Ба ши ăчѣм нѫ де оуiтăт довăдѫ ѫiсте, кѫм кѫ ѡстăшiй ăчѣм нѫ се ăшеѯăрѫ кѫ лăкуiнца ă Ардѣл, кѫ Кѫпетенiм Оуѫнгурилѡр ăвѣ ѡбичѣю ă дă витѣжилѡр сăй мошiй стрăлучите, кѫм ăфăрѫ де ăлте локурй, мѫртурисѣще ла кап нѫ. Нотăрiăл. в) Ши сѫ фй дат Тѣхутѫм врăнѫ дiнтрѫ ăчей витѣжй оуѫндева ă Ардѣл мошiе, никѫирй нѫ скрiе Нотăрiăл, оуѫнде пре чей че ăѫ добѫндит ă цѣра Оуѫнгурѣскѫ мошiй,

плăтѫ

---

a) Egressi venerunt usque *Zeguholmu*, et ibi volebant transire *Crisium*, ut contra *Menomorout* pugnarent, sed venientes milites *Menomorout*, eis transitum prohibuerunt. *Notarius* cap. 28.

б) Et *Zuardu* in eadem terra duxit sibi uxorem, et populus ille, qui nunc dicitur *Solamogera*, mortuo Duce *Zuard*, in Graecia remansit, et dictus est *Soba* secundum Graecos, idest *stultus populus*, quia mortuo Domino suo, viam non dilexit redire ad patriam suam. *Notarius*, cap. 45.

в) Tunc Dux, *Usubunec* patri *Zoloucu*, per suo fidelissimo servitio, dedit castrum *Bezprem*, cum omnibus appendicis suis, et *Veluquio* dedit *comitatum de Zarand*, et sic caeteris nobilibus, honores et loca condonavit. *Notarius* cap. 52.

плáтѫ витежíей лшр, нѫ липскúше â âсѫмнà. Нúче нѫ не ѕѫхѫмáше пре ной âчѣм че скрíе Нотáрїѫл ла кап кѣ. кѫ âкѫнтѫриле прóшилшр чѣле де пре врѣмѣ лѫй, ѣсте, кѫм кѫ Оѹ̆нгѫрїй тóцй âшй кѫпѫтà лшр лóкѫрй, ши лѫà нѫме бѫн. Пéнтрѫ кѫ âтжю, кѫнтѫриле прóшилшр пѫцúнѫ крединцѫ âѫ, де ѿарѫ че май мѫлте минчѫнй кѫпринд â сúне, де кѫт âдевѫрѫрй. Âпóй âчѣле кѫнтѫрй нѫ се пóате довéдй, кѫ грѫéск déспре Оѹ̆нгѫрїй чей вениúй кѫ Тѫхѫтѫм â Ардéл; чи кѫм се вѣде, грѫéск déспре Оѹ̆нгѫрй прéсте тот. Âчѣм â цѣра Оѹ̆нгѫрéскѫ сѫѫ âдеверúт déспре Оѹ̆нгѫрй, прекѫм â мѫлте лóкѫрй âсѣмнѫ Нотáрїѫл. Âчѣм сѫѫ âтжмплáт ши лѫй Тѫхѫтѫм дин Ідáрѫл лѫй Арпáд. а) Ши де вей стà морциúшй, кѫ де Оѹ̆нгѫрїй чей дин Ардéл грѫéск кѫнтѫриле âчѣле; вою рѫспѫнде, кѫ нѫ де Оѹ̆нгѫрїй чей вениúй â Ардéл кѫ Тѫхѫтѫм âѫ â се âцелéце, мѫкáр кѫ скрíнд déспре Тѫхѫтѫм, ле поменéше Нотáрїѫл, чѝ déспре Оѹ̆нгѫрїй, кáрїй âѫ вениúт дѫпѫ че сѫѫ âпревнáт Ардéлѫл кѫ цѣра Оѹ̆нгѫрéскѫ.

Дáкѫ ѿаменїй âчéм, кáрїй âѫ фост âтрáт кѫ Тѫхѫтѫм â Ардéл, нѫ âѫ рѫмáс âколѡ. Чи сѫѫ âтóрс ла цѣра Оѹ̆нгѫрéскѫ; кѫнд дáрѫ âѫ вениúт â Ардéл стрѫмóшїй Оѹ̆нгѫрилшр âчéстора, кáрїй âкѫм се âфлѫ â Ардéл? Ѣсте â крéде, кѫ дѫпѫ че âѫ âвúнс Сфѫнтѫл Стéфан Крáюл Оѹ̆нгѫрилшр пре Цюла Дѫка Рѡмѫнилшр кѫтрѫ âчепѫтѫл сѫтéй â оѹ̆нспрѫзнúче дела Хс̃, кѫм скрíе Тѫрóци â Крóника Оѹ̆нгѫрилшр, Пáртѣ ѣ. кап кѳ. ши âѫ âпревнáт Ардéлѫл кѫ цѣра Оѹ̆нгѫрéскѫ, б)

âпóй

а) Nam volebat *Tuhutum* per se nomen sibi et terram acquirere, ut dicunt nostri joculatores: *omnes sibi loca acquirebant, et nomen bonum accipiebant. Notarius*, cap. 25.

б) *Anno* itaque *Domini millesimo secundo*, Beatus *rex Stephanus* cepit *Gyulam* Ducem, cum uxore et duobus filiis ejus, et in Hungariam transmisit. Hoc autem ideo fecit, quia saepissime admonitus, a Beato rege Stephano, nec ad fidem Christi conversus, nec ab inferenda Hungariae injuria, conquievit; universum vero regnum ejus, latissimum et opulentissimum, Monarchiae Hungariae adjunxit. Dicitur autem regnum illud Hungarice *Erdeel*, quod irrigatur plurimis fluviis, in quorum arenis, aurum colligitur, et aurum terrae illius optimum est. *Thurocz*, Chronicum Hungarorum Part. 2. cap. 29.

апо́и ăѕ ѧчепѹ́т ă вени́ Оўнгѹрй дин цѣ́ра Оўнгѹрѣ́скѫ ѧ Ардѣ́л, ши ă се ăшезà кѫ лѫка́шѫл ăи́чй. Кѫ ди́нтрѫ ăчѣ́ле вре́мй ăѕ ѧчепѹ́т ă ѧтрà ѧ цѣ́ра Оўнгѹрѣ́скѫ мѫ́лте ши десклини́те нѣ́мѹрй, ка́рій прин кѫзѫторій местекѫ́ндѹсе кѫ Оўнгѹрїй, ѧ̆шй пїердѹ́рѫ нѹ́меле нѣ́мѹлѹй сѫѕ, ши се ănѫмѝрѫ Оўнгѹрй ѧпрезнѫ кѫ Оўнгѹрїй чей ădевзра́цй. Вѣ́зй май сѫс, кап. ă. §. ѕ. ла сфршѝт. Прекѹ́м да́рѫ ѧ цѣ́ра Оўнгѹрѣ́скѫ ѧтрà ăлте нѣ́мѹрй ă лѫкѹ̀ ăколѡ̀, ăшà ши Оўнгѹрїй ѧчепу́рѫ дин цѣ́ра Оўнгѹрѣ́скѫ ăвенѝ ѧ Ардѣ́л. Ѭрѫ фїи́нд кѫ ни́чй оўн скрїито́рю нѫ не лѫсѫ̀ скрис, ка Оўнгѹрїй де ѡ̂да́тѫ сѫ фй вени́т глоа́тѫ мѫ́лтѫ дин цѣ́ра Оўнгѹрѣ́скѫ ѧ Ардѣ́л; оўрмѣ́зѫ, кѫ ăѕ вени́т пре ржнд. Ка́рѣ ши де ăколѡ̀ се ѧтѫрѣ́ще, пе́нтрѫ кѫ Оўнгѹрїй чей дин Ардѣ́л сѫнт кѫ лѫкѹи́нца фо́арте ръсипи́цй прин цѣ́рѫ, нѫ ка Рѡмѫ́нїй, ка Сѫкѹ́їй, сăѕ ка Са́сїй чей вени́цй ѧ зи́леле лăй Гѣ́йса, мѫка́р кѫ ѧтра чѣ́щѣ сѫнт мѫ́лцй Ромѫ́нй, ка́рій ѧнаи́нте де вени́рѣ Са́силѡр лѫкѹ̀ ăколѡ̀.

Ăшà да́рѫ Рѡмѫ́нїй ăѕ цини́т ѧпъръцїѧ са ѧ Ардѣ́л пѫнѫ ла ă оўспръзѣ́че сѹ́тѫ дела ХС̄, ши ѧнаи́нте де ă оўнспръзѣ́че сѹ́тѫ нѫ ѣ́сте ă крѣ́де, кѫ ăѕ фост оўнгѹрй лѫкѹито́рй ѧ Ардѣ́л. Топелти́нѫс ѧ Ка́ртѣ са чѣ маи сѫс нѫми́тѫ, кап Є̄. зи́че, кѫ вени́нд Ардѣ́лѫ сѹпт стъпжни́рѣ Кра́илѡр Оўнга́рїей; Кра́їй ăчѣ́щѣ тримитѣ̀ ла Ардѣ́л Воево́д, ка́реле сѫ повъцѹ́скѫ цѣ́ра. Кѫ Войво́да меру̀ѣ̀ нѫ пѫци́нй Нѣ́мешй Оўнгѹрй, ка́рій ѧдѹлчи́ндѹсе де цѣ́ра ăчѣ́ѧ, то́цй рѫмжнѣ̀ ăколѡ̀, ши се ѧтѫрѣ̀ кѫ лѫка́шѫл. Ăшà зи́че Є̄л, кѫ се ѧчепу́рѫ Оўнгѹрїй ѧ Ардѣ́л. a)

Ни́чѣ де ăколѡ̀, кѫ Дѹ́ка Рѡмѫ́нилѡр ăчѣ́стора дела Тѹхѹтѹм пѫнѫ ла Цюла чел мик ăѕ фост де сѫ́нце Оўнгѹре́ск, нѫ оўрмѣ́зѫ ѧпъръцїѧ

a) Istis etiam Transylvania cessit, qui Provinciam per Praefectos Vayvodas administrare solebant. Vayvodas non pauci Nobiles comitabantur, ac omnes demum regionis amaenitate detenti, sedem figere in Dacia non dubitaverunt. *Toppeltinus*, Orig. et Occas. Transsylv. cap. 5.

рацїа ачаста дин Ардѣл съ нъ фїи фост Рωмънѣскъ, прекум ши динтръ ачѣа, къ Оунгарїей ѣ Краю дин съмцеле чел Немцѣск, адекъ апъратъл Австрїей, нъ оурмѣзъ апърацїа Оунгарїей а нъ фїи Оунгурѣскъ. Оунїй зик, къ Нотарїъл ау скрис история са дупъ токмѣла лукрърилωр че ерà а вѣкъл лъй, ѣръ нъ дупъ адевъръл врéмей ачѣїа кънд ау атрат Оунгурїй а Панноніа ши а Ардѣл. Съ дзм, къ ѣсте ашà, кум зик ѣй; тотушй нічй ѽ скърире нъ оурмѣзъ де акольѽ къдинцелωр Рωмънилωр чѣлωр дин Ардѣл; пéнтръ къ, де врѣме че Нотарїъл мъртърисѣше, къ Рωмънїй дин бънъ вом лωр, къ дарѣ де мънъ, апій алѣсеръ шіе Домн сау Дѣкъ пре Тухутум, атокма кум Оунгурїй шау фост алéс лорушй пе Ѣлмъс, пе Арпад, ш. ч. карѣ ѣ чѣ май стрълучітъ къдинцъ а сърушилωр политичéщй сау а Четъцѣнилωр; оурмѣзъ, къ Рωмънїй чей дин Ардѣл а зилеле Нотарїълъй тоате къдинцеле че се кубин Четъцѣнилωр чѣлωр адевърацй ле авѣ.

§. ā.

Причина, пéнтръ карѣ Рωмънїй дин Ардѣл шау алéс лорушй Домн, пре Тухутум.

Причина чѣ адевъратъ, кучй Рωмънїй дин Ардѣл алѣсеръ лорушй Домн пре Тухутум, ѽ спъне Нотарїъл ла кап кз. адекъ, пéнтръ къ Цéлъ, пре карéле пънъ ачѝ ал авъсѣсе Домн, ау фост мърит, ши акум нъ авѣ Домн. Де оунде се сокотиръ съ алѣгъ пре Тухутум а локъл лъй Цéлъ. Нъ мъ адоéск, къ ши Тухутум, прекум фоарте дорѣ съ апуче ла Домніа ачѣа, къ маре драгосте, къ арътате сѣмне де бунъ воире, ши къ лингушире ау оумблат пре лънгъ Рωмънй, ка съл алѣгъ пре ѣл Домн. Карѣ къ атѫта путѣ май пре лéсне съ лукре, къ нъ мъ пот адоі, кум къ ау цїут лимба Рωмънѣскъ, де ѽаръ че лъкуисе а Молдова атръ Рωмънй, ши нъ де

лъат ешисе де акол, прекум май жос бом ведѣ. Кіаре сънт ачѣстѣ. Тотъший Ънгел ла май със поменитъл §. 9. зиче, къ пентръ а чѣа войръ Ромънїй аший алѣце лоръший Домн пре Тъхутум, къ авѣ нъдѣжде, къ Оунгърїй лаї вър апъра асупра Къманилор. Я грѣи ачѣсте лаї дѣдерѣ прилеж лаї Ънгел кътинтеле лаї Спафоркош Спїонълаї лаї Тъхутум, ла Нотаріъл кап кг. Оунде зисъл Спїон, ка съ лѣмне пре Тъхутум а се скъла къ рътъоюе асупра лаї Цѣлъ Домнъл Ромънилор дин Ардѣл, ши ачаста скріе Нотаріъл, къ аз пъс ънаинтѣ лаї Тъхутум, към Ромънїй ачѣа мълте неказърї пътимѣск дела Къманї ши дела Пиценачї. а) Чи, ачѣсте кътинте, де се вър сокоті къ ацелепчъне, сънт нѣскъте май въртос а стрика пърѣрѣ лаї Ънгел, де кат а ѳ ажута.

Оунгърїй ънаинте де а бені а Панноніа, прекум Ънгел мъртърисѣще а Съплементеле Виндічїилор Корнидешїане, §. ї. аз лъкуит а Оукраина де астъзї ши а Молдова, карѣ дъпъ зиса лаї Констатин Порфирогенитъ, сав нъмит, Ателкусъ. в) Оунде, май със зисѣй, къ Тъхутум аз пътът съсе ацѣце лимба чѣ Ромънѣскъ. Акола ши мъртърисѣще Ънгел, асѣменѣ дин Констатин Порфирогенитъ, кум къ Оунгърїй еширѣ де фрика ши де гроаза Пацинацителор, къ тъцій де джнші. в) Ачѣле а Партѣ ї. деспре Кибенрисирѣ апъръцієй, кап лї. ле скріе Констатин Порфирогенитъ. г) Ачастъ фрикъ де Па-

---

а) Quia a *Cumanis* et *Picenacis* multas injurias paterentur. *Notar.* cap. 25.

в) *Tertiam Sedem*, juxta Const. Porphyr. *Atelcusu* dictam, in hodierna Ucraina et Moldavia occupaverunt Hungari. *Engel*, in Supplementis ad Vindicias Anonymi Cornidessianas, §. 8.

в) Tertiam *migrationem Hungarorum* ex *Atelcusu in Pannoniam* Cons. Porphyr. vere et genuine *impressioni* Patzinacitarum, Anonymus accessorio tantum; forte in traditionibus ipsis ad laudem gentis apposito, motivo, *precibus* quippe *Russorum tribuit*. *Engel*, ibidem.

г) Post aliquot vero annos Turcas invadentes Patzinacitae eos cum Principe Arpade persecuti sunt. Turcae itaque profligati fugientes et terram ad sedes collocandas quaerentes etc. *Constantinus Porphyrogenetus*, de Administ. Imperii, Parte 2. cap. 38.

Пацинаци́те мѫлтѫ бръ́ме ѫ̂ръ рѫмас ѫ̂ ѫ̆аселе Оўнгѫрилѡр. Кѫ, пре-
кѣ́м ѫ̂колоши́й кап. й. не лѫсѫ̀ мѫртѫриси́т Константи́н Порфироге́нитѫ,
тримицѫ́нд ѫ̂пѫра́тѫл Гре́чилѡр пре Гаврии́л Клири́кѫл ла Тѫ́рчй, (ѫ̂шѫ̀
ѫ̂й нѫмѣ́ще Порфироге́нитѫ пре Оўнгѫрй) ка сѫй пофтѣ́скѫ кѫ нѫ́меле
ѫ̂пѫра́тѫлѫй, кѫт скѫлѫ́нд ѫ̆аспе сѫ скоа́тѫ пре Пацинаци́те дин лѫ-
ка́шѫрй, ши сѫ кѫпри́ндѫ ӗ́й цѣ́ра, пе́нтрѫ кѫ май де мѫлт ѫ̂колѡ̀
ѫ̆ѫ фост лѫкѫи́т, ши дорѣ̀ ѫ̂пѫра́тѫл, ка сѫ фіе Оўнгѫрїй май ѫ̂про-
ѫпе де ѫ̂пѫрцїа́ лѫй; ѫ̂тѫ́нчй боа́рїй Оўнгѫрилѡр кѫ ѡ̂ гѫ́рѫ стри-
га́рѫ то́цй: ной кѫ рѫскоу́ ѫ̆сѫ́пра Пацинаци́телѡр нѫ не вом скѫлà,
ни́че нѫ сѫнтем ха́рничй ѫ̂ не ва́те кѫ дѫншїй; пе́нтрѫ кѫ цѣ́ра лѡр
ӗ̀ ма́ре фоа́рте, немѫрини́тѫ мѫлци́мѣ норо́дѫлѫй, ши сѫнт фоа́рте
ѫ̆ѫта́чй а) Ичéлашй ѫ̆рѫ ѫ̂колѡ̀, кап г̃. зи́че, кѫ нѣ́мѫл Оўнгѫрилѡр
фоа́рте ѫ̆ре фри́кѫ де Пацинаци́те, пе́нтрѫ кѫ де мѫ́лте ѡ̆рй ѫ̂ рѫсо-
ѣ́ле ѫ̂ѫ фост де дѫншїй ѫ̂ви́нс, ши май де тот прѫпѫди́т. б)

a) Cum autem Patzinacitae Caesariano pro lege et consvetudine ipsorum sese juramento obstrinxerint, tum ille ipse Imperatoria munera elargitur, et amicos ex illis quotquot voluerit accipit, atque ita revertitur. Sic vero cum illis ineunda foedera, ut ex pacto teneantur operam praebere ubicunque usus postulaverit, sive adversus Russos, sive contra Bulgaros vel Turcas. Siquidem hos omnes bello adoriri possunt, ac saepe contra illos profecti, jam ipsis sunt perquam formidabiles: quod vel hoc uno exemplo palam erit. Cum aliquando Gabriel Clericus jussu Imperatoris ad Turcas legatus esset, sicque ipsos compellaret: Vobis Imperator denuntiat, ut admoto exercitu Patzinacitas Sedibus pellatis, eorumque regionem obtineatis; nam istic olim habitastis, ut Imperio meo finitimi sitis, et mittere cum velim quam celeriter vos inveniam; omnes Turcarum principes uno ore clamarunt: Nos Patzinacitis bellum non inferimus, neque enim illis oppugnandis pares sumus: siquidem illorum regio perampla, infinita populi multitudo, et admodum pugnaces sunt. Ne igitur nobis in posterum tam ingrata verba facias. *Constant. Porphyrog.* de Administ. Imperii, Parte 2. cap.

b) Ὅτι καὶ τὸ τῶν Τ᾽ρκων γένος μεγάλως πτοεῖται καὶ δὲ δει τὰς ἠρημένας Πατζινακίται, διὰ τὸ πολλάκις ἡττῆθῆναι παρ᾽ αὐτῶν, καὶ τελέως σχεδὸν παραδοθῆναι ἀφανισμῷ, καὶ διὰ τᾶτω ἀεὶ φοβεροὶ τοῖς Τ᾽ρκοις οἱ Πατζινακίται νομίζονται, καὶ συς᾽λλονται ὑπ᾽ αὐτῶν. Turcarum gens memoratos Patzinacitas magnopere reformidat, quia frequenter in praeliis ab iis devicti et ad internecionem fere caesi sunt. Ideoque Turcis Patzinacitae semper formidolosi sunt, ab iisque coercentur. *ibid.* cap. 3.

Де оунде âшà квинтéз. Ши Сопафóркош, ши Тéхутум бúне цíм, кз Оунгурíй де фрúка Пацинациúтелур, ши âпреúнз кý чéм лáлций Оунгурй ши âлúшй éй Сопафóркош ши Тéхутум, фúцúсе дин пърциле Молдóвей, бътúцй âмáр нý ждáтз де Пацинациúте, кът де фрúка Пацинациúтелур ка пре сúпт пъмжнт оумблà Оунгурíй. Дéчй де âр фй âзúт âтрý âдевăр Сопафóркош, кз Пацинациúтеле чей дин Молдóва ши â Ардéл фак âкúрсе, âз âдемнáтарфй пре Тéхутум, сúсе невоúскз âшй кзпзтà шíе Ардéлул? Сúз, де лар фй ши âдемнáт, âз кзтезáтарфи Тéхутум â се âшезà â Ардéл, де ăрз че бúне цíм, кз дáкз нý âз пзтúт тóатз оунгурúмк сз стк ла рзскóю кý Пацинациúтеле, чи âз фцúт динаúнтк лур, май пцúн ба пзтк ел деспърцúт де чéм лáлций Оунгурй сúсе âпере де нзвълúриле лур? Дрепт âчéа, де ăр фй поменúт спíонул де Пацинациúте, май вжртóс сар фй âвзтúт кý кúвúнтеле âчéле дела дорúрк са, кáрк âвк сз кáпете стзпжнúрк Ардéлулй, де кът сар фй âдемнáт. Не âдоúт дáрз лúкрý ăсте, кз âчéле кúвúнте нúче кум нý лéý грзúт Сопафóркош, чи сúнгур Нотáрíул пéнтрý нещíинца перистáсурилур лéý âдáус дин кáпул сúз. Дéчй âчéсте кúвúнте сжнт дúнтрз âчéле, кáре Нотáрíул дин кáпул сúз ле âцерéще, шй пéнтрý âчéа ши дúпз крúтика лúй ĕнгел нý се пот крéде. Вézй май сúе §. â. кзтрз кáпет.

Дúнгз âчéсте, Пиценáцíй сúз Пацинациúтеле, прекúм ши Кумáнíй, дúпз кúм май жос вом вздà, âз фост Румжнй âдевърáцй, нý ăлтз Гúнтз стрúнз. Âз пóатесе крéде éй сз фй фзкúт âгжтк нзкáзúрй фрáцилур сзй â Ардéл?

Кíар дáрз се вéде дúнтрý âчéсте, кз Румжнíй чей дин Ардéл нý пéнтрý âчéа шúз âлéс лóрúшй Домн пре Тéхутум, кз дóарз сар фи âкредúнцат Вжртúтей Оунгурилур чéлур че венúсе кý Тéхутум, ка сзй ăпере âсúпра Кумáнилур, прекúм висézз ĕнгел. Кáрíй Оунгурй, прекúм бззúм май сúе §. ú. нúче нý âз рзмáс â Ардéл, чи сúз âторс ла Домнúл сúз ăрпад â Оунгарíа.

Чи,

Чи, тóкма сѫ ѕи́чем, кѫ ѧ̂ѫ прїимúт ѧ̂тѫ́нчй Рωмѫ́нїй пре Оўнгѫрúй ѧ̂ Ѧрдѣ́л пéнтрѫ ѧ̂чѣ́м ка оўнúцй ла ѡ̂лáлтѫ май лéсне сѫ ѧ̂пéре цѣ́ра; нúчй ѡ̂ микшорáре де ѧ̂чì нѫ оўрмѣ́ѕѫ мѫрúрей Рωмѫ́нилωр, чи май вжртóс се вѣ́де ѧ̂целепчѫ́нѣ лωр. Ѧ̂ѫ микшорáре оўрмѣ́ѕѫ де ѧ̂колѡ̀ стрѫлучúтелωр Гúнте ѧ̆ле Ѥ̂вропéй, кѫ май мѫ́лте се оўнúрѫ ла ѡ̂лáлтѫ, ка кѫ оўнúтѫ вжртѫ́те май лéсне сѫсе пóатѫ ѧ̂пѫрà ѧ̂сѫ́пра нѫвѫлúрилωр противúниче, прекѫ́м оўнúтѫ ѣ̆ прѣ̀стрѫлучúта Гúнтѫ Оўнгѫрѣ́скѫ кѫ Нéмцїй?

К Ѧ П ѕ̄.

Пéнтрѫ стáтѫл Рωмѫ́нилωр чéлωр дин Ѧ̂рдѣ́л дела ѧ̂чѣ́перѣ Домнíей лѫй Тѫ́хѫтѫм ѧ̂коáче.

§. а̄.

Стáтѫл Рωмѫ́нилωр дин Ѧ̂рдѣ́л ѧ̂ ѕи́леле лѫй Тѫ́хѫтѫм.

Ѥнгел дин пѫрѣ́рѣ ѧ̂чѣ́м, кѫ Рωмѫ́нїй, кѫнд ѧ̆ѫй ѧ̂лѣ́серѫ лóрѫшй Домн пре Тѫ́хѫтѫм, сѫ дѣ́дерѫ лѫй Тѫ́хѫтѫм рóбй, ши нѫ сѫпѫ́шй Политичéщй, кáрѣ ѧ̆ лѫй пѫрѣ́ре ѡ̂ рѫсѫфáрѫм май сѫс (кап. ѣ̆· ѕ. ӣ.) ѕи́че ла май сѫс помени́тѫл ѕ. 9. кѫ Рωмѫ́нїй дѫ́пѫ ѧ̂чѣ́м фѫ́рѫ, дѫ́пѫ ѡ̂бичéюл Оўнгѫрилωр, рѫндуúцй ла слѫ́жба Четáцилωр. Четúсе ѧ̂декѫ Ѥнгел ѧ̂ íсторїа Нотáрїлуй кап ка, кѫм Зобóлсѫ оўнѫл дúнтрѫ Кѫпитáнїй чей мáрй ѧ̆й Оўнгѫрилωр, дѫ́пѫ че Ѥ̂шúнд дúнтрѫ Склáвй, ши трекѫ́нд Тúса ѧ̂ цинѫ́тѫл лѫй Меѫморѫ́т, фѣ́че кѫ ѧ̂жѫтóрюл лѫкѫиторилωр Четѫцéнй ѡ̂ четáте тáре де пѫмѫ́нт, кѫрїм ѧ̆й пѫ́се нѫ-

меле

меле, Зобóлсѫ. Ла четáтѣ âчáста мѫлцій динтрѫ лъкѫиторїй цѫрей рѫндѫй слѫжиторй, карїй, зиче Нотарїѫл, къ âкѫм се кїамъ Чибилес. а) Дин фáпта âчáста â лѫй Зобóлсѫ, мъкáр къ Нотарїѫл никъирй нѫ зиче, къ âсѣмент съ фй фъкѫт Оѫнгѫрїй кѫ Рѫмънїй дин Ардéл; тотѫшй лѫй Енгел âй плáче â грзй, къ пре Рѫмънй Оѫнгѫрїй, дѫпъ дескълекáрѣ са â Ардéл, âй пѫсерѫ ла слѫжба четѫцилѫр.

Чи, âфáрѫ де âчéа, къ Нотарїѫл никъирй нѫ ѫ спѫне âчáста, нйче âчéа нѫ є âдевърáт, Оѫнгѫрїй съ фй âвѫт дáтинъ претѫтиндинѣ â пѫне динтрѫ лъкѫиторїй Цѫрей слѫжиторй ла четѫцй. Йшà â-трѫ Склáвй нѫ фъкѫрѫ никъирй âчéста. Ка ши âтрѫ âчéлаш кап къ. скрíе Нотарїѫл, къ Тóсѫ тáтъл лѫй Лéлѫ, âдѫнънд мѫлцимѣ норóдѫлѫй, фѣче ѫ четáте тáре де пъмънт, карѣ âтънй сав нѫмит Тóсѫ, ѫрѫ âкѫм се кїамъ Шáрвар. Âколѫ нѫ фѫрѫ рѫндѫйцй слѫжиторй динтрѫ лъкѫиторїй Цѫрей, чи ѫ лъсáрѫ плйнъ де ѫстáшй. б) Âсѣмент фъкѫрѫ ла Сътмáр, кѫм âтрѫ âчéлаш кап къ. скрíе Нотарїѫл. в) Сйнгѫр дáрѫ дин капѫл сав âскѫцй Енгел ши âчáста âсѫпра Рѫмънилѫр.

Мъкáр къ, тóкма съ фíе âдевърáт âчéа че зиче Енгел; âчѣ слѫ-жѫ нѫ êрà сънн де робíе, нйче де нечйнсте. Къ, прекѫм âдевърѣзъ Данїел Корнúдес â Виндичїйле Анонимѫлѫй, Сéкцїа б. кап. â. §. 9. Слѫжиторїй сънт десклинúцй де слѫцй сав де робй, де ѫарѫ че слѫ-

---

а) Communi ergo consilio sociorum suorum congregatione facta Civium, fecit fossatam magnam, et castrum fortissimum aedificavit de terra, quod nunc castrum *Zobolsu* nuncupatur. Tum *Zobolsu* et socii sui, de incolis terrae, ad castrum illum multos ordinaverunt Servientes, qui nunc *civiles* vocantur. *Notar.* cap. 21.

б) *Thosu* pater *Lelu*, congregata multitudine populi, fossatam magnam fecit, et castrum munitissimum de terra construxit, quod primum castrum *Thosu* nominatum fuit, nunc vero Sarvuar vocatur. Et acceptis filiis incolarum in obsides, castrum militibus plenum dimiserunt. *Ibid.*

в) Hinc egressi, usque ad castrum *Zotmar* pervenerunt. - - et filios incolarum in obsides acceperunt, et castrum militibus plenum dimiserunt. *Ibidem.*

слꙋжиторїй ân фост ârмâшй, пъзиторй де четъцй, нꙋ робй. a) Â-чâстъ плâсъ де слꙋжиторй сав пъзиторй ла четъцй, âкꙋм се кїамъ, дъръбâнй, карїй сънт местекацй, ши рꙋмънй ши Оунгурй. Нꙋ дâръ чева грештâте десклинитъ, карѣ съ нꙋ ѡ фй пꙋртат âтокма ши Оунгурїй, сар фй пꙋс пре спинарѣ рꙋмънилор â Ардѣл, токма съ фй фост ши ръндуицй, дупъ воꙗ лꙋй Ѣнгел, рꙋмънїй ла слꙋжба Четъцилор.

Ба слꙋжба âчâста âшâ оушоаръ грештâте ѣрâ, кът дъръбânїй, ши рꙋмънй ши Оунгурй, карїй се цинѣ де четâтѣ Гюргіюлуй â Ардѣл, â Вармегїа Тꙋрда, лꙋнг процес âвꙋръ, ка съ нꙋ пїârдъ грештâтѣ âчâста. Чи âкꙋм де пꙋцинй âнй пре оурмъ кꙋ мâре дърѣре â нимей лор фъръ липсицй де чинстита âчѣ слꙋжбъ.

§. Ѣ.

Стâтꙋл рꙋмънилор дин Ардѣл â зилеле Сфънтулуй Стефан Краюлуй Оунгарїей.

Мѣрце âкъ май âколѡ Ѣнгел ла локꙋл дин сꙋс âсемнат, ши зиче, къ тотꙋшй ѣрâ де сꙋферит соартѣ рꙋмънилор, де нꙋ ѡар фй нъсприт сфънтул Стефан Краюл Оунгурилор; карѣле пре тоцй âчѣм че кът де пꙋцин се âпротивѣ â прїимй крединца крещинѣскъ чѣ Католичâскъ, ла грѣ робїе âй бъгâ, Дечй, фїинд, къ рꙋмънїй ши Бꙋлгарїй цинѣ лѣцѣ чѣ Гречâскъ; нꙋ ѣ âдомâт кꙋм къ ѣй оурцисїâ кре-

a) Servientes a servis probe distingvunt vetustae Hungarorum leges. Servi in mancipiorum referebantur conditionem. Vide Steph. Decr. Lib. 1. c. 17. c. 4. L. II. c. 38. c. 27. S. Ladisl. L. II. c. 12. 14. Lib. III. c. 5. et 29. Hinc milites in castro praesidiarios primis temporibus etiam Servientes dictos fuisse, ex adductis Anonymi verbis facile est ad colligendum. *Daniel Cornides* in Vindiciis Anonymi Belae Regis Notarii, sectione II. cap. 1. §. 9.

кредѝнца чѣ Каѳоличѣскъ, пѐнтрꙋ ѣчѣ ѣчѣлешй ѣꙋ пъцѝт, кáре пъцѣ пъгѫнѝй, де кътрꙋ Сфѝнтꙋл Стéфан. a)

Чи ѣ̀ста, прекꙋм ши ѣ̀телe, кѫтe грѣ́ще ѣ̀нгел ѣсꙋ́пра Рѡмѫнилѡр, ѣдестꙋлѝндꙋсе, кꙋ ѡ̆ꙋ зѝс, нѝчй кꙋ ѡ̂ мъртꙋрíе нꙋ ѡ̂ рáзимъ, ка кѫнд гоáлелѡр зѝсе ѣ̀ле лꙋй ѣсꙋ́пра Рѡмѫнилѡр тóцй ѣр фѝ дѣтóрй кꙋ ѡ̆кѝй ѣкѝшй сꙋ кръ́дꙋ.

Ѣпóй, чѝне пóате кръ́де, Сфѝнтꙋл Стéфан Краюл Оўнгꙋрилѡр ѣтѫ̀та оўръ́ре сꙋ фѝ пꙋртáт ѣсꙋ́пра лéцiй Гречéщй, ка пре Рѡмѫнй пѐнтрꙋ кꙋ цинѣ́ лѣ́цѣ гречáскъ, ѣтóкма сꙋй фѝ батѫжокорѝт ка ши пре пъгѫнй, де ѡ̆ꙋрꙋ че дин мꙋ́лте довѣ́де ѥ̆сте ѣ̂ крѣ́де, кꙋ ши ѣ̀сꙋши Стéфан ѣꙋ фост де лѣ́це гречáскъ. Кáрѣ ши оўнѝй дѝнтрꙋ Скрiитóрiй чей Оўнгꙋрéщй ѡ̂ мъртꙋрисéск? Ѣчѣ́ѫ ѥ̆сте ѣдеверѝт, кꙋ Сфѝнтꙋл Стéфан Краюл Оўнгꙋрилѡр фꙋ пꙋртинѝторю́ лéцiй Гречéщй. Кáрѣ ши де ѣколѡ̀ се ѣдеверѣ́кꙋ, пѐнтрꙋ кꙋ фѣ́че мънꙋстѝрй де лѣ́цѣ гречáскъ пѐнтрꙋ сꙋ́флетꙋл сꙋꙋ, ѣ̂ Крѫ́сей сáле ши ѣ̂ фiилѡр сꙋй. Ѣнꙋ́ме ѣꙋ фѣкꙋ́т мънꙋстѝрѣ чѣ дин вáлѣ Вéспрем пѐнтрꙋ Кѫлꙋгꙋрѝцеле чѣ́ле де лѣ́це гречáскъ, кꙋм се четѣ́ще ѣ̂ Дипломá лꙋй ѣ̂ лѝмба гречáскъ пѐнтрꙋ зѝса мънꙋстѝре дáтꙋ. Оўнде ѣчѣ́сте кꙋвѝнте се ѣ̆флꙋ: „Рѫндꙋéск ѣꙋ Стéфан - - - пѐнтрꙋ спꙋсꙋнѣ́ѫ сꙋ́флетꙋлꙋй мѣ́ꙋ, ѣпрекꙋ́нꙋ ѣ̂ соцiéй мѣ́ле, ши ѣ̂ фiилѡр мiéй, ши ѣ̂ тóатꙋ Панноúа, чѣ́ле лáлте.“ Ѣчѣ́сте ѣ̂ Вындѝчiиле май сꙋс ѣсꙋмнáте, Сéкцiа г̃. кап ѣ̃. §. 10. ле четѣ́ще Дáнiел Корнѝдес. b) Ши ѣ̂ зѝлеле ѣчѣлꙋжшй Крáю, сꙋ фъкꙋ́т

a) Addicti sunt postea more Hungarico servitiis castri, sorte sane tolerabili, nisi exasperata fuisset sub Stephano Sancto, sub quo religio Christiana Catholica vi et coactione tam subito introducta est, ut qui vel minimum resisterent, in turpissimam conjicerentur Servitutem. - - - Quoniam Valachi cum Bulgaris Orientalis ritus sacra amplexi erant: sine dubio Catholicam fidem spernentes, similem cum ethnicis sortem subierunt. *Engel*, in Appendice de origine Valachorum, §. 9.

b) Sanctus Stephanus plures filios se genuisse, ipsemet testatur in eo diplomate, quod lingua Graeca super membrana exaratum Monialibus Monasterii B. M. V. de Valle Veszprimiensi clargitus est, ubi in ceteris haec legas verba: „Con-

кѹт ѿ мънъстире ноаѡ ѧ Бънат, карѣ фѫ дат Кълѹгърилѡр чѣлѡр Гречѣщй, дин Морисѣна (Чинад) пре кѹм се четѣще ла фаптеле сфинтълѹй Церардѹ Епископълѹй Чинадълѹй, бѣзй май жос кап ξ. §. ѕ.

Пре оурмъ, токма кѫ непѹтинцъ ѧфй чѣле че грѣще Енгел ѧ трѣба ачѣста, шй кѹм къ кѹмплит грешѣще ѣл ачй ассупра Истории Бесеричещй, се бедѣще. Пентрѹ къ лъдатъл Краю, кѹм се кѣде ла Тѹроци, Партѣ адоаѡ ѧ Кроникей Оунгърилѡр, кап лд. ѧѫ мърит ла анъл Домнълѹй 1038. а) Ир не оунирѣ шй ѧпърекиарѣ ѧтр Гречй шй ѧтр Япъсѣний, карѣ пънъ астъзй стъпънѣще, ѧѫ ѧчепѹт дѹпъ моартѣ сфинтълѹй Стефан Краюлѹй Оунгърилѡр ѧ зилеле лѹй Михаил Керулариѣ Патриархълѹй дела Цариград, карале фѫ фъкѹт Патриарх ѧ кѕ. Мартіе ѧ анълѹй 1043. шй ѧ й. зиле алѹй Іѹніе 1059. фѫ лъпъдат, кѹм ѧ Нотиціа фѹндаціей лѹй Ѳеодѡр Коріатовичй дела Мънкач, Партѣ ѧ патра кап ѕ. §. є. ѧдевертъзъ Іѡникіе Басилович Пръто-Егѹменѫл дин мънтеле Чернек. б) Прекѹм даръ ѧ зилеле сфинтълѹй Стефан

Краю.

„ Constituo ego Stephanus --- pro animae meae salute, una et Conthora- „ lis et filiornm meornm, et Pannoniae universae etc. „ *Daniel Kornides* Vindiciae Anonymi Belae Regis Notarii, Sect. 3. cap. 1. §. 10.

a) Beatus autem Rex Stephanus, sanctitate et gratia plenus, secundum quosdam, *quadragesimo sexto*, secundum autem historiae, in ejusdem laudem, ab Ecclesia editae, veritatem, *tricesimo septimo* sui regni; *Dominicae autem Incarnationis, millesimo tricesimo octavo anno*, in festo assumtionis Beatissimae Mariae, semper Virginis, a praesenti saeculo nequam, eripitur. *Thurotz* Chronica Hungarorum Parte secunda cap. 34.

b) Michael quippe Cerularius - - anno 1043 post Alexii obitum, Bisantinus Patriarcha inauguratus anno 1059. depositus fuit; vitamque cum morte commutavit (vide Asseman, Tom. IV. pag. 75.) Proinde Pagius ad annum 1058 num. XI. de Cerulario Schismatis auctore, deque recta Russorum fide vere pronunciat: „ Is tamen (Michael scilicet Cerularius) Schismatis auctor, quod post tot saecula perdurat. Neque enim Photius, vir in rebus Theologicis versatus Graecae et Latinae Ecclesiarum scissurae auctor dici potest; quum Ioannis VIII. indulgentia Ecclesiae Romanae reconciliatus fuerit, et in Romanis tabulis varia Graecorum nomina legantur, qui post Photii mortem floruerunt„ *Ioannicius Basilovits* in Monasterio de monte Csernek Proto-Hegumenus, Brevis notitia Fundationis Theodori Koriathovits. Parte quarta cap. 6. §. 5.

Крáюлуй Оу̑нгурилwр, фїи́нд оуни́цй Грéчїй кз Апзсéнїй, Рwмы́нїй нз пзтѣ́ сz оу̑ррисéскz Кредúнца Апзсéнилwр чѣ́ Кадоличéскz, ашà ни́чй лzздáтул Крáю, пéнтрз кz Рwмы́нїй ѣ̂рà де лѣ́уѣ Грчѣ́скz нз пзтѣ́ сзй гонéскz. Оу̑рмѣ́zz лáрz, кz сфи̑тул Стéфан Крáюл Оу̑нгурилwр а̂трз немúка нз а̂з сминтúт кздúнцеле Рwмы́нилwр ни́чй а̂ Ардéл, ни́чй а̂и́рѣ. Ба а̂кz ѡ̂себúте Привилегїурй а̂з а̂вз̑т Рwмы́нїй дела сфи̑тул Стéфан Крáюл Оу̑нгарїей, кум а̂рáтz Прáй а̂ Дисертáцїа z̄. §. z̄.

§. г̄.

Стáтул Рwмы́нилwр дин Ардéл дзпz сфи̑тул Стéфан Крáюл Оу̑нгурилwр.

Чй шй а̂трз а̂чѣ́л скїѡпзтѣ́zz ѣ̆нгел, кжнд а̂колóшй zúче, кz а̂мулцúндсе а̂чѣ́т кздúнцеле Нѣ́мешилwр, фзрz а̂стреинáцй Рwмы́нїй де а̂ пзртáре дерегзторíй пзблике, шй кз ӑлцй прóшй фзрz липси́цй де оу̑ни́рѣ Нацїѡ́анелwр а̂ Ардéл. А̂трз кáрѣ майнаи́нте де тóате се кзвúне сz цúм, че ѣ̆сте оу̑ни́рѣ Нацїѡ́анелwр а̂ Ардéл. Кáрѣ рzспúкат ѡ̂ а̂рáтz Карѡл ѣ̆дер а̂ Нóтеле Истóрико-Крúтике, кáре лѣ́з дáт ѣ̆л, шй сав типзри́т а̂ Клаж ла ӑнзл 1791. а̂сзпра Сзпликей Рwмы́нилwр, ла нзмерзл 15. шй 16. Акол ѡ̀ ла нзмерзл 16. адзче ѣ̆дер скрисóарѣ лзй Лорáндзс Лéпеш вúце-Вайвóдзлзй Ардéлзлзй, дин ӑнзл 1438. дин кáрѣ, прекзм шй дин чѣ́ле лáлте се причѣ́пе шй кáре сжнт Нацїѡ́анеле а̂чѣ́ле че фzкзрz а̂трз сúне оу̑ни́ре, шй, шй а̂ че стѣ̀ оу̑ни́рѣ лwр, кáрѣ кз оу̑н ӑн май наинте, ӑдекz ла ӑнзл 1437. сав фост фzкзт. Фѣ́черz ӑдекz Нѣ́мешїй, Сzкзїй, шй Сáсїй а̂трз сúне легзтзрz кз жзрзмжнт а̂тзрúтz, ка ѡ̂рй кжнд вwр бзтй Тзрчїй а̂ цинзтул Сáсилwр; Нѣ́мешїй сz ле дѣ́ а̂жзторю̀, шй кжнд сар а̂тжмпла

плъ̀ сѫсе май скоа́ле простѝмѣ а̂сѹ́пра Нѣ́мешилѡр, асѣ́мене Са́сїй сѫ а̂жѹ́те пре Нѣ́мешй а̂трѫ а̂пѫра́ре а̂сѹ́пра про́цилѡр. а)

Де а̂чіа́ зѝче Ӗдер ла нѹ́мѫрѫл 15, кѫ нѫ гѝнта Оўнгѫрѣ́скѫ, чѝ сѝнгѹрй Нѣ́мешїй дѝнтрѫ Оўнгѹрй сѫнт прїнмѝцй а̂трѫ Нацїѡ́анеле чѣ́ле оўнѝтѫ а̂ Ѝрдѣ́л. б)

Чѝ шѝ дин скрисо́арѣ лѫдатѹлѹй Лѐпеш чѣ дин ӑнѫл 1437 пре кѹ́м ши дин мѫртѹрисирѣ Капѝтѹлѹлѹй Бесѣ́ричїй Бѫлгра́дѹтѹй чѣ де́спре оўнѝрѣ а̂чѣ́ста ла ӑнѫл 1459 скрѝсѫ, а̂ра́тѫ Ӗдер ла нѹ́мѫрѫл 15. кѹ́м кѫ нѫ нѣ́мѫл Оўнгѹре́ск, чѝ Нѣ́мешїй фѹ́рѫ сокотѝцй а̂трѫ Нацїѡ́анеле чѣ́ле оўнѝте сѫ прїнмѝте а̂ Ѝрдѣ́л. б) А̂чѣ́шй бедѣ́ше

a) Nos Lorandus Lépes de Varaskezy Vice Vajvoda Transilvanus memoriae commendamus per praesentes, quod cum praeteritis diebus, videlicet circa festum sanctae crucis in possessione Capolna vocata una cum Baronibus et *Nobilibus*, nec non Saxonibus potioribus septem Sedium Saxonicalium et Siculorum dictae partis Transsilvaniae fuissemus congregati, inter cetera tractantes, uti protervia et rebelliones nefandissimorum Rusticorum contritione et eradicatione - - sicuti contra insultus Turcorum Saevissimorum has defensare partes, coram nobis et Baronibus universi Nobiles et Saxones - - inter se ipsos talem fecerant unionem et fraternitatem, quod dum et quando casu contingente praefati Turcii has invadere, subintrare conarentur - - partes, tunc praefati Nobiles in succursu - ante nominatorum Saxonum mutuaeque sincerae unionis fraternitate - venire et accellerare deberent et tenerentur. Praedicti etiam Saxones contra aemulos seu inimicos Nobilium signanter autem ad conterendam praedictorum nefandissimorum rusticorum proterviam venire et accellerare deberent et tenerentur, ad quod se partes sponte obliga - - juramento coram nobis. Praescripti vero Nobiles et Saxones praeteritis diebus Thordae in generali congregatione nostra videlicet in festo Purificationis Virginis gloriosae nunc praeterito praemissam dispositionem et ordinationem ipsorum nec non unionem fraterniter confirmarunt coram nobis harum nostrarum testimonio litterarum. Datum Thordae - - in festo B. Dorotheae Virg. Anno Domini millessimo quadringentesimo trigesimo octavo. *Eder*, in notis Critico-Historicis ad supplicem Libellum Valachorum, numero 16.

b) Itaque cum unio illa, ut vocant trium Nationum coalesceret, nequaquam Ungara *Natio*, servos utique etiam complexa, sed ejus loco absque addito atque quasi Κατ' ἐξοχὴν *Nobiles* memorantur. *Ibid.* num. 15.

c) In vetustissimis hujus argumenti litteris Lorandi Lépes de Varaskezy Vice Vajvodae Transsilvani nomine anno 1437. - - - exaratis habetur; ipsum Vicevajvodam cum regni *Nobilibus*, Saxonibus, Siculisque in Oppidum Capolna

Ъдер âколо́шй дин Âпроба́те Па́ртѣ ї. Ти́тꙋла а. оу́нде зи́че, кꙋ мꙋкар кꙋ се фа́че помени́ре де то́атꙋ Ги́нта Оу́нгꙋрѣ́скꙋ; то́тꙋшй кꙋнд ви́не â грꙋи́ де́спре ѡ̂себи́теле ле́цй âле Оу́ни́рей, нꙋ Оу́нгꙋрїй, чи́ фѣ́целе Немеш-е́цй, ши́ ѡ̂ра́шеле Бармегїилѡр (дин ка́ре фіеще ка́реле дꙋпꙋ ле́циле Оу́нгꙋре́цй и̂сте âтѫ́та кѫт ѡ̂ персо́нꙋ Немеш-е́скꙋ) се поменéск. а) Âша́ ши́ â Дїе́та чѣ дин а́нꙋл 1557. зи́ а. Їꙋнїе, ла Тꙋрда âдꙋна́тꙋ, се зи́че Оу́ниверсита́тѣ че́лѡр трéй Нацїѡ́ане, â Нѣ́мешилѡр, â Секꙋ́илѡр, â Са́силѡр. б)

Чи́ се по́ате ведѣ мира́ре, âколо́шй зи́че Ъдер, кꙋм, де, непомени́ндꙋсе â монꙋме́нтꙋриле âчѣ́сте Оу́нгꙋрїй, фꙋрꙋ нꙋмай âче́а, ка́рїй сѫнт Нѣ́мешй; то́тꙋшй Секꙋ́їй ши́ Са́сїй то́цй пꙋрꙋрѣ се поменéск. Прича́ина е̂, зи́че, кꙋчй кꙋтрꙋ âчепꙋ́тꙋл â сꙋ́тей чи́нчй спре зѣ́че, ши́ дꙋпꙋ âчѣ́а Секꙋ́їй то́цй âчѣ́лешй кꙋди́нце âвѣ́, ка́ре ѫ̂ Нѣ́мешїй. Чи́ â а́нꙋл 1562, фїи́нд кꙋ оу́нїй динтрꙋ Секꙋ́й ѫ̂ лꙋа́т а́рме âсꙋпра Принципꙋлꙋй Сигисмꙋ́ндꙋс, ѡ̂ па́рте дин-трꙋ е̂й фꙋ́рꙋ дескрꙋка́цй де кꙋди́нцеле чѣ́ле вéкй âле Секꙋ́илѡр. в)

Âчѣ́-

---

polna convenisse, atque hic subditur: *inter praedictos Nobiles ac Saxones et Siculos talem fraternam disposuimus unionem* etc. in Testimonio Capituli Ecclesiae Albensis de inita unione anno 1459 feria secunda proxime ante festum B. Barbarae V. axarato nulla item Ungarorum memoria, atque tres unitae partes semper *Nobilium Siculorum*, *Saxonumque* adpellatione veniunt. *Eder* ibid.

a) In promtu cuilibet sunt, Approbatae Constitutiones Transsilvaniae, quarum P. III. tit. I. de unione ista agitur, et quanquam heic etiam universae nationum fiat mentio: tamen ubi de singularibus unionis legibus sermo est, non *Ungari*, sed eorum loco *Nobiles personae* et Civitates Comitatuum quarum utique singulae ex jure Hungarico singulas personas Nobiles valent) memorantur. *Eder* ibidem.

b) Anno 1557. 1-ma Iunii Thordae. *Postquam fideles nostri, Universitatis trium Nationum Transsilvaniae, Nobilium, Siculorum, Saxonum* atque etiam delegati e singulis Comitatibus Regni nostri Hungariae ultra et cis Tibiscum praestantes viri, una cum Proceribus et Magnatibus ad Mandatum nostrum (Isabelae) filiique nostri Serenissimi, huc in oppidum nostrum Thordense convenissent etc. *Eder* num. 15.

c) Mirum jam videri possit, quid sit, quod cum Hungarorum Transsilvanorum non sit in his documentis explicata memoria, nisi qui eorum adpellatione

Nobi-

Ѧ́чѣ́мшй, зи́че ѣ̃дер са́сѹл, се ка́де а̂се жѹдека̀ де́спре Са́сй. Пе́нтрѹ кѫ фи́нд Са́сїй че́й дин пѫмѫ́нтѹл че́л Крѫ́ск а̂тѹ́нчй сло́бозй, дѹ́пѫ вре́ме е̂ши́нд оу̂нїй дин ска́ѹнеле че́ле сѫсе́щй ла Вармегїй шѝ ла Ска́ѹнеле че́ле Сѫкѹе́рй фѹ́рѫ а̂колѡ̀ фѫкѹ́цй їшба́уй. А̂кѫрїа а̂тѫмпла́рй мѫртѹрїй сѫнт а̂рти́кѹлй. Дїетїй дин а̃нѹл 1608. 21. Септе́мврїе. Дин а̃нѹл 1616. 17 а̂прилїе, шѝ дин а̃нѹл 1618. 12 а̂прилїе. a) Пе́нтрѹ а̂чѣ́м а̂коло́шй ла нѹ́мѫрѹл 15. зи́че ѣ̃дер, кѫ ги́нта Оу̂нгѹрѣ́скѫ нѹ а̂кат е͂ ги́нтѫ оу̂нгѹрѣ́скѫ а̃ре кѫди́нца четѫцѣ́нѫ а̂ а̂рдѣ́л, ни́че пе́нтрѹ а̂чѣ́м кѫ ѡ̃аре ка́реле е͂ де ги́нтѫ оу̂нгѹрѣ́скѫ,

---

Nobilium contineatur, Siculi tamen Saxonesque universe memorantur. Sed nempe sub initium seculi quinti decimi, ad quod prima illa initae unionis instrumenta pertinent, atque adeo serius anno 1515. quo Decretum Tripartitum Iuris Consvetudinarii Hungariae editum, etiamque anno 1552 quo Relatio Commissariorum Pauli Bornemisza et Georgii Verner ad Ferdinandum I. scripta est, Siculi omnes liberi, iisque juribus praediti fuere, quibus ii, qui solennibus Regum litteris nobilitate donati sunt, gauderent. Itaque Verbözius Siculos universe *Nobiles Privilegiatos* adpellat Trip. P. III. tit. 4. et in memorata Relatione Siculi omnes Nobiles esse perhibentur; (Benkö Milkov. t. 1. p. 50.) neque nisi decennio serius anno 1562. quum Siculi tertii ordinis adversus Principem Ioannem Sigismundum arma cepissent, atque a Ladislao Radák profligati essent, Comitiis in Civitate Segesvár habitis 29 Iunii, itemque Sigismundo Bathori Principe in Comitiis Albensibus anno 1595. III. Decembris celebratis decretum est, ut eorum pars aliqua pristinis Siculorum juribus exuta, ad rusticorum statum redigeretur. Serius etiam Siculorum aliquos, ut se a militiae laboribus exemtos praestarent, sua se libertate exuisse, atque in potestatem Dominorum, ut vocantur, *terestrium* concessisse testis est lex Comitiorum anni 1608 (Ap. Benkö Imago Sicul. p. 60.) *Eder* ibid.

a) Idem hoc respectu de Saxonum Natione judicium esto. Nam homines quidem fundi, ut vocant, regii incolas, semper pro ingenuis hominibus fuisse habitos cum alia innumera documenta, tum duplices (ann. 1491. et 1510) Uladislai regis litterae mihi in autographo visae pervincunt, quibus Saxones, ut item Nobiles Tripartiti P. I. tit. 4. *Specialis ramus ac membrum sacrae Coronae et Regni Hungariae* adpellantur, itemque litterae Statuum et Ordinum Regni Hungariae anno 1454. Varadini congregatorum ad Saxones septem Sedium Saxonicalium scriptae, - - Sane autem serius item factum, ut Saxonum aliqui, seu sua inertia, seu temporum injuria ad incitas redacti, e regione sedium Saxonicalium egressi ad Comitatus atque etiam Siculicorum sedes desciscerent, Dominisque illic terestribus se Iobbagionatu, ut vocant, obligarent. Cujus rei testes habemus articulos Comitiorum anno 1608. XXI. Sept. 1616. XVII. Apr. et 1618. XII. Apr. celebratorum. *Eder* ibid.

ѕкѫ, оурмѣзѫ сѫ фіе четѫцѣн де Ардѣл. Пентрѫ кѫ дакѫ нѫ ѣ Нѣмеш Оунгѫрѫл, нічій кѫм нѫ ѣ четѫцѣн ла Ардѣл. Ачѣшій се кѫде дѫпѫ лцелѣсѫл чѣл май сѫс дат, а зіче ші де Ѕѫкѫій, ші де Сасій; кѫ нѫ тоцій Ѕѫкѫїій ші Сасїій сынт четѫцѣній ай Ардѣл. a)

Дечій фіінд трей Нацїѡане оуніте ла ѡлалтѫ ла Ардѣл, адекѫ, Нѣмешїй, Ѕѫкѫїй ші Сасїй; ші Нѣмешїй фіінд ла Ардѣл ѡпарте Оунгѫрій алта Рѡмънй, сад стынд адѫнарѣ Нѣмешилѡр дин Оунгѫрій ши дин Рѡмънй, фіеще карале вѣде, кѫ Нацїѡнѫл чѣл дин тжю дінтрѫ чѣле трей Нацїѡане ѣ алкѫтуіт дин Оунгѫрїй. карїй сынт Нѣмешій, ши дин Рѡмънїй карїй асѣмене сынт Нѣмешій. Ѣрѫ де нѫ се цин де чѣле трей Нацїѡане оуніте Рѡмънїй чей че нѫ сынт Нѣмешій; нічій Оунгѫрїй чей че нѫ сынт Нѣмешій нѫ се нѫмѫрѫ ятрѫ чѣле трей Нацїѡане оуніте сад прїимите ла Ардѣл. Асѣмене де нѫ се сокотѣск афі четѫцѣній, ши фій Патрїей Рѡмънїй ачѣа, карїй нѫ сынт Нѣмешій: ятокма нічій Оунгѫрїй ачѣа, карїй нѫ сынт Нѣмешій, нѫ се сокотѣск афі четѫцѣний ши фій Патрїей ла Ардѣл. Ші пре оурмѫ, прекѫм Рѡмънїй карїй нѫ сынт Нѣмешій, нѫ пот добѫнді Дерегѫторій пѫблике Политичѣщій: аша ші Оунгѫрїй карїй нѫ сынт Нѣмешій, нѫ пот добѫнді ачѣлеший дерегѫторій. Кѫ оун кѫвынт, Рѡмънїй карїй сынт Нѣмешій ятокма сынт кѫ Оунгѫрій чей че сынт Нѣмешій, ятрѫ тоате. Ші Оунгѫрїй карїй нѫ сынт нѣмешій ятокма сынт кѫ Рѡмънїй ачѣа, карїй нѫ сынт Нѣмешій. Де оунде, пре кѫм кїар ыште, кѫ Гінта Оунгѫрѣскѫ нічій ѡ недрептате нѫ ар фѫкѫ Гінтей чей Рѡмънещій, аша кѫ мъна сѫ піпзе дешѫртѫчѫнѣ ворбелѡр лор Ынгел, кынд прѣсте тот зіче, кѫ Рѡмънїй фѫрѫ астреінаці де апѫртаре Дерегѫторій Пѫблике, ши кѫ алці прощій фѫрѫ липсіці де оунірѣ Нацїѡанелѡр ла Ардѣл.

Нѫ

a) Ajo itaque Nationem Hungaram nequaquam Nationis suae respectu jure civitatis Transsilvaniae gaudere, neque eo, quod si doceatur, esse quempiam Natione Hungarum, eundem civem esse Transsilvanum continuo intelligi. Idem quadam ratione de Siculorum Saxonumque natione adfirmo. *Eder* ibidem.

Нѫ фъръ врѣме дáръ скри́серъ Рωмжнїй чéй дин Ардѣл ѧ Сѫпли-ка са чѣ къторъ ЛВОПÓЛД ал дóилѣ ѧпъра́тъл Рωма́нилωр да́тъ, кѫ́мкъ май наинте ѯи́са оѫни́ре â чéлωр трéй Нацїѽ́ане ѧ Ардѣл ни́чи ѽ къторма́ре нѫ фъкѫ́ нѣ́мълуй Рωмжнéск, ба ѧтрѫ́ âчéлашй вѣ́к, кжнд се фѣ́че âчѣ́стъ оѫни́ре, ѧ прѣ фрѫмóасъ флóаре ѐрà нѣ́мъл Рωмжнéск, пéнтрѫ къ дин си́нъл нѣ́мълуй âчéстъм Іωа́нн Корви́н де Хѫнїа́д фѫ́ фъкѫ́т ѧтжю Ва́йводъ цъ́рей Ардѣлуй, дѫ́пъ âчѣ́м фѫ́ ѧнълцáт â фѝ Гъберна́тор â тóатъ ѧпъръцíм Оѫнгѫрилωр, шѝ ѧпрéѫнъ май мáре Âрхистрати́г ѽѱилωр â тóатъ Оѫнга́рїа; ѝръ немѫрито́рюл фíю âл âчéстъм, Матíас фѫ́ фъкѫ́т Краю́ ѧпъръцíей Оѫнгѫрилωр, шѝ ка съ тъчéм пре а́лцій Ва́йводе âй Ардѣлуй, ка́рїй фѫ́ръ дúнтръ Рωмжнй, Іωа́н Гéци, дúнтрѫ â къ́рѫм фамúлїе ши âкѫ́м спѫ́н къ май сжнт Нѣ́меший Рωмжнй ѧ Варме́гїа Добжка, фѫ́ Гъберна́тωр ѧ Ардѣл, ѝръ Сте́фан Іожика âсѣ́мене Рωмжн фѫ́ Канцела́рїѫс ѧ ѯилеле Прúнципуй Сигисмѫ́ндѫс Ба́тори къторъ ка́петъл сѫ́тей ѕі. ѝръ къторъ мúжлокъл сѫ́тей âчéїмший Никола́е Ѳла́хѫс дин Нъри́нцй Рωмжнй нъскѫ́т ѧ Сибíю, фѫ́ Âрхїепископ âл Стригóнуй, шѝ âл Оѫнга́рїей Канцела́рїѫс, ши фра́тесъ Матéй ѐрà Жѫ́де Кръ́ск де мошíе ла Ардѣл ѧ скáwнъл Сас-Ва́рош. a)

Дин

a) Nec quidquam tamen obfuit illa juribus Nationis Valachicae regnicolaribus, imo sors hujus illo recte Seculo, quo unio memorata condita fuit, quam maxime florebat, etenim ex hujus Nationis sinu *Joannes Corvinus Hunyades*, ad summos in Transilvania honores primum promotus, deinde ad Supremi in Hungaria belli Ducis, ac Gubernatoris munus evectus; ejus vero immortalis filius *Matthias* ad ipsum Regni solium exaltatus fuit, atque ut alios Transsilvaniae Vajvodas hujus Nationis populares silentio praeterire liceat, *Joannes Getzi*, ex cujus familia adhucdum nonnulli nobiles Valachi in Comitatu Dobocensi superesse dicuntur, sublime Gubernatoris in Transsylvania, Stephanus vero Iosika (testante ipso Wolfgango Bethlen Historico) origine, ac natione Valachus eminens Cancellarii munus, sub Principe Sigismundo Bathori, circa finem seculi XVI. magna cum laude obierunt. Circa medium vero ejusdem seculi *Nicolaus Olahus* parentibus aeque Valachis natus Cibinii, Archiepiscopi in Hungaria Strigoniensis, et Regni Cancellarii digni-

Дин тоате ачесте лъминате се вѣде афи къ тотъл десъжнатъ къ-ъжнтарѣ лъи Ъдер, карале ал маи със поменителе Нотѣ Истóрико-Крúтике, къ ачѣа адешерт се трудѣще а скърì пре Рωмънìй чéй дин Ардéл къ никъúрй нъ се афлъ Рωмънй съ фì фост анъме кïемáцй ла сфáтъриле чѣле де ъще але църей, адекъ ла Дïетъ, нúче нъ се поменéск нúчй ъдáтъ атръ ачѣле сфáтърй Рωмънìй ка аацй Четъцѣнй, шì фìй ай Патрïей але чéлωр трéй Нацïúане оунúте.

Чì, де ъаръ че Нѣмешìй оунìй сънт дин нѣмъл чéл Оунгърéск, оунìй дин нѣмъл чéл Рωмънéск, пърърѣ ърй че сав лъкрáт къ нъмеле Нѣмешилωр, атъта се ацелѣце а фì лъкрáт къ нъмеле Нѣмешилωр чéлωр дин нѣмъл Рωмънéск, пре кът къ нъмеле Нѣмешилωр чéлωр дин нѣмъл Оунгърéск. Дéчй, кънд се кïемà ла Дïетъ Нѣмешìй къ Сакúй шì къ Сасìй, атъта се кïемà Рωмънìй Нѣмешй, пре кът ши Оунгърìй нѣмешй. Нъ ѣрà де лúпсъ сысе анъмѣскъ Рωмънìй, прекúм нъ се анъмѣ нúчй Оунгърìй, фъръ де ъще нѣмешìй. Къ пре кúм нѣмъл Рωмънéск ка нѣм Рωмънéск нъ ѣрà атръ Нацïúанеле чѣле оунúте сав прïимúте, ашà нúчй нѣмъл Оунгърéск ка нѣм оунгърéск нъ ѣ атръ лъдáтеле трéй Нацïúане але Ардѣлълъй; фъръ Нѣмешìй, карìй сънт ши динтръ Оунгърй, шì динтръ Рωмънй алкътъéск оуна дин чѣле трéй Нацïúане оунúте сав прïимúте: карѣ ацъш Ъдер ъ кънóаще, шì ъ мъртърисѣще. Де ъаръ че дáръ Рωмънìй карìй сънт Нѣмешй, се нъмъръ атръ Нацïúане; сърмѣзъ, къ шì Рωмънìй, адекъ карìй сънт нѣмешй тот де а оуна ав фост кïемáцй ла сфáтъриле църей чѣле де ъще. Нúчй ачì нúчй ъ стръмбътáте нъ сав фкът кънда нѣмълъй Рωмънéск де катръ нѣмъл Оунгърéск. Тоатъ темелìа дáръ а къвънтърìй лъи Ъдер чѣìй ацúпра Рωмънилωр ѣ сърпáтъ.

---

dignitate eminebat, ejus vero frater Matheus haereditario Iudicis Regii sedis in Transsylvania Szász Város officio fungebatur. *Supplex Libellus Valachorum.*

пътъ. Де оунде, нѣмъл Рωмънѣск, пре кѣм нічій ѡдътъ нѫ ѣѫ пътімѝт нічій ѡ недрептате де кътръ нѣмъл Оунгѫрѣск, ѣшà кѫ ѣчѣлашій мърѝт нѣм Оунгѫрѣск трѣбѫе пѫрѫѣ ѣдънкъ пâче, дѫпъ Конституціа Пътрїей, кѫ кѫчерїе съ цінъ, шѝ ѧ лінище, дела карѣ ѣтънъ ферічѝрѣ, съ кѫсте, съпѫнѫндусе фіеще карале кѫ крединчоасъ ѣскѫлтаре Домнилωр ши май мърилωр сăй.

КАП ξ.

Пентрѫ ѣпърціа лѫй Менѫморѫт, ши ѣлѫй Глад.

§. ā.

Се спѫн мърциниле ши кѫпринсѫл ѣпърцієй лѫй Менѫморѫт, ши ѣлѫй Глад дин Історіа Нотарїѫлѫй лѫй Бела.

Мърциниле Панноніей, кѫм скріе Нотарїѫл ла Кап ā. ши āı. ла карѣ ѣдемнà рѫшїй, ши Дѫка Галіцієй пре Оунгѫрій, ка съ мѣргъ ѣ ѡ ѣпѫкà, деспре ѡ пàрте сънт дин колѡ де Тіса, ши де Дѫнъре; де ѣлтъ пàрте, дела Кодрѫл Йгфон, ши де кѫм їсе Сомешѫл дин Ардѣл, ши кѫръ ѧ Тіса, пре лънгъ Ардѣл прѣсте Мѫрѫш де кѫм се йвѣще ѣчѣста дин Ардѣл; ѣсѣмене де кѫм їсе Мѫрѫшѫл дин Ардѣл, ѧ стънга, прѣсте Тімиш, пънъ ла четàтѣ Оуршава. ѧпърціа дàръ ѣлѫй Менѫморѫт ѣрà дин Сомеш кѫм їсе ѣчѣла дин Ардѣл, ши дъ ѧ Тіса, ѧтръ Тіса ши ѧтръ Ардѣл пънъ оунде се скѫръ Мѫрѫшѫл ѧ

Тиса. Ѩрѫ ѧлъй Глад ѧпѫрѫціе ѧѫ фост дела ївирѣ Мѫрѫшѫлъй ѧфарѫ дела ной дин Ардѣл, ѧ стѫнга, пѭнѫ ла Оуршава. Лѣ ла кап мд. Нотаріѫл зиче ѧ фи фост ѧтинсѫ ѧпѫрѫціѧ лъй Глад май ѧколѡ, ѧдекѫ пѭнѫ ла четатѣ Хором. Динтрѫ ѧчѣсте оурмѣзѫ, кѫ, прекѫм ниче Рѫшіи, ниче Дѫка Галиціей нѫ поменирѫ немика кътрѫ Оуѫнгъріи де Ардѣл спѫнѫндуле купринсѫл Панноніей, ѧша Ардѣлѫл ничи кѫм нѫ се сокотѣще ѧтрѫ цинѫтѫриле Панноніей, прекѫм ниче Нотаріѫл нѫл нѫмѫрѫ ѧтрѫ ѧчѣле. Кѫбинтеле Нотаріѫлъй Латинѣще сѫнт май сѫс ла кап Є. §. Б. Каре сѫ ле четѣщи.

§. Б.

Че фѣлѡ де гинте сѫѫ нѣмѫрй ѣрà ѧтѫнчи ѧ Паннонїа дин коаче де Дѫнѫре, кѫнд ѧѫ ѧжѫнс Оуѫнгъріи ѧ Паннонїа.

Кѫнд ѧѫ ѧтрат Оуѫнгъріи ѧ Паннонїа, карѣ ѧкѫм се зиче цѣра Оуѫнгърѣскѫ сѫѫ Оуѫнгарїа, ѧша се повестѣще ѧ Історїа Нотаріѫлъй, кѫм четирѫм май сѫс латинѣще дин капѫл ā. Кѫм кѫ ѧ Паннонїа лакуиторй ѣрà Склавїи, Бѫлгарїи, Блахїи сѫѫ Рѡмѫнїи, шѝ пѫсторїи Рѡманилѡр. Дарѫ каре нѣм ѧ каре парте ѧ Паннонїей ѣрà? Ачѣста ѡ спѫне ачѣлашй Нотаріѫ, кѫм четирѫм май сѫс латинѣще дин капѫл āі. Ѩдекѫ Паннонїѧ чѣ дин колѡ де Дѫнѫре ѡ цинѣ Рѡманїи, шѝ ѧколѡ пѭнѫ ѧ Дѫнѫре ѧшезасе пѫсторїи сѫй. Ѩрѫ ѧтрѫ Дѫнѫре ши ѧтрѫ Тиса ѣрà Склавїи, шѝ Бѫлгарїи сѫпт стѫпѫнирѣ лъй Салан пѭнѫ ѧ мѫрѫинѣ цѫрїй Лѣшилѡр шѝ ѧ Рѫшилѡр, кът ѧ мѫрѫинѣ цѫрїй Лѣшилѡр, дела Мѫнкач шѝ дела Оуѫнгвар ѧчепѫнд ѧ жос ѣрà Склави, прекѫм май лѫмѫрит се вѣде дин капѫл бі. ла Нотаріѫл, оуѫнде скріе, кѫ Склавїи дин цѣра Бѫлгарїей фѫрѫ дѫшй ла мѫрѫиниле Рѫшилѡр.

лор. a) Ын҃ръ дела Склáвїй ѧ жóс пънъ оу҃нде се дескáркъ Тúса ѧ Дýнъре ѣ̀рà Бýлгарїй.

Де врѣ́ме че дáръ ѧ Панноúа дин колѡ̀ де Дýнъре ѣ̀рà Рѡмáнїй, дин кóаче дѣ́ Дýнъре пънъ ѧ Тúса ѣ̀рà Склáвїй шѝ Бýлгарїй: кáре ръспикáт се спýн ла Нотáрїл; Блáхїй сáѫ Рѡмы́нїй оу҃нде бѡр фѝ? Оурмѣ́зъ, къ Рѡмы́нїй ѧ́ѫ фост дин кóаче де Тúса, дела Сóмеш пре лънгъ Ѧ́рдѣ́л, шѝ дела Ѧ́рдѣ́л ѧфáръ ѧ́тръ Мýрѫш шѝ ѧ́тръ Тúса, пънъ оу҃нде се ѧфýндъ Мýрѫшул ѧ Тúса, ы҃ръ ѧ́стынга Мýрѫшулúй ѧфáръ де Ѧ́рдѣ́л пънъ ла четáтѣ́ Оуршáва, ба пънъ ла четáтѣ́ Хóром. Шѝ ѧ̂шà лъкуиторїй ѧ́пъръцїей лúй Менуморýт шѝ ѧ́й ѧ́пъръцїей лúй Гáад сáѫ Глáд тóцй ѣ̀рà Рѡмы́нй.

Ни́че съ нý те оу҃ицй ла ѧ̀чѣ́ѧ, къ Нотáрїл лúй Бѣ́ла ла кап ѧ̄. зúче, къ лъкуиторїй цáрїй лúй Менуморýт се зúк, Кóзар. Пéнтрý къ де врѣ́ме че Рýшїй, вечúнїй Панноúей, кїáр спýсерѫ Оу҃нгурилѡр, къ ѧ Панноúа, ѧфáръ де Пъстóрїй Рѡмáнилѡр, кáрїй ѣ̀рà дин колѡ̀ де Дýнъре, сынт Склáвй, Бýлгарй, шѝ Блáхй сáѫ Рѡмы́нй; шѝ Склáвїй кý Бýлгарїй ѣ̀рà ѧ́тръ Дýнъре шѝ ѧ́тръ Тúса; ни́чй ѡ̂ ѧ̂доáлъ нý поáте фѝ, кúм къ ѧ̂чѣ́ѧ, пре кáрїй Нотáрїл ѧ́й кїáмъ, Кóзар, ѧ́ѫ фóст Блáхй, сáѫ Рѡмы́нй.

Ни́чй съ нý гындéцй, къ Рýшїй ла кап ѧ̄. зикы́нд къ ѧ̂фáръ де Склáвй, де Бýлгарй, шѝ де Пъстóрїй Рѡмáниѡр, сынт лъкуиторй шѝ Блáхй сáѫ Рѡмы́нй, ѧ́ѫ ѧ̂целéс доáръ пре Рѡмы́нїй сáѫ Блáхїй чéй дин Ѧ́рдѣ́л, нý, къ, прекúм май сýс §. ѧ̄. ѧ̂сымнáрѫм, Блáхїй дин Ѧ́рдѣ́л нý се цинѣ́ де Панноúа; шѝ Рýшїй ворбéск де лъкуиторїй Панноúей. Ба, де Блáхїй чéй дин Ѧ́рдѣ́л ни́че нý ѧ́ѫ цýт Оу҃нгурїй не-

a) Mortuo Athila rege, *magnus Reanus* proavus ducis *Salani*, dux de *Bulgaria* egressus, auxilio et consilio *Imperatoris Graecorum* praeoccupaverat terram illam. Qualiter etiam ipsi Sclavi de terra Bulgariae conducti fuerunt ad confinium Ruthenorum, et qualiter nunc Salanus dux eorum se et suos teneret. *Notar.* cap. 12.

ми́ка, пъпъ кънд нѫ дескоперѝ ѫчѣ́ста лѫй Тѫхѫтѫм Ѳпафо́ркош. Ѫ-шà да́ръ, де врѣ́ме че кїа́р спѫ́не Нота́рїѫл, къ Окла́вїй, шѝ Бѫ́лгарїй ѐрà ѫтръ Дѫнъре шѝ ѫтръ Ти́са, оу́рмѣ́зъ, къ чѣ́й дин ко́аче де Ти́са то́цй ѫз фо́ст Рѡмъ́нй.

Ни́че нѫ ѐ лѫ́крѫ стреи́н ѫчѣ́ла ѫтръ Рѡмъ́нй, ка оу́нїй ѫтръ дъ́ншїй дѫпъ десклини́те ло́кѫрй съ ѫйѣ́ъ дешсебѝте нѫ́ме· Ѫшà шѝ ѫ́стъзй пре чѣ́й че сѫнт ѫ мѫнцїй чѣ́й де къ́тръ цѣ́ра Оу́нгурѣ́скъ, шѝ ѫвечинацй ѫпъръцїе́й лѫй Менѫморѫ́т, ѫй нѫме́ск, Мока́нй сѫз Моцáнй. Пре чѣ́й дин цѣ́ра Рѡмъ́нѣ́скъ ѫй кїа́мъ Мѫнтѣ́нй, шѝ чѣ́-ле ла́лте. Вѣзй Префа́цїа прѣ ѫвъцáтѫлѫй, чѝ ненорочѝт Геѡ́ргїе Ши́нкаи, фо́стѫлѫй ѿаре къ́нд Шко́алелѡр Нормалѣ́цй Дирѣ́ктѡр ѫ Ѫрдѣ́л, чѣ́ ѫнаи́нтѣ Ѣлеме́нтелѡр ли́мбей Да́ко-Рѡмъне́цй че́лѡр ѫ Бѫ́да ла ѫ́нѫл 1805. типъри́те.

Ѫ́ръ чѣ́й ди́нтрѫ ѫпъръцїа́ лѫй Менѫморѫ́т Рѡмъ́нй по́ате ѐрà Коло́ніе Рѡма́нъ ѫдѫ́съ дин четáтѣ Ко́са чѣ дин Кала́брїа, сѫз дин чѣ дин Ётрѫ́рїа ѫ цѣ́ра Їталїенѣ́скъ. Дин Коса, се фѣ́че Коса́нй, (Cosani) ѫдѣ́къ ѿамéнй дин Ко́са, шѝ фїи́нд къ домéстик лѫ́крѫ ѐ Рѡмъ́нилѡр ѫ скимбà н, ѫкѫвѝнтелѡр че́лѡр Лѫтинѣ́цй, сѫз Їталїенѣ́цй ѫ р. прѣ-кѫм ши р. ѫ н. дин Коса́нй се фѣ́че Коза́рй. шѝ фїи́нд къ шѝ ла Лѫти́нй, шѝ ла Їталїа́нй, шѝ ла Рѡмъ́нй де мѫ́лте ѿрй с, май къръ-то́с къ́нд стъ ѫтръ до́аѡ вока́ле, сѫз ѿбичнѫи́т ѫсе ръспѫ́нде ка з. Нота́рїѫл, дѫ́пъ сѫ́нет ѫл скри́се кѫ, з, Ко́зар. (Cozar). Ѫчѣ́ѫ ѫ́ste ѫдевъра́т, къ ѫ ло́кѫриле, оу́нде зи́че Нота́рїѫл, къ ѐрà Коза́рїй, се ѫфла́ръ дѫ́пъ ѫчѣ́ѫ ѫфѝ лъкѫито́рй Вла́хй сѫз Рѡмъ́нй, шѝ пънъ ѫ́стъзй сѫнт ѫколѡ́. Де оу́нде нѫ ѐ ѫдо́млъ, къ Коза́рїй Нота́рїѫлѫй ѫз фо́ст Рѡмъ́нй.

Ѫшà лъкѫито́рїй чѣ́й ди́нтрѫ ѫпъръцїа́ лѫй Гла́д пъ́рѫрѣ сѫз по-мени́т ѫ фѝ Рѡмъ́нй, пре кѫм сѫнт ши ѫ́стъзй, ѫфа́ръ де ниѕкарѝ Оѕрѣи, карїи маи търъ́ѕ ѫз ѫтра́т ѫколѡ́. Рѡмъ́нй да́ръ ѫз фо́ст ши сѫпѫ́шїй лѫй Гла́д.

Зи́че

Зи́че май а̂колѡ̀ Нота́рїѹл, ла кап а̄і. кѫ Менѹмору́т, непо́тѹл лу́й Мору́т, пе́нтрѹ а̂чѣ́ѫ фѫ̀ де Оўнгѹрй а̂нѹми́т Менѹмору́т, кѫ́чй а̂вѣ́ мѫ́лте бру́те сав цїто́аре. А̂чѣ́ста е̄ дин чѣ́ле че Нота́рїѹл ле а̂черѣ́це дин ка́пѹл сѫ̀. Пе́нтрѹ кѫ Менѹмору́т нѫ̀ е̄ ӑ́лта, фѫ̀рѫ, ми́нор Мору́т (minor Morout), ка́рѣ а̂семнѣ́ѫ, Мор҃т чѣ́л май ми́к, ка сѫ̀се дешсебѣ́скѫ де бѫтрѫ́нѹл мо́шѹл лу́й, Мору́т. Де оўнде дѹ́пѫ дїалѣ́кта чѣ́ де а̂кѹ́м а̂ Рѡмѫ́нилѡр сар зи́че, Микмору́т, сав Мору́т чѣ́л ми́к, ка́реле а̂ту́нчй дѹ́пѫ кѹкѫ́нтѹл Їталїенѣ́ск, ме́но (meno) че ви́не дела лѫтинѣ́скѹл, ми́нор сав ми́нѹс (minor сав minus) се зи́чѣ̀ Меномору́т, шй̀ Менѹмору́т; кѫ, о. а̂л кѹви́нтелѡр че́лѡр лѫтинѣ́щй, шй̀ Їталїенѣ́щй, Рѡмѫ́нїй де мѫ́лте ѡ̆́рй а̂л мѫ́тѫ а̂ 8. Ѭ̆рѫ а̂ оўнеле кѹви́нте де а̂чѣ́сте а̂кѹ́м пу́н о. а̂кѹ́м 8. пре кѹ́м дорми́т шй̀ дѫрми́т. А̂чѣ́ста е̄ причи́на, кѫ́чй Нота́рїѹл а̂кѹ́м скрїе Меномору́т, а̂кѹ́м Менѹмору́т. Бе́зй ла Нота́рїѹл кап а̄і. к̄. шй̀ к̄и.

§. г.

Менѹмору́т а̂ѹ фост Рѡмѫ́н.

Ба, кѹм кѫ нѫ̀ нѹ́май сѹпу́шїй лу́й, чй̀ шй̀ ӑ́сѹшй е̄л Менѹмору́т а̂ѹ фост Рѡмѫ́н, нѫ̀ а̂тѹнека́т, ми се па́ре, се кѹлѣ́це дин кѹви́нтеле Нота́рїѹлуй, кап к̄. Кѫ черѫ́нд Ѩрпа́д, Дѹ́ка Оўнгѹрилѡр, дела Менѹмору́т, ка сѫ̆й дѣ̀ лу́й цинѹ́тѹл дела Го́меш пѫнѫ ла Хота́рѹл Ни́р, шй̀ пѫнѫ ла по́арта Ме́сешѹлуй, ди́нтрѹ а̂чѣ́ѫ кѫди́нцѫ, кѫ ло́кѹл а̂чѣ́ла а̂ѹ фо́ст а̂ Кра́юлуй Ӑ́тила. Де оўнде, фїи́нд ӗ́л лу́й Ӑ́тила стрѫнепо́т, дѹ́пѫ дрепта́те тра́кѹе Менѹмору́т стрѫмоше́ска мошїе сѫ̀ й ѡ̆ а̂то́аркѫ. Менѹмору́т а̂й рѫспу́нсе, кѫ мѫка́р а̂ѹ фо́ст а̂луй Ӑтила ло́кѹл а̂чѣ́ла, нѫ̀ се ка́де ӗ́л сѫ̀л а̂то́аркѫ лу́й Ѩрпа́д, де ѡ̆́рѫ че

Ӑтила

Ѧтила къ недрепта́те лаѫ цинѫ́т; пе́нтрѫ къ дела Стрѫмо́шѫл лѫй Менѫморѫ́т къ пѫтѣ́рѣ лаѫ фо́ст лѫа́т Ѧтила. a)

Де вре́ме че да́рѣ Ѧтила а̂ѫ фо́ст лѫа́т цинѫ́тѫл а̂че́ла дела стрѫмо́шѫл лѫй Менѫморѫ́т; липсе́ще съ ведем, де че нѣ́м а̂ѫ фост стрѫмо́шѫл лѫй Менѫморѫ́т; ка́ре лѫ́крѫ къ пѫци́нѫ грешта́те, мисе па́ре, се по́ате мѫрцинѝ. Къ а̂че́ѧ се цїе, къ дѫ́пѫ че а̂ѫ лѫса́т а̂пѫра́тѫл Ѧрелїа́н Да́кїа де сѫ́пт стѫпжни́рѣ а̂пѫрцїей Рѫма́нилѫр, Да́кїа ѿ домни́рѫ Го́тїй. Ѧче́ѧ ѧкъ съ цїе, къ пре Го́тїй ѫ̆ѫ ско́с дин Да́кїа Хѫ́нїй; а̂трѫ ка́рїй а̂ѫ фо́ст Ѧтила. Пре оурмѫ шѝ а̂че́ѧ а̂м вздѝт май сѫ́с (кап ѓ.) кѫ́м Рѫмжнїй шѝ дѫ́пѫ зи́леле лѫй Ѧрелїа́н пѫ́рѣ а̂ѫ рѫма́с а̂ Да́кїа. Де вре́ме че да́рѣ Ѧтила май тѫрзїѫ дѫпѫ ско́атерѣ Го́тилѫр дин Да́кїа сѫѫ фъкѫ́т Кра́ю: оурмѣ́зѫ, къ стрѫмо́шѫл а̂че́ла а̂лѫй Менѫморѫ́т, дела ка́реле къ пѫтѣ́рѣ а̂ѫ лѫа́т Ѧтила зи́сѫл цинѫ́т, нѫ а̂ѫ фост де нѣ́мѫл Готиче́ск. Къ че мжнїе тѫрба́тѫ а̂вѣ̀ Хѫ́нїй а̂сѫ́пра Го́тилѫр, чи́не по́ате крѣ́де, съл фѝ сѫферѝт ѥ̆й пре Гот, пѫнѫ кжнд сѫѫ рѫдика́т Кра́ю Ѧтила, съ а̂пѫрцѣ́скѫ а̂трачѐл ло́к а̂л Да́кїей? Вѣ́зѝ май сѫ́с кап ѧ̄. §. ā. Чѝ, прекѫ́м фи́рѣ лѫ́крѫрилѫр ѿменѣ́щй не а̂ва́цѫ, а̂че́ле ги́нте нома́де, ка́ре вен̄ѣ̀ а̂ Да́кїа, се невоѧ̀ а̂ кѫпри́нде ше́сѫриле, нѫ мѫ́нцїй, ба ни́че ше́сѫриле нѫ а̂жѫнцѣ̀ але мощенѝ то́ате. Пе́нтрѫ а̂че́ѧ мѫка́рѫ къ шѝ ла ше́сѫрй ѥ̆ра̀ Рѫмжнй мѫ́лцй а̂гонисито́рй де пѫмжнт а̂ чѣ́ле май мѫ́лте ло́кѫрй але ше́сѫрилѫр а̂че́лѫра, сѫпѫ́шй венети́челѫр ги́нте варва́ре: то́тѫшй йсте а̂ крѣ́де, къ прин мѫ́нцй Рѫмжнїй а̂вѣ̀ Кѫпете́нїиле са́ле дин нѣ́мѫл сѫѫ, ка́рїй дѫ́пѫ а̂прежѫра́риле ти́мпѫлѫй прекѫ́м ѥ̆й пе́нтрѫ не а̂семжна́рѣ пѫтере́й некѫтежжна̂ а̂ коборѫ̀ ла ше́сѫрй къ рѫско́ю а̂сѫ́пра венети́чилѫр варва́рй, липсѣ̀ съ ци́нѫ па́че къ а̂че́ѫшй варва́рй; а̂ша̀ варвари-

a) Verba sua non conturbant animum nostrum, eo, quod mandaverit nobis se descendisse de genere Athilae Regis, qui flagellum Dei dicebatur, qui etiam violenta manu rapuerat terram hanc ab atavo meo, sed tamen modo per gratiam Domini mei Imperatoris Constantinopolitani, nemo potest auferre de manibus meis. *Notarius* cap. 20.

ва́рилѡр фъръ фолóс, ба примеждїѡс лꙋкръ ѐра̀ âсе лкꙋмътà съ дѐ рѫскóю âсꙋпра Рѡмы́нилѡр чéлѡр прин мꙋ́нцй. Дúнтрꙋ âчéсте Кънпетéнїй сав Дꙋ́кй Рѡмы́нй âз фост стрѫмóшꙋл лꙋй Менꙋморꙋ́т л мꙋ́нцй ла рѫ́зл Крúшꙋлꙋи, пре ка́реле âпóй Âтила, кы́нд âз кꙋпрúнс Панно́нїа, лаз липсúт де цинꙋ́тꙋл âчéла âтръ Тúса шй âтръ Сóмеш пънъ ла хота́рꙋл Нúр, шй ла по́арта Мéсешꙋлꙋй. Де оу́нде оу́рмѣзъ, къ Менꙋморꙋ́т, пре кꙋм шй лсꙋшй нꙋ́меле, ка́реле ѐ кꙋ тóтꙋл Рѡмы́нéск, âл вздѣ́це, âз фост Рѡмы́н.

Ѣръ съ фй фóст стрѫмóшꙋл âчéла âлꙋй Менꙋморꙋ́т, Бꙋ́лгар, нúче кꙋм нꙋ се по́ате зúче, де ѿаръ че пре âчѣ́ле врéмй, кы́нд âз лꙋа́т Âтила кꙋ пꙋтѣ́рѣ дела стрѫмóшꙋл лꙋй Менꙋморꙋ́т зúсꙋл цинꙋ́т, нúчй поменúре нꙋ ѐра̀ де Бꙋ́лгарй л Да́кїа. Дрéпт âчѣ́м кы́нд зúче Нота́рїꙋл ла кап ña. къ Менꙋморꙋ́т кꙋ бꙋлгарѣ́скъ йнимъ, шй кꙋ трꙋфíе âз порꙋнчúт лꙋй Âрпа́д Дꙋ́кей Оу́нгꙋрилѡр, нꙋ по́цй съ тра́цй дúнтрꙋ âчѣ́ле кꙋви́нте âле Нота́рїꙋлꙋй, кꙋм къ Менꙋморꙋ́т âз фóст Бꙋ́лгар. Къ Нота́рїꙋл нꙋ пéнтрꙋ âлта зúче, къ Менꙋморꙋ́т âз порꙋнчúт лꙋй Âрпа́д кꙋ Бꙋлгарѣ́скъ йнимъ, фъръ къ л пърѣ́рѣ Оу́нгꙋрилѡр Бꙋ́лгарїй ѐра̀ ѿаменй кꙋ трꙋфíе, сꙋмéцй, шй ка́рїй батжокорѣ́ пре Оу́нгꙋрй. Де âчй йсте, къ Âрпа́д, кꙋм скрíе Нота́рїꙋл ла кап ña. âбърбътúнд пре Оу́нгꙋрй ла рѫскóю âсꙋпра Бꙋ́лгарилѡр, зúче: ѡ Скúдай! ка́рїй прин трꙋфíа Бꙋ́лгарилѡр, дела четáтѣ Оу́нгꙋ фꙋ́рцй кїемáцй Оу́нгꙋрй. a) Де оу́нде Бꙋлгарѣ́скъ йнимъ шй трꙋфíе, ми се па́ре, â фй фóст паримíе ла Оу́нгꙋрй, кꙋ ка́рѣ âсемнà ѐй ѿм фóартѣ трꙋ́фаш, сꙋмéц шй кꙋ йнимъ рѣ́ спре Оу́нгꙋрй, пре кꙋм йсте ла Âтúнй ѿдїꙋм батинúанꙋм (odium Vatinianum). Âчѣ́ста фꙋ причúна, кы́чй Нота́рїꙋл вжръ âчѣ́ле кꙋви́нте. Чй шй дúнтрꙋ âчѣ́м се вѣ́де, къ Менꙋморꙋ́т нꙋ âз фост Бꙋ́лгар, къ нúчй ѿда́тъ нꙋ сав лꙋзда́т кꙋ Бꙋлга-

рїй,

a) O Scythici! qui per superbiam Bulgarorum; a Castro Hungu vocati estis Hungarii. *Notarius.* cap. 39.

рїй, пре кꙋм се лꙋдà Бꙋлгарꙋл Салáнꙋс ла Нотáрїꙋл кап д. Нúче нꙋ âꙋ пофтúт âжꙋтóрїо нúчий ѡдáтъ дела Бꙋлгарй, нúчий нꙋй дéдере; нúчий éл нꙋ âжꙋтъ пре Бꙋлгарй âсꙋпра Оꙋ̆нгꙋрилѡр. Де оꙋ̆нде оꙋрмéзъ âкъ, къ нúчий претешꙋт нꙋ âꙋ фост âтръ Менꙋморꙋ́т, шй âтръ Бꙋлгарй.

Ꙗръ âчéле кꙋвúнте âлꙋй Менꙋморꙋ́т ла Нотáрїꙋл Кап к. „Чй âкꙋм прин хáрꙋл Дмнꙋлꙋй мїéꙋ âпъратꙋлꙋй дела Цариград, нúмене нꙋл пóате лꙋà дела мúне (цинꙋ́тꙋл âчéла), нꙋ âсемнéзъ âлта, фáръ къ вúцей саꙋ фамúлїей лꙋй Менꙋморꙋ́т цинꙋ́тꙋл âчéла де кътръ Тúса, кáре Âтила âл лꙋáсе кꙋ пꙋтéрѣ дела стрмóшꙋл лꙋй Менꙋморꙋ́т, мижлочúнд âпъратꙋл дела Цариград фꙋ âтꙋрнáт, шй дирúпт âчéа цинзндꙋл éл кꙋ дрептáте, нúмене дꙋпъ дрептáте нꙋл пóате лꙋà дела дзнсꙋл. Къ Ярпад зичѣ, къ дꙋпъ дрептáте йсе кꙋвúне лꙋй, пéнтрꙋ къ ѡдáтъ âл цинꙋ́се Âтила. Âлтмúнтрѣ кꙋм къ нúчий ѡ легътꙋúнцъ нꙋ éрà âтръ Менꙋморꙋ́т шй âтръ âпъратꙋл дела Цариград, âчéа де зжꙋнс âратъ, къ âсꙋпра комꙋнилѡр, âдекъ, чéлѡр де ѡбще протúвничй Оꙋ̆нгꙋрй, нúче Менꙋморꙋ́т нꙋ черꙋ, нúче нꙋй фꙋ трúмис âжꙋтóрїо дела Грéчй, прекꙋм дéдеръ âчéщѣ шй лꙋй Салáнꙋс дин кóаче де Дꙋнъре, шй Бꙋлгарилѡр дин колѡ де Дꙋнъре.

§. Ѣ.

Рзскóюл чéл дин тжю âл Оꙋ̆нгꙋрилѡр кꙋ Менꙋморꙋ́т.

Оꙋ̆нгꙋрїй éшúнд дин Галúцїа âПаннóнїа, âдекъ âцéра Оꙋ̆нгꙋрéскъ, май âтжю дескълекáръ ла Мꙋнкáч âтръ Оклáвй. Де âколѡ дéдеръ âсꙋпра четꙋ́цїй Оꙋ̆нгварꙋлꙋй, кáрѣ кꙋпринзндѡ, пре Лóбори Дꙋка четꙋ́цїй âчéа âл спжнзрáръ, шй сꙋпꙋ́серъ лóрꙋшй пре Оклáвїй âчéа â âпърцїей Бꙋлгарꙋлꙋй Салáн. Нотáрїꙋс кап бі. Дꙋпъ че âꙋ

сꙋпꙋ́с

сѫпѹс пре Склавїй лѹй Саланус, трекѫнд Тиса пре вадѹл Ладеw, ăѕ порнит ăсѹпра лѹй Менѹморѹт, ши ăжѫнгѫнд ла Рѫѹл Кришѹлуй, врѹрѫ сѫ трекѫ ка сѫ дѣ рѣскою ăсѹпра лѹй Менѹморѹт. Чи, мѫкар кѫ Нотаріѹл ла кап к. скріе, кѫ ăшà сѧѕ спѣймѫнтат Менѹморѹт де Оѹнгѹрй, кѫт нѧѕ кѹтезат сѫ рѫдиче мѫна ăсѹпра Оѹнгѹрилwр; ши ла кап ки. зиче, кѫ Менѹморѹт май кѫртос се гътà сѫ фѹгѫ ă цѣра Гречаскѫ, де кѫт сѫ вінѫ ăсѹпра Оѹнгѹрилwр; тотѹши ătрѫ ăчѣсташй кап мѫртѹрисѣше, кѫ венинд wсташїй лѹй Менѹморѹт, ăѕ wприт трѣчерѣ Оѹнгѹрилwр прѣсте Криш. а) Де оѹнде, прекѹм ăколошй скріе Нотаріѹл, Оѹнгѹрїй, трекѫнд Тиса пре вадѹл Дрѹгма, се ătоарсерѫ ѣрѫшй ла Ѣрпад дѹка Оѹнгѹрилwр, кареле дѹпѫ мѫртѹрисірѣ Нотаріѹлуй, кап к. кѹ маре мѫніе ѧѕ фост тримис ăсѹпра лѹй Менѹморѹт. б)

Прекѹм, дѹпѫ мѫртѹрисірѣ Нотаріѹлуй, ѣрà датина Оѹнгѹрилwр ăчѣлора ка немика сѫ нѹ ласѫ неиспитит спре ă їѕбѫндì ăсѹпра ăчѣлора, ăсѹпра кѹрора wдатѫ ăѕ порнит; ши фїінд кѫ нѹ ăѕ май кѹтезат Оѹнгѹрїй ачѣѧ сѫсе ătоаркѫ кѹ рѣскою ăсѹпра лѹй Менѹморѹт, мѫкар кѫ маре мѫніе ăвѣ ши Ѣрпад ши тоцй Немешїй Оѹнгѹрѣшй ăсѹпра лѹй Менѹморѹт, пѫнѫ че нѹ ăѕ сѫпѹс лорѹшй тоатѫ Панноніа, ба ши прѣсте дѹнѫре трекѫнд ăѕ бътѹт пре Рwмáнй, пре Бѹлгарй, пре Грéчй; ѣ сѫмн, мѫкар w таче Нотаріѹл, кѫ ăѕ фост бътăліе кѹмплитѫ ăколw ла Криш ătрѫ Оѹнгѹрй ши ătрѫ Ѣрмашїй лѹй Менѹморѹт, ши, кѫ бине пишкацй де wсташїй лѹй Менѹморѹт се ătоарсерѫ де ăколw Оѹнгѹрїи.

§. Ѣ.

а) Egressi venerunt usque ad *Zeguholmu*, et ibi volebant transire Crisium, ut contra *Menomorout* pugnarent, sed venientes milites *Menomorout*, eis transitum prohibuerunt. *Notar.* cap. 28.

б) Venientes mandata *Menumorout* domino suo duci *Arpad* retulerunt, *Arpad* vero dux, et sui nobiles hoc audientes iracundia ducti sunt, et statim contra eum exercitum mittere ordinaverunt. *Notarius*, cap. 20.

§. Ē.

Ал доилѣ рѫскою ал Оунгѫрилор кѫ Менѫморѫт.

Дѫпъ че мѫлте нѣмѫрй ал Авинс Оунгѫрїй, ши лѣѫ сѫпѫс шіе, пре оунмъ, венинд ѫле ши Сѫкѫїй тоцй ътрѫ ажѫторю, се ътоарсерѫ ѫрѫшй ас ѫпра лѫй Менѫморѫт ла четатѣ лѫй, Бихор, карѣ акѫм се кіамъ Орадїа маре. Ачй ѫрѫшй фѫ бътѫліе крѫнтъ, ка каре нічй кѫ оун нѣм, кѫ кѫте сад бътѫт пѫнъ ачй Оунгѫрїй, нѫ скріе Нотарїѫл, съ фй ѫбѫт ей. Къ зиче, къ бї. зиле ал цинѫт бътѫліѣ. а) Оунде пре ѫлцій тот кѫ бътѫліе скѫртъ скріе, къ ал Авинс Оунгѫрїй.

Атрей спрѫзѣчѣ зй ѳстѫшій лѫй Менѫморѫт адѣръ четатѣ Оунгѫрилор. Пре оунмъ се фѫкѫ пѫче ътръ Менѫморѫт ши ътръ Оунгѫрй ѫша, къ ѫжнд Менѫморѫт нѫмай ѳ фѫтъ, ши нічй оун фечор, карале съ оунмѣзе лѫй ътрѫ ѫпърціе, фѫгѫдѫй, къ ѫшй ва да фѣта дѫпъ Зѫлтѫс, фечорѫл лѫй Ѫрпад, ѫпреунъ ѫй ва лѫса Цінерелѫй съѫ ши ѫпърціѣ. Де карѣ сад фоарте бѫкѫрат Ѫрпад Дѫка Оунгѫрилор, ши, кѫм скріе Нотарїѫл ла кап ѭа. грѫбй а фаче Пѫнта. Де оунде, пре ла ѫчепѫтѫл ѫзѣчѣ сѫтъ дела Хс, Ромънїй кѫ моартѣ лѫй Менѫморѫт бѫзѫрѫ сфършитѫл ѫпърцієй сале чѣй дела Криш, карѣ рѫмънънд лѫй Зѫлтѫс цінерелѫй лѫй Менѫморѫт, фѫ ѫпревнатъ кѫ ѫпърціѣ Оунгарієй. б) Ѫша Ромънїй се ѫкѫскрирѫ кѫ Оунгѫрїй, ши лѫй Зѫлтѫс й се нѫскѫ фечор Токсѫн, карале дѫпъ моартѣ татѫне съѫ, рѫмасѣ Стѫпъниторю атоатъ Оунгарїа. Нотарїѫл кап ѭз.

Се

---

a) Et pugnatum est inter eos duodecim dies. *Notarius* cap. 51.

b) Dux vero *Arpad*, inito consilio suorum nobilium, mandata *Menumorout* dilexit et laudavit. Et dum filiam *Menumorout* ejusdem aetatis, ut filius suus *Zultus*, jam esse audivisset, petitionem *Menumorout* differre noluit, et filiam in uxorem *Zultae* accepit. *Notar.* Ibidem.

Menumorout post istam causam in secundo anno, sine filio mortuus est, et regnum ejus, totaliter *Zultae* genero suo, dimisit in pace. Post haec anno Dominicae Incarnationis 907 Dux *Arpad* migravit de hoc seculo. Ibidem cap. 52.

Се кáде â âсѫмнà âчѝ, кѫ Нотáрїѫл ла ѯúсѫл кап ѿа. скрíе, кѫ ѿастѣ лѫй Менѫморѫ́т чѣ âсѫ́пра Оўнгѫрилѡр âѫ фост дин май мѫ́лте нѣ́мѫрй âдѫнáтѫ; а) ши âшà ла Бúхѡр нѫ сúнгѫрй Рѡмжнїй, ѡстáшїй лѫй Менѫморѫ́т стѣ́терѫ â кóантрѫ Оўнгѫрилѡр âтрѫ âчéст âлдóилѣ рѫсбóю. Чѝ, фїúнд кѫ Нотáрїѫл âчѝ прéсте ѿбичéюл сѫѫ нѫ âнѫмéще нѣ́мѫриле âчéле, кáре венúрѫ âтрѫ âжѫторю лѫй Менѫморѫ́т âсѫ́пра Оўнгѫрилѡр, дéспре ӑлтѫ пáрте тóате вечúниле нѣ́мѫрй ле âвнисéсе Оўнгѫрїй, ши пéнтрѫ âчéѣ нѫ ѐрà вóлниче â дà кýйва âжѫторю âсѫ́пра Оўнгѫрилѡр; оўрмéѯѫ, кѫ âдѫнáрѣ âчéѣ â май мѫ́лте нѣ́мѫрй ла Бúхѡр âсѫ́пра Оўнгѫрилѡр, дин кáпѫл сѫѫ фѫрѫ нúчй ѿстаторничíе ѿ йскодѝ Нотáрїѫл.

§. ѣ.

Глад Дýка Бѫнáтѫлуй нѫ âѫ фост Бѫ́лгар.

Нотáрїѫл лѫй Бéла ла кап. ӓї. âшà скрíе, кѫ Глад дин четáтѣ Видúнѫлуй де прéсте Дýнѫре ѐшúнд, кѫ âжѫторюл Кѫмáнилѡр, кáрїй ѐрà Рѡмжнй, прекýм май â жос вом âрѫтà, кѫпринсéсе цéра, кáрѣ âкýм се кïáмѫ Бѫнáт. б) Нúрѫ кѫнд сѫѫ бѫтѫ́т ѐл кѫ Оўнгѫрїй âвѫ̀ âжѫторю, кѫм не лѫсà мѫртѫрисúт Нотáрїѫл ла кап мд. дин Кѫмáнй, дин Бѫ́лгарй, дин Блáкй, ӓдекѫ дин Рѡмжнй; в)

Ка сѫ ѯúчй, кѫ Глад âѫ фост Бѫ́лгар, нѫ пóцй âвѣ̀ ӑлтѫ причúнѫ, фѫрѫ, âѫ пéнтрѫ кѫ дин Видúн âѫ венúт â Бѫнáт, âѫ пéнтрѫ кѫ

а) Sicut e converso, milites congregati ex diversis nationibus, contra *Usubuu* et suos milites pugnare coeperunt. *Idem* cap. 51.

б) Terram vero, quae est a fluvio *Morus* usque ad Castrum *Urscia*, praeoccupavit quidam dux nomine *Gaad*, de *Bundyn* castro egressus adjutorio Cumanorum. *Notarius* cap. 11.

в) Cum vellent transire amnem *Temes*, venit obviam eis *Glad*, a cujus progenie *Ohtum* descendit, dux illius patriae cum magno exercitu equitum et peditum, adjutorio *Cumanorum*, et *Bulgarorum*, atque Blacorum. *Notar.* cap. 44.

BIBLIOTECA CENTRALA „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

âвѫ âжѫторю âсѫпра Оуѫнгѫрилѡр дела Бѫлгарій. Чи, пéнтрѫ кѫ âѫ âвѫт âжѫторю дела Бѫлгарій âсѫпра Оуѫнгѫрилѡр, âдешéрт траµій оурмáре, кѫ âѫ фост Бѫлгар; пéнтрѫ кѫ âсѣменѣ âвѫ ѣл âжѫторю ши дела Кѫмáній, ши дела Рѡмжній. Нічій дíнтрѫ âчѣа, кáчи âѫ венít дин Видин ла Бенáт, нѫ оурмéзъ сѫ фій фост Бѫлгар. Пéнтрѫ кѫ мѫкáр кѫ прéсте Дѫнъре âѫ фост кѫпрíнс âкѫм Бѫлгарíй, ши âпърцѣ; тóтѫши пéнтрѫ âчѣа нѫ поµій зíче, âтжта сѫ фій фост ѡвидíцій Рѡмжній чей де прéсте Дѫнъре, кът сжнцеле чел Рѡмáн кѫ дáрѣ прилéжѫаѫ сѫ нѫ фій скжнтеáт, ши сѫ нѫ фій флѣкърáт â тржнщій, мѫкáр кѫ нѫ âѫ âвѫт норочíре де Окрїитóрій âшà вíне воитóрій, карíй âле лѡр фáпте витéзе кѫ âнѫмíре де Рѡмжній сѫ ле фій âсѫмнат. Дíнтрѫ âчéщій Боáрій Рѡмжній фѫрт чей дóй фрáцій Âсáн, ши Пéтрѫ ѐшíцій де лáнгѣ мѫнтеле Ѣмѫ кѫ Рѡмжній, карíй май де мѫлте ѡрій âкингжнд пре Грéчій, нѫ нѫмай пре Рѡмжній, чі ши пре Бѫлгарій âй скъпáрѣ де сѫпт стъпжнíрѣ Грéчилѡр, ши âщій âгонисíрѣ âпърцíе â Бѫлгарíа. Дéспре кáре стрѣлъчíтѣ фáптѣ май âколѡ вом кѫвжнтà. Ба, прекѫм ла Никíта Хонїáт â Їсаáкіе Âнгел Кáртѣ â. се скрíе, Рѡмжній чей де прéсте Дѫнъре, зѫвíтжндсе кѫ брéме нѫмеле Дакїей чéїй нóлѡ, оуѫнде прин Âврелїáн â мíжлокѫл Мисїей, кáрѣ âкѫм се зíче Бѫлгарíа ши Сéрвїа, âѫ фост âшезáцій дѫпѣ че дин Дакїа чѣ вéкіе трекѫсе прéсте Дѫнъре, âѫ âчепѫт â се кїемà дела âлцій Мíси, де пре нѫмеле Щърїй Мисїей, â кáрѣ ѐрà лъкѫитóрій. a) Де оуѫнде ши Никíта пре Рѡмжній âчéй де прéсте Дѫнъре âколóшій, фърѣ ѡсебíре âкѫм â кїámъ Влáхій, кѫ нѫмеле чел де нѣмѫриле чѣле Словéне дат Рѡмáнилѡр, âкѫм âй кїámъ Мíсій. Ши âколóшій се скрíе, кѫ âпърцíа Мисилѡр âчéстора, âдекѣ â Рѡмжнилѡр чéлѡр де прéсте Дѫнъре кѫ âпърцíа

a) Tum Haemi montis accolas, sibi et Romano Imperio infestissimos reddidit, qui olim Mysi, nunc Blachi nominantur. *Nicaetas Choniates*, in Isaacio Angelo, Lib. 1.

рѫцїа Бѫлгарилор ѧѕ фост май де мѫлт ѫпревна́тѫ, ши оу́на а) Де оу́нде, мѫка́р кѫ Скрїитори́й чей вѣкй, дѫ́пѫ че сѫѕ ѫшеза́т Бѫлгарїй ѫ Ми́сїа, ши ѧѕ ѫпърѫци́т ѫколѡ̀, Ми́сїа ѡ̀ нѫме́ск Бѫлгарїе, ши пре стѫпънитори́й Ми́сїей ѫй кїа́мѫ Бѫлгарй; тотѫ́ш сѫпт ѫчѣ́л нѫ́ме се ѫцелѣ́г ши Рѡмъ́нїй ѫчѣ́ѫ. Ши ѫша̀ се ка́де ѫ зи́че, кѫ Рѡмъ́нїй чей де пре́сте Дѫнъре тот де ѫ оу́на ѧѕ ѫпърѫци́т ѫпре́нѫ кѫ Бѫлгарїй, пънѫ кънд ши чѣ́ѫ ши чѣ́ѫ ѫпре́нѫ ѧѕ ѫпѫка́т сѫпт мъ́на ѫпърѫтѫлѫй Грече́ск. Трѫбуи́тѫѕ да́рѫ, пънѫ ѧѕ векуи́т ѫпърѫцїа Бѫлгари́лор, сѫ фїе ѫ Бѫлгарїа ши Рѡмъ́нй бога́рй, кѫ ѫбѣ́ре мѫ́лтѫ, ши ѡ̃ѫменй ѫлѣ́шй. Дѫи́нтрѫ ѫчѣ́ѫ ѣ̀ра̀ Глад чел дин Видѝн ѫ Дѫкїей Рипе́нсе, ѫкърїѫ лѫкуито́рй, ѫнаи́нте де ѫтра́рѫ Бѫлгарилор ѫколѡ̀, ѣ̀ра̀ то́цй Рѡмъ́нй.

Ши ѫтрѫ ѫдевъ́р, де ѫр фй́ фост Глад Бѫ́лгар; ѧѕ кѫ ѫжуто́рюл Кѫма́нилор, ши нѫ́ май вѫртоа́с кѫ ѫ Бѫ́лгарилор врѣ́ кѫприи́нде Бѫна́тѫл? Оу́рмѣ́зѫ да́рѫ сѫ зи́чем, кѫ Глад ѧѕ фост де ѫчѣ́ла нѣ́м, де ка́реле ѣ̀ра̀ ѡ̃ѫменїй, кърора ѣ̀л ѧѕ фост Кѫпетенїе, сѫѕ Кръишо́р, ѫ̃декѫ кѫ ѧѕ фост Рѡмъ́н.

ѪЧѣ́ст Глад, дѫ́пѫ кѫм скрїе Нота́рїѫл ла кап ма̃. фїи́нд ѪБи́нс де Оу́нгурй, ѧѕ черѫ́т дела ѣ̀й па́че. Тотѫ́ш ѫпърѫцїа Рѡмъ́нилор, чѣ́ дин Бѫна́т нѫ сѫѕ кърма́т пънѫ ѫ зи́леле Сфи́нтѫлуй Сте́фан Кра́юлуй Оу́нгурилор, прекѫ́м се вѣ́де дин вїа́ца Сфи́нтѫлуй Гера́рдѫ Епископѫлуй Чина́дѫлуй де лѫнгѫ Мурѫш, чѣ́ прин ѡ̃стенѣ́ла Епископѫлуй Паписта́шилор дин Ардѣ́л Игна́цїѫ Батїа́ни ла а̃нѫл 1790. ѫ Бѫлгъра́д де но́ѫ типъри́тѫ. Кѫ ѫколѡ̀ ла. фо́ам 318. зи́че, кѫ ѫ зи́леле ѫчѣ́ле ѣ̀ра̀ ѫ Ѡра́шѫл Морисе́на (ѫкѫ́м Чина́д) оу́н Принцип ѫнѫ́ме Ѫхтѫм (Нота́рїѫл луй Бе́ла ѫл кїа́мѫ Ѡхтѫм) пѫтѣ́рник фо́арте, дѫ́пѫ

а) Καὶ τὴν τῶν Μυσῶν καὶ τῶν Βελγάρων δυναστείαν εἰς ἕν συναγαγεῖν, ὡς πάλαι ποτὲ ἦν, ἐζδαμῶς ἠνείχοντο. Et Mysorum ac Bulgarorum dominatum, ut olim fuisset, omni contentione conjungendum esse censuit. *Ibidem*

дѫпъ лѣꙋѣ Грекѣскъ ботезат ѫ Видин. Краюлуй Стефан ничи ѡ чинсте нуй да, ндджждуиндусе ѫ мълцимѣ ѡсташилѡр ши ѫ Нѣмешилѡр сзй. Авѣ мълцимѣ ненумърътъ де кай, ши де алте бите, ши авѣре мълтъ фоарте, ши апукà сарѣ Краюлуй Стефан, кирѣ се коборѣ пре Мурѧш, тоате лѣѫ фост къприне пънъ ѫ Тиса. Фъкусе къ благословенїѫ Патрїархулуй дела Шариград ши мънъстире де Кълугъри ѫ четатѣ Морисена. Ши тот пъмънтул ерà сунт стъпънирѣ луй дела Ръзл Криш пънъ ла пърциле Ардѣлулуй, ши пънъ ла Видин ши Зерин, каре тоате ле авѣ сунт пътѣрѣ са. Де унде, май мълцй армашй авѣ де кът Краюл Стефан, ши нычй ѫтрѡ самъ нѫ бъгà пре Стефан Краюл Унгурилѡр. Ерà ѡаре кареле бърбат ѫлес ѫнѫме Чанадин ла Принципул Ахтум, пре кареле Ахтум ѫл пусесе май маре преste ѡщиле сале. Чи фиинд пърѫт къ пъръ грѣ, врѣ Ахтум съл ѡмоаръ, карѣ съмцинд ел, ѫ фуцит ла Стефан Краюл Унгурилѡр, ши Стефан ѫторкъндул ла крединца луй Хс лаѫ ботезат. Дупъ ачѣа, фиинд къ ел цїà тоате трѣбиле Принципулуй съѫ Ахтум, ѫл испити Краюл Стефан деспре тайнеле луй Ахтум. Каре ѫцелегъндуле дела Чанадин, ѫдатъ порунчи боерилѡр сзй, зикънд, гътацивъ ла рзсбой ѫсупра луй Ахтум противникулуй мїеѫ, ши сз апукѣм ѫпърцїà луй. Ашиждерѣ зисе Краюл Стефан Боерилѡр сзй, ка сз ѫлѣгъ ей унул динтръ синеши май маре преste ѡаste, кареле сз поарте къщига рзсбоюлуй ачестуѫ ѫсупра луй Ахтум Принципулуй Бънатулуй. Чи ей рзспунсеръ, зикънд, ши каре се поате ѫфлà май ѫтокмит де кът Чанадин? Ши ѫша фѫ рындуит Ѧрхїстратиг Ромънул Чанадин преste ѡастѣ Унгурѣскъ ѫсупра Ромънулуй Ахтум Принципулуй Бънатулуй. Дечи трекънд Чанадин ши ѡастѣ Унгурѣскъ Тиса; принсеръ ла рзсбой ѫсупра луй Ахтум, ши ѫсупра ѡастей луй, ши фѫ бътълїе кумплитъ ѫтрѫ ѡастѣ Унгурѣскъ ши ѫтрѫ ѡастѣ луй Ахтум, карѣ ѫ цинут пънъ ла ѫмїаз, пре унде апукà фугà

ѡа-

ѫастѣ оуѫгурѣскъ, ши се ѧскуѫнсерѣ прин тѫфеле Кукинер, ши Зеѫрег, ши ѧ тоатъ Канѫша пънъ пре ла Тѫса, ѫръ Чанадѫн тъбърѫ ѧ ноаптѣ ѧчѣѫ ла оуѫн мѫнте, карале дѫпъ ѧчѣѫ лаѫ нѫмѫт Ѫрослан, ши Ѧхтѫм ѧши пѫсе ѫастѣ са ѧ кѫмпѫл че се кѣмѧ Нагѣнъ. Чанадѫн ѧдѫнѫнд ноаптѣ дѫпъ че саѫ дешептат дин Сомн, ѫастѣ са, ле спѫсе оуѫн вис, кѫм дѫпъ че саѫ рѫгат Мѫченикулуй Геѫргїе, ка сѫй добѫндѣскъ дела Дѫмнезеѫ ѧжѫторїѫ, ши ѧѫ фъгъдѫѫт, къ, де ва ѧвѫнце пре протѫвник; ѧ локул ѧчела, оуѫнде саѫ рѫгат, ва фаче ѫ мънъстире ѧ чѫнстѣ Сфѫнтулуй Геѫргїе; ѧѫ ѧдормѫт, ши пъръ, къ ѧѫ венѫт оуѫн лѣѫ ла ѫнсуѫ, ши ѧѫ зисе: Сѫмуле! Че дормѫ! Скоалъ кѫрѫнд, ѧдѫнъ ѫастѣ та ѣши ѧсѫпра врѣжмашулуй тъѫ, карале ѧкѫм доарме, ши ѧѫ вей ѧвѫнце. Карѣ ѧѫзѫнд Оуѫнгурїй дин гура луй Чанадѫн, лъѫдаръ пре Дѫмнезеѫ. Ши ѧша ѣшѫръ фъръ зъбавъ ла ръсбоѫ, ѧшептѫнд пѣнтру вредничїиле феричитулуй Геѫргїе ѧжѫторїѫ дин чѣрїѫ, карале ѧ форма лѣуулуй саѫ милостивѫт ѧѫ черчетъ пре ѣѫ, ши ѧтрѫ ѧчѣѫши ноаптѣ ѧдатъ ѫастѣ луй Ѧхтѫм, карѣ зъчѣ ѧ кѫмп, оуѫнѫ ѧсѫпра ѧлтѫм ѧѫ нъѫлѫт, ши ѧпѫкаръ фѫга, ѫръ Ѧхтѫм фѫ ѫморѫт ѧ локул ъстълѣй де ѫастѣ луй Чанадѫн, къръ луѫндуй капѫ, ѧл тримѫсеръ ла Краюл.

Ѧтѫта бѫкурїе ѧвѫ Стѣфан Краюл Оуѫнгурилѫр, къ ѧѫ кѫзѫт Ѧхтѫм, кѫт пре Чанадѫн ѧдатъ ѧл фъкѫ май маре прѣсте каса чѣ кръѫскъ, ши прѣсте каса луй Ѧхтѫм, ба ши нѫмеле Четъцїй Морисѣна, оуѫнде фѫсѣсе скаѫнѫл ѧпърцїей луй Ѧхтѫм ѧл скимбѫ де пре нѫмеле луй Чанадѫн, ши поручѫ ка де ѧчѫ ѧнаинте съ нѫ се май кѣме Морисѣна, чи Чанадѫна, ши тот цинѫтул ѧл нѫмѫ Чанадѫн, прѣсте карале ѧл пѫсе пре Чанадѫн Комис. a)

Де

a) In diebus illis erat quidam Princeps in Urbe Morisena nomine Achtum, potens valde, qui secundum ritum Graecorum in civitate Eudin fuerat baptizatus, qui nimium gloriabatur in virtute, et potentia sua, - - - Regi autem Ste-

Де врѣме че Ѣхтѹм, прежѹм не ѧзѣ скрис Потáрїѧ ѧвй Бéла ла кап мд. ѧ фост дин вúца ѧвй Глад; б) ши Ѣхтѹм ѧ врѣмѣ сфй-

тѕ-

Stephano honorem minime impendebat, confidens in multitudine militum, et nobilium suorum, supra quos dominium exercebat; equorum etiam indomitorum multitudinem habebat innumerabilem, exceptis hys, quos pastores in domibus sub custodia servabant, erant ei et pecora infinita, quae omnia habebant pastores suos deputatos, insuper allodia, et curias, et usurpabat sibi potestatem super sales Regis descendentes in Morosio, constituens in portibus ejusdem fluminis usque ad Ticiam tributarios, et custodes, conclusitque omnia sub tributo. Accepit autem potestatem a Graecis, et construxit in praefata urbe Morisena monasterium in honore beati Joannis Baptiste, constituens in eodem abbatem cum monachis Graecis juxta ordinem et ritum ipsorum. Serviebat namque eidem viro terra a fluvio Keres usque ad partes transilvanas, et usque in Budyn, et Zereu, quae omnia sub sua concluserat potestate: unde praecedebat in multitudine armatorum regem, ac minime reputabat et erat quidam miles valde honoratus nomine Chanadinus, qui ceteros dignitate precellebat, quibus ipsum dominus preposuerat, hic accusatus est apud dominum suum ardua accusatione, pro qua ipsum dominus interficere cogitabat, cumque observaret tempus, quo eum perderet, loquens secum in dolo, quod ipsum Chanadinum non latuit, unde fugiens occulte venit ad Regem, quem Rex ad Christum convertendo baptizavit; volens autem ipsum experiri, explorando secreta domini sui intellexit, quod non dolose ad ipsum confugisset, unde cognita ejus fidelitate, et perseverantia ait ad optimates suos, preparamini contra Achtum adversarium meum in prelium, et preoccupemus regnum ejus, in quo sermone adhuc examinabat Chanadinum, quatenus ejus fidelitas amplius probaretur, cumque hoc audisset Chanadinus, gavisus est valde, addidit quoque Rex dicens, eligite vobis talem virum, qui sit princeps noster in prelio, qui respondentes dixerunt, et quis aptior inveniri potest Chanadino, quem eis in principem constituerunt. Congregantes autem exercitum egressi sunt omnes in prelium, cumque transissent Ticiam, inierunt certamen contra Achtum, et exercitum ejus, factusque est fragor et sonitus magnus, et duravit bellum usque ad meridiem, et ceciderunt vulnerati multi hinc et inde ex utraque parte, unde exercitus Chanadini fugam iniens, latuit in vepribus Kwkyner, et in Zewreg et in omni Canysa usque ad Ticiam, Chanadinus autem eadem nocte castra mentatus est ad quendam montem, quem postea Orozlanus nuncupavit, Achtum autem posuit castra sua in campo nomine Nagenz. - - - Igitur Chanadinus noctem illam ducens insompnem orabat ad Sanctum Georgium Martyrem, ut sibi a Domino Celi auxilium impetraret, votumque vovit, ut, si adversarii victor existeret in loco orationis, quo genua flexerat in terra, in honore ejus monasterium edificaret, cumque pre nimio labore, et fatigatione ipsum sopor invasisset, apparuit ei in sompnis forma leonis stans ad pedes ejus, dicensque ei, o homo! quid dormis? Surge velociter, cane tuba, egredere in prelium, et superabis tuum inimicum; cumque evigilasset, videbatur sibi, ac si duorum virorum vim recepisset, unde convocato exercitu sompnum, quod vide-

rat,

тѹлѹй Стефан Краюлѹй Оу҃нгѹрилwр ѧ҃ ѧвѹт ѧтѫта мѹлцѷме де ѡстаѡй ши де Нѣмеш Рwмѫнй ѧ҃ Бѫнат, кѹм се скріе ѧ҃ вїаца Сф҃тѹлѹй Герардѹс кѫт нѷчй ѧ҃трw самѫ нѹ бѫгѫ҃ пре Краюл Оу҃нгѹрилwр; кїар се вѣде, кѫ ѧ҃пѫрцїѧ҃ Рwмѫнилwр ѧ҃ Бѫнат ши дин ѕѷлеле лѹй

Глад

---

rat, enarravit eis dicens, post orationem, quam prostratus coram Domino et Sancto Georgio Martyre effudi in hac nocte, invasit me sopor, vidique ad pedes meos quasi leonem stantem, trahentemque me ungulis et dicentem, surge homo, quid dormis? congrega exercitum tuum, egredere in hostem tuum, qui nunc dormit, et vinces eum: quo audito, laudaverunt Deum dicentes, Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison, Pater noster. Egressi sunt ergo in prelium sine mora, exspectantes per merita beati Georgii Martyris auxilium de Celo, qui eos in forma leonis dignatus est visitare, et eadem nocte mox exercitus Achtum, qui jacebat in campo, alter ad alterum irruerunt, qui terga vertens iniit fugam, Achtum vero interfectus est in loco prelii ab exercitu Chanadini, cujus caput auferentes miserunt regi, et acceperunt in die illa spolia multa, repletique sunt gaudio magno, eo quod inimicus regis cecidisset: corpora vero Christianorum, qui ceciderunt in prelio, tollentes duxerunt in Moroswar, et sepelierunt in cimiterio S. Joannis Baptiste in Monasterio Grecorum, quia in eadem provincia aliud monasterium illis temporibus non erat, monachis autem ipsius loci ejusdem urbis tercia pars deserviebat, quos Chanadinus non repulit, sed in eodem urbis statu, in quo inventi sunt, manere permisit: quo facto Chanadinus assumens abbatem dicti monasterii, cum aliquibus monasterii fratribus, venit ad locum, in quo ei leo apparuerat, ubi fecit signum quatenus votum, quod Sancto Georgio voverat, adimpleret, in ipso quoque die societati suae convivium magnum preparavit, deinde transeuntes Tyciam, venerunt ad regem. - - Chanadinus a rege sublimatur, quem constituit principem domus regis, et domus Achtum, ait enim rex, ab hac die urbs illa non vocabitur Morisena, sed urbs Chanadina, pro eo, quod inimicum meum interfecisti de medio ejus, comes illius provinciae eris, ipsamque sub tytulo nominis tui tytulabis, provincia Chanadiensis vocetur, usque in generacionem. Post haec veniens Chanadinus ad locum, ubi leonem viderat, in honorem beati Georgii martyris monasterium edificavit, introducens illuc memoratos Grecos monachos de monasterio beati Joannis Baptiste una cum abbate. - - Inde proficiscentes venerunt in urbem Morisenam ubi erant Monachi Greci, qui divina secundum ritum et consvetudinem suam celebrabant, Episcopus autem inito consilio cum comite Chanadino eundem Grecum abbatem cum monachis suis transtulit in Orozlanos, monasterium vero ipsorum Episcopo cum fratribus suis assignavit, qui in eodem habitaverunt, donec monasterium beati Georgii martiris perficeretur. *Acta S. Gerhardi Episcopi Chanadiensis*, opera Ignatii Comitis de Battyan Episcopi Transilvaniae A. Carolinae typo edita anno 1790.

z) Ex cujus etiam progenie, longo post tempore descenderat *Ohtum*, quem *Sunad* interfecit. *Notarius* Belae, cap. 44.

Глад ăѕ рѫмáс некѹрмáтѣ, ши стѣпънúрѣ ĉй пре лáнгѣ вúца лѹй Глад; Ба ăпърѣцúнд ăхтѹм, се май лѣцúсе, де кѹм ĉрà ă ѕúлеле лѹй Глад, ши май пѹтéрникѣ се фăкѹ́се. Пънѣ ăтрѹ ă оѹнспрѣжéче сѹ́тѣ дела Хс̃ дáрѣ ăѕ ăпърѣцúт Ромънúй ă Бънáт.

Нѕ фѣрѣ врéме се пóате ăчѝ фáче ăтребáрѣ ăчéѫ, ѿаре Блáхїй, ăдекѣ Ромънїй ăчéѫ, кáрїй дéдерѣ ăжѹтóрїю лѹй Глад ăсѹ́пра Оѹнгѹрилѡр, де оѹнде ĉрà? Дела Менѕморѹ́т нѕ ăѕ фост, кѣ дѹ́пѣ стúлѹл Нотáрїѹлѹй лѹй Бéла, Ромънїй лѹй Менѕморѹ́т ăчéѫ се кїемà кѹ нѹ́меле чел деосебúт, Кóзарй. Дин Ардéл де сѹпт стѣпънúрѣ лѹй Тѹ́хѹтѹм ăкѣ нáѕ фост; кѣ фїúнд ăчéста Оѹнгѹр, ши добънди́нд ĉл Ардéлѹл кѹ хáрѹл лѹй Ърпад, ши кѹ ăжѹтóрїю ѿстáшилѡр чéлѡр Оѹнгѹрéщй, пре карїй ѣѕ ăгѕдúт Ърпад ă мéрце, сѣ бáтѣ пре Цéлѹ Дѹ́ка Ромънилѡр дин Ардéл; нѕ се пóате крéде, Тѹ́хѹтѹм сѫ́ший фѝ слобозúт Ромънїй сăй ă дà ăжѹтóрїю ăсѹ́пра Оѹнгѹрилѡр. Чи, нúчй дин цéра Мѹнтенéскѣ ши дин Молдóва нáѕ фост, кѣ ăчéѫ Ромънй ши Нотáрїѹлѹй се кїемà ăтѹнчй Кѹмáнй, ши Пиценáце сáѕ Пацинацúте, нѕ Блáхй. Липсéще дарѣ ă Ардéл оѹндева, ăнѹ́ме ăтрѹ мѹнцїй чей де кѣтрѣ цéра мѹнтенéскѣ сѣ фѝ май фост врѹн Кръишѡр, ăкърѹ́м сѹпѹ́шй ĉра Ромънй, ши, прекѹ́м чей дин ăпърѣцíм лѹй Цéлѹ, ăшà ши ăчéщѣ се кїемà Нотáрїѹлѹй Блáхй сáѕ Блáхй. Ăчéста динтрѣ Ромънїй сăй ăѕ тримúс спре ăжѹтóрїю Ромънѹлѹй Глад.

§. ѯ.

Пéнтрѹ Сѣкѹ́й.

Нотáрїѹл лѹй Бéла ла кап ѝ. скрíе, кѣ тримицúнд Ърпад Дѹ́ка Оѹнгѹрилѡр пре Кѫпитáнїй сăй Оѹсѹкѹ́ ши Бéлек кѹ ѿастѣ чѣ оѹнгѹрéскѣ, ка ăдóлѡ ѿарѣ сѣ дѣ рѫсбóю ăсѹ́пра лѹй Менѕморѹ́т; карїй дѹ́пѣ че ăѕ трекѹ́т Тúса кѣтрѣ Бúхѡр четáтѣ лѹй Менѕморѹ́т, ши ăѕ

ăжѹнс

ăмѹ́нс ла рѫ́зл Кѹ́рѹг, тоцй Сѫкѹ́їй, ка́рїй майнаи́нте фѹсѣ́се норо́аде де ă лѹй Ѧ́тила, ăзѫ́нд вѣ́стѣ лѹй Оўнгѹрилѡр ăче́лора, кѫ́рора ѧ̆шй дѣ́дерѫ фи́їй сѫй крединчѣ́рй ши ѫ́зло́г, спрӗ мѫртѹрі́е ắдекѫ ши спре ă̆тѫри́ре, кѹм кѫ вѡр цинѣ́ пѹ́рѹрѣ па́че кѹ Оўнгѹрїй, ши вѡр фѝ лѡр крединчо́ший. Ши ă̆ша ѣ̆й мѣ́рсерѫ ă̆наи́нте ă се ба́те кѹ Менѹморѹ́т. a)

Ѧ̆кѹи́таѹ Сѫкѹ́їй ăче́щѣ, майнаи́нте де ă вени́ ѣ̆й ă̆наи́нтѣ Оўнгѹрилѡр ла Рѫ́зл Кѹрѹ́г, ăколѡ̀ оўнде сѫнт ăкѹ́м ѧ̆ мѹ́нцїй чей де кѫ́тр҃ Молдо́ва ши де кѫтр҃ Цѣ́ра мѹнтенѣ́ѧкѫ, ăѕ ăи́рѣ, де́спре ăча́ста немі́ка нѹ ă̆ти́нце Нота́рїѫл ѧ̆ то́атѫ йсто́рїа са.

Ба, ни́че де че нѣ́м ăѕ фост ѣ̆й, пѫнѫ ă̆стѫзй нѫ се щіе кїа́р. Дрепт Нота́рїѫл ла кап ѭ. зи́че, кѫ Сѫкѹ́їй ăѕ фост норо́аде де ă лѹй Ѧ̆тила Кра́юлѹй Хѹ́нилѡр ѿаре кѫнд. Чи де ăчѝ нѫ по́цй тра́це оўрма́ре, кѫ Сѫкѹ́їй ăѕ фост Хѹ́нй, де брѣ́ме че ăчѣ́м се щіе, кѫ Хѹ́нїй, кѫнд ăѕ вени́т ѧ̆ Да́кїа, де оўнде ско́асерѫ пре Го́тй, ăвѣ̀ ди́нтрѫ май мѹ́лте Ги́нте Словенѣ́щй шіе ѧ̆соци́те норо́аде. Дрепт ăчѣ́м нѫ нѹ́май Хѹ́нїй, чи ши ă̆лте норо́аде склавѣ́щй сăѕ Словенѣ́щй ѣ̆рѫ̀ ă лѹй Ѧ̆тила.

Кѫ чи́не по́ате крѣ́де чѣ́м че фѫрѫ ни́чй ѡ̆ мѫртѹрі́е се зи́че ла Тѫро́ци ѧ̆ Кро́ника Оўнгѹрилѡр, Па́ртѣ ă. кап ѫ̆д. кѫ трей мі́й де Хѹ́нй, дин ка́рїй, се зи́че, кѫ сѫнт прѫси́цй Сѫкѹ́їй де ă̆стѫзй, ăѕ

a) Dux *Arpad* et sui nobiles, communi consilio miserunt exercitum contra *Menumorout* Ducem *Byhoriensem*, cui exercitui principes et ductores facti sunt *Usubuu* et *Velec*, qui egressi sunt de insula equitantes per sabulum, et fluvium *Thysciae* in portu *Beuldu* transnavigaverunt. Et indè equitantes, juxta fluvium *Couroug* castra metati sunt, et omnes *Siculi*, qui primo erant populi *Athylae* Regis, audita fama *Usubuu*, obviam pacifici venerunt, et sua sponte filios suos cum diversis muneribus in obsides dederunt, et ante exercitum *Usubuu*, in prima acie contra *Menumorout* pugnaturi caeperunt, et statim filios *Siculorum* Duci *Arpad* transmiserunt, et ipsi praecedentibus *Siculis*, una contra *Menumorout* equitare coeperunt, fluvium *Cris* in *Cerumo* monte transnataverunt, et inde equitantes juxta fluvium *Tekereu* castra metati sunt. *Notarius* cap. 50.

рѫмáс ѧ Панноніа де Хáба, кáреле ѧвúнс фѫцѝ кѫ ёї. мíй де Хѫний ѧ напóй ѧ Скúдїа? Пéнтрѫ кѫ де ѫр фѝ рѫмáс ѫчéл Хѫний, прекѫм ёрà тóате нѣмѫриле Європéй ѧтѫржтáте ѫсѫпра Хѫнилор пéнтрѫ тиржнíиле ши варварíиле лор, нúчй оѫн час, Зикжнд ѫшà, нѫ ѫр фѝ сѫферúт, чи пре тóцй ѫр фѝ дѫмикáт, нéкѫм сѫ ле дѣ рѫгáц ѧ лѫкѫѝ кѫтѫва врѣме ѧ Панноніа, ши ѫпóй де ѫколѡ кѫ тóатѫ ѧдѫмжнáрѣ лор сѫ мѣргѫ прéсте Ардéл ла мѫнцíй, ѧтрѫ карíй сѫнт ѫкѫм Сѫкѫíй.

Ёнгел ѧ Сѫплемéнтеле Виндичíилор Корнидештáне. §. 9. мѫлт ѫсѫдѫ ка сѫ ѫрѣтѣ, кѫм кѫ Сѫкѫíй сѫнт Оѫнгѫрй. Зúче, дѫпѫ мѫртѫрисúрѣ лѫй Константúн Порфирогéнитѫ, кѫ фíинд Оѫнгѫрíй ѫфáрѫ де хотáреле ѧпѫрцíей сáле, оѫнде ѫвѣ рѫсбóю, ловúнд протúвничíй прéсте Оѫнгѫрíй чей че рѫмѫсéсе ѫкáсѫ пéнтрѫ пáцѫ; пре фамúлиile Оѫнгѫрилор ле цѣрсерѫ де пре фáца пѫмжнтѫлѫй, ши пре чей че рѫмѫсéсе пéнтрѫ пáцѫ ѫй фѫгѫрúрѫ. Де оѫнде ѫшà врѣ сѫ гжчáскѫ Ёнгел, кѫ непѫтжнд ѫчéй пацитóрй Оѫнгѫрй ѧкѫтрѫ скѫпà ѧтрáлте пáрцй, ѫѓ трѫбѫúт сѫсе трáгѫ ла мѫнцíй ѫчéл, оѫнде ѫстѫцѫй лѫкѫéск. Дéчй кѫржндѫ врѣме, дѫпѫ ѧтжмплáрѣ ѫчéл, венúнд Оѫнгѫрíй ѧ Панноніа, Зúшíй Сѫкѫй дин лóкѫриле оѫнде ши ѫкѫм лѫкѫéск венúрѫ, ши ѫржшй се ѧпрѫзнáрѫ кѫ фрáцíй сăй. a)

Чи, тóатѫ гжчитѫ́ра лѫй Ёнгел ѡ деспѫ́тѫ май сѫс четúтеле ѫле Нотáрíлѫй кѫвúнтѣ, ѧ капѫл ѝ. де джнсѫл скрúсе. Кѫ, де ѫѓ фост

Сѫ-

a) Postquam autem iterum cum Romanorum Imperatore pacem Symeon fecisset, foedere cum Patzinacitis inito terram Turcorum, qui tunc extra Regni sui fines (an contra Russos; vel Svatoplucum) bellum gerebant, (in Ucraina et Moldavia-Atelcusu) invadens, familiis eorum deletis, *et qui ad custodiam relicti erant pulsis*, late vastavit. Haec sunt verba Porphyrogenetae.

Qui pulsi sunt, *illi fugerunt* in locum tutiorem. Jam ipsa *montium* nunc *Transsilvaniam a Moldavia et Valachia dividentium* natura ac *vicinitas* ad Atelcusu, admodum plausibili est indicio, montes hos Hungaris illis, qui a praepotentibus Patzinacitis et Bulgaris repressi sunt, desideratum Asylum praebuisse. Atque in his iisdem locis degebant Sieuli, cum *Hungari* paullo post illam cladem reduces regionem Atelcusu desertam invenientes, *novam suam Patriam* in Pannonia *stabilitam irent*. *Engel*, Supplementa ad Vindicias Anonymi Cornidesianas, §. 9.

Сѫкѹ́їй а̂чѣ́а Оўнгѹрй, ши кѫ пѫци́н майнаи́нте де а̂ венѝ Оўнгѹрїй а̂ Панноні̀а фѫсѣ́се а̂ Молдо́ва ши а̂ Оўкраи́на лаѡлаа́лтѫ кѫ а̂чѣ́шѣ́ший Оўнгѹрй, фра́цй а̂й лѡр; пе́нтрѫ че се темѹ́рѫ Сѫкѹ́їй, е̂ши́нд ла Рѫзл Кѫрѹ́г а̂наи́нтѣ Оўнгѹрилѡр, кѫ нѫ ле вѡр крѣ́де лѡр Оўнгѹрїй, де нѫ́ши вѡр пѫне фи́їй ѯзло́г ла Оўнгѹрй? Де а̂р фѝ фост а̂ша̀ лѫ́крѫ, прекѫ́м а̂й пла́че лѫй Е̂нгел а̂л ѯогрѫфѝ; а̂ѫ нѫ врѣ̀ кѫноа́це ши Сѫкѹ́їй пре Оўнгѹрй, ши Оўнгѹрїй пре Сѫкѹ́й, ши се врѣ̀ кїема̀ пре нѫ́ме Оўнїй пре а̂лцїй: Оўндѫ! Е̂те! Тѹ́рсол! Оўсѹбѫ́! Зо́лѫкѫ! Ве́лек! То́сѫ! Ле́лѫ і Зо́болеѫ! Е̂леѫ́д! Бѹ́лсѫ! Ба врѣ̀ пла́нце де бѫкѫрїе, кѫ а̂ѫрѣшй сѫ́ѫ а̂тжлни́т; нѫ а̂р фѝ стат а̂ прїимѝ дела Сѫкѹ́й пре фи́їй лѡр ѯзло́г спре а̂тѫри́рѣ кредѝнцей а̂то́кма, прекѫ́м пѫнѫ а̂чѝ прїими́се дела то́а̀те гѝнтеле, пре ла ка́ре а̂ѫ а̂жѹ́нс, ши лѣ́ѫ сѫпѹ́с.

Ѭрѫ, кѫчй пре Сѫкѹ́й ѫ̂ѫ пѫс а̂наи́нте Оўнгѹрїй а̂ ѫ̂аѣте а̂сѹ́пра лѫй Менѫморѹ́т, не фѫкѫ́нд пѫнѫ а̂чѝ Оўнгѹрїй а̂часѫ чи́нсте а̂лтѡр нѣ́мѫрй, нѫ е̂ ни́чй ѫ̂ мира́ре; пе́нтрѫ кѫ ши а̂чѣ́ѫ е̂ а̂девѫзра́т кѫ ни́чй оўн нѣ́м пѫнѫ а̂чѝ нѫ сѫ́ѫ фост а̂фла́т, ка́рїй дин бѹ́нѫ во́ѫ лѡр кѫ то́цй сѫ би́нѫ ла Оўнгѹрй а̂ се а̂кина̀, ка сѫ фїе ѫ̂ста́ший сѫпт стѣ́гѹриле Оўнгѹре́цй. А̂сѫ причи́на чѫ а̂девѫзра́тѫ кѫ́чй Оўнгѹрїй пѹ́серѫ пре Сѫкѹ́й а̂наи́нте а̂сѹ́пра лѫй Менѫморѹ́т, нѫ а̂чѣ́ѫ, ми се па́ре, сѫ фѝ фост, ка сѫ ле фа́кѫ Сѫкѹ́илѡр чи́нсте, чи а̂ѫ́нд Оўнгѹрїй нѫ пѫци́нѫ гри́же де кѫтрѫ Менѫморѹ́т, ка нѫ кѹ́мва сѫ оўмѫле кѫтѹ́цй ка а̂ рѫсѫо́ѫл чел дин тжю̀, липсѣ́ кѫ ѫ̂сѣбѝтѫ а̂целепцїе сѫ по́арте рѫсѫо́ѫл а̂чѣ́ста. Де оўнде, фїи́нд Сѫкѹ́илѡр май кѫноскѹ́те ло́кѫриле а̂чѣ́ле, де кѫт Оўнгѹрилѡр, пре Сѫкѹ́й се кѫдѣ́ сѫй пѫ́нѫ а̂наи́нте, ши Оўнгѹрїй сѫ оўрмѣ́зе.

А̂коло́ший Е̂нгел жѹ́декѫ, кѫ нѹ́мале чел оўнгѹре́ск а̂л Сѫкѹ́илѡр, Се́кѣлй (Székely) би́не дела ве́кюл кѫѫ́нт, Szökely, ӑ́декѫ фѫгѫто́рю, ка́реле ӑ́стѫзй се зи́че, Szökevény. Де оўнде, пе́нтрѫ кѫ а̂ѫ фѫци́т, а̂лѫнга́цй де Пацинаци́те, а̂ мѹ́нцїй, а̂ ка́рїй сѫнт ӑ́стѫзй, се зик

Сѫ-

Сзкѹ́й, (Székelyek). Чи фїи́нд кз ам аръта́т, а фи нестато́рникз гѫчитѹ́ра лѹй Е́нгел чѣ де́спре фѹ́га Сзкѹ́илор дин Молдо́ва ши дин Оу́крайна; оурмѣ́зз, кз нѹ пе́нтрѹ ѡ̀ а̀тѫмпла́ре ка а̂чѣ́м се зик Сзкѹ́їй, Székelyek.

Е́ѹ, ка сѫ́мй десвалѣ́ск пзрѣ́рѣ мѣ, сокоти́нд кѹ а̂мзрѹ́нтѹл ки́пѹл граюлѹй а̂л Нота́рїѹлѹй, кѫм ворѣ́ще де́спре Сзкѹ́й; жѹ́дек, кз ло́квл, де оу́нде а̂ѹ вени́т Сзкѹ́їй а̂наи́нтѣ Оу́нгѹрилор ла Рѫ́ѹл Кѹрѹ́г, нѹ се ка́де сзл черкѫ́м прин мѹ́нцїй а̂чѣ́м, оу́нде лзквѣ́ск е́й а̂кѹ́м де кзтрз Молдо́ва ши де кзтрз цѣ́ра Рѡмѫнѣ́скз, чи май а̂про́апе де цѣ́ра Оу́нгѹрѣ́скз, ши де Рѫ́ѹл Кѹрѹ́г. Нота́рїѹл ла кап ѝ. скрїи́нд, кѫм Сзкѹ́їй а̂ѹ е̂ши́т а̂наи́нтѣ Оу́нгѹрилор; нѹ грѫ́ще де е́й, ка де ѡ̀ ги́нтз ка́рѣ сз фи вени́т депа́рте, прекѹ́м сѫнт депа́рте зи́шїй мѹ́нцїй де Рѫ́ѹл Кѹрѹ́г; чи зи́че, кз Сзкѹ́їй, а̂ѹзи́нд вѣ́стѣ лѹй Оу́сѣѹѹ, ӑдекз, а̂ѹзи́нд, кз Оу́сѣѹѹ ви́не кѹ ѡ̆а́стѣ Оу́нгѹрѣ́скз а̂сѹ́пра лѹй Менѹморѹ́т, кѫнд а̂ѹ сосѝт ѡ̆а́стѣ а̂ча́ста ла Рѫ́ѹл Кѹрѹ́г, ши ӗ́й е̂ши́рз а̂наи́нтѣ Оу́нгѹрилор а̂колѡ̀. Рѹмегѫ́нд ви́не а̂чѣ́сте, липсѣ́ще сз крѣ́дем, кз лзка́шѹл Сзкѹ́илор, де оу́нде а̂ѹ вени́т то́цй ла Рѫ́ѹл Кѹрѹ́г, нѹ е̂ра̀ прѣ депа́рте де рѫ́ѹл а̂чѣ́ста. Май а̂про́апе е̂ра̀ а̂пзрзцїа́ Рѡмѫ́нилор че́лор че дѹ́пз мо́артѣ лѹй Цѣ́лѹ а̂кѹ́м а̂вѣ́ Дѹ́кз пре Тѹ́хѹтѹм. Ши фїи́нд кз а̂колѡ̀ а̂фа́рз де Бла́хй сѹѹ Рѡмѫ́нй нѹ е̂ра̀ а̂лцїй, фзрз Скла́вй, ка́рїй по́ате лзквѣ̀ а̂ ло́квриле че́ле а̂вечина́те а̂пзрзцїе́й лѹй Менѹморѹ́т; оурмѣ́зз, кз Сзкѹ́їй а̂чѣ́м а̂ѹ фост а̂сѹ́ши Скла́вїй чей ди́нтрѹ а̂пзрзцїа́ лѹй Цѣ́лѹ До́мнѹлѹй Бла́хилор. А̂чѣ́ще, а̂ѹзѫ́нд, кз ви́не Оу́сѣѹѹ кѹ ѡ̆а́стѣ оу́нгѹрѣ́скз а̂сѹ́пра Рѡмѫ́нѹлѹй Менѹморѹ́т, ди́нтрѹ а̂чѣ́ле ло́кврй а̂вечина́те пре лѣ́сне а̂ѹ пѹтѹ́т то́цй сз ѣ̆́сз а̂наи́нтѣ Оу́нгѹрилор ла Рѫ́ѹл Кѹрѹ́г, ши сзсе оу́нѣ́скз кѹ Оу́нгѹрїй а̂сѹ́пра лѹй Менѹморѹ́т.

Се ка́де а̂чѝ а̂ а̂сѫмна ши а̂чѣ́м, кз Нота́рїѹл лѹй Бе́ла пре Сзкѹ́й ӑ́й скрїе фзрз де ѡ̂себѝре ши Сѹ́ѹѹли (Siculi), ши Сѝкли (Sycli). Ка́рї

нѹ́ме,

нѹ́ме, мѝ се па́ре, кꙋ нѹ де а̂и́рѣ а̂ѹ и̂зкорм́т, фꙋрꙋ дин Скла́ви (Sclavi) ӑдеꙗ, повести́нд лꙋй Ѳпафо́ркош спѣо́нꙋл лꙋй Тѹхѹтѹм, ши че́лора ла́лцй Оўнгѹрй, кꙋ а̂ Ардѣл а̂фа́рꙋ де Рѡмм́нй сѫнт Дѣкѹито́рй ши Скла́ви; несѹферинд фи́рѣ ли́мбей Оўнгѹре́цй, скл, а̂ се оўнѝ а̂трѡ̀ си́лаꙋ; пѹ́серꙋ а̂наинтѣ консона́нтей че́ѣй дин тѣ́ю ѡ̂ бокаꙋ, ши а̂ша̀ дѹ́пꙋ фи́рѣ ли́мбей са́ле а̂ лок де Скла́ви ꙁи́серꙋ Оўнгѹрїй а̂че́а Си́клѹек (Sicluek). Дѹ́пꙋ а̂че́а скимбм́ндсе Ѳртографі́а ла Оўнгѹрй а̂трѹ а̂че́ла кип, прекѹ́м ѣ̆сте а̂кѹ́м а̂търи́тꙋ, а̂ лок де Си́клѹек, а̂ѹ ꙁис, Сѣке́лийек (Székelyek), ши латинѣ́ще Си́кли, (Sycli) Си́кѹли (Siculi). Алтми́нтрѣ дин Катало́гѹл Кремифанесе не а̂деве́рим, кꙋ май де мѹлт Скла́вїа сѹ́ ꙁис Секла́вїа: де оўнде ле́сне а̂ѹ фост сѫсе на́скꙋ Сѣке́лй (Székely) a)

До́арꙋ ла кѹви́нтеле лꙋй Ѳпафо́ркош чѣ́ле дела Нота́рїѹл кап к҃е. ба́те а̂до́аѡ па́рте а̂ Кро́никей Оўнгѹрилѡр ла Тѹро́ци кап ѯ҃е. оўнде скрі́е, кꙋ, бътм́ндсе Кра́юл Ге́йса а̂л до́илѣ кѹ Не́мцїй, пре Сѫкѹ́й, ка́рїй е̂ра̀ ѡ̆бичѣ́ю сѫ мѣ́ргꙋ а̂наинте ла ѡ̆аste, а̂й нѹмѣ́ще мише́й, пе́нтрѹ кꙋ, кѹм сѹ́ а̂чепѹ́т рѫсбо́юл кѹ Не́мцїй; Сѫкѹ́їй а̂да́тꙋ рѹ́перꙋ фѹ́га то́цй. b)

Вей а̂трека̀: да́кꙋ нѹ сѫнт Оўнгѹрй Сѫкѹ́їй; де оўнде ѣ̆сте, кꙋ ли́мба Сѫкѹ́илѡр ӗ Оўнгѹрѣ́скꙋ? Ле́сне ӗ рѫспѹ́нсꙋл. Кꙋ, дѹ́пꙋ кѹм скрі́е Нота́рїѹл, то́цй Сѫкѹ́їй, кѫнд а̂вѹ́рꙋ а̂ се ба́те Оу́нгѹрїй кѹ Менѹморѹ́т, вени́рꙋ ла Оўнгѹрй. Де́чй нѹ пѹци́нꙋ врѣ́ме фи́нд ӗй кѹ Оўнгѹрїй, пре ле́сне а̂ѹ фост ка то́цй сѫсе а̂вѣ́це ли́мба Оўнгѹрѣ́скꙋ, ши а̂ша̀ ли́мба чѣ Скла́вѣ́скꙋ, а̂ а̂ди́нс небои́ндсе спре а̂че́а, сꙋ ѡ̂ оўѣ́те, прекѹ́м ши ӑстꙋ́зй нѹ липсе́ск а̂трꙋ Слове́нй де а̂че́ле нороа́де,

кáре

a) Hic Lauriacensem Ecclesiam pressit, volens provinciam dividere, et auxilio Swentibaldi Regis Moravorum in *Sclavia* Metropolim suscitare. *Catalogus Cremifanensis*, apud *Hansizium* Germ. Sacr. Tom. 1. pag. 166.

b) *Siculi* vilissimi, omnes pariter fugerunt, sicut oves a lupis, qui more solito, praeibant agmina Hungarorum. *Turocz*, Chronica Hungarorum, Parte secunda, cap. 65.

кáре ăшй оу̂рцисéск лúмба са чĕ рзсáскъ ăпреу́нъ кз нзмеле нĕмзлзй сзз, кът пре ăлóкърĕ кз тóтзл ăз оуйтáт лúмба гúнтей сáле чĕ рзсáскъ, ши сúнгър оу̂нгърéще грзéск. Май мзлте пúлде де ăчéле сжнт, кът нĕм ăтрéг, прïимúнд ăлтъ лúмбъ, шáз оуйтат лúмба са. Ба, тóкма ши ă цĕра Оу̂нгърéскъ ăвém прĕсжмцúтъ пúлдъ ă оуней ăтжмплáрй ка ăчáста. Ăз лúмба Кзмáнилор, мъкáр кът Геóргïус Прай се невоéще ăпротúвъ, ăз фост Оу̂нгърéскъ: ши йтъ ăкóм де мзлте вĕкърй кз тóтзл ĕ Оу̂нгърéскъ. Ши ăсзши лъздáтзл Прáй ă Дисертáцïа ξ. мъртзрисéще, къ ăчей нз пзцúнй Фржнчй, кáрïй ăз венúт ă цĕра Оу̂нгърéскъ, ши сав ăшезáт ă вáлĕ чĕ Ăгрïей ăвечинáтъ, кз тóтзл оуйтжндзшй лúмба са, ăкóм ворбéск нзмай оу̂нгърéще. a)

Ши ăчéле марй, ши пзтĕрниче нĕмзрй, Лонгобáрдïй ши Фржнчй, кзм ăсĕмнъ Салáгïус, ăз нзшй пïердзръ кз тóтзл лúмба са, дзпъ че сав ăместекáт кз Італïáнïй ши кз Гáллïй, мъкáр къ фïúнд мзлцúме мзлтъ фóарте, нз ăз пзтзт съ нз ле Рзмжнъ ши де ăле лор кзбúнте, ши съ ле ăпъртзшáскъ кз Італïáнïй. b)

Чи, ĕнгел ла лóкзл май сзс ăнзмúт зúче, къ фïúнд Кзмáнïй ла шéс, ăдекъ ă Кзмáнïа чĕ мáре, ши ă Кзмáнïа чĕ мúкъ ăкзнцзрáцй де Оу̂нгзрй, лéсне сав пзтзт ăшà ăсоцй кз Оу̂нгзрïй, кът съ ăвĕце лúмба чĕ оу̂нгърéскъ, шй ă лор съ ŵ оуйте. Ăръ Сзкзïй ăкзнцзрáцй де Сáсй ши де Рзмжнй, де оу̂нде ăр фй ăвзцáт лúмба чĕ Оу̂нгз-

a) Olim ex Leodiensi tractu bonam Gallorum manum in vallem Agriae vicinam venisse, Olahus testis est, qui quamquam illius tempore Gallicam adhuc lingvam sonabant, hodie tamen in Hungaricum sangvinem, et lingvam penitus commigrarunt. *Georgius Pray*, Dissertatio 7 in Annales veteres Hunnorum Avarum et Hungarorum.

b) Luculentum rei istius exemplum praebent Longobardi et Franci; quorum vetus idioma penitus obsolevit, postquam ipsi populis Italiae, et Galliae, quorum sermo fuit Latinus vulgaris, commixti, linguam eorum adoptarunt, sed ita ut non paucas et voces, et loquendi modos in eamdem intulerint. *Stephanus Salagius*; de Statu Ecclesiae Pannonicae Lib. 1. cap. 1. Num. 19.

гъръ́скъ? Чѝ де ѫ̆аръ че Сѫкъ́ѣй то́цй, кѫ́м не лѫсѣ̀ скри́с Потарѣ́л лъй Бе́ла, ѫ̂з вени́т ѫ̂трѫ Оўнгърй, шѝ ѫ̂з петрекъ́т ѫ̂трѫ ӗ́й, ѫ̂деше́рт фа́че ӗ́нгел а̂чѣ̀ ѫ̂трека́ре.

Вей ѫ̂трева̀ ѫ̆ржшй. Да́кѫ Сѫкъ́ѣй нъ ѫ̂з фо́ст Оўнгърй, че при́чинѫ ѫ̆з пъту́т ѫ̂пи́нце, ка къ то́цй съ ви́нѫ шѝ съсе ѫ̂ки́не съ́пт стѣ́гъриле Оўнгъриле? Нъдѣ́ждѣ кѫщигъле́й, ка́рѣ ѫ̂з фо́ст ѫ̂пи́нс шѝ пре стрѫмо́шѣй лър ѫ̂се ѫ̂соцѝ ѫ̆рй къ Хъ́нѣй, ѫ̆рй къ а̂лтѫ ги́нтѫ нома́дѫ, шѝ а̂ венѝ ѫ̂ пъ́рциле а̂чѣ́сте. Кѫ, ѫ̂зъи́нд, кѫ́м Оўнгърѣ́й ѫ̂съ́пра тътъръ́р се ско́алѫ къ ѫ̆а́сте, шѝ фа́к ѫ̂ви́нцерѝ марй, соко́тѣ̀ кѫ шѝ ӗ́й, оўни́ндъсе къ Оўнгърѣ́й, се къръ ѫ̂богъцѝ.

Ди́нтрѫ а̂чѣ́стѫ стрѫ́нсѫ а̂ Оўнгърилър къ Сѫкъ́ѣй ѫ̂соци́ре, май вѫртос де кѫт дин къстарѣ̀ лър ѫ̂трѫ а̂лте ци́нте склавѣ́щй, шѝ Рѫсе́щй, ми се па́ре ѫ̂се фѝ ѫ̂тѫмпла́т, де ли́мба чѣ̀ Оўнгъре́ск ѫ май ѫ̂трѣ́ѫ а̂ ӗ́й па́рте ӗ́ ѫ̂кѣгата́ѫ дин къви́нте склавѣ́щй, кѫ́м мъртъриси́ще шѝ Пе́тръ Ката́нчич ѫ̂ ка́ртѣ̀ чѣ̀ де́спре Истръ, кап й. къръ́ѫ дин прънчѣ́ ѫ̂мѫндоа́ъ ли́мбиле, шѝ чѣ̀ оўнгъре́ск шѝ чѣ̀ склавѣ́ск ѫ̆з фо́ст къноскъ́те. a)

Геѫ́ргѣ̆ъс Пра́й ѫ̂нали́ста Оўнгъре́ск ѫ̂ то́ате пъ́рциле се съчѣ́ще шѝ се ръсъчѣ́ще, ка до́арѫ до́арѫ ва пътѣ̀ вѫдѝ, кѫ́м къ Сѫкъ́ѣй дин ѫ̂рдѣ́л сѫнт Пацинаци́те, шѝ, къ Пацинаци́теле ѫ̂з фост дин ви́ца Оўнгъриле. Чѝ, де ѫ̂р фѝ фост Пацинаци́теле Оўнгърй; чи́не по́ате крѣ́де къ а̂тѫта оўрцѣ́ шѝ врѫжмъшѣ́ де мо́арте съ фѝ фост ѫ̂съ́пра ви́цей сале Пацинаци́теле, кѫт дин то́ате цъ́риле съй ѫ̂лъ́нце пре Оўнгърй; пѫнѫ-кѫнд а̂чѣ́щѣ се ѫ̂шезарѫ ѫ̂ Панно́нїа, дъ́пѫ кѫ́м мъртъриси́т не лѫсѣ̀ Константи́н Порфироге́нитъл, дин ка́реле шѝ ӗ́нгел ѫ̂ ло́къл май съ́с ѫ̂ръта́т ѫ̂ къно́аще а̂чѣ́ста? ѫ̂по́й, кѫ́м не лѫсѣ̀ скри́с а̂чѣ́лашй

Пор-

a) Cum idioma Hungarorum tertia pene sui parte Sclavicis constet vocabulis: - - - ut equidem, qui a puero utramque norim. *Petrus Catantsich*, de Istro. cap, 8.

Порфирогенитъ. Пачинациле аве цѣрѫ фоарте маре, ши ей ера мълциме немърджинитъ, де карій тоцій де прин прежур, Рушій, Българій, Оунгурій аве фрикъ маре фоарте. Ав ачестъ дескрипціе се поате кувені ачелор пъцини Сакъй дин Ардял, токма де бей адаўце лор ши пре Оунгурій дин Ардял? Кжте нѣмурй сжнт дин Тиса пжнъ ла мареа нѣгръ, де кът фіеще карале нѣм де ачесте фъръ асемънаре сжнт май мълцій Румжній; ба тоате нѣмъриле кжте сжнт дин Тиса пжнъ ла мареа нѣгръ, съ ле сокотещій ла ўлалтъ; акъ кѫ мълт май мълцій сжнт Румжнй ла прелъргъл ачела цинўт. Де оўнде нічій ла оўн нѣм, кжте сжнт дин Тиса, пжнъ ла мареа нѣгръ, нѫ се кѫвін ачеле че не лъсарѫ скрисе векій Скріиторій Гречещій пентрѫ Пачинациле фъръ сингур Румжнилор, ўрй вей сокоті лъцимѣ локўлуй лъкўінцей, ўрй мълцимѣ нѣмърдлуй лор. Нѫ Оўнгурій дарѫ ав фост Пачинациле, нічій Сакъій Пачинациле. Вежій май със кап ē. §. ā. сънт словеле а. ши к, четеще акологій §. ē. оўнде ам арятат, къ Склавій, пре карій ав афлат лъкўіторій кѫ Румжній, кжнд веніръ Оўнгурій ла Ардял кѫ Тѫхътъм асупра лор Целу, сжнт рѫмъшице дин Склавій ачея, че ера ла ўастѣ Аварилор, ши прапъдінд Пипінъс пре Аварій ла рѣсоіу, ей кѫ фуга ав скъпат ла коаче прісте Тиса, де сабіа лор Пипінъс. Де оўнде оўрмезъ, къ Сакъій нѫ сжнт дин нороаделе ачеле, каре ав бенит ла пърциле ачесте кѫ Хуній лор Атила, чі дин гінтеле челе че ав фост кѫ Аварій, мъкар къ ши пре ачещѣ оўній Скріиторй де чей векій сав ўбичнўит ай нѫмі Хунй.

§. ī.

Пентрѫ Сасій дин Ардял.

Липсеще съ ятинцем ачі ши деспре Сасій чеа, карій, прекум Сакъій, аша ши ей сжнт ятръ челе трей Націоане прііміте ла Ардял. Лаўренціўс Топелтиніўс Сас дин Медіаш ла Картѣ са, карѣ ў

анѫ-

1861
1884
=377

ăнѹмѝ; Ѻриѹинес ѐт ѡкáсѹс Трансилванóрѹм, кап г. ăдѹ́че пърѐрѣ лѹй Атанáсіѹс Кирхéрѹс, дѹпъ кáреле Ѐриχíѹс, ши ăлцíй мѹ́лцй фѹ́ръ де âчáстъ пърѐре дéспре âчепѹ́тѹл Сáсилѡр â Ардéл: къ ла ăнѹл дела âтрѹпáрѣ Дмнѹлѹй 1284. прѣсмндѹсе шоáречй мѹ́лцй фоáрте â ѡрáшѹл Хамлéнсилѡр â цéрл Немцéскъ, кът â мáре примéждíе Ѐрă ѡрѣшѣ́нíй пéнтрѹ шоáречíй âчéа, се âрѣтъ сатáна ѡрѣшѣ́нилѡр â кúп де четерáш сăт ăлѣзтáш, кáреле фѣгăдѹй, къ де âй бѡр плăти бúне, Ѐл âй ва мънтѹ́ де шоáречй. Де оу́нде токмúндѹсе кѹ Ѐй; кѹ сѹ́нетѹл чѣ́терей, шй кѹ кънтáрѣ скоцънд шоáречíй âй âнекъ â рăзл чéл âпроáпе де ѡráш. Чй ѡрѣшѣ́нíй нѹ врѹ́ръ съ плăтѣ́скъ дѹпъ âчéа сътáней токмúта плáтъ. Пéнтрѹ âчéа âчéлашй сътáнъ, ка съ йзбндѣ́скъ âчѣ́стъ недрептáте, фíнд ѡрѣшѣ́нíй â Бесѣ́рикъ, кѹ сѹ́нетѹл лѣзтей сáле âмъцй мѹ́лцй прѹ́нчй кътръ сúне, шй âчéт âчéт трăгíндѹсе кътръ âпроáпеле дéл Кóппен, âй ăдънмнъ пре Прѹ́нчй пънъ ла Кóппен. Де âколѡ пíрúръ, нѹ се май къзѹ́ръ прѹ́нчíй Хамлéнсилѡр. Дéчй âчéй прѹ́нчй дѹ́шй де сътáна пре сѹ́пт пънънт â Ардéл, дéдеръ âчепѹ́т Сáсилѡр â Ардéл, шй дúнтрѹ âчéй стрънóшй, ăдекъ, дин прѹ́нчíй, кáрíй нѹ дѹс сътáна пре сѹ́пт пънънт, сънт прéсúцй Сáсíй, кáрíй се ăфлъ ăстъзй â Ардéл.

Âчéл âчепѹ́т âл Сáсилѡр â Ардéл, кѹ âчéа се небóлше, зúче Топелтúнѹс, âл âтърй Кирхéрѹс, къ Крóника Ардéлѣлѹй мъртѹрúсéше, кѹм ла ăнѹл 1184. â зíѡа лѹй Іѡáнн шй Пáвел, фъръ вéсте се бъзѹ́ръ â Ардéл прѹнчй де некѹноскѹ́тъ лúмбъ. Кáрíй âшезънíндѹсе âколѡ кѹ лъкáшѹл âшй цинѹ́ръ лúмба са, кът пънъ ăстъзй Сáсíй стрънепóцíй âчéлѡра ворбéск лúмба Германико-Сăдоничéскъ.

Âчéсте пéнтрѹ âчепѹ́тѹл Сáсилѡр чéлѡр дин Ардéл, âколóшй зúче Топелтúнѹс, май тóатъ Ѐвропа ле крéдѣ, пънъ кънд Мартúнѹс Шоóкíѹс, â кърѹм кѹвúнте âколóшй ле скрíе Топелтúнѹс a) кѹ скри-

a) Ne vero censeatur hostis generis humani hosce pueros secum abripuisse ad sedes infernales, nova fabula pro statuminanda principali fabula est excogitata.

ѣоарѣ са ле лзпъдѫ. Лсѫ чѣле че скріе âколѡ Топелтинѫс дéспре âчепѫтѫл Сáсилѡр чéлѡр дин Ардéл, кѫм кѫ âчéщѣ сѫнт стрънепóцій Дáкилѡр чéлѡр вéкій, сѫнт рѫсѫрій.

Ĭрѫ дéспре âчéа, кѫм кѫ Сáсій â ѯилеле лѫй Гéйса âл дóилѣ мóшѫлѫй лѫй Ăндреáс âл дóилѣ Крáюлѫй Оунгѫрилѡр де âчéлашій Гéйса кіемáцій âѫ дескълекáт â Ардéл, нѫ не лáсѫ сѫ не âдоúм Дипломá лѫдáтѫлѫй Крáю Ăндреáс чѣ дин Ăнѫл 1224. кѫ кáрѣ се лтърéск Привилéциле Сáсилѡр. а) Фрáнкіѫс дóпъ мъртѫрисúрѣ лѫй Прáй â май сѫс поменúта Дисертáціе â шéптѣ, мърцинéще врéмѣ, âтрѫ кáрѣ âѫ дескълекáт Сáсій â Ардéл дин Інскрúпція Бесéричей чéй дела Брашóв, â фй Ăнѫл 1143. б) шй венúрѣ âчéсторашій â Ардéл, âтрѫ âчéашій Дїсертáціе â ѯ. кѫдéще Прáй дин Кáртѣ лѫй Грегóріѫс де Сáнкто Апóстолѡ, сóлѫлѫй Папéй, чѣ â Епистолíа лѫй Папа Інокéнтїе бъгáтъ, кѫм кѫ нѫ âѫ фост дин Саѯóнїа, чй дин Фландрїа, шй âшà мъкáр кѫ се кїáмъ âкѫм Сáсй, âтрѫ âдевáр нѫ сѫнт Сáсй, чй Флъндрéнй. Де âколѡ пóате ăре âчепѫт ла Рѡмѫнй кѫвѫнтѫл âчéла: флóандрѫ де Сáс. в) Фърѫ, Сáсій чéй дела Бúстрицѫ сѫнт Сáсй венúцій дúнтрѫ Сáсій чéй дела Сцепѫс,

---

tata, quasi scilicet fidem facientibus annalibus Transylvanicis, pueri hi in extremum Europae angulum, sint abducti, quod ibidem circa hoc tempus de repente ignotae linguae pueri apparuerint. *Schookius* apud Toppeltinum, Libro cit. cap. 3.

a) Accedentes itaque fideles nostri hospites Teutonici ultrasilvani universi ad pedes nostrae Majestatis, humiliter nobis conquerentes, sua querimonia suppliciter nobis monstraverunt, quod penitus sua libertate, qua vocati fuerant a piissimo rege Geysa, avo nostro, excidissent. *Diploma Andreae secundi Regis Hungarorum* Anni 1224.

b) Franckius ex Coronensis templi inscriptione annum 1143. statuit, qui cum Geysae secundi aetate non male videtur congruere. *Pray.* Dissertatio 7. supra citata.

c) Illud ex epistola Innocentii Papae. anno Pontificatus primo data, cui Gregorii de S. Apostolo Legati Apostolici litteras inserunt, conficitur, eos, quos nunc Saxones vocamus, Geysae regis tempore, a quo in Transsilvaniam vocatos Andreas rex testatur, *Flandrenses* dictos fuisse. - - Primas Teutonum in Transsilvaniam colonias ex Flandria advenisse. Cur enim a Geysa Flandrenses vocarentur, nisi ex ea ditione fuissent profecti, non video. *Ibidem.*

пъс, прекъм скріе Тимон Ла Имацине нове Оунгаріе, кап І. карале ши ачеа спъне, кь врашъл Бистрицей аз Ачепът Сасїй ал фаче Ла Анъл 1206. ши кз брѣме дъпъ ачеа ши ачѣщѣ саз Лпревнат кз чѣм лалцй Сасй. а) Ши кѣм кь Сасїй дела Бистриць анъме аз фост Сасй, дин Диплома лзй Стефанзс ал чинчилѣ Краюлзй Оунгзрилор бздѣще Прай Ла Дисертацїа лзй чѣмай със лзздатъ, ши траце оурмаре, кѣм кь дела Сасїй ачѣщѣ саз лзат ши чѣм лалцй Сасй, адекь Флъндрѣнїй, асе кїемà Сасй. б)

К Л П ѕ.

Центрз скимбарѣ нъмелзй Рзманилор чѣлор дин Дакїа

§. Л.

Ла Рзмани, Рзмжни, ши Рзмъни.

Дъпь мъртзрисѣрѣ лзй Томасо Ачети Ла Ѳрдографїа са кап Ді. Плінїзс скріе, кь оунеле четъцй але Італїей, май вжртос Ла Оумбрїа

а) Postremam vero Bistriciensem (Sedem) ortam esse e Saxonibus, qui ex Scepusio in Transsilvaniam demigravissent, hosque non multo post concessu regis Emerici, vel Andreae, eversa arce vicina, excussisse jugum quorundam nobilium, constituisseque civitatem inchoato Bistricio oppido, anno 1206. progrediente tempore ceteris Saxonibus consociatos esse. *Timon*, Imag. nov. Hungar. cap. 10.

б) Saxones fuisse Stephani quinti diploma anno 1271. octavo Calendas Decembris datum in haec verba declarat: *Placuit nobis, ita isthic habetur, inter cetera libertatem fidelium hospitum nostrorum Saxonum de Scepus, gratiosius reformare.* - - - Hinc opinor Saxonum nomen ad ceteros in Transsilvania Germanos manasse. Alioquin a Geysa Secundo Flandrenses, ab Andrea Secundo Teutones universe dici monstratum est. *Pray* Dissert. 7. in annales veteres Hunnorum Avarum et Hungarorum.

брїа, шѝ ѧ Тошка́на нѫ а̑вѣ сло́ва о. шѝ ѧ ло́кул е̑й се ѧтребу́инца̀ кѫ сло́ва и. чѝ шѝ а̑стъзи́ ма́ре ѧжга́ре а̑ре о. ла Їтали́ани кѫ и. ши ѧ мѫ́лте кѫви́нте се ѧтребу́инцѣзъ: прекѫ́м Istromento (їстроме́нто) ши Istrumento (їстрѫме́нто); coltivare (колтива́ре) ши cultivare (култива́ре). Fosse (фо́ссе); шѝ Fusse (фу́ссе). Чѣ́ле ла́лте. Ба шѝ Лати́нїй, прекѫ́м се вѣ́де дин ве́киле Їнскри́пцїй зичѣ́, Epistula (е̑пи́стъла), май вѫрто́с де кѫт Epistola (е̑пи́стола). Чѣ́ле ла́лте. А̑сѣ́мене зи́к Лати́нїй robigo (роби́го), ши rubigo (рѫби́го). Де оу̑нде нѫ е̑ мира́ре, кѫ Рѡма́нїй о. ѧл кѫви́нтелѡр че́лѡр Латине́щй шѝ Їтали́енѣщй фо́арте а̑дѣ́се о̑рй ѧ ли́мба са ѧл мѫ́тъ ѧ и. (ѫ). А̑ѡрѣ а̑мжндо́аѡ а̑чѣ́сте сло́ве ка ши Їтали́анїй ле ѧтребу́инцѣзъ: прекѫ́м а̑дормѝ́т, шѝ а̑дърмѝ́т, чѣ́ле ла́лте.

Ди́нтрѫ а̑чѣ́сте оу̑рмѣ́зъ, кѫ Рѡма́нїй чѣ́й вени́цй ѧ Да́кїа, оу̑нїй, пре кѫ́м нѫ а̑вѣ́ сло́ва о, кѫ́нд е̑ра̀ ѧ Їта́лїа, ѧ лок де Рѡма́ни зичѣ́ Рѫма́нѫ, а̑ша̀ а̑ѫ оу̑рма́т а̑ грѫ́и шѝ ѧ Да́кїа. Шѝ фїи́нд кѫ ши ла че́ѫ ла́лцй Рѡма́нй е̑ра̀ да́тинѫ ле́сне а̑скимба̀ о ѧ и а̑ѫ при́нс а̑ зи́че май вѫрто́с Рѫма́нѫ, де кѫт Рѡма́нй. А̑чѣ́ста ми се па́ре а̑фѝ ѧчепу́тъл скимбъ́рїй сло́вей о ѧ и. ѧ кѫвѫ́нтъл Рѫмѫ́нѫ, нѫ де а̑ѡрѣ̀ фъръ дела ѧ̑сѣшй Рѡма́нїй.

Ла Їтали́ани сло́ва а а̑ре до́аѡ со́нърй, оу̑нъл кїа́р; ши деекѝ́с, пре кѫ́м ѧ кѫви́нтеле, Salto (са́лто), Rapido (ра́пидо): Sale (са́ле), шѝ чѣ́ле ла́лте; а̑лтъл тѫмпѝ́т, а̑пу́с, май жо́с, прекѫ́м ѧ кѫви́нтеле cane (ка́не), canto (ка́нто), mano (ма́но), шѝ ѧ то́ате, ѧ ка́ре ду́пъ а ѧда́тъ оу̑рмѣ́зъ консона́нта п, Рѡмѫ́нїй ѧтрѫ а̑чѣ́ст фѣ́лїю де кѫви́нте а. ѧл зи́к кѫ оу̑н су́нет пре на́с, ка́реле е̑ май кѫ то́тъл десклини́т де со́нъл лъй а, чѣ́л фире́ск; ши чѣ́й дин ко́аче де Дѫ́нъре Рѡмѫ́нй ѧл ѧ̑сѣ́мнъ а̑кѫ́м кѫ сло́ва, м. Фо́стаѫ ѧтръ Їтали́анїй чѣ́й де демѫ́лт ѧ сло́ва а нѫ́май а̑чѣ́ десклини́ре, ва́рѣ е̑ ѧтръ Їтали́анїй чѣ́й де а̑кѫ́м, ка нѫ нѫ́май кѫ су́нет дешкѝ́с,

чѝ

чѝ ши кꙋ сꙋнет тѫмпи́т сѫсе рѫспꙋндѫ, ѧ́ꙋ до́арѫ сꙋнетꙋл чел тѫмпи́т се рѫспꙋндѣ́ пре нас, кꙋ то́тꙋл десклини́т де сꙋнетꙋл лꙋй, а, чел фире́ск, прекꙋ́м пѣнѫ ѣ́стѫй ѣ́сте ла Рѡмѫ́нй, нꙋ ѧ́деше́рт се по́ате ѧ́требѫ. Шѝ, де ѡ̑арѫ че сꙋнетꙋл чѣ́л пре нас ши ѧ́ лимба чѣ́ Фрѫнча́скѫ, ка́рѣ́ ѣ́кѫ ѣ́ со́рѫ лимбей чѣ́й Їталїенѣ́щй, се ѣ́флѫ, мѫка́р кѫ Фрѫнчїй нꙋл рѫспꙋнд кꙋ ѧ̑тѫ́та си́лѫ, пре кꙋ́м Рѡмѫ́нїй май ѧ́ле́с чѣ́й дин ко́аче де Дꙋнѫре, ѣ́сте ѧ́ крѣ́де кѫ сꙋнетꙋл ѧ̑чѣ́ла нꙋ дела варва́рй фꙋ вѫрѫ́т ѧ́ лимба чѣ́ Рѡмѫнѣ́скѫ, чѝ кꙋ си́не дин Їта́лїа ѧ́л ѧ̑дꙋ́серѫ Рѡма́нїй ѧ́ Да́кїа. Ѧ̑сѣ́мене се по́ате ѧ́требѫ, ѡ̑аре сꙋнетꙋл ѧ̑чѣ́л пре нас нꙋ́май кꙋ сло́ва a. ѧ́л рѫспꙋндѣ́ Їталїа́нїй чѣ́й де демꙋ́лт, ѧ́ꙋ до́арѫ шѝ кꙋ ѣ́лте вока́ле, пре кꙋ́м фа́к ѣ́стѫй Рѡмѫнїй. Ѧ̑чѣ́м ѣ́сте кїа́р, кѫ лимба Рѡма́нилѡр чѣ́лѡр ѧ́бѫцаций, прекꙋ́м ѧ́лꙋй Тꙋ́лїꙋс, Їꙋ́лїꙋс Кѣ́сар, Салꙋ́стїꙋс, шѝ ѧ̑чѣ́лѡра ла́ций кꙋ йскꙋси́рѣ́ ѣ́рѧ мꙋлт десклини́тѫ де лимба цѫрѣ́нилѡр, шѝ ѧ̑ ѡ̑ста́шилѡр, ка́рѣ́ ѡ̑ ѧ́бѫцѧ ѣ́й дела мꙋ́мѫ са, прекꙋ́м шѝ Салаґїꙋс ѧ́ꙋ ѧ́семна́т. a) Че не ѧ́пѣ́декѫ да́рѫ ѧ̑ крѣ́де, кѫ шѝ сꙋнетꙋл оꙋ̑нѡр сло́ке нꙋ ѧ̑ша́ йскꙋси́т ѣ́рѧ ѧ́ гꙋ́ра цѫрѣ́нилѡр ши ѧ̑ ѡ̑ста́шилѡр прекꙋ́м ѧ́ гꙋ́ра чѣ́лѡр ѧ́бѫцаций. Дѣ́ оꙋ̑нде сꙋнетꙋл чѣ́л пре нас ѣ́сте ѧ̑ крѣ́де, кѫ де нꙋ лаꙋ ши ѧ́вꙋ́т кꙋ́мва чѣ́й ѧ́бѫцаций ѧ́й Рѡма́нилѡр, тотꙋ́ш мꙋлцѝ́мѣ́ Рѡма́нилѡр нꙋ нꙋ́май кꙋ a. чѝ ѧ́ оꙋ̑неле кꙋви́нте шѝ кꙋ ѣ́лте вока́ле ѧ́л рѫспꙋндѣ́, ѧ̑ кѫрꙋ́а ѡ̑вичѣ́ю оꙋ̑рме де́спре ѡ̑ па́рте ши ла Фрѫнчй ведѣ́м.

Кѫ

a) Nolim attamen quis sibi persvadeat, sermonem Latinum ea puritate fuisse in Illyrico, qua in medio Latio: hanc sortem nequidem in omni Italia lingua Latina habuit, ubi praeter Romanam, nobilibus atque cultioribus hominibus propriam, alia fuit dialectus vulgaris, qua usi sunt rustici, milites, aliique infimae conditionis homines; hancque dialectum existimant viri eruditi fuisse moderno sermoni italico persimilem, atque a veteribus linguam *militarem* vocitatam. De vernaculo Italorum sermone haud dubie loquitur Hieronymus cum ait de viris Illustr. cap. 97. „ Fortunatianus Aquilejensis „ Episcopus imperante Constantio in Evangelia *rustico sermone* scripsit commentarios „. Et iterum cum monet: Lib. 2. contra Ruff. num. 2. „ parentes *militari vulgarique sermone* cognatos et affines nominari „. Ita sane hodiedum lingua Italica *parentes* nominantur cognati. *Stephanus Salagius*, de statu Ecclesiae Pannoniae Lib. 1. cap. 1. Num. 19.

Кз май кáдесз â жудекà дéспре лúмба попóрлúй Рωмáн чѣ вѣкïе дии лúмба Рωмжнилωр де ѡ̃бще грзúнд, де кжт дин лúмба Їталïáнилωр чѣ де âкýм; де ѡ̃арз че Їталïáнïй â âдúнс шлý скимбáт лúмба, ба пзнз áстзй, май бжртóс ла Тоскáна се невоéск спре âчѣ́м. Âчѣ́ста ши Ковáчïúс, кум скрíе Топелтúн â кáртѣ чѣ май сýс âрзтáтз кап ѧ̃. ѡâлý âсемнáт, а)

Дин чѣ́ле зúсе оýрмѣ́зз, кз скимбáрѣ нýмелúй Рωмáнй â Рωмжнй, сáл Рýмжнй, нý се кáде ăсе âпзтà âсоцúрей Рωмáнилωр чѣ́їй кý Варвáрïй â Дáкïа, чѝ дин лúмба Рωмáнилωр, кý кáрѣ âл вемúт ѣ̃й дин Їтáлïа, ѣ̃сте оýрзúтз.

Їѧ̃рз непзтжнд оýнеле нѣ́мзрй â рзспýнде сóнзл, ж. прúнсерз â лок де ж â зúче сóнзл и. (ѕ) шѝ âшà дин Рýмжнй фзкýрз Рýмýнй. Âчѣ́стз скимбáре пзнз шѝ âтрý âшѣ́са сýтз дела Хс̃ ѡ̂ âфлáм. Кз Їѡрнáндес дин нѣ́мзл Гóтилωр, шѝ ѣ̃пископ ла Равéна â Їтáлïа, кáреле пре ла жýмзтáте сýта âшѣ́се скрїà Истóрïа са, âпзрзцïà, кáрѣ ѡ̂ âвѣ̀ Рωмжнïй â ѡ̃аре кáре лок âпрезнз кý Склáвïй, ѡ̂ кïáмз склавúно-Рýмýнéнсе. б) Пéнтрý âчѣ̀ прúчинз Оýнгурïй, шѝ ăлцïй áстзй âкз, непзтжнд рзспýнде сóнзл ж. нý зúк Рýмжнй, чѝ Рýмýнй,

Де кáрѣ немúка нý мз мúр; чѝ мз мúр де мúнтѣ̀ оýнωра, кáрïй дин стрикáтзл кý лúмба лωр нýме, Рýмжнй, се силéск â микшорà â наúнтѣ̀ ăлтωра вúца Рωмжнилωр. Âшà Сáсзл ѣ̃дер врѣ̀ нýмеле Рωмжнилωр (â гýра лúй Рýмýнй) нý дела Рωмáнïй чéй дин Їтáлïа сзл трáгз, чѝ май âлéс дела Грéчй, кáрïй âкз сал зúс Рωмáнй, пентрý кз Рωмжнïй, зúче, пре Рωмáнïй чéй дела âпýс âй кïáмз нý Рýмýнй: чѝ

Рω-

a) Covaccius quoque in *Dial. de administr. Regn. Transsylv.* observavit, vernaculum istorum Valachorum sermonem plus fere in se habere Romani et Latini sermonis, quam praesens Italorum lingua. *Toppeltinus.* Lib. cit. cap. 9.

b) Sclavini a Civitate nova, et Sclavino *Rumunense*, et lacu, qui appellatur Musianus, usque ad Danastrum, et in boream Vistla tenus commorantur. Jornandes de Origine Sclavorum Parte 3. sectione 32.

Рωма́нй. а) Рωмѫ́нїй пре Гре́чй ни́чй ѡда́тѫ нѫ а̂ѫ кїема́т Рωма́нй, ни́чй Рѫмы́нй, чй Гре́чй. А̂по́й Гре́чїй дре́пт а̂ ли́мба лωр се зи́к Рωме́й (Ρωμαίοι); чй то́кма кѫнд сар кїема́ Рωмѫ́нїй, Рѫмы́нй; шй оўн пръ́нк а̂кѫ по́ате причѣ́пе, кѫ нѫ́меле Рѫмы́нй, май бѫрто́с се тра́це дела Рωма́нй, де кѫт дела Ρωμαίοι, (Роме́й) Гре́чй.

§. б̄.

а̂ Вла́хй, шй Вала́хй.

Пе́трѫ Ката́нчич Словѣ́нѫл, сар Їлли́рѫл, а̂ Ка́ртѣ чѣ де Їстрω кап ӣ. §. 4. зи́че, кѫ нѫ́меле Вла́хилωр, прекѫ́м се грѫ́ѫе, а̂наи́нте де ре́миле лай Кинна́мѫ, ка́реле а̂ѫ трзи́т а̂сѫ́та а̂до́аω спре зѣ́че, нѫ фѫ́ а̂ѫзи́т; а̂сѫ сѫ нѫ сокоте́цй, зи́че, кѫ до́арѫ а̂тѫ́нчй сар а̂чепѫ́т а̂тѫ́ю нѫ́меле а̂чѣ́ста. Пе́нтрѫ кѫ Латини́й, де кѫнд фѫ́рѫ кѫноскѫ́цй, слове́нилωр, сар Їллирилωр дин ре́миле чѣ́ле де демѫ́лт, се кїема́ Вла́сси, ка кѫнд, ай зи́че: Ла́сси (дела Latium), пѫнѫ́нд а̂наи́нте Конςона́нта, в, ка́рѣ е̄ домѣ́стикѫ Їллирилωр, прекѫ́м шй пѫнѫ ӑстѫзй ла Їллирй Лати́нїй се кїа́мѫ Вла́сси. в) а̂чѣ́ста ӑсте йзво́рѫл чѣ́л а̂деѫзра́т а̂л нѫ́мелуй, Вла́хй, мѫка́р кѫт се скре́м оўнїй, шй ӑлцїй воито́рй де рѫѫ ӑй Рωмѫ́нилωр, де пре а̂йрѣ сѫ тра́гѫ а̂чепѫ́тѫл нѫ́мелуй а̂чѣ́стѫ.

Стефа́нѫс Замо́сїѫс а̂ Ка́ртѣ чѣ де́спре пїѣ́трилe чѣ́ле вѣ́кй а̂ле Да́кїей, кап г̄. зи́че, кѫ Вла́хїй, нѫ дела Фла́кѫс, прекѫ́м Конфи́нїѫс шй

ӑлцїй

а) A Graecis, quos item Romanos adpellatos fuisse constat, unde et vulgatae apud Valachos adpellationis *Rumuny* origo peti explicarique e nostra sententia eo commodius potest, quod occidentales Romani, Valachorum idiomate non *Rumuny* sed *Romany* audiant. *Eder* in Notis Num. 9.

b) Nomen *Vlachorum* ante Cinnami tempora, qui XII. floruit saeculo, auditum non esse, ajunt: neque tum primo exortum censeas. *Latini* quippe, ex quo Illyris cogniti sunt, ab antiquissima inde aetate *Vlassi* compellabantur, tanquam *Lassi* dicas, *V.* Consona Illyriis familiari praefixa, uti et compellantur hodie. *Petrus Katantsich*, de Istro, cap. 8. §. 4.

а̀лцїй їскодѣ́ск, чѝ пѣ́нтрꙋ къ пре стрѣмо́шїй Рѡмѫ́нилѡр, а̀декъ пре Їталїа́нїй, дела ка́рїй се траг Рѡмѫ́нїй, а̀й кїа́мъ Панно́нїй Ѻ̀лаз, де а̀чі́а Ѻ̀лахи, ши а̀дъѡгѫ́нд сло́ве, пре оу̀рмъ сав зис вала́хй. Ши де мꙋ́лте ѡ̆рй се а̀тѫ́мплаъ, кът а̀ лимба са ѡ̆аменїй чей че нꙋ ші́ ли́мбй съ ѣ̀скѣ́зе їзво́рꙋрй стреи́не. а)

А̀ кът ѣ̀ пѣ́нтрꙋ оу̀ничꙋ́нѣ кїемѣ́рей Рѡмѫ́нилѡр кꙋ а̀ Їталїа́нилѡр а̀ нꙋ́меле вла́хй, би́не грѣ́ѫце Замо́сїꙋс; ѡ̆ръ а̀ кът зи́че, къ нꙋ́меле вла́хй сав вала́хй а̀ꙋ лꙋа́т а̀чепꙋ́тꙋл съ дела Панноничѣ́скꙋл, а̀декъ Оу̀нгꙋрѣ́скꙋл кꙋвѫ́нт, ѡ̆лаз, рав грешѣ́ще. Къ а̀ша̀ а̀р оу̀рма̀, къ нѣ́мꙋриле Ѻловѣ́не дела кꙋвѫ́нтꙋл оу̀нгꙋрѣ́ск, Ѻ̀лаз, а̀ꙋ лꙋа́т а̀ кїема̀ сав пре Їталїа́нй, сав пре Рѡмѫ́нй, вла́сси, оу̀нде а̀сꙋшй Оу̀нгꙋрїй а̀ꙋ лꙋа́т дела Словѣ́нй а̀ кїема̀ пре Їталїа́нй, Ѻ̀лаз. Ка́рѣ ши а̀сꙋшй ѣ̀нгел а̀ Апендѝчѣ са чѣ де мꙋ́лте ѡ̆рй поменѝтъ, §. 8. ѡ̀ мъртꙋрисѣ́ще. б)

Лꙋчї́ꙋс, де Ре́гно Далма́цїе, Ка́ртѣ ѕ̄. кап. ѣ̄. Оу̀рмѣ́зъ даръ, зи́че, кꙋм къ Гре́чїй кꙋвѫ́нтꙋл а̀чѣ́ста дела Словѣ́нїй чей май де а̀про́апе лаꙋ лꙋа́т; къ ла Бꙋ́лгарй, ла Сѫ́рбй, ши ла Хорва́цй, влах, а̀сѫмнѣ́зъ Рѡма́н, Лати́н, ши Їталїа́н; ѡ̆ръ ла А̀ѣ́шй, ши ла чѣ́ле ла́лте ги́нте де́спре мї́аз но́апте, влох, прекꙋ́м мъртꙋрисѣ́ще Кромѣ́рс, ла ло́кꙋл май сꙋс зис, оу̀нде оу̀рмѣ́зъ: „Ѡ̆ръ де оу̀нде, ши кѫнд, а̀ꙋ а̀чепꙋ́т а̀ се зи́че вла́хй, нꙋ а̀фла. Дрепт пърѣ́ре де ѡ̆бще ѡ̆сте, да́ръ нерѫзима́тъ кꙋ ерꙋ́н Скрїито́рїю вѣ́кю, кꙋм къ дела ѡ̆аре ка́реле Фла́кꙋс,

ѡ̆рй

а) Dicti Vlachi, non a Flacco, ut Bonfinius, et alii commiscuntur, sed quia aborigines eorum a Pannonibus *Olaz* vocantur, hinc *Olachi* ac additis litteris tandem *Valachi* sunt dicti. Fit autem saepe, ut in vernaculo indigenarum idiomate peregrinas originationes imperiti linguarum confingant. *Stephanus Zamosius*, lapidum antiquorum Daciae cap. 5.

б) Exoluit nomen Bulgarorum; Valachicum superfuit; idem a Slavis in Hungaria degentibus mature ipsi Hungari acceperunt. Ceterum idiomate Hungarico et Slavico Itali eodem fere modo compellantur, quam Valachi, ob linguae et Originis similitudinem. (Oláh. i. e Valachus. Olasz i. e. Italus. *Engel* in saepe cit. Appendice. §. 8.

ѿрй Префе́ктꙋ, ѿрй Домн, а҃ꙋ лꙋа́т е҆й нꙋ́меле а҆че́ста, кат а҆тѫ́ю Фла́кчи, кꙋржи́нд прин вечи́нїй варва́рй сминти́нд҃се нꙋ́меле, вла́сси, ши вала́хй фѣ́рꙋ кїема́цй. Дрепт а҆ ли́мба Л҆е́шилѡр, ши а҆ Словѣ́нилѡр, нꙋ нꙋ́май а҆чѣ́сте поро́аде, чи ши чѣ́ле че сѫнт де нѣ́мꙋл Їталїенѣ́ск, се ѕик вла́сси, ши вло́сси, ка́рѣ е҆ дова́дꙋ, кꙋм кꙋ нѣ́мꙋл Рѡмѫ́нилѡр е҆ Їталїенѣ́ск, a)

А҆декꙋ, цїи́нд ги́нтеле чѣ́ле де ли́мбꙋ Словенѣ́скꙋ, де ка́ре е҆ра́ а҆кꙋнꙋра́цй, ши кꙋ ка́ре е҆ра́ местека́цй а҆кꙋ́м Рѡмѫ́нїй, кꙋм кꙋ Рѡмѫ́нїй сѫнт Рѡма́нй, Лати́нй, сав Їтала́нй; прекꙋ́м а҆вѣ́ е҆й ѡбичѣ́ю а҆ ли́мба са чѣ Словенѣ́скꙋ а҆ кїемà пре Рѡма́нй сав пре Лати́нй, вла́сси; а҆ша́ а҆ꙋ а҆чепꙋ́т ши пре Рѡмѫ́нй а҆й нꙋмѝ вла́сси. Дела Ги́нтеле чѣ́ле де ли́мбꙋ Словенѣ́скꙋ лꙋа́рꙋ а҆по́й ши Грѣ́чїй а҆й кїемà пре Рѡмѫ́нй, Вла́хй. Кꙋ, мꙋка́р кꙋ би́не цїà Грѣ́чїй ди́нтрꙋ а҆соци́рѣ кꙋ Рѡмѫ́нїй, кꙋ, Рѡмѫ́нїй се кїамꙋ пре си́не Рѡмѫ́нй, а҆декꙋ, Рѡма́нй; то́тꙋшй фи́нд кꙋ пе́нтрꙋ пи́сма че а҆вѣ́ а҆сꙋ́пра Рѡма́нилѡр, ни́чй пре а҆сꙋшй Рѡма́нїй чей лꙋкꙋито́рй а҆ Рѡ́ма вѣ́кїе нꙋ врѣ́ сзй кїа́ме Рѡма́нй, чи нꙋ́май Лати́нй, ши нꙋ́меле де Рѡма́нй си́нгꙋрй ши́е шил дà, прекꙋ́м ши а҆стꙋзй фак Грѣ́чїй, пе́нтрꙋ а҆чѣ́а а҆ Кѫ́рциле са́ле пре Рѡмѫ́нй а҆й нꙋме́ск кꙋ нꙋ́меле чел а҆прꙋмꙋта́т дела нѣ́мꙋриле Словѣ́не, Влахй.

Де а́чіа ши Оўнгꙋрїй пре Рѡмѫн а҆ ли́мба са а҆л кїа́мꙋ, Oláh (Ѻ҃лах), кꙋ пꙋци́нꙋ десклини́ре де нꙋ́меле Їтала́нꙋлꙋй, пре ка́реле а҆л нꙋме́ск, Olasz (Ѻ҃лас).

a) Restat igitur, ut hoc vocabulum Graeci a Slavis proximioribus sumserint; apud Bulgaros etenim, Serblos et Croatas, *Vlah*, Romanum, Latinum, et Italum significat, apud Polonos vero, caeterosque Septentrionales, *Vloh*, ut Cromerus testatur, loco supra relato, ubi sequitur: „Unde vero, et quando, Valachi dici ceperint, non comperio. Vulgaris quidem est opinio, sed nullo veteri auctore nixa, a Flacco quopiam, sive Praefecto, sive Domino, eos nomen hoc accepisse, ut primum Flacci, mox corrupto a finitimis Barbaris vocabulo Wlassi, et Valachi appellarentur. Polonorum quidem atque Slavorum Lingua, non modo hi populi, verum etiam omnes, qui sunt Italici generis, Wlassi et Wlossi dicuntur, quod ipsum etiam argumentum est, Italicam hanc gentem esse". *Lucius* de Regno Dalmatiae, Lib. 6. cap. 5.

Ла Нѣмцій ѧкъ ѣтѫта ѥ ѣпроапе нѫмеле Рѡмѫнилѡр кѫ ѣл Їталїа-нилѡр ши кѫ ѣ Фрѫнчилѡр, карїй ѧ лимба Немцаскъ се кїамъ, вала, валахй, ши валиш, кът Леѫнклавїус, кѫм ѣсамнъ Лѫчїус ѧ май сѫс ѣрътатѫл кап ѥ. Картѣ ѕ. ѥ де пърѣре, кѫм кѫ нѫмеле, влахй, дела ѣчѣле кѫвинте ла Нѣмцій ѡвичнѫйте ѣсте йзворѫт. а) Лѫатаѫ Нѣмцій дела Гинтеле Словѣне ѣ нѫмй ѣша пре Їталїанй, ши дѫпъ ѣчѣѫ пре Рѡмѫнй, ѣѫ Словѣнїй дела Нѣмцій, нѫ ѥ де дипсъ ѣ мърцинй.

Динтрѫ ѣчѣсте, каре май кїаре сѫнт де кът лѫмина чѣ де ѣмїазъ зй пѣнтрѫ ѧчепѫтѫл нѫмелуй, влахй, саѫ валахй, се рѣсѫфлъ пърѣрѣ лѫй Внѣас Силвїус саѫ Папа Пїус ѣлдоилѣ, карѣ ла Карол Дѫ Фрѣсне ѧ Нотеле йсторичѣ ши филологичѣ ла Исторїа лѫй Киннамѫ ѣдъѡгатѣ, се спѫне; б) прекѫм шй ѣ лѫй Геѡргїус Рейхершдорф Ардѣлѣнѫлуй ѧ Хорографїа Ардѣлѫлуй, скрисъ, в) шй ѣ ѣлтора, кѫ ѣтѫта май вѫртос, къ ѣчѣл Флакус, пре карѣле ѣл ѣфлъ ѣй лъдат ла Овидїус, де Понто Картѣ. д. ѣлецїа. ѧ. ѧпрефнъ кѫ Овидїус, де оѫнде лѫаръ прилеж ѣ скрїе ѣчѣле стрѫмбътѫрй, кѫм ѣсамнъ Топелтй-

---

а) Leunclavius in Pandectis Turcicis num. 71. Vlachorum nomen a vocibus Germanis *Walli*, *Walchi*, et *Valischi* promanasse, quibus Italos et Gallos significari affirmat, et enunciatione molliori mutatum in *Vlachi*. *Lucius* cit. Lib. cap. 5.

б) Vetus ea fuit, et fere constans opinio; Blachos, seu Ulachos, a Romanis genus duxisse, et a nescio quo ejusdem gentis Flacco sumsisse originem et appellationem. Pius II. PP. de Valachis: *postremo Romanis armis subacti ac deleti sunt, et Colonia Romanorum, quae Duces coerceret, eo deducta Duce quodam Flacco, a quo Flaccia nuncupata. Exin longo temporis tractu corrupto, ut fit, vocabulo, Valachia dicta, et pro Flacciis Valachi appellati. Carolus Du Fresne* in Notis Historicis et Philologicis ad Historiam Cinnami.

в) Hujus nationis genus ex Italis profectum esse, lingua arguit; nomen ex Sarmatis, quibus alicubi etiam contermini sunt, adepti videntur: ipsamque quam inhabitant, provinciam, *Flacciam*, a *Flacco* quodam Romano cive, quo duce eo sit deducta colonia, ad tuendas Moesias contra Dacos, quos Romanis nunquam fidos fuisse Tacitus auctor est; verum, ut fit, longa temporum serie, quae nihil non vitiat, pro *Flaccia Valachiam*, proque *Flaccis Valachi* dici caeptos. *Georgius Reychersdorff*, in Chorographia Transilvaniae.

тѝнѫс, а) кѫ мѫлт ѣѫ фост майнаѝнте ла Дѫ́нѧре, де кѫт фѫ ѣдѫ́сѧ ла Дакїа, ѧ зѝлеле лѫй Траїа́н, Колонїа Рѡмане. Шѝ ѣчѣ́м то́цѝ, кѫцѝ, фѧкѫ́нд сѝлѧ ѣдевѧ́рѫлѫй, ѡ́рѝ дела че ѣлт ѝѧѕѡ́р се небоѣ́ск сѫ трагѧ нѫ́меле Влахилѡр, пѫ́нѧ де пѧ́нжин це́с, шѝ кѫ ѣчѣ́м шѝ пи́сма са, ка́рѣ ѡ ѣѫ ѧкѫйба́тѧ ѧ ѝнима са ѣсѫ́пра Рѡмѫ́нилѡр, ши пещѝница шїѡ̀ ѣра́тѧ.

Пре оѫ́рмѧ, дин чѣ́ле май сѫс спѫ́се, оѫрмѣ́ѕѧ, кѧ, мѧка́р кѧ Грѣчїй Окрїито́рй ѧнаѝнте де вре́миле лѫй Киннѫ́мѫ, ѣдекѧ ѧнаѝнте де сѫ́та ѣдоаѡ спрѧ зѣ́чѣ дела Хс̄, ѧ ка́рѣ ши Анна Комни́на ѧнаѝнте де Киннѫ́мѫ поменѣ́ще нѫ́меле, Влаха́й, нѫ се ѣ́флѧ пре Рѡмѫ́нй сѫй фѝ ѣнѫмѝт Влаха́й; то́тѫшй нѫ́меле ѣчѣ́ста, кѫм ѧцелепцѣ́ще ѣѫ ѧсѫмна́т Катанчич, нѫ ѧ зѝлеле Окрїито́рилѡр ѣчѣ́стора ѣѫ ѧчепѫ́т, чи кѫ мѫлт май наѝнте ѣѫ фост, май вѧртѡ́с ѧтрѧ Словѣ́нй.

Де оѫ́нде липсѣ́ще сѫ крѣ́дем, кѧ Нота́рїѫл лѫй Бе́ла, кѫнд ѣнѫмѣ́ще пре Рѡмѫ́нй, Влаха́й, каре́ле ѣтѫ́та фа́че, кѫт ши Влаха́й; кѧ Латѝнїй, в. дѫ́пѧ ѡ́ртографїа са ѧл ѧто́рк ѧ, B, (б), кѫвѫ́нтѫл ѣчѣ́ста нѫл ѣдѫ́че ка кѫвѫ́нт но́ѫ, ши ѧ зѝлеле лѫй ѧчепѫ́т ѧ се ѡ́бичнѫѝ, чи ка кѫвѫ́нт ѧкѧ ѧ зѝлеле ѧчѣ́ле, ѣдекѧ пре ла сфѫршѝтѫл Сѫ́тей ѣ но́ѫѡ дела Хс̄, кѫнд ѧтра́рѧ Оѫ́нгѫрїй ѧ Панноніа, ѧ бѫ́зеле гѝнтелѡр словенѣ́цѝй сѫ рѫсѣ́цѝй рѧсѫнѧто́рю. Кѫ ѣтѫ́та май вѧртѡ́с мѧ ѧтѫрѣ́ск ѣ́ѫ ѧтрѫ пѫрѣ́рѣ ѣчѣ́ста; кѧ Нота́рїѫл нѫ нѫ́май скрїе кѫвѫ́нтѫл ѣчѣ́ста, прекѫ́м дѫ́пѧ фѝрѣ Грѣчилѡр ѧ нѫ́мѧрѫл мѫлцито́рю се зѝче, Βλάχοι (Влаха́й), чи ши то́кма кѫм сѝнгѫре гѝнтеле Словенѣ́цѝй, де ка́рѣ ѣ́ оѫрзѝт ѣчѣ́ст кѫвѫ́нт, ѧл зик, Влѧсси, сѫ дѫ́пѧ Ѡртографїа Лѧти-

---

a) Valachos a Duce Flacco nominatos quidam asseverant, praeeunte Æneа Sylvio, ac post ipsum, aliis non paucis adstipulantibus. Id potissimum ex Ovidii Nasonis versiculis probant. *Epist. Pont. Lib. 4. Eleg. 9.*

Praefuit his, Graecine, locis modo Flaccus, et illo
Ripa ferox Istri sub Duce tuta fuit.
Hic tenuit Mysas gentes in pace fideli;
Hic arcu fisos terruit ense Getas.

Laurentius Toppeltinus, Origines et Occasus Transylvanorum, cap. 6.

Латинѣскъ чѣ де Нотаріѹл цинѹтъ, Блазіи (Blasii). Къ аша скріе ел ла кап кѣ. къ аторкжндзе дин Ардѣл Ѻпафоркош спѣонѹл лѹй Тѹхѹтѹм, лѹй спѹсе лѹй Тѹхѹтѹм, къ л Ардѣл доаѡ гинте сжнт: Блазіи, ши Склавй. а). Ниче нѹмъ лдоѣск, къ Ѻпафоркош, искодинд л Ардѣл, сав атжлнит къ Склавй, карій ерà май апроапе де локѹл, де оѹнде лав фост тримис Тѹхѹтѹм къторъ Ардѣл, ши фінд къ ел лъкъ дин лъкѹінца чѣ л Оѹкраіна, ши дин лсоцирѣ къ Рѹшій, цілà лімба чѣ Рѹсаскъ, сав склавѣскъ; Словенѣще ав грѣит къ Склавій, дінтръ карій кред ев, къ ав авѹт ши кълъѹъ, кареле лав пѹртат прин Ардѣл пре аскѹнс. Дечй дин лімба Склавилѡр ав авзит Ѻпафоркош кѹвжнтѹл ачела, Блазій, кареле лсамнѣзъ, Ромжній. Де оѹнде, Нотаріѹл, мъкар къ де ѡбще лтрълѹінцазъ кѹвжнтѹл, Блахи; тотѹшй афлжнд л скрисориле Оѹнгѹрилѡр челѡр векй скрисе, кѹм къ Ѻпафоркош ав спѹс лѹй Тѹхѹтѹм къ гѹра са, къ л Ардѣл ѣсте гинтъ де ѡамений, карій се кіамъ, Блазій; повестінд лтоарчерѣ лѹй Ѻпафоркош дела Ардѣл, ши кѹвінтеле лѹй чѣле къторъ Тѹхѹтѹм грѣите, кѹм ав афлат кѹвжнтѹл ачѣста дин гѹра лѹй Ѻпафоркош ешіт, ашà ла скріе ши ел ачѣ.

Де оѹнде, къ кът май ѣсте а крѣде, къ Ромжній чей дин Ардѣл, кжнд лтраръ Оѹнгѹрій акол, се кіемà де гинтеле Склаве, Блазій, адекъ Романій, Латинй, Італіанй; къ атжта мъ мир де трѣба Сасълѹй Ѣдер дин Ардѣл, кареле л Нотеле історико-критике чѣле ас̆пра Оѹпликей Ромжнилѡр, нѹмърѹл лв. къ лтоарчерѣ парентисълѹй, кѹвжнтѹл, Блазій, ка нѹ цій че кѹвжнт стрейн, ши спре батжокѹра Ромжнилѡр нъскѹт ла адѹче. б) лтрѹ карѣ къ оѹрціа лпрѣзнъ нецінцъ.

S. Г.

---

a) Quia essent Blasii et Sclavi. *Notarius* cap. 25.

b) Si Blasios illos (sic enim c. 25. nominat). *Eder* in Notis Historico-Criticis ad Supplicem Libellum Valachorum. num. 32.

§. Г.

Стрѫмба пѫрѣре а лъй Лъчїъс, пѣнтрѫ апѫртъширъ нѫмелъй Влахилор къ Бѫлгарїй.

Лъчїъс, пѣнтрѫ ка съ адаўгъ нѫмѫрѫл Словѣнилор, ши фапте-ле чѣле вите́зе, ши стрълучите але Рѡмънилор чѣлор дин колѡ де Дѫнѫре съ ле аплѣче, ши съ ле алипѣскъ кътръ ачѣлаш Словѣнй ай сăй, анѫме кътръ Бѫлгарй, ѣскъ а Картѣ май със помените, кап ѣ-кум къ къпринзънд Словѣнїй Іллирикѫл; пре Рѡманїй чей че ѣра аколѡ лъкъиторй, ай фъкът робй, ши ашà слъвитѫл ачѣла нѫме де Рѡман ла Словѣнй се фѣче нѫме де роб; ши Влах мъкар къ а сине асѫмнѣзъ ла Словѣнй Рѡман, Латин, Італїан, ши съпт нѫмеле, Влах, се ацелеґ Рѡмънїй; тотъш ай ачепът а асѫмна роб, ши пъсторїе. Къ Рѡмънїй ла аша ѡвилит стат ай фост ажѫнс, адекъ дин колѡ де Дѫнѫре, кът нѫмай къ пъсторіа се хрънѣ. Де оунде нѫмеле Влахилор ла Словѣнй доаў лъкѫрй асѫмнѣзъ: атжю Рѡмънй, адоаў пъсторй, ши ѡамен де жос. Дрепт ачѣа сай лъът ѡбичѣю къ врѣме ши Бѫлгарїй, карїй ѣра пъсторй ѫмѫнцй, ши ѡамен де жос, а се кїема Влахй.

Към къ Бѫлгарїй, гинтъ Словенѣскъ, ай къпринс кѫндва дин колѡ де Дѫнѫре цинътъриле ачѣле, оунде лъкъа Рѡмънїй, ши ѣй ѡ кред. Пръ съй фй фъкът Бѫлгарїй ътрѫ ачѣла кип пре Рѡмънй робй, кът нѫмеле, Влах, сай Рѡман съ фй ажѫнс ла атжта, кът ачѣла съ асѫмнѣзе роб, сай слъгъ, сай пъсторю, сай ѡм де жос, нїчй ѡ доладъ нй арътъ Лъчїъс. Дин противъ май със, кап ξ. §. ѕ. ам арътат, къ Рѡмънїй апрѣнъ къ Бѫлгарїй ай апъраціт Дѫпъ че ай десклекат Бѫлгарїй а Мисїа, карѣ Дѫпъ ачѣа ай лъат нѫме де Бѫлга-рїа. Асѣменѣ нй поате вѣдй Лъчїъс, нѫмеле Влахилор съ фй фост

кѫндва

кѫндва ѧпѫртѫшѝт Бѫлгарилѡр, ѫдекѫ, карїй дѝнтрѫ Бѫлгарй ѐрѧ пѫстѡрй прин мѫнцй, сѧ ѡамений де жос сѫсе фѣ кїемѧт кѫндва Влахи. ѧчѣѫ ірѝ, кѫ нѫмеле Склавилѡр ши ѫстѫзй ѧсѫмнѣзѫ ла Їталїанй робй (Sclavi); ѧчѣѫшй ѧсѫмнѣзѫ ла Ромѫнїй чей де прѣсте Дѫнѫре, ба шѣ ла Грѣчй; прекѫм ши нѫмеле Сѫрбилѡр, нѫме де робй ѫсте пѫнѫ ѫзй ла Латѝнй (Servi); ши ла Ромѫнй нѫмеле Сѫрбилѡр ѧсѫмнѣзѫ слѫгй, нѫмай кѫт слѡва чѣ дин тѫю ѡ ѕик май грос (шѣрбй). Ѩрѫ нѫмеле Влахилѡр нѝчй ѡдѫтѫ нѧѕ ѧсѫмнѧт ѫлта фѫрѫ Ромѫнй, ѫдекѫ Ромѫнй, Латѝнй, Їталїанй.

Чи, сѫ ведѣм рѫзимѫл лѧй Лѧчїѫс, кѫ карелє сє невѡѫпре ѧ лѧѕперѧ ѕѝса са. Дѡаѡ лѡкѫрй дин Скрїитѡрїй чей Грєчєщй ѫдѫче ѐл спре цѝнта са, оѫнѫл дин Ѩнна Комнѝна, Кѧртѣ й. ѫлтѫл дин Никѝта Хонїѧт, ѧ Їсѧакїє Ѩнгел. а) Чи, четѝнд лѡкѫл Ѩнней Комнѝней Грєчѣщє, б) нѝчй кѫт ѐ нѣгрѫ сѫпт оѫнгїє нѫ бей ѧфлѧ ѧколѡ, де оѫнде сѫсе кѫлѣгѫ, кѫ Бѫлгарїй кѫндва сѧ кїемѧт Влахй.

Кѫ порѫнчѝнд ѧпѫрѧтѫл, ка ѡѫсте нѡаѡ сѫсе стрѝнгѫ; кѫ ѧмѕрѫнтѫл, ши ръспикѧт ѧрѧтѫ фѣлюрилє ѡѫменилѡр, карїй липсѣщє сѫ

сє

а) Patzinacas ergo, eosdem fuisse cum Vlachis, ex dictis constat. Sed Patzinacarum nomen in desvetudinem abiit. Vlachorumque denominatio invaluit, et ad ipsos quoque Bulgaros extensa est: Nam Anna Comnena delectum Tyronum a Patre Alexio factum, de quo Zonaras, referens, ait lib. 8. „Nempe Bulgaros et pastoritiae duratos vitae laboribus, agrestes juvenes, incertis sedibus vagos, quos communis dialectus Vlahos vocare consvevit etc. Et Nicaetas de Isaacio Angelo: “ Haemi montis accolas, sibi et Romano Imperio infensissimos reddidit, qui olim Mysi, nunc Vlahi nominantur. *Lucius* de Regno Dalmatiae lib. 6 cap. 5.

б) Ἀλλὰ κατὰ μέρος νεολέκτους καταλέγων ὁπόσοι τε ἐκ Βελγαρων, καὶ ὁπόσοι τὸν νομάδα βίον εἵλοντο (Βλάχες τέτες ἡ κοινὴ καλῶν εἴωε διάλεκτος) καὶ τὲς ἄλλοθεν ἐξ ἁπάσων τῶν χωρῶν ἐρχομένους ἱππίας καὶ πεζὲς. Sed genera ipsa subtiliter explicans ex quibus hos fieri delectus tyronum mallet, nempe et ex Bulgaris, et eos qui vitam nomadicam ducunt (Vlachos communis dialectus hos vocare consuevit) et quoscunque advenas undecunque venirent, ad equestrem et pedestrem militiam etc. *Anna Comnena*, Alexiados cap. 8.

се ѫ ла ѫча́стѫ ѿасте но́аѡ, ѫдекѫ трей фѣ́люрй ѡсебите ѫнѹмѣ́це: ѫтѫ́ю ѿамений ди́нтрѫ Бѹ́лгарй, сав дин нѣ́мѹл Бѹлгѫре́ск; ѫдо́аѡ пре чей че мѫнѫ вїа́цѫ номадѫ; ѫтре́м пре чей че ѿрй де оѹ́нде е̑рѫ ѫколѡ̀ бени́цй. Пре чей де ѫлдо́илѣ, зи́че, кѫ бо́рба чѣ де ѿеще, ѫй кїа́мѫ, Вла́хй. То́ате ѫчѣ́сте трей нѣ́мѹрй се ѡсебе́ск прин пѫртичѣ́ка, καὶ (шѝ), кѫт прекѹ́м пре чей де ѿрй оѹ́нде бени́цй, дѹ́пѫ бо́рба Ѧнней Комни́ней, нѹ́й по́цй зи́че, ѫ фѝ фост Бѹ́лгарй, ѫша̀ ни́чй пре чей че мѫнѫ вїа́цѫ нома́дѫ. Кѹ ѫдевѫра́т цесетѹ́ра во́рбей Е̑лине́цй ни́чй кѹм нѹ сѹ́фере сѫ мѣ́стечй ѫчѝ пре Вла́хй кѹ Бѹ́лгарїй. Ши ѫцеле́сѹл ѿасте, кѫ ла ѫча́стѫ ѿасте сѫсе ѫ оѹ́нїй дин Бѹ́лгарй, ѿрѫ ди́нтрѫ Вла́хй сав ди́нтрѫ Рѡмѫ́нй то́цй ѫчѣ́м, кѫцй мѫнѫ вїа́цѫ Нома́дѫ; ѫсѣ́менѣ то́цй чей че е̑рѫ де пре ѫи́рѣ ѿрй де оѹ́нде бени́цй, мѫкя́р де че нѣ́м сѫ фіе. Дрепт ѫчѣ́м кѹ кѹви́нтеле ѫчѣ́ле ѫле Ѧнней Комни́ней ни́че кѹм нѹ се ра̑зимѫ зи́са лѹй Лѹ́чїѹс, кѹ ка́рѣ вре̑ е̑л сѫ не фа́кѫ а кре̑де, кѹм кѫ ши Бѹ́лгарїй ѿаре кѫнд сав зис, Вла́хй. Ни́че оѹ́мбрѫ де ѫчѣ́ле че грѫ́ѡще Лѹ́чїѹс, нѹ се ѫ́флѫ ѫ кѹви́нтеле Ѧнней Комни́ней. Де́спре ѫчѣ́сте ѫ Ѧнней Комни́ней кѹви́нте ши ма́й жос вом ѫвѣ̀ во́рбѫ.

Ма́й пѹци́н се по́ате ра̑зима̀ Лѹ́чїѹс кѹ кѹви́нтеле лѹй Ники́та спре ѫне фа́че сѫ крѣ́дем, кѹм кѫ ши Бѹ́лгарїй ѿаре кѫнд сав кїема́т Вла́хй. Кѫ лѹ́мѣ то́атѫ цїе, кѹм кѫ лѫкѹито́рїй ѫчѣ́м дела мѹ́нтеле е̑мѹ, ка́рїй се скѹла́рѫ ѫсѹпра Гре́чилѡр, бѫтѹ́рѫ пре ѫпѫра́тѹл Гре́чилѡр Ісаа́кїе Ѧнгел, ши се ско́асерѫ де сѹпт стѫпѫни́рѣ лѹй, пѹнѫндѹшй шіе, ши Бѹлга́рилѡр ѫпра́т пре Іса́н дин нѣ́мѹл сѹѫ, ѫѫ фост Рѡмѫ́нй, ши нѹ Бѹ́лгарй. Ка́рѣ ши ѫсѹшй е̑нгел ѫ Ѧпеди́чѣ чѣ де́спре ѫчепѹ́тѹл Рѡмѫнилѡр, §. 8. ѡ мѫртѹрисѣ́це. a) Чѝ, ши лѫдѫ́тѹл Ники́та,

a) Eluctati sunt successu temporis e servitute sua Romanorum posteri, Bulgarisque ipsis e sua prosapia dominum dederunt *Asanem*, a. 1186. qui se regem Bulgarorum et Blacorum nominari voluit. *Engel*, de Origine Valachorum Appendix, §. 8.

кúта, кáреле âз фост фáцъ кз âпъратúл Исáкïе Áнгел ка Нотáрïз âпърътéск â ръсбóюл âчéла âл Грéчилор кз Ромжнïй чей дела мúнтеле Ém, де âжúнс ръспúкъ лúкрúл, де úаръ че âтóатъ истóрïа са пре Бúлгарй âй кïáмъ нúмай Бúлгарй; úаръ пре Ромжнïй âчéм âкúм âй кïáмъ Влáхй, âкúм Мúсй; ши дóаш нéмúрй десклинúте â фй Мúсïй ши Бúлгарïй âрáтъ. Вéзй май сúс, кап. ξ. §. ὸ. Ши Никúта ла Кáртé. ă. âдúкжнд кúвúнтеле лúй Исáнз, скрíе, кз Дмпезéз âшà врé, ка нéмúл Бúлгарилор ши â Влáхилор лъпъджнд жúгúл чел делúнгат, сз добжндéскъ слобозíе. а) Че липсéше май кïар, кúм кз ăлцïй âз фост Бúлгарïй, ăлцïй Влáхïй, ăдекъ Ромжнй? Де оúнде оúрмézъ, дúпъ кúпúл вóрбей лúй Никúта, кз нз Бúлгарïй, чй Ромжнïй сáз зис май де мúлт Мúсй, úаръ âкúм Влáхй.

Дешéрт é дáръ ши Стрittéрúс, кáреле âзмнжнд ла кúвúнтеле âчéле дин Кáртé ë· â Áннеи Комнúнеи: Χωρίον δὲ τοῦτο Βλαχικὸν, кз âчà вúне âтжю âнаúнте нúмеле Влáхилор; зúче, кз кз нúмеле âчéла ăдекъ â Влáхилор, Скрïиторïй чей Грéцй, оúнде é вóрбъ déспре Влáхïй чей дин кóаче де Дúнъре (дела ной дин колѡ де Дúнъре), âцелéг пре Бúлгарй, прекúм, зúче, дин лóкúриле чéле май жос âдúсе, пре ларг се âрáтъ. б) Дáръ кáреле сжнт лóкúриле âчéле май жос âдúсе? Сжнт âчéле, кáре повестéск, кúм Исáн ши Пéтрз фрáцй кз Влáхïй сúй чей дела мúнтеле Ém, съ скúлáръ âсúпра Грéчилор, бътúръ пре âпъратúл Грéчилор Исáкïе Áнгел, ши пре чéл лáцй, ши âшезáръ âпърацíе, кáрé âз векúт пънъ ла кенúрé Тúрчилор. Чй Влáхïй âчéм дела мúнтеле Ém, нз âз фост Бúлгарй, чи Ромжнй, деосебúцй де Бúл-

а) Ὡς ὁ Θεὸς τῶν Βελγάρων καὶ Βλάχων γένος ἐλευθερίαν ἠυδοκησε, καὶ τῷ Χρονίῳ ζυγῷ ἐπένευσεν ἀπαυχένιστιν. Deo visum esse, ut gens Bulgarorum et Blachorum diuturno jugo excusso, libertatem consequatur. *Nicetas* in Isaacio Angelo Lib. 1.

б) Hoc loco primum occurrit Blacorum nomen, quo, ubi quidem de Blachis Cis-Istrianis sermo est, Bulgaros intelligunt Scriptores Byzantini, ut ex locis infra allatis, abunde patet. *Stritterus* Bulgaricorum cap. 14.

Бѫлгарій, прекѫм май сѫс ѣм ѣрхтат. Нѫ пре Бѫлгарій дарѫ ѣцелег Скрїиторїй гречещій кѫ нѫмеле Влахилѫр, чи пре Ромжній, пре карїй ши пѫнѫ ѣстѫзѫй Гречїй ѣй ѣнѫмеск Влахй. Нѫ пре Бѫлгарій, се кѫдѣ, сѫ зикѫ отритерѫс, кѫ ѣй ѣцелег Скрїиторїй Гречещій кѫ нѫмеле Влахилѫр, чи май бине, кѫ пре Влахй, ѫдекѫ пре Ромжній ѣй ѣцелег Скрїиторїй чей Гречещій, кѫ нѫмеле Бѫлгарилѫр, кжнд скрїѫ деспре Бѫлгарій, дин зилеле лѫй Исаакїе Ангел ѣпѫратѫлѫй Греческ ѣ коаче. Кѫ Никита Хоніат, карелe ѣѫ фост фаць ла рѫсбоїю кѫ ѣпѫратѫл Исаакїе Ангел, ши ѣѫ щїѫт тоате лѫкрѫриле ѣчепѫтѫлѫй, ши чѣле лалте ѣ ле скѫлѫрей Влахилѫр, ши ѣле рѫсбоюлѫй чѣлѫй ѣвѫт кѫ ѣпѫратѫл Исаакїе Ангел, рѫспикат дежебѣще пре Влахй де Бѫлгарій, ши прѣкїар спѫне, кѫ Влахїй сѫѫ скѫлат ѣсѫпра Гречилор, ши ѫѫ ѣзѫт, ши шѣѫ ѣтемеат ѣпѫрацїе, ѫрѫ нѫ Бѫлгарїй. Де оѫнде ѣчем Скрїиторій Гречещій, дінтрѫ карїй ѫсте Акрополита, карїй дѫпѫ Никита, тѫрзїѫ ѣѫ скрис пѣнтрѫ рѫсбоюл лѫй Исаакїе Ангел кѫ лѫкѫиторїй чей дела мѫнтеле Ѣмѫ, ши дин неплинита кѫноцинцѫ ѣ лѫкрѫрилѫр чѣлѫр ѣнаінте де ажншїй ѣтжмплате спѫн, кѫ кѫ Бѫлгарїй ѣѫ ѣвѫт рѫсбою ѣпѫратѫл Исаакїе Ангел, ши де Влахй нѫ поменеск немика, ѣчем, зисей, трѫбѫе сѫсе тѫлкѫмѫскѫ прин Никита, ѫдекѫ кѫм кѫ прин нѫмеле Бѫлгарилѫр ѣцелег ѫсѫши пре Ромжній чей де прѣсте Дѫнѫре.

Ѫдѫче ши ѣтрем довадѫ Лѫчїѫс ѣ зиса Карте ѕ. кап ѐ. спре ѣчем кѫ Бѫлгарїй сѫѫ зис ѿарекжнд Влахй, ѣсѣменѣ де немика. Зиче, кѫ Гречїй, нѫ нѫмай пре ѣчем карїй ворбѣ лимба Ромжнѣскѫ, чи ши пре Бѫлгарій ѫѫ кїемат, Влахй: пѣнтрѫ кѫ Лаоникѫ Халкокондила, дѫпѫ че ѣѫ побестит рѫспжндирѣ Словѣнилѫр прин Ѣвропа, ѫдѫѫгѫ: (Картѣ. ѣ.) „Дела Дакїа пѫнѫ ла мѫнтеле Пиндѫ, че се ѣтинде ѣ Тесалїа, ѫлтѫл ѿаре карелe норо́д, ѣмжндѫро́ра лѣѫ фост нѫмеле, Вахй“. Ѣчй ѣ лок де, Вахй, зиче Лѫчїѫс, ѣшвѣ ѫсте, кѫ трѫбѫе сѫсе четѣскѫ, Влахй, фїинд кѫ ши пре Бѫлгарій ѣтрѫ Влахїй чей дин колѫ

де Дꙋнъре, ши ѧтръ Влахїй чей дин Тесалїа, ѧз врꙋт Лаоникꙋл кꙋ нꙋмеле Влахилор сэй куприндз; ши ѧтрꙋ ѧчеста кип Влахїй саꙋ зис ши Бꙋлгарїй, карїй трꙋа кꙋ пэстория. a) Ачаста ѣсте кꙋвънтарѣ лꙋй Дꙋчїꙋс.

Де ар ѧдевери Дꙋчїꙋс кꙋ врѡ довадз статорникъ, кꙋм къ ѧ локꙋл май сꙋс зис ѧ лꙋй Халкокондила ѧ лок де, Влахїй, трѣбꙋе сэсе четѣскъ, Влахїй; поате, къ ар ажꙋнце чева кꙋвънтарѣ лꙋй. Чи, фїинд къ нꙋмай кꙋ ворбе гоале ѡ арата ачѣа; прекꙋм нзлꙋчире ѣсте, кꙋм къ Бꙋлгарїй ѡаре кънд саꙋ кїемат Влахїй, ашѧ нзлꙋчире ѣсте ши ачѣа, къ ла зисꙋл лок ѧ лꙋй Халкокондила ѧ лок де, Влахїй, трѣбꙋе сэсе четѣскъ, Влахїй.

Чи, де вом лꙋа пꙋцин ѧминте ла чѣле че скрїе лꙋдатꙋл Халкокондила деспре Влахїй; кїар вом ведѣ, къ Халкокондила нїче кꙋм прин Влахїй нꙋ ѧз ѧцелеш пре Ромънїй, ши пентрꙋ ачѣа кꙋвънтꙋл ачела ашѧ трѣбꙋе сэсе четѣскъ прекꙋм крѣдем, къ лаꙋ скрис Халкокондила, Влахїй, ѣръ нꙋ Влахїй. Пентрꙋ къ ѧтънъ, Халкокондила грѧще де нородꙋл ачела, че ѧл ѧнꙋмѣще Влахїй, ка де оꙋн нород шїе некꙋноскꙋт, зикънд: „ѧлтꙋл ѡаре карелe нород“. b) Ѣръ Ромънїй ши чей дин Тесалїа, пре карїй ѧй нꙋмѣще, Влахїй, ши чей дин Дакїа, ѧдекъ дин коаче де Дꙋнъре, пре карїй ѧй кїамъ, Дакїй, ѧй ѐра лꙋй прекꙋноскꙋцїй, прекꙋм се вѣде дин чѣле че скрїе ѧ Картѣ. ē. ши ѧ Картѣ 5.

Дес-

---

a) *Vlahi* ergo a Graecis dicti fuere, non solum qui Vlahica lingua loquebantur, sed etiam ipsi Bulgari: Laonicus etenim, relata Illyriorum per Europam dispersione, subdit: (lib. 1.) „A Dacia ad Pindum usque montem, in Thessaliam se projicientem, alius quidam populus, utrique nomen fuit *Bachi* “. Hic loco *Bachi*, Vlahi legendum esse constat, cum Bulgaros quoque inter Vlahos trans-Istrianos, et Vlahos Thessalicos sitos, comprehendere voluerit Laonicus nomine Vlahorum; hocque modo Vlahi dicti fuere etiam Bulgari, qui pastoritiam et agrestem vitam, prout ipsi Vlahi ducebant. *Lucius*, de Regno Dalmatiae, Lib. 6. cap. 5.

b) Ubi etiam habitavit a Dacia ad Pindum usque montem, in Thessaliam se projicientem, alius quidam populus: utrisque nomen fuit Bacchi. *Chalcocondylas*, Lib. 1.

дéспре, лúмба, ши дéспре ăлте трéй ăле Ромънилор ши âчéлор дин колúче, ши âчéлор дин колó де Дúнăре. Кáре âлúй кúвинте май мос ле вом четí гречéще. Де оúнде, де âр фí фост кúметвл лúй, прин норóдвл âчéла сă ăзмнéзе пре Ромънí; нú âр фí зис нú неадеверúнцă: „Ăлтвл ŭáре кáреле норóд“ Чи âр фí зис ăдеверúт, ши мăрунúт: Влáхíй, сáв Дáкíй âчéщ, ăдекă Ромънíй, дела Дáкíа пънă ла мúнтеле Пúндв âв шезút; кú карíй ăпреúнă ши Бúлгарíй âтúнча се кíемă Влáхí.

Ăдóаw, Халкокóндила зúче, кă норóдвл âчéла, кú кáреле ăпреúнă Бúлгарíй се кíемă Вáхí, âв лăкúт, ăдекă ŭáре кúнд, ă Пúндв де кътрă Тесалíа. Ĭăрă Ромънíй нú нúмай майнаúнте, чи ши ă зúлеле лúй Халкокóндила лăкúă ă Пúндв, прекúм ăсúш Халкокóндила мăртúриséще ă Кáртă ăшéса. а) Де оúнде, норóд деwсебúт де Ромънí âв ăцелéс Халкокóндила прин норóдвл âчéла. Пútéră довéдей âчéцíă бúне сúнцúндw Лúчíс, нú фърă âстрúкáрă ăдевърáлúй лăсă âфáрă кúвúнтвл âчéла ăлúй Халкокóндила: „âв лăкúт“.

Ятрéа, Халкокóндила зúче, кă прекúм норóдвл âчéла тот, âшă ши норóдвл Бúлгърéск тот сáв нúмит, Вáхí. Ĭăрă лúй Лúчíс нúй плáче, ка тóцí Бúлгарíй сúсе фí кíемáт кúндва Влáхí, чи нúмай âчéа, карíй ĕрă пăсторí. Оúрмéзă дáрă, кă Лúчíс кú йскодúрă âчéа ăсúш пре сúне се конченí.

Ба, де вом сокотí лúкрвл фърă прежúдекáре, тóкма дин кúвúнтвл âчéла, Вáхí, прелéсне, ми се пáре, пútém кúлéце, кúм кă прекúм Бúлгарíй, âшă ши норóдвл âчéла âв фост Рúсéск. Кă кúноскút

лúкрв

а) Κωσαντῖνος ὁ ἐπίκλην Δράγατις, ἀφικόμενος ἐς Πελοπόννησον, - - - καὶ τὸ τε Πίνδον ὄρος. Βλάκοι δ' ἐνοικέσιν, αὐτοὶ τῶν Δακῶν ὁμόγλωττοι, τοῖς παρὰ τὸν Ἴστρον, Δάξιν ὁμοίωντο. Constantinus cognomento Dragosis in Peloponnesum adveniens, - - - Pindum quoque (quem hodie Mezzono appellant) occupavit. Hunc montem Blaci incolunt, quibus eadem cum Dacis est lingua: nec quicquam ab Dacis, qui Istrum accolunt, differre cognoscuntur. *Chalcocondylas* Lib. 6.

лꙋкрꙋ ѣсте, кꙋ, Бог, ѧ лимба Словенѣскꙋ ѧсꙋмнѣцꙋ Дꙋмнезеꙋ; кꙋноскꙋт лꙋкрꙋ ѣсте, кꙋ дꙋпꙋ дїалѣкта чѣ рꙋсѣскꙋ, кѧрѣ ѧтꙋнчи, ѣсте ѧкрѣде, кꙋ ѡ цинѣ ѧкꙋ Бꙋлгарїи, ши ла рꙋши ши ѧкꙋм стꙋпꙋнѣце, г, се рꙋспꙋнде ка, х; ѧсѣменѣ кꙋноскꙋт лꙋкрꙋ ѣсте, кꙋ Грецїи сонꙋл слобей, б, ѧ кꙋвꙋнтꙋл ѧлтор нѣмцрї, ѧл скрїꙋ, шил рꙋспꙋнд пꙋрцрѣ кꙋ, б; кꙋноскꙋт пре оꙋрмꙋ ѣсте тꙋтцрор чѣлор че ѧ четит кꙋрциле Грецѣшилор Скрїторїй, кꙋм кꙋ ла Грецїй де ѡбще латинꙋ ѐра ѧ стрꙋмꙋта кꙋвинтеле нѣмцрилор чѣлор барбаре, пѣнтрꙋ ка сꙋ ле фіе лорꙋшї кꙋ ѧдꙋмꙋнꙋ дꙋпꙋ фирѣ лимбей сале але рꙋспꙋнде. Дѣцї, ѧꙋзинд Грецїй ѧдѣсе ѡрї дин гꙋра Бꙋлгарилор, ши динтрꙋ ѧчелꙋа лалт нород, Бох; принсерꙋ ши пре чѣпѣ, ши пре чѣл ѧтокма ѧй нꙋмї, Вохї; ши венинднле май ѧдꙋмꙋнꙋ ѧ кꙋвꙋнтꙋл ѧчѣста, а, де кѫт, о; ле зисерꙋ, Вахї. Чѣла че ва четї май пре ларг локꙋл ѧчѣла ла Халкокондила, ѧтрꙋ немика нꙋ се ва ѧдої, кꙋ ѧмꙋндоаѡ гинтеле ѧчѣле, че се кїамꙋ, Вахї, ѧꙋ фост рꙋсѣцї. Кꙋ дѣспре гинтеле Словенѣцї фаче борбꙋ ѧколѡ Халкокондила, ши ѧ май мꙋлте пꙋрцї ле ѧпарте.

§. Д.

Пꙋрѣрѣ лꙋї Тꙋнманн, пѣнтрꙋ ѧчепꙋтꙋл нꙋмелꙋї Валахи.

Тꙋнманн, сау нелꙋнд ѧминте ла лꙋкрꙋрї прекꙋм сѫнт, сау врнд ѧ се ѧрѣтѧ ѧфлꙋторїѡ де лꙋкрꙋрї ноаѡ, сау пѣнтрꙋ ѧлтꙋ ѡаре каре причинꙋ ѧскꙋнсꙋ, зиче, кꙋ нꙋмеле, Валахи, вине дела кꙋвꙋнтꙋл Словенѣск, влѣкꙋ, кареле ѧсꙋмнѣзꙋ: оꙋмблꙋ фꙋрꙋ лꙋкаш стꙋтꙋторїѡ. Ка кнд Рѡмꙋнїй ар фї фост кꙋндва гинтꙋ нестꙋтꙋтоаре ѧ лок, чи оꙋмблꙋтоарꙋ фꙋрꙋ де ѧ ѧвѣ лꙋкашꙋриле сале, прекꙋм ѐра мꙋлте гинте барбаре, каре ѧꙋ нꙋвꙋлит ѧ цꙋриле ѧпꙋрцїей Рѡманилор. Се ѧжꙋтꙋ ѡꙋрѣрѣ лꙋї Тꙋнманн, зиче Енгел ѧ Апендичѣ чѣ дѣспре ѧчепꙋ-

пъ́тъл вала́хилор, §. 6. къ а̂че́а, къ Тъ́рчїй, ши Арбъна́шїй кїа́мъ пре Ромъ́нй, Чъбан́й; ка́ре кубе́нт а̂съмне́зъ, пъстори́, ши Анна Комни́на пре Ромъ́нїй чей дин́тръ Бъ́лгарй а̂й нъме́ще нома́де.

Я̂тъ́та а̂жъ́нце а̂ча́стъ во́рбъ а̂ луй Тъ́нма́нн, кът ши а̂ оўнор Оўнгъ́рй, ка́рїй, кїемъ́ндъсе Не́мцъл оўнгъре́ще, Неме́т, (Német), а̂м а̂дзи́т зикъ́нд, къ Ну́меле Не́мцилор ви́не дела, Nem ett, (нем ӗт), ӑде́къ, нъ а̂ мънка́т; сау да́къ вӑре ка́реле дин́тръ Не́мцй, кїемъ́ндъсе оўнгъръ́л немце́ще, Хъ́нгар, сау Оўнгар; а̂р врӗ де пре немцїе съ тра́гъ и̂зво́рул ну́мелуй Оўнгъре́ск дела, Хъ́нгер, ка́реле немце́ще а̂съмне́зъ, фо́аме, сау дела Хъ́нгериг, флъмъ́нд.

Кубе́нтеле А̂нней Комни́ней, ка́ре ле а̂да́че а̂наи́нте ӗнгел а̂тре́ба а̂ча́ста, съ́нт скри́се май със, §. г. Ги́нтъ Нома́дъ ла Гре́чй мӗсте а̂че́а, ка́ре нъ ӑре лъка́ш стътъто́рю, чи оўмблъ дин лок а̂ лок, прекум е̂ра̀ Скй́цй, ши ӑлте ги́нте барба́ре. Чи, Анна Комни́на ни́че кум нъ мӗсте а̂ крӗде, къ до́аръ а̂з врът а̂че́а съ зи́къ, къ Ромъ́нїй чей де пре́сте Дъ́нзре съ́нт ги́нтъ нома́дъ, неме́рници, фъръ лъка́шуръ. Пе́нтру къ, къпринзъ́нд Бъ́лгарїй цинъ́търиле а̂че́ле, оўнде е̂ра̀ лъкуито́рй Ромъ́нїй а̂ Ми́сїа; никуи́рй нъ се чете́ще съй фѝ мишка́т Бъ́лгарїй пре Ромъ́нй дин лъка́шъриле, ши дин ло́къриле лор. Ба, прекум май със а̂рътай, ла кап ξ. §. ε. Ромъ́нїй тот де а̂ оўна а̂з а̂пъръци́т а̂ Ми́сїа а̂пре́унъ къ Бъ́лгарїй, дупъ́ че а̂з десклека́т Бъ́лгарїй а̂колѡ. Де оўнде Ромъ́нїй, ръмъ́нънд а̂ лъка́шъриле са́ле, е̂ра̀ съпу́шй Краюлуй Бъ́лгъре́ск политиче́щй, прекум е̂ра̀ съпу́шй шѝ Бъ́лгарїй, шѝ тоате слу́жбеле църе́й, шѝ але вӑстей а̂то́кма ле пъртà къ Бъ́лгарїй; прекум шѝ Бъ́лгарїй, дела а̂до́аѡ спръже́че съ́тъ, дин зи́леле а̂пъра́тулуй Иса́кїе А̂нгел, пре ка́реле ла А̂винсеръ Ромъ́нїй, е̂ра̀ съпу́шй а̂пъра́тулуй Ромъ́неск Иса́н, шѝ че́лора лаа̂цй оўрмъто́рй, а̂пре́унъ къ Ромъ́нїй политиче́щй. Де́чй Ромъ́нїй шѝ а̂ зи́леле А̂нней Комни́ней а̂вӗ са́теле са́ле, шѝ вӑра́шеле са́ле, дин ка́ре шѝ а̂съ-

шѝ

ш҃ Анна Комнина ѧ Карт҃к є҃. дѫндуисе прилеж, помен҃ще оу҃н ѡ҃раш Ромънеск, ан҃уме ѣ҃зева, карале кїар зиче, кз ѥ҃ште ѡ҃раш Влзхеск. а) Ши ѧтрз ач҃кашй сутз вї. ѧкар҃к аз скрис Анна Комнина Истор҃иа, Ромънїй чей прѣсте дуънзре ла Мънтеле ѣ҃мз, кум скріе Никита Хониат ѧ Исаакїе Ангел Карт҃к а҃. ак҃к фоарте мълте четъцй, б) ши цинът маре, карале сас кїемат Влахіа, кум се в҃кде дин кърциле лър Іѡнникїе ѧпзратълър Ромънилѡр ч҃кле кзтрз Папа Инокентїе, ши дин кърциле Папей Инокентїе ч҃кле кзтрз Іѡнникїе ш. ч. Дечй, дакз авк҃ Ромънїй чей прѣсте дуънзре атънчй ѡ҃рашеле сале; аша дарз нз ѐра гинтз номадз. Дънгз ач҃кесте, кзвънтзл ачѣла Номада нз ѧсзмнкзз нъмай кре ачѣм, карїй сънт фзрз кѣй, прекум ѐра Скиаїй, ши алте гинте барваре; чи ши пре ачѣм, карїй авънд лзкашзриле сале, кѣгиле сале, ашезъмънтзриле сале, се хрзнеск кз вите де пъшъне. Токма деспре Ромънїй не ѥ҃ште ноаѡ ѧ лъкрзл ачѣста мзртзріе Халкокондила, карале, грзинд ѧ Карт҃к б. деспре Дакй, адекз деспре Ромънїй чей дин ц҃ара мънтенеск҃з ши дин Молдова; зиче, кз ач҃ещк май бзртос лзкзеск ѧ сате, кзпринзъндусе кз пащерк. в) Оурмкзз дарз, кз Анна Комнина, прин чей че мънз вїацз номадз, нз аз врзт сз ѧсзмнкзз фзрз пре Ромънїй ачѣм, кърора ле ѐра мещешъгзл ѧ се хрзни кз ѡй, кз кай, ши ч҃кле лалте. Ниче пентрз ач҃кѧ ле зисе ачѣстора, кз мънз вїацз номадз, пентрз кз доарз нз авк҃ лзкашз-

---

а) Κατῆλθεν εἰς Εξεβὰν (Χωρίον δὲ τοῦτο Βλαχικὸν τῆς Ανδρονίας ἐγγιζα διακείμενον) *Exeban* descendit (Oppidum id Blachicum est proxime Androniam situm), *Anna Comnena* Alexiados Lib. 5.

б) Haemi montis accolas, sibi et Romano imperio infestissimos reddidit, qui olim Mysi, nunc Blachi nominantur. Hi enim angustiis et *castellis* freti quae *plurima* habent praeruptis saxis inaedificata: cum prius etiam Romanos parum curarent, tum per causam abacti pecoris et vexationum quas tolerassent, aperte defecerunt. Ejus defectionis principes et auctores fuere duo ex illa gente fratres, Petrus et Asan. *Nicetas Choniates* in Isaacio Angelo Lib. 1.

в) Κατὰ κώμας οἰκοῦν, πρὸς τὸ νομαδικώτερον τετραμένον. Vicos plerumque incolunt, sequentes pascua. *Chalcocondyla* Lib. 2.

кашвриле сале, чи пентрв кв черкинд ей пшвне витељр сале, оумбла мълте локврй афарв де лвкашвриле сале. Каре мешешвг ши астъзи ла цин оунїй динтрв Рωмънй. Л ярдкл, дин чей де лънгв Сибїю оунїй тоатв вїаца лωр ѡ петрек амблънд прин локврй стреине кв ѡиле сале, ши кв каїй съй пентрв пшвнк; мълци динтрв ей вкра бин ла мвнцїй чей де квтрв Молдова кв тврмеле сале, пре ърнв трек ла Молдова, ничe нв се лторк ла късиле сале, фърв кънд ши кънд пре рънд, ши ашà вънзънд лънв ши брънзв, лши кибернисеск късиле сале. Лтрв ачеста лцелес дарв скрисе Анна Комнина, кв оунїй динтрв Рωмънй мънв вїацв номадв, ши пре ачещк ѡрй къцй ера тинерй, ши харничй де ѡасте, порвнчи лпзратвл Кесарюлвй Никифωр Мелисинв прин скрисоаре, ка съй факв армашй.

Ърв де кїамв Тврчїй пре оунїй динтрв Рωмънй, чвбанй, адекв пъсторй; ав пентрв ачкл сънт ачем адевъраци номаде, де врκме че ачемшй ав късиле сале, ши лвкашвриле сале статорниче аколѡ лтрв Тврчй? Ши пентрв ачкл ачем Рωмънй динтрв ачемшй тврчй, ачем, зисей Рωмънй, карїй акъм поартв флоарк Негоциторїей л тоате църиле Оунгврещй; ши пре ла Бечю, пре ла Венеція, пре ла Англїа, ши пре алюрк, пънв ши л Америка ла Филаделфїа, ав се нвмеск чвбанй? Нв, чи прекъм пре пъсторй Тврчїй лй нвмеск л лимба са, чвбанй, ашà пре Рωмън л сине ла кїамв Оулах. Ши пре Оунгвр, ши пре Немц ши пре ѡрй карele е пъсторю ла кїамв Тврчїй, чвбан. Ши ничй оун нкм нв ѣсте, карele се нв айбв дин синвл съв пре оунїй пъсторй сав чвбанй. Чине пентрв ачкл ва фи ашà липсит де симцире, кът съ зикв, кв тоцй Оунгврїй, тоцй Немцїй сънт чвбанй? Оун лок лкв май афлъм, адекв ла Гевргїе Пахимер л истορїа луй Андроник, Картк ā. кап ли. оунде се зик Рωмънїй чей че ера де лънгв Цариград пънв ла Визїм ши май акол, кв сънт фкліо де ѡаменй прибкуй, оумблъторй фърв де лвкаш стътъторю. Лсв кв-

ви́нтеле а̂ч҃е́сте префъкътóрюл Пе́тръ Поссúнъ нъ́май дин крiе́рiй съ́й ле а̂да́wсе л̂а Латинiе́; л̂а Грецiе́ ни́чй де кы́м нъ се ӑфлъ. Сúнгър а̂ч҃е́а ѣ̆сте л̂а Грецiе́, къ рwмы́нiй а̂ч҃е́цъ е̂ра̀ л̂а лóкърй грéле (δυσχωρίαις), ӑдекъ л̂а лóкърй мънтéне. Чѝ де а̂колѡ̀ нъ оу́рмéзъ, къ а̂ъ фóст фъръ де лъка́ш стътътóрю. Ӑъ нъ шѝ а̂са́н шѝ че́а ла́цй рwмы́нй къ ӗ́л, ка́рiй се скъла́ръ а̂сы́пра Грéчилwр, ши л̂ш̂й фъкъ́ръ л̂пъръцiе но́аw, е̂ра̀ л̂а лóкърй грéле (δυσχωρίαις) кы́м скрiе Никúта л̂ Iса́кiе ӑ́нгел? тóтъшй пéнтръ а̂ч҃е́а нъ е̂ра̀ фе́лю де ѡ̃аменй прибе́цй, оу́мблътóрй фъръ де лъка́ш стътътóрю; ба а̂вѣ́ нъ нъ́май късиле ши мошíиле сале, чѝ ши четáцй та́рй фóарте, прекы́м дúнтръ а̂че́лаш Никúта не л̂вацы́м.

Л̂сзмнъ́м шѝ а̂ч҃е́а, къ мъ́лтъ мълцúме де рwмы́нй е̂ра̀ |дин колѡ̀ де Дъ́нъре. Къ, пре кы́м скрiе Пахимéр ла лóкъл май съ́с а̂ръта́т, де лúнгъ Цариград пънъ ла Ви́зiа ши май л̂колѡ̀ е̂ра̀ фóарте мъ́лцй рwмы́нй, кът нъ пъцúн а̂вѣ́ а̂се тѣ́ме Грéчiй де ӗ́й. Л̂ Бълга́рiа е̂ра̀ а̂тáцй кът нъ се стидúръ а̂ се скъла̀ а̂сы́пра а̂тóатъ л̂пъръцiа́ Гречѣ́скъ, ка́рiй тот де а̂оу́на бътúнд пре Грéчй л̂ш̂й фе́черъ л̂пъръцiе л̂ бъ́тъ Грéчилwр: де́спре ка́рѣ май пре ла́рг бом къвънтà л̂колѡ̀. Л̂ Феса́лiа а̂тáта мълцúме е̂ра̀ де рwмы́нй, кът Скритóрiй Грéцiй кiа́мъ цинъ́тъл а̂че́ла μεγάλη Βλαχία, ӑдекъ це́ра рwмы́нѣ́скъ чѣ́ ма́ре.

§. Г҃.

Пъръ́рѣ лъ́й Ӗ́нгел л̂тръ а̂ч҃е́аш трѣ́бъ.

Мъка́р къ кiа́р ѣ̆сте а̂чепъ́тъл нъ́мелъ́й, Валахи, прекы́м а̂м а̂ръта́т май съ́с Ѕ. Ӗ́. тóтъшй Ӗ́нгел, врынд дин бъ́нъ вóа лъ́й а̂ ѿрбекà; ла лóкъл май съ́с л̂сзмна́т Ѕ. Й. л̂тръ стрълъчúрѣ со́арелъ́й чѣ́ де

а̂мiа-

амїазъ зѝ афлъ ѧтъне́рек. Ѧдекъ зи́че, къ фїи́нд ѧтънека́т лъ́кръл ачепъ́тълъй нъмелъй Ва́лахи, анна́леле ръсе́щй ѧ ли́мба ръса́скъ де Не́стор ѧтръ а оу́нспрезе́чѣ сѫ́тъ дела Хс̃ скри́се, апри́нд лъми́нъ ѧтъне́рекълъй ачестъ. Де оу́нде лъцъ́м; зи́че, къ Бъ́лгарїи ѧсїати́че́щй ас фост ѧпърци́ци дъпъ ръ́ърй, дин ка́ре се адъпа, ѧ Волохе́щй ла ръ́ъл Во́лга, ши ѧ Камиче́щй ла ръ́ъл Ка́ма. Бъ́лгарїи Камиче́щй ръма́серъ ѧ Ѧсїа, че́й Волохе́щй ас е́шит ѧ Е́ъро́па. Ши пре ачещй де пре оу́рмъ ръ́шїй ши Слове́нїй, ши къ ачещѣ Не́стор ѫ̀ къема́т Воло́хй. Де́чй къ вре́ме фїи́нд Рѫмъ́нїй ше́рбй ла Бъ́лгарй, нъ́меле стъпъ́нилор се ѧпъртъшѝ ше́рбилор. Ши пе́нтръ ачѣ́ъ скрїито́рїи Грече́щй, де къте ѡ̀рй е́ во́рбъ де́спре Рѫмъ́нїй че́й дин дрептa Дъ́нърей, фъръ ѡ̀себире лѝ къ́мъ шѝ Вла́хй, шѝ Бъ́лгарй. Ачѣ́ста е́ бисъл лъй. Ѐнгел.

Към къ ръ́шїй шѝ Слове́нїй съ фѝ къема́т къ́ндва пре Бъ́лгарй, Воло́хй, никъи́рй нъ се а̀флъ скри́с. Чѝ ачѣ́ъ, пре къ́м мъ́лте а̀лте, пе́нтръ ка се по́атъ оу́рзѝ че́ва микшора́ре ас̃упра Рѫмъ́нилор, нъ́май дин къпъци́на са ѡ̀ стръне́ще Ѐнгел. Чи ши ѧтъ́ю, шѝ апо́й сингър Не́стор ѫ̀ къема́т пре Бъ́лгарй къ нъ́меле ачѣ́ла. Ѧсъ, шѝ Не́стор, нъ пе́нтръ ачѣ́ъ лѝ къ́мъ пре Бъ́лгарй къ нъмеле ачѣ́ла, пе́нтръ къ до́аръ ачѣ́ла ас крезът а фѝ нъ́меле Ги́нтей Бълга́рилор ачѣ́стора, чѝ грѫ́нд ѐл пе́нтръ Бъ́лгарїи че́й дела Во́лга, пе́нтръ скъртаре́ъ во́рбей, нъй нъмѣ́ще тот де́ъна Бъ́лгарїи дела Во́лга; чѝ ле зи́че, де ѥ̀сте а крѣ́де префачерей Немцещй че́їй дин ръсе́щиле а̀нна́ле фъкъ́тъ, Воло́хй, а̀декъ Волга́нй, ка́рѣ ѧсемнѣ́ъ ѡ̀аменїй, сас Бъ́лгарїи че́й дела Во́лга. Де вре́ме че да́ръ ни́чй а̀лте нѣ́мърй нъ лъ́ъ да́т Бъ́лгарилор ни́че ѡ̀да́тъ нъ́ме де Воло́хй, ни́че ѧсъши Бъ́лгарїи нъ сас ѧнъми́т пре си́не Воло́хй; къ́м ас пъти́т нъ́меле де Воло́хй сасе а̀ба́тъ дела Бъ́лгарй ла Рѫмъ́нй, къ́нд дин немі́ка немі́ка ка́ътъ съ фіе. Ни́че Грече́й нъ ас лъа́т дин а̀нна́леле че́ле Ръсе́щй а̀лъй Не́стор, ка́ре то́кма некъ-

коскóте лéѫ фост, â кїемà пре рѡмжнй, влáхй, дѫпъ нѫмеле чéл дела Нéстѡр волóхи, чй âѫ лѫáт дин йзвóрѫл, кáре май сѫс ſ. б. лам дескопери́т.

Чи съ дѫм лѫй Ѣнгел, кѫм къ Бѫлгарїй кжндва сѫ кїемáт волóхи. Оѫнде пóате Ѣл âрътà мжкáр ѡ сѫпцúре оѫмбръ, дáкъ нѫ âдевър, кѫм къ нѫмеле âчéла â Бѫлгарилѡр лѫ âпъртъшúт, шй къ донáцїе ка âчѣм лѫ чинстúт Бѫлгарїй рѡмжнилѡр, кът пре Ѣй нúме нѫ âѫ фост слóбод нúчй âнаúнте де Нéстѡр, нúче дѫпъ Нéстѡр съй май кїáме волóхи.

Мăръ де сѫ кїемáт кѫмва ѿарекжнд рѡмжнїй Бѫлгарй, âчѣста пéнтрѫ âчѣл âѫ фост, къ рѡмжнїй Ѣрà оѫнúцй къ Бѫлгарїй сѫпт âчéлашй Крáю, прекѫм гúнтеле чéле де сѫпт стъпжнúрѣ âпъратѫлѫй Áвстрїей, мжкáр къ мѫлте нѫ сжнт нѣмцúй Немцéшй; тóтѫшй, пéнтрѫ къ сжнт оѫнúте къ Нéмцїй сѫпт âчéлашй âпърáт, стрéинїй ши пре ѿаменїй Гúнтелѡр âчéлѡра де мѫлте ѿрй âй кїáмъ Нéмцй. Âсъ âтрѫ âдевър рѡмжнїй нúчй ѡдáтъ нѫ фост кїемáцй Бѫлагрй, фъръ оѫнїй динтръ скрїитóрїй чéй Грéчешй, дин некунощúнца лѫкрѫрилѡр, чéле че âѫ фъкѫт рѡмжнїй чéй де прéсте Дѫнъре, ле âлипéск Бѫлгарилѡр, ши âлок де â зúче влáхй, âдекъ рѡмжнй, зúк Бѫлгарй, ка кжнд Бѫлгарїй âр фй фъкѫт âчѣле битéзе лѫкрѫрй. Âчѣм нѫ ѣсте âнѫмй пре рѡмжнй âкѫм Блáхй, âкѫм Бѫлгарй, чй ѣсте â нѫ цй лѫкрѫриле âша, пре кѫм сѫ âтжмплáт. Вéзй май сѫс ſ. г. Ба май âсѣмене âдевърѫлѫй ѣсте, къ дѫпъ нѫмеле църей Бѫлгарїей, фúнд рѡмжнїй лъкуитóрй âл Бѫлгарїа, оѫнїй скрїитóрй гречéшй âѫ нѫмúт Бѫлгарй, прекѫм âстъзй рѡмжнїй чéй дин цéра Мѫнтенéск ши дин Молдóва, пре рѡмжнїй чéшй дин Оѫнгáрїа âй нѫмéск Оѫнгърéнй, нѫ пéнтрѫ къ нѫмеле нѣмцѫлѫй âр фй âчéла, чи цéра оѫнде лъкуéск се кїáмъ Оѫнгáрїа. Âлтмúнтрѣ âчѣм ѣсте â крéде, къ мѫлцй динтръ рѡмжнй

мѫ́нй местека́цй кѫ Бѫ́лгарїй, шаѫ пїердѫ́т лѝмба са чѣ Рѡмѫнѣ́скѫ, ши пре кѫм а̂кѫ́м грѣ́ск нѫ́май Бѫ́лгѫрѣ́цѣ, саѫ сѫрбѣ́цѣ, а̂ша̀ то́ци а̂чѣ́а би́н сѫ́пт нѫ́ме де Бѫ́лгарй, пре кѫм ши чѣ́ле ла́лте нѣ́мѫрй, ка́ре лѣѫ а̂фла́т Бѫ́лгарїй кѫ вени́рѣ лѡр а̂ Ми́сїа, то́атѣ, пїерѫ́ндѫшй лѝмба са, а̂кѫ́м се сокоте́ск а̂тр҃ѫ Бѫ́лгарй, ши а̂ша̀ саѫ а̂мѫлци́т нѫ́мѫрѫл Бѫ́лгарилѡр.

Пре оу҃рмѫ, а̂чѣ́а ѥ̈сте а̂деверѝт, ши Е̂нгел а̂кѫ ѡ̑ мѫртѫрисѣ́цѣ а̂колоу́шй §. й. кѫм кѫ пре Їтали́анй а̂кѫ кѫ а̂чѣ́лашй нѫ́ме, кѫ ка́реле пре Рѡмѫ́нй, пѫци́н скимбѫ́нд, а̂й кїа́мѫ Гѝнтеле Словенѣ́цй, ши Оу҃нгѫрѣ́цй. a) А̂кѫ́м, да́кѫ Рѡмѫ́нїй пе́нтрѫ а̂чѣ́а се кїа́мѫ Вала́хй, пе́нтрѫ кѫ Рѡмѫ́нїй а̂ѫ фо́ст ше́рбй Бѫ́лгарилѡр, дѫ́пѫ кѫ́м висѣ́ѫ Е̂нгел; ши нѫ́меле стѫпѫ́нилѡр а̂ѫ трекѫ́т ла ше́рбй, а̂ша̀ да́рѫ а̂ѫ ши Їтали́анїй до́арѫ а̂ѫ фост ше́рбй Бѫ́лгарилѡр, де ши е̂́й се кїа́мѫ кѫ нѫ́меле, кѫ ка́реле се кїа́мѫ Рѡмѫ́нїй? Ѝа҃тѫ оу҃нде а̂жѫ́нце ви́сѣл лѫй Е̂нгел. А̂ѫ до́арѫ дела Рѡмѫ́нй, пе́нтрѫ кѫ а̂сѣ́мене е̂ лѝмба Рѡмѫ́нилѡр кѫ а̂ Їтали́анилѡр, ши Рѡмѫ́нїй а̂кѫ дин Їта́лїа а̂ши тра́г ви́ца, а̂ѫ пе́трекѫ́т гѝнтеле Словенѣ́цй нѫ́меле дела Рѡмѫ́нй ла Їтали́анй, ши пре кѫ́м се ѡ̑бичнѫ́исе а̂ кїемà пре Рѡмѫ́нй, а̂ша̀ а̂по́й а̂ѫ а̂чепѫ́т а̂ кїемà ши пре Їтали́анй? А̂ша̀ да́рѫ а̂тр҃ѭ фѫ́рѫ кѫноскѫ́цй гѝнтелѡр ка́ре а̂кѫ́м ле кїемѫ́м Словенѣ́цй, Рѡмѫ́нїй, кѫнд стѫпѫнѣ́ Бѫ́лгарїй, а̂по́й Їтали́анїй, ка́рїй пѫнѫ ши а̂найнте де а̂трѫпа́рѣ лѫй Хс̄ кѫ май мѫ́лте вѣ́кѫрй е̂ра̀ прѣкѫноскѫ́цй ла то́атѫ лѫмѣ́? Ѝа҃тѫ а̂че сѫрѫпѫтѫ́рй ка́де, че́ла че а̂ а̀дінс врѣ́ сѫ рѫтѫчѣ́скѫ,

Де врѣ́ сокотѝ Е̂нгел лѫкрѫ́риле фѫ́рѫ прежѫдека́ре; ка́лѣ а̂чѣ́ нѣ́тедѫ пѫтѣ́ сѫ ѡ̑ а̂фле, ка́рѣ ной ѡ̑ а̂рѫтарѫ́м май сѫ́с §. Б. ши май ма́ре чи́нсте а̂ши врѣ́ фа́че а̂найнтѣ́ че́лѡр а̂целепцй, де кѫт кѫ ви́сѫл сѫѫ. Дре́пт Е̂нгел вѫзѫ́нд а̂ фй скълчїа́тѫ а̂часті̀ а̂лѫй пѫрѣ́ре,

a) Ceterum idiomate Hungarico et Sclavico Itali eodem fere modo compellantur, quam Valachi, ob linguae et originis similitudinem. *Engel*, Appendix de origine Valachorum §. 8.

ре; се темѣ, кз нз ѡ взр крѣде ѧдатз четитѡрїй. Пентрз ѧчѣа кз сзпцире тѣхнз май ѧ мзлте локзрй прин Кърциле сале кз сила взрѣще ѧчѣа, кзм кз Рwмжнїй сав хис Вълахи, дела нзмеле Българилwр Волохи, чѣл дела Нѣстwр. Ка де нз се взр ши ѧвинце четитѡрїй кз довѣделе лзй; ѧкзший кз дѣса ѧдоире, сав пофторире сзсе дедѣ ѧкрѣде, кзм кз ѧсѣмене ѧдевързлзй ѩсте хиса лзй. Чѝ ѡмзл чѣл ѧцелѣпт взжнд ѡдатз минчзна; де мїй де ѡрй ши кз жзржмжнт де ѡ вѣй ѧдой, нз ѡкрѣде.

§. 5.

Нзмеле, Влахй, ѧдеверѣзж, кз Рwмжнїй сжнт Рwмънй.

Рwмжнїй кз лимба, ши ѧ кжт ѣ дѣспре кзвинте, ши ѧ кжт ѣ дѣспре ѧлкзтзирѣ лимбей чѣ дин лѡнтрз, се лобѣск кз Рwмънїй ши кз тоцй Їталїънїй; ѡвичѣюрнле Рwмжнилwр, нзрăвзриле лwр, тоатз фирѣ, ба ши фзптзра чѣ динафарз ѧлwр ѧтокма ѣ кз ѧ Їталїънилwр, кжт ѡрй каре ѧцелѣпт, кърза ѧй сжнт бине кзноскзцй Їталїънїй, петрекжнд ѧтрз Рwмжнй, ѧдеверит поате кзноаще, кз Рwмжнїй де оун нѣм сжнт ши де оун сжнце кз Рwмънїй ши кз Їталїънїй. Чи, сз пзнем, кз ѧтрз ѧтжтѣ Івѣкзрй кжте кърсерз дела ѧнзл Дмнзлзй 105. де кжнд ѧз венит стрзмошїй Рwмжнилwр дин Їтаїа ѧ Дакїа, пзнз ѧкзм, ѧтрз ѧтжта мзлциме де ѡсебите нѣмзрй варвăре, ши ѧтрз ѧтжтѣ вълзрй де кзмплите ѧтжмплърй, кăре ѧ лзнга ѧчѣа врѣме ѧвзрз ѧ сзферй, ѧтжта лз кзутăт ѧсе ѧкăте дела май мăрїй лwр, кжт ѧкзм ѧ немика дин чѣле, че нзмърăю май сзс, нз се ѧпзртзшеск кз Рwмънїй ши кз Їталїънїй; тоцзший нзмеле, Влахй, ажзнце ѧй ѧдеверй пре Рwмънй, кз сжнт Рwмънй. Пентрз кз вздирзм дин сзс, кзм кз тоате гинтеле словенещй ѧпзрцїей Рwмънилwр ѧвечинăте, де кжнд ле фзрз лwр кзноскзцй Рwмънїй, ѧ лимба са зз кїемăт Власси, ши ѧша ши пзнз ăстăзй ѧй кїамз, кжт ла тоате гинтеле

Слове-

слобенéщій, кът сжнт де мúлте, Влáсси, Âсемнéзъ Рωмáній, Латúній, Îталіáній. Кú Âчéлашій нúме, кáреле Грéчій кú пúцинъ скимбáре Âл зúк Влáхій, шì де Âколω Âкúм Лътинéще, Вълахи, гúнтеле словéне Âнúмéск шì пре Рωмжнúй; ба ши Немцúмъ тóатъ, кът ѣ̃ де мáре, май кú Âчéл нúме, кú кáреле кїáмъ пре Îталіáній, ши шúсте Âпрóапе де нúмеле, Влáхій, Âнúмéск ши пре Рωмжнúй. Âшà дáръ шì Рωмжнїй сжнт Рωмáній. Пéнтрú къ тот де Â оўна оўничúнъ нúмелúй нѣмúрилωр Âдеберéзъ оўничúнъ сжнцелúй, де нú се ба доведì кú статóрниче довéде Âпротúвъ. Чúй Âнú фì де оўн сжнце Рωмжнїй кú Рωмáнїй ши кú Îталіáнїй, нúмене пънъ Âкúм нú Âў Âдеберúт, нúче нú ба Âдеберì Â вѣчúй. Âшà дáръ Рωмжнїй, дáкъ съ кїáмъ Влáхій; сжнт Рωмáній.

§. ѕ̃.

Скимбáрѣ нúмелúй Рωмжнилωр чéлωр дин Дáкїа, Â Дáкій.

Фїúнд къ дúпъ че Âў стúнс Траїáн пре тóцій Дáкїй дин Дáкїа, кúм Âм Âрзтáт май сúс кап ѣ̃. ши Âў фъкúт Дáкїа Провúнчїе Рωмáнъ, Рωмáнїй, кáрїй дескълекáсе Â Дáкїа, стрмóшїй Рωмжнилωр, Âў Âчепúт â ѡ̃ моцúнì, дúрипт Âчѣ́а Рωмáнїй Âчéа, дела нúмеле Щърéй, сáў зúс Дáкій. Âшà Іюлїúс Капитолúнúс, Â Антонúнúс Пíúс, кап. ѣ̃. шì Вїúс Лампридїúс, Â Кóммодúс Антонúнúс. кап. гї. пре лъкúторїй Дáкїей, кáрїй Âтúнчій ѣ̃рà Рωмáній, шì фъкúсе ребелíе Âсúпра Âпзрáтълúй, Âй Âнúмѣ́ще, Дáкій. а) Âчéст нúме пънъ ши Â сúта Âчúнчій спрезѣ́чѣ, мъкáр къ Â тóате пъ́рциле ѣ̃рà Âкúм лъцúт Âсе кїемà Рωмжнїй, Влáхій, ши Вълáхій, Âкъ оўнїй дин Скрїторй пре Рωмжнїй

чéй

а) Dacos et multas gentes atque Iudaeos rebellantes contudit per praesides et legatos. *Iulius Capitolinus* cap. 5.

Victi Daci; Pannoniae quoque compositae, in Britannia, in Germania et in Dacia imperium ejus recusantibus provincialibus. Quae omnia ista per duces sedata sunt. *AElius Lampridius*. cap, 13.

чĕй дин Дáкїа, ăдекъ пре чĕй дин кóаче де Дýнъре, ân ânумкѣ, Дáкй. âшà Халкокóндила â Кáртѣ ѣ. оўнде пре лáрг гръмѫше де Рωмѫнй, ши де âсемънáрѣ лúмбей лωр кѫ чѣ Îталїенѣскъ, ши ăлте трéй â лωр, пре Рωмѫнїй чĕй дин колѡ̀ де Дýнъре ân нумкѫше Блáхй, ăръ пре чĕй дин кóаче де Дýнъре пýрурѣ ân кїáмъ Дáкй. a)

§. ѐ.

---

a) Εσὶ δὲ γένος τῶτο (Δᾶκες) ἀλκιμόν τε τὰ ἐς τὸν πόλεμον, καὶ ἐ πάνυ τοι ἐυνομέμενον, κατὰ κώμας οἰκοῦν, πρός τὸ νομαδικώτερον τρεταμμένον διήκει δ' αὐτῶν ἡ Χώρα, ἀπὸ Αρδελίε τῆς Παιόνων Δακίας ἀρχομένη ἔς τε ἐπ' Ἄυξεινον πόντον. Ἔχει δὲ ἐπὶ δεξιᾷ μέν καθήκεσα ἐπὶ θάλασσαν τὸν Ἴερον ποταμὸν, ἐπ' ἀριςερὰ δὲ Βογδανίαν χώραν ἔτω καλεμένην, διείργει δὲ αὐτὰς ἐπὶ Παιονοδακίας ὄρος, ἐπὶ πολὺ διῆκον, Πρασοβὸς καλέμενον. - - - Δᾶκες δὲ χρῶνται φωνῇ παραπλησία τῇ Ιταλῶν, διεφθαρμένῃ δὲ ἐς τοσᾶτον, καὶ διενεγκέσῃ, ὥς τε χαλεπῶς ἐπαΐειν τὰς Ιταλὰς, ἔτιν ὅτι μὴ τὰς λέξεις δειασιμειεμένων ἐπιγινώσκειν, ὅ, τὲ ἄν λέγοιτο. - - - συμφέρεται δὲ Ιταλοῖς, τάτε ἄλλα, καὶ τῇ ἐς δίαιταν καταςάσει, καὶ ὅπλοις τοῖς αὐτοῖς, καὶ σκευῇ ἔτι, καὶ νῦν τῇ αὐτῇ Ρωμαίων διαχρώμενοι, ἐς δὺο μέν τοι διηρημένον ἀρχὰς, ἔς τε τὴν Βογδανίαν, καὶ τὴν παρ' Ἴερον χώραν, ἐ πάνυ τοι ἐυνομῆται. νομίζεσι δὲ ἡγεμόσιν ἐ τοῖς αὐτοῖς διαμένοντες ἄλλ' ἐπὶ τὸ ἐὲι σφίσι πρόσφορον συμμεταβάλοντες, καθηςᾶσιν ἄλλο τε ἄλλες σφίσι Τυράννες. Dacorum (sive Valachorum, in quibus et Moldavi) gens bello praestantissima est, nec tamen admodum bonis gubernatur legibus. Vicos plerumque incolunt, sequentes pascua. Extenditur horum regio ab Pannonum Erdelio, a Pannonum Dacia (quae et Transsylvania) initium summens, usque ad Pontum euxinum. A dextra, qua vergit ad mare, Istro fluvio alluitur: a sinistra Regionem Bogdaniam (Moldaviam) appellatam habet. Distinguit ipsorum regionem mons longe se porrigens, cui Prasobo nomen incolae dixerunt. - - - Dacorum lingua similis est Italorum linguae: adeo tamen corrupta et differens, ut difficulter Itali queant intelligere, quae istorum verbis pronunciantur. - - - Nihil differunt ab Italis caetera etiam victus ratione, armorumque et suppellectilis apparatu eodem Romanorum utentes. Quamvis ea gens in duos discreta sit principatus, in Bogdaniam videlicet, et Istriam regionem (Valachiam Transalpinam): haud tamen aequo inter se jure vivunt. Consueverunt non semper eosdem habere duces: verum prout ipsis videtur commodum, principes mutant, nunc hunc, nunc illum sibi principem ordinantes. *Chalcocondylas.* Lib. 2.

Καὶ τότε Πίνδον ὄρος. Βλάκοι δ' ἐνοικῆσιν, αὐτοὶ τῶν Δακῶν ὁμόγλωττοι, τοῖς παρὰ τὸν Ἴερον, Δαξὶν ὁμοίωντο. Pindum quoque. - - Hunc montem

§. ѝ.

Л Ми́сїй.

Прекѹ́м май сѹ́с кап г. §. ѯ. ам аргта́т, Лпъра́тѹл Аѹрелїа́н пре Рѡма́нїй че́й дѹ́шй дин Да́кїа лѹй Траїа́н пре́сте Дѹ́нъре, Лй а́шеѯа̀ Л ми́жлокѹл Ми́сїей, ши а́че́ла цинѹ́т, оу́нде фѹ́рѫ а́шеѯа́цй Рѡма́нїй а́че́а, Лл нѹмѝ Аѹрелїа́н Да́кїа са. Пъръсѫ́ндѹсе кѹ вре́ме а́че́л цинѹ́т а́се нѹмѝ Да́кїа, йсе Лто́арсе ши лѹй нѹ́меле че́л ве́кю ши де ѿ̀ще а Ми́сїей. Де оу́нде прекѹ́м цинѹ́тѹл а́че́ла а̀ѯ Лчепѹ́т ѫръшй а́се кїема̀ кѹ нѹ́меле че́л ве́кю, Ми́сїа; а́ша̀ ши Рѡма́нїй Ал а́че́лѹѫшй цинѹ́т, кѹ нѹ́меле че́л де ѿ̀ще Лчепу́рѫ де стреи́нй а́се кїема̀, Ми́сїй. Де оу́нде Ники́та Хонїа́т, Скрїитори́ю Грече́ск, Л Йсаа́кїе Ѣнгел, ѯи́че; кѫ Рѡмѫ́нїй, ка́рїй се кїа́мѫ а́кѹ́м, Вла́хй, май де мѹ́лт сау нѹмѝт Ми́сїй. a)

§. ѝ.

Л Пацинаци́те.

Майнаи́нте де а́се йа̀ Л Кѫ́рциле Скрїитори́лѡр че́лѡр Грече́щй нѹ́меле, Вла́хй, а́че́ѫшй Скрїитори́й пре Рѡмѫ́нїй че́й дин ко́аче де Дѹ́нъре, пре́сте Ярде́л, ши май Лколѡ̀ прин цѣ́ра Рѡмѫнѣ́скѫ ши прин Молдо́ва, пънѫ Л ма́рѣ нѣ́грѫ, а̀ѯ кїема́т Пацинаци́те. Та́ре се нъкъжѣ́щие Гео́ргїе Пра́й а̀ннали́ста Оу́нгъре́ск пре Лѹ́чїѹс Да́лмата Л Дисерта́ція а̀ шѣптѣ, кѫ́чй Лѹ́чїѹс Да́лмата а̀ѯ скри́с, кѹ́м кѫ Пацинаци́теле Лтрѹ а̀девѫ́р а̀ѯ фост Рѡмѫ́нй, ши кѫ а́че́ѫшй Пацинаци́те, пе-

рйнд

tem Blaci incolunt, quibus eadem cum Dacis est lingua; nec quidquam ab Dacis qui Istrum incolunt, differre cognoscuntur. *Chalcocondilas* Lib. 6.

a) Τὰς κατὰ τὸν αἷμον τὸ ὄρος, οἳ Μύσοι πρότερον ὀνομάζονται, νυνὶ δὲ Βλάχοι κικλήσκονται. Haemi montis accolas, qui olim Mysi, nunc Blachi nominantur. *Nicaetas Choniata*, in Isaacio Angelo, Lib. 1.

рѝнд нѹ́мелѣ чѣ́л де Пацинаци́те сѧ́ кїемѧ́т дѹ́пъ а̑чѣ́м. Влахѝ. Май а̑колѡ̀ а̑чѣ́лашѝ Прай зи́че, къ Пацинаци́теле а̑ѕ фо́ст сѧ́нце Оу̑нгрѣ́ск. Дин проти́въ Оу̑нгрѹ́л Да́нїел Ко́рнидес а̑ Виндичїѝле А̑но́нимѹ́лѹй Нота́рїѹ а̑лѹ́й Бе́ла, Се́кцїа б̄. §. а̄. мъртѹрисѣ́ще, къ Лѹ́чїѧс фо́арте би́не дѹ́пъ ѡ̑бичѣ́ю сѧ́ а̑ра́тъ къ рѡмѧ́нїй а̑наи́нте де Кинна́мѹ сѧ́ зи́с Пацинаци́те. a) Ши а̑трѹ́ а̑девъ́р, а̑четѧ́нд нѹ́мелѣ чѣ́л де Пацинаци́те, ши а̑пѹкѧ́нд а̑ Йсто́рїиле Гре́чилѡр скрїито́рй нѹ́мелѣ чѣ́л де Влахѝ; а̑ка́ре ло́кѹрй май наи́нте се а̑фла̀ Пацинаци́теле, а̑да́тъ а̑коло́шѝ а̑чѣ́шѝ Скрїито́рй пѹ́серъ пре Влахѝ. Де ѡ̑аръ че да́ръ ни́че Пацинаци́теле, нѹ се четѣ́ще а̑ Йсто́рїи, сѧ́ши фѝмѹта́т лѧкашѹри́ле са́ле дин ло́кѹриле а̑чѣ́ле, ни́че че́ва ги́нтъ но́ѡ сѧ фѝ а̑тра́т а̑се а̑шеза̀ а̑ ло́кѹриле Пацинаци́телѡр; оу̑рмѣ́зъ, къ а̑чѣ́м, ка́рїй дѹ́пъ врѣ́ме сѧ́ зи́с а̑ йсто́рїиле Гре́чилѡр Влахѝ, а̑чѣ́шѝ майнаи́нте се зичѣ́ Пацинаци́те, а̑декъ оу̑нѹ́л ши а̑чѣ́лашѝ нѣ́м сѧ́нт Пацинаци́теле ши Влахїѝ, си́нгѹр а̑ нѹ́ме се фѣ́че скимба́ре.

Пра́й а̑трѹ́ а̑чѣ́шѝ Диссерта́цїе зи́че, къ по́ате къ а̑чѣ́м сѧ́ а̑шела́т Лѹ́чїѧс а̑ скрїе къ Пацинаци́теле а̑ѕ фост рѡмѧ́нѝ, пе́нтрѹ къ дѹ́пъ че а̑ѕ а̑лѹнга́т Пацинаци́теле пре Оу̑нгрѹ́й дин Молдо́ва ши дин цѣ́ра рѡмѧнѣ́скъ, шѣ́ѕ сѹпѹ́с шїе пре рѡмѧ́нѝ че е̑ра̀ а̑колѡ̀ лѧкѹито́рй, ши а̑соци́ндѹй къ си́не а̑трѹ́ а̑рме, де мѹ́лте ѡ̑рй а̑ѕ порни́т рѧсво́ю а̑сѹ́пра Гре́чилѡр, ка́ре лѹ́кръ ши пре Гре́чїй чѣ́й май дин ко́аче а̑трѹ́ а̑чѣ́шѝ грешѣ́лъ, а̑ ка́рѣ къзѹ́ Лѹ́чїѧс, а̑ѕ тра́с. Чѝ а̑чѣ́ста Пра́й къ во́рбе го́але нѹ́май, фъръ ни́чѝ ѡ̑ дова́дъ, ѡ̑ грѧ́ще, пе́нтрѹ а̑чѣ́м къ чи́нстѣ дѹмиса́ле не ба фѝ сло́бод а̑ нѹ ѡ̑ бъга̀ ни́чѝ а̑трѡ са́мъ. Дре́пт а̑чѣ́м ѡ̑ кре́д е̑ѕ, къ а̑тѹ́нчѝ, кѧнд а̑ѕ немери́т Оу̑нгрїѝ а̑ Молдо́ва, е̑ра̀ рѡмѧ́нѝ а̑ ло́кѹл а̑чѣ́ла, оу̑нде а̑ѕ дескълека́т Оу̑нгрїѝ; ши а̑чѣ́м

а̑къ

a) Ante Cinnamum vero Blachos dictos fuisse Patzinacas Lucius de Regno Dalmatiae Lib. 6. cap. 5. more suo ostendit eeregie. *Daniel Kornides*, Vindiciae Anonymi Belae Regis Notarii, Sect. 2 §. 9.

ѧкъ ѡ крѣд къ рѡмѫнїй ачѣѧ аз оурмат а лъкъи аколѡ апрѣѵнъ къ Оурнгурїи, пънъ кънд венинд фрацїй лѡр Пацинацителе май къ мълциме ши май къ пътере, ай алънгаръ пре Оурнгурй де аколѡ. Чи рѡмѫнїй ачѣѧ се нъ се фи кїемат ши ей Пацинацитє атънчи апрѣѵнъ къ чѣѧ лалцй дин тоатъ Пацинаціа, сав сзй фи сѵпѵс шіе Пацинацителе чей че аз бътѵт пре Оурнгурй, нимене нъ ба вздѣ.

Кѵм къ фоарте маре аз фост цѣра Пацинацителѡр, немъруинитъ мълцимѣ лѡр, ши битежіа лѡр тѵтѵрѡр вечинелѡр нѣмцрй, Рѵшилѡр, Бѵлгарилѡр, Оурнгурилѡр африкошатъ, май сѵс кап ѣ. §, ѫ. ам арѕтат дин Константин Порфирогенитъ. Ачелашй Кѡнстантин а Картѣ чѣ деспре кивернисирѣ апъръцієй, кап лз. спѵне ши марциниле апъръцієй Пацинацителѡр, ши шй а кате Домній, сав нѣмцрй ера ей апърцицй. Пацинаціа тоатъ се апарте, зиче, а ѡпт нѣмцрй, адекъ Домній, карѣ аснѣмене ѡпт Домній сав Принципй аре. Чѣ дин тѫю ѣсте Иртим; адоаѡ Цѵр; атрѣѧ Цила: а патра Кълпей: ачинчѣ Харовой; ашѣса Талмат: ашѣптѣ Хопон: а ѡпта Цопон. а) Ѣръ кънд фъръ Пацинацителе скошй дин лъкашъриле сале, ера Принципй, а нѣмъл Иртим Маицан, а Цѵр Кѵел, а Цила Кърквтан, а Кълпей Іпаон, а Харовой Кандѵм, а Талмат Костан, а Хопон Гїазй, а Цопон Ватан. б) Ачѣсте ѡпт нѣмцрй сав Домній а Пацина-

Cc 2 ците-

а) Πάσα ἡ Πατζινακία εἰς θέματα ὀκτὼ διαιρεῖται, ἔχουσα καὶ μεγάλους ἄρχοντας τοσούτους. Τὰ δὲ θέματα εἰσὶ ταῦτα, ὄνοματῆ πρώτῃ θέματος Ηρτὴμ. τῇ δευτέρᾳ Τζὲρ. τῇ τρίτῃ Γύλα. Τῇ τετάρτῃ Κελπέη. Τῇ πέμπτῃ Χαροβόη. Τῇ ἕκτῃ Ταλμάτ. Τῇ ἑβδόμῃ Χοπὸν. Τῇ ὀγδόῃ Τζοπὸν. Patzinatia universa in Themata octo dividitur; quae magnos quoque principes totidem habet: Themata autem isthaec sunt. Primum est Ertem: secundum Tzur: tertium Gyla: quartum Culpee: quintum Charoboe: sextum Talmat: Septimum Chopon: octavum Tzopon. *Const. Porphyrog.* de Adm. Imp. cap. 37.

ε) Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν ὃν ἀπὸ τῶν ἰδίων τόπων οἱ Πατζινακίται ἐξεδιώχθησαν, ἔχον ἄρχοντες εἰς μὲν τὸ Θέμα Ηρτὴμ τὸν Μαϊτζαν, εἰς δὲ τῇ Τζὲρ τὸν Κέελ,

εἰς

цѝтелѡр се ѧпа́рт, зѝче, ѧ па́трѫ зе́чй де пѫрцй, ка́ре то́ате а҃ѫ Принципй май ми́чй. Ши па́трѫ нѣ́мѫрй, а҃декѫ Кѫарциѕ́р, Сирѫкалпе́й, Бороталма́т, ши Бѫлацоспо́н, сѫнт дин колѡ̀ де рѫ́ѕл Дана́прѫлѫй, де кътрѫ рѫсѫри́т, ши де кътрѫ мїа́ѕѫ но́апте кътрѫ Оу҃зїа, Хазарїа, Ѧлани́а, Херсо́на, ши кътрѫ че́ле ла́лте цинѫтѫрй. Ѥ҃рѫ че́ле ла́лте нѣ́мѫрй сѫнт дин ко́аче де а҃па Дана́прѫлѫй кътрѫ а҃пѫ́с ши кътрѫ мїа́ѕѫ но́апте, а҃декѫ нѣ́мѫл Гїазихопо́н се хотѫрѣ́ще кѫ Бѫлгарїа; май ѧ жо́с нѣ́мѫл Цѝла, ѯ҃ а҃про́апе де Тѫркі́а (цѣ́ра Оу҃нгѫрѣ́скѫ), нѣ́мѫл Харово́й ѯ҃ де кътрѫ Рѫсїа: нѣ́мѫл Іавдїертѝм, ѯ҃ хотѫрѫш кѫ сателе че́ле сѫпѫ́се Рѫсїе́й: а҃декѫ Оу҃лтинѣ́нилѡр, Дерблени́нилѡр ши Ленѕени́нилѡр, ши кѫ че́ѧ ла́лцй Склаві. a)

Май

εἰς δὲ τὸ Γύλα τὸν Κερκᾶταν, εἰς τὸ Κελπέη τὸν Ιπαὸν, εἰς τὸ Χαροβόη τὸν Καϊδὲμ, εἰς δὲ τὸ Θέμα ταλμάτ τὸν Κώσαν, εἰς τὸ Χοπὸν τὸν Γεαζὴ, εἰς δὲ τὸ Θέμα Τζοπὸν τὸν Βατὰν. Quo autem suis ejecti sedibus Patzinacitae fuernnt;, principes erant in Themate quidem Ertem Maitzans, in Tzur Cuel, in Gyla Curcutan, in Culpee Ipaon, in Charaboe Caidum, in Talmat Costan, in Chopon Giaze, in Tzopon Batan. *Ibidem.*

a) Τὰ δὲ ὀκτὼ Θέματα διαιρῆνται εἰς τεσσαράκοντα μέρη, καὶ ἔχει καὶ ἑκάτονας ἄρχοντας, ἰσέον ὅτι αἱ τέσσαρες τῶν Πατζινακιτῶν γενεαὶ, ἦγεν τὸ Θέμα Κεαρτζιτζὲρ, καὶ τὸ Θέμα Συρεκαλπέη, καὶ τὸ Θέμα Βοροταλμὰτ, καὶ τὸ Θέμα Βελατζοσπὸν κεῖνται πέρα τῆ Δανάπρεως ποταμῆ, πρὸς τὰ ἀνατολικώτερα καὶ Βορειότερα μέρη ἐναποβλέποντα πρὸς τε Οὐζίαν, καὶ Χαζαρίαν, καὶ Αλανίαν, καὶ τὴν Χερτῶνα, καὶ τὰ λοιπὰ κλήματα. αἱ δὲ ἄλλαι τέσσαρε γενεαὶ κεῖνται ἔνθεν τῆ Δανάπρεως ποταμῆ, πρὸς τὰ δυτικώτερα καὶ ἀρκτικώτερα μέρι, τετέρι τὸ Θέμα Γιαζιχοπὸν πλησιάζει τῆ Βελγαρία, τὸ δὲ Θέμα τῆ κάτω Γύλα πλησιάζει τῆ Τερκία, τὸ δὲ Θέμα Χαροβόη πλησιάζει τῆ Ρωσία, τὸ δὲ Θέμα Ιαβδιερτὶμ πλησιάζει τοῖς ὑποφόροις Χορίοις Χώρας τῆς Ρωσίας, τοῖς τε Ουλτίνοις, καὶ Δερβλενίνοις, καὶ Λενζενίνοις Σκλάβοις. Haec porro octo Themata in partes distribuuntur quadraginta, quae singula habent principes minores, Et quatuor quidem Patzinacitarum nationes, sive Themata, nimirum Cuartzitzur, Syrucalpee, Borotalmat, et Bulatzopon, ultra Danaprim flumen sitae sunt, Orientem, Septemtrionemque spectantes versus

Май ѧколѡ спꙋне Константи́н рѫспика́т шѝ депѫрта́рѣ Пацинаці́еи́ де цѫриле чѣ́ле вечи́не, ши зи́че, къ Пацинаці́а де Оўзїа ши де Хазарі́а, ӗ депа́рте ка́ле де чи́нчи зи́ле, де ѧла́нїа ка́ле де шѣ́се зи́ле, де Мо́рдїа ка́ле де зѣ́че зи́ле, де Рꙋсїа кале де ѡ̂ зѝ, де Тꙋркі́а, ӑдекъ де цѣ́ра Оўнгꙋрѣ́ска ка́ле де па́трꙋ зи́ле, де Бꙋлгарїа ка́ле де ѡ̂ жꙋмъта́те де зѝ; де Херсо́на ѩсте ѧпро́апе, чѝ ѧкъ маи ѧпро́апе де Бо́спорꙋ. а) Пре оўрмъ ѧколо́шѝ ѧ̂ кап ѫ̆з. ѧсѣ́минъ Константи́н Порфирогени́тꙋ шѝ ка́ре нѣ́мꙋрѝ ди́нтръ Пацинаци́те ѧ̂тръ то́цѝ сѫнт маи ѧлѣ́се ши маи витѣ́зе, ши зи́че, къ ѧчѣ́ле ѧнꙋ́ме сѫнт нѣ́мꙋл Іавдїиртѝ, нѣ́мꙋл Кꙋарциці́р, шѝ нѣ́мꙋл Хавꙋ̆зинци́ла. б) Ѧчѣ́щѝ депре оўрмъ сѫнт Рѡмъни́ї дин ѧрдѣ́л, лѫнгъ ка́рїи се ѧцелѣ́г ши Рѡмъни́ї чѣ́и дин Бꙋна́т. Ѧчѣ́ле трѣ́и нѣ́мꙋрѝ се кї́амъ, зи́че Кѡнстанти́н, ши Ка́нкар, ка́ре кꙋвѫ́нт ѧсемнѣ́зъ ѡ̂м стрѫлꙋчи́т, ѧлѣ́г, витѣ́з. Ди́нтрꙋ

---

sus Uziam, Chazariam, Alaniam, Chersonem et caeteras regiones: reliquae vero quatuor nationes positae sunt eis Danaprim flumen, ad partes Occidentis Septemtrionisque; nimirum Thema Giazichopon Bulgariae finitimum est; inferius Thema Gylae Turciae proximum est: Charaboe Thema Russiae adjacet: Iabdiertim vero Thema conterminum est tributariis pagis Russiae regionis, puta Ultinis, Derbleninis, Lenzeninis, reliquisque Sclavis. *Ibidem.*

a) Απόχισαι δε ἡ Πατζινακία ἐκ μὲν Οὐζίας καὶ Χαζαρίας ὁδὸν ἡμερῶν πέντε, ἐκ δὲ Αλανίας ἡμερῶν ἕξ, ἀπὸ δὲ Μορδίας ὁδὸν ἡμερῶν δέκα, ἀπὸ δὲ Ρωσίας ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς, ἀπὸ δὲ Τερκίας ὁδὸν ἡμερῶν τεσσάρων, ἀπὸ δὲ Βελγαρίας ὁδὸν ἡμέρας ἥμισυ καὶ εἰς Χερτῶνα μεν ἡσιν ἔγγιστα, εἰς δὲ τὸν Βόσπορον πλησιεστερον. Distat autem Patzinacia ab Uzia et Chazaria itinere dierum quinque, ab Alania dierum sex, a Mordia dierum decem, a Russia unius diei, a Turcia dierum quatuor, a Bulgaria dimidii unius diei: propinqua est Chersoni, sed magis etiam Bosporo. *Ibid.*

b) Ισέον ὁτι Κάγγαρ ὀνομάζονται οἱ Πατζινακίται, ἀλλ' ἐχι πάντες, πλὴν ὁ τῶν τριῶν Θεμάτων λαὸς, τῇ Ιαεδιρτι, καὶ τῇ Κυαρτζιτζὲρ, καὶ τῇ Χαβυξιγγυλὰ, ὡς ἀνδρειότεροι καὶ εὐγενίστεροι τῶν λοιπῶν. τῦτο γὰρ δηλοῖ ἡ Κάγγαρ προσηγορία. Porro Kancar quoque appellantur Patzinacitae, non omnes quidem, sed trium tantum Thematum incolae, nimirum Thematis Iabdierti, Cuartzitzur, et Chabuxingyla: tanquam qui caeteris fortiores nobiliresque sunt; nam hoc vox ipsa Cancar significat. *Ibidem.*

трѫ ѧчѣ́ст кѫвѫ́нт; ми се па́ре, ѧ фѝ ѩзворѫ́тѫ ла Рѡмѫ́нй ти́тѫла де Кокѡ́н.

Кѫ прилѣ́жѫл че́лѡр мѫ́лте бѫтѫ́й ѧсѫ́пра Гре́чилѡр, нѣ́мѫриле Рѡмѫнѣ́цй чѣ́ле че ѣрѫ̀ дин колѡ̀ де ѫпа Дана́прѫлѫй, ка́ре кѫ нѫ́ме де Пацина́цй, ка́ре кѫ нѫ́ме де Кѫма́нй, ш. ч. ѧѫ венѝт дин ко́аче де ѫпа ѧчѣ́ѧ, кѫтрѫ Дѫ́нѫре, ши ѧѫ рѫма́с ѧпо́й ѧчѝ кѫ чѣ́ле ла́лте нѣ́мѫрй Рѡмѫнѣ́цй.

Нѫ фѫрѫ пре́ц лѫ́крѫ ва фѝ сѫ ѧсѫмнѣ́м ши ѧчѣ́ѧ, кѫ чѣ́ле че скрїе Ѧнна Комни́на ла кап ѝ. кѫ́м кѫ та́тѫсѫѫ Ѧлѣ́ѯїе ѫпѫра́тѫл Гре́чѣск кѫ ѿа́стѣ са тот нѣ́мѫл Пацинаци́телѡр ѫтрѡ ѯѝ лаѫ стѝнс, ши кѫ ла фїеще ка́реле ѡ́ста́ш ѫпѫрѫтѣ́ск ѣрѫ̀ кѫ́те трей ѯѣ́чй де ро́бй де Пацинаци́те, нѫ ѿ́сте де ѧсе крѣ́де. Пѣ́нтрѫ кѫ дѫ́пѫ кѫт нѫ́мѫр ѧ Пацинаци́телѡр ѣ̃ ѫсемна́т де Констанѫи́н Порфирогѣ́нитѫл, пре кѫ́м кѫ непѫти́нцѫ ѣрѫ̀ то́цй сѫ мѣ́ргѫ ши сѫ ѫка́пѫ ѫтрѫ́н рѫсво́ю, ѧша̀ кѫ непѫти́нцѫ ѧѫ фо́ст ѫтрѡ ѯѝ сѫй прѫпѫдѣ́скѫ пре то́цй ѿа́стѣ лаѫ Ѧлѣ́ѯїе. Шѝ, ѿ́й сѫ фѝ принс кѫте л̃. фїеще ка́реле ѡ́ста́ш грече́ск, ши сѫ ле ци́нѫ кѫ си́не ѧ та́вѫрѫ, ѫкѫ ѣрѫмѫ́лат; де прѣвитѣ́жїй Пацинаци́те да́рѫ, ка́рїй тѫтѫрѡ́р ѫвечина́телѡр ги́нте ѣрѫ̀ ѫфрикоша́цй. чи́не по́ате сѫ крѣ́дѫ? Ѧча́ста нѫ ѣ̃ ѫлта, фѫрѫ оѵ̑н Грекѫлѣ́ц ѡ́ста́ш лѫѫдѫто́рю лингѫши́ндѫсе Ѧнней Комни́ней, ѫй повести ѧчѣ́ѧ; ѫ̃ ка ѡ̑ мѫ́ре, ши фїи́нд фїйкѫ ѫпѫра́тѫлаѫй Ѧлѣ́ѯїе, ши фо́арте рѫвни́нд ѧ лѫѫдѫ̀ пре Та́тѫсѫѫ, кѫ ѿкїй ѫки́шй прїимѝ ѫшлѫто́арѣ фа́вѫлѫ, ши ни ѡ̑ лѫсѫ̀ скри́сѫ.

Пра́й, спре ѫдеверѝре, кѫ́м кѫ Пацинаци́тѫле ѧѫ фост Оѵ̑нгѫрй, дин Констанѫи́н Порфирогѣ́нитѫ ѫдѫ́че ѫ Дїсертаѯїа ѧ шѣ́са трей нѫ́ме де ѧ Пацинаци́телѡр, ка́ре ѯи́че, кѫ сѫнт Оѵ̑нгѫрѣ́цй, ѧнѫ́ме: ѣ̃ртем, Ци́ла (Gyla), Короталма́т. Дрепт кѫвѫ́нтѫл, ѣ̃ртем, де лар фѝ скри́с Кѡнстанѫи́н ѧша̀; прекѫ́м префѫкто́рюл лаѫ ѫто́рс пре Лѫтинїе, сар пѫтѣ̀ ѯи́че кѫвѫнт Оѵ̑нгѫрѣ́ск, дарѫ Констанѫи́н нѫл скрїе ѣ̃ртем,

чѝ

чи Йртим. Аѵ́еста ни́чи ѡ̂ асемънаре нѫ̆ аре кѫ̆ лимба Оўнгѫ̆рилѡр, Апо́й Бороталма́т, Константи́н ал скріе, Бороталма́т, каре́ле ѣ̄ алкатѫ́ит дин до́аѡ кѫ̆ви́нте: Бо́ро, ши талма́т. Аша̀ сокоти́ндѫ̆ле, прекѫ́м се ши кѫ̆ви́не асе сокотѝ; че асемънаре пот а̂вѣ̀ кѫ̆ лимба Оўнгѫ̆рѣ́скъ? Ба, бо́ро ѣ̄ кїа́р кѫ̆вѫ́нт латине́ск; талма́т съ вѣ́де а̂ фѝ изворѫ́т дин Італїенѣ́скѫ̆л tal matto. Цила (Gyla) нѫ̆ асемнѣ́зъ немика а Оўнгѫ̆ріе, чѝ се вѣ́де а̂ фѝ нъскѫ́т дин Італїенѣ́скѫ̆л Цѫ́лїо (Giulio), латинѣ́ще, Ію́лїѫ̆с. Дин проти́въ, чѣ́ле май мѫ́лте нѫ́ме але Пацинаци́телѡр, мъкар къ оўнеле дин а̂вечина́рѣ ши а̂соци́рѣ кѫ̆ гинте стреине, аѫ̆ пѫтѫ́т але прїимѝ дела стреини; сфършѝрѣ лѡр дѫ́пъ кѫ̆м ле скріе Константи́н, ѣ̄ дѫ́пъ фи́рѣ ли́мбей чѣ́їй Ромънѣ́щй. Аша̀ Кѫлпе́й, Харово́й, Хопо́н, Кѫркѫта́н, Щпо́н, Кѡста́н; ши чѣ́ле ла́лте. Аѫ̆ нѫ̆ ши а̂кѫ́м се а̂флъ дин а̂соци́ре кѫ̆ стреи́нїй, мѫ́лте поре́кле а̂тръ Ромъ́ний, ка́ре дела Оўнгѫ̆рй, ка́ре дела Сърбй, ка́ре дела Не́мцй, ка́ре дела Гре́чй, ка́ре пънъ ши дела Тѫ́рчй, ш. ч. Аѫ̆ пе́нтрѫ̆ а̂чѣ́м а̂й ве́й зи́че пре а̂чѣ́м а̂ фѝ Оўнгѫ̆рй, сав Сърбй, сав Не́мцй, сав Гре́чй, сав Тѫ́рчй? Ба пѫци́н де вом сокотѝ нѫ́меле а̂чѣ́ле а̂ Пацинаци́телѡр, ка́ре ле скріе Константи́н Порфирогѐнитѫ̆л Гречѣ́ще, вом а̂фла̀, къ нѫ̆ де а̂и́рѣ сънт и̂зворѫ́те фъръ дин ли́мба Ромъ́нъ. Аша̀. Маӥца́н, асемнѣ́зъ: май цън; Кѣл, кѫ̆ ѣ̄л; Керкѫта́н, Cur quotannis: Ἰπαὸν, i pavo, алтми́нтрѣ пре оўнеле ло́кѫ̆рй пѫ́ън ши а̂стъзѝ ла Ромъ́нй асемнѣ́зъ Па́вел; Καϊδεμ, дѫ́мй! ка́ій, Κοςαν, ши а̂стъзѝ ӥ́сте ла [Ромъ́нй Костя́н] сав Костѝн, ка́реле асемнѣ́зъ Константи́н; ши а Йрдѣ́л а̂тръ Ромъ́нй а видѝкъл Кїѡа́рѫ̆лй ӥ́сте фами́лїе немешѣ́скъ а̂ Костинѣ́щилѡр (ра́м дин фами́лїа Костинѣ́щилѡр Бо́мй дин Молдо́ва) дин ка́рѣ ѣ̄ прѣ а̂вацатъл ши кѫ̆ фїербинте ръ́внъ спре поли́рѣ нѣ́мѫ̆лй Ромъ́нѣск О̆́ма Костѝн; ка́реле ӥ́сте нъдѣ́ждс се а̂богацѣ́скъ пре Ромъ́нй кѫ̆ скрисо́рй, къ ши пънъ а̂кѫ́м йскѫ̆си́те лѫ́кѫ̆рй а̂ па́ртѣ Ромъ́нилѡр аѫ̆ дат ла лѫ-

минъ.

мѝнѫ. Гіаζи, Гіа́цѫ; сав ѝ ζѝ, сав Гѝца, а̀декѫ Геѡ́ргіе; Ватаи, вѫта́в. Нѣтиѫ, ѣ́ртѫм; Тζер, чѣр; Гу́ла, Giulio Італіенѣ́ще; Латинѣ́ще Iulius, ла оу̀нїй Рѡмѫ́нй а̀стаζѝй а̀семнѣ́ѫ, Григо́ріе. Келпеи, colpire Італіенѣ́ск; Харовои, cari voi. Італіенѣ́ск; Талмат, tal matto Італіенѣ́ск; Хопоу; копо́н; Тζопоу, Zoppo Італіенѣ́ск. Фамѝлїа Цо́па ши а̀стаζѝй ѣ̀сте а̀трѫ Рѡмѫ́нй а̀ а̀рдѣ́л; дѝнтрѫ а̀ча́ста фѫ̀ дре́птѫл Кѵрѝл Цо́па Викаріѫ̀ ал Ха́цегѫлѫй а̀ а̀рдѣ́л, ка́реле дѫ́пѫ кѫмплѝте го́ане, че а̀ѫ̀ а̀ пѫтимѝ дела май ма́рїй Кле́рѫлѫй; а̀торкѫ́ндсе бирѫвито́рїю ла Ха́цег, ѡ̂стенѝт де неказѫрѝ а̀ а̀нѫл трекѫ́т 1811 а̀ лѫ́на лѫй Декѣ́мврїе скимѣ̀ вїа́ца кѫ мо́артѣ. А̀шѝждерѣ а̀ кѣ́кѫл но́стрѫ нѣкѫжѝцѝй, а̀наѝнте де врѣ́ме мѫрѝрѫ а̀ Клѝрѫл оу̀нѝт дин а̀рдѣ́л, Стефан Са́лчаи десфѫта́рѣ нѣ́мѫлѫй ѡ̂менѣ́ск, ка́реле ка́ѕа чѣ де кѫпете́нїе фѫ̀, ка Іѡа́нн Бѡвв дин Протопопїа́тѫл Мѫрѫшѫлѫй сѫсе а̀на́лце ла Влѫдичѝм Фѫгѫра́шѫлѫй; бѫрка́тѫл Але̑ѫ́ндрѫ Фи́скѫти Викаріѫ̀л Ха́цегѫлѫй. Прѡтопо́п Пе́трѫ Оу̀нгѫр а̀л Сантѫ́лѫй; Ба, ши Михаи́л Тѝмар Викаріѫ̀л Ха́цегѫлѫй дѫ́пѫ Фи́скѫти, ши а̀наѝнте де Цо́па фѫрѫ мѫнгѫ́ре се сфѫршѝ. Оу̀нїй дин чѣ́й май ха́рничѝ, пѫрѫси́нд Клѝрѫл а̀чѣ́ла, ѣ̀шѝрѫ дин цѣ́рѫ: дѝнтрѫ а̀чѣ́щѣ ѣ̀сте Симеѡ́н Бра́н прѣвѣ́дник Канони́к ла Ѳра́дїа ма́ре. Оу̀нїй а̀шѝ май тра́г а̀кѫ сѫфлетѫл а̀колѡ̀; дѝнтрѫ ка́рїй ѣ̀сте Васѝлїе Нѣ́меш Прѡтопо́п а̀л Тѫшнадѫлѫй. А̀лцїй йскѫсѝцѝй бѫрба́цѝй сѫвѫршѝнд а̀вѫцатѫ́риле чѣ́ле Ѳеѡлогичѣ́щѝ, нѝче нѫ войрѫ а̀ прїѝмѝ Преоцѣ́ска Хиротоніе; дѝнтрѫ а̀чѣ́щѣ ѣ̀ Іѡа́нн Бѫ́дан Консилїа́рюл дела Лѣѡв. Ѳ̑ де кѫте ѡ̂рѝ се а̀деверѣ́ѫ а̀чѣ́ѫ а̀трѫ Рѡмѫ́нй: Перѝрѣ та дин тѝне Ісраѝле! Чѝ сѫ не а̀тоа́рчем ла фѝрѫл лѫса́т.

Асѣ́мене чѣ́ѫ че ζѝче а̀чѣ́лаш а̀вѫцат а̀нналѝстѫ оу̀нгѫре́ск, кѫ Сѫкѫ́ѝй дин а̀рдѣ́л сѫнт Пацинаци́те, то́кма нѫ ѣ̀ де сѫферѝт. Кѫ́м по́ате прѣла́рга Пацинаціе, ши немѫрѫинѝта мѫлцѝме а̀ Пацинаци́телѡр сѫ се стрѝнгѫ а̀трѫ а̀чѣ́й пѫцѝнѝ Сѫкѫ́ѝ, то́кма де вѣ́й а̀дѫѡгà ши пре Оу̀нгѫрїй дин а̀рдѣ́л, кѫ́м врѣ̀ лѫдатѫл а̀нналѝста?

Дин

Дин Протиѣ, Пацинаціа ши ăстъзи ăсте плин де Рωмъни, ши Рωмъний ку нумъру ăтрек пре тоате нємуриле ла ωлалте сокотите, кăте сънт дин Тиса пънъ ла марѣ нѣгру. Ну ăлтий нєм дарь се ловеск чєле че скрие Константин Порфирогенитъ деспре Пацинаціа ши деспре Пацинаците, фърь нємулций Рωмънеск. Де оунде нічи ω ăдумлъ ну путєм ăвѣ деспре ачєа, кь Пацинацителе ăй фост Рωмъни. Алтминтрѣ дин сингур оуидас ăкь се румпе причѣ ачаста. Ачєла, ла слоба, Δ, зиче, кь ачєа че се зик ăкум Пацинаците, май демулт сай кіемат Даки. a) Чине поате сь зикь, кь Ськуій, сай вре оуній динтрь Оунгурій ă зилеле чєле вєки сусе фи зис Даки? Ну деспре Рωмъний є ăдеверит, кь май де демулт сай зис Даки. Вězи май сус §. ξ.

Ну де оунде сай луат ачєщѣ ăсе нумі Пацинаците, Пацинаке, Пицинеги ну є лукрь ăдеверит. Оуній зик, кь сай кіемат дела йсола Пєуки чѣ дела Дунъре. Ăсъмънарѣ ăдевърлуй де ăколω курь кь ωбичєю єрă ла Гречи де мулте ори ă нумі пре гинтеле чєле ăфарь де ăпърція Рωманилωр, дела ăпе, ши дела локурій вестите, каре ле мощенѣ гинтеле ачєсте. Кечи ка сь ну мѣрцем департе; дела ачєлашій йсолъ сай ωстров, кум ăсемнѣзь Страбо ă Геωграфіа са Картѣ ξ. ωаре кънд Бастарнеле, карій цинѣ йсола ачєа, сай нумит Певчини. a)

Алаціуь, ши дин є ăл Лучіуь, кум ăсъмнь Праій ă Анналеле Хунилωр, партѣ Γ. Картѣ ă. зик, кь дела Рушій, сай дела Лєшій, ла карій Пацинацителе се зик, Пєцинирій, ăй изворът нумеле ачєста, пентрь

a) Δάκες, οἱ νῦν Πατζιναχίται λεγόμενοι. Daci qui nunc Patzinacitae dicuntur. *Suidas* Littera D.

b) Πρὸς δὲ ταῖς ἐκβολαῖς μεγάλη νῆσος ἐστὶν Πεύκη. Κατασχόντες δ' αὐτὴν Βασάρναι Πευκινοὶ προσηγορεύθησαν. Ad ostia Istri magna est insula Peuce, quam tenentes Bastarnae, Peucini sunt cognominati. *Strabo* Geograph. Lib. 7.

трѫ кѫ кѫм ѕи́че Кѫлши́нски Кълѫгѫрѫл, ѧ ка́рте чѣ пе́нтрѫ Бесѣ́рика Рѫ́шилѡр скри́сѫ, Пацинаци́теле по́ате ѧ жѣ́ртва йдомилѡр ѫрдѣ̀ ѡ̆а-мени вїй. Ѣ̆рѫ лѫй Пра́й йсе па́ре, кѫ дрепт дела Рѫ́шй ӑѫ нѫ́меле Пацинаци́теле, нѫ пе́нтрѫ жѣ́ртве, чй пе́нтрѫ кѫ де мѫ́лте ѡ̆рй нѣвѣлѣ̀ ѧ цѣ́ра Рѫ́шилѡр, оўнде ѫприндѣ̀, пѫстїѧ.

Оўна май ӑм ѫчй ѧ оўрма чѣ́лѡр дин сѫ́с ѕи́се ѫ ѧсемна̀. Вѣѕѫ́м май сѫ́с, кѫ оўна дин Домнїиле сау нѣ́мѫриле Рѡмжнилѡр; кжнд се кїема̀ Пацинаци́те, ӑѫ фост Ци́ла (Gyla), ка́рѣ ѣ̂ра̀ ѧ Ѧрдѣ́л. Ѧ-чѣ́ѧ ѧкѫ ѡ̆сте ѫсѣ́менѣ ѫдевѣ́рѫлѫй, кѫ нѫ́меле ѫчѣ́ле ѫ чѣ́лѡр ѡ̆пт домнїй сау нѣ́мѫрй ѫле Рѡмжнилѡр, сау нѣскѫ́т дин нѫ́меле ѫчѣ́лѡр ѡ̆пт Домнй сау Прїнципй, карїй ӑѫ фост ѧтжнй ѫлѣ́шй пре́сте ѫчѣ́ле ѡ̆пт нѣ́мѫрй. Ѫчѣ́ѧ ѧкѫ ѫфлѧ́м ла Нота́рїѫл лѫй Бе́ла, кѫ Домнѫл Рѡмжнилѡр ѧ Ѧрдѣ́л кжнд ӑѫ ѧтра́т Тѫ́хѫтѫм кѫ Оўнгѫрїй ѫколѡ̀, сау кїема́т Це́лѫ (Gelou). Ѣ̆рѫ ѫчѣ́ла чѣ ӑѫ фост май прѣ оўрмѫ Домн ѧ Ѧрдѣ́л, ши фѫ ѧвѣ́инс де сфнтѫл Стѣ́фан Краюл Оўнгѫрилѡр, сау кїема́т Ци́ла (Gyla) кѫ пѫци́нѫ десклинѣ́ре де нѫ́меле лѫй Це́лѫ. Де оўнде ӑм препѫ́с, кѫ ши нѫ́меле лѫй Це́лѫ ши ѫлѫй Ци́ла нѫ ӑѫ фо́ст нѫ́ме про́прїѫ, чй тоцй Прїнципїй Ѧрдѣ́лѫлѫй сау кїема́т Ци́ла, пре кѫ́м фїеще ка́реле ѧпѕра́т дела ѧпѕра́тѫл чѣ́л дин тжю Ѧѕгѫ́стѫс, се ѫнѫмѣ́ще Ѧѕгѫ́стѫс. Дѣчй нѫ́меле Ци́ла ѣ̂ра̀ нѫ́меле вредничїей Прїнципе́щй, ѡ̆рѫ нѫ про́прїѫ; мѫка́р кѫ ѧ Це́лѫ нѫ лаѫ цїѫ́т Нота́рїѫл скрїе, кѫ́м се кѫдѣ̀, Ци́ла, ши мѫка́р кѫ ди́нтрѫ ѫчѣ́ѧшй нецїи́нцѫ пре Ци́ла чѣ́л де пре оўрмѫ ѫл нѫмѣ́ще, Ци́ла чѣ́л май ми́к, пре кѫ́м пре Іѡси́ф ѫл до́иле ѧпѕра́тѫл Рѡма́нилѡр фѣрѫ кѫвїи́нцѫ лар фѫ нѫми́т неци́не Ѧѕгѫ́стѫс чѣ́л мик пе́нтрѫ ѫчѣ́ѧ, кѫ ӑѫ май фост оўн Іѡси́ф ѫнаи́нте ѧпѕра́т ѫл Рѡма́нилѡр.

Ба ши ѫчѣ́ѧ ѧсемнѣ́ѧ, кѫ па́ртѣ ѫчѣ́ѧ де Рѡмжнй, кѣрѡра се вѣ́де ѫ ли се фѫ дат ѧтжю нѫ́меле чѣ́л де Пацинаци́те, ѧтѫ́нчй сау ѧто́рс ла Молдо́ва сау ла Ѧтелкѫ́ѕ, кжнд ѧвѣ́инй де Хаза́рй, кѫ́м скрїе

Кон-

Константи́н Порфироге́нитъ ѧ Ка́ртѣ чѣ де́спре кивернисі́рѣ ѧпъръціей, кап ѫ̄и. фъци́рѣ, шѝ нъвъли́нд ѣсъ́пра Оу̑нгъриломр, ѧй ѣлънга́рѣ пре ѣчѣ́ще дин Молдо́ва кътрѣ Панноні́а.

§. ī.

ѧ Къма́нй.

Ѧ́нна Комни́на ла Ка́ртѣ й. скріе, кѣ ѣтъ́нчй кѫнд ѣз ѣбъ́т Та́тъл е́й ѧлѣ́ѫ̈е рѣсбо́ю къ Пацинаци́теле, ѣдъмънѫ́нд ѧпъра́тъл ши пре Кума́нй, ка́рій ѣтъ́нчй е́ра фо́арте мънїѡ́шй ѣсъ́пра Пацинаци́телор, ке́чй нъ ле фъкъ́се па́рте дин прѣзиле че кънтта́се дела бътъ́цїй Грéчй. ѣдъмънѫ́ндъй ѯисе́й, ка съ стѣ́ Грéчилор ѧтръ ѣжъто́рю ѣсъ́пра Пацинаци́телор; оу̑н Пацинаци́тѣ дин чéй май ѧле́шй ѧй Пацинаци́телор Кънпита́нй, бъѯ́нд кѣ Пацинаци́теле сѫнт ѧкъмюра́цй де Грéчй ши де Кума́нй, ши нъ ѧдешёрт сокоти́нд, кѣ нъ ѣз кы́м съ нъ рѣмѫ́нѣ Пацинаци́теле ѧвиншй, ши съ нъ се прѣпъдѣ́скѣ; лъ́нд пъци́кй ѣлцй Пацинаци́те лѫ́нгѣ си́не, пе́нтръ ка съ́шй ска́пе бїа́ца де къ бы́нѣ врѣ́ме, ѣз фъци́т ла Кома́нй, ка́рій е́ра де ѡ̃ ли́мбѣ къ Пацинаци́теле. а) Кѣ мъка́р кѣ ѣтъ́нчй Кума́нїй е́ра фо́арте мънїо́шй пе Пацинаци́те: то́тъшй пе́нтръ кѣ Кума́нїй сѫнт де ѡ̃ ли́мбѣ къ Пацинаци́теле, ѣз сокоти́т, кѣ май мъ́лт по́ате нъдѫждъ́и дела Кума́нй де кѫ́т дела Грéчй. (пре Грéчй Ѧ́нна Комни́на, ши ѣлцй Окрїито́рй грече́щй ѧй кѣ́мѣ Ромъ́нй), ши кѣ прин Кума́нй ба пъ́тѣ добѫ́нди, бы́нѣ войрѣ ѧпъра́тълъй Грéческ. Дéчй, да́кѣ Кума́нїй ѣз фост де ѡ̃ ли́мбѣ къ Пацинаци́теле; ши Пацинаци́теле, кы́м бъдирѣм май сы́с §. ā. ѣз фост Ромъ́нй, ѣша́ да́рѣ ши Кума́нїй ѣз фост Ромъ́нй. Кѣ ѣчѣ́ѧ ѥ́сте ѣдеверѝт, кѣ нѣ́мъриле ка́ре ѣз ѣчѣ́ѧшй ли́мбѣ, де оу̑н

а) Καὶ ὀλίγους συμπαραλαβὼν πρόσεισι τοῖς Κομάνοις ὡς ὁμογλώττοις. Sumtis que secum paucis, Comanis accessit, communis linguae fiducia. *Anna Comnena.* Alexiados Lib. 8.

сѫнце сѫнт, де нѫ се ва ѫдеверѝ ѫпротивѣ кѫ статорниче довѣде. Чѝ ѫ нѫ фѝ фост Кѫмънїй де оўн сѫнце кѫ Пацинациѝтеле нѝмене нѫ по̀ате вздѝ, ба де ѡ̆вще крѣд ѫвѫцаціѝ, кѣ ѫтѣсте до̀ав нѣмѫрѝ ѫѫ фост де оўн сѫнце. Фїѝнд да̀рѣ Пацинациѝтеле Рѫмѫнѝ, ши Кѫмънїй трѣбѫе сѣ крѣдем, кѣ ѫѫ фост Рѫмѫнѝ. Нѝче нѫ ѫлцїи, фѫрѣ оўнѫл дѝнтрѣ нѣмѫриле Пацинациѝтелѡр ѫѫ фост Кѫмънїй. Пре ка̀рїй дела ѡ̆ врѣме ѫлок де Пацинациѝте ѫѫ ѫчепўт ѫй кїемѝ Кѫмънѝ.

Де ѫчїѧ фѫ, кѣ Рѫмѫнїй чѣй де прѐсте Дѫнѫре ѫтѫнчѝ, кѫнд сѫѫ скула̀т Кѫмънїй кѫ ѡ̆аste ѫсѫпра Грѣчилѡр, ѣ̆й ѫй повѣцуѝрѣ пре Кѫмънѝ, ка пре ѫй сѫй фрацїй, ши кѫ ка̀рїй се ѫцелецѣ ѫ лѝмба чѣ Рѫмѫнѣ̀скѣ, ка кѫрѫнд ши фѫрѣ примежді̀е сѣ трѣкѣ стрѫмто̀риле мѫнцилѡр, кѫм скрїе Ѧнна Комнѝна Ка̀ртѣ ї. а)

Да̀рѣ де оўнде фѫ нѣскѫ̀т нѫ̀меле ѫчѣ̀ла Кѫмънѝ? Нѫ ѣ̄ ѫдоѧ̀лѣ, кѣ Рѫмѫнїй прекѫ̀м ѫ̆стѣзѝ, ѫша̀ ши май де мѫлт сѫѫ кїемѝт пре сѝне, Рѫмѫнѝ, ѫдекѣ Рѫмънѝ. Дин нѫ̀меле Рѫмънѝ, ка сѫсе фа̀кѣ Кѫмънѝ, нѫ ѫѫ фост ѫа̀та де лѝпсѣ, фѫрѣ сло̀ва Ѧтинѣ̀скѣ R. сѣ се мѫ̀те ѫ сло̀ва Грчѣ̀скѣ Р. ка̀ре фо̀арте ма̀ре ѫсемѣнѫ̀ре ѫѫ ѫтрѣ сѝне. Де ѫчїѧ ѡ̆сте, кѣ прекѫ̀м ши ѫ̆стѣзѝ Рѫмѫнїй се зик ши Рѫмѫнѝ ши Рѫмѫнѝ, ши май де мѫлт сѫѫ зис ши Рѫмънѝ ши Рѫмънѝ (S. ѫ.); ѫша̀ ши Кѫмънїй се ѫфлѣ ла скрїитори кїемѫцѝ ши Комънѝ ши Кѫмънѝ. Де оўнде прѣ ѫсѣмене ѫдевѣрѫлѫ̀ѝ ѡ̆сте, кѣ нѫ̀меле Кѫмънѝ ѡ̆сте нѣскѫ̀т дин нѫ̀меле Рѫмѫнѝ, ѫдекѣ Рѫмънѝ. Ши ѫчѣ̀ѧ сѣ цїе, кѣ Грѣчїй дин мѫнїѧ, кѣ ла ѫпѫ̀с сѫѫ фѣкѫ̀т ѫпѣра̀т прѐсте ѫпѣра̀тѫл чѣл дела Цариград (карѣ сѫѫ ѫтѫмпла̀т кѫ мѫлт май нѫинте де ѫсе ѫѫзѝ нѫ̀меле Кѫмънилѡр но̀ѣри ѫ кѫ̀рциле Скрїито̀рилѡр Грчѣ̀цѝй)

нѝче

б) Τῶν γὰρ Κομάνων διὰ Βλάχων τὰς τῶν Κλεισερῶν ἀτραπὲς μεμαθηκότων καὶ ἅτω τὸν ζυγὸν ῥᾳδίως διελιλυθότων. Caeterum Comani ducibus usi Blachis ad angustiorum perplexorumque callium flexus explicandos facile jugum transgressi. *Anna Comnena* Lib. 10.

ши́че пре Рѡма́нїй лъкѹито́рїй Рѡ́мей ке́кй къ деша́рть ши къ непѹтинчо́асъ мжндрїе нъ бре́ѣ сѣй кїа́ме Рѡма́нй, нѹ́маи шїе а̂шй дав а̂че́л стрълъчи́т нѹ́ме фѹржндъл дела Рѡма́нй. Де́чй, а̂вжи́нд е̂й пре Кома́нй, къ се кїа́мъ пре сине Рѡма́нй, скимбжнд ѡ̂ сло́въ, кѹм а̂м а̂сѣмна́т маи сѹ́с, ни а̂ъ лъса́т скри́шй а̂ кърциле лѡр, Кома́нй, ши дела Гре́чй а̂по́й а̂ъ лъа́т ши а̂лте нѣ́мѹрй а̂й нѹмѝ Кома́нй, ши Кѹма́нй; ка ши а̂сѹшй Кѹма́нїй, къжжнд а̂кѹ́ма, къ лѹ́мѣ то́атъ а̂й кїа́мъ Кѹма́нй; маи тжрзїѣ а̂ъ лъа́т ши е̂й а̂ша̀ а̂се кїема̀.

По́атe ши де а̂колѡ̀ съ фѝ йзворжт нѹ́меле Кома́нилѡр, къ до́аръ Прйнципъл че́л дин тжю̀ кжнд сав а̂пърци́т Гйнта Рѡмжнилѡр а̂ маи мѹ́лтe Домнїй сав нѣ́мѹрй, сав къ прилежъл а̂лтей а̂пърци́рй дъпъ че́ дин тжю̀ а̂тжмпла́тъ, сав кїема́т Ко́ман, прекѹм ши а̂стъзй сжнт а̂тръ Рѡмжнй, ка́рїй се кїа́мъ Ко́ман, ши Комънел. Ши прекѹм Прйнципъл че́л дин тжю̀ а̂л лѡр сав кїема́т Ко́ман, а̂ша̀ ши е̂й дъпъ а̂че́ѣ сав нѹмйт Кома́нй, спре а̂се десклинй де а̂лте нѣ́мѹрй Рѡмжнещй.

А̂фа́ръ де а̂че́ѣ, ла Плйнїѣс а̂ Йсто́рїа фи́рей, Ка́ртѐ Г. Нѹ́мъръл а̂. се поменѣ́ще оу̂н ѡ̂ра́ш дин Кампа́нїа а̂ цѣ́ра Їталїенѣ́скъ, ане́ме, Кѹ́ме (Cumæ). Лъкѹито́рїй ѡ̂ра́шѹлѹй а̂че́лъ дела нѹ́меле ѡ̂ра́шѹлѹй се жичѣ̀, кѹм се вѣ́де ла Лйвїѣс, Картѐ й. Кѹма́нй. а) Де́спре а̂че́лашй ѡ̂ра́ш Лйвїѣс шй а̂ Ка́ртѐ а̂. кап мд. ши а̂ Ка́ртѐ б. кап ка. грѣ́ще. б) Де́чй по́атe нѣ́мъл а̂че́ла дйнтръ Рѡмжнй, ка́реле сав жйс Кѹма́нй, а̂ъ фост Коло́нїе а̂дъ́съ а̂ Да́кїа дин маи сѹ́с жйсъл ѡ̂ра́ш Кѹ́ме, пре кѹм ши Неа́полъл, дъпъ кѹм а̂сѣмнъ Іѡа́ннес Дѹ́таці́ѣс а̂ но́те ла кап ка. а̂ Кърцей к. а̂лъй Лйвїѣс, а̂ъ фост Коло́нїе де а̂Кѹма́нилѡр. в)

Де

---

a) Cumani ab Chalcide Euboica originem trahunt. *T. Livius.* Lib. 8.
Cumanos, Suessulanosque ejusdem juris conditionisque cujus Capuam esse placuit. *T. Livius.* Lib. 8. cap. 14.

b) Eodem anno a Campanis Cumae, quam Graeci tum urbem tenebant, capiuntur. *Idem* Lib. 4. cap. 44.
Insignis hic annus est nuncio Tarquinii mortis. Mortuus est Cumis. *Idem* Lib. 2. cap. 21.

c) Cumanorum colonia Neapolis fuit, a qua nunc sinus Neapolitanus, qui olim Cumanus. *Ioannes Dujatius*, in Notis ad cap. 21. Lib. 2. Titi Livii.

Де оунде ши дупъ че аў венит ла Дакїа, ли сав поменит нумеле ътръ Рωмани, къ сънт Кумани: адекъ веници дела Кume. Ши аштъцй ыште ωбичею ътръ Рωмъни, ка лъкуиторїй чей векй съ кїаме пре лъкуиторїй чей ной дупъ апе, ши дупъ локуриле ачеле де оунде аў венит: Търновєнь, Кжмпєнь, Мърцшєнь, Мърцинєнь, кът, дупъ моартє челωр че аў венит ътжю, пре оурмъ непоцій лωр пърсжнд порекла, къ карє аў венит мошїй лωр, лсцшй лъкъ пре сине се кїамъ дупъ нумеле чел ноў ачїа дат мошилωр сзй. Ши поате ачєа аў фост причина де сав ълпърцит Рωмънїй, прекум скрїе Константин Порфирогенитул де Рωмжний сопт нумеле Пацинацителωр, ълмай мулте рамурй сав нємурй, дин каре фїеще кареле иєм авє принципул сзў. Ядекъ, чей че ера динтрунул ши ачелашй цинут ал Італїей май таре трцнє ла ωлалтъ, ши се юнє ътръ сине пентрў поменирє къ стрмошїй лωр динтрў ачелашй цинут аў венит ла Дакїа, де кум юнє пре чєа лалцй, мъкар къ тоцй де оун сжнце ши де ω лимбъ ера. Де акольо къ врємe сав ълпърцит Рωмънїй ла Дакїа ътрў атжтє пърцй, ши Домнїй, кжте цинутурй аў фост ачєле але Італїей, де оунде венисе стрмошїй лωр. Ши ачєстъ ълпърцире ла мулте домнїй, карє аў фъкут ка съ нў фїе Рωмънїй тоцй сопт оун кап, аў причинуит пре оурмъ Рωмънилωр слъбичунє чє маре. Съ фій фост Рωмънїй тоцй оунцй сопт оун кап, нў кред ев, къ ар фій венит врємe съсе дє ей ябинший Търчилωр, де ωаръ че ши ашà ълпърцицй ъкъ мултъ врємe аў ъдръзнит а цинє рескою къ Търчїй, ба фоарте пуцинй Рωмжний асупра а ненумъратє гloатe де Търчй, асєменє минунєй ;бирувинце аў фъкут. Вezй май сус кап ē. S. ē. ши S. S.

Рогерїус ла Исторїа пентрў пустїирє чє прин Тътарй ла цера Оунгурєскъ фъкутъ, кап ді. скрїе, къ Оунгурїй се плынцє, зикжнд, кум къ Кътєн Краюл Кумънилωр, пентрў ачєа аў венит къ Кумънїй сзй, ши сав ашезат ла цера Оунгурєскъ, ка съ авєце токмєлеле

църей,

цѣрей, ши сѫшй фѫкѫ шіе кѫноскѫтѫ лимба, ка апой кѫ Рѫшій сѫсе скоале асѫпра Оѫнгѫрилор. а) Сѫрй аѫ ацелес ачй Рогерїѫс прин лимбѫ нѣмѫл Оѫнгѫреск (кѫ де мѫлце ѫрй нѣмѫриле се зик лимбй), ѫрй лимба лор, ачѣа оѫрмѣзѫ кїар, кѫ Кѫтѣн майнаинте де а бенй ацѣра Оѫнгѫрѣскѫ нѫ аѫ цїѫт лимба Оѫнгѫрѣскѫ. Апѫ кѫ чѫрѫ дарѫ карѫ Прай, кѫнд ацисертацїа с. аннале Хѫнилор, Ѣварилор ши а Оѫнгѫрилор се небоѫце а арѫтà, кѫ ѫшй фаче кѫноскѫтѫ лимба Оѫнгѫрѣскѫ, ацѣмнѣзѫ, кѫ Кѫтѣн аѫ цїѫт Оѫнгѫрѣце, пѣнтрѫ кѫ ши лимба Кѫманилор ѣрà Оѫнгѫрѣскѫ, нѫмай кѫ дїалѣкта се десклинѣ, ши ашà нѫмай дїалѣкта, ацѫт се десклинѣ де лимба Кѫманилор чѣ атокма Оѫнгѫрѣскѫ, трѣбѫ сѫшй фѫкѫ кѫноскѫтѫ. А фаче оѫнеле тѫлкурй ка ачѣсте, ѫсте а акиде ѫкїй де бѫнѫ бом та, ка сѫ нѫ вѣзй лумина соарелуй чѣ де амїазѫ зй.

Май акол се сѫргѫце лѫдатѫ Прай а арѫтà, кѫ лимба Кѫманилор аѫ фост Оѫнгѫрѣскѫ, кѫ ачѣа атжю, кѫ Кѫтѣн, абїà трекѫнд оѫн ан дела венирѣ Кѫманилор ацѣра Оѫнгѫрѣскѫ кѫ мѫлцй ай сѫй фѫ ботезат; ши нѫ ѫсте а крѣде сѫсе фй ботезат анаинте де а авцà тайнеле крединцей: ѫрѫ дела чине лѣр фй авцат атѫнчѣ фѫрѫ дела Оѫнгурй? Карѣ нешїинд Кѫтѣн, ши чѣм лалцй Кѫманй че сау ботезат, нѫ се пѫтѣ аплинй. Адоаш, Бела а патра Краюл Оѫнгѫрилор де ѫбеце прїмѣ ла сине пре Кѫманй, борбѣ кѫ джншїй претенѣце, кѫт динтрѫ ачѣа май вѫртос аѫ лѫат Оѫнгурїй причинѫ де оѫрце асѫпра Краюлуй. Рогерїѫс нѫ спѫне немика де ачѣа, кѫ дорѫ сар фй атрѣбуинцат Краюл кѫ тѫлмач спре асе ацелѣце кѫ Кѫма-

---

a) Quod *Cumani* societatem contraxissent cum Rhutenis, ut simul contra Hungaros, a quibus multa mala perceperant, et saepius destructi fuissent, dimicarent: et propter hoc, plus quam per annum, eos praedictus Kuthen cum suis praevenerat, ut conditiones terrae addisceret, et linguam faceret sibi notam; et cum introitum illorum perciperet, pugnam inciperet contra Regem etc. *Rogerius*, de Destructione Hungariae per Tartaros facta. cap 14.

Кѹмáнїй, ѣръ кънд грѫ́ире де Тътáрй âрáтъ, къ сáѫ âтребѹинцáт кѫ тълмáч. Âтрéа, âсѫшй Кѹтéн фїйнд â принсóаре â Пéша, кънд âзй стригáрé нородѹлѹй, кáреле пофтѣ оучúдерé лѹй Кѹтéн, зúсе, къ нѫ ва мéрце ла Крáюл, де нѫ ва тримúте Крáюл ѫáменй ка âчéа, кáрїй сăл âпере де тѫрвáрé нородѹлѹй. Âнгъ âчéсте, â пáтра, Крáюл âй прїимé пре Кѹмáнй ши â сфат, ши âй âтребà оунѫ кáтъ оунѫ, че аи се пáре â лѹкрѫ дéспре кáреле се сфътѫà, кáре âтребáрé âшà йсе пáре лѹй Прáй, къ нѫ се фачѣ пре врéмиле âчéле, фъръ â лúмба оунгѫрéскъ. Пре оурмъ ѫáре кáреле Нáѹлѹс кълѹгър, де нéм оунгѫр, кѫ âлцїй ѫáре кúцй дѹкúндсе â Молдóва, кѫ мѫлт майнаínте де âсе âшезà Кѹмáнїй â цéра Оунгѫрéскъ, пре дой Принципй дин нéмѹл Кѹмáниаѫр кѫ тóатъ фамúлїа ѣй âтóрс â скѫртъ врéме ла крединца чѣ крещинéскъ, дúнтръ кáрїй чéл май де пре оурмъ кѫ нѫмеле Бéмброх, кѹм âрáтъ Сигисмѫндѹс Ферráрїѹс, âвѣ нзнáш ла ботéз пре Крáюл Андрéас âл дóиле. Кѫ âневóе се пóате крéде съ фй фъкѫт âчéа Пáѹлѹс фъръ де â цй лúмба Кѹмáнилѫр, кáрé съ ѫ фй âвцáт ѣл майнаínте кѫ невóинца са, нúче нѫ âѹ скрис нúмене, нúче нѫ ѣсте âсéмене âдевѣрлѹй. Дúнтрѫ âчéсте добéде се плéкъ Прáй â крéде, къ лúмба Оунгѫрилѫр ши â Кѹмáнилѫр оúна шн âчéаш лúмбъ âѹ фост âтрѫ âчепѫт, нѫмай кѫ дїалéкта десклúнитъ.

Чи прéлéсне ѣсте рѣспѫнсѹл ла тóате âчéсте. Ши âтжю: чúне ва сокотй пре Крáюл Кѹтéн, ши пре оунїй âлцїй дúнтрѣ Кѹмáнй, съ фй фост кѫ кáпете âшà гróасе ши тжмпúцй ла мúнте, кът âтрѫнăн съ нѫ пóатъ, пѫнжнд невóинцъ, âвцà âтжта дин лúмба чѣ оунгѫрéскъ, кът âтрѫ âчéаш лúмбъ âѹзúнд тълкѹирé тáйнелѫр кредúнцей, съ нѫ âвéце âтжта дин кредúнцъ, пре кът âвé éй лúпсъ, ка съ пóатъ прїимй ботéзѹл, кънд оун Ромжн, кътáнъ прóастъ, мѣкáр къ майнаínте немúка нѫ âѹ щїѹт дин лúмба оунгѫрéскъ, де

ва

BIBLIOTECA ASOCIAȚIUNEA SIBIIU

ба фи оун ан ътрун регемент де Унгурй, нумай дин азит, фърк де алтъ невоинцъ, авацъ атата Унгурещ, кът ацъле пре Унгурй, ши ел гръинд унгурещ исте ацълес де Унгурй? Кате пилде авем ши акум, кът де алте нъмурй бърбаций авацъ ътрун ан бинишор унгурещ. Дечи ши Кумании ачея аз пътът съ авеце ътрун ан атата дин лимба Унгурескъ, кът ъ лимба Унгурескъ съ аздъ авцътура чъ де липсъ спре апрiими ботезъл; ъ лимба унгурескъ съ грълскъ ъ сфат, ши къ Краюл, фърк де тълмач, фърк доарк оуне урй деспре оунеле кувинте аз авът липсъ де тълмач. Ши пентру ачеа Рогериус нъ поменеще де тълмач, къ де уарк че Кумании грък акум Унгурещ, пентру оунеле нумай кувинте, каре се тълкък прин тълмач, нъ ера де липсъ съ скрie Рогериус, къ Кумании аз гръит прин тълмач. Ипрък Кътън кънд ера ъ принсоаре, токма немика съ нъ фи цът унгурещ, аз, азънд ел стригарък нородълуй афарк нъ пътъ съ ътреке Кумънещ пре оунъл карале цiа ши лимба чъ Унгурескъ, ши чъ Кумънескъ, че исте ачеа? ши тълкуиндусе, къ нородъл пофтеще оучидерък лъй, съ рспундъ ирши прин тълмач, къ ел нъ ва мерце ла Краю, де нъ ва тримите Краюл уамений де аша, карii съл апере де търбарък нородълуй? Къ ачеа че зиче Прай, къ нъ ера ътрък Унгурй, карii съ фи авцат лимба Кумънескъ, исте прък апус агънди де Унгурii де ътънчи. Ез кред къ ши ътънчи ера ътрък Унгурй де ачеа, карii цia лимба вечинелур нъмурй. Апой, ка съце авеце Кумании тайнеле крединцей спре а прiими Сфинтъл Ботез, аз липсъ атжю съ авеце лимба чъ Унгурескъ? аз нъ пътъ ей съ авеце ачеле ъ лимба Румънескъ карък ера ши а лур лимбъ, съце авеце, зисей, сав прин Румъни, карii ши ътънчи ера мълций фоарте ъ цера Унгурескъ, сав ши прин Унгурй ъ лимба Румънескъ? Къ, прекум астъзи ненумърацi сънт Унгурii карii цiу лимба чъ Румънескъ, аша ши ътънчи нъ пуцини, кред ез, къ аз

фост ѧтрѫ Оу́нгурй, карїй грѫ́ Рωмънѣ́ще. Ѧкѫт е́ пе́нтрѫ Па́улѫс келе́гърѫл, то́кма сѫ нѫ фй цїу́т е́л Кѫмънѣ́ще, а́декѫ Рωмънѣ́ще неми́ка, прекѫ́м нѫ оу́нѫл нѫмай ѫ́ѫ фост ѧрхи́е́пископ, ка́реле нецїи́нд ли́мба оу́нгурѣ́скѫ кѫ тѫлма́ч проповедѫ́ Оу́нгурилωр кѫвѫ́нтѫл луй Дѫмнезе́ѫ; шй ѧ зи́леле но́астре ѧкѫ сѫ ѫфла́т ка́те оу́н Келе́гър Префе́кт ѫл Мисїона́рилωр Папистѫшѣ́щий дин Молдо́ва, ка́реле сѫ немика, сѫ пръпѫци́н ѫ́ѫ цїу́т Рωмънѣ́ще, ба кѫнд мерг ѧтрѫ́ю ла Молдо́ва де ѫ́кще немика нѫ цїу́ Рωмънѣ́ще, то́кма сѫ нѫ фй цїу́т, зисе́й, Па́улѫс немика Кѫмънѣ́ще, ѧкѫ пѫтѣ́ сѫ ѧто́аркѫ ла крединцѫ пре зи́шїй Принципй кѫ ѫмѫто́рюл че́лωр че ѫ́ѫ мерс кѫ дѫмнѫл ла Молдо́ва. Дѫ́нтрѫ ка́рїй, чи́не по́ате сѫ зи́кѫ, кѫ ни́чй оу́нѫл нѫ ѫ́ѫ цїу́т Рωмънѣ́ще, ба е́ѫ кред, кѫ оу́нїй вωр фй фост шй Рωмъ́нй де нѣ́м. Рѫмъ́не ѧкїѧ́т, кѫ Кѫма́нїй нѫ сънт Оу́нгурй, чй Рωмъ́нй.

Дѫ́нтрѫ ѫчѣ́сте ли́мпеде се бѣ́де нестаторничи́ѧ довѣ́дей луй Е́дер, ка́реле ѧ Но́теле Исто́рико-Кри́тике ла Сѫ́плика Рωмъ́нилωр, нѫ́мърѫ, а, пе́нтрѫ ка сѫ ѫ́деверѣ́зе, кѫ Рωмъ́нїй ѧ Сѫ́та ѫтрей спрѫзѣ́чѣ ѫ́ѫ вени́т де пре́сте Дѫ́нъре ѧ Дѫкїа, зи́че, кѫ ѧ зи́леле луй Пе́трѫ шй Иса́н фра́цилωр принципй ѫ Рωмъ́нилωр че́лωр дела Мѫ́нтеле Е́мѫ, кѫнд а́декѫ ѫчѣ́рѣ кѫ чѣ́м ла́лцй Рωмъ́нй де аколо́шй сѫ скула́т ѫсѫ́пра ѧпърѫтѫлуй Грече́ск Исаа́кїе Ѫнгел ка сѫсе ско́атѫ шй пре сине, шй пре Бѫлгарй десѫ́пт стѫпъни́рѣ грека́скѫ, де ѫр фй фост Рωмъ́нїй стѫпъ́нй ѧ Дѫкїа; лѫдѫцїй принципй Рωмъ́нй нѫ ѫр фй фкѫ́т легѫтѫ́рѫ кѫ Бѫлгарїй, шй кѫ Кѫма́нїй лѫкѫвиторїй Цѫ́рей Рωмънѣ́щй шй ѫ Молдо́вей спре ѫба́те пре Грече́й, чй май вѫрто́с кѫ нѣ́мѫл сѫ, а́декѫ кѫ Рωмъ́нїй чей дин Дѫкїа сар фй ѧсоци́т ѫсѫ́пра Грече́илωр.

Сѫ фй фкѫ́т Лѫдѫцїй фрацй Принципй лѫгѫтѫ́рѫ кѫ Бѫлгарїй, нѫ четѫ́м никѫи́рй, фѫрѫ дѫ́пѫ че ѫ́ѫ ѧвинс Рωмъ́нїй пре Грече́й, шй шѣ́ѫ фкѫ́т ѧпърцїе шй дин колѡ́ де Дѫ́нъре, ка́рѣ ѫ́ѫ векѫ́ит пѫнѫ

ла

ла венирѣ Тѹрчилѡр, Бѹлгарїй фѹрѫ сѫпѹшй ънпъратѹлѹй Ісак, шѝ ка ниџе сѫпѹшй ѣсте ъ крѣде, кѫ ъѕ дат ъжѫторію ънпъратѹлѹй лѡр. Кѫ Кѹманїй де ъѕ фъкѹт ъчѣ легътѹрѫ, ка джшїй Кѹманїй сѫ ле дѣ ъжѫторію ъсѹпра Грѣчилѡр; ъѕ фъкѹт легътѹрѫ кѫ фрацїй сѫй, де ѡарѫ че Кѹманїй, кѹм вздим май сѫс, ъѕ фост ромжнй. Дрепт ромжнїй чеи дин Ардѣл шѝ чей дин Бънат, нѫ скріе Никита сѫ фѝ дат ъжѫторію ромжнилѡр чѣлѡр дела мѹнтеле ѣмѫ ъсѹпра Грѣчилѡр. Чѝ, причина, кѫчй ъчѣпѣ нѫ ъѕ дат ърътатѹл ъжѫторію, ѣ, кѫ ънпъратѹл Грѣчилѡр Ісаакїе Ангел ъѕ фост џинере лѹй Бѣла ълтрѣилѣ Краюлѹй Оѹнгѹрилѡр; шѝ ромжнїй, ътжта чей дин Ардѣл, прекѹм шѝ чей дин Бънат ѣрѫ сѫпѹшй Краюлѹй Оѹнгарїей, карале некѹм сѫй лась пре хйшїй ромжнй ъ дѫ ъжѫторію ъсѹпра Грѣчилѡр, чѝ шѝ ѣл ъѕ тримис ѡасте де ъжѫторію Грѣчилѡр ъсѹпра ромжнилѡр чѣлѡр дела мѹнтеле ѣмѫ, дѹпѫ кѹм Никита Хонїат ъ Ісаакїе Ангел Картѣ ă. скріе, а) мъкар кѫ шѝ ътѹнча фѫ бирѹинца ъ ромжнилѡр.

Ъсъмнѹм шѝ ъчѣѫ ъчѝ, кѫ оѹнїй кред, кѫ динтрѫ ъчѣѫ, кѫ оѹнїй дин Скїторїй Грѣчѣщй ли нѫмѣск пе Кѹманй шѝ пре Пацинациге Скйй, дѹпѫ лѣџе се поате тръце оѹрмаре, кѫ ъчѣѫ ъѕ фост Хѹнй; шѝ де ъколѡ, кѫ ъѕ фост Тѹрчй, ъдекѫ, Оѹнгѹрй. Чѝ ъчѣѫ ниче кѹм нѫ оѹрмѣзѫ; пѣнтрѫ кѫ, кѹм ъѕ ъсъмнат шѝ Стриттѣрѫс ъ Томѫ Г. Партѣ. Ѣ. ъ Ѳѹммарїѫл чел де Пацинациге, Скїторїй чей Грѣчѣщй май пре тоате нѣмѫриле, чѣле де катрѫ мїаџ ноапте де Грѣчй, ле кїамѫ Скйй. б) Де оѹнде, фїйнд кѫ де катрѫ мїаџ но-

а) Πέμψας δὲ καὶ πρὸς τον ἑκείνε Πενθερὸν τὸν Ρῆγα τῶν Οὔννων, δι ἐπικέρων ἠτᾶτο σύναρσιν. Ὁ δὲ ἀσμένως ἐπορῆξεν ἐπένευσε, καὶ διὰ τῆς Βιδύνης ἐκπόμψειν ἴλας συνέβετο στρατιώτιδας. Implorat et soceri sui Hungariae Regis opem: et facile impetrat, ut is se per Bidynam auxiliares turmas missurum polliceatur. *Nicaetas Choniates* in Isaacio Angelo, Lib. i.

б) Caeterum ut omnibus fere gentibus barbaris, quae Graecis a septemtrionibus oppositae fuerunt, ita his etiam Patzinacis *Scytharum* nomen ab a. C. 970. inde pas-

апте ѣрà май мѹлте десклинúте нѣмѹрй; де скрíѹ лъдáцiй Скрiтóрй де ѫаре кáреле нѣм, кѫ âѫ фост Скúдй, нѫ âдáтѫ оѹрмѣѫ, кѫ âѫ фост Хѹнй, саѫ Тѹрчй.

Шй âчѣà âсемнѣм, кѫ ла Стриттерѹс â Томѹл ї. Пáртѣ ѣ. §. лѳ. ла âнѫл 1327. се âфлѫ мъртѹрисúт, кѹм кѫ âпъратѹл Андроúк чел ѣзтрѫн âѫ тримúс май дóаѫ мíй де Кѹмáнй â йзгонúре ла йсолеле (ѫстрáвеле) Лéмнѫ, Ѳáсѹ, шй Лéсбѹ.

§. ăї.

Â Биссéнй.

Геѫргiѹс Прáй â Дисертáцiа â шѣптѣ â âннáлеле Хѹнилѫр, Âварúлѫр шй â Оѹнгѹрилѫр, §. ї. âдѹче âмúнте де Биссéнй, кáрiй кѹм се âрáтѫ дин скрисóриле Крáилѫр Оѹнгáрiей, â май мѹлте цинѹтѹрй â църей Оѹнгѹрéцй де демѹлт âѫ лѫкѹúт. Âчéцй Биссéнй, пре кáрiй Скрiтóрiй Оѹнгѹрéцй âй кѣмѫ шй Бéсси, âй деѫсебѣцце Прáй де Бéссiй, шй де Боссинáцiй лѹй Лѹдовúкѹс Тѹбéро шй âлѹй Бонфúнiѹс. Пéнтрѹ кѫ âчéцѣ âѫ фост де вúцѫ Словенѣскѫ, ѣрѫ дин протúвѫ пре чéл, вѫртóс вздѣцце Прай, â фй фост де ѫ вúцѫ кѫ Пацинацúтеле. Ѣрѫ âчепѹтѹл нѹмелѹй лѫр âшà âл деско́пере. Пре Пацинацúте рѹшiй âѫ кїемáт Печенúгй, Лѹитпрáндѹс Пицинáце, Дитмáрѹс Мерсебѹргéнсис кѫ Вгехáрдѹс Пецинúгй, шй Пеценáте, ѣрѫ âлцiй âй нѹмéск Пицéнй, дин âчéст нѹме де пре оѹрмѫ âѫ пѹтѹт лéсне сзце нáскѫ нѹмеле Биссéнй. Кáре лѹкрѹ дин Лúмба чѣ Немцáскѫ, шй дин чѣ фрънчáскѫ се вѣде â се фй оѹрзúт. Пéнтрѹ кѫ Немцiй П. саѫ Р. лътинéск âл

рzспѹ-

passim tribuunt Scriptores Byzantini, et Anna Comnena quidem, ubi de Scythis loquitur, fere semper Patzinacas in mente habuit; sed apud alios quosdam vagum istud nomen fecit, ut locis nonnullis, Patzinacae, aut alia gens, - - intelligi debeant, plane incertum sit. *Stritterus* Tom. 3. Parte 2. in Summario de Patzinacis.

рзспу́нд, Б. ѫрз фржнчїй, се, лзтинéск ѧл рзспу́нд се (se); ѧшà дин Пицéнй рзмжне Бисéнй.

Лзвдáтвл Прай дúнтрв ѧчѣ пзрѣ́ре, кз Пацинáцúтеле шй Квмáнїй ѧв фост Оўнгврй, шй пре Биссéнй лй фáче ѧ фй фост Оўнгврй. Чй кв ѧдествлáте довѣ́де ѧдеверúнд ной май сзс, квм кз шй Пацинáцúтеле, шй Квмáнїй ѧв фост рwмжнй; оўрмѣ́зз, кз шй Биссéнїй, нв Оўнгврй, чй рwмжнй сзпт нѹ́ме де Биссéнй ѧв фост. Лче лóкврй ѧв фост ѧшезáцй кв лзквúнца рwмжнїй ѧчéцѣ, шй че ѫамений стрзлвчúцй ѧв фост дúнтрз джншїй, ѧ цѣ́ра Оўнгврéскз, безй Прай ла лóквл май сзс ѧсзмнáт.

Лсзмнзм шй ѧчѣ́м, кз дéла рwмжнїй ѧчéм че се кїемà Биссéнй, шй лй ѧшезáзе Звлта, квм скрíе Нотáрївл лвй Бéла, кап нз. дин колѡ̀ де Мвшѹ́н пéнтрв ѧпзрáрѣ ѧпзрцíей Оўнгврéцй a) дела ѧчéм рwмжнй, зисей, ѣсте, де Словáкїй пзнз ѧстззй ѧв ѧчéла порт, кáре ѧл цин рwмжнїй чей прóцй дин Ярдѣ́л, ба шй кжнтзрúле лwр май ѧсѣ́менѣ сжнт кв ѧ рwмжнúлwр чéлwр прóцй дин Ярдѣ́л, шй ѧлте мѹ́лте ѿеичѣ́юрй ѧв ѧтóкма. Лсз рwмжнїй ѧчéм, прекѹ́м шй пре ѧúрѣ сав ѧтжмплáт оўнwр рwмжнй, шав оўйтáт лúмба са, шй ѧкѹ́м грзéск ка Словáкїй, нúче нв се пот десклúнй де Словáкй.

Прай ѧколóшй грзмцце, кз пéнтрв ѧчѣ́м Бéла ѧл пáтрвлѣ ѧв ѧшезáт пре Квмáнй сз лзквмскз де кзтрз Тúса, пéнтрв кз ѧколѡ̀ лзквм шй Биссéнїй, де кáрїй скрíе Нотáрївл лвй Бéла ла кап нз. кз ѧ зúлеле лвй Тóѳѹн венúнд, фѹ́рз ѧшезáцй пзнз ѧ Тúса. Ядекз врв Крáюл Бéла пре квмáнй ѧтрз чей де оўн сжнце кв джншїй Биссéнй сзй ѧшѣ́зе. Ѳв ѧдáвг шй ѧчѣ́м, кз де ѣсте ѧдевзрáт, кз Биссéнїй ѧчéм ѧв венúт дúнтрв ѧлт цинѹ́т ла лóквриле чѣ́ле де кзтрз Тúса; шй

ѐй

a) Et in eodem confinio ultra lutum *Musun*, collocavit etiam *Bissenos* non paucos habitare, pro defensione regni sui, ut ne aliquando in posterum furibundi *Teutonici*, propter injuriam sibi illatam, fines Hungarorum devastare possent. *Notarius Belae*, cap. 57.

ЄЙ пе́нтрѫ а҆чѣ́а фѫ́рѣ а҆шезаці́й а҆колѡ́, пе́нтрѫ кѫ а҆колоші́й Єра́ лакѫито́рій ве́кій Рѡмѫ́нїй а҆трѫ а҆пѫрці́а чѣ ѡ҆аре кѫнд а҆ лу́й Менѫморѫ́т дела Бихѡ́р. Аєѣ а҆ѫпѣ бре́ме, то́цій Рѡмѫ́нїй а҆чі́й кѫ трей пла́се де нѫ́ме а҆нѫмі́ці, а҆деѣ Рѡмѫ́нй, Биссе́нй, Кѫма́нй, оу҆нтѫнда́шй ли́мба са чѣ Рѡмѫнє́скѣ, а҆кѫ́м грєе́ск Оу҆нгурє́ще.

§. ЇЇ.

А҆ Морла́кй, сау Маѫрова́хй.

Аѫ́чїѫс, де ре́гно Далма́ціе, Ка́рте ѕ. кап. Є. зи́че, кѣ Вла́хїй а҆чі́а, ка́рїй лакѫе́ск прин мѫ́нцїй Ща́рей Сѫрбе́щй, а҆ Бо́сней шй а҆ Кроа́цїей, макар кѣ мѫ́лцій кѫ пре́штѫл Діо́клеа, ка́реле а҆наи́нте де а҆нѫл 1200. а҆ѫ скрис, а҆й сокоте́ск а҆ фй пра́сйлѣ Рѡма́нѣ; то́тѫшй нѫ сѫнт Рѡма́нй. Шй спре а҆деверѝ́ре, кѫм кѣ а҆чі́а нѫ сѫнт Рѡмѫ́нй, до́ар довѣ́де а҆дѫ́че а҆наи́нте: оу҆на, кѣ а҆ Вла́хїй а҆чі́рѣ ни́чй ѡ҆ оу҆рмѣ нѫ се а҆флѣ дин ли́мба чѣ Рѡмѫнє́скѣ, а҆деѣ грєе́ск нѫ́май Сѫрбе́ще; а҆лта нѫ́мєле де Влах а҆тѫ́нчй сау кѫноскѫ́т а҆ Лакѫито́рїй а҆чі́рѣ, а҆деѣ а҆тѫ́нчй а҆ѫ а҆чепѫ́т а҆ се кїема́ Вла́хй, кѫнд нѫ́мєле Вла́хилѡр Єра́ а҆местека́т кѫ Слове́нїй, а҆деѣ кѫ Бѫлгарїй, шй кѫнд нѫ́мєле а҆чі́ста а҆сѫмна́ пѣсто́рю. Де оу҆нде а҆сѣме́нѣ а҆деврѫлѫ́й ѣ́сте, кѣ а҆чі́а нѫ пе́нтрѫ а҆лта сау нѫмі́т Вла́хй, фѫрѣ кѣ Єра́ пѣсто́рй, прекѫ́м шй а҆кѫ́м; шй а҆ша́ а҆ се зи́че Єй Вла́хй, нѫ Є́ а҆ се зи́че Рѡмѫ́нй де нѣ́мчй пѣсто́рй. a)

чй

a) Vlahos autem per montes Rasciae, Bosniae, et Croatiae degentes, etiamsi multi Romanorum esse progeniem arbitrantur, et tempore occupatae a Slavis Dalmatiae in montes secessisse, cum presbytero Diocleate autumant; tamen cum nullum Romanae linguae vestigium retineant, nomenque ipsorum innotuerit eo tempore, quo Vlahorum nomen cum ipsis Slavis jam confusum repericbatur, et pastorem significabat: ideo pastorum nomine censitos fuisse, prout et nunc, vero simile est. Hos Itali *Morlaccos* dicunt, de cujus nominis significatu Presbyter Diocleas, qui ante annum MCC. scripsit, Bulgarorum

Чѝ къ нѫмеле влáхѣй съ фѝ ѧсъмнáт кѫндва пъстóрй, сав Бѫлгарїй съсе фѝ кїемáт влáхѣй, май сѫс ѧм ѧрътáт, къ нѝчй кѫм нѫ ѥ ѧдевърáт. Дрепт Анна Комнѝна ла лóкѫл май сѫс ѧдѫс зѝче, къ пре нѝфе номáде ѧдекъ пъстóрй ѧѫ кїемáт влáхѣй; чѝ пéнтрѫ ѧчéѫ сѫй фѝ кїемáт пре ѧчéѫ влáхѣй, къ ѥрà пъстóрй, шѝ нѫ май вѫртóс пéнтрѫ ѧчéѫ къ ѥрà дин нѫмѫл влáхилѡр, нѝмене нѫ ва вѫдѝ. Ѣръ де ѧѫ кѫноскѫт оуѫнїй пре лъкѫвитóрїй ѧчéй дин мѫнцїй Щърéй Сърбéщй, ѧ Босней, шѝ ѧ Кроацїéй ѧсѫта ѧдоаw спрезѫче, къ се кїѫмъ влáхѣй, немѝка нѫ ѧжѫтъ пърѫрѫ лѫй Дѫчїѫс. Пéнтрѫ къ мъкáр къ къ ѧчéста нѫме кїемà шѝ майнаѝнте Словéнїй пре Рѡмѫнй де кѫнд фѫръ кѫноскѫцй Рѡмѫнїй Словѫнилѡр; тóтѫшй ѧ Скрисóриле Грéчилѡр ѧ май сѫс зѝса врѫме ѧѫ ѧчепѫт ѧ се йвѝ нѫмеле, Влáхѣй. Ѧшà дáръ нѫмеле; Влáхѣй, ѧ Лъкѫвитóрилѡр ѧчéлора де ѡдáтъ фѫ кѫноскѫт къ нѫмеле, Влáхѣй, ѧл Рѡмѫнилѡр; Шѝ прекѫм пѫнъ ѧстѫзѫй Рѡмѫнїй нѫ се кїѫмъ пре сѝне, Влáхѣй, чѝ Рѡмѫнй, ѧшà шѝ ѧчéѫ ѧнаѝнте де ѧ се вестѝ нороаделѡр чéлѡр ѧфáръ де гѝнта Словенѫскъ сѫпт нѫме де Влáхѣй, дѫпъ мъртѫрисѝрѫ лѫй Дїóклеа се кїемà Рѡмѫнй сав Рѡмáнй. Де ѡáръ че дáръ де ѡдáтъ шѝ Рѡмѫнїй, шѝ лъкѫвитóрїй ѧчéѫ фѫръ ла чей ѧфáръ де Словéнй кѫноскѫцй сѫпт нѫме де Влáхѣй, шѝ майнаѝнте шѝ ѥй се кїемà Рѡмѫнй сав Рѡмáнй; ѧфáръ де тóатъ ѧдоáла ѫсте, къ лъкѫвитóрїй ѧчéѫ сѫнт Рѡмѫнй, карїй дѫпъ лѝмба Словенѫск се зик, Влáхѣй. Сѝнгѫръ ѧчѫ ѡсебѝре ѫсте ѧтръ Рѡмѫнїй ноцѝри, шѝ ѧтръ лъкѫвитóрїй ѧчéѫ, къ ѥй, пїерзѫнд кѫ тóтѫл лѝмба чѫ Рѡмѫнѫск ѧкѫнѫзáцй де Сѫрбй; шѝ ворбѝнд сѝнгѫръ лѝмба чѫ Словенѫскъ, ѧѫ ѧчетáт ѧ се май кїемà пре сѝне Рѡмѫнй, чѝ прекѫм ѧй нѫмéск, Словéнїй пре Рѡмѫнй, Влáхѣй сав Влáсй, ѧшà шѝ ѥй се кїѫмъ пре сѝне Влáсй.

Ѧде-

rum gesta describens, ait: „Igitur impugnantes Sylloduxiam, expugnaverunt eam, inde debellando ceperunt totam Macedoniam, post haec totam Provinciam Latinorum, qui illo tempore *Romani* vocabantur, modo vero *Maroulachi*, hoc est nigri Latini.“ *Lucius*, de Regno Dalmatiae Lib. 6. cap. 5.

Адеверѝт ѣсте, къ лъкуиторїй, карїй се кїамъ къ нѹме де ѡ гинтъ вѣкїе, де ачѣшій гинтъ вѣкїе липсѣще сѫце крѣдъ а фи, де нѹ се ва адеверѝ апротивъ къ статорниче довѣде. Аша Ромънїй а цѣра Оунгврѣскъ, немика нѹ ав дин лимба са, чи нѹмай Оунгврѣще грѣеск: тотъшій пѣнтрѹ ачѣа нѹ сжнт Оунгврій, чи рѹмжн Ромънй. Аша ѣрѫшій а цѣра Оунгврѣскъ сжнт а оунеле сате рѹшій, карїй де тот шѣѹ оуитат лимба са чѣ рѹсаскъ, ши лимпеде оунгврѣще ворбеск, ба акъ ей пре сине сѫ зик а фи Оунгврій, тотъшій пѣнтрѹ ачѣа нимене нѹй скоате дин нѹмърѹл рѹшилор, ши сѫ ле зикъ а фи Оунгврій. Аша а Ардѣл сжнт Склавій, пре карїй Рѹмжнїй ай анѹмѣск Скїай, ачѣщѣ грѣеск лимпеде Рѹмжнѣще ши дин лимба чѣ Склъвѣскъ нічій ѡ оурмъ нѹ ав а гѹра са, ба ши портѹл ал ав атокма къ Рѹмжнїй; тотъшій пѣнтрѹ ачѣа нимене нѹ зиче сѫ фіе ачѣа Рѹмжній; чи Склавій, прекѹм ав фост ши стрѫмошїй лор, рѹмжн. Дечій ши лъкуиторїй ачѣа Влахій, сав Морлакій, ши Мавровлахій, мъкар къ шав пїердѹт лимба са чѣ Рѹмжнѣскъ; тотъшій Рѹмжній сжнт адевърацій. Къ ачѣсте се рѹсѹфлъ довада лъй Лѹчіѹс, кареле къ ачѣа рацимъ, къ лъкуиторїй аїа нѹ сжнт Рѹмжній, пѣнтрѹ къ нічій ѡ оурмъ нѹ се афлъ ла ей де лимба чѣ Рѹмжнѣскъ.

Ѣрѫ кѫчій ай кїамъ Морлакій, сав Мавровлахій, адекъ Рѹмжній негри, нѹ ми се вѣде афи алта причина, фърѫ пѣнтрѹ къ шав пїердѹт лимба са чѣ Рѹмжнѣскъ, ши пѣнтрѹ ачѣа се сокотѣск неферичіцій, ши тикълошій ка чей че сжнт авътѹцій, ши астреинацій де фрацїй сій Рѹмжній. Къ ѡвичѣю ѣсте ши акѹм пре чей че сжнт а чѣва ненорочире ай кїема негри. ѡвичѣю ѣрѫшій ѣсте а кїема негри ши пре ачѣа, карїй зъхъѣск пре алцїй, ши ай пъгвѣск. Поате дарѫ ши пѣнтрѹ ачѣа ав анѹмит Рѹмжній негри, пѣнтрѹ къ кѹм скріе Лѹчіѹс ла май сус зисѫл кап, Влахій чей дин Мѹнцій Босней ажутънд пре Младін, Банѹл Далмацїей, а Кроацїей ши а Босней къ армеле сале,

Се

се коборѫ́рѫ ла шéсѹрй, шй местека́цй кѫ Хорва́цїй, фѹ́рѫ ѧгѧдѹ́ицй ѧ ѧгонисй пѫмѫ́нтѹл: дѹпѫ ѧчѣ́ѫ ѧчéѫшй Влахй ѧмѹлцѫ́ндѹсе, то́ате цинѹ́тѹриле пѫнѫ ла ма́ре лѣ́ѫ ѯѫхѯи́т, ѧдекѫ ле прѧда̀: пéнтрѫ ка́ре причи́нѫ кѫм фѹ́рѫ де Кра́їй цѹ́рей Оѹ̆нгѹре́цй контени́цй, ѧ Кро́ника Па́трїей, ѯи́че, кѫ се спѹ́не. a)

Ѣ̆рѫ ѧчѣ́ѫ че ѯи́че Лѹ́чїѹс, кѫ Рѡмѫ́нїй ѧчéѫ ѧ ѯи́леле лѹй Млади́ин сѧ коборѫ́т дин мѹ́ицй, шй ѧ̀ѫ добѫндѝт ла шéсѹрй ѧ̀трѫ Хорва́цй лок де ѧгонисѝт, фѧрѫ ни́чй ѡ̂ дова́дѫ ѡ̂ грѫ́ѫше· Кѫ ѧчѣ́сте че грѫ́ѫше ѣ̂л дéспре ѧ̀жѹто́рюл Рѡмѫ́нилѡр чел дат лѹй Млади́ин, лѣ́ѫ кѫлéс дин Ми́ха Ма́дїѹс кап. її. чй ѧ ка́пѹл ѧчéла нѫ се ѧ̆флѫ, ѧтѹ́нчй сѫсе фй коборѫ́т Рѡмѫ́нїй дин мѹ́нцй, шй сѫ фй добѫндѝт ло́кѹрй де ѧгонисѝт ѧ̀трѫ Хорва́цй, си́нгѹр ѧчѣ́ѫ скрíе Ма́дїѹс ѧколѡ̀, кѫ Млади́ин пѹ́рѹрѣ ѧ̀ѫ фост ѧ̀липи́т де пѣтешѹ́гѹл шй де ѧ̀жѹто́рюл Рѡмѫ́нилѡр, шй кѫ Ба́нѹл Їѡа́ннес Бабониг гони́нд пре Млади́ин пѫнѫ ла Елиска, ѧколѡ̀ ѧ̀ѫ ѧ̀вѹ́т бѫта́е ма́ре кѫ Рѡмѫ́нїй. б) Де оѹ̆нде оѹ̆рмѣ́ѯѫ, кѫ нѫ нѹ́май дин ѯи́леле лѹй Млади́ин, ка́реле ѧ̀ѫ кѹстáт ѧ̀ сѹ́та ѧ̀ трейспрѫѯѣ́чѣ пе прéмиле Кра́юлѹй Ка́ролѹс ѧ̀л Оѹ̆нгѹриѡр, сѫнт ѧ̀ Кро́ацїа ѧ̀шеза́цй Рѡмѫ́нїй кѫ лѫка́шѹл, чй липсѣ́ще сѫ крѣ́дем, кѫ дин ѯи́леле чѣ́ле вéкй сѫнт ѣ̂й ѧколѡ̀ лѫкѹито́рй.

Ѧдѹ́чем ѧ̀ми́нте шй ѧчѣ́ѫ ѧчѝ, кѫ би́не ѧ̀ѫ ѧ̀сѫмна́т Лѹ́чїѹс, кѫм кѫ чѣ́ле че скрíе Дїо́клеас дéспре бирзи́нцеле Бѹ́лгарилѡр ла Силодѹ́ѫїа,

ла

a) Vlahorum nomen, ante annum MCCC. in Dalmaticis monumentis non reperitur, talique nomine censebantur pastores montana Bosnae incolentes, qui cum Mladino, Dalmatiae, Croatiae, et Bosnae Bano militaria servitia praestitissent, ad plana descendere, et Croatis inmixti, agros colere permissi fuerunt; inde multiplicati, maritimarum quoque Civitatum agros infestarunt: qua de causa, quomodo a Regibus Ungariae saepe repressi fuerint, in patriae Chronico refertur. *Lucius* de Regno Dalmatiae Lib. 6. cap. 5.

b) Mladenus - - - semper adhaesit amicitiae et auxilio *Vlacorum* et *Policianorum* - - - *Joannes Banus Babonig*, cum suis sequacibus, persecutus est *Mladenum* usque Bliscam, ibi pugnam fecit magnam cum Vlacis. *Micha Madius* cap. 18.

ла Макидо́нїа шѝ а̂ цинѹ́тѹл Латѝнилѡр, ка́ре кѹвѝинте лѣ́м скрѝе май сѹс, нѫ де Бѹ́лгарй, чѝ де А̂варй трѣ́бѹе сѫсе а̂цълѣ́гѫ. а)

Шѝ а̂чѣ́м оѹ́рмѣ́ѫ дин чѣ́ле май сѹс а̂рѫтѫ́тѣ, кѫ а̂деше́рт се сѹ́пѫрѫ Пе́трѹс Катѫ́нчич, де Ѝстро кап ӥ. §. д. а̂сѹ́пра а̂че́лора, ка́рїй а̂флѫ а̂ цинѹ́тѹл Пошѣгей, шѝ а̂ Кроа́ца Рѡмѫ́нй. б)

Мѫ мира́м майнаи́нте ѡ̃аре де оѹ̃́нде сав лѹа́т цинѹ́тѹл Пошѣгей а̂ се ѕи́че, Вала́хїа чѣ ми́кѫ (Valachia parva), ши гѫндѣ́м де ѡ̃да́тѫ, кѫ а̂сѫмѫнѫндѹсе кѹ цѣ́ра мѹнтенѣ́скѫ, ка́рѣ се ѕи́че, Вала́хїа, цинѹ́тѹл Пошѣгей, ка чел май мик де кѫт цѣ́ра Рѡмѫнѣ́скѫ, сав нѹми́т Вала́хїа чѣ ми́кѫ. Чѝ а̃флѹ ла Окрїито́рй, кѫ цѣ́ра мѹнтенѣ́скѫ сав ѕис, Вала́хїа чѣ май ми́кѫ, ши Молдо́ва, Вала́хїа чѣ май ма́ре в). Де оѹ̃́нде оѹ́рмѣ́ѫ, кѫ цинѹ́тѹл Пошѣгей, ка́реле е̃ дин колѡ̃ де Дѹ́нѫрѫ, нѫ дѹ́пѫ а̂лѫтѹра́рѣ кѹ цѣ́ра Мѹнтенѣ́скѫ, ка́рѣ е̃ дин ко́аче де Дѹ́нѫре, сав ѡ̃ѫичнѹи́т а̂ се кїема̀, Вала́хїа чѣ ми́кѫ. Де а̂колѡ̃ а̂мй венѝ препѹ́с, кѫ дин колѡ̃ де Дѹ́нѫре трѣ́бѹе сѫ черкѣ́м Вала́хїа чѣ ма́ре, пе лѫнгѫ ка́рѣ чѣ дин цинѹ́тѹл Пошѣгей сѫсе ѕи́кѫ ми́кѫ. Шѝ а̂трѹ а̂деѫ́р а̂фла́й ла Окрїито́рїй Грече́шй, дѝнтрѫ ка́рїй Ники́та Хонїа́та а̂ Балдѹи́нѹ Фла́ндрѹ, прекѹ́м шѝ Акрополи́та, цинѹ́тѹрилѣ

Рѡ-

а) Quae de *Bulgaris* tradit, de *Avaribus* intelligenda essent, si aliqua temporum adaptatio, in relatis ab hoc auctore, reperiri posset. *Lucius* in Notis ad Diocleatem.

б) Quanquam nonnulli nostrum hoc vocabulo non recte utuntur, cum omnes Illyrios, qui graeca non unitorum sacra colunt *Vlahos* nuncupant.
Si *Valachiam parvam* demas in agro Posheganо, et Morlachiam in Croatia, quarum utramque Illyrii, perperam *Valachi* ab exteris nuncupati, colunt. *Petrus Katantsich*, de Istro, cap. 8. §. 4.

в) Ambae Valachiae, Major ad Euxinum mare se porrigit, et nostris Moldavia, Turcis Carabogdania. Minor propter Danubii ripas extenditur, et plerumque Transalpina, Bonfinio Montana quoque sicut et aliis nominatur. Ulachiam vocavere Graeci: pro quibus interpretes Zonarae, Cedrini, et aliorum historicorum reddidere Blachiam et Blachos. Turci non Iblach, sed Iflach dicunt. *Joannes Leunclavius* in Pandectis Historiae Turcicae.

Рѡмѫнилѡр чѣле дин Тесалїа ле кїамѫ, Влахїа чѣ маре, a) пе лѫнгѫ карѣ чѣ дин цинѹтѹл Пошегей се зиче, Валахїа микѫ. Де оѹнде оѹрмѣзѫ, кѫ прекѹм векю нѹме ѣсте â Влахїей чеїй марй дин Тесалїа, âшà шй нѹмеле Валахїей чеїй мичй дин цинѹтѹл Пошегей ѣсте векю, де врѣме че де кѫнд сад зис â Тесалїа Влахїа маре, де âтѹнча âѕ трѕвѹит сѫсе зикѫ шй â цинѹтѹл Пошегей, Валахїа микѫ. Де âчй се âтѫрѣце шй чѣѫ че âм зис май сѹс, кѫ Рѡмѫнїй нѕ â зилеле лѹй Младин âѕ доѫндит локѹрй ла шес, чй кѕ мѕлт майнаинте âѕ фост âколѡ Лѫкѹторй.

Âчй âмй бин âминте шй кѹвинтеле лѹй Топелтинѹс, кареле â Кѫртѣ че се кїамѫ, Ѳриџинес ѣт ѡкасѹс Трансилванорѹм, кап. ѕ. де âколѡ врѣ сѫ âрѣте, кѫ Рѡмѫнїй ѡаре кѫнд сад зис, Бѹлгарй, пентрѹ кѫ тѫргѹл дела Брашов, â каре лѫкѹеск Рѡмѫнй, се кїамѫ дЕлгерай (d'Belgerey). б) Чй тѫргѹл âчела Рѡмѫнїй â лимба са âл кїамѫ, Скїай, пентрѹ кѫ âколѡ ѡаре кѫнд поате âѕ лѫкѹит Скїай (Sclavi). Дечй дела Склавй ѣсте нѹмеле âчела нѫскѹт, нѕ де âколѡ кѫ доарѫ Рѡмѫнїй ѡаре кѫнд сад кїемат Бѹлгарй. Рѕ дарѫ де âколѡ вздѣце Топелтинѹс, кѫ Рѡмѫнїй ѡаре кѫнд сад зис Бѹлгарй, пентрѹ кѫ âкѹм Рѡмѫнй лѫкѹеск â тѫргѹл май сѹс нѹмит. Кѫте сате сѫнт â Ардѣл, каре âѕ фост Сзтецй, âнѹме â вечинзтатѣ Сас-Регинзлѹй, Сас-Харасташ, Сас-Оѹифалѹ, Сас-Баница, Сас-Пентек, шй

a) Ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ ἄλλός τις τὰ Θετταλίας κατέχων μετέωρα, ἃ νῦν μεγάλη Βλαχία κεκλίσκεται τοπάρχης ἦν τῶν ἐκεῖ. Praeter hos alius Toparcha Thessaliae Montana, quae nunc magna Blachia dicitur, tenebat. *Nicetas Choniates* in Balduino Flandro.

Καθέδραμε δὲ καὶ τῆς μεγάλης Βλαχίας. Magnam item Blachiam excurrit. Georgius Acropolita. p. 18. Edit. Venet.

b) Valachos istos etiam non raro *Triballos* vocant, Leuncl. rer. Turc. l. 1. saepe etiam *Bulgaros*, Zon. in Constant. Pog. et Copr. unde *Brassovia* (ut Laonicus loquitur) seu *Coronenses* etiam num hodie suburbia a Valachis habitata vocant, d'Belgerey. *Toppeltinus*, *Origines* et occasus Transsylvanorum, cap. 6.

чѣле лалте. a) каре шѝ ăстъзй ăшй цин нѹмеле де сътѣшй, мăкар къ нічй оѹн сас ăстъзй нѹ ăсте ăтрѫнселе, чѝ ле лăкѹéск Рѹмѫнїй, ăз пéнтрѫ ăчѣл вей зíче, къ Рѹмѫнїй ѿаре кѫнд сăѹ кїемáт Сáсй?

Ăсъмнăм шѝ ăчѣл, къ Рѹмѫнїй ăчéй дин Кроáцїа, шѝ дíнтрѫ чéл лáлцй Сѫрбй, фїíндѕле грéцѫ де нѹмеле, Морлáкй, сăѹ Мăѕроблáхй, ăдекъ Рѹмѫнй нéгри, врѫнд ă ăтóарче рѹцíна ăчѣл де пре сíне ăсѹ́пра Рѹмѫнилѹр чéлѹр дин кóаче де Дѹнзре; ăй нѹмéск пре ăчéщѣ, Карăблáхй, пѹнѫнд, Карà, кѹвѫнт Тѫрчéск, ă лóкѕл кѹвѫнтѫлѹй чéлѹй Гречéск, Мăѕро; шѝ ăшà пре Рѹмѫнїй чей дин кóаче де Дѹнзре ăй кїáмъ éй шѝ Сѫрбїй чей дин колѡ де Дѹнзре, нéгри Рѹмѫнй. Чѝ, пéнтрѫ ăчѣл тóтѕшй Мăѕроблáхїй рѫмѫн фрăцй Рѹмѫнилѹр чéлѹр дин кóаче де Дѹнзре, шѝ Рѹмáнй ăдевърăцй, ăръ нѹ Сѫрбй.

Шѝ ăчѣл ăсъмнăм, къ дíнтрѫ Рѹмѫнїй ăчéщѣ, прекѹм тóцй де мѹлт шăѕ пїердѹт лíмба чѣ Рѹмѫнéскъ, ăшà оѹнїй ăкѹм ăчéп ă се лъпздà шѝ де нѹмеле влáхй сăѹ влáсй, кѫ кáреле май де мѹлт се лъѕдà. Шѝ нѹшй траг де сáмъ, къ де слъвúт нѹме се лáпздъ, шѝ дин прѣстрълучúтъ вúцъ ă Рѹмáнилѹр домнитóрилѹр Лѹмéй кѫ мижлочúрѣ ăчѣл се невоéск ă се префáче ă варвáрй.

§. ГІ.

Пéнтрѫ нѹмеле Кѹцовлáхй, шѝ Цинцїáрй.

Кѹноскѹт лѹкрѫ ăсте, къ Грéчїй де ăкѹм пре Рѹмѫнїй чей дин колѡ де Дѹнзре, нелѫмд ăмúнте ла мишълътáтѣ са, ă кáрѣ сѫнт ăсѫшй, ă батжóкѹръ ăй кїáмъ, Кѹцовлáхй; кáрѣ ă сѫмнѣзъ, Рѹмѫнй скíопй. Лѹчѣѕ, дé Рéгно Далмáцїе, Кáртѣ ѕ. кап є. врѣ сък гѫчéскъ причúна, де оѹнде Рѹмѫнїй ăчéм ăѕ ăчепѹт ă се зíче ла Грéчй, Кѹцовлáхй. Зíче, къ, дѹпъ мъртѫрисúрѣ лѹй Кедрúнѕ, Зоѝ

мáма

a) Szász-Harasztas, Szász-Ujfalu, Szász-Banyitza, Szász-Péntek, etc.

мáма лꙋй Константúн Порфирогéнитꙋ ѧпрꙋтéса дела Цáриград, фъкжнд легътꙋрꙋ кꙋ Пацинацúтеле ѧсꙋпра Бꙋлгарилор; Пацинацúтеле дꙋпъ ѧчéа се фéчерꙋ врѫжмáшй, кáрїй де мꙋлте ѿрй трекжнд дꙋпърé, прздà Фракїа. Дꙋпъ ѧчéа ѧбингжндꙋй Алéѯїе Комнúнꙋ, мꙋлцй дин джншїй ѧꙋ перúт, дин чéа лáлцй, пре оꙋнїй ѧꙋ вжндꙋт, пре мꙋлцй ѧꙋ ѧшезáт ѧцинꙋтꙋл Могленéй, шй ѧꙋ фъкꙋт оꙋн легїóн де ѿстáшй ѧлéс дни джншїй, кꙋм скрíе Зóнара. Акърора оꙋрмътóрй шй ѧстѫзй сжнт, шй дéла лóкꙋл, оꙋнде фꙋрꙋ ѧшезáцй, сау пореклúт, Пацинáце Могленитéнй. Ѧсéменé Никúта скрíе, кꙋ Кало Іоáнн ѧпрáтꙋл Цариградꙋлꙋй, ѧбингжнд пре Пацинацúте, дин чей прúнсй ѧ рсбóю ѧꙋ фъкꙋт сáте ѧтрш пáрте дела ѧпóс, ѧкърора рѫмъшúце шй ѧкóм май сжнт ѧколѡ. Шй прекóм ѧчéщé ѧшй траг вúца дела ѧчéа, кáрїй ѧꙋ фост прúнсй ѧ рсбóю, кáрїй мꙋлцй, сау ѿбичнꙋít ѧ фй кúлавй, ѧшà Грéчїй пре ѧчéшй ѧꙋ нꙋмúт Кꙋцовлáхй, кáрé ѧ лúмба чé прóастъ ѧ Грéчилор ѧсѫмнéѯъ Рѡмжнй скїóпй.

Ѧдевърáт ѥсте, кꙋ Кедрúнꙋ скрíе, кꙋм кꙋ ѧ зúлеле ѧпрꙋтéсей Зой мꙋмéй лꙋй Константúн Порфирогéнитꙋ Пацинацúтеле, мижлочúнд Їѡáнн вóга Патрúкїꙋл, ѧꙋ фъкꙋт легътꙋрꙋ кꙋ Грéчїй ѧсꙋпра лꙋй Симеѡн Краюлꙋй Бꙋлгарилор, кáреле прздà Фракїа кꙋ Бꙋлгарїй сжй. Шй ѧчéа ѥсте ѧдевърáт, кꙋ Їѡáнн Зóнара ѧ Аннáле, Тóмꙋ ѓ. Кáртé їѳ. скрíе, кꙋм кꙋ ѧ зúлеле ѧпрáтꙋлꙋй Грéчилор Алéѯїе Комнúнꙋ чéлꙋй ѧтжю кꙋ нꙋмеле ачéста, ѧтржнд Пацинацúтеле ѧтрꙋ ѧпрꙋцїа Грéчилор ѧꙋ прздáт тóатъ Фракїа шй Макидóнїа, шй скꙋлжндсе ѧпрáтꙋл кꙋ рсбóю ѧсꙋпра лор, ѧмáр фꙋ бътꙋт де джншїй. Чй пре оꙋрмъ ѧпрáтꙋл ѧбингжндꙋй кꙋ ѧжꙋторюл Кꙋмáнилор, кáрїй рꙋ се мжнїáсе ѧсꙋпра Пацинацúтелор пéнтрꙋ кꙋ нꙋ лéꙋ фъкꙋт пáрте дин прѫзиле че добжндисе дела Грéчй, фóарте мꙋлцй оꙋчúсе ѧ бътáлíе, пре чéа лáлцй ѧꙋ принс, шй ѧꙋ вжндꙋт; ѿръ дин чей тúнерй шй тáрй, мáре нꙋмър ѧпреꙋнꙋ кꙋ мꙋéриле шй кꙋ фиїй лор. Ѧй ѧшезъ сꙋ лъкꙋ-

âскъ â цѣ́ра Моглѣ́на, фъкѫ́нд оу́н прѣ́ âлѣ́с Легїѡ́н дин трѫ́ншїй, âкъ́рора оу́рмъторі́й шѝ âстъ́зй, зи́че, рѫмѫ́н, шѝ дела́ ло́къл, оу́нде се âшезасе â лъкъ́ѝ, къпътаръ нѫ́ме, ка сасе зи́къ Пацина́це Моглени́те. Âша̀ скрі́е Зо́нара.

Мѫ́лте âм пѫтѣ́ âчѝ âсѫ́пра крезъмѫ́нтълъй Скрипто́рилѡр Византи́ній âрътà â лѫ́кръл âчѣ́ста. Чѝ пѣ́нтрѫ скъртарѣ́, сингѫр âчѣ́а рзспѫ́ндем: къ, дакъ пѣ́нтрѫ âчѣ́а сар зи́че Къцовла́хй; нѫ ѣ́сте â-дома́лъ, къ нѫ́меле âчѣ́ста лар фѝ дат Грѣ́чїй âчѣ́а, ка́рїй âнѫ́ме ѣ́ѫ възѫ́т пре прі́ншїй âчѣ́а скіопі́й, шѝ кі́лавй. Лѫ́кръ фіре́ск ѣ́сте âчѣ́ста. Шѝ де сар фѝ нѫмі́т де âтѫ́нча Къцовла́хй, âѫ нѫ Скрїито́рїй Грече́щій чей дин врѣ́миле âчѣ́ле, шѝ дѫ́пъ âчѣ́а, ѣ́ар фѝ кѣма́т â Къ́рциле са́ле пре Рѡмѫ́нй Къцовла́хй, май вжрто́с кѫнд скрі́ѫ къ мъ-нїе търъ́тъ âсѫ́пра лѡр, шѝ ле да́ѫ нѫ́ме къ мълт май оу́рѫте де кът Къцовла́хй. Âша̀ âчѣ́лашй Ники́та ни́чй ѡда́тъ нѫй нѫмѣ́ще Къцовла́хй, чи, Влахй; âша̀ шѝ ѫлцй Скрїито́рй дѫ́пъ Ники́та; âша̀ шѝ Халкококо́ндила, ка́реле къ́тръ Сфършѝтъл Сѫ́тей â чи́нчй спрезѣ́чѣ âѫ скрис, къра́т ѫ́й нѫмѣ́ще Влахй. Скїоапъ да́ръ, ба шѝ де мѫ́нй, шѝ де пичоаре липси́тъ, шѝ фъръ кап ѣ́сте пърѣ́рѣ лѫй Лѫчѫ́с, ка́реле зи́че, къ пѣ́нтрѫ âчѣ́а Влахїй âчѣ́щѣ сам зис Къцовла́хй, пѣ́нтрѫ къ ѫ́шй траг ви́ца дин чей при́нши â рзсбо́ю, âтръ ка́рїй мѫ́лцй ѐра̀ кі́лавй, дѫ́пъ кѫм се âтѫ́мплъ â рзсбо́ю.

Дин чѣ́ле май сас зи́се âпрїа́т се вѣ́де, къ нѫ́меле Къцовла́хй нѫ ѐ нѫ́ме ве́кю. Ни́че пѣ́нтрѫ ѫ́лтъ причи́нъ нѫ ѐ дат дела Грѣ́чїй чѣ́щй но́й Рѡмѫ́нилѡр чѣ́лѡр дин колѡ̀ де Дѫ́нзре, фъръ къ â вре́миле чѣ́стъ де пре оу́рмъ стъпѝндасе пи́смъ âтръ Грѣ́чй шѝ âтръ Рѡмѫ́нїй âчѣ́а, май вжрто́с âтръ негоцито́рй; шѝ мѫ́лцй ди́нтръ Грѣ́чй âвъзѫ́нд ли́мба Рѡмѫ́нилѡр чѣ́стѡр дин ко́аче де Дѫ́нзре âцѣ́ра мѫнтенѣ́ск; лѫ́ръ âми́нте, къ ли́мба Рѡмѫ́нилѡр чѣ́лѡр дин колѡ̀ де Дѫ́нзре нѫ се ловѣ́ще âтрѫ то́ате къ ли́мба Рѡмѫ́нилѡр чѣ́стѡр дин ко́аче де Дѫ́-

нз-

нѫре пѐнтрѫ мѫлцѝмѣ ѫдекѫ ѧ кѫвѝнтелѡр чѣлѡр Грече́щй, ка́ре сѫнт вѫржѫте ѧ ли́мба Рѡмѫ́нилѡр чѣлѡр дин колѡ̀ де Дѫ́нѫре дин лѫ́нга петрѣ́чере кѫ Грече́й, пѐнтрѫ ѧчѣ́ѧ неавѫ́нд кѫ че сѫ́й батѫкорѣ́ск кѫ ѫ́лта, ле зѝсерѫ; Кѫцовла́хй, ѫ́декѫ, Рѡмѫ́нй Скїопй, ка́рѣ ѫ́сѫмнѣ́ѫ, кѫ нѫ ѧ́ѫ ли́мба ѫтрѣ́гѫ ка Рѡмѫ́нїй чѣ́щй дин ко́аче де Дѫ́нѫре. Де оў́нде нѫ́меле ѧчѣ́ла, Кѫцовла́хй ни́чй кѫм нѫ ѫтѫ́некѫ ви́ца Рѡмѫ́нилѡр ѧчѣ́лора. Кѫ мѫка́р кѫ ли́мба лѡр ѧ́ѫ пѫтими́т ѧчѣ́ скимба́ре; то́тѫшй сѫ́нцеле лѡр ѐ кѫра́т Рѡмѫнѣ́ск, шѝ сѫнт ѫдевѫра́цй Рѡмѫ́нй, ѧкѫ́рора стрѫмо́шй ѧ зи́леле лѫ́й Галлїѐн ѧ́ѫ трекѫ́т ди́нтрѫ Рѡмѫ́нїй чей дин ко́аче де Дѫ́нѫре ѧ Ми́сїа пре́сте Дѫ́нѫре, шѝ се лѫцѝрѫ ѧпо́й пѫнѫ ѧ Ѳессалїа. Маѝ ѫтѫ́некѫй пре ѐ́й ѧчѣ́ѧ, кѫ, мѫка́р кѫ се кѫно́ск пре сѝне ѧ фѝ Рѡмѫ́нй; то́тѫшй мѫ́лцй маѝ деда́цй сѫнт спре ли́мба чѣ гречѣ́ск, де кѫт сѫсе небожѝск ѫ́шй прокопсѝ ли́мба са чѣ Рѡмѫнѣ́ск, шѝ ѧ ѡ̑ кѫрцѝ де Грече́е.

Ѧ́сѫ, прекѫ́м ни́чѣ кѫм нѫ се ра́зимѫ де ѫдевѫ́р пѫрѣ́рѣ лѫ́й Дѫ́чїѫ, ка́реле зи́чѣ, кѫ дела Пацинаци́телѣ чей прѝншй ѧ рѫсбо́ю сѫ́ѫ зис Рѡмѫ́нїй чей пре́сте Дѫ́нѫре, Кѫцовла́хй; ѧ́ша нѫ мѫ ѧдоѣ́ск, кѫ кѫ прилѣ́жѫл рѫсбоюлѫ́й чѣ́лѫй де пре оў́рмѫ ѧ Пацинаци́телѡр кѫ Грече́й, ѫтрѫ ка́реле ла ѫ́нѫл, 1096. фо́рѫ ѧвѝншй Пацинаци́теле де ѧпѫра́тѫл Грече́лѡр Але́ѯїе Комни́нѫл, ѧчета́рѫ Грече́й пре Пацинаци́те ѧ́й маѝ нѫмѝ Пацинаци́те, шѝ ѧчепѫ́рѫ ѧ́ле зи́чѣ влахй. Кѫ ѧтокми́ндѫсе де ѧчі́ѧ па́чѣ статорникѫ ѫтрѫ Пацинаци́те шѝ ѫтрѫ Грече́й; мѫ́лцй ди́нтрѫ Пацинаци́те се фѣ́черѫ ѡ̑ста́шй ла ѧпѫра́тѫл Грече́ск, ка сѫл ѧжѫ́те ѧсѫ́пра врѫжма́шилѡр сѫ́й. Де́чй дин петрѣ́черѣ ла ѡ̑ла́лтѫ лѫ́нд ѧми́нте Грече́й, кѫ Пацинаци́телѣ ѡ̑ ли́мбѫ ѧ́ѫ, шѝ де ѡ̑ ви́цѫ сѫнт кѫ Рѡмѫ́нїй ѧчѣ́ѧ, ка́рїй дин ве́кй зи́ле ѐра́ пре́сте Дѫ́нѫре, ѫкѫвито́рй, шѝ се кїема́ влахй; ѧчѣ́лашй нѫ́ме, дѫ́пѫ кѫм се кѫдѣ́, ле дѣ́дерѫ шѝ Пацинаци́телѡр: Ве́зй пре Отритѐрѫ ѧ Пацина́цика кап ї. Чел дин тѫ́ю, ѧ скрисо́рй пре Пацинаци́те ѫдекѫ пре Рѡмѫ́нїй чей дин

кола-

коáче де Дýнзре ăȣ нȣмúт Влáхй Киннáмȣ â ăнȣл 1160. ла Кáртѣ ѳ. вéзй кȣвúнтеле лȣй Киннáмȣ май сȣс кап. є. §. є.

Âчéлшй Рωмжнй де прéсте Дýнзре, пре кáрїй Грéчїй â батжóкȣрз âй нȣмéск Кȣцовлáхй, се кїáмз шй Цинцїáрй. Âчéст нýме нȣ де âйрѣ, кред єȣ, ăшй трáце âчепýтȣл сзȣ, фзрз дела Фамúлїа чѣ прѣстрăлȣчúтз дин Рωма, Цúнцїа, ăдекз дела оўн Кзпитáн вестúт â Рωмжнилωр âчéстора, кáреле дýпз фамúлїа са сȣ кїемáт Цúнцїȣс (Cincius); дела âчéста сȣ зис Цинцїáнй (Cinciani); шй фїúнд кз нȣ ѡдáтз сȣ ѡвичнȣúт Рωмжнїй п, âл Латинéшилωр шй âл Італїанéшилωр кȣвúнте âл мзтà â, р, (г), дин Цинцїáнй се фѣче, Цинцїáрй, (Cinciari) кȣм май сȣс кап ȝ. §. в. кăзȣм, кз дин Косáнй се фѣчерз Косáрй сȣ Коȝáрй. Âшà май сȣс §. ї. âсзмнáрзм, кз пóате нýмеле, Комáнй сȣ Кȣмáнй â оўней пърцй âй Рωмжнилωр сȣ нăскýт дела оўн Кзпитáн вестúт чe сȣ кїемáт, Кóман.

Кàп ѳ.

Пéнтрȣ âчепýтȣл нýмелȣй ăлтωр оўнωр гúнте, кȣ кáре âȣ вїецȣúнт, сȣ ăстăȝй вїецȣéск Рωмжнїй.

§. а.

Â Склáвилωр.

Âвѣкȣриле чѣле де демýлат âтрз Дýнзре шй âтрз Тúса â пáртѣ чѣ дин жос лăкȣà, шй стăпжнѣ ѡамений де нѣмȣл Сáрмателωр. Пре âчéщѣ Птоломéю â Кáртѣ г. кап. ȝ. âй кїáмз Їáзигес Метанáсте (Jazy-

zyges Metanastae); Та́бѫлеле Пеѫтингерія́не ле зи́че, Са́рмате ва́ѫи (Sarmatae Vagi); Стра́бо ѧ Ка́ртѣ. з. а́и нѫмѣ́ще Са́рмате кѫ поре́кла Ія́зигес; (Sarmatae cognomento Jazyges); Амміа́нѫс Марчелі́нѫс ѧ Ка́ртѣ. а. а́и зи́че, Ія́зигес па́рте а Сабромате́лор (Jazyges Sauromatarum pars); Плі́нїѫс ѧ Исто́ріа натѫра́ле Ка́ртѣ. а. а́и а́нѫмѣ́ще Ія́зигес Са́рмате (Jazyges Sarmatae.) Аа́фарѫ де то́атѫ а́доа́лѫ да́рѫ ѣ́сте, кѫм кѫ лакѫито́ріи а́чѣи ди́нтрѫ Дѫ́нѫре ши́ ди́нтрѫ Ти́са, сав Ія́зигес а́ѫ фост де нѣ́м Са́рмате.

Ѣ́рѫ, ка́чи Ія́зигес а́чѣ́ѫѣ сав зис Метана́сте не а́ле́цѫ кѫѣ́нтѫа́ чѣ́л Грече́ск, Метана́стос, ка́реле а́сѫмнѣ́зѫ ѓзгони́т дин Па́трїе, прикѣ́г; пе́нтрѫ а́чѣ́а Та́бѫлеле Пеѫтингерія́не а́и а́нѫмѣ́ще Са́рмате ва́ѫи, а́декѫ, Са́рмате прикѣ́ѫи. Кѫ Ія́зигес лакѫи́нд маи́наи́нте ла ра́ѫа Мео́тис, кѫм спѫ́не Птоломе́ѫс, прикеѫи́нд де а́колѡ, а́ѫ вени́т а́и́чи а́трѫ Дѫ́нѫре ши́ а́трѫ Ти́са. Де́спре а́чѣ́а гра́ѫще ши́ Со́ви́дїѫс ѧ Елеѫ́ія. г. Ка́ртѣ а. де По́нтѡ. а)

А́чѣ́ѫи Са́рмате дин Ія́зи́гїа, сав ди́нтрѫ Дѫ́нѫре ши́ Ти́са, де мѫ́лте ѡ̆ри́ фѫчѣ́ а́кѫ́рсе ѧ ѫини́ѫтѫриле а́пѫрѫціе́и Рѡма́нилѡр, пѫнѫ кѫнд Ма́ркѫс Аѫре́лїѫс Анто́ни́нѫс Фило́софѫс а́пѫра́тѫа Рѡма́нилѡр а́ѫ а́чепѫ́т, кѫм скріе Ді́ѡ Ка́ссїѫс ѧ Ка́ртѣ. оа. кап. г. а а́фрѫнце пѫтѣ́рѣ лѡр а́дѣ́се ѡ̆ри́ скѫла́нд ѡ̆аспе а́сѫпра лѡр. б) Ши́ ла а́нѫа Дѫ́нѫлуи 173. кѫм скріе а́чѣ́лаш Ді́ѡ а́трѫ а́чѣ́ѧши Ка́рте, кап. з. фо́арте ра́ѫ ѫ̆ѫ ѣ̆ѫтѫ́т, кѫт ла а́л до́илѣ а́н кѫ ма́ре плекѫчѫ́не се ра́гара́ лаѫда́тѫлаѫи а́пѫра́т де па́чѣ, ка́рѣ мѫка́р кѫ маи́наи́нте пе́нтрѫ некреди́нца лѡр ли ѡ̆аѫ тѫгѫдѫи́т; в) то́тѫши а́кѫм ли ѡ̆ де́де, а́сѫ кѫ

а́чѣ

a) Aut quid Sauromatae faciant, quid Jazyges acres? *Ovidius* Lib. 1. de Ponto, elegia 3.

b) Ipse barbaris, qui circum Istrum sunt, Jazygibus et Marcomannis, nunc his, nunc illis, continenter, fere quamdiu vixit, bella intulit; in quibus Pannoniam pro arce belli habebat. Dio Cassius, seu Xyphilinus, Lib. 71. cap. 3.

c) Miserunt et Jazyges ad Marcum legatos, pacem postulatum; qui tamen nihil impetrarunt. Quippe quum Marcus infidum hoc hominum genus esse nosset,

âчѣ токма́лъ, ка пе де до́аw ѿрй май де па́рте де Дѹнъре сѫсе стрѫмѹ́те кѹ лъка́шѹл, де кът Ква́дїй шй Маркома́нїй. а) Къ âчѣ́шѣ трѣбѹ̀ кѹ ѣ́ли. де Ста́дїй сѫсе депъртѣ́зе де Дѹнъре â лѣ́тврй; б) ѿръ Їа́зигелwр лѣ́кѹ порончи́т кѹ о̃с. де Ста́дїй, ка́ре фак май мѹ́лт де до́аw ми́лврй немцѣ́шй, май де па́рте де Дѹнъре сѫ лъкѹ́ѫскъ, пе́нтрѹ кѫ во́ѫ âпъра́тѹлѹй е̂ра, ка кѹ то́тѹл сѫй десрѫдъчинѣ́зе. Ѧсѫ, пре́кѹм âтрѹ âчѣ́ѫшй Ка́рте о̃а. кап. а̃ї. скрїе Дїо Ка́сїѹс, май то́ате чѣ́ле дин токма́ла пъчйй âчѣ́шїѫ дѹ́пъ âчѣ́ѫ ѿръшй ле е̂рт̀ âпъра́тѹл. в) Де оўнде оўрмѣ́зъ, къ Їа́зигес ѿръшй ша́ѹ цинѹ́т мошїле чѣ́ле де ѫ́нгъ Дѹ́нъре.

Ѧсѫмна́м âчй, къ де врѣ́ме че дин Рwма́нй май мѹ́лт де кът де ѿсѹ́тъ де ми́й âwрѣ̀, шй кѹм ѿсте â крѣ́де, нѹ â скѹ́ртъ врѣ́ме, е̂ра̀ ро́бй ла Рѹ́шїй сав Словѣ́нїй âчѣ́шѣ че се кїема̀ Їа́зигес; нѹ пѹтѣ̀ сѫ нѹ âвѣ́це мѹ́лт Рwма́нїй дин ли́мба чѣ̀ Словенѣ́скъ. Де оўнде, пре-

кѹ́м

---

et a Quadis praeterea deceptus esset; omnino prodire ad bellum voluit. Dio Cassius ibidem cap. 13.

a) Adflicti tandem et Jazyges, ad ineundas pacis leges venerunt, quum ipse Zanticus Antoninum suppliciter rogasset. Nam antea quidem Banadaspum, alterum regem suum, in vincula conjecerant, quod de pace legatos ad ipsum misisset: tunc vero cum Zantico proceres omnes accesserunt, et eisdem conditionibus, quibus Quadi ac Marcomanni, pacti sunt: nisi quod duplo spatio ab Istro eos removeri Marcus volebat. Quippe mens Imperatoris haec erat, ut penitus excinderentur. Nam quod tunc etiam vires haberent, quodque magnis Romanos detrimentis adficere possent, vel ex eo patuit; quod centum millia captivorum restituerunt, quorum adeo plures habuerant, partim venditos, partim mortuos, partim fuga elapsos. Praeterea statim ei nomine societatis octo equitum millia concedebant, ex quibus ad quinque millia quingentos in Britanniam misit. *Dio Cassius* Lib. 71 cap. 16.

b) Marcomannis denique, quum legatos misissent, atque omnia imperata, aegre illa quidem, ac vix, sed praestitissent tamen; dimidiam finitimae ipsis regionis partem concessit, ea conditione, ut ad trigesimum et octavum usque stadium ab Istro habitantes abessent. *Dio Cassius* Lib. 71. cap. 15.

c) Et quoniam Jazyges erant ii, quos utilissimos sibi experiebatur; multa de illis etiam, quae ipsis imperata fuerant, vel omnia potius, remisit: exceptis iis pactis, quae ad conventus eorum, et commercia spectarent; utque navibus propriis non uterentur, et ab insulis, quae in Istro sunt, abstinerent. Concessit etiam ipsis, ut per Daciam commerciorum causa Roxolanos adirent, quoties id praefectus provinciae permitteret. *Ibid.* cap. 19.

кꙋм ла Словѣ́нїй мꙋ́лте кꙋвѝнте Рѡмънѣ́щїй сав Латинѣ́щїй, ка́ре шѝ а̑стꙁꙋ́й векѣ́ск а̑ ли́мба Словенѣ́скъ лꙗ̀, а̑ша̀ шѝ ѣ́й скꙁнжнд дин робїе, двчѣ́ кꙋ сѣ́не дин кꙋвѝнтеле чѣ́ле Словенѣ́щй. Шѝ, фїѝнд къ Рѡма́нїй чей дин Да́кїа е̑ра̀ май а̑про́апе де Словѣ́нїй а̑чѣ́щѣ; нꙋ мъ а̑доѣ́ск, къ па́ртѣ чѣ ма́ре а̑ Рѡма́нилѡр че е̑ра̀ при́нший ла Словѣ́нїй а̑чѣ́щѣ, а̑ꙋ фост дин Рѡма́нїй чей дин Да́кїа. Де а̑чѝ да́ръ а̑къ се причѣ́пе, къ ли́мба Рѡма́нилѡр чѣ́лѡр дин Да́кїа а̑къ дин ꙁи́леле чѣ́ле вѣ́кй а̑ꙋ а̑чепꙋ́т а̑ се пжнгърѝ кꙋ кꙋвѝнте Словенѣ́щй. Вѣ́ꙁй май сꙋс кап. г̈. §. ꙁ̈.

А̑ сꙋ́та а̑ па́тра дела Хс̄, кꙋм повестѣ́ще ѣ̑вседѣ́ꙋс Па́мфилꙋс а̑ вїа́ца лꙋй Констанѝн а̑пъра́т, Ка́ртѣ ѧ̈. кап. ѕ̈. скꙋлжндꙋсе Скѝдїй кꙋ ръсбо́ю а̑сꙋ́пра Са́рмателѡр а̑чѣ́стора; е̑й а̑трармъ́ръ пре ро́бїй сѫй, шѝ а̑й мжна́ръ а̑наѝнтѣ Скѝдилѡр, ка сѫсе ба́тъ кꙋ дж́нштй. Ро́бїй Са́рмате а̑вингжнд пре Скѝдй; а̑то́арсеръ а̑рмеле а̑сꙋ́пра стъпжнилѡр сѫй, шѝ пре то́цй а̑й йꙁгони́ръ дин пърынтѣ́шиле мошѝй. Йꙁгони́цїй, не а̑вжнд а̑лтъ скъпа́ре, а̑жꙋнсеръ ла а̑пъра́тꙋл Констанѝн, ка́реле пре то́цй а̑й прїимѝ а̑ ло́нтрꙋ а̑трꙋ а̑пърꙁцїм Рѡма́нилѡр. а) Ка́ре а̑тжмпла́ре пре скꙋрт а̑ша̀ ѡ̑ скрїе Іероним а̑ Кро́никъ ла а̑нꙋл Амнꙋлꙋй 334. „ Са́рмателе мърцинѣ́нй пре До́мнїй сѫй — ѣ̑ꙋ скоѝ а̑ пъмжнтꙋл Рѡма́нилѡр. б) А̑пъра́тꙋл Конста́нцїе, фїюл лꙋй Констанѝн ла а̑нꙋл Амнꙋлꙋй 358. кꙋм скрїе Аммїа́нꙋс Марчелѝнꙋс а̑ Ка́ртѣ ѯ̈ї. кап. г̈ї. скꙋлжнд ѡ̑аште а̑сꙋ́пра викѣ́нилѡр ро́бй Са́рмате, ка́рїй нꙋ се стедѝсе а̑ пъшѝ пре́сте Хота́р а̑трꙋ а̑пърꙁцїм Рѡма́нилѡр,

а) Quum Scythae bellum eis intulissent; Sarmatae servos suos, ut hostibus resisterent, armaverunt. Servi, parta de hostibus victoria, arma in dominos vertere coeperunt, cunctosque patriis sedibus, expulerunt. Hi vero nullum alium salutis portum, quam Constantinum, reperere. Qui servare homines asvetus, universos intra fines imperii Romani recepit. *Eusebius Pamphilus*, in vita Constantini Magni Lib. 4. cap. 6.

ε) Sarmatae limigantes dominos suos - in Romanum solum expulerunt. *Hieronymus* in Chronico.

Ăй силѝ ăшй плекà кáпꙋл, шѝ â ĕшѝ, дин кꙋ недрéптꙋл кꙋпринсе âле стѣпа́нилор сăй мошíй, шѝ â се âшѣзà кꙋ лъкꙋи́нца âлюрѣ. Шѝ âшà Конста́нцїе пре стѣпа́нїй Са́мате, че фъсéсе âнаи́нте де 24. де ăнй йзгони́цй, мъка́р кꙋ ĕрà ѿамений кꙋ препꙋ́с, ăй âтꙋрнà ѿрѫшй ла стрѣмошéцилe лор мошíй. a)

Оу́нде ѿꙋ мънáт âпъра́тꙋл Конста́нцїе пре ро́бїй Са́мате, сѫ лъкꙋ́ѣкѫ, Аммїа́н нꙋ ѡ спꙋне. Аѣѫ, дин чéле че скрíе ĕл â Ка́ртѣ ăї. кап. ăї. се кꙋлéцe, кѫ âчéцѣ âтрѫ Дꙋнъре шѝ âтрѫ Ти́са, â па́ртѣ чѣ дин сꙋс де Іази́гїа ĕрà. Кѫ повестéцe Аммїа́н, кꙋм ĕрнѧ́нд ѣкѫ âпъра́тꙋл Конста́нцїе â Си́рмїꙋм кꙋ ѿастѣ Рѡма́нѫ, й се фъкꙋ де цйре, кѫ ѯи́шїй ро́бй Са́мате ѿрѫшй фак тꙋрбꙋра́ре, шѝ бат ма́р-

ци-

---

a) His secundo finitis eventu, ad Limigantes Sarmatas servos ocius signa transferri utilitas publica flagitabat, quos erat admodum nefas impune multa, et nefaria perpetrasse. Nam, velut obliti priorum, tunc erumpentibus Liberis, ipsi quoque tempus aptissimum nacti, limitem perrupere Romanum, ad hanc solam fraudem dominis suis hostibusque concordes. Deliberatum est tamen, id quoque lenius vindicari, quam criminum magnitudo poscebat, hactenus ultione porrecta, ut ad longinqua translati, amitterent copiam nostra vexandi: quos pericula formidare monebat scelerum conscientia, diutius commissorum. Ideoque in se pugnae molem suspicati vertendam, dolos parabant, et ferrum, et preces. Verum adspectu primo exercitus, tanquam fulminis ictu, perculsi, ultimaque cogitantes, vitam precati, tributum annuum, delectumque validae juventutis et servitium spoponderunt: abnuere parati, si juberentur aliorsum migrare, ut gestibus indicabant et vultibus, locorum confisi praesidio, ubi lares, post exactos dominos, fixere securi. Has enim terras Parthiscus (*Plinio Partissus, aliis Pathissus, nobis Tibiscus*) irruens, obliquatis meatibus, Istro miscetur. Sed dum solus licentius fluit, spatia longa et lata sensim praeterlabens, et ea coarctans prope exitum in angustias, accolas ab impetu Romanorum alveo Danubii defendit, a barbaricis vero excursionibus suo tutos praestat obstaculo: ubi pleraque humidioris soli natura et incrementis fluminum redundantia, stagnosa et referta salicibus, ideoque invia, nisi perquam gnaris: et super his insularem anfractum aditu Parthisci paene contiguum, amnis potior ambiens, terrae consortio separavit. — — Limigantes, territi recentibus subactorum exemplis et prostratorum, — inclinavere Cervices. — Et qui animas amittere potius, quam cogi solum vertere, putabantur, — sedes alias suscipere sunt adsensi tranquillas et fidas. — Exsules populos (*Liberos Sarmatas*) licet mobilitate suspectos, acturos tamen paulo verecundius, tandem reductos in avitis sedibus collocavit. *Ammianus Marcellinus* Lib. 17. cap. 13.

цинилѣ а҃пѣрѫцiей Рѡма́нилѡр. Дѣ оу҃нде тримицѭнд доѣ ѡ҃фициíрѣй ѡ҃ста́шѣй а҃пѣра́тѫл ла Сѣ́рмате, ка сѫ́й а҃тре́бе дѣ́спре прíчина нѣѡдихнíрей лѡр; ѣ҃й пофтѝрѫ, ка сѫ́й сѫ́фере а҃пѣра́тѫл сѫ тре́кѫ ла дѫ́мсѫл пре́сте Дѫ́нѣре, шѝ сѫ́й спѫ́нѫ нево́иле са́ле; шѝ кѫм кѫ ѣ҃й сѫнт га́та, дѣ ба вре҃ а҃пѣра́тѫл, а҃ прiѝмѝ лок дѣ лѫка́ш а҃ ло́нтрѫ а҃трѫ а҃пѣрѫцiа́ Рѡма́нилѡр, оу҃нде вѡр сѫ фiе кѫ ли́нище, шѝ вѡр да҃ да́ждѣ а҃пѣра́тѫлуй. Дѣ́чѝ а҃пѣра́тѫл а҃ѝ слобозѝ пре то́цѝ сѫ бѝнѫ пре́сте Дѫ́нѣре ла дѫ́мсѫл ла́нгѫ четѫ́тѣ Ѧчими́нкѫм, ка́рѣ а҃кѫ́м се кѝамѫ Петробарадѝнѫм. Дѝнтрѫ а҃ча́стѫ побестѝре а҃лу́й Ѧммiа́н се вѣ́-

дѣ,

---

a) Inter haec ita ambigua Constantium, Sirmii etiam tum hiberna quiete curantem, permovebant nuntii metuendi et graves, indicantes id, quod tunc magnopere formidabat, Limigantes Sarmatas, quos expulisse paternis avitisque sedibus dominos suos ante monstravimus, paulatim posthabitis locis, quae eis anno praeterito utiliter sunt destinata, ne, ut sunt versabiles, aliquid molirentur inimicum, regiones confines limitibus occupasse: vagarique licentius genuino more, ni pellerentur, omnia turbaturos. Quae superbius incitanda propediem Imperator dilato negotio credens, coacta undique multitudine militis ad bella promtissimi, nec dum adulto vere ad procinctum egressus est, - - sub pellibusque exercitu diffuso per Istri fluminis margines, barbaros observabat. — Confestim itaque missis ad Limigantes duobus tribunis cum interpretibus singulis, explorabat modestius percontando, quam ob rem, relictis laribus, post pacem et foedera petentibus attributis ita palarentur varii, limitesque contra interdicta pulsarent. Qui vana quaedam causantes et irrita, pavore adigente mentiri, Principem exorabant in veniam, obsecrantes, ut simultate abolita, transmisso flumine ad eum venire permitterentur, docturi, quae sustinerent incommoda: paratique intra spatia orbis Romani, si id placuerit, terras suscipere longe discretas, ut diuturno otio involuti, et quietem colentes tanquam salutarem Deam, tributariorum onera et nomen. His post reditum tribunorum compertis, Imperator exsultans, ut negotio, quod rebatur inexplicabile, sine ullo pulvere consummando, cunctos admisit, aviditate plus habendi incensus. — Proinde vallo prope Acimincum locato, celsoque aggere in speciem tribunalis erecto, naves vehentes quosdam legionarios expeditos, alveum fluminis proximum ripis observare sunt jussae, cum Innocentio quodam agrimensore hujus auctore consilii: ut si barbaros tumultuare sensissent, aliorsum intentos post terga pervaderent improvisi. Quae Limigantes licet properari sentirent, nihil tamen praeter preces fingentes stabant incurvi, longe alia, quam quae gestu praeferebant et verbis, altis mentibus perpensantes. Visoque Imperatore ex alto suggestu jam sermonem parante lenissimum, meditanteque alloqui velut morigeros jam futuros: quidam ex illis furore percitus truci, calceo suo in tribu-

де, кѫ Зи́шїй Са́рмате дин сѫс де Їаѯи́гїа а̂тръ Ти́са шѝ а̂тръ Дѫ́нъре е̂ра̀. Трекѫ́нд Са́рмателе ла а̂пъра́тѫл, кѫм май сѫс ѯи́сем се а̂ръта̀, кѫ вѫр сѫсе ро́аце де а̂пъра́тѫл, шѝ ста̀ плека́цй, а̂лтеле а̂ ѝнимѫ а̂вѫ́нд, де кѫм а̂рѫта̀ кѫ схи́меле, шѝ кѫ во́рба. Де оу̂нде връ́нд а̂пъра́тѫл а̂ле грѫ́й кѫ блѫндѣ́це, оу̂нѫл ди́нтръ дѫ́ншїй а̂чепѫ кѫ тѫрба́ре а̂ стригà, Ма́рха, Ма́рха, ка́ре кѫвѫ́нт ла е̂ѝ ѝсте сѫмн де рѫсбо́ю, дѫ́пѫ дѫ́нсѫл оу̂рмѫ̀ то́атѫ мѫлци́мѣ, рѫдикѫ́нд стѣ́гѫл, а̂ стригà, шѝ а̂ порнѝ а̂сѫ́пра а̂пъра́тѫлуй. Чѝ а̂пъра́тѫл, а̂дѫкѫ́ндуй кѫрѫ́нд оу̂н кал кѫн де фѫ́гѫ, скѫпѫ̀. Ѝ̂ръ Са́рмателе ѡ̂морѫ́нд връ кѫ́цва дин чей де лѫ́игѫ а̂пъра́тѫл, рѫпи́рѫ скѫ́шнѫл чел а̂пъръте́ск, шѝ кѫпѫтѫ́юл чел де а̂ѫр. А̂тѫ́нчй ѡ̂а́стѣ рѫма́нѫ слобозѫ́ндусе а̂тръ Са́рмате, пре то́цй кѫ́цй ле е̂ра̀ а̂наи́нте а̂ѝ дѫмика́рѫ. А̂кѫтръ́ѫ сал дѫс а̂по́ѝ чей рѫма́шй Са́рмате ро́ѣй, шѝ оу̂нде сал а̂шезà́т сѫ лѫкѫ́ѫскѫ, Аммїа́н нѫ скрїе. Сѫсе фѝ а̂шезà́т то́цй ѝръшй а̂ па́ртѣ чѣ дин сѫс а̂тръ Дѫ́нъре шѝ а̂тръ Ти́са, нѫ се по́ате крѣ́де, де ѡ̂ръ че е̂ѝ кѫ а̂чѣ́ле ло́кѫрй ни́чй кѫм нѫ е̂ра̀ а̂дестѫла́цй, шѝ пе́нтрѫ а̂чѣ́ѧ пофтѣ́ дела а̂пъра́тѫл, ка сѫ ле дѣ́ мошѝй а̂ ло́кѫл а̂пъръцѝей. Ѝ̂ръ де́спре а̂чѣ́ѧ ни́чй кѫм нѫ мѫ пот а̂до̀ѝ, кѫ де а̂чѣ́цй Скла́вй а̂ѫ фост а̂чѣ́ѧ, ка́рїй скрїе Нота́рїѫл лѫй Бе́ла ла кап. ѝ̄, кѫ фѫ́рѫ а̂дѫ́шй дин Бѫлга́рїѧ ла ма́рциниле рѫ́шилѡр. a)

Дин

---

bunal contorto, *marha*, *marha*, quod est apud eos signum bellicum exclamavit: cumque secuta incondita multitudo, vexillo elato repente barbarico, ululans ferum in ipsum principem ferebatur. Qui cum ex alto despiciens plena omnia discurrentis turbae cum missilibus vidisset; — externis mistus et suis, - equo veloci impositus, cursu effuso evasit, stipatores tamen pauci - interierunt; — sellaque regalis cum aureo pulvinari, nullo vetante, direpta est. Mox autem - exercitus, — licet ob procursionem subitam semitectus - barbarorum, mori obstinatorum, catervis semet immersit: — obvia quaeque obtruncabat sine parcimonia. — Post quae tam saeva, digestis pro securitate limitum, quae rationes monebant urgentes; Constantius Sirmium redit. *Ammianus* Lib. 19. cap. 11.

a) Qualiter etiam ipsi Selavi de terra Bulgariae conducti fuerunt ad confinium Ruthenorum. *Notarius* Belae, Regis cap. 12.

Дин чѣле дин сѫс зи́се а̂рзта́т лу́кру̀ и̑сте, кѫ а̂ Іази́гїа, ӑдекѫ а̂трѫ Ду́нъре шѝ а̂трѫ Ти́са, дела ша́нцуриле, ка́ре се кїа́мѫ Рума́не, а̂ жос, пънѫ оў́нде се мѣ́стекѫ Ти́са кѫ Ду́нъре, а̂трѫ лакуито́рїи Са́мате оў́нїи е̂рà сло́бози сау Нѣ́меши, ӑдекѫ Бома́ри; оў́нїи ро́би Бома́рилур а̂че́лора. Шѝ, преку́м маи сѫс бзу́м, ро́бїи Са́мате, скоцѫ́нд дин цѣ́рѫ пре Стъпѫ́нїи сэ́и, ӑсу́ши мощени́рѫ цѣ́ра кд. де ӑни́, пънѫ кѫнд бътѫ́ндуи а̂пъра́тул Конста́нцїе, ӑи изгони́ де а̂колѡ̀, шѝ а̂ту́рнѫ пре лъпъда́цїи Бома́ри. Фа́пта ро́билур а̂че́стора, кѫ ка́рѣ лъпъда́рѫ пре Стъпѫ́нїи сэ́и дин цѣ́рѫ, шѝ ѡ̂ мощени́рѫ ӑ́шїи, ка ѡ̂ фа́птѫ но́аѡ, кѫ рзу́нет, шѝ прѣстреи́нѫ нѫ пътѣ́ сѫ нѫ фіе му́лтур цѣ́рїи кѫноску́тѫ, да́рѫ маи бъртѫ́с вечи́нилур Румъ́нїи че́лур дин Ми́сїа, шѝ ѡ̆шилур Рума́не, ка́ре му́лтѫ трѣ́кѫ а̂ву́рѫ кѫ ӗ́и пънѫ че а̂ѫ конче́нит. Нѫ мѫ а̂доéск, кѫ рзебо́юл, ка́реле лаѫ а̂ву́т Рума́нїи кѫ ро́бїи а̂че́щѣ сау кїема́т рзебо́ю а̂су́пра ро́билур, шѝ стъпъни́рѣ а̂чѐ де кд. де ӑни́ а̂ ро́билур а̂че́стора сау кїема́т стъпъни́рѣ ро́билур. Де́чи, фїи́нд кѫ ла Італїа́ни, шѝ ла Румъ́нїи чеи дин Ми́сїа, дин ка́рїи маи бъртос ста̀ ѡ̆́стѣ Рума́нѫ а̂че́а, ро́бїи се кїема́ Скла́ви (Sclavi); де оў́нде шѝ ӑ́стзи ла Італїа́ни ро́бїи се зик, Скїа́ви (schiavi); ӑ́рѫ ла зи́шїи Румъ́нїи ӑ́стзи ӑ́кѫ се зик ли́мпеде ка маи демълт., Скла́ви: ѡ̂ста́шїи Руманїи, шѝ то́цїи Румъ́нїи вечи́нї дин Ми́сїі ро́бїи а̂че́щѣ, скла́ви (Sclavi), шѝ рзебо́юл а̂че́ста лаѫ нъми́т рзебо́ю а̂су́пра Скла́вилур, шѝ а̂чѐ ску́рту а̂ лур стъпъни́ре, стъпъни́рѣ Скла́вилур. Кѫ оўн кѫвѫ́нт, прекѫ́м ӗрà а̂че́щѣ ро́би, а̂ша̀ нѫ а̂ѫ пътѫ́т сэ́ фіе а̂лтми́нтрѣ кѫноску́ци Італїа́нилур, фзрѫ сѫпт нѫ́ме де Скла́ви, ӑдекѫ ро́би. Ро́бїи да́рѫ а̂ Са́мателур, ка́рїи а̂ѫ фост а̂трѫ Ду́нъре шѝ а̂трѫ Ти́са, а̂ѫ дат причи́нѫ а̂чепу́тъзаи нѫмеаи Скла́вилур, шѝ пре ӗ́и ѫ̂ѫ кїема́т а̂тѫ́ю, шѝ а̂тѫ́ю, Скла́ви. Кѫм кѫ ро́бїи а̂че́щѣ а̂ѫ фост ру́ши, нѫ не ла́сѫ а̂ не а̂доѝ, шѝ кѫвѫ́нтъл а̂че́ла: Ма́рха, ка́реле шѝ ӑ́стзи и̑сте а̂ ли́мба Словенѣ́скѫ, Мрха.

ши

ăсѫмнѣѫ мóарте. Кѫ, прекѹ́м Рѡмѫ́нїй, ăдемнѫ́ндѫсе оўнїй пре ăлцїй ла рѫсбóю, стрúгѫ: Ăѫ̀ пе мóарте; ăшà Склáвїй ăчéѧ стригà: „ Мáрха! “ сăѫ Мрха

Кѫноскѹ́т лѹ́крѫ ѣ̆сте, кѫ нѹ́меле Склáвилѡр ă Кѫ́рцй чей дин тѫ́ю лăѫ помени́т Іорнáндес дéспре пáртѣ Латúнилѡр, дéспре пáртѣ Грéчилѡр Прокóпїѫс, кáрїй ăмѫ́ндой ăѫ кѫстáт ă сѹ́та ăшѣ́са дела Хс̃ Іорнáндес скрїúнд йстóрїа са ă Італїа; дѹ́пѫ вóрба Італїáнилѡр ăй ăнѫмй Склáвй. Дѹ́пѫ ăчѣ́ѧшй вóрбѫ ă Італїáнилѡр, шй ă Рѡмѫ́нилѡр чéлѡр дин Мúсїа прїимúндѫсе ăчéст кѫвѫ́нт шй ă лúмба Грéчилѡр, ăй кїемѫ̀ шй Прокóпїе, Склáвй, сăѫ Склавúнй. Дѹ́пѫ ăчѣ́ѧ тѫтѫрѡ́р фѹ́рѫ кѫноскѹ́ц сѹ́пт нѹ́ме де Склáвй.

Ăѫ, мѫкáр кѫ нѹ́меле ăчéста нѫ се ă̆флѫ ă скрисóрй пѫнѫ ла сѹ́та ăшѣ́са; тóтѫшй бúне ăѫсмнѣ́ѫ Катáнчич, кѫ нѫ ăтѫ́нчй ăтѫ́ю сăѫ нѫскѹ́т. a) Нѫ; чи, прекѹ́м май сѫс вѫзѹ́м, дин сѹ́та ă пáтра, ă ѯúлеле лăй Констáнцїе сăѫ дат нѹ́меле ăчéста робúлѡр чéлѡр динтрѫ Дѹ́нѫре шй Тúса. Кáре нѹ́ме лѫцѫндѫсе, се дѣ́де дѹ́пѫ ăчѣ́ѧ тѫтѫрѡ́р Гúнтелѡр ăчéлора, кáре ăчѣ́ѧшй лúмбѫ ăпрéѹнѫ кѫ Склáвїй ѡ̆ грѫ̀, шй де оўн нѣ́м ѣ̀рà кѫ Склáвїй, мѫкáр кѫ ăчéст нѹ́ме ăтрѫ ăдевѣ́р нѫ се кѫбúне ă̆лтора, фѫрѫ ăчéлуй рам, кáрїй ăѫ фост робй.

Тѫрѯúѫ ăкóаче бúне причепúнд ăчей че се ăнѫмѣ̀ де ă̆лцїй Склáвй, кѫ нѹ́меле ăчéста ăѫсмнѣ́ѫ робй; ка сѫ оўрнѣ́ѧскѫ дела сúне ăчáстѫ нечúнсте; прúнсерѫ ă лăсà дин нѹ́меле ăчéла, к. шй ă се кїемà Слáвй, сăѫ Славúнй. Кáре нѹ́ме, кѫ кѫт чел дин тѫ́ю ѣ̀рà май ăпѹ́с, ши вздѣ̀ оўн ăчепѹ́т ăтѫнекáт ă Склáвилѡр, ăшà ă фй гúнтеле Склавонéщй нăскѹ́те дела мăрúцй стрѫмóшй, ăѫсмнѣ́ѫ; шй ăшà ăѫ ăчепѹ́т ă се ѯúче, Слáвй, Славéнй. ă̆лцїй ăѫ ăчепѹ́т ă се кїемà, Словéнй, шй лúмба са ă ѡ̆ нѫмй Словенѣ́ск. ăѫ ăдевѣ́рѫл нѫ дин тѫлкѹ́рилe чѣ́ле

a) Nomen Slavorum apud Jornandem, Seculi sexti Scriptorem, primum occurrere, notum eruditis est; nemo tamen prudens id tum primo enatum adseruerit. *Petrus Katantsich*, de Istro cap. 6. num. 6.

чѣле болниче се каде асе кълѣце, чи дин скрисориле чѣле векй. Ачѣа ѫсте адеверит, кз нѫмеле ачѣста дѝнтрѫ ачепѫт нѫ сав зис ниче славй сав славенй, ниче словенй, пре кѫм май сѫс вззѫм, чи склавй ши склавенй. Дрепт ачѣа, карїй юбѣск ѫшй кїемà лимба са словенѣскз, тот атѫта фаче, ка кѫнд ѫар зиче склавѣскз, сав словенѣскз. Дрепт ачѣа, де вом врѣ а грзи дѫпз векиме, сингѫрй ачѣа, карїй сѫнт ѣстрзнепоцй Склавилѫр, се каде дїалѣкта лимбей сале сз ѫ нѫмѣскз склавѣскз, сав, фїиндѫле грѣцз де ачепѫтѫл лѫр, сз ѫ зикз словенѣскз. Ѣрз алте дїалѣкте але ачѣцїй лимбй лзцитє асѫпра адевзрѫлѫй ѫсте асе нѫмй словенѣцй сав славенѣцй. Ѣѫ дрепт пѣнтрѫ причѣперѣ Рѫмѫнилѫр, ла карїй ѫсте прїимит нѫмеле ачѣста, тоате дїалѣктеле лимбей рѫсѣцй май адѣсе ѫрй ле анѫмѣск словенѣцй, ши пре нѣм ай кїем Словенй.

Асемнѣм ачй, кз Грегорїѫс Папа ал шѣптеле, скрїинд Картелѫй Михаил Принципѫлѫй Сербїей ла анѫл 1078. пѫне титѫла: Лѫй Михаил Краюлѫй Склавилѫр, кѫм Асѣмнз Лѫчїѫс ла нѫмзрѫл мѣ. алѫй Діоклеас. a) Де оѫнде оѫрмѣзз, кз ѫтрѫ ачѣла вѣк ѫкз нѫ ѣрà мѫтат нѫмеле Склавй ѫ Славй, сав ѫ Славенй.

Пре ачѣшй Сармате дѝнтрз Дѫнзре ши Тиса скрїиторїй чей векй ай кїамз Латинѣце, Лимигантес (Limigantes), адекз; Мзрцинѣнй, дела кѫвѫнтѫл лимес (limes), мàрцине, пѣнтрѫ кз ѣрà хотзрѫшй кз ѫпзрзцїа Рѫмѫнилѫр, ши ашà цѣра лѫр ѣрà ла мàрциниле ѫпзрзцїей Рѫмѫнилѫр. Мàрцинѣ, сав латинѣце лимес, (limes) гречѣце се зиче, ὄρος. Нз пòате фй ѫдомлз, кз Оѫнгѫрїй дела гречѣскѫл ὄρος ѫл кїамз пре Рѫс, ѫрос (Orosz). Ши ашà ѫросок (Oroszok) Асемнѣзз ачѣа че Асѣмнз ла Латинй, Лимигантес (Limigan-

a) Gregorius Septimus, summus Pontifex, eidem Michaëli Serviae Principi scribens, Ep. 12. ait: *Michaëli Sclavorum Regi*, salutem et Apostolicam benedictionem. Dat. Romae 1078. *Nota Lucii* ad num. 42. Diocleatis.

migantes), ăдекъ Сърмате сăв рѫшій дінтръ Дѫнъре ши Тіса. Лъ Оунгѫрій âкѫм пре тоці рѫшіі лăй кіămъ ѿросок (Oroszok).

Істе л Ардел оун нем, чи дин фоарте пуцінй ѿамені стъ, карій рωмънеще се кіămъ Скіăй, дела кѫвънтăл Італіенеск Скіăви (Schiavi); лімбъ нѫ борбеск ăлта, фъръ лімпеде чъ рωмънескъ, портăл лъ л ăв âл Рωмънилωр челωр де прін сате; кредінца ле істе Лутеранескъ, ши Попій ăв дінтръ Сасій. Іωсефѫс Бенкео, л Сѫплементеле челе ла Томăл лтжю â Трансилванієй ădăωce, Картъ Д. S. рăг. зиче, къ рѫшій сăв Рутеній л сѫта â ѿпта ешінд дин Рѫсіа ăлъ, ши черкъндѫшій лок де лъкуінцъ, оуній сăв âшезат л Болгарія, ăлціі л Сервіа, ши челе лалте. Кѫ прилежăл âчела ѡ парте дінтръ дъншій âв лтрат л Ардел, дінтръ карій ши âкѫм май сънт âічі. Май лколѡ зиче, къ кѫ лтраръ âчеста сăв âшезат â лъкуі л сателе Бунгард, Раїшдерфлеин ши л Чергъѫ. Чи пре âчеі дин зиселе сате Рωмънїй лăй кіămъ Скіăй, кѫм лсемнăй май сѫс; ѿръ пре рѫшій чеі дин Рѫсіа ălъ ничі ѡдатъ нѫ ѿв кіемат Рωмънїй Скіăй. Май кред ев дăръ, къ Скіăїй âчеще сънт дінтръ Склăвій чеі дин пърциле Сепѫсълăй л църа оунгѫрескъ, ши поате де ѡдатъ âв венит кѫ Моравій л зилеле Принципълăй Арделълăй Бетлен Гăбωр, де âколѡ ăдъкънд кѫ сине ши кредінца чъ Лутеранескъ. Чи, фіінд ей пуцінй, ши лкѫнѫраці де Рωмънй, кѫрънд лші пердѫръ лімба немълăй сăв, ши лъцаръ чъ Рωмънескъ, кът âкѫм нѫмай кѫ нѫмеле ши кѫ кредінца сънт десклініці де Рωмънй.

Аколѡші зиче Бенкео, къ Дакій, пре карій ѿв лвінс Траіан нѫ нѫмай âв грънит Сърматиченще сăв слобенеще, чи ши де сънце âв фост Сърмате. Ачаста де âколѡ врем съ ѡ ărете, къ мѫлте сате л Ардел ăв нѫме слобенещій, бѫнъ ѿаръ: Добра, Браничка, Харп, Чистею, Коронка, ши ălтеле.

Дăръ

Дáрѣ, дáкѣ ѣсте áдевѣрáт, кѣ рѹшїй дин Рѹсїа ѫлѣѫ сав ѫшезáт ѧ сѹта ѫ ѡпта ѫ лѫкѹй ѧ Ардéл, кѹм врѣ Бенкеw, ѫз нѹ пѹтѣ дела Рѹшїй ѫчéцѣ сѫсе пѹнѫ нѹмеле ѫчéсте, сѫ нѹ рѫмѫнѫ токма дела Дáкій? Ши ѫз нѹ пѹтѣ сѫсе дѣ нѹмеле ѫчéсте дела Словенїй чéй че ѣрà ѧпревнáцій кѣ Áварїй áтѹнчій, кѫнд стѫпѫнѣ Áварїй Дáкїа?

Де ѫколѡ ѫкѫ врѣ Бенкео сѫ ѫрéте, кѣ лимба Дáкилѡр ѫз фост словенéскѫ, пéнтрѹ кѣ ѧ лимба Рѡмѫнилѡр мѹлте кѹвинте се ѫфлѫ словенéцій, кáрѣ нѹ де ѫйрѣ сав пѹтѹ ѫтѫмплà, фѫрѫ кѫ Рѡмѫнїй ѫз трѫит ѧпревнѫ кѣ Дáкїй ѧ Дáкїа. Кѫ, дѹпѫ кѹм зиче Стéфан Капринáй, Рѡманїй нічій ѡдáтѫ нѹ ѫр фй сѹферит ѫшà сѫсе стрíче лимба лѡр кѣ кѹвинте Сарматичéцій, дáкѫ Дáкій кѣ карїй ѫз вїецѹит Рѡманїй местекáцій, нѹ ѫр фй фост де нѣм Сармате.

Чи май сѹс ѫрѫтáй, кѫ кѹвинтеле чéле словенéцій Рѡманїй ѫчéѫ, карїй фѹсéсе прíнсій ла Сармате, ле ѫдѹсерѫ ѧ Дáкїа. Ба ѧ сѹта ѫ нóаѡ ѣрà ѧ Ардéл ѧпревнѫ кѣ Рѡмѫнїй лѫкѹиторй Склáвй, кѹм не ѫвéцѫ Нотáрїѫл лáй Бéла, ши майнаínте нѹ пѹцíне гíнте словенéцій венínд кѣ Áварїй, пѫнѫ ѫз цинѹт Áварїй Дáкїа, ѧ тóатѫ Дáкїа ѫз лѫкѹít. Кѣ ѫчéст прилéж май мѹлте кѹвинте словенéцій се вѫрѫѫ ѧ лимба Рѡмѫнéскѫ, ши мѹлте лóкѹрй нѹмеле дела Словéнїй ѫчéѫ дáте пѫнѫ ѫстѫзй ле цíн ѧ тóатѫ Дáкїа, ѫдекѫ ѧ Бѫнáт, ѧ Ардéл, ѫ цѣра Мѹнтенéскѫ, ѫ Молдóва, чéле лáлте. Вézй май сѹс кап ѓ. §. ѕ.

§. Б.

Ѧ Бѹлгарилѡр.

Нѹ фѫрѫ причинѫ се мѫнїе Катáнчичй, де ѣтро кап ѕ. ѫсѹпра ѫчéлѡра, карїй ѫчепѹтѫл нѹмелѹй Бѹлгарилѡр ѫл траг дела рѫѫл Волга; ши мѫртѹрисéце, кѫ Бѹлгарїй ши ѫстѫзй се зик пре сíне, Болѓáрй, ши пре тóцій ѡменїй чéй май де фрѹнте Іллирїй ѫй кíамѫ кѣ

âчелашй кѹвжнт. a) карелe шй рѡмжнїй ⷗л цин, нѹминд Бомарй пре âчем, карїй ⷗ Оунгарїа се кїамъ нѣмешй. Нѹ де âирѣ, фъръ дин пъртѣ чѣ дин жос ⷗тръ Дѹнъре ши ⷗тръ Тиса съ каде съ крѣдем â фй нъскѹт нѹмеле âчеста.

Къ, пре кѹм нѹмеле Склавй, рѡмжнїй чей де прeсте Дѹнъре ⷗л дѣдеръ Робилѡр Сармате, âша ши нѹмеле, Бѹлгарй, дела âчемшй рѡмжнй, ми се паре, â фй дърѹит. Къ стъпжнїй âчем Сармате, карїй ерà ⷗тръ Дѹнъре ши Тиса, ла скрїиторїй чей векй Латинещй се зик либери (liberi). Везй ⷗ммїан Марчелин Картѣ хі. кап гі. Ла Італїанй ѣсте кѹвжнт, волїа, (Voglia, сау дѹпъ Ортографїа Латинѣскъ Volja), карелe ла рѡмжнїй чей дин колче де Дѹнъре, фїинд къ âчещѣ л, (l) ⷗тръ доаѡ вокале, карелe ла Італїанй се зиче моале, де тот ⷗л ласъ âфаръ, се зиче, воя (Voja), ѣръ рѡмжнїй чей дин колѡ де Дѹнъре, л, (l) моале пѹрѹрѣ ⷗л цин ⷗токма кѹ Італїанїй. Кѹвжнтѹл, воя, ⷗семнѣзъ ла рѡмжнй ши войнцъ ши волничїе (латинѣще libertas), кѹнъ ѹаръ, ⷗ре воe съ мѣргъ, âтжта фаче, ка ⷗ре волничїе, сау ѣ волник (латинѣще liber) съ мѣргъ. Дин кѹвжнтѹл, воля, сау зис волярй (Voljari), ⷗декъ, кѹм зик Латинїй, либери (liberi), ши âша, пре кѹм пре Сармателе робй ѹѣ зис, склавй, рѡмжнїй чей де прeсте Дѹнъре, карїй ерà май вечинй, ши маре пърте ⷗вѹръ ⷗ рѣсвою ⷗сѹпра âчелѡр Сармате; âша пре Сармателе стъпжнй, карїй латинѣще се кїемà, Либери (liberi), дѹпъ дїалѣкта са ѹѣ зис Волярй (Voljari); мѹтжндѹсе дѹпъ âчѣл, в, (V) ⷗ б, (B), ши ї, моале (j) ⷗ г, (g), ба ши о, ⷗ ѹ; (u) карѣ де мѹлте ѹрй се ⷗тжмплъ; ⷗ лок де Волярй (Voljari), сау

зис

a) Bulgari se et hodie Bolyarios nuncupant, quod *optimates* vult significare; sed et nos *melioris notae* seu cives, seu alios quoscunque, sic nominare solemus. Eadem adpellatione prioribus quoque seculis usi fuere Bulgari. Olaho teste, qui Bulgaros bene novit, Valachorum etiam optimates *Bojarones* (*Boljarones*) dicebantur. *Petrus Katantsich* de Istro, cap. 7.

зис Бѫлгарй (Bulgari). Рѡмѧнїй чей дин коаче де Дѫнѣре сингѫр в. мѫтѫндѫл ѧ Б. ши лѫпѣдѫнд л, моале дѫпѫ датина са, пре Нѣмеши (Nobiles) ши ѫстѣзй ѧй кїамѫ, Боиарй.

Бѫлгарїй ѫчепѣ, прекѫм пѫрѣ ѫ фост кѫ мѫнїе, ѧтокма ка ши Окла́вїй, ѫсѫпра Рѡмѧнилѡр, дѫпѫ кѫм ѧтрѫ ѫлцїй не лѫсѫ скрис Ѧммїѧнѫс Марчелинѫс ѧ Кѣрциле май сѫс ѫнѫмите; ѫшѫ, добѫндинд тимп, ѫ нѣвѫлит ѧтрѫ ѧпѣрцїа Рѡмѧнилѡр; ши цѣрей, ѧтрѫ каре сѫ ѫшезѫт, де пре нѫмеле лѡр йсе дѣде нѫме, Бѫлгарїа, карѣ пѫнѫ ѫстѣзй ѫшѫ се кїамѫ. Бѫлгарїй ѫчепѣ ши ѧнаинте де ѫсе ѫшезѫ ѧтрѫ ѧпѣрцїа Рѡмѧнилѡр, ѫкѫ ѣрѫ ѫмений пѫтѣрничй, дѫпѫ кѫм ла Кѫртѣ ѯі. кап ѯі. мѫртѫрисѣще Ѧммїѧн Марчелин. a) Пѣнтрѫ ѫчѣа нѫ ѣ де ѫсе мираре, кѫ ѧ бремиле чѣле тѫрбѫрате, ши ѫ слѫбичѫней ѧпѣрцїей Рѡмѧнилѡр ѫ пѫтѫт ѣй сѫ рѫскатѫ ѧтрѫ ѧпѣрцїа Рѡмѧнилѡр, де ѫѫрѫ че ши кѫнд ѣрѫ ѧтрѫ бѫртѫтѣ са стрѫлучита ѫчѣа ѧпѣрцїе, нѫ пѫцинѫ гриже дѫ ѫчепѣ ѧпѣрацилѡр Рѡмѧнй.

§. Г.

Ѧ Сѫркилѡр.

Сѫрбїй лѫтинѣще се зик, Сербй (Servi) сѫ Сербїѧни (Servi-ani), карe кѫбѫнт ѧсѫмнѣѫ слѫжй, сѫ робй. Рѫ се мѫнїе Катѧнчичй ѫсѫпра лѫй Констѧнтин Порфирогенитѫ, кѫчй ѧ Кѫртѣ ѯѳ. зиче, кѫ Сѫрбїй пентрѫ ѫчѣа се зик сербй (Servi), пентрѫ кѫ ѫ слѫжит ѧпѣрѫтѫлуй Рѡмѧнилѡр; шн ѧ тоате пѣрциле, ѧ кѫртѣ де Истрѡ, кап ѯ. се сѫчѣще, ка де ѫйрѣ сѫ трагѫ йзворѫ нѫмелуй ѫчестѫ, йрѫ нѫ дела кѫбѫнтѫл лѫтинеск, сербй (Servi). Ши фїинд кѫ Кон-

a) Potentes olim ac Nobiles erant hujus indigenae regni; sed conjuratio clandestina servos armavit in facinus. Atque ut Barbaris esse omne jus in viribus assuevit, vicerunt dominos ferocia pares, sed numero praeminentes. *Ammianus Marcellinus* Lib. 17. cap. 12.

Константи́н Порфироге́нитѹ ла ло́кѹл май сѹ́с а̂сѧмнат пре Сѫ́рбій а̂й нѹмѣ́ще Сѣ́рбли (Serbli); кѹ а̂мѫндоа́ѫ мѫ́ниле а̂пѹкѫ́ндѹсе де кѹкѫ́нтѹл а̂чѣ́ста; кѹ мѫнїе а̂трѣ́бѫ: „ Че пла́сѫ де ли́мбѫ є̂ а̂чѣ́ѫ, а̂ ка́рѣ Сѣ́рбли сѫ а̂семнѣ́зе слѹ́ѫй? a) Де оў́нде, пѫрѫ́ндѹисе лѹ́й, кѫ ни́че а̂трѫ ли́мбѫ кѫ́те сѫнт пре лѹ́ме, кѹвѫ́нтѹл, сѣ́рбли, нѹ а̂сѧмнѣ́зѫ, слѹ́ѫй, сау ро́бій; а̂ш̆ій нслѹчѣ́ще, кѹ́м кѫ а̂дестѹл кѹ а̂трѣба́рѣ а̂чѣ́ѫ а̂ѕ а̂дѫверѝт, кѫ нѹ́меле сѫ́рбилѫр нѹ се тра́це дела кѹвѫ́нтѹл лѧтинѣ́ск, сѣ́рви (servi).

Де а̂р фі̆ фост кѹноскѹ́тѫ лѹ́й Катанчич ли́мба Рѫмѫ́нилѫр, май бѫ́рто́с а̂чѣ́лѫр де пре́сте Дѹ́нѫре: нѹ се врѣ̀ а̂трѫ́тà а̂шà бѫ́рто́с а̂сѹ́пра прѐнѫлцатѹлѹй Порфироге́нитѹ, ни́че кѹ а̂тѫ́та а̂ргѫзнѣ́лѫ нѹ врѣ̀ а̂трѣбà: а̂ че ли́мбѫ кѹвѫ́нтѹл, сѣ́рбли, а̂сѧмнѣ́зѫ, слѹ́ѫй. Кѫ кѹноскѹ́т лѹкрѹ ш̆сте, кѹ́м ла Рѫмѫ́нй, v. лѧтинѣ́ск (в) се мѹ́тѫ а̂, б. а̂шà cervus, Рѫмѫ́нїй а̂л зѝк, чѣ́рбѹ; corvus, ко́рбѹ, ши чѣ́ле ла́лте. Де а̂колѡ̀ є̂, кѫ кѹвѫ́нтѹл лѧтинѣ́ск, servi, (сѣ́рви), Рѫмѫ́нїй а̂л зѝк сѫ́рбій (serbi), нѹ́май кѫт Рѫмѫ́нїй спре чи́нстѣ нѣ́мѹлѹй Сѫрбе́ск а̂ѕ а̂фла́т, ка servi (сѣ́рви), кѫнд а̂сѧмнѣ́зѫ нѣ́мѹл сѫ́рбилѫр, сло́ва чѣ дин фрѹ́нте ӑ́декѫ s. сѫ ѡ̂ рѧспѹ́ндѫ сѹпцѝре дѹ́пѫ фирѣ́скѹл є̆́й сѹ́нет; ш̆ѫр кѫнд а̂сѧмнѣ́зѫ слѹ́ѫй, сау ро́бій, сѫ ѡ̂ рѧспѹ́ндѫ май гро́с. Ши фі̆́нд кѫ а̂чѣ́сте до́ѫ ѡ̂себи́те со́нѕрй дѹ́пѫ ѡ̂ртографі́а сло́вєлѫр Кирилі́ане, кѹ ѡ̂себи́те сло́ве се а̂сѣ́мнѫ, кѫнд servi а̂сѧмнѣ́зѫ нѣ́мѹл сѫ́рбилѫр, а̂л скрі́ѕ, сѫ́рбій, (serbi), ш̆ѫр кѫнд а̂семнѣ́зѫ слѹ́ѫй сау ро́бій, а̂л скрі́ѕ, ше́рбій (serbi).

Липсѣ́ще ш̆ѫр сѫ а̂сѧмнѫ́м, кѫ ла Рѫмѫ́нїй чѣ́й дин ко́лче де Дѹ́нѫре, а̂ а̂ртѝклѹл дефини́тѹ а̂л Італі́анилѫр а̂ нѹ́мѫрѹл а̂мѹлцито́рїю li (ли), се ла́сѫ сло́ва l, (л), ши рѧмѫ́не нѹ́май, і; ш̆ѫр ла Рѫмѫ́нїй

a) Quod autem est idiomatis genus, in quo Σέρβλοι significent δέλος? Si enim δέλος graecum est, *Servus* latinum, quo jam pacto *Serbli* aut potius *Srbli* erunt *Servi*? *Katantsich*, de Istro cap. 7.

мѫнїй чёй дин колѡ̀ де дѹ́нзре се цѝне ѧтрёг li, (ли), ка ши ла Італіа́нй. Де ѧчіѧ ѣсте, кѫ дѹ́пѫ дїале́кта Рѡмѫ́нилѡр че́лѡр дин коа́че де дѹ́нзре, кѹвѫ́нтѹл сѫ́рбй (serbi), кѹ ѧртикѹ́л дефини́тѹ се зи́че, сѫ́рбїй, (serbii); ѣрѫ дѹ́пѫ дїале́кта Рѡмѫ́нилѡр че́лѡр дин колѡ̀ де дѹ́нзре, сѫ́рбли, (serbli). Ѧсѣ́менѣ, ше́рбй (serbi), шербїй (Serbii), Ше́рбли (serbli).

Ѧфа́рѫ де то́атѫ ѧдоа́ла да́рѫ, ми се па́ре, ѧ фѝ, кѹ́м кѫ нѹ́мле Serbli (се́рбли), нѹ де ѧлюрѣ́ фѫрѫ дин гѹ́ра Рѡмѫ́нилѡр че́лѡр де пре́сте дѹ́нзре, ка́рїй е́рѫ ѧместека́цй кѹ сѫ́рбїй, ѣсте е́шит, ши ла Рѡмѫ́нй дела Латинёскѹл, servi (се́рби) йзворѫ́т; ни́че Константи́н Порфироге́нитѫ де ѧлюрѣ́, чи дин гѹ́ра ѧче́лѡраш Рѡмѫ́нй лаѫ лѹа́т. Ѧсѫ мъка́р кѫ ѧче́ста ѣсте ѧчепѹ́тѹл нѹ́мелѹй сѫ́рбилѡр, то́тѹш пе́нтрѫ ѧчѣ́ѧ пот сѫ́рбїй сѫ фіе ѡ̆ѧменй ѧле́ш, прекѹ́м ши сѫнт прѣ ѧле́ш бърба́цй.

Ма́й оўрѫ́т ѧй скріе пре сѫ́рбй Гѹйлїе́лмѹс Ти́рїѹс, ка́реле ѧ Ка́ртѣ к. кап д. зи́че, кѫ трѫда́нїиле че́ле бе́кй ѧша̀ ѧѫ, кѫ тот норо́дѹл сѫрбе́ск ѧш́й тра́це би́ца ѧпреѹ́нѫ кѹ нѹ́меле че́л де робіе дела ѡ̆ѧменй йзгони́цй, ка́рїй фѹ́рѫ ѡ̂сѫнди́цй, ка ѧ пъ́рциле се́рбїей сѫ та́е ма́рмѹре, ши сѫ са́пе мета́лѹрй. Ши ма́й ѧколѡ̀ зи́че, кѫ сѫ́рбїй сѫнт оўн норо́д про́ст, не ѧрепта́т, лѫкѹито́рїѡ ѧ мѹ́нцй ши ѧ ко́дри, нѹ ціе ѧгонисѝ пѫмѫ́нтѹл, би́те ѧѫ мѹ́лте; ѧсѣ́менѣ ла́пте, ка́ш, оўнт, ка́рне, мі́ере, че́рѫ мѹ́лтѫ. Ѧѫ кѫпетёнїй, пре ка́ре ле кїа́мѫ Жѹпа́нй, ши До́мнѹлѹй ѧпъра́т оўне ѡ̆рй ѧй слѫжёск, оўне ѡ̆рй е́шинд дин мѹ́нцй, ши дин ко́дри, тот цинѹ́тѹл де прин прежѹ́р, прекѹ́м сѫнт ѧрѫзнёцй, ши бърба́цй рѫсбо́йничй, ѧл прѫдѣ́зѫ. a)

К А П

a) Detinebatur porro eo temporis articulo Imperator in Servia, quae regio montuosa, et nemoribus obsita, difficiles habens aditus, inter Dalmatiam et Ungariam, et Illyricum media jacet, rebellantibus Serviis, et confidentibus de introituum ad se angustiis, et de impervia eorum regione. Habent vetustae traditiones, hunc omnem populum, ex deportatis, et deputatis exilio, qui

КАП. І.

Деспре Фаѣѹла, карѣ спѹне, кѫ Рѡмжнїй ѫсѹта ѫ трей-спрезѣче де прѣсте Дѹнзре ѫѹ вениѣ ѫ Дакїа.

§. а.

Оѹрзиторюл Фаѣѹлей ѫчѣцїа ѫѹ фост Їѡсифѹс Сѹлцер.

Енгел ѫ де мѹлте ѡрй поменита Ѫпендиче, §. Ѫ. зиче, кѫ оѹнїй траш де брѣрѣ са, карѣ ѡ ѫѹ спре ѫскзрй пре Рѡмжнй, сокотѣск кѫ Рѡмжнїй нѹмай дѹпѫ прада че ѡ фѫкѹрѫ Монголїй тѫтарй ѫ Оѹнгарїа ши ѫ Ардѣл ла ѫнѹл 1241. дин харѹл Оѹнгѹрилѡр, ши кѹ токмалѫ, ка пѹрѹрѣ сѫ слѹжѣскѫ, дин Ѳракїа венициї, фѹрѫ пріимициї ѫ лѫкѹй ѫ Ардѣл. Ѫ тикзитей ѫчѣцїй пзрерй се фѣче оѹрзиторю Сѹлцерѹс де ѫколѡ, кѫ рѹ ѫѹ ѫцелѣс локѹл оѹней дипломе ла Праѝ ѫ Ѫннале типзритѫ, прекѹм ши локѹл Логофѣтѹлѹй Грекѫн, ноѹлѹй Ѝсторик ѫл Рѡмжнилѡр, a)

Ѫчѣ-

qui in partibus illis ad secanda marmora, et effodienda metalla damnati fuerunt, originem habuisse, et inde etiam nomen traxisse servitutis. Est autem populus incultus, absque disciplina, montium et sylvarum habitator, agriculturae ignarus; gregibus et armentis copiosis, lacte, caseo, butyro, carnibus, melle, et cera uberius abundantes. Hi magistratus habent, quos Zuppanos vocant, et Domino Imperatori aliquando serviunt, aliquando de montibus et sylvis egredientes, omnem circa se regionem, ut sunt audaces, et bellicosi viri, depopulantur. *Guilielmus Tyrius* Lib. 20. cap. 4.

a Tantopere abutuntur Scriptores nonnulli praeconcepto Valachis detrahendi studio ducti, ut - - Valachos nonnisi post depopulationem Hungariae et Transilvaniae per Mongoles 1241. factam ex gratia Hungarorum in consortium domicilii adscitos, et sub conditione perpetuae servitutis e Thracia illuc deductos fuisse autument. Infelicis hujus opinionis auctor est *Sulzerus*. ob male intellectum diplomatis cujusdam apud Prayum in annalibus editi, et recentioris cujusdam Logothetae, Valachorum historici, nomine Gretsan, locum. *Engel* de origine Valachorum, Appendix. §. 4.

Ачѣстъ фапъ де Сълцер ескатъ Кароль Ълер анайнте де тоцй алцій ардзошиндъ, ан нотеле сале Историко-Критике челе асупра Сълпикей Ромжнилор ла нумърул а. дупъ че ав повестит, кум Ромжнїй чей де преste Дунъре кз Принципїй сзй Петръ ши Іоан ла мънтеле Емз сав десбинат де катръ апръцїм Гречилор, карѣ ла катръ нѣцеле сътей адоаспрезѣчѣ сав атжмплат; зиче; кз дупъ десбинарѣ ачѣста Ромжнїй де преste Дунъре ав венит а цѣра Мънтенѣскъ ши де акол ан Ардѣл, каре лъкръ зиче кз Ѣ арътат дин Гречан ла Сълцер ан Картѣ че се кїамъ Гешихте дес Трансалпинишен Дацїенс. Том. Ѣ. фаца кї. а)

§. Ѣ.

Пзрѣрѣ алтора деспре Сълцер.

Ѣнгел ан Сълементе ла виндичїиле Анонимълуй Корнидешїане §. Ѣ. зиче, кз Сълцер деспре мешешъгъла Критикей нз Ѣ лъдат, адекъ: Сълцер нз ав цїът сз испитѣскъ лъкръриле дупъ кум се кдѣ. б) Ачелашй ан Коментацїм де Цестис Траяни ад Данъбїум, кап а. §. г. зиче, кз лъй Сълцер нз ан трз тодте зиселе лъй ан токма се каде а йсе крѣде. б) Василѣ Колосси, прштопоп ал Бобжлней ан Ардѣл ан Префацїа Лексиконълуй сзз челъй Ромжнѣск, карele акъ нз Ѣ типзрит, не спъне къцетъл чѣл рзз алъй Сълцер катръ Ромжнй, ши

а) Iam vero ea, quam commemoravi avulsione a Graecis — consecuta Valachos in modernam Valachiam atque inde in Transilvaniam venisse ex manu exaratis Valachorum Chronicis, quae Valachiae Cancellarius (Logothetam dicunt) *Gretsan* ex tabulariis popularibus suorum conscripsit, apertum est. (Ap. Sulzer Geshichte des Transalp Dac. Vol. 2. p. 28.) I. Carolus *Eder* in notis Historico-Criticis ad Supplicem Libellum Valachorum num. 9.

б) Ab arte critica haud laudabilis Franc. Ios. *Sulzerus*. *Engel*, Supplementa ad Vindicias Anonymi Cornidessianas, §. 5.

в) Plura reperiuntur apud *Sulcerum* Geschichte des Transalpinischen Daziens, cujus tamen assertis non omnibus eadem fides adhibenda est. *Engel* de Gestis Trajani ad Danubium Commentatio cap. 1. §. 5.

Ѧдрѣптѫ пре четитóрій ла Гéдеѡн Сóлга, де оўнде сѫ кѹнóаскѫ нзрáвѹл ши крезѫмѧнтѹл лѹй Сѹлцер, прекѹм ши ла Мартúнѹс Геѡргїѹс Ковачúч, кáреле Ѧ Бѣѡграфїѫ лѹй Гáкрїел Колúнович, че Є пѹсѫ Ѧнаинтѣ Крóникей Темплáрїилѡр, Ѧл мѹстрѫ пре Сѹлцер, кѫ Ѧѹ фóст ѡѫ ѡкѫржтóрїѹ, минчинóс, ши кѫ фóарте пѹцин Ѧѹ шїѹт дéспре лѹкрѹриле де кáре Ѧѹ скрис. a)

Ѣѹ пре Францискѹс Їѡсéфѹс Сѹлцер лам кѹноскѹт фóарте бúне, трѣинд кѹ дóмнѹл трéй Ѧнй Ѧ Ѳрáшѹл Сас-Рéгин, оўнде Ѣл Ѣрà Ѧдúтор ла Регемéнтѹл Драгóнилѡр Сабоúнй, ши Ѧм Ѧѹѣт дéсе Ѧтѫлнúрй ла ѡлáлтѫ ши Ѧ кортéлѹл лѹй, ши ла мúне Ѧ кáса Пароχíей. Ѣрà

ѡм

a) Franc. Ios. Sulzer (cum imperitis quibusdam suis asseclis) in sua Daciae Transalpinae historia tom. 2. pag. 154. et sequ. hallucinatur: linguam Valachicam literis latinis scribi haud posse ob quasdam Valachis proprias, aliis autem nationibus prorsus inusitatas pronunciationes; quales etsi non diffitear linguae Valachicae inesse, futilis nihilominus est viri tot linguarum notitia gloriantis animadversio, proponat namque Sulzerus homini v. g. alemanno latinos characteres legendi perito, linguarum autem Gallicae, Italicae, Ungaricae ignarus, librum aliqua ex adductis linguis scriptum, ut talem librum primo obtutu rite, ac expedite legat, arguet ne Sulzerus ex hiulca hominis illius enunciatione memoratas linguas literis latinis scribi non posse? aut vero eas propriis, et deinceps effingendis Characteribus opus habere? mavolet procul dubio dicere: esse his linguis suas legendi regulas, et multas pronunciationes orali magistro esse addiscendas; atqui quid vetat id ipsum dicere de lingua Valachica Latinae perinde, atque Italica et Gallica, filia? Sed latet anguis in herba; sentit nimirum Sulzerus thesim de Valachorum origine tanta dicacitate, et pluribus conjecturis, quam argumentis comprobatam, si Valachi suam linguam avitis Characteribus scripserint, non parum roboris amissuram. Verum ego argumento hoc ut pote historico-critico, et a mea provincia alieno hic loci supersedeo, satque mihi (munere Philologi grammatici defungenti) esse puto asserere, et, ubi opus fuerit, etiam docere, Sulzerum linguae Valachicae notitia, quantumvis ea gloriatur, leviter admodum tinctum fuisse; de hominis autem indole et sinceritate quid sit tenendum, docuit nos olim D. Gedeon Szolga (Anmerkungen über Franz. Joseph. Sulzer literarische Reise 1783.) praeprimis pag: 68. haud secus Mart. Georgius Kovatsits, dum in Biographia Gabrielis Kolinovits Chronico Templariorum praefixa, Sulzerum Calumniae, mendaciorum et Crassae rerum, de quibus scripsit, ignorantiae arguit. *Praefatio ad Lexicon Valachico-Latino-Ungarico-Germanicum locuples opera Basilii Colossi* Parochi Graeco-Catholici Nagy-Agensis, et Vice-Archidiaconi Babolnensis accuratum. pag. 7.

ѿм не ѧдестѹлáт кѫ соартѣ са, крезѫндзсе ѧ фи врѣдник де май мáре пѫне; ши фиínд кѫ мѫáрѣ ши чѣле доаw фѣте че ѧвѣ нѫ ле пѫтѣ цинѣ кѫ ѧчѣ помпѫ кѫ кáрѣ дорѣ, се нѫкѫжѣ; де оѹнѹл нѫскѹт ѧл сѫ фечóр ѧтрѫ ѧчелаш Регемéнт Кадéт ѧкѫ ѣрà ѧгрижáт. Ѻм ѣрà де прежѹдекѫцй кѫпринс ши ѧпѫсáт, кáре ѧл фѫчѣ, ка нѫ ѧтѫта сѫ чѣрче ѧдекѫрѹл лѹкрѹрилѡр, пре кѹм ка сѫ ѧфле довѣде ѿрй кат де сѹпцирй, ши фѫрѫ пѫтѣре спре ѧдеверирѣ чѣлѡр че шаѫ бѫгат ѿдáтѫ ѧ кáп, ши спре ѧшй рѫсфѹгà пáтима са. Дин ,Харантирѹриле оѹнѹй ѿм ѧвѣ ѿбичéю ѧ жѹдекà ѧсѣмене де тоáтѫ гинта, дин кáрѣ ѣрà ѿмѹл ѧчéла. Дрéпт скрíе Ѥнгел дéспре дѫнсѹл, кѫ дéспре мерешѹгѹл Критикей нѫ ѣ лѫѹдáт. Ѹѫ ѿдáтѫ ѣм спѫс лѹй Сѹлцер оѹн лѹкрѹ, ѧкѫ ѧ прѹнчíѧ мѣ дин вéчй пѹстíй ѧвзúт. Кѫнд мѫ дѹсѫй ѧлтѫ дáтѫ ла дѫнсѹл, вѫд кѫ ѣл ѧѫ ѧсѫмнáт лѹкрѹл ѧчéла ка оѹн ѧдевѫр ѧ Истóрїа Ирдѣлѹлуй, кáрѣ ѧтѹнчй ѿ ѧлкѫтуѧ. Дестѹл мам не. воúт ѧй ѧрѫтà, кѫ нúчй ѿ добáдѫ нѫ ѥсте ѧ лѹкрѹлуй ѧчéлуѧ; ши ѧлтмúнтрѣ фѫ ѧтѫмплáрѣ; чи фиínд кѫ спѹса чѣ дин тжю фѹсѣсе дѹпѫ гѹстѹл лѹй: нúче нѫ врѣ сѫ ѧ́ѫдѫ кѹѫжнтáрѣ мѣ, кѫ кáрѣ врѣм сѫй ѧрѫт ѧдевѫрѹл. Чѣле че ѕúче Василїе Колóсси дéспре Сѹлцер ѧ кат ѣ пéнтрѹ цїúнца лúмбей Рѡмжнéскй, ѧкѫ ле крéд ѧ фи ѧдевѫрáте; пéнтрѹ кѫ ѣѫ де мѹлте ѿрй грѹúнд кѫ мѫáрѣ лѹй, Сáскѫ нѫскѹтѫ ѧ Брашóв, ѧнаúнтѣ лѹй Рѡмжнѣскре; нúчй ѿдáтѫ нѹл ѧѫзѣ мѫкáр оѹн кѹѫжнт сѫ слобóадѫ дин гѹра са Рѡмжнéск, чи пѹрѹрѣ борѣ кѫ мúне ѧѫ Ѧхтинѣскре, ѧѫ Їталїенѣскре ши ѧнаúнтѣ мѹéрй сáле, мѫкáр кѫ дѫнса нúчй ѿ лúмбѫ дúнтрѫ ѧчѣсте доаw нѫ ѧвѣ кѫноскѹтѫ. Ѭрѫ мѫáрѣ лѹй, ка ѿ мѫáре Сáскѫ, цїѧ бúне грѹй Рѡмжнѣскре. Де оѹнде ѧм препúс, кѫ мѹлте дин чѣле че ѧѫ скрúс ѣл пéнтрѹ лúмба Рѡмжнѣскѫ, дела мѫáрѣ са лѣѫ ѧпрѹмутáт. Кѫнд ѧѫ порнúт Сѹлцер кѫ май сѫс лѫѹдáтѹл Регемéнт ѧдоаw ѿарѫ, ѧпѫ фѫкѹтà пáче кѫ Тѹрчй, катрѫ цѣра Рѡмжнѣскѫ, оѹнде ѧѫ ши мѹрúт ѧтѹнчй де лѫнгóлре

ре ла Питѣщій, ѧкъ фъй фацъ ла Кортелъл лъй, мълте мъхнит мїѧ грѫит деспре дешъртъчънѣ лъмїй, ка нъ пънъ ачѝ; ши невоиндъмъ ѣ ѧй ѧтърѝ йнима, ѧй ѧдъчѣм амините, къ дъпъ моарте ѧй ва рѫмънѣ ѡ помените лъдатъ дин кърциле каре лѣ скрис. Чи нічій ѡ мънгъре дин кърциле каре лѣ фъкът нъ врѫ съ прїмѣскъ, Май мълт апой нъ мам ѧтълнит къ дънсъл, къ кът зисей ѣл ѧ мърит ла Питѣщій ѧ цѣра Рѫмънѣскъ.

§. Г.

Се рѧспъндe ла довѣделе фабълей лъй Сълцер.

Фабъла са, къ карѣ зиче Сълцер, къ Рѫмънїй де преste дънзре ѧ съта ѧ трей спрезѣчѣ ѧ венит ѧ Дакїа, деспре ѡ парте ѡ рѧзимъ къ Дипломеле Крайлър оунгърещій, деспре ѧлта къ Грекан Логофътъл. Рѧзимъл чѣл дин Дипломе ѧдестъл ѧл рестоарнъ ѣнгел ѧ Съплїментеле май със лъдате, §. ѣ. оунде ъратъ, къ ачѣл Магическ ѧцелес, кът къ Рѫмънїй се сокотеск ѧтръ ачѣле Дипломе ка венетичій, мъкар кът ле вей четѝ, ши прочетѝ, нічій кът нъ се ѧфлъ. a)

ѧ кът ѣ пънтръ Грекан, де ар фѝ Картѣ лъй типърітъ, ка съ ѡ пот ѧвѣ ѧмънъ, май пре ларг ѧши рѧспъндe. ѧсъ ѧтѫта ѧкъ ѧжъдице, къ дакъ нъ ѧдеверѣзъ Грекань зиса са къ Скрїторій векій; нічe оун крезъмънт, дъпъ критикъ нъ ѧре, ши ка нічіе борбе пъстій дела мъкар карele къ дрептъл се пот лепъдà борбеле лъй. Чи ши ачѣм поате съ фіе, къ Грекань ѧ скрис нъмай де оунele фамілїи, къ ѧ венит де преste дънзре, ши Сълцер апой дъпъ трѣба са лѣ ѧлипит борбеле лъй Грекан ла тоатъ немърінита мълціме ѧ

Рѫмѫ-

a) Ego omnia illa tria diplomata legi relegique, sed magicum illum sensum haud adsequor, vigore cujus Valachi, quin id dictis diplomatibus expresse dicatur, tanquam advenae in iisdem considerantur. *Engel* in saepe cit. Supplementis, §. 5.

Рωмжнилωр, кѫтѫ се ѫфлѫ дин Тѝка пѣнѫ ѫ мáрѣ нѣгрѫ. Ѝчѣѫ ѝсте ѫпрїáт дин чѣле май сѫ́с (§. Ѣ.) ѫрѫтáте, кѫ лѫй Сѫ́лцер ѫтрѫ ѫчѣле, ѫ кáре нѫ ѫдѫ́че довѣ́де дин Скрїтóрїй кѫноскѫцй, ши врѣ́дничй де Кредѝнцѫ, нѫ йсе пóате крѣ́де.

§. Ѧ.

Се рѫспѫ́нде ѫтрѫ ѫчѣ́ѧшй трѣ́кѫ лѫй Ѣдер.

Ѣдер, чѣ́л дин тжю, ши крѣдинчóс Оўченѝк лѫй Сѫ́лцер ѫсу́пра Рωмжнилωр ѫ лѫ́крѫл ѫчѣ́ста дóѫw довѣ́де ѫдѫ́че ѫнаѝнте спре ѫдеверѝре, кѫм кѫ Рωмжнїй ѫ сѫ́та ѫ трéй спре хѣ́чѣ де прéсте Дѫ́нѫре ѫз венѝт ѫ Дáкїа, оўна ѫ де мѫ́лте ѿрй поменѝтеле Нóте, Нѫ́мѫрѫл Ѧ. оўнде хѝче, кѫ де ѫр фѝ фост Рωмжнїй ѫ Дáкїа Дóмнй, Рωмжнїй чéй дела мѫ́нтеле Ѣмѫ, кжнд пре ла ѫнѫл 1186. сѫз скѫлáт ѫсу́пра Грéчилωр, нѫ сар фѝ ѫсоцѝт кѫ Бѫлгарїй, ши кѫ Кѫмáнїй, чи май ѫжртóс ѫр фи фѫкѫ́т ѫчáста кѫ Рωмжнїй чéй дин Дáкїа, фрáцїй сăй: ѫдóѫw довáдѫ ѫколóшй, ла Нѫ́мѫрѫл І. оўнде ѫша кѫвжнтѫ: Халкокóндилас мѫртѫрисѣ́ще, кѫ лѝмба Рωмжнилωр чéлωр дела мѫ́нтеле Пѝндѫ ѫ Пелопонéс оўна ѝсте кѫ лѝмба Дáкилωр, ѫдекѫ кѫ ѫ Рωмжнилωр чéлωр дин Дáкїа. Де оўнде оурмѣ́хѫ, кѫ Рωмжнїй ѫчéм кѫ ѫчéщѣ ѿаре кжнд ѫз фост ла ѿлáлтѫ. Чи липсѣ́ще сѫ хѝчем, кѫ ѫз фост ла ѿлáлтѫ дин колѡ́ де Дѫ́нѫре, ши де ѫколѡ́ ѫз венѝт Рωмжнїй ѫчéщѣ ѫ Дáкїа; Кѫ де вом пѫ́не, кѫ ѫз фост ла ѿлáлтѫ ѫнчѝй ѫ Дáкїа; кѫ непѫтѝнцѫ ѝсте ѫ причѣ́пе, кѫм сам ѫтжмплáт ѫчѣ́м, де лѝмба Рωмжнѣ́скѫ майнѝчй ѡ кѫскрїе нѫ ѫре кѫ лѝмба Гóтилωр ши кѫ ѫ Оўнгѫрилωр, стѫпжнилωр Дáкїей, ѝрѫ кѫ лѝмба чѫ словенѣ́скѫ ѫ лѫкѫитóрилωр Фракїей фóарте мáре кѫскрїе ѫре.

Рѫспѫ́нсѫл ла довáда чѫ дин тжю ѫлѫй Ѣдер вѣ́зил май сѫ́с кап Ѳ. §. І. оўнде ши ѫчѣ́м ѫм ѫдеверѝт, кѫ Кѫмáнїй ѫз фост Рωмжнѝ, ши пéнтрѫ ѫчѣ́м кжнд фѣ́черѫ Рωмжнїй чéй дела мѫ́нтеле Ѣмѫ легѫтѫ́рѫ

тѹрѫ кѫ Кѫманїй, нѫ кѫ стреинй, чѝ кѫ Рѡмѫнѝ âѫ Âплинѝт âчѣста; ши пѣнтрѫ че Рѡмѫнїй чѣй дин Ардѣл ши дин Бѫнат нѫ âѫ дат âжѫторїю Рѡмѫнилѡр чѣлѡр дела мѫнтеле Ѣмѫ, Âкѫ âм âрѫтат; кѫ Рѡмѫнїй âчѣщѣ âтѫнчй Ѣрà сѫпѫщй кѫ цѣриле лѡр Крàюлй Оѹнгàрїей, кàреле, фїиндѫ Âпѫратѫл Грѣчилѡр чѣл де âтѫнчй, Исàкїе Âнгелцинере; некѹм сѫ слобòадѫ пре Рѡмѫнїй чѣй дин Ардѣл ши дин Бѫнат ка сѫсе Âсоцѣскѫ кѫ Рѡмѫнїй чѣй дела мѫнтеле Ѣмѫ âсѹпра Грѣчилѡр; чѝ Âкѫ Ѣл рѫдикѫ Ѡасте спре âжѫторюл Грѣчилѡр, мàкàр кѫ ши âтѫнчй фѹрѫ кàтѫцй Грѣчїй де Рѡмѫнїй âчѣм.

Ла âдòаѡ довàдѫ âлвй Ѣдер, âшй фѝ пофтѝт сѫмй рѫспѹндѫ Ѣл, кѫчѣ дела жѹмѫтàте сѹта â трейспрезѣчѣ, кѫнд крѣде Ѣл кѫ âѫ ве нѝт Рѡмѫнїй де престе Дѹнѫре Â Дакїа, пѫнѫ ла Âнѫл 1791. кѫнд дѣде Ѣл Нѡтеле Йсторико-Крѝтике âсѹпра Сѹплікей Рѡмѫнилѡр, май нѝчй Ѡ кѫскрїе нѫ се фѣче лѝмбей Рѡмѫнѣщй кѫ лѝмба Оѹнгѫрѣскѫ, ши чѣ прѝчинѫ мїар фи дат Ѣл пѣнтрѫ ѯѝса врѣме, âчѣшй Âй врѣ да ши Ѣѫ, кѫчѝ дела сфѫршѝтѫл сѹтей â нòаѡ, кѫнд âѫ венѝт оѹнгѫрїй Â пѫрциле âчѣсте, пѫнѫ âкѹм нѫсе Âкїе ѯѝса кѫскрїе Âтрѫ лѝмба Рѡмѫнѣскѫ ши Âтрѫ чѣ Оѹнгѫрѣскѫ. Âсѫ прѝчина чѣ âдевѫрàтѫ, кѫчѝ май нѝчй Ѡ кѫскрѣе нѫ Ѣсте лѝмбей чѣй Рѡмѫнѣщй кѫ лѝмба оѹнгѫрѣскѫ, Ѣ, кѫ лѝмба оѹнгѫрѣскѫ фїиндѫ лѝмбѫ де Âсїà, нѝчѣ кѹм нѫ сѣ лобѣще кѫ лѝмба чѣ Рѡмѫнѣскѫ, кàрѣ Ѣ лѝмбѫ де Ѣвро̀па, ши сòрѫ де кàт тòатѣ май Âпроàпе лѝмбей чѣй Їталїенѣщй, кàрѣ Ѣ чѣ май дѹлче Âтрѫ тòатѣ лѝмбиле Ѣвро̀пей.

Їѫрѫ кѫчѝ лѝмба Рѡмѫнѣскѫ нѝчй Ѡ кѫскрїе нѫ Ѣре кѫ лѝмба Гòтилѡр стѫпѫнилѡр Ѡаре кѫнд Â Дакїей, нѫ Ѣ нѝчй Ѡ мираре. Пѣнтрѫ кѫ де âѫ фост лѝмба Гòтилѡр âшà, пре кѹм Ѣ â Гàсилѡр дин Ардѣл, дѫпѫ кѹм оѹнй дѝнтрѫ Гàсй врѣѫ, ка Гàсїисѫ фїе стрѫнепòцй Гòтилѡр âчѣлѡра; тòкма кѫ непѫтѝнцѫ Ѣрà сѫсе фàкѫ ѯѝса кѫскрїе, де врѣме чѣ нѝчй оѹн сѫнет нѫ крѣа Ѣѫ сѫ фїе оѹрѣкилѡр Рѡмѫнѫлй

âшà

âшà ăспрꙋ ши неплăкꙋт прекꙋм лимва чѣ Сăсăскъ дин Ардѣл. Ĕръ пентрꙋ че â лимба Рωмънѣскъ се ăфлъ кꙋвинте словенѣщи, вĕзи май сꙋс кап а. S. ă. ши кап г. S. ѯ. Чи âсѣмнъ мăрѣ мăѯăчіе â довĕдей лꙋй Ĕдер, дин кăрѣ оꙋрмѣзъ, къ нічій дꙋпъ â трейспрезĕчѣ сꙋтъ нꙋ âꙋ фост Рωмънїй â Ардѣл пънъ ăстăзи: де ѡăръ че ши ăстăзи. векꙋăщіе âчѣ некꙋскрийре âтръ лимба Рωмънѣскъ ши âтръ чѣ Оꙋнгꙋрѣскъ: кăрѣ âсꙋшй Ĕдер ѡ кꙋноаще.

§. ѯ.

Се вздѣщіе де минчюнъ фăбꙋла лꙋй Сꙋлцер.

Âчѣа, къ Рωмънїй чей май мꙋлцй â зилеле лꙋй Âврелїан нꙋ âꙋ трекꙋт прѣсте дꙋнъръ â Мисїа, чи пꙋрꙋрѣ âꙋ рămăс â Дăкїа, âм âдеверит май сꙋс кап ѯ. S. ѯ. S. ши чѣле лăлте. Де оꙋнде оꙋрмѣзъ â фй минчиноасъ Фăбꙋла лꙋй Сꙋлцер, кăрѣ зиче, къ Рωмънїй пре ла жꙋмътăтѣ сꙋтей â трейспрезĕчѣ де прѣсте дꙋнъре âꙋ венит â Дăкїа. Тотꙋшй âчій ăлте довѣде вою съ âдꙋк, кăре сынгꙋре âжꙋнг â вздй фăбꙋла лꙋй Сꙋлцер де минчюнъ.

Нотăрїꙋл лꙋй Бѣла, кăреле дꙋпъ кꙋм âдеверѣзъ Ĕнгел, âꙋ скрис Истόрїа са кътръ кăпетꙋл сꙋтей âдоăспрезĕчѣ, мъртꙋрисѣще, къ пре ла кăпетꙋл сꙋтей â ноăѡ, кънд âꙋ венит Оꙋнгꙋрїй â църile âчѣсте, ĕрă â Ардѣл Рωмънй. Кꙋвинтеле лꙋй вĕзиле май сꙋс ла кап г. S. г. ши д. Чи фїінд къ Сꙋлцер пре Нотăрїꙋл нꙋ врѣ съл крѣдъ; Іωăнн Кинамꙋ ăръ скрїитόрїю де â доăѡ спре зĕче сꙋтъ не лъсъ скрис, къ ла ăнꙋл 1160. мꙋлцѣме де Рωмънй дин цѣра Рωмънѣскъ саꙋ скꙋлăт кꙋ Гречїй âсꙋпра Оꙋнгꙋрилωр, Вĕзи кꙋвинтеле лꙋй май сꙋс ла кап ѯ. S., ѯ. Ши Ăндреас âл доилѣ Краюл Оꙋнгăрїей â Диплόма чѣ дин Ăнꙋл 1124. Сăсилωр чѣлωр дин Ардѣл дăтъ âнꙋме ворбѣще де

Рω-

Рωмънїй чѣй дин Ардѣл. а) Дѵнтрѵ ачѣсте кѵар се вѣде; кѫ сѵта адоаωпрезѣчѣ ѣра Рωмънїй ѫ Дакїа, ши цѣра Рωмънѣскѫ де пре нѵмеле лωр, кѵ карele ѫй нѵмѣ словенїй, Гречїй, ши ѫлцїй, се кїемà Влахїа (Blachia), ѫдекѫ цѣра Рωмънѣскѫ. Минчѵнѫ дарѫ ка ачѣѫ кѵпринде ѫсинѵл сѫѵ фабѵла лѵй Сѵлцер, кат ѡ поцй пипзй кѵ мъна.

КАП Ă.

Пентрѵ пзрѣрѣ лѵй Ѣнгел, карele Зиче, кѫ Рωмънїй кѫтрѫ ѫчепѵтѵл сѵтей ѫ нοаѡ ѫѵ бенит де прѣсте Дѵнзре ѫ Дакїа.

§. Ă.

Се спѵне пзрѣрѣ лѵй Ѣнгел кѵ довѣделе Ѣй.

Ѣнгел ѫ май сѵс поменителе сѵплементе, §. Ѣ. нѵмзрѵл Ґ. пентрѵ ачѣѫ лапздѫ фабѵла лѵй Сѵлцер, кѫ, стънд ачѣѫ ѫ пичоаре, мѵлт сар скзрй крезѫмънтѵл Нотарїѵлѵй лѵй Бела, пре карele Ѣл кѵ мънй кѵ пичоаре ѫл ѫпзрѫ ши ѫл скѵтѣце. б) ши ѫ локѵл фабѵлей лѵй Сѵлцер ѫ Ипендичѣ дѣспре ѫчепѵтѵл Рωмънилωр §. Ѣ, ѫдѵче ѫ мижлок пзрѣрѣ са, кѵ карѣ ши крезѫмънтѵл Нотарїѵлѵй сѫл цинѫ скѵтит;

a) Praeter supra dicta, Silvam Blacorum et Bissenorum cum aquis, eisdem contulimus, ut praefata gaudentes libertate, nulli inde servire teneantur. *Diploma Regis Andreae II.* Saxonibus Transsilvaniae anno 1224 concessum.

b) Hic est lapis offensionis pro illis, qui Valachos in Transsilvaniam serius tantum advenisse, et hinc tantum qua advenas arbitrarie tractandos esse, tam pertinaciter credunt, ut Anonymo bellum indicere, quam errori suo renunciare malint. *Engel* in cit. Supplement.

тит; ши пре Рωмжни ѧкѫ кѫ тоатѫ вѫртѫтѣ сѫй микшорѣце. Кѫ ѫтѫта май несѫферит ѣсте Енгел ѫ лѫкрѫл ѫчеста де кѫт Сѫлцер, кѫ мѫртѫрисирилеѫ Скрїиторилωр, прекѫм вом ведѣ май жос, ѫтрѫ ѫчела кип ле ѫдѫче ѫнаинте, кѫт паре кѫ ѫѫ крезѫт, кѫ нимене ѧлтѫл ѫчѣле нѫ ле ва май четѝ ѫ їзвоарѫле лωр. Дечи, зиче ѫ май сѫс ѫсѫмнатѫл лок ѫл Ипендичей, дѫпѫ мѫртѫрисирѣ чѣ ла Стритерѫс ѫсѫмнатѫ, кѫ пре ла ѧнѫл 813. Крѫмѫс Краюл Бѫлгарилωр лѫжнд четатѣ Адрїанополѫлуй, ѧѫ дѫс дин колѡ̀ (кѫм стѫм ной, дин коаче) де Дѫнѫре Боарй кѫ немѫсѫрат норо́д, ши ѫколѡ̀ лѣѫ порѫнчит сѫ лѫкѫжскѫ. Лѣѡ Грамáтикѫс нѫмѫрѫ ѣ. мїй, несокотинд фѫмéиле; Геѡ́ргїе Кѫлѫгѫрѫл ї. мїй. Шѝ динтрѫ ѫчéщий, зиче, дѫшй ѫ Бѫлгарилωр прйнший ши робй, де Рωман, мѫкар кѫ, корчит сѫнце ѧшй трáг вица Рωмжнїи чéй де ѫкѫм ѫ Ярдѣл ши ѫ цѣра Рωмжнéскѫ, пре кáрїй Оѫнгѫрїй, кѫпринзжнд Оѫнгáрїа, ѫѫ ѫфлáт ѫколѡ̀. a)

Робїй Бѫлгарилωр, пре кáрїй ѫчѝ ѫй фѣче Енгел Рωмжнй, ѫ Сѫплемéнтеле май наинте зисе §. 5. спѫне, кѫ ѫѫ фост нѫ нѫмай Рωмжнй, чи ши Слáвй, ши ѫ Ипеидиче зиче, кѫ робїй ѫчéм ѫѫ фост ѫдѫшй дин Ѳракїа, ѣрѫ ѫ Сѫплемéнте зиче, кѫ ѫѫ фост ѫдѫшй дин Мисїа ши дин Ѳракїа, ши кѫ ѫчéлωра лѣѫ дат лок де лѫкѫит дин коаче де Дѫнѫре, ба ѧкѫ кѫ дѫх пророчéск ши ѫрáтѫ кѫ ѫнѫме ѫ цѣ-

ра

a) Alii Bulgarorum devicto a. 678. Constantino Pogonato, in Dacia ripensi, successuque temporis etiam in Dacia mediterranea consederunt, multosque incolas Thraciae ad partes trans Danubium sitas captivos deportarunt. Sic egr. circa a. 813. sequens expressum apud Stritterum in Bulgaricis habemus testimonium: „ Crumus capta Adrianopoli, nobiles *cum immensa plebe* trans Danubium fluvium transportavit et ibi habitare jussit „. Leo Grammaticus XII. millia numerat, non computatis feminis; Georgius monachus autem X. millia. Atque ex his transportatis Bulgarorum captivis et servis, Romano, etiamsi impuro, sanguine cretis, ortum ducunt hodierni Transsilvaniae et partium Transalpinarum Valachi, quos Hungari ibidem degentes, occasione occupationis Hungariae, invenerunt. *Engel*, de origine Valachorum Appendix, §. 5.

ра Мѫнтенѣскѫ ши ѧ ѧрдѣл лѣѫ дат лок, ши дѫнтрѫ ѫчѣщѣ, не ѧдоѫт, ши ка лѫкрѫ дин Скрїиторїи Гречѣщи вздѫт цѫне ѣл, кѫ сѫнт прѫсицѫ Ромѫнїи чѣи дин Дакїа. Робїи, прекарїи ѫѫ ѫдѫс Бѫлгарїи, зѫче, кѫ ѫѫ фост ѫдатѫ доѫвспрезѣче, ѫлтѫ датѫ чѫнчи зѣчи де мїи. a)

§. ē.

Се рѫскѫт довѣделе лѫи Ѣнгел.

Дрепт ѫре Ѣнгел, кѫ Бѫлгарїи, кѫпринзѫнд ѧдрїанополѫ, мѫлтѫ мѫлцѫме де ѫѫмений ѫѫ ѫдѫс ѧ коаче де Дѫнѫре робѫ. Ши ѫчѣѫ ѫсте ѫдеверѫт, кѫм се ѧсѣмнѫ ла Стритерѫс Томѫ ē. Пѫртѣ ē. кап s̄. §. z̄и. фаца 160. кѫ Бѫлгарїи трекѫнд пѫнѫ ла ѧркадїопол, ѫѫ ѫдѫс робѫ вѫрвацѫ кѫ мѫерѫ, ши кѫ прѫнчи кѫ тот чѫнчи зѣчи де мїи. Ба ши ѫчѣѫ пѫтѣ сѫ ѫдѫѫгѫ Ѣнгел дин Стритерѫс, кѫ Бѫлгарїи, дѫпѫ кѫм ѧтрѫ ѫчѣлашѫ кап ла Стритерѫс се ѧсѣмнѫ, ѫѫ ѧтрат ѧ мѫителе Ганѫ, ши неѫмѫрат нород ѫфлѫнд ѫколѫ ѫскѫнс, ши тоате ѫителе Ѳракїей, пре ѫѫмений ѫѫ ѫморжт, ѫителе, ши прѫнчїй ши мѫерилe ѧ мѫлцѫме маре фоарте ѫѫ тримис робѫ ѧ Бѫлгарїа.

Тоате ѫшѫ сѫнт ѫчѣсте; чѫ нѫчи оѫн скрїиторѫ вѣкѫ нѫ не лѫсѫ скрис, кѫ робїй ѫчѣѫ сѫ фѫ фост Ромѫнѫ; ѫрѫ дѫхѫлѫ проро-

чѣск

a) Largiamur ultro, tempore Aureliani omnes Romanorum colonias e Dacia eductas et in Moesiam atque Thraciam translatas fuisse: ast satis superque tam in diss. de expeditionibus Trajani ad Danubium, quam in Hist. Pannoniae pag. 278. e Scriptoribus Bizantinis docuimus: Crumum Bulgarorum ad Tibiscum Dominum, anno 813. seq. 12000. familias, et iterum 50000 homines, scilicet Vlachos et Slavos (qui scilicet Slavi anno 678 cum Bulgaris in Moesiam transiverant, Histor. Pannoniae p. 263 e Moesia et Thracia captivos abduxisse, ac iis sedes cis Danubium h. e. in Valachia, Transsilvaniaque assignasse. Horum itaque posteros per Tuhutum belli ducem Hungarum, in hodierna Transilvania deprehendi potuisse, quis est, qui in dubium vocet? Hoc autem qui ita jubentibus Scriptoribus Byzantinis concedit, salvam etiam Anonymi, vel potius veterum traditionum ab eo relatarum, esse hac in parte fidem agnoscat, oportet. *Engel*, Supplementa ad Vindicias Annonymi Cornidessianas, §. 5. num. 3.

чѣск ѧлъй ѣнгел, карєле врѣ ка ѧчѣѧ съ фѝ фост рѡмънѝй, сау рѡмънѝй местекацій кѫ Слáвѣй, нѫ сънтем дѣторій съ крѣдем. Кѫ ѧчѣст сѝнгър рѫспýнс тóате довѣделе лъй ѣнгел се рѫсипéск ѧ вънт. Пéнтрѫ кѫ пе де зѣче ѿрй съ фѝ фост робїй ѧчѣѧ май мýлцій, дáкѫ нѫ се пóате вздѝ кѫ ѧѫ фост рѡмънѝй; ѧпѫ кѫ чѣрѫ кáрѫ дýмнѣзѣй ѣнгел.

Ацáрѫ де ѧчѣѧ ѣнгел, ка съ ѧшѣле пре четитóрій чéй фѫрѫ де грúже, ши съй крѣдѫ лъй, лѫсѫ ѧфáрѫ кѫвънтѫ Макидонѣнй, карєле ѧторкúндусе ла лóкѫ лъй, прекýм ѿсте ла Стритéрус кап ѕ. §. ѯѕ. фáца 556. де оýнде ѧѫ скóс ѣнгел кѫвúнтеле ѧчѣле пéнтрѫ робїй чéй дела Ѧдріанóпол; нѫ нýмай ѧфáрѫ де тóатѫ ѧдомóла ѿсте, кѫ робїй ѧчѣѧ нѫ ѧѫ фост рѡмънѝй: чи ши ѧчѣѧ кѫ дѣцетѫ цисе ѧрáтѫ, кѫ ѧѫ фост Макидонѣнй. a)

Пре оýрмѫ, кýм ѿсте ѧсемнáт ла Стритéрус ѧколѡшй кап ѯ. фáца 563. Мѫрúнд Крýмус, ѣѫ оýрмáт ѧ скáун Критагóн, карєле сау зúс ши Мортагóн. Ачѣста, прекýм ѣрà кѫ мýлт май тирáн де кѫт Крýмус, вѫзѫнд, кѫ гúнта Бѫлгѫрѣскѫ прин Крещúнїй ѧчéй ѧдýшй де прéсте Дунѫре ѧчѣт, ѧчѣт се дѫ спре крединца чѣ крещинѣскѫ, ѧпрúнс де мънíе, кїемѫ ѧнаúнтѣ са пре Манѫúл ѣпископýл дин Ѧдріанóпол, карєле ши ѣл ѣрà ѧдýс рок ѧпреýнѫ кѫ ѧлцїй, кїемѫ, зисéй, пре ачѣста, ши пре ѧлцїй оýнїй май ѧлéшй ѧй лъй соцій, ши ѧтѫю кѫ кѫвúнте блѫнде ѧй сфѫтýѫще, ка съ пѫрѫсáскѫ крединца чѣ крещинѣскѫ; дýпѫ ѧчѣѧ, вѫзѫндъй, кѫ нúчй кѫ фѫгѫдúнце нúчй кѫ ѧменинцéлй нѫ се плѣкѫ, ѧмáр мънчúндъй ѧй ѿморѫ.

Пре оýрмѫ чéлѡра лáлцій робй ле гѫтѝ Дѿнезéѫ прилéж де ѧсе ѧтóдрче ѧнапóй ла цѣра са, де оýнде фúскѣсе ѧдýшй робй. Кѫ май мáреле Бѫлгарилѡр де мýлте ѿрй пїерзѫнд рѫсбóюл, ши непѫтѫнд ѧкýм май мýлт ѧ стѫ ѧсýпра пѫтéрей Рѡмáнилѡр, фѫкѫ пáче, ши пре

a) Ea capta *Macedonum* nobilium quam plurimos, cum immensa popnli multitudine trans Danubium fluvium deportatos ad ejus regiones habitare jnssit. Apud *Stritterum* Tom. 2. Parte 2. cap. 66. pag. 556.

ро́бій ѣ̂ѫ слобозѝт. Ши ѣ̂шѣ̀ ро́бїй то́цій, ка дѫ́пъ шѣ́се ѣ̆ний де ро́біе кѫ ѣ̂жѫторюл лѫй Дмнезе́ѫ слобозѝцій се ѣ̂то́арсеръ ѣ̂ ка́съ сънъто́шій. a) Ичѣ́сте то́ате, кре́д е̑ѫ, къ лѣ́ѫ четѝт е̑нгел ла Стрите́рѫс. Чи прекѫ́м фъръ кѫ́мпът тъгъдѫ́ѝ пре Макидонѣ́ній, кѫ́м май сѫс ѣ̂м ѣ̂сѫмна́т; ѣ̂шѣ̀ май ѣ̂демѫ́нъ ѣ̂ѝ фѫ ѣ̂чѣ́сте ѣ̂ле тъчѣ̀. Дестѫл къ, да́къ ро́бїй ѣ̂чѣ́й ѣ̂дѫ́шій де Крѫ́мѫс пре́сте Дѫ́нъре нѫ ѣ̂ѫ фост Рѫмѫ́ній; да́къ ро́бїй ѣ̂чѣ́м дин Бѫлгаріа чѣ̀ дин ко́аче де Дѫ́нъре, ѣ̆де къ ди́нтръ Дѫ́нъре ши Ти́са (къ ѣ̂колѡ̀ ѣ̂ѫ лъкѫ́ит мѫ́лте вѣ́кѫрій Бѫлгарїй, кѫ́м ѣ̆м ѣ̂рътат май сѫс кап а̑. §. л. а. е.) то́цій сав ѣ̂то́рс ла цѣ́ра са, ши ла късиле са́ле, де оўнде фѫсѣ́се ѣ̂дѫ́шій ро́бій, кѫ́м ѣ̂ѫ пѫтѫ́т ѣ̂и́чій ѣ̂ Да́кїа сѫсе на́скъ дин трѫ́ншїй немъруини́та мѫлці́ме ѣ̂ Рѫмѫнилѡр кѫ́тъ ѣ̆сте дела Ти́са ѣ̂Бзна́т, ѣ̂ Марамѫре́ш, ѣ̂ Ѝрдѣ́л, ѣ̂ цѣ́ра Мѫнтенѣ́ѣскъ, ѣ̂ Молдо́ва, ши пре ѣ̂и́рѣ пънъ ѣ̂ ма́рѣ нѣ́гръ?

§. г̑.

---

a) Crumo vita defuncto successit Crytagon, longe antecessore crudelior. Hic animadvertens, Bulgaricam gentem paulatim ad Christianismum desciscere, inflammato ob eam rem animo Manuelum et praecipuos ejus socios ad se vocat, ac primum mansveta oratione svadet, ut Christianam fidem deserant; post, cum eos neque pollicitationibus néque minis flecti videret, acerbe excruciatos interfecit. Hoc modo Manuelus, multique sub eo illustres, aliique sanguine juncti, sua morte verae religionis testimonium tulerunt.

Tandem reliquis captivis Deus in patriam redeundi occasionem paravit. Nam Princeps Bulgarorum saepius cladem passus, cum jam Romanorum viribus resistere nequiret, pacem bello praetulit, captivosque dimisit. Quos cum congregatos jamque in patriam iter ingressuros contemplaretur, Basilium tunc ex pueritia adolescentiam ingressum videt, eleganti vultu praeditum, et svaviter subridentem atque circumsaltantem: eum ad se vocat, manibusque apprehendit et osculatur, pomumque rarae magnitudinis donat, quod adolescentulus, simplici audacia, genibus Principis innitens, accepit, morum minime fucata simplicitate indolis suae ingenuitatem demonstrans. Itaque et miraculo attonitus fuit Princeps, et subditi clanculum indignati sunt, tali adolescenti domum redeundi potestatem concedi. Sed tamen, Deo propitio, captivi omnes incolumes domum dimissi abierunt, interque hos etiam Basilii parentes, carissimum secum ducentes filium suum. Apud *Stritterum* Tom. 2. Part. 2. cap. 7. pag. 563.

§. Г.

Май ѧколѡ се конченѣще пѫрѣрѣ лѫй Ѣнгел.

Пре Пацинаци́те ѭм ѧрѫта́т май сѫ́с кап Й. §. Ѣ. кѫ ѧ́ѫ фост ѧ́сѫшй Рѡмѫ́нїй. Кѫ́м скрїе ѧпрежѫ́р Констанѫ́ин Порфироге́нитѫ ѧ Ка́рте чѣ де́спре кивернисѝрѣ ѧпѫрѫцїе́й, ка́рѣ ѡ скрїѧ́ пре ла ѧ́нѫл Дѫ́мнѫлѫй 949. Пацинаца́, ѧ́декѫ цинѫ́тѫл Пацинаци́телѡр, ѧтѫ́та де ла́ргѫ, ши ѧтѫ́та мѫлци́ме де Пацинаци́те, ѧ́декѫ де Рѡмѫ́нй е́рѧ ѧ́трѫ ѧче́ла, кѫт пре кѫнд скрїѧ́ Констанѫ́ин Порфироге́нитѫ май сѫ́с лѫѕда́та Ка́рте, то́ате нѣ́мѫриле ле ѧ́тречѣ Пацинаци́теле кѫ нѫ́мѫрѫл, ши кѫ бѫрѫ́тѣ; то́ате нѣ́мѫриле де прин прежѫ́р, Рѫ́шй, Оѵ̆нгѫрй, Бѫ́лгарй тремѫрѧ́ де фри́ка лѡр. Ве́зй май сѫ́с §. ѧ. кап Й. Чи кѫ непѫтинцѫ е́рѧ дин ни́ще ро́бй ѧ́дѫ́шй прин Бѫ́лгарй де пре́сте дѫ́нѫре дела ѧ́нѫл 813. кѫ́м врѣ Ѣнгел, пѫнѫ ла ѧ́нѫл 949. кѫнд скрїѧ́ Констанѫ́ин Порфироге́нитѫ Ка́рте чѣ де́спре ѧпѫрѫцїе, ѡ ѧпѫрѫцїе ѧшѧ́ кѫмпли́тѫ прекѫ́м е́рѧ Пацина́цїа, ѧшѧ́ сѫсе оѵ̆мплѫ, кѫт се ѧтрѣ́кѫ кѫ нѫ́мѫрѫл тоате гѝнтеле ѧпѫрѫцїилѡр че́лѡр де прин прежѫ́р. Де оѵ̆нде оѵ̆рмѣ́ѕѫ, кѫ кѫ мѫ́лт май ве́кй сѫнт Рѡмѫ́нїй ѧ Да́кїа, де кѫт сѫ ле пѫ́нй ѧчепѫ́тѫл лѡр пре ла ѧ́нѫл 813. кѫ́м врѣ Ѣнгел.

Дѫ́нѫ ѧче́сте кѫноскѫ́т лѫ́крѫ ѭсте, кѫ прѣдесклини́тѫ ѭсте дїалѣ́кта Рѡмѫ́нилѡр че́лѡр дин колѡ́ де Дѫ́нѫре де дїалѣ́кта лѝмбей Рѡмѫ́нилѡр че́лѡр дин ко́аче де Дѫ́нѫре. Кѫ лѝмба ѧче́лѡра, дѫ́пѫ че ѧ зѝлеле лѫй Галлїѣ́нѫс ѧ́ѫ трекѫ́т дин колѡ́ де Дѫ́нѫре, трѫ́ѝнд ѧ́трѫ Грече́й, се ѧкоперѝ де кѫвѝнте Грече́щй, ѭрѫ ѧ лѝмба Рѡмѫ́нилѡр челѡр дин ко́аче де Дѫ́нѫре, ѧфа́рѫ де оѵ̆неле кѫвѝнте Бисерече́щй, ка́ре ши рѫ́шїй пентрѫ ѧпѫртѫшѝрѣ ле́цїй Грече́щй май то́ате ѧто́кма ле ѧ́ѫ, ши ѧфа́рѫ де ѧче́ле че Рѡмѫ́нїй сѫ́ѫ Лѫтѝнїй че́й ве́кй ле прїѝмѝсе дела Грече́й, ши дин Їталїа ле ѧ́дѫ́серѫ кѫ сѝне ѧ Да́кїа Рѡмѫ́нїй стрѫмо́шїй Рѡмѫ́нилѡр, не-

мѝка

ми́ка нѫ се а̑флъ Грече́ск. Дре́пт а̑ цѣ́ра Рѡмѫнѣ́скъ ши а̑ Молдо́ва а̑кѹ́м, май вѫртóс а̑тръ Бомѓи́й че́й май прокопси́ци се а̑ѹ́д кѹви́нте Грече́щй нѫ пѫци́не. Чи а̑че́ст ѡ̑вичѣ́ю де а̑местекà а̑ во́рбъ кѹви́нте Грече́щй нѫ де мѹ́лт а̑л лѹ́аръ Бомѓи́й, фѫръ де кѫнд а̑ вре́миле че́сте май де пре оу̑рмъ, а̑чепу́ръ (кѫ ма́рй да́нїй добѫнди́нд а̑че́ста дела Тѹ́рчй) ди́нтръ Гре́чй а̑ фй во́дъ ла Бѫкѹре́щй а̑ цѣ́ра Мѫнтенѣ́скъ, ши ла Ѩ̈шй а̑ Молдо́ва. Къ кѫ во́дъ ши ѡ̑да́тъ ши а̑лтъ да́тъ вени́нд прїѣ́тенй а̑й лѫр ди́нтрѡ ви́цъ кѫ дѫнша́ Гре́чй, ши оу̑нїй сѫ бърба́цй сѫ мѹе́рй прин късторїй рѫмѫни́нд а̑чй, липсѣ́ се а̑вѣ́це ли́мба цѣрїй чѣ Рѡмѫнѣ́скъ; де́спре а̑лтъ па́рте а̑чепу́ръ а̑ а̑вцà ши Рѡмѫнїй Бомѓй ли́мба чѣ Грече́скъ; а̑че́а фѣ́че а̑сѣ̀ а̑местекà а̑колѡ̀, да́ръ нѫ а̑ а̑рде́л, ни́чй а̑ Бѫна́т, сѫ а̑и́рѣ пѫнъ а̑ Ти́са кѹви́нте Грече́щй а̑ во́рба чѣ рѡмѫнѣ́скъ. Чи а̑че́ста фїи́нд лѹ́кръ то́кма нов: нѫ микшорѣ́зъ векѝмѣ Рѡмѫнилѡр а̑ Да́кїа.

Де́чй а̑шà кѹвинтéз: де а̑р фй вени́т Рѡмѫнїй а̑ Да́кїа де пре́сте Дѹ́нъре, дѹ́пъ че стрѫмо́шїй лѫр а̑ зи́леле лѹй Галлїе́нѹс а̑ѹ трекѹ́т а̑ Ми́сїа, де а̑р фй вени́т зисе́й, ѡ̑рй а̑ врѣ́мѣ, ка́рѣ ѡ̑ врѣ̀ е̃нгел, ѡ̑рй май наи́нте, дѹ́пъ кѹм лѹ́чїѳ; де Ре́гно Далма́цїе Ка́ртѣ s̃. кап є̃. фѫръ ни́чй ѡ̑ дова́дъ грѫ́ще, ши дин ка́реле пърѣ́рѣ лѹй е̃нгел лѹѡ̀ прилеж; прекѹ́м сѫнт а̑ ли́мба Рѡмѫнилѡр че́лѡр дин колѡ̀ де Дѹ́нъре, а̑шà ши а̑ ли́мба Рѡмѫнилѡр че́лѡр дин ко́аче де Дѹ́нъре а̑р фй кѹви́нте, дин а̑соци́рѣ чѣ май наи́нте кѫ Гре́чїй дин колѡ̀ де Дѹ́нъре вѫрѫ́те. Чи а̑ ли́мба Рѡмѫнилѡр че́лѡр дин ко́аче де Дѹ́нъре нѫ сѫнт кѹви́нте Грече́щй. Оу̑рмѣ́зъ да́ръ, къ стрѫмо́шїй Рѡмѫнилѡр че́лѡр дин ко́аче де Дѹ́нъре нѫ а̑ѹ трекѹ́т а̑ зи́леле лѹй Галлїе́нѹс дин колѡ̀ де Дѹ́нъре, ши а̑шà Рѡмѫнїй ка́рїй сѫнт а̑стъзй а̑ Да́кїа, нѫ сѫнт непо́цй дин Рѡмѫнй вени́цй дин Ми́сїа ши Ѳра́кїа, чи сѫнт стрънепо́цй Рѡма́нилѡр а̑че́лѡра, ка́рїй дѹ́пъ вени́рѣ лѫр дин Іта́лїа а̑и́чй а̑ Да́кїа, ни́чй ѡ̑да́тъ нѫ сѫ стрѫмѹта́т де а̑и́чй; чи пѹ́рѹрѣ ви́цъ

де

де ви́ца лѡр некѹрма́т а̂ѕ лъкѹи́т а̂ Да́кїа. Ши а̂лте ма́рй десклини́рй а̂ Дїале́кта че́лѡр дин ко́аче ши а̂че́лѡр дин колѡ̀ де Дѹ́нъре Рѡмъ́нй сънт; ка́ре а̂девъра́т въде́ск пре Рѡмъ́нїй че́ши дин ко́аче де Дѹ́нъре а̂ нѕ фй вени́т дѝнтръ Рѡмъ́нїй че́й дин колѡ̀ де Дѹ́нъре.

Съ нѕ фіе ни́чй ѡ̂ дова́дъ а̂лта, си́нгѹръ а̂че́ста а̂жѹ́нце а̂ рѣстърна̀ ши фа́бѹла лѹй Сѹ́лцер, ши пъре́кѣ лѹй Е̃нгел ши а̂лѹй Дѹ́чїѕ, сав ѡ̃рй а̂къ́рѡра а̂лтѡра, ка́рїй бре́ѕ ка Рѡмъ́нїй съ фіе непо́цй де а̂че́лѡра Рѡмъ́нй, пре ка́рїй варва́рїй нѕ а̂дѹ́с дин колѡ̀ де Дѹ́нъре а̂ ни́чй а̂ Да́кїа. Рѣмъ́не да́рѣ а̂кїа́т, къ Рѡмъ́нїй, ка́рїй сънт а̂стъ́зй дин Ти́са пънъ а̂ ма́рѣ нѣ́гръ, сънт Рѡма́нй а̂девъра́цй, ши непо́цй Рѡма́нилѡр а̂че́лѡра, ка́рїй а̂ зи́леле лѹй Траїа́н, дѹ́пъ конченѝрѣ Да́килѡр, десклекарѣ а̂ Да́кїа, ши ви́цъ де ви́ца лѡр некѹрма́т а̂ѕ лъкѹи́т а̂колѡ̀.

Мъка́р къ нѕ пѹци́не а̂ ка́петеле че́ле май сѹ́с а̂м грѣи́т дѣспре Рѡмъ́нїй че́й дин колѡ̀ де Дѹ́нъре; то́тѹшй ѡ̂себи́т кѹ оѹрмъто́ареле ка́пете бо́ю съ кѹпри́нд а̂тъмпла́риле, ка́ре лѣ́ѕ вени́т лѡр, дѹ́пъ че а̂ зи́леле лѹй Галіе́н ши а̂лѹй Аѹреліа́н деспърци́ндусе е̃й де Рѡмъ́нїй че́й дин ко́аче де Дѹ́нъре, а̂ѕ трекѹ́т дин колѡ̀ де Дѹ́нъре, ши а̂колѡ̀ сав а̂шезъ́т кѹ лъкъ́шѹл

К А П Ѣ.

А̂тъмпла́риле Рѡмъ́нилѡр че́лѡр дин колѡ̀ де Дѹ́нъре, дин зи́леле лѹй Аѹреліа́н пънъ ла десклека́рѣ Бѹлгарилѡр а̂ Ми́сїа.

§. а̃.

Дѝнтръ Рѡмъ́нїй че́й пре́сте Дѹ́нъре а̂ѕ фост а̂пъра́цй ла Ри́ма ши ла Ца́ригра́д. Ла

Ла шкептеле, дупъ Аврелиан ла Рома апъра ав фост Галериус Ар-
ментариус, кум скрие Себастус Аврелиус Виктор, динтръ Ромъ-
ний чей де преste Дунъре нъскут ла Дакиа Ripense, дрепт, дин Пъринцъ
прощи, ши ел акъ май наинте ав фост пъсторю де вите, пентръ
карк сав ши порекли́т Ярментариус, даръ вм фрумос атрup, вести́т
ши нороко́с вста́ш. Оунде се нъскусе, акольо фъ ши агропат: къръм
лок ел ай пъсесе нумеле Ромълиан де пре нумеле мумей сале Ромъла. a)

Дупъ Галериус Ярментариус оурмъ атръ апъръцiа Рома́нилор Га-
лериус Маximинус асемене динтръ Ромъний чей преste Дунъре, ка чел
че ера непо́т де со́р луй Ярментариус. Ачеста анаинте де асе фаче
апъра́т се кiема, Дара. Ши ачеста ав фост нъскут дин Пъринцъ пъ-
стори, ши крескут атръ пъстори, тотуши къртос чинстк пре вамe-
нiй чей прiнцелепцi ши къртурари, ши ав фост къ лине нъраvури. b)

Дин сънцеле ачестуй апъра́т ръмасе атръ Ромънiй чей де преste
Дунъре фамилiе стрълучитъ Дара, карк пънъ а сута ашкептк спре
зече дела Хс аший цинъ нумеле ачелуй атре́г; ъръ атунчи асупра оу-
нуй дин фамилiа ачеста, анume асупра луй Никола́е Дара, фiинд лъ-
куито́рю а вра́шул Моско́пол, венiръ асупра луй бi. Турчи, ка
сэл прадезе; ел аша къ бърбацiе се пъртъ, кат вморъ динтръ ей
шесе. Чея лалцi шесе Турчи скъпънд, адунаръ май мулцi Турчи,
ка де ноу сз вiнъ асупра зисулуй Никола́е Дара. Авзинд Никола́е де-
епре адунарк ши кuцетъ Турчилор: ши ел адунъ бърбаци дин фара

ши

a) Galerius autem fuit, licet inculta, agrestique justitia, satis laudabilis, pulcher corpore, eximius et felix bellator, ortus parentibus agrariis, pastor armentorum. Unde ei cognomen Armentarius fuit. Ortus Dacia ripensi. Ibique sepultus est: quem locum Romulianum vocabulo Romulae matris appellarat. *Sextus Aurelius Victor*, in Galerio Armentario.

b) Galerius Maximinus sorore Armentarii progenitus, veroque nomine ante imperium *Dara* dictus, - - ortu quidem, atque instituto pastorali, verum sapientissimi cujusque ac literatorum cultor, ingenio quieto. *Idem*, in Galerio Maximino.

шѝ дин прїа́тенїй сѣ́й. Кѫ ка́рїй и҃рзшй а҃ви́нсе пре Тѫ́рчй, шѝ де а҃чі́а съ лѫ́ѡ а҃й гонѝ; ба пре кѫ́цй Тѫ́рчй а҃тѫмпінѣ́, пре то́цй а҃й оу҃чидѣ́; пре оу҃нїй де вїй фзрѫ ми́лѫ а҃й белѣ́. Ба шѝ оу҃нѫр Гре́чй, ка́рїй а҃й грѫ́ а҃проти́вѫ, а҃сѣ́менѣ ле фѫ́чѣ. Пе́нтрѫ а҃чѣ́сте грѣ́ле тирѫнїй, че фѣ́че Никола́е а҃чѣ́ста Да́ра, а҃й мѫта́рѫ поре́кла Да́ра а҃ Де́ра дела кѫвѫ́нтѫл Гречѣ́ск Де́рѡ, ка́реле а҃сѫмнѣ́зѫ бат, оу҃чи́д, белѣ́ск, шѝ а҃ша́ Фамі́лїей Да́ра де а҃чѝ а҃наи́нте а҃й рѫмзсѣ́ поре́кла Де́ра, пѫнѫ а҃ зі́ѡа де а҃стѫзѝ, кѫт а҃кѫ́м шѝ а҃сѫшй е҃й а҃чѣ́й дин Фамі́лїа а҃чѣ́а се кїа́мѫ Де́ра.

А҃сѣ́менѣ ди́нтрѫ Рѡмѫнїй чѣ́й пре́сте Дѫ́нзре нзскѫ́т а҃ Да́кїа а҃чѣ́ де пре́сте Дѫ́нзре Ли́чинїѫс фѫ́ а҃пзра́т ла Рѡ́ма. А҃чѣ́ста е҃ра́ кѫзсторі́т кѫ Конста́нцїа со́ра ма́релѫй Констанці́н, шѝ кѫ ма́реле Констанці́н а҃пре́знѫ а҃ѫ а҃пзраці́т. Е҃́м Ха́рник, шѝ де трѣ́кѫ, кѫм скрі́е Е҃втро́пїѫс a)

Ба шѝ прѣ́вести́тѫл а҃пзра́т Їѫстинїа́н дела Цариград ди́нтрѫ, Рѡмѫнїй чѣ́й пре́сте Дѫ́нзре а҃ѫ фост, нзскѫ́т а҃ Да́кїа Медитера́нея. Кѫм кѫ а҃чѣ́ста сѫ́ нзскѫ́т а҃ Да́кїа ме́дитера́нея, десті́л де кїа́р се кѫлѣ́це дин Нелра́ѡа, а҃ї. кѫ ка́рѣ пре Е҃пископѫл Е҃ра́шѫлѫй Їѫстинїа́на при́ма а҃ Па́трїей са́ле а҃л фѣ́че а҃рхїепископ сѫ́ Е҃а́рх Їѫстинїа́н. Оу҃нде а҃ша́ грѫ́ѫе: „А҃м сокоти́т а҃ фѝ де ли́пѫ, ка прѣслѫви́та Префекту́рѫ, ка́рѣ е҃ра́ а҃ Панноні́а, а҃ прѣферичи́тѫ Па́трїа но́астрѫ сѫ ѡ҃ а҃шезѫ́м; фі́ѝнд кѫ Панноні́а а҃доаѡ нѫ е҃ прѣдепа́рте де Да́кїа Медитера́нея“. Дин кѫви́нтеле а҃чѣ́ле а҃ле лѫй Їѫстинїа́н нѫ по́ате фѝ а҃доа́лѫ, кѫм кѫ префекту́ра дин Панноні́а ѡ҃ѫ трекѫ́т Їѫстинїа́н а҃ Да́кїа Медитера́нея; а҃чѣ́а а҃кѫ ѡ҃сте а҃деверѝт, кѫ Префекту́ра а҃чѣ́а ѡ҃ѫ а҃шезѫ́т Їѫстинїа́н а҃ Па́трїа са; а҃ша́ да́рѫ Па́трїа лѫй Їѫстинїа́н, сѫ́ ло-

a) Per haec tempora a Galerio Licinius imperator est factus, Dacia oriundus, notus ei antiqua consvetudine, et in bello, quod adversum Narseum gessserat: laboribus strenuus, et Officiis acceptus. *Eutropius* Lib. 10.

локꙋл нашерій лꙋй ⁂ фост ⁂ Дакїа Медитерáнеа, акърїа лакꙋиторій ерà Рωмжнїй чей ⁂ зилеле лꙋй Галлїен шй ⁂ лꙋй Аврелїан єшицй дин Дакїа лꙋй Траїан, че се зиче Дакїа вѣкїе. ⁂трꙋ ачéлаш кип кꙋвжнтъ шй Стéфанꙋс Салáгїꙋс де Стáтꙋ Бклéсїе Панноніце, Кáртѣ Є. кап. Д. де оунде скрисем кꙋвинтеле лаздáтей неарáw. a)

Сингъръ ѡ ⁂доллъ ѣсте, къ Прокопїе, Скрїторю Грéческ динтрꙋ ачéлаш вѣк кꙋ Їстинїан, ⁂ Кáртѣ Д. деспре Зидꙋирилe лꙋй Їстинїан кап. А. скрíе, къ локꙋл, оунде сaꙋ нъскꙋт Їстинїан, ѣсте ла Дарданй. б) Їстинїана прима дáръ, Пáтрїа лꙋй Їстинїан ѣсте ⁂ Дардáнїа, нꙋ ⁂ Дакїа Медитерáнеа. Де оунде оурмѣзъ, къ Їстинїан нꙋ ⁂ пътꙋт съ фíе Рωмжн.

Рѣспꙋнд, къ де ѣсте липсъ â крѣде, къ сaꙋ ѡ пáрте, сaꙋ ѣлта ⁂ минцúт; май де â крѣде ѣсте, къ ⁂ минцúт Прокопїе ѡм прибáт де кът ⁂пъратꙋл Їстинїан кꙋ Пꙋблика неарáw; шй ѣсте â крѣде, къ

май

---

a) „Necessarium duximus, ipsam Gloriosissimam Praefecturam, quae in Pannonia erat, in nostra felicisima patria collocare; *cum nihil quidem magni distat a Dacia mediterranea secunda Pannonia*“. Apertissime hic dicitur translata Praefectura, quae in Pannonia erat, in Daciam mediterraneam: et quia collocata in patria Justiniani, nimirum Justinianae primae, haec urbs manifeste locatur in eadem Dacia. Hic enim sensus illius orationis esse debet: quia Dacia mediterranea satis propingva est Pannoniae secundae, in qua olim fuit Praefectura; ideo in hac Dacia, ac nominatim in patria nostra, eamdem Praefecturam duximus collocandam. Nisi hic sensus sit, erit quispiam, cujus mysterium ne Oedipus quidem intelligat. *Stephanus Salagius* de Statu Ecclesiae Pannonicae, Lib. 5. cap. 4. num. 26.

b) Apud Dardanos Europaeos, qui post Epidamniorum terminos habitant, castello, cui nomen Bederiana, vicinum erat Tauresium; ubi natus orbis reparator Justinianus Augustus. Brevi spatio locum hunc moenibus quadratis circumdedit, singulisque angulis turri imposita effecit, ut Tetrapyrgia, seu Quadriturrita reipsa esset, ac diceretur. Juxta eundem locum urbem condidit nobilissimam, ac Justinianam *Primam* Latino vocabulo appellavit, nutricationis mercedem altrici solvens. - - - Ut paucis absolvam, urbs est magna, frequens, rebus omnibus beata, jure metropolis universae provinciae. Praeterea sedes est Archi-Episcopi Illyriorum, caeteris Civitatibus ipsi, utpote omnium maximae, concedentibus, adeo ut honorem Principi et gloriam referat. Nam illa quidem se jactat alumno Imperatore: hic vero, grata vice, urbe condita gloriatur. *Procopius Caesariensis*, De aedif. Justinian. Lib. 4. cap. 1.

май бине шаѕ цѣ́ѕт ло́кѕл на́шерей са́ле Ѣстинїа́н, де кът Прокопїе. Де бре́ме че да́рѧ Ѣстинїа́н ло́кѕл на́шерей са́ле зиче а̂ фѝ ѧ̂ Да́кїа медитера́нea; оу́рме́зѧ, кѧ грешѣ́це Прокопїе, кѧнд скрїе, кѧ Ѣстинїа́н а̂ѕ фост нѧскѫ́т ла Дарда́нїй. Ни́че нѕ по́цй, зиче, кѧ кѕви́нтеле а̂чѣ́ле: „Да́кїа медитера́нea“ а̂ѕ а̂тра́т по́ате а̂чѝ прии не грижа скрїитори́лѡр, шѝ пе́нтрѕ а̂чѣ́ѧ ѧ̂ ло́кѕл а̂че́лора тре́кѕе сѧсе пѫ́нѧ: „Дардáнїа“ прекѫ́м брѐ Сала́гїѕс ла ка́пѕл май сѧс нѕми́т. а) Нѕ по́цй зиче а̂чѣ́ѧ, пе́нтрѕ кѧ а̂тжю̀, ни́чй оу́н сѧмн де ѡ̂ грешѣ́лѧ ка а̂чѣ́ѧ нѕ по́цй а̂рѧтà. Апо́й, шѝ а̂лте ло́кѕрй сѫнт ѧ̂ лѧздата Неараѡ, де оу́нде ли́мпеде се кѕлѣ́це, па́трїа лѕй Ѣстинїа́н а̂ фѝ фост ѧ̂ Да́кїа. Кѧ нѕмѧрѫ́нд Епа́рхїиле, ка́ре сѧ фіе сѕпт стѫпжни́рѣ Архїепископѕлй дела Ѣстинїа́на прима, пѫ́не ѧ̂ фрѫ́нте Да́кїа медитера́нea, кѕ а̂чѣ́сте кѕви́нте: „а̂тжт а̂ѕа Да́кїа медитера́нea, прекѫ́м Да́кїа рипе́нсе. Чѣ́ле ла́лте“. б) Оу́нде кѕм кѧ дин кѕвѫ́нтѧл „а̂ѕа“ оу́рме́зѧ, кѧ Ѣстинїа́на прима а̂ѕ фост ѧ̂ Да́кїа медитера́нea, а̂ѕѕшй Сала́гїѕс а̂кѧ ѡ̂ кѕно́аще. б) Шѝ кѕ че кѕчерїе е̂рà Ѣстинїа́н кѧтрѧ цѣ́ра са, шѝ кѕм брѐ сѧ ѡ̂ чинстѣ́скѧ; де а̂р фѝ фост Ѣстинїа́на прима ѧ̂ Дардáнїа; ѡ̂ брѐ нѕмѝ ѧ̂ нѫ́мѧрѧл Епа́рхїилѡр ѧ̂ фрѫ́нте: ка́рѐ шѝ рѫндѧл чел ѕѕн а̂кѧ ѡ̂ пофтѣ́. Чѝ ѧ̂ фрѫ́нте нѫ́мѧрѧ Да́кїа Медитера́нea, а̂рѧ Дардáнїа дѫ́пѧ а̂лте Епа́рхїи. Не а̂доѝт ло́кѕрй да́рѧ а̂ѕте, кѧ Па́трїа лѕй Ѣстинїа́н а̂ѕ фост нѕ ѧ̂ Дардáнїа, чѝ ѧ̂ Да́кїа Медитера́нea.

а) Vel igitur *Daciam mediterraneam* hic non scripserunt, quod malim, vel falsum scripserunt, quod est incredibile. Si *Daciae mediterraneae* Sufficiatur *Dardania*, salva erit et veritas, et existimatio Justiniani. *Salagius* cit. loc.

б) Multis et variis modis nostram patriam augere cupientes, in qua primo Deus praestitit nobis ad hunc mundum, quem ipse condidit, venire, et circa Sacerdotalem censuram eam volumus maximis incrementis ampliare, ut primae Justinianae patriae nostrae, pro tempore Sacro-Sanctus Antistes non solum Metropolitanus, sed etiam Archiepiscopus fiat: et ceterae provinciae sub ejus sint auctoritate, idest, *tam ipsa mediterranea Dacia*, quam Dacia ripensis etc. cit. Novella 11.

б) Deinde quid est illud: *tam ipsa mediterranea Dacia?* Pronomen *ipsa* vel superfluum hic est, vel, si non est, tacite significat, Justinianam esse in Dacia mediterranea. *Salagius* cit. Lib. cap. 4.

Аѣз шѝ Прокопїе се поате оуѫнѝ кѫ лѫдата Неараѡ, де вом зиче, кз Прокопїе грѫще дѫпз мѫсѹра Дарданїей чѣ ѧнаинте де Ѫрелїан, ѣрз нѫ дѫпз чѣѫ че ѧй рѫмасѣ ѣй дѫпз че сав фѫкѹт Дакїа медитеранеа. Ка сѫсе причѣпз чѣѫ че зик ѣѫ, липсѣще сз не ѧдѹчем ѧминте де кѫинтеле лѫй Сѣѣтѫс Рѹфѫс, каре лѣм скрис май сѫс кап ї. §. а. кѫ каре ѧрѣтз ѣл, кз дѫкѫндусе Рѡманїй дин Дакїа лѫй Траїан прѣсте Дѹнѫре; доаѡ Дакїй се фѣчерз ѧ цинѹтѫриле Мисїей шѝ ѧ Дарданїей. Дечй пѧртѣ ѧчѣѫ ѧ Дакїей, ѧ карѣ ѣра Їѫстинїана Прима, фїинд тѫатз дин Дарданїа чѣ вѣкїе, пѫтѣ Прокопїе дѫпз стилѫл чел вѣкю, се зикз, кз локѫл нѫщерей лѫй Їѫстинїан ѧѫ фост ла Дарданй. Ѣрз дѫпз мѫрунииле Дарданїей чѣле ноаѡ нѫ поате сѫсе зикз, ѧ фѝ Їѫстинїана Прима ѧ Дарданїа, де ѿарз че локѫл ѧчѣла де мѫлт сав кѫпринс ѧтрз хотареле Дакїей медитераней.

К Ѧ П ї.

Ѧтѫмплѫриле Рѡмѫнилѡр чѣлѡр прѣсте Дѹнѫре дела дескълекарѣ Бѫлгарилѡр ѧ Мисїа пѫнз ѧ зилеле лѫй Їсакїе Ѫнгел ѧпѫратѫлѫй Грѣчилѡр.

§. а.

Рѡмѫнїй ѧѫ ѧпѫрцинт кѫ Бѫлгарїй ѧпрѣдѫнз.

Пре Рѡмѫнй нѫ нѹмай нѫ ѣѫ пѫгѫбит ѧтрз немика Бѫлгарїй дѫпз че ѧѫ дескълекат ѧ Мисїа; чѝ ѧкз сав ѧфрцинт ла ѳлаатз, ѧдекз ѧпѫрцїа Рѡмѫнилѡр, пре карїй оуѫнїй ѣѫ кїемат Мисй, дѫпз кѫм

ѧм

âм спѫс май сѫс кап Ѩ. §. Ѩ. се ⁂пре҃ѵнѫ къ ⁂пѫрѫціѧ Бѫлгарилѡр. Де ⁂чіѧ скріе Никі҃та Хонїа҃т ⁂ Їса҃кіе Ангел, Ка҃ртѣ. а. къ Їса҃н ⁂пѫра҃тѫл Ромм҃нилѡр че҃лѡр дела Мѫ҃нтеле ѣ҃мѫ, ⁂торкм҃ндѫсе ла Па҃трїа са Ми҃сїа къ ⁂ѫжѫто҃рїѫ де ѡ҃ста҃шѝ ⁂ду҃шѝ де пре҃сте Дѫ҃нѫре, ѫ҃декѫ дин ц҃е҃ра Ромм҃нѣ҃скѫ, шѝ кѫзм҃нд къ Па҃трїа са Ми҃сїа ѣ҃ къръці҃тѫ шѝ дешерта҃тѫ де ѫ҃сте грека҃скѫ; нѫ се ⁂дестѫлѫ къ стѫпм҃ни҃рѣ Ми҃сїеѝ, чѝ сокоті҃ де но҃ѫ сѫсе ско҃але ⁂сѫпра Гре҃чилѡр, ка сѫ ⁂ дела дм҃нщїѝ Бѫлга҃рїа, шѝ ⁂ша҃ ⁂пѫрѫціѧ Ми҃силѡр, ѫ҃декѫ ⁂ Ромм҃нилѡр, шѝ ⁂пѫрѫціѧ Бѫ҃лгарилѡр, прекѫ҃м ⁂мм҃ндо҃ѡ ⁂чѣ҃сте де демѫ҃лт ⁂ѫ фост лѡмла҃лтѫ, ѫ҃рѫшѝ сѫ ле ⁂пре҃ѵне. а) Пр҃ккїа҃р лѫкрѫ да҃рѫ ѫ҃сте, къ ⁂пѫрѫціѧ Ромм҃нилѡр че҃лѡр пре҃сте Дѫ҃нѫре, дѫ҃пѫ дескълека҃рѣ Бѫ҃лгарилѡр ⁂ Ми҃сїа, дин бѫ҃нѫ ⁂цълѣ҃ѵере лѡмла҃лтѫ ⁂тръ ⁂чѣ҃сте до҃ѡ нѣ҃мѫрѝ, се ⁂пре҃ѵнѫ къ ⁂ Бѫ҃лгарилѡр. Де оу҃нде оу҃рмѣ҃ѫ, къ ⁂чѣ҃сте до҃ѡ нѣ҃мѫрѝ, Ромм҃нїѝ шѝ Бѫ҃лгарїѝ ⁂ѫ ⁂пѫрѫці҃т ⁂пре҃ѵнѫ ⁂ Ми҃сїа, ка҃рѣ дѫ҃пѫ ⁂чѣ҃ѫ сѫ҃ѫ ѯис Бѫлга҃рїа. Де оу҃нде сѫ ѯи҃чем, къ тот де ⁂ оу҃на ⁂ Бѫлга҃рїа сѫ фѝ фост Кра҃ю дин ви҃ца Бѫ҃лгарилѡр, ка҃рѣ ни҃мене нѫ по҃ате ѫ҃здѝ; то҃тѫшѝ ни҃чѝ ѡ҃ скъдѣ҃ре де ⁂колѡ҃ нѫ пѫтѣ҃ сѫ ви҃нѫ Ромм҃нилѡр, прекѫ҃м де ⁂колѡ҃ къ ⁂пѫрѫціѧ Оу҃нга҃рїеѝ ѣ҃ ⁂пре҃ѵна҃тѫ къ ⁂пѫрѫціѧ Ѩ҃стрїеѝ, мѫка҃р къ Кра҃ю ни҃чѝ ѡ҃да҃тѫ нѫ ѣ҃ дин ви҃ца Оу҃нгѫрилѡр, то҃тѫшѝ кѫди҃нцеле Оу҃нгѫрилѡр прекѫ҃м ѣ҃ра҃ ⁂наи҃нте де ⁂ сѣ фа҃че ⁂пре҃ѵна҃рѣ ⁂чѣ҃стѡр ⁂пѫрѫціѝ, ⁂ша҃ шѝ дѫ҃пѫ фѫкѫ҃та ⁂пре҃ѵна҃ре рѫма҃сѣ, шѝ рѫм҃ѫ ⁂тръ ⁂трецѝ҃мѣ са пѫнѫ ѫ҃стѫзѝ. ⁂ша҃ да҃рѫ Ромм҃нїѝ шѝ дѫ҃пѫ дескълека҃рѣ Бѫ҃лгарилѡр ⁂ Ми҃сїа.

а) Οὐδ' ἠγάπων, εἰ τὰ ἑαυτῶν ἔχεσι σώζειν ἢ τὴν τῆς Μυσίας μόνην περιβαλέσθαι τοπάρχησιν, ἀλλ' εἰ μὴ καὶ τὰ Ρωμαίων μέγιστα βλάψεσι, καὶ τὴν τῶν Μυσῶν καὶ τῶν Βουλγάρων δυναστείαν εἰς ἓν συνάψασιν, ὡς πάλαι ποτὲ ἦν. ἐδαμῶς ἠνείχοντο. Mysiae incolumitate et dominatu non contentus, maxima Romanis detrimenta inferenda, et Mysorum ac Bulgarorum dominatum, ut olim fuisset, omni contentione conjungendum esse censuit. *Nicetas Choniates* in Isaacio, Lib. 1.

сїа, рѫмасерѣ ѧ мошїиле сале несминтицїй; шй прѣкѫм дин Бѫлгарй, ѧша шй дин Рѡмжнй се ѧлецѣ пѫрѫѣ кърбацй врѣдничй спре пѫртарѣ дерегѫторїилѡр шй ѧчелѡр Политечецй, шй ѧчелѡр де ѡсте.

Дешерт ѥсте дарѣ Дѫчѫс, кжнд ѧ Картѣ ѕ. де Регно Далмацїе, кап є. фѫрѣ де нйчй ѡ довадѣ, нѫмай кѫ ворбе гоале, ка сѫ мрѣскѣ пре Словенїй сѫй, зйче, кѣ Словенїй, ѩнѫме Бѫлгарїй кѫпринзжнд Илйрикѫ, пре Рѡмайй, карїй ер ѧколѡ лъкѫиторй, ѫѕ робит, шй ѧша слъжйтѫ ѧчела нѫме Рѡман ла Словенй се фѣче нѫме де роб, шй Влах ѫѕ ѧчепѫт ѧ ѧсъмнѧ роб, сѧѕ шерб. Ѩскменѣ дешерт ѥсте кжнд ѧколоший ѥрѫший нѫмай кѫ ворбе гоале зйче, кѣ бирѫиторїй Бѫлгарй нороаде ѧтрецй де Рѡманй дин цинѫтѫриле чѣле дин колѡ де Дѫнѫре ѫѕ ѧдѫс роби прѣсте Дѫнѫре ѧкоаче ѧпревнѣ кѫ лимба. Вѣзй май сѫс кап. її.

§. ѣ.

Ѧпѫрцїа Бѫлгарилѡр ѡѫѕ стрика́т Васи́лїе Ѧпѫра́тѫл Гре́чилѡр.

Бѫлгарїй фїйнд ѧпревнацй кѫ Рѡмжнй чей прѣсте Дѫнѫре, кѫм май сѫс §. а. спѫсей, мѫлте рѣле ѧ мѫлцй ѧнй фѣчерѣ Гре́чилѡр, де ка́ре плйне сжнт йсторїиле Грече́цй, пѫнѣ че пре оѫрмѣ Васи́лїе Ѧпѫра́тѫл дела Цариград ѧвингжндѫй ле стрикѣ ѧпѫрцїа, кѫм скрїе Геѡргїе Акрополи́та ѧ Йсто́рїа са кап. її. шй пѫнѣ ѧ зйлеле лѫй Йсаа́кїе ѧнгел ѫѕ плѫтит Гре́чилѡр да́ре. a)

Пѫ

a) Ἔσχατα παρὰ τῶ Βασιλέως Βασιλείου Χερῶται, οὗ διὰ ταῦτα Βουλγαροκτόνου ἡ φήμη ἐκάλεσε. Μέχρι γοῦν τῶ Βασιλέως Ισαακίου ὑποφόρου τὸ γένος ἐτέλει Ρωμαίοις. Tandem ab Imperatore Basilio, quem non aliam ob causam *Bulgaroctonum* dictum, fama atque auditione accepimus, debellati ad Imperatoris usque Isaacii tempora Romanis tributa pendebant. *Georgius Acropolita* Historiae cap. 11.

Нѫ по́ате фѝ а̂доа́лъ, къ къ конченѝрѣ Бѫ́лгарилѡр, шѝ Рѡмъ́нїй чей пре́сте Дѫ́нъре къ а̂пъра́тѫлуй дела Цариград. Да́р а̂ве́м а̂къ Ѣ а̂дъвъра́т, къ Рѡмъ́нїй а̂ве́щѣ нѫ́маи а̂ве́ле поро́нчи а̂ле а̂пъра́тѫлуй Гре́чилѡр ле прїимѣ́ шѝ ле а̂плинѣ́, ка́ре ле брѣ́; ка́ре нѫ вол̀, нѫ ле прїимѣ́. Къ а̂ша̀ не лъсъ̀ мъртъри-сѝт Ники́та Хонїа́т а̂ Ісаа́кїе А̂нгел, Ка́ртѣ. а. къ Рѡмъ́нїй а̂ве́рѣ, а̂вѣ́нд мѫ́лте четъ́цй къ фи́рѣ ло́кѫрилѡр фо́арте а̂търи́те, шѝ мѫ́лте стрѣмтѫ́рй, ни́чй ѡ̂да́тъ нѫ лѣ́ѫ пъса́т де Гре́чй, пѣнъ́ кѫнд пре оўр-мъ лъпъдѫ́нда́се къ то́тѫл де стъпѫни́рѣ Гре́чилѡр; a) йръ а̂шѝ пѫ́серъ а̂пъра́цїа са а̂ пичо́аре, къ́рїа а̂по́й а̂дъѡгъ́ръ шѝ а̂пъра́цїа Бѫ́лгарилѡр. Вѣ́десе дин лъѫда́та мъртъриси́ре а̂луй Ники́та Хонїа́т, къ Рѡмъ́нїй шѝ а̂ вре́миле, кѫнд а̂ѫ фост сѫпѫ́шй а̂пъра́цїей Гре́чилѡр, а̂вѣ́ мошѝнле са́ле, ѡ̂ра́шеле, четъ́циле са́ле, ма́ре па́рте де цѣ́ръ а̂ са, оў́нде нѫ́маи Рѡмъ́нїй е̂ра̀ лъкѫнито́рй: ка́рѣ па́рте де цѣ́ръ лъѫда́тѫл Ники́та Хонїа́т а̂ Ісаа́кїе А̂нгел дежтебѝт ѡ̂ кїа́мъ Мѝлїа. Чине се по́ате а̂до̀ къ а̂ве́стѣ а̂се́менѣ лѣ́ѫ цинѫ́т Рѡмъ́нїй шѝ а̂ зи́леле Бѫ́лгарилѡр, ӑде́къ а̂наи́нте де а̂ а̂къпѣ́ шѝ Бѫ́лгарїй шѝ Рѡмъ́нїй сѫпт стъпѫни́рѣ а̂пъра́тѫлуй Грече́ск? Де а̂и́чй се а̂търе́ск чѣ́ле че а̂м зис май сѫс кап й. §. ӑ. кѫм къ Рѡмъ́нїй чей пре́сте Дѫ́нъре нѫ а̂ѫ фост гѝнтъ нома́дъ, ӑде́къ ѡ̂ѫменй фъръ лъка́ш стътъто́рїе; ни́че нѫ а̂ѫ фост то́цй пъсто́рй, прекѫ́м а̂й дефа́ймъ Лъчѣ́т.

К А П. ӑї.

---

a) Ἑαυτῷ δὲ μαλιστα καὶ Ρωμαίοις ἐκπολεμώτας τὰς κατὰ τὸν Αἷμον τὸ ὄρος Βαρβάρους, οἱ Μυσοὶ πρότερον ἀνομάζοντο, νυνὶ δὲ Βλάχοι κικλήσκονται. Οὗτοι γὰρ ταῖς δυσχωρίαις πεποιθότες, καὶ τοῖς φρουροῖς Θρασυνόμενοι, ἃ πλεῖστά τε εἰσι καὶ ὀρθὰ κατ' ἀποτόμους κείμενα πέτρας, καὶ ἄλλα τε μὲν κατὰ Ρωμαίων ἐμεγαλαύχηταν, τότε δὲ πρόφασιν εὑρηκότες τὴν τῶν οἰκείων ἐρεμμάτων ἀπαγωγὴν καὶ κάκωσιν ἑαυτῶν, ἐς ἀποστασίαν λαμπρὰν ἀνεκίρτησαν. Ησαν δὲ οἱ τὰ κακὰ πρωτεργοὶ, καὶ τὸ ἔθνος ὅλον ἀναστήσαντες, Πέτρος τις καὶ Ασὰν, ὁμογενεῖς καὶ ταυτόσποροι. Tum barbaros, Haemi montis accolas,

КАП. ДІ.

Аѣѫмплꙋ́риле Рѡмꙗ́нилѡр чѣ́лѡр пре́сте Дꙋ́нꙁре а ꙁи́леле лꙋ́й Ісаа́кіе А́нгел апꙁра́тꙋлꙋй Гре́чилѡр.

§. А.

Се спꙋ́не причи́на, пе́нтрꙋ че Рѡмꙗ́нїй чей пре́сте Дꙋ́нꙁре а̂ꙋ фѫкꙋ́т ребе́лїе а̂сꙋ́пра апꙁра́тꙋлꙋй Греческ.

Скріе Ники́та Хоніа́т а Ісаа́кіе А́нгел, Ка́рте А. кап. Д. къ апꙁра́тꙋл Ісаа́кіе А́нгел, мꙋри́ндꙋй мꙋ́рѣ, врꙋ сѫ А фа́та лꙋй Бе́ла Краюлꙋй Оу́нгꙋрилѡр, ка́рте нꙋ е̂ра а̂къ де ꙁе́че а̂ний. Ши́ невръ́нд е̂л спре келтꙋ́ла Нꙋ́нтей а да̀ ба́ний дин къмара чѣ апꙁрътѣ́скъ; сили́ то́атъ келтꙋ́ла а̂чѣ́м сѫ ѡ̂ дѣ ѡ̂ра́шеле ши цꙁриле: къ ка́рте ши а̂лте ѡ̂ра́ше, май бърто́с чѣ́ле Анхіа́лꙋлꙋй а̂вечина́те фо́арте ле нъкъжи́: ши́ пре Рѡмꙗ́нїй чей дела мꙋ́нтеле е̂мꙋ а̂сꙋ́пра са, ши́ а̂сꙋ́пра апꙁрꙋці́ей Рѡма́нилѡр а̂й аѣърѫтъ. Ѣрѫшй а̂съмнѣ́м а̂чи, къ Ники́та Хоніа́т, ши́ а̂лцій Скрїито́рій Гречѣ́щій, прин апꙁрꙋці́а Рѡма́нилѡр, а̂целе́г апꙁрꙋці́а Гре́чилѡр, ши́ прин Ρωμαῖοι, ка́ре лътинѣ́ще се а̂то́арче, Рѡма́нй, а̂целе́г пре Гре́чй.

Фїи́нд да́ръ аѣърѫта́цій Рѡмꙗ́нїй а̂чѣ́м, пе́нтрꙋ къ мꙋ́лте би́те ле лꙋа́се ѫ̆менїй чей апꙁрътѣ́щій, ши́ дела а̂чѣ́мшй пътими́се нека́зурй;

апꙁръ

colas, sibi et Romano Imperio infestissimos reddidit, qui olim Mysi, nunc Blachi nominantur. Hi enim angustiis et castellis freti quae plurima habent praeruptis saxis inaedificata: cum prius etiam Romanos parum curarent, tum per causam abacti pecoris et vexationum quas tolerassent, aperte defecerunt. Ejus defectionis principes et auctores fuere duo ex illa gente fratres, Petrus et Asan. *Nicetas Choniates* in Isaacio Angelo Lib. 1.

Âтрѫ âчѣ́сте до́й фра́цій Рѡмѫ́нй ди́нтрѫ âчѣ́шій Рѡмѫ́нй Пѣ́трѫ шй Ісан, фїи́нд Âпъра́тѫл ла Кипсѣ́ле, се дѫ́к ла дѫ́нсѫл, шй чер, ка сѫ́й прїимѣ́скѫ солда́цій Âтрѫ Легїоа́неле чѣ́ле гречѣ́щй, шй сѫ ле дѣ́ ѡ̃ пѫцинѫ мошїе че ѣ̂ра Â мѫ́нтеле ѣ̃мѫ. Ка́рѣ недобѫ́ндинд дела Âпъра́тѫл, шй вѫзѫ́нд, кѫ сѫнт âша́ небѫгра́цій Â са́мѫ Âнаинтѣ Âпъра́тѫлуй; Âчепѫ́рѫ â кѫрти, шй â се лѫдà, кѫ Âторкѫ́ндѫсе âка́сѫ вѫр фа́че ребе́лїе. Пе́нтрѫ ка́ре во́рбѫ дин порѫ́нка лу́й Іѡа́нн Севастокра́торѫ фѫ́ да́тѫ ѡ̃ па́лмѫ пре́сте ѡ̃бра́ѫ лу́й Ісан: ка́рѣ па́лмѫ скѫ́мпѫ фоа́рте кѫзѫ́ Âпъра́тѫлуй Ісаа́кїе Ангел, шй ла то́атѫ Âпъра́цїа Гре́чилѡр, прекѫ́м де âчй Âнаинте вом âрѫ́тà. Кѫ Âторкѫ́ндѫсе âка́сѫ âчѣ́й до́й фра́цій Пѣ́трѫ шй Ісан, прїнсерѫ â Âвитà пре Рѡмѫ́нй, шй âй Âбърбѫ́тà, ка то́цій сѫсе ско́але кѫ а̃рме âсѫ́пра Âпъра́тѫлуй Ісаа́кїе Ангел, шй âсѫ́пра Гре́чилѡр.

§. в̃.

Мецешѫ́гѫл, кѫ ка́ре ѯи́шій фра́цій а̃ѫ фѫкѫ́т пре Рѡмѫ́нй сѫсе ско́але кѫ рѫско́ю âсѫ́пра Гре́чилѡр, шй Âчепѫ́тѫл рѫско́юлуй.

Рѡмѫ́нїй, привѝнд ла âчѣ́м, кѫ Гре́чїй а̃ѫ ѡ̃щій де âжѫ́не, би́не Âтрарма́те, Âбѫцà́те ла рѫско́ю, шй кѫ то́атѣ мѫшѝниле че сѫнт де ли́псѫ ла рѫско́ю Âтъри́те; âвѣ́ сфїа́лѫ â прїими Âдѣ́мнѫл лу́й Пѣ́трѫ шй âлу́й Ісан, ка сѫсе ско́але кѫ рѫско́ю âсѫ́пра Гре́чилѡр. Де́чй ѯи́шїй до́й фра́цій âча́стѫ те́хнѫ, са́ѫ мецешѫ́г âфла́рѫ. Кѫ, прекѫ́м âколо́шй кап ѣ̂. скрїе Никита Хонїа́т, фѣ́черѫ ѡ̃ бесѣ́рикѫ пре нѫ́меле Сфѝтѫлуй Дими́трїе; ла âчѣ́ бесѣ́рикѫ мѫ́лцій Âдъчѝцій шй бърба́цій шй мѫ́ерй âдѫна́рѫ, пре ка́рїй Âй Âбѫцà, ка кѫнд Âй ба âпѫ́кà нево́м, шй вѫр фй кѫ ѡ̃кїй крѫ́нцій Âто́ршй, шй кѫ пъ́рѫл рѫспѫндѝт, Âтрѫ âчѣ́ тѫрба́тѫ стропша́лѫ фїи́нд сѫ стри́це â гъ́ра ма́ре: кѫ Âй-

нєзє́ѳ а̂ша̀ вом̂ше, ка нѣ́мѫл Бѫ́лгарилѡр шѝ а̂ Рѡмъ́нилѡр, лъпъдъ́нд жѫ́гѫл чел де лѫ́нгъ брѣ́ме, съ ка́пете слобозе́нїе: шѝ то́кма пе́нтрѫ а̂чѣ́а мѫчени́кѫл лѫй Хс̃ Дими́трїе, пъръсъ́нд Митропо́лѫл Ѳесало́ника шѝ бесѣ́рика де а̂колѡ̀, шѝ петрѣ́черѣ къ Грє́чїй, а̂ѫ вени́т ла дъ́ншїй, ка съ́й а̂жѫ́те а̂ трѣ́ба а̂часта. Дє́чй небѫ́нїй а̂чє́шѣ ѡ̂дихни́нд пѫци́н, къръ́нд май къ бъртѫ́те, є̂ши́ндѫшй дин фи́ре, се стропшѣ̀, шѝ къ граю ма́ре, ка кънд а̂р гръ̀ Дмнезє́ѳ прин тръ́ншїй, стрига̀, къ нѫ є̂ брѣ́мѣ де а̂ се май леневѝ, чй а̂пѫкъ́нд ӑрме съсе скоа́ле а̂сѫ́пра Грє́чилѡр: шѝ пре Грє́чй пре ка́рїй а̂й бѡр при́нде а̂ ръско́ю, съ нѫ́й ци́нъ, ни́чє съ́й бъ́ндъ, чй фъръ ми́лъ съ́й ѡ̂мо́аръ, ни́чє рѫга́ре, ни́чє ба́нй съ нѫ прїимѣ́скъ дела дъ́ншїй, къ ни́чй ѡ̂ рѫга́ре а̂ лѡр съ нѫ се ми́шче ка дїама́нтѫл. Тот нѣ́мѫл Рѡмъ́нилѡр да́ръ дела а̂чє́ст фе́лю де проро́чй а̂вита́т, къ́рсе ла ӑрме.

Фїеще ка́реле по́ате ведѣ̀, къ ѡ̆ъменїй а̂чє́а, пре ка́рїй а̂й зи́че Ники́та Хонїа́т, а̂ фй фост а̂дръчи́цй, шѝ небѫ́нй, а̂трѫ а̂дебъ́р нѫ а̂ѫ а̂вѫ́т ни́чй ѡ̂ небо́е, пе́нтрѫ къ де а̂р фй фост а̂трѫ а̂дебъ́р небѫ́нй, шѝ съ́й фй стропши́т; а̂зъда́р лѣ́р фй а̂крединца́т, Пе́тръ шѝ Ѧса́н май със а̂съмна́теле во́рбе, ка съ ле грѫ́ск кънд а̂й а̂пѫ́къ небо́м, де ѡ̆ар че ка́рїй а̂ѫ а̂чѣ́ бо́алъ, кънд а̂й а̂пѫ́къ, съ́нт а̂фа́ръ де си́не, шѝ небѫ́нй; нѫ цїѫ є̂й а̂гръ̀ чѣ́ле майнаи́нте де стропша́лъ лѡр а̂крединца́те. Де оў́нде ѡ̆сте а̂ крѣ́де, къ ѡ̆ъменїй ачє́а нѫ а̂ѫ а̂вѫ́т ни́чй ѡ̂ небо́е, шѝ а̂ѫ фост а̂то́атъ брѣ́мѣ къ ми́нтѣ а̂трѣ́гъ, нѫ́май съ фъчѣ́ къ а̂й стропшѣ́це; шѝ фїи́нд къ цїѫ̀ а̂то́арче ѡ̆кїй кръ́нцй, а̂ фа́че стръмбътѫ́рй стреи́не къ гѫ́ра, шѝ а̂ се скѫтъ́ра а̂то́кма ка чей че а̂ѫ небо́м а̂чѣ́а; а̂шела̀ пре чей пѫци́н причепѫ́цй а̂ крѣ́де, къ фъръ во́а лѡр съ фак а̂чѣ́ле стреи́не мишкъ́рй а̂ мъдълъ́риле лѡр, шѝ към къ Дмнезє́ѳ грѫ́ше прин тръ́ншїй.

Фїи́нд а̂чепѫ́тѫл а̂пѫкъ́рей ӑрмелѡр норочи́т Рѡмъ́нилѡр, май бъртóс крезъ́ръ, къ Дмнезє́ѳ є̂ пъртинито́рю слобозе́нїей лѡр, ни́чє нѫ

се

се ѧдестѹлáрѣ нѹмай кѹ слобозéнїѧ, чи се рѫвърсáрѣ прин сáте шѝ прин ѿрáше, кáре ѣрà депáрте де мѹнтеле ѣмѹ. Оѹнѹл динтрѣ чей дой Фрáцй, Пéтрѹ ѧшй пѹсе корѹнѣ де ѧр пре кап, шѝ ѧкълцѣ пъпѹчй рóшїй. ѧшà дѫнд ѣй нѫвáлѣ ѧсѹпра ѿрáшелѡр чéлѡр Грéчéщй, мѹлцй ѿамénй де чинсте, мѹлцй бóй, шѝ вúте, шѝ де ѧлте добитóаче нѹмър мáре фóарте дѹсерѣ де пре ѧколѡ. Сосѫнд ѧпърáтѹл Ісаáкїе кѹ ѿастѣ са ла дѫнштй; ѣй ѿръшй се трáсерѣ ла лóкѹрй стрѫмте, шѝ нерѫвъзѹте, оѹнде мѹлт ѧмѫнáрѣ, пéнтрѹ кѣ ѧвѫнд ѣй ѿасте пѹцúнѣ нѹ кѹтезà сѣ ѫсѣ ла лáргѹ. Ѧтѹнчй дéде Дѫнезéѹ ѡ нéгѹрѣ мáре фóарте, кѹ кáрѣ се ѧврѣкà тот мѹнтеле, оѹнде ѣрà Рѡмѫнїй, шѝ нещїинд ѣй немúка, ѫтѣ фъръ вѣсте Грéчїй дáѹ нѫвáлѣ ѧсѹпра лѡр. Кѹ кáре ѧтѫмплáре неащептáтѣ рѫсипíндусе Рѡмѫнїй, Кѫпетéнїле шѝ повъцѹнтóрїй ѿастей Рѡмѫнéщй кѹ чéта прéтенилѡр сѫй трекѹрѣ прéсте Дѹнъре ѧ цéра Рѡмѫнéскѣ, оѹнде фѣкѫнд легътѹрѣ кѹ Кѹмáнїй, пре кáрїй май сѹс, кап й. §. ї. ѫм ѧдеверúт ѧ фй фост Рѡмѫнй, оѹнúцй ла ѡлáлтѣ Рѡмѫнїй чей прéсте Дѹнъре кѹ Рѡмѫнїй чей дин коáче де Дѹнъре се ѧтóарсерѣ кѹ ѧпърáтѹл Ісáн де нóѹ ѧсѹпра Грéчилѡр. Дéчй Ісáн ѫжѹнгѫнд ла Пáтрїа са Мúсїа, кáрѣ ѣрà дешáртѣ де ѿасте Грéчáскѣ, шѝ не ѧдестѹлúндусе кѹ Домнїѧ Мúсїей, се сокотѝ сѣ фáкѣ мѹлт рѫѹ Грéчилѡр, шѝ ѧпърцїѧ Мúсилѡр шѝ ѧ Бѹлгарилѡр ѿръшй, прекѹм ѧѹ фост май демѹлт, сѣ ѡ ѧпрéѹне.

§. г̃.

Рѡмѫнїй кат пре Іѡáнн Кантакѹзéн Кесáрюл шѝ тóатѣ ѿастѣ Грéчáскѣ.

Кантакѹзéн Кесáрюл, кáреле ѧвѣ мѹмáре пре сóра ѧпърáтѹлѹй Ісаáкїе ѫнгел, фѹ трúмис кѹ ѿасте Грéчáскѣ ѧсѹпра Рѡмѫнилѡр. Ячéстѧ

âиzмнд къ Рωмънїй, (пре карїй Окрїитóрюл Никúта Хонїат âй иямкúше варвáрй дúпъ мънндрíа чк Грекáскъ) ни сънт ла шéс, чй âмúнцй, ни гънди, къ éй пéнтрu ка сúсе май ѿдихнéскъ, шй пéнтрu ка съ фíе май фъръ примéждїе, пéнтрu âчéа стáу ла мúнте, чй сокотй, къ пéнтрu âчéа сáу трас ла мúнте, пéнтрu къ ле ѿсте фрúкъ де ѿастк грекáскъ. Дрепт âчéа Кантакúзéн Кесáрюл âшезъ ѿастк грекáскъ â мижлокúл кънпúлúй, фъръ де нúчй ѿ âтърúре, ба нúчй ки кúстодїй, âдекъ ки пъзитóрй, шй ки стрúжй ни се âтрúбуинцъ. Де оунде Рωмънїй ноáптк дéдеръ нзвáлъ âсúпра Грéчилωр, шй âй конченúръ. Пре карїй âй ѿморк зъкънд â кóртурй, пре карїй â фúгъ. дестрармáцй âй принд. Шй âшà âвинънд Рωмънїй пре Грéчй, шй фúгънд Грéчїй; тóате кóртурилe грéчилωр ле прздáръ Рωмънїй, шй стéгурилe ле âпúкáръ, ба шй весмúнтеле чéле де âур âле Кесáрюлúй âпúкáръ âмънилe Рωмънилωр, ки кáре се шй âбрúкáръ чей дой фрáцй Пéтрu шй Исáн, шй âбъскúцй ки âле мерúк âнаинтк ѿастей сáле чéїй Рωмънéцй, шй âшй âфипсеръ кóртурилe ла шес. a)

§. Ã.

a) Διαδέχεται δὲ τὴν ἡγεμονίαν ὁ Καῖσαρ Ἰωάννης ὁ Καντακουζηνὸς, γαμβρὸς ὢν τῦ Βασιλέως ἐπ' ἀδελφῇ. - - - ὅθεν καὶ τὰς ϛαρβάρυς ὁ Καῖσαρ ἀκέων ἐν ὄρεσι διάγειν, καὶ μὴ εἰς τὸν κάμπον κατέρχεσθαι, μὴ διαλογισάμενος, ὅτι διὰ τὴν αὐτῶν ἀναπαυσιν καὶ ἀσφάλειαν ἐν τοῖς τοιέτοις εὑρίσκονται ὄρεσιν, ἀλλὰ δειλίαν τῦτο κρίνας αὐτῶν, μέσον τῦ κάμπυ ἐποίει τὰ αὐτῦ κατανοτόπια, μήτε φυλακὰς ἔχων ἀκριβεῖς, ἢ εἴγλας, μήτε μὴν ϛάλλων χάρακα. Νυκτὸς ἓν αὐτῷ οἱ ϛάρβαροι ἐπιβάμενοι, μόλις αὐτὸς διασώζεται, καὶ τὸ ϛράτευμα πολυτρόπως ἐκάκωσαν, οἱ μὲν γὰρ ἐξ αὐτῶν ἐν ταῖς τέντοις κείμενοι, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν καταλαμβανόμενοι ἐφονεύοντο Οἱ δὲ ἀναρμάτωτοι φεύγοντες, ἐζωγρῆντο. - - - Νικηθέντων ἓν ἔτω τῶν Ρωμαίων καὶ φευγόντων, ἡρπάγησαν παρὰ τῶν ϛαρβάρων αἱ κατῆναι πάσαι, καὶ τὰ χρυσοῦφῆ ῥῆχα τῦ Καίσαρος, τὰ μετὰ τῶν γναπέων χρωμάτων σεσημειωμένα καὶ τὰ φλάμβλα, ἅ τινα καὶ ἐνεδύσαντο ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ασὰν προπορευόμενοι ἔμπροσθεν τῦ ϛρατῦ αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὸν κάμπον ἔκτοτε καταλθόντες, τὰς τέντας αὐτῶν, ἐκεῖ ἐ-

ϛησαν

§. Ă.

Апзрáтъл Грéчилωр Їсаáкїе Ангел ѫрзшй се скóалз âсъ́пра Ρωмѫ́нилωр къ ѿастѣ́ Грéчаскз, шѝ рзмѫ́не бзтъ́т.

Апзрáтъл Їсаáкїе Ангел сфзтъ́индъсе къ кáпъл сзъ, кз рзсбóюл чел дин тѫ́ю нъ лаъ пъртáт âсъ́пра Ρωмѫ́нилωр към се кздѣ́, ѫрзшй се мзрцинй, лъ́шй къ кáпъл сзъ сзсе скóале âсъ́пра âчéлораш Ρωмѫ́нй. Дéчй порúнд е́л къ ѿастѣ́ Грéчаскз, шѝ âжънгѫ́нд лà Таъроко́м, й се фзкъ́ де ш́ре, кз Ρωмѫ́нїй прздѣ́зз лóкъриле чѣ́ле âвечинáте Лáрдей, шѝ към кз мъ́лцй Грéчй âколѡ̀ âз ѿморѫ́т, шѝ нъ май пъцúнй âз принс, шѝ âкъ́м къ прѣ́зй фóарте мáрй âкзркáцй брѣ́къ сзсе âтóарне âкáсз; се съ́е кзлáре, шѝ нóаптѣ́ порнѣ́ше къ ѿастѣ́ са, къ кáрѣ âжънгѫ́нд ла лóкъл, че се кїáмз вастéрне, шѝ небззѫ́ндъсе âколѡ̀ нúчй оу́н Ρωмѫ́н, къ лúнище лъ́шй ѿдихнѝ ѿастѣ́. Дъ́пз трей зúле порнúнд де âколѡ̀, диминѣ́цз пзшѣ́ше кзтрз Ерóе, нъ мерсѣ́се кáле лъ́кз де пáтръ параса́нге, (ѿ параса́нгз ѫ́сте лок ка де трей зéчй де Отáдїй) кзнд âжъ́нце ла дѫ́нсъл оу́н ѿм спри́нтен, кáреле âвѣ́м лъ́шй трзцѣ́ съ́флетъл де ѿстенúт, âчéла спъ́не, кз Ρωмѫ́нїй нъ депáрте де âколѣ́ се âтóрк кзтрз кáсз къ прѣ́зиле, шѝ мерг кзтинéл, фїúнд кз нúчй оу́н врзжмáшй нъ âз кззът пре âколѡ̀, шѝ

сѫнт

συσαν καὶ κατεσκήνωσεν. Et in ejus locum Joannes Cantacuzenus Caesar, qui Imperatoris sororem in matrimonio habebat, sufficitur. - - - Cum autem barbaros vitata planicie in montibus se tenere audivisset, non cogitavit illos reficiendarum virium causa, et quo tutiores sint ibi commorari: sed id factum timiditatem interpretatus, in medio campo castra posuit, neque custodiis neque excubiis accuratioribus usus, neque vallo communito. Itaque noctu a barbaris oppressus, vix evadit, exercitu variis modis afflicto. Nam alii jacentes in tentoriis occidebantur, alii inermes in fuga capiebantur. - - - Romanis ita victis et fugientibus, omnia tabernacula sunt direpta, et vexilla capta, et aureae Caesaris vestes ferrugineo colore interpunctae: quas Petrus et Asan induerunt, ante exercitum incedentes, et tabernacula sua in planicie fixerunt. *Nicetas Choniates* in Isaacio Angelo Lib. 1. cap. 6.

сънт шѝ ѫсърчинáцѝй кѹ прѣзиле кáре ѫѹ кѣщигáт. Де оу̀нде ѫдáтѣ ѫшѝй ръндѹ̀ѝ ѿастѣ ѫпърáтѹл, шѝ пѹрчѣсе ѫтра колѡ̀, пре оу̀нде ѫѝй фѹ̀ спѹс кѣ мерг Рѡмънїѝ. Пре кáрїѝ вѣзъндѹѝ ной, зúче Никúта Хонїáт, шѝ ѫсѣменѣ вѣзъндѹне е̂ѝ пре ной (кѣ шѝ е̂ѹ̀, зúче, е̂рáм кѹ ѫпърáтѹл ка Скрїитóрюл лѹѝ) Скúдаїѝ, ѫдекѣ Кѹмáнїѝ сав Рѡмънїѝ чеѝ дин цѣ́ра Рѡмънѣ́скѣ, (кѣ Никúта пре Рѡмънїѝ чеѝ дин цѣ́ра Рѡмънѣ́скѣ ѫѝ нѹмѣ́це Скúдѝ) Скúдаїѝ, зисéѝ, шѝ Рѡмънїѝ дънд прѣзиле ла врѡ кѫ́тева компѹ́нїѝ де ѫѝ лѡр, шѝ порѹнчúндуле, ка пре кáле скѹ́ртѣ, шѝ кѹ грáвѣ сѣ мѣ́ргѣ, пѣнѣ бѡр ѫжѹ́нце ла мѹ́нте, чѣ́м лáлцѝй ѫдѹнжúндусе ла ѿлáлтѣ, фърѣ фрúкѣ стѣ́терѣ ѫнаúнтѣ кълъ́рúмеѝ Гречéцѝй, дѹ́пѣ ѿвúчѣюл лѡр ѿшúндусе. Ядекѣ, кънд се ѫпропїѫ̀ де Грéчѝй, словозѣ́ сѣрéцѝй, шѝ се лѹптà кѹ сѹ́лице. Кѹрънд дѹ́пѣ ѫчѣ́м се ѿпинтѣ́ ла фѹ́гѣ, ка сѣ ѫдъмънѣ́скѣ пре Грéчѝй ѫ фѹцѝ дѹ́пѣ е̂ѝ, шѝ ѫрѣшѝй ка пăсърiле кѹрънд ѫторкúндусе ѫнапóѝ, фѣцúшѝ кѹ мѹлт маѝ бърто́с дà рѣсбóѝ. Кáрѣ де мѹ́лте ѿрѝ фѣкúнд, шѝ фїѝнд ѫкѹ́м бирѹитóрѝ, лъсáрѣ ѫбъртитѹ́риле ѫчѣ́ле, шѝ ѫпѹкáрѣ ѫмúнѣ сáвїиле. Ятѹ́нчѝ кѹмплúтѣ стригáрѣ ѫнълцúнд, маѝ кѹрúнд де кѹм ѫѝ грѣѝ нѣвълúрѣ ѫсѹ́пра Грéчилѡр, пре кáрїѝ шѝ пре чеѝ че се ѿщѣ̀ шѝ пре чеѝ че фѹцѣ̀ ѫтóкма ѫѝ ѿморúрѣ. a)

Дѹ́пѣ

a) Καί τις ἔυζωνος ἐφίσαται ἀνὴρ, τὸ τῆς ἀγγελίας ἔχων ἐπὶ τῷ προσώπῳ κακῶν, καὶ ἔλεγε τὸ πνεῦμα συχνάκις ἀνακαλύμενος, ἀγχοῦ πω μετ' ἀκμαλωσίας τὸ ἀντίπαλον ὑποσρέφειν, ἀνειμένην τὰ πλεῖσα τὴν πορείαν κατ' ἄμφω ποιέμενον, ὅτι τε ἐδένα ἑώρακεν ἀντίμαχον, καὶ ὡς ἔμφορτον παμπόλλων λητμῶν. αὐτίκα γὰν εἰς ἡγεμόνας τὸ συνὸν ἐκείνῳ διελὼν σράτευμα, καὶ σχῆμα παρατάχεος θέμενος, ὧδευεν ἐκείνην ἢν ὁδοιπορεῖν ἐλέγετο τὸ πολέμιον. ἐπεὶ δὲ ἤδομέν τε καὶ ἐθεάθημεν (συναπόμην γὰρ καὶ αὐτὸς Βασιλεῖ ὑπογραμματεύων) οἱ μὲν Σκύθαι καὶ Βλάχοι τὴν λείαν παραδόντες τισὶν ἐξ αὐτῶν μοίραις, ἐκέλευσαν τὰς ἐπιτομωτέρας ἐναλέγεσθαι τῶν ὁδῶν, καὶ τὴν πορείαν ἐπιτείνειν, ἕως ἂν ἐφάψωνται τῶν ὀρείων. οἱ δ' ἄλλοι συσραφέντες, ἐδέχοντο ἀπετῶς τὰς

κατ'

Дѫпъ ачѣа аторкѫндусе апъратѫл Їсаакїе ла Цариград, прекѫм аколо́ший Ка́ртѣ ѣ. кап а̀. скрїе Ники́та; ръсъри́нд примъвѣра шъ́ший се а̀тоарсе ас̑ѫпра Ромѫнилор, пре карїй Ники́та сав ѡбичнѫи́т аи кїемà ши Ми́си, вѣзи маи сус кап ѝ. §. ѝ. ши трей лѫни а̀трѣ́ци адеше́рт ши кѫ мѫлтъ ѡстенѣлъ акѫнцърѫнд ши бътѫнд ла Чета́тѣ, че се кї-а́мъ Лови́цѫ, немика ѝспръви́нд, се а̀тоарсе кѫ бѫзеле оу̑нфлáте акáсъ. a)

Дѫпъ

κατ' αὐτῶν ἱππαζομένους Ρωμαίους, καὶ τὸν πάτριον αὐτοῖς καὶ ἡθάδα τρόπον μαχόμενοι, ἐπιόντες ἠφίεσαν ἐλέμνια, καὶ δόρασι προστεπλέκοντο, μετὰ ῥαχὺ δὲ μεταβαλόντες τὴν ὁρμὴν εἰς φυγήν, καὶ καταδιώκειν ὄπισω σφῶν ὡς φυγάδων τὸ ἀνθισάμενον ἐρεθίζοντες ἄυθις ὡς ἐδὲ πτηνὰ τὸν ἄερα τέμνοντα, τὰ νῶτα εἰς τὴν τῶν ὄψεων μετατιθέμενοι χώραν ἐνώπιοι τοῖς ἐπιοῦσιν ἐμάχοντο, καὶ πολλῷ γενναιότερον συνεπλέκοντο καὶ τοῦτο πολλάκις πεποιηκότες, ὡς ἤδη τῶν Ρωμαίων ἦσαν ἐπικρατέστεροι, ἐκέτ' ἐμέμνηντο τῶν ἐλίξεων, ἀλλὰ τὰ ξίφη γυμνώσαντες, καὶ τινα βοὴν ἐκπληκτικωτάτην ἐκρήξαντες, μικρῷ καὶ ἐννοήματος τάχιον Ρωμαίοις ἐνέπεσον, καὶ τὸν μαχόμενον ὁμοίως καὶ τὸν δειλαινόμενον καταλαμβάνοντες ἐξεθέριζον. Mali nuncius adest, homo quidam expeditus, qui spiritu ex festinatione subinde interrupto, narrat, hostes non procul inde cum praeda reverti, ac pedetentim fere incedere, quod et nullum hostem invenissent, et manubiis onusti essent. Quare statim exercitu inter duces distributo, et acie instructa, eam viam institit, qua incedere hostes ferebantur. Quos ubi vidimus, et vicissim conspecti sumus (nam et ego Imperatorem pro scriba comitabar) Scythae et Blachi, praeda cohortibus aliquot suorum tradita, eos compendia itinerum sectari, et accelerare, dum montana attingerent, jusserunt. Reliqui conglobati, Romanum equitatum intrepide exceperunt, patrio ritu pugnantes. Nam cum accederent, sagittas conjiciebant, et hastis congrediebantur. Paulo vero post impetu in fugam converso, hostibus ad persequendum irritatis, rursus instar volucrum subito reversi adversa fronte multo fortius dimicabant. Quo saepe facto, cum jam superiores essent, omissis illis anfractibus, gladios strinxerunt, et horribili clamore sublato, dicto citius in Romanos irruerunt, et pugnantes et fugientes ex aequo occiderunt. *Nicetas Choniates* in Isaacio Angelo Lib. 2. cap. 1.

a) Ἦρι φανέντι ἔξεισιν ἄυθις, καὶ μέτεισι τὰς Μυσούς. Ὀλως δὲ μῆνας τρεῖς ἐξηυνουχάς, καὶ περὶ τὰ φρούρια κατασχέσιν, ὁ Λοβιτζὸς ἐπικέκληται, πλεῖστα πεπονηκώς, ἀτελὲς τὸ ἐγχείρημα καὶ πάλιν ἀπολιπών, ἐκεῖθεν μεθίσταται, καὶ τὴν Βασιλίδα τῶν πολέων ἵσοισιν· Veris initio rursus contra Mysos egressus,

Дꙋпъ ачѣ, кꙋм скріе акологшій л Картѣ ї. кап. ї. Никіта, фїінд къ рѡмжнїй кꙋ Кꙋманїй, адекъ кꙋ рѡмжнїй чей дин цѣра рѡмжнѣскъ църиле грѣчилѡр кꙋ фок шй кꙋ фїер ле пꙋстїа: Лпъратꙋл Іса́кїе ѣръшій ѣшй кꙋ ѡастѣ асꙋпра рѡмжнилѡр, шй мѣрсе пънъ л мꙋнтеле ѣмꙋ. Чй непꙋтжнд фаче немика лꙋкрꙋ врѣдник де фъцошарѣ чѣ лпъратѣскъ дꙋпъ доаѡ лꙋній де зиле порнй кꙋ ѡастѣ а се лтꙋрна къторъ касъ. Чй л дрꙋмꙋл ачѣла партѣ чѣ май маре а ѡастей сале ѡ пїердꙋ, ба шй ѣл ад фост гата съ пїаръ. Пѣнтрꙋ къ лкꙋнцꙋржндꙋл пре ѣл шй май тоатъ ѡастѣ лꙋй рѡмжнїй ла нице стржмторій; лчепꙋръ рѡмжнїй а мжна съчѣцій де асꙋпра, шй а словозй пїѣтри асꙋпра лѡр, непꙋтжнд ста Грѣчїй л коантръ, рꙋпсеръ фꙋга, фіеще карале грижиндꙋсе нꙋмай де бїаца са, шй ашà пре Грѣчй ка пре нице бите лкисе л стаꙋл, неапържндꙋй нимене лй оучидѣ рѡмжнїй. Лпъратꙋл шй коифꙋл де пре кап ал пїердꙋ аколѡ, шй нице нꙋ пꙋтꙋ скъпà алтминтрѣ, фъръ мꙋлцій бърбацій битѣжй адꙋнжндꙋсе лпрежꙋрꙋл лꙋй; мꙋлте бите, шй шй пре оунїй динтръ Грѣчїй сжй, карїй ѣра лнаинте, лй ѡморъръ, шй ашà лй фъкъръ кале, ка съ поатъ фꙋгй. Ашà мꙋлцій Грѣчй перинд акол, сингър лпъратꙋл скъпъ неплегꙋит. a)

Лічй

---

sus, et tribus integris mensibus in obsidione Lobizi castelli frustra cum maximo labore consumtis, infecta re domum rediit. *Nicetas Choniates* in Isaacio Angelo Lib. 2. cap. 1.

a) Ὡς δὲ κατὰ δύσιν χειρόνος εἶχον ἀεί, καὶ οἱ Βλάχοι λιζόμενοι μετὰ Κομάνων, καὶ δηοῦντες τὴν ὑπὸ Ρωμαίοις, ὑπῆεσαν συνεχῶς, ἔξεισιν αὖθις ὁ Βασιλεὺς κατ' αὐτῶν. καὶ δὴ τὴν Αγχίαλον παραλάξας, ἐκπεριελεύσε ὡς τὸν Αἷμον ἵσεισι. Μηδέν τι δὲ ἔχων παρεσίας Βασιλέως ἄξιον διαπράξασθαι, δυσί μησὶ τὴν ἐκστρατείαν ἀφώρισε. — — — Τὰ μὲν ἓν προπορευθέντα παρήλθοσαν ἀμαχοὶ, μή πω τῶν Βλάχων ἀπηντηκότων κατὰ τὰ ξενὰ τῆς ὁδῦ, καὶ ἄλλως δὲ κρινάντων ἐπιεικῶς ὠφελιμον, τὰς πρώτας παριόντας σφᾶς τῆς Φάλαγγος, καθὸ πάρεσι Βασιλεύς, καὶ ἡ τότε θεραπεία, καὶ ὁπόσον αὐτῷ κατὰ γέ-

νος

Аи́чй, прекѹ́м шй а̂тр҃ а̂лте бztзи́, че а̂вѹ́р҃ Рѡмѫ́нїй чей пре́сте Дѹ́нзре кѹ Грéчїй, се взхѹ́, кз Рѡмѫ́нїй а̂чéщ҃е ну сѫнт Кѹцоблáхй,

nos ἐπίσημον προσεφέπεται, καὶ ἐκ ἐψεύσθησαν τῶν κατὰ σκοπὸν. Ἐπειδὴ γὰρ πρεχώρησεν εἰς πολὺ τῆ χαλεπῆ, ἐκείνε τόπε, καὶ μηδαμῆ διάφενξιν ἔχοντος ὁ Αὐτοκράτωρ, οἱ Βάρβαροι τηνικαῦτα μετὰ πλείσε ὁμάδε ἐπέθεντο ἀλλ' ἐδ' οἱ τῆ πεζικῆ στρατεύματος Ρωμαϊκῆ ἐπὶ τούτοις ἠμέλεν, ἀλλά καὶ αὐτοὶ μὴ ἐγκυκλωθῆναι σπεύτοντος, πρὸς τὸ ἅπαντες ἐφορμῶντες τῆ χώρᾳ ἀνέσεσον, εἰ καὶ πονήρως μάλα καὶ ἐπικινδύνως τὲς ὑποκατιόντας τῶν ἀκρωρειῶν βαρβάρες, ὡς δ' ἐβιάζοντο τῷ πλήθει, καὶ τοῖς ἐπικυλιομένοις λίθοις κακῶς οἱ Ρωμαῖοι ἔπαχον, ἐνεδίδοσαν εἰς τροπὴν, πλὴν ὑφειμένος ηȣ τότε, ἐδ' ὑπεράγαν, ηȣ τῦτο ἐκ ἐπὶ πολύ. τὸ γὰρ ἀεὶτι τὲς ἀλλοβρόες πλεονεκτῶν, ἐπιβρίβοντάς τε καὶ κατὰ πλείονας ἐγκειμένες, ἐπικατέβαλε σφᾶς ἀκόσμως τῆ στρατιᾷ. τὸ δ' ἀπό τῆ δε συγχύσεως γενομένους, ηȣ πάντω σώζειν ἑαυτὲς προβεμένων, ὡς βρέμματα κατακλεισθέντα σηκῷ κατήκιζον οἱ πολέμιοι τὸν ἐπικαταλαμβανόμενον, ηȣ ἀεὶ τὲς ἐν χέρσιν ἔκτανον, ἀμύνων δὲ ἐδεὶς ἦν, ἐδ' ἠδύνατο. Βασιλεὺς δὲ αὐτὸς ὡς ἐν ἄρχυσι μέσος ληφθεὶς, πολλάκις μὲν ἀπώσασθαι τὸ καθ' αὐτὸν ἐπιὸν ἀπεπειράσατο βάρβαρον, σὺν δὲ τῷ μηδὲν ἀνύειν καὶ τὸν τῆς κεφαλῆς ἀπεβάλετο Κάτιν. Πολλῶν δὲ καὶ κρατίςων συνειλεγμένων περὶ αὐτὸν, ηȣ πολλὰ μὲν ἀνηρηκότων ὑποζύγια. ὡς δὲ φάσι καὶ στρατιώτας Ρωμαίες, ὁπόσοι τῆ παρόδῳ διὰ τὴν συμπίλησιν παρίσαντο, ἔτως αὐτῷ ἡ ἔξοδος διημάρτησε, ηȣ στέσως μόνος ἄτρωτος ἀπολωλότων πολλῶν. Ut autem res Occidentis subinde in pejus ruebant, et Blachi cum Comanis Romanas provincias ferro et igni vastabant: Imperator iterum egressus, Anchialo praeterita, per ambages Haemum montem adit. Sed cum nihil sua praesentia dignum gerere posset, bimestri tempore eam expeditionem circumscripsit, — — — Ac antegressae Legiones citra dimicationem e faucibus illis evaserunt, quod Blachi nondum eo pervenerant: et e re quoque sua esse judicarunt, ut primis neglectis, mediam phalangem, in qua esset imperator, ejusque ministri, et reliqua nobilitas, aggrederentur, nec opinione sua sunt decepti. Nam ut in faucibus illis, fugae nullum spatium relinquentibus longe processerat, tumultuosissimam pugnam cient. Neque Romanus peditatus segnior, ne circumveniretur, in arduum tendens, barbaros cum labore et periculo e cacuminibus descendentes reprimebat. Sed cum multitudine telorum et devolutis saxis urgerentur, fugae se paulatim et quasi dissimulanter initio mandarunt, donec barbaris majori subinde successu et impetu irruentibus perturbati, effuse fugerunt de sua quisque tantum salute sollicitus, et velut pecudes in stabulo conclusae, defendente nemine caeduntur. Imperator vero tamquam

кла́хїй, а̂декъ Рωмъ́нїй скїопїй, прекꙋ́м а̂ї̀ батжокоре́ск Гре́чїй; чѝ кꙋ пичо́аре сжнъто́асе шѝ кꙋ бра́це бжрто́асе; ни́че нꙋ сжнт цжнца́рї̀, чѝ ле́й, бре́дничй де нꙋ́меле пр҃кстрълꙋчи́тей фамилей цинцїа́не дела Рωма, де оу́нде сав хис Цинцїа́рї̀, а̂декъ Цинцїа́нїй. Ни́че нꙋ сжнт барба́рї̀, прекꙋ́м а̂ї̀ а̂нꙋмѣ́це Ники́та Хонїа́т Гре́кꙋл а̂ и̂сто́рїа са; чѝ Рωма́нїй а̂девъра́цїй шѝ кꙋ нꙋ́меле, шѝ кꙋ сжнцеле, прекꙋ́м шѝ кꙋ витежі́а. Маи кꙋви́несе, Гре́чїй сжсе хи́къ Кατζο-Ρωμαῖοι, а̂декъ Рωма́нїй скїопїй, шѝ пе́нтрꙋ къ нꙋ́меле де Рωма́нїй а̂л цин фꙋра́т дела Рωма́нїй нефїи́нд е̂й а̂трꙋ а̂девъ́р Рωма́нїй, чѝ Гре́чїй, шѝ пе́нтрꙋ къ маи дин то́ате бътъ́иле кѣ́те а̂вꙋ́ръ кꙋ Рωмъ́нїй чей пре́сте Дꙋ́нъре, сав а̂то́рс а̂ка́съ скїопїй, шѝ ки́лавй. Ши фꙋцѣ́ де а̂наи́нтѣ а̂рмелωр Рωмъ́нилωр ка цжнца́рїй, де оу́нде шѝ нꙋ́меле де цжнца́рї̀ (л҃цзлѣ́с дꙋ́пъ дїале́кта Рωмъ́нилωр че́лωр дин ко́аче де Дꙋ́нъре) маи кꙋви́несе Гре́чилωр де кѣт Рωмъ́нилωр.

§. Ѣ.

Їсаа́кїе А̂нгел ши а̂ ръсвои́л че́л де пре оу́рмъ а̂лꙋ́й а̂сꙋпра Рωмъ́нилωр че́лωр де пре́сте Дꙋ́нъре ръмъ́не а̂ви́нс,

Скрі́е Ники́та Хонїа́т а̂ Їсаа́кїе А̂нгел, Ка́ртѣ г҃. кап. а҃. къ Рωмъ́нїй а̂гънфа́цїй кꙋ бирꙋи́нцеле че́ле мꙋ́лте, шѝ фо́арте а̂вогъци́цїй кꙋ прѣ́зиле, шѝ кꙋ тот фе́люл де а̂рме, ка́ре ле лꙋа́се дела Гре́чй, де а̂чѝ а̂наи́нте ни́чй а̂трꙋ́н кип нꙋ се маи пꙋтꙋ́ръ ѿпрѝ, ни́че нꙋ пра̀ нꙋ́маи са́те шѝ къмпꙋрй пре́сте тот ло́кꙋл, чѝ шѝ ла четъ́циле че́ле а̂търи́те а̂къ ръсвътѣ́. Де́чй А̂нхіалꙋ а̂л пꙋстїи́ръ, ва́рна ѿ сꙋпꙋ́-

in mediis cassibus irretitus, saepe quidem irruentes in se barbaros propulsare conatus, praeterquam quod nihil profecit, etiam tegumen capitis, quam Casin vocant, amisit. Sed cum multi fortissimi viri circa eum conglobati, multa jumenta, et nonnullos etiam, ut ferunt Romanos milites progressioni obstantes occidissent, evadendi facultatem habuit: et multis interfectis solus vulnerum expers conservatus. *Nicetas Choniates* in Isaacio Angelo Lib. 3. cap. 3.

сѫпъ́серъ, а̂ Трїа́дицей, ка́рѣ май де мѫлт се кїема̀ Са́рдика, па́ртѣ чѣ май ма́ре ѡ̑ цѣ́рсеръ, Стъ́мпїъ де четъцѣ́ний а̂л дешъртарь. Дин Ни́съ а̂къ нъ пъцинъ пра́дъ де ѡ̑аменій шѝ де би́те мжнарь. а) Де оу̑нде, а̂коло́шій кап. й. Скріе Ники́та Хонїа́т, къ а̂пъра́тъл, непъта́нд сѫферѝ а̂ку́рселе шѝ тълхъріиле Ромжнилѡр къ Ски́ѧїй; де но́ъ се мъруинѝ, ка а̂съшій къ ка́пъл сѫъ сѫсе ско́але къ рѫсбо́ю а̂съпра Ромжнилѡр. б) Шѝ а̂че́ста фъ рѫсбоюл чел де пре оу̑рмъ а̂лъ́й Їса́кїе Ангел а̂съпра Ромжнилѡр. Де оу̑нде се шѝ гътѝ май бжрто́с де кът де а̂лте ѡ̑рй. Де претъти́ндинѣ стри́нсе легїо́ане но́ѧ де ѡ̑ста́шій гречѐщій, шѝ де пре ла а̂лцїй а̂къ къпъта̀ нъ пъци́н а̂жъто́рю, ба шѝ дела Со́кръ сѫъ Кра́юл Оу̑нгърилѡр, ка́реле е̂ра̀ Бе́ла а̂лтре́илѣ, добжнді ѡ̑цій де а̂жъто́рю. Де́чій а̂вжнд ѡ̑аспе би́не а̂търи́тъ, къ ва́нй а̂къ се гътѝ би́не, къ лъ́ѡ е̑ї. мѫ́жй де а̂ръ, шѝ де а̂рци́нт май сѫс де ѯ̑. де мѫ́жй, а̂ша̀ къ то́атѣ би́не а̂търи́т, а̂ лу́на лъ́й Ма́ртїе и̑се дин

а) Οἱ μέν τοι Βλάχοι τῷ ἀεὶ νικᾶν Ρωμαίες ὀφρυαζόμενοι, καὶ πλῆτον ἀέρου καὶ παντοῖον ὁπλισμὸν ἐκ τῶν Ρομαϊκῶν λαφύρων περιβαλλόμενοι, ἀκατάσχετοι τῇ λοιπῇ τοῖς ὁρμαῖς ἐγεγόνεισαν, καὶ ἐκέτι κώμας καὶ ἀγρὰς ἐλυμίζοντο ἐπιόντες, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ἐυπύργων ἐφωπλίζοντο πόλεων τὴν τε ἓν Αγχίαλον ἐξεπορθησαν, καὶ τὴν Βάρναν παρεσήσαντο, καὶ κατὰ τὴν Τριάδιτζαν ἀφικόμενοι ἥ ἐσιν ὁ πάλαι λεγομένη Σαρδικὴ, τὸ πλεῖον αὐτῆς μέρος ἠφάνισαν, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ Στέμπιον τῶν ἐνοικέντων ἐκένωσαν ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν Νῖσον ἀφικόμενοι, λείαν κἀκεῖθεν ἐκ ὀλίγην ἀνθρώπων τε καὶ ζώων ἐπεστράσαντο Enimvero Blachi crebris victoriis elati, et ex Romanorum spoliis magnas opes et omnis generis arma consecuti, deinceps nullo modo cohiberi potuerunt: nec jam villas et agros passim populabantur, sed munitas etiam urbes invadebant. Anchialum quidem vastarunt, Barnam subegerunt, et Triaditzae, quae olim Sardica dicebatur, majorem partem deleverunt, Stumpio cives exegerunt. Niso quoque non parvam hominum ac pecorum praedam abegerunt. *Nicetas Choniates* in Isaacio Angelo Lib. 3. cap. 4.

ε) Μὴ φέρειν γὰρ ἔχων τὰς μετὰ Σκυθῶν ἐπιδρομὰς καὶ λῃσίας τῶν Βλάχων. — — — ἔγγνω καὶ πάλιν δι' ἑαυτοῦ κατὰ τῶν αὐτοπάλων ἐξενέγκασθαι πόλεμον. Nam cum Blachorum cum Scythis incursiones et latrocinia ferre non posset, — — — denuo suo ductu suisque auspiciis arma hostibus inferre statuit. *Ibidem*, cap. 8.

Шариград кѫ йнимъ âсѫпра Ромънилор цинтитъ шй â бъртошатъ, кът нѫ âлтминтрѣ, фъръ дѫпъ че ба конченй пре Ромънй, сзсе âтоаркъ âкасъ ла Шариград. Чй шй âтѫнчй пѫтаръ бирѫинцъ Ромънйй âсѫпра Грéчилор. a)

КАП

a) Συλλογαὶ ἦν καὶ ἀπογραφαὶ τῶν Ρωμαϊκῶν ἐγίνοντο στρατευμάτων, οὐκ ἀχρεῖον δὲ καὶ τὸ μισθοφορικὸν συνελέγετο. πέμψας δὲ καὶ πρὸς ἐκεῖνα πενθερὸν τὸν ῥῆγα τῶν Οὔννων, δι' ἐπικήρων ἠτεῖτο σύναρσιν. Ὁ δὲ ἀσμένως ἐπαρήξειν ἐπένευσε, καὶ διὰ τῆς Βιδύνης ἐκπέμψειν ἴλας συνέθετο στρατιώτιδας. Ἀποχρῶσαν ἓν τὴν τῇ στρατοπέδῳ ξυλλογὴν ἐργασάμενος, ἡ πέντε μὲν πρὸς τοῖς δέκα Χρυσίᾳ ἐντεκναστάμενος κεντηνάρια, ἀργυρίᾳ δ' ἐδὲν βέμενος ὑπὲρ τὰ ἑξήκοντα, καὶ ἑτεράττα τῇ στρατιᾷ ἐφοδιασάμενος χρήτιμα, κατὰ τὰς Μαρτίᾳ ἡμέρας τῆς Βατιλίδος τῶν πόλεων ἔξεισιν, ἀφεὶς ἑαυτὸν Θεῷ, καὶ κατὰ τῶν βαρβάρων στρίξας τὸ ἴδιον πρόσωπον, καὶ θεὶς ὡσεὶ πέτραν αὐτὸ στερεὰν, καὶ ὅρον τῆς ἐπαναστροφῆς βέμενος, τὸ πέρας τῶν ἔργων ὧν χάριν κατὰ τῶν ἀποστατῶν ἐξεστράτευεν. — — Καὶ ὁ μὲν ἀπαίρει τοιοῦτον τρέφων τὸ πρόθυμον, καὶ ὁμότε τῇ ἀκμῇ τὸ κινδύνε χωρῶν ἡ δὲ ὑπερκειμένη πάντων χεὶρ καὶ ῥοπὴ ἔτι ἦν ὑψηλὴ, ἐδ' ὁ τὸ κρείττονος ἀπεστράφη θυμὸς, ἃς ἔδειξεν, ἐπὶ πάσιν οἷς Βλάχοι κραταιωθέντες προηγωνίσαντο. Colliguntur et conscribuntur ubique Romanae legiones, neque parva auxilia conducuntur. Implorat et soceri sui Hungariae regis opem, et facile impetrat, ut is se per Bidynam auxiliares turmas missurum polliceatur. Igitur justo exercitu munitus depromtis auri XV. et argenti amplius LX. centenariis, caeterisque rebus idoneis instructus, omnibus negotiis suis Deo permissis, mense Martio urbe egreditur, animo contra barbaros intento et obfirmato: reditus vero non alio termino praefixo, nisi ubi ea confecisset, propter quae expeditionem instituisset. — — Quo animo et consilio cum ad summum discrimen pergeret, Dei manus et potestas adhuc excelsa erat, neque numinis ira placata: ut eventus docuit, Blachis victoriam contra nos adeptis. *Ibidem.*

К А П. ѢІ.

Стáтѹл Рѡмѫ́нилѡр чéлѡр де прéсте Дѹ́нзре дѹ́пз Ісла́кїе А́нгел.

§. а.

Â зи́леле лѹй Але́ѯїе Комни́нѹл Âпзра́тѹлѹй Грече́ск.

Але́ѯїе Комни́нѹ, фра́теле лѹй Ісла́кїе А́нгел, дѹ́пз че âѹ ско́с ѿкїй фра́телѹй сѹ Ісла́кїе, ши âѹ âпѹка́т ски́пзѹ Âпзрѫцiéй Грече́щй, вѫзѫ́нд, кѫ ни́чй ѡ̂ пѹте́ре нѹ ѿсте âсѹ́пра Рѡмѫ́нилѡр, тримици́нд кѹ́м скрíе Ники́та Хонiа́т Â Але́ѯїе Комни́н Ка́рте а̃. кап. д̃. со́лй ла Пе́трѹ ши ла Ася́н, âѹ пофти́т де па́че. Чѝ, фїи́нд кѫ Рѡмѫ́нилѡр нѹ ле пѫсà неми́ка де Грéчй, рѫспѹ́нс âшà трѹ́фаш ши кѹмпли́т дѣ́дерѫ Âпзра́тѹлѹй Грéчилѡр, ши токма́лѫ ка âчѣ́ла де па́че пофти́рѫ, ка́рѣ ѣ̂рà де нечи́нсте Грéчилѡр ши несѹферѝтѫ. Пéнтрѹ âчѣ́ла дешѣ́ртѫ фѹ́ солíа Âпзра́тѹлѹй Але́ѯїе Комни́нѹ, кѹ ка́рѣ дорѣ́ ка сѫ фа́кѫ па́че кѹ Рѡмѫ́нїй. a)

Ба а̂́кѫ, зѫбови́ндусе Âпзра́тѹл ла Рѫсзри́т, Рѡмѫ́нїй нѫбзли́рѫ Â хотáрѹл Бѹлгáрїей, де кѫтрѫ Сéрре, ши Âбинги́нд ѿастѣ́ гречѣ́скѫ,

a) Ἐπὶ πᾶσι δ' ὅτις Ἀλέξιος ἐπειράσατω Βασιλεύσας, ἤ πως σωπίσαιτο Βλάχοις, ἢ πρέσβεις πέπομφε πρὸς τὸν Πέτρον ἢ τὸν Ἀσάν. Ἐσέρανε δὲ ἀδ' ὅλως τὴν εἰρήνην καὶ τὰς σπονδὰς, ὅια τῶν ἀνδρῶν τούτων ὑπερόγκως τὰς ἀποκρίσεις πονισαμένων, καὶ κεῖνα προσβεμένων ὑπὲρ εἰρήνης, ἃ Ρωμαίοις ἀδυνατά τε καὶ ἄτιμα δήπωθεν ἦν. Caeterum Alexius potitus Imperio, missis ad Petrum et Asanem legatis, pacem cum Blachis facere studuit, sed frustra is conatus fuit, ob superbum et ferox horum virorum responsum et conditiones Romanis inhonestas et intolerabiles. *Nicetas Choniates* in Alexio Comneno, Lib. 1. cap. 4.

скъ, прінсеръ пре Дъка Алексіе Аспіет, ши мълте четъцй âз аъат: каре âтъріндъле, кз неназмърате пръзй се âтоарсеръ âкасъ. а)

Де оунде âпъратъл, пентрз ка съ нъсе май âтжмпле оунеле ка âчестe, âсъшй пре Ісаакіе Севастократорзл цінереле сзз кз марй ѳцій âл мжнъ âсъпра Ромжнілор. б) Чй Асан âкъръзтжнд пре Ромжній сзй кз маре âпрънзніре тзнъ â цінъзтъриле чéле де кътръ Стримóн ши де кътръ Амфипол. в) Кáрé âззінд Севестократорзл: неиспитінд майнаінте пзтéрé Ромжнілор, жнд кз бъчинз сзмн де рзсбóю, éл âтжю âтрармат се сзй пре кал ши âрзнкъ сълица âсъпра Ромжнілор, ка кжнд âр éши ла вжнат де чéрей сав ла ѳ жзкъріе. Дéчй мергжнд тот â фъгъ ка ла л. де Стáдій, ши âтра тжта ѳстенінд ши кълърímé ши педестрímé, кът â брéмé бътъій нз éра нічй де ѳ трéбъ. Апропїіндъсе де ѳастé Ромжнілор, пárté чé май máре â ѳастей âчéщїа, éра пъсъ â пжндъ. Да кáре âшелъчъне не лъжнд âмінте Ісаакіе Севастократорзл, нздъждзінд кз де бънъ сáмъ ва âбинце

а) Αμέλει τοι τᾶ Βασιλέως κατά τὴν ἕω διατρίβοντος, προσβάλλεσι τοῖς περὶ τὰς Σέρρας Βουλγαρικοῖς βέμασι, ἢ τὸ αὐλιζόμενον ἐκεῖσε Ρωμαϊκὸν σύνταγμα ἡττικότες, ἄλλας τε πλείσας κακῶς εἰργάζαντο, ἢ δὴ καὶ αὐτὸν εἶλον ζωγρίαν τὸν Ασπιέτην Αλέξιον, ὃς ἀρχηγῶν Ρωμαίοις προὐτέθειτο, κρατῆσι δὲ καὶ πολλῶν ἐκ τῶν ἐκεῖθι φρουρίων, ἢ αὐτὰ μὲν εἰς τὸ ἐπικρατὲς ἠσφαλίσαντο, αὐτοὶ δ' ἐπανῆκον οἴκαδε λείαν ἐλυλακότες ἐ σαβμητὴν. Dum autem Imperator in oriente versatur, in Bulgaricum agrum juxta Serras incursione facta, victaque legione Romana, tum alios plurimos male tractarunt, sed ipsum Ducem Alexium Aspietem ceperunt, multaque castella expugnarnnt: quibus firmatis, cum innumerabili praeda domum redierunt. *Ibidem.*

в) Βασιλεὺς δὲ μὴ καὶ μετέπειτα τοιῆτον τε διαπραχθείη προμυθέμενος, μεθ' ἱκανῆς ἐξέπεμψε στρατιᾶς τὸν ἑαυτᾶ γαμβρὸν Ισάακιον τὸν Σεβαστοκράτορα. Imperator vero ut caveret, ne quid simile in posterum accideret, Isaacium Sebastocratorem generum suum cum justis copiis ablegat. *Ibidem.*

б) Τοιάυταις γνόμαις ὁ βάρβαρος τὰ τὸν ὑπ' ὠυτὸν ἀναςήτας φρονήματα, μετὰ κόμπε μείζονος ἐπῆλθε κατὰ τῶν περὶ Στρυμόνα τε καὶ Αμφίπολιν ἐπαρχιῶν. Hujusmodi sententiis Barbarus suorum animis excitatis, provincias juxta Strymonem et Amphipolim majore saevitia invasit. *Ibidem.*

бинце пре Ромжний; небунтъше дъ нъбалъ âсупра лор. Ишръ Ромжний скължндусе дин пжндъ, Себастократорь се афлъ â лац, шй мълцй дин ôсташй сăй пързжнд, шй êл фъ принс де оун Скиць, карале връ сăл âскундъ къ нъдежде, къ дъкжндъл ла цара са, ба добжндй мълцй бани дин ръскумпърарь лăй. Чй фъкжндусе бъсте, къ Себастократорь ê принс, шй фъкжндусе черкаре, âл афларъ, шî âл дъсеръ ла Асан. Чеа лалцй Гречй, карій нъ âл къзът âколô, спъймантацй слобозжнд каїй ла фугъ, âл скапат â четатъ Серре. a)

Дупъ

a) Μὴ προεξετάσας τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν, τῇ δ' ἀκοῇ συνάψας τὴν κατ' αὐτῶν ἐξόρμησιν, ἀνίσησί τε παραχρῆμα τὴν στρατιὰν, τῆς σάλπιγγος ἐνδόσης τὸ σύνθημα. ᾧ τὸν πολεμιστήριον ἵππον πρῶτος ἀναβὰς ᾧ θωρακισάμενος, κατ' ἐπιγωλὴν ἐχὶ βάδην τὸ δόρυ κατὰ τῶν ἀντιπάλων τιταίνων ἔξεισιν, ὡς ἅπερ ἐλάφων αὐτῷ κυνηγέσιον προηυτρέπιζο, ἢ θηρευτικὰ ἐκεῖ πᾶ ἀθύρματα προητοίμαζο. Διελθὼν ἓν ἀνέτῳ ρυτῆρι ὡσεὶ σαδίας τριάκοντα, τὸ τε ἱππικὸν ἀποκναῖσαι πεποίηκεν, ὡς ἀχρεῖον εἶναι κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσβολῆς, ᾧ τὸ πεζικὸν ἐκλυθὲν, ἐς εὐθὲν γεγονέναι μετέπειτα χρήσιμον. Ὡς δὲ ἤγγισεν ἔνθα παρενέβαλε τὸ πολέμιον, τᾶ μὲν Ασὰν τὸ πλεῖζον ᾧ κράτιζον στράτευμα εἰς ἐνέδρας ᾧ λόχες διαμερίζεται. Ο δ' Ισάακιος μὴ τὸ στρατήγημα τᾶτο καὶ τὸν δόλον κατανοήσας, ὑς ἡττήσων καὶ τροπωτόμενος βακχευτικῷ ἐπήλθεν ὁρμήματι. διὸ καὶ τῶν ἐν τοῖς λόχοις ἐπιθεμένων, ὡς ἐν μέσοις συχνοῖς ἄρκυσι, πολλὲς μὲν ἀπέβαλε τῶν ἰδίων, τέλος δὲ καὶ αὐτὸς ἐάλω ζωγρίας ὑπὸ Σκυθῶν. ἐκ δὲ τάτων συμβέβηκεν ὡς ἐν κτήνεσι λέοντα πρός τε τὰς ἐπελεύσεις ἀδεεξάτως, ᾧ τὰς προνομὰς τὸν βάρβαρον ἐφορμᾶν, οἷα μηδενὸς ἀντεξιόντος ἔτι ἐκ τῶν Ρωμαίων, ἀλλὰ πάντων ἀπωδειλιασάντων, ᾧ τῇ πόλει ταῖς Σέρραις μετ' ἀνέτων ἡνιῶν ἰσρυέντων, ὅσοι τέως μὴ ξίφες ὤφθησαν πάρεργον ἐν τῇ συμβολῇ. Ο δὲ συνειληφὼς τὸν Σεβαζοκράτορα Σκύθης, παντοίως αὐτὸν περιέκρυπτεν, ὡς ἓν ἀφῴρατος τῷ Ασὰν, ὑποσαινόμενος ἐλπισι μή τινων ἐνδεεξέραις, ὡς εἰ τὲς Βλάχες διελθὼν, εἰς τὰ οἰκεῖα ἔθη τᾶτον ἀπενέγκαι, πλεῖζα ἂν αὐτῷ κατάθοιτο λύτρα ὁ Βασιλέυς. τῆς δὲ φήμης κατεισάσης, συλληφθῆναι τὸν στρατηλάτην, ἐπιμελὲς γεγενημένης ἐρέυνης δῆλος γίνεται, ᾧ τῷ Ασὰν ἐμφανίζεται. Non prius exploratis eorum viribus,

Дꙋпъ бирꙋи́нца а҆ча́ста а҆сꙋ́пра Гре́чилор пꙋрта́тъ, кꙋм скрі́е Ники́та Хонїа́т, а҆ Але҃їе Комни́нꙋ, Ка́рте҃. а҃. кап. є҃. а҆четъ шꙋ́ Аса́н а҆пъра́тꙋл Рѡмы́нилор че́лор пре́сте Дꙋнъре а҆ тръ́и, дꙋпъ че но́аѡ а҆́ни а҆трі́ꙋи, кꙋм скрі́е Геѡ́ргїе Акрополи́та а҆ и҆сто́рїа са, кап. вї. а҆ꙋ а҆пъръці́т. А҆съ нꙋ мꙋрі́ мо́арте фирі́скъ, чи́ прекꙋ́м а҆коло́шꙋ скрі́е Ники́та, фъ̀ ѿмори́т де Іва́нкꙋ, ка́реле, кꙋм мъртꙋрисі́це Акрополи́та а҆ маи́ сꙋс а҆рътатꙋл кап. а҆ꙋ фост въръ прима́ре лꙋи́ Аса́н.

Дꙋпъ мо́арте лꙋи́ Аса́н а҆пъръці҆ фра́те сꙋ́ Пе́трꙋ. Чи́ шꙋ́ а҆че́ста кꙋм скрі́е Ники́та а҆коло́шꙋ, кап ѕ҃. нꙋ мꙋ́лтъ врі́ме дꙋ́пъ а҆че́а а҆сі́менте де оу҆́н Рѡмы́н фъ̀ ѿмори́т. Шꙋ́ а҆ша́ (а҆коло́шꙋ скрі́е Ники́та) а҆пꙋкъ а҆пъръці́а Рѡмы́нилор пре мъ́на фра́телꙋи а҆л тре́илє Іѡа́нн пре ка́реле маинаи́нте лаꙋ фост прїими́т Пе́трꙋ лъ́нгъ сине пърта́ш а҆пъръці́ей. А҆че́ст Іѡа́нн, фра́те а҆ лꙋи́ Пе́трꙋ шꙋ́ а҆ лꙋи́ Аса́н фꙋсе́се цинꙋ́т ла а҆пъра́тꙋл Іса́кїе А҆нгел ѯлъ́ог, чи́ де а҆колѡ̀ а҆по́и а҆ꙋ фꙋци́т. А҆че́ста нꙋ фъ́ маи́ блъна а҆ пръда́, шꙋ́ а҆ нъкъжи́ пре Гре́чи, ка́рїи

---

ribus, statim, signo tuba dato: primus in armis equo conscenso hastam in hostem vibravit, quasi ad paratam cervorum venationem aut ludicrum aliquod exiret. Cum igitur laxis habenis circiter XXX. stadia processisset; et equitatum et peditatum ita fatigavit, ut pugnae tempore inutiles essent. Ut propius hostium castra ventum est, maxima et potissima pars copiarum Asanis, in insidias distributa est. Quo stratagemate et dolo Isaacius non animadverso, certa spe victoriae concepta, insano impetu eos invasit. Cum autem illi ex insidiis consurrexissent, ut mediis cassibus irretitus, multis suorum amissis, tandem et ipse a Scythis capitur. Unde Barbari ad incursiones et rapinas more leonum in armenta irruentium animosiores facti sunt, quippe cum nemo Romanorum eis occurrere auderet, sed omnes territi laxis habenis in urbem Serras confugerent, qui in illa clade non occubuerant. Scytha vero Sebastocratorem a se captum quevis modo celare conatus est, ne id Asan resciscerct, spe maximae pecuniae, ejus redimendi causa accipiendae, concepta, si hominem in Scythiam abducere liceret. Sed cum fama captum esse ducem hostium vulgasset, inquisitione diligenti compertus, ad Asanem perducitur. *Ibidem.*

кáрїй нúчй ѡ́ бирѵúнцъ нѵ пѵтѵ́ръ съ пóарте а̂сѵ́пра рѡмн́нилѡр, прекѵ́м а̂колóшй скрíе Никúта. a)

Ѣр̂ъ Іва́нкѵ оўчигътóрюл лѵ̆й Ѧса́н фѵ̆ци́нд ла а̂пъра́тѵл Грéчилѡр, а̂л а̂емнѣ̀ пре а̂пъра́тѵл, ка съ тримúтъ пре ѿ̆аре кáрїй кѵ ѿ̆цилє Грéцй̆ й а̂сѵ́пра рѡмн́нилѡр, кáрїй кѵ а̂жѵтóрюл лѵ̆й тóатъ Мúсїа ѣ̆ръшй ѡ̂ва кънъта̀. Де оўнде а̂пъра́тѵл тримúсе пре Манѵ́ил Камúца Прѡтостра́торѵл кѵ пѵтѣ́ре. Ячѣ́ста порнúнд дела Филипóпол кѵ ѿ̆астѣ́ Гречѣ́скъ, нѵ а̂тра́се бúне а̂ хотáрѵле Мúсїей, ши фѵ̂ силúт а̂се а̂тóрче а̂напóй. Пéнтрѵ къ тѵрбѵрн́дѵсе ѡ̂ста́шїй Грéчй, ши а̂требн́д, оўнде а̂й дѵ́че пре ӗй, ши а̂сѵ́пра кѵ́й трéбѵе съсе ѡ̂цѣ́скъ;

а̂ѵ

a) Καὶ μετῆλθεν ἔτω καθαρῶς πρὸς τὸν Πέτρον πάλιν ἡ ἀρχηγία Μυσῶν. πλὴν ἐδ' ἔτος βανάτω φυσικῷ ἐπαπῆλθεν. ἀλλὰ μικρῷ ὕστερον παρὰ τῶ τῶν ὁμογνῶν ξίφει ἀπελαθεὶς, κατέστρεψεν οἰκτρῶς τὴν ζωὴν. ἡ δὲ ἡγεμονία τῶν Βλάχων ἐλέπει πρὸς Ἰωάννην τὸν τρίτον τῶν ἀδελφῶν. τότε δ' ἦν ὁ Πέτρος συλλήπτορα τῶν πόνων καὶ μερίτην τῆς δυναστείας Ἰωάννην προσελόμενος τὸν ὁμαίμονα, ὃς ἐφ' ἱκανὸν ὠμήρησεν ἐν Ρωμαίοις, ἡνίκα εἶχε Βασιλεὺς Ἰσάακιος διστεύτας κατὰ Μυσῶν, ἀποδρὰς δὲ ὡς πρὸς τὰ οἰκοι πάλιν ἀφίκετο, ἐκ ἐξ ἀντιθέτω τῷ τεθνεῶτι Ασαν τὰ Ρωμαίων ἔκειρε προνομένων. ἡ γὰρ φύσις ᾧ τότω ἐδέντι πρὸς τὰ ἡμέτερα διεβράβευσε μέτριον. ὑπήντα δὲ τῷ Πέτρῳ ἐξ ἡμῶν ἀδεὶς, εἰ ἠδύνατο, ἀλλὰ τοσέτων ᾧ τηλικέτων τοῖς ἐναντίοις κατορθωμένων ἐπὴ πλείοις ἐνιαυτοῖς, ᾧ τῆ κακῆ τῆ δε τῶν Ρωμαίων ἐς ἀὶ διακυμαίνοντος πράγμασιν, ἐδέ ποτε βραχέια νίκη Ρωμαίοις διαγεγλάκει. εἰδέ τι παρυφέζη τροπαιοχήματος ἔνδαλμα. Ita Petrus summa rerum denuo potitur. Sed nec ipse naturali morte obit, sed paulo post eo quoque a populariorum quodam miserabiliter confosso, principatus ad Ioannem tertium ejus fratrem transit, quem tum Petrus adjutorem laborum et regni participem assumserat. Is non parvo tempore apud Romanos obses fuerat. Cum Imperator Isaacius secundum Mysis arma intulisset: sed fuga elapsus domum redierat, nihilo fratre Asane Romanis spoliandis et infestandis mitior. E nostro autem exercitu nemo resistere Petro potuit: sed hostibus per tot annos, tot et tantas victorias adeptis, eo malo Romanam Remp. perpetuo turbante: nunquam ulla victoria, ullum rei bene gerendae simulacrum nostris arrisit. *Ibidem* cad 6.

âș нș де мъ́лте ѡ̆рй, Зи́серъ, âм трекъ́т ной âчѣ́сте кѣ́й мъ̀нтене́щй, шй âтрș âтѧ́та неми́ка нș âм йспрѣви́т, кѧт май то́цй âм перит? Âто́арнѣте да́рѣ, âто́арнѣте, шй не дș âнапо́й âка́сѣ. Йфа́рѣ де âчѣ́ѧ кѣзѧ́нд фрйкѣ фѣрѣ де вѣ́сте пре́сте дѧ́ншїй, ка кѧ́нд ѣ̆р âбълзй̀ динапо́й рѡмѧ́нїй, шй̀ кș тот фе́люл де ӑрме âр âрънка̀ â дѧ́ншїй, фъмѝрѣ мѧнкѧ́нд пѣмѧ́нтș. Âчѣ́ѧшй йспитѝ ѣ̆рѣшй âлъшй âпѣра́тъл сѣ фа́кѣ кș май ма́ре ѡ̆сте, чй ни́чѣ е̂л нș йспрѣвй̀ неми́ка. а) Де âчі́ѧ ни́мене, зи́чѣ âколо́шй Ники́та, нș по́ате нъмѣра̀ âкъ́рселе шй рѣ́леле чѣ фѣкъ́рѣ Гре́чилѡр Оки́аїй шй рѡмѧ́нїй. Пъстїи́рѣ цинъ́търилѡр мъ́нтелъй ѣ̆мș âвечина́те, прѣда́рѣ Македо́нїей шй

â

а) Ὁ δ' Ἰβαγκὸς δηλώσας βασιλεῖ τὸ γινόμενον ξῆλαί τινας μετὰ στρατιᾶς διηρέθιζε τὸν παραληψόμενιν τε τὸν Τέρνοβον, καὶ σὺν αὐτῷ, περὶ τῆς ὅλης Μυσίας ἀγονισόμενον. — — σέλλει δὲ τὸν Πρωτοστράτορα Μανουὴλ τὸν Καμύτζην, ἀνεισπὼν στρατηγὸν. ὁ δ' ἀπάρας ἐκ τῆς Φιλίππε μετὰ τῶν ἑπομένων ἐκείνῳ δυνάμεων, καὶ τῶν ὅρων τῆς Μυσίας ἄκροις ποσὶν ἐφαψάμενος, παλίσσυτος γίνεται παρὰ δόξαν. Τὸ γὰρ στράτευμα ἐπαναστὰν, ποὶ ἄγεις ἡμᾶς ἔλεγον, ἢ τίσι συμπλακήσεσθαι μέλλομεν; ἐ πολλάκις τὰς ὀριαίας ταύτας ὁδὸς διήλθομεν, καὶ μὴ μόνον ἐ δέν τι κατορθώκειμεν ἔλτιον, ἀλλὰ καὶ μικρᾶ προαπολώλειμεν ἅπαντες; ἀνάστρεφε τοίνυν, ἀνάστρεφε, καὶ ἡγᾶ τῆς ἐπὶ τὰ σφέτερα· ἐπὶ δὴ τούτοις καὶ δείμασιν ἀλόγοις ἐκταραχθέντες ὥσπερ κατὰ νώτε τινῶν ἐγκειμένων, καὶ παντοίοις ὅπλοις βαλλόντων ἀκόσμως ᾤχοντο. καὶ ἄυδις ἔν πρὸς τὸ Βασιλέως ἡ πρᾶξις αὐτη μετὰ στρατιᾶς ἐπεκρίνατο μείζονος. Ibancus vero Imperatorem statu rerum exposito hortatus est, ut aliquos cum copiis mitteret, qui ei Ternobum acciperent et se adjutore totam Mysiam vendicarent, — — Manuelem Camyzem Protostratorem cum imperio mittit. Is cum suis copiis Philipopoli profectus, et Mysiae limites vix ingressus praeter expectationem retro abit. Milites enim mota seditione, quo se duceret, et cum quibus pugnandum esset, rogitabant: (An non saepe, inquiunt, montana ista transivimus, atque adeo nihil confecimus, ut pene omnes interierimus? Revertere igitur, revertere, nosque domum reducito) Praeterea inopinato metu consternati, quasi hostes a tergo instarent, et omnis generis tela conjicerent, effuse fugerunt. Imperatore idem opus cum exercitu majore iterum tentante, subinde res successu caruit. *Ibidem.*

ă Θрáкїей де кът тóате стáтѫеле ши тáблеле май кїáр, ши де кът ѡрй че îсторíе май рѫсфирáт ăрáтѫ, че сăѫ фъкѫт. б)

Дѫпъ ăчéѫ ăпърáтѫл Алéѯїе Комнúнѫ, кѫм скрíе Никúта Хонíат ă Алéѯїе Комнúнѫ Картé в. кап г. ѫрзшй порнй дин Кипсéле, ка съ дé ăжѫторю ѡрáшелѡр чéлѡр дин Θрáкїа, кáре ле прздă Ρѡмжнїй ши Скúдїй: ши май кърто́с ка съ прúндъ пре Крúшѫ, сăѫ ăкай съ ăпїáдече ăкѫрселе лăй, кáре пре ăскѫнс ле фъчé ă цинѫтѫл Сéррелѡр. Крúшѫ ăчéста êрă Ρѡмжн, ѡм мúк де стáт, кáреле нѫ ăѫ брѫт съ стé кѫ Пéтрѫ ши кѫ Йсáн ăтѫнчй, кжнд се скѫлáръ ăчéщ кѫ Ρѡмжнїй ăсѫпра Грéчилѡр, чи дин протúвъ фъкжнд легътѫръ кѫ Грéчїй, кѫ чéй чúнчй сѫ́те де ѡстáшй че ăвé се ѡщé ăсѫпра Ρѡмжнилѡр чéлѡр че êрă кѫ Пéтрѫ ши кѫ Йсáн. Чи нѫ мѫлтъ врéме дѫпъ ăчéѫ, ăвжнд Грéчїй препѫс ăсѫпра лăй; кѫм къ ѫсте плекáт спре Ρѡмжнй, ши къ врé сăсе фáкъ кръшюр, ăл прúнсеръ. Дѫпъ ăчéѫ словозúндѫл ăпърáтѫл дин ăкисóаре, ăл ржндуí ка съ ăпере Стрѫмúца. Чи éл ăшелжнд пре ăпърáтѫл, ăшй кѫпринсе шíе четáтé ăчéѫ, де оѫнде мѫлт нъкъжй пре ăкечинáцїй Грéчй. Дéчй ăсѫпра ăчéстѫ кѫ ѡăсте мѫлтъ мергжнд дин Кипсéле ăпърáтѫл, ши немúка íспръвúнд, се ă-тóарсе ла Щариград. а)

а) Τὶς δ' ἂν ϰ ἀριθμῆν δύναιτο, ὅσαι ϰ ὅτε τὰ ἔτη Σκυθῶν ϰ Ελάχων ἐγίνοντο ἔφοδοι, ϰ οἷα ἔργα ἔδρων ἀνόσια; μαρτυρεῖσι δήπω τὰ πεπραγμένα ἡ τῶν πρὸς Αἷμοα χώρων ἐρημία, Μακεδονίας τε ϰ Θρᾴκης οἱ λῃσμοι σηλῶν ϰ κύρβεων ἀκριβέστερον, ϰ ξυμπάσης ἱστορίας τρανώτερον. Quis vero Scytharum et Blachorum incursiones et nefaria facinora anumerare queat? Vastitas regionum Haemo vicinarum, Macedoniae et Thraciae direptiones utique omnibus statuis et tabulis clarius, et quavis historia dilucidius ostendunt, quid actum sit. *Ibidem.*

а) Καὶ Βασιλεὺς μετὰ τοῦτο τῆς προκειμένης ἐχόμενος, ἅπασι πρὸς τὰ Κύπελλα, σωτηρίου τι ταῖς Θρᾳκίαις πόλεσιν ἐργασόμενος, ἃς οἱ Βλάχοι ϰ Σκύθαι ϰακῶς ἐτίθεσαν. Ετσιτα δὲ συλλαβὼν τὸν Χρύσον προβέμενος, ἢ γῆν ἀνακόψαι τῶν ἐκδρομῶν, ἃς ποίει λαβραίως, τὰ περὶ τὰς Σέρρας κείρων χωρία. ἦν δ'

Крúшѫл Рѡмжнѫл фѫкжнд Стрѫмица âсà; вѫпринсе ши Просáка, четáте тáре фóарте. Âтрѫ âчéста âшй âшезà скáѡн Крѫéск. Дéчй де йснов âпѫрáтѫл Âлéѯїе Комнúнѫ, пре кѫм âколóшй скрíе Никúта Кáртѣ Г. кап Â. дин Кипсéле мергжнд ла Θесалóника, порнéше кѫ рѫсбóю âсѫпра лѫй Крúш ла четáтѣ Просáка, Âл кáрѣ [кѫ мѫлтѫ ѡстенéлѫ бѫтжнд, пре оўрмѫ âчéтѫ. Кѫ Рѡмжнїй нѫ нѫмай фжнджкѫрй дин мѫшúне мжнжнд, чи ши пїéтри мáрй слобозжнд де âсѫпра âпротúва Грéчилѡр, фóарте âмáр âй нѫкѫжтé пре Грéчй, ши âй ѡморé;

БА

ὁ Χρύσος ἔτος Βλάχος τὸ γένος, τὴν ἡλικίαν συνεσαλμένος, ϗ συμφρονήσας μὲν ἀφισαμένοις Ρωμαίων Πέτρῳ ϗ τῷ Ασὰν, ὅτι μὴ καὶ μᾶλλον κατ' αὐτῶν ἁράμενος ὅπλα μεθ' ὧν ἦχε πεντακοσίων ὁμογενῶν, ϗ Ρωμαίων γεγονὼς ἔνσπονδος. ὑ πολλῷ δ' ὕστερον ἁλὲς, ὡς ῥέπων πρὸς τὸ ὁμόφυλον, τῷ πρόσω ἐαίνον διὰ παντός, ϗ δυναστείαν ἑαυτῷ μνησευόμενος, φρουρᾷ παραδίδοται. εἶτα ἀνεθείς, ϗ ϛαλεὶς ἐπὶ τῷ φρουρῆσαι τὴν Στρεμμιτζαν, τὸν μὲν ἐκεῖσε πεπομφότα Βασιλέα τῶν ἐλπίδων ἐψεύσατο, τῇ δὲ γνώμῃ χρησάμενος, ἣν τοῖς ἐκ γειτόνων Ρωμαίοις κἀκεῖνος κακὸν ἀδυσώπητον, πρὸς τέτον τοίνυν ἐξορμήσας ὁ Βασιλεὺς, ϗ στράτευμα ἱκανὸν ἐς τὰ Κύψελλα ἡρωικῶς, μετὰ βραχὺ ἀποσὰς τῆς προθέσεως, ἐρᾷ ἐπανόδε, ὡς μάτην μὲν ἐκεῖ σπεύσην στρατιὰν ἁλισθῆναι, εἰκαίως δὲ καὶ αὐτὸν τὴν ἐς τὰ Κύψελλα πορείαν ἐλέσθαι, ἐκεῖ τὰ κατὰ τὴν ἑσπέραν ἀφεικὼς φέρεσθαι, ὡς πρώην εἶχον καὶ ἔπαχον, ἐς τὸ Βυζάντιον ἐπανέζευξε, μηδὲ δύο μῆνας ἀνασχόμενος βυραυλῆσαι. Deinde institutum iter persequens, Cypsella abiit, ut Thraciis urbibus opem ferret, quas Blachi et Scythae populabantur, et Chrysum etiam comprehenderet, aut saltem excursiones ejus prohiberet, quas clam in Serrarum agrum faciebat. Erat is Chrysus genere Blachus, parvae staturae homo, qui in Petri et Asanis defectionem a Romanis non consenserat, ac potius foedere cum Romanis icto, cum suis D. militibus arma eis inferebat. Sed non multo post captus, ut ad populares suos inclinans, quod perpetuo progrederetur, et principatum sibi parare niteretur, in custodiam datur. Deinde solutus, et ad Strummizam tuendam missus, Imperatoris spem fefellit: eoque oppido sibi vendicato, finitimos Romanos graviter afflixit. Contra eum igitur profectus Imperator, et justo exercitu Cypsella convocato, paulo post domum redire cupit. Ita et exercitus frustra eo convenit, et ipse frustra eam expeditionem suscepit: eoque statu Occidentis relicto, qui prius fuerat. ne 2. quidem menses foris commoratus, Byzantium rediit. *Nicetas Choniates*, in Alexio Comneno Lib. 2. cap. 3.

ба ши пре аскѹнс ешинд ноапте дин четате, мѫшинеле Гречилор ле ръсипе. Ши пре оѹрмъ стръжиле спъймънтаць де Ромънь рѹпсерѫ фѹга ла кортѹл Протовестиарюлѹй Іоанн, кареле дешептъндусе дин сомн, ши ел африкошат атинсе фѹга, кът ши пъпѹчѣй чей вѣрзѣ, карій сънт сѫмн дерегъторіей де Протовестіарю, кѫ тоате чѣле лалале лѹй ремасерѫ прадъ Ромънилор, ши аша тоате ноапте ачѣа Ромънїй ръсерѫ, ши ашѣ бътѹрѫ жок де трѣбиле Гречилор. Ѣфарѫ де ачѣа слобозинд де асѹпра вѹцій гоале а жос, кѫ сѹнетѹл кърнра, не цїинд ѫаспе гречѣскѫ, а врѣме де ноапте, че ѫсте ачѣа, ѫ спърѣ. Де оѹнде непѹтънд апъраторѹл фаче алта немика кѫ Ромънїй: фѣче паче кѫ ачѣ токмѣлѫ кѫ Кришѹ, ка Стрѹмица ши Просака кѫ авчинателе цинѹтърй съ фіе алѹй Кришѹ; ши мъкар кѫ Кришѹ авѣ мѹаре, ай фъгъдѹй, кай ва да оѹна дин рѹдѣнїиле сале мѹаре, прекѹм аторкъндусе ла Цариград, ай ши тримісе фата Протостраторѹлѹй че ера деспърцитѫ де бърбат, кѫ карѣ се кѫнѹнѫ Кришѹ, а) ши ръмасѣ ла Просака Крѫишор.

Ромъ-

а) Βασιλεὺς δ' ἀπάρας τῶν Κυψέλων, τῇ Θεσσαλονικῇ ἐφίζαται, κἀκεῖθεν ἀνασεὶς, κατὰ τὸ Χρύσου ὁρμᾶ. Οὗτος γὰρ τὴν Στρέμιτζαν ἰδιωσάμενος, Βλαχος ὢν τὸ γένος, ᾧ φρούριόν τι ἀπολαβὼν λεγόμενον Πρόσακον, ἐς τυραννεῖον ἑαυτῷ κατεσκεύασι, κρατύνας παντοίως τὸ ἕρυμα, ὅπερ ἡ μὲν φύσις ἀρχῆθεν φιλοτίμως ἐξ υρέτε καὶ ἀνέδωκε. — — — ὐ μόνον δὲ οἱ ἐξ ἀφετηρίων ἀποσφενδονέμενοι σφαιρωτοὶ λίθοι κακῶς ἐτίθεν τὸ στράτευμα, ἀλλὰ καὶ οἱ κατὰ πρανὲς ἐπικυλιόμενοι ἄνωθεν. ἐν πολοῖς δὲ καὶ τὰ μὴ ἐφικνέμενα σωμάτων ἐκ τῶν μηχανῶν χερμάδια εἰς θάνατον κατῆγον οἷς προσεπέλαζον. ταῖς γὰρ ἀνεχκυίαις πέτραις προσαρασσόμενα, εἶτα τῇ τε ἀφεικότος βέλος ὀφοδρότητι πρὸς πλεῖσα δεαιρέμενα τμήματα, τῇ δὲ τε κἀκεῖσε διακριδὸν σκεδαννύμενα, θανατηφόρον ἦσαν κακὸν· ᾧ νυκτὸς δὲ λάθρα τε ἐρύματος, ἐξιόντες οἱ βάρβαροι, τάς τε μηχανὰς διέλυσαν, ἃς ἐπὶ τῶν ἐκεῖσε γηλόφων διέςησαν Ρωμαῖοι. ᾧ τὸ νυκτοφυλακῶν διαθρόησαντες στράτευμα, τῇ τε Πρωτοβεσιαρίσ Ιωάννε σκηνῇ φεύγον ἐπικατέλαβον, ὡς καὶ τὸτον θορυβηθέντα ἐξαναςῆναί τε

αὐτί-

Ромънїй чей дела мынтеле ѣмъ къ Комънїй, ѫдекъ къ Ромънїй чей дин цѣра Ромънѣскъ, пре кърїй Никита Хонїат ѫ тоатъ История са май тот скрїй ѫй нѣмѣще, де нос нъвълинд ѫ Фракїа, ѿ прѫдѣзъ, ши се ѫторк де ѫколѡ сънзтошй. Ятъ нчй, зиче Никита Хонїат

αὐτίκα τῆ λέχθε, ὡς εἶχε, καταδαρθάνων, ϗ δρασμῷ χρήσασθαι ὡρακιῶντα, ϗ ὑπὸ δέους ἁλλόμενον. Ἀμέλει καὶ τά ἐν τῇ σκηνῇ διελόμενοι, ἐν οἷς ἦν καὶ τὰ βατράχια τὸ χρῶμα πέδιλα τῆ Πρωτοβεσιαρίε, ὅλην ἐκείνην τὴν νύκτα ἐν μακείᾳ καὶ γέλωτι τὰ Ρωμαίων ἐτίθεσαν πράγματα. ἔτι δὲ καὶ οἴνων δοχῆα τυμπανοειδῆ ἐκλύγων διάκενα διαχαλῶντες ἄνωθεν ἐξίζων τῷ δέπῳ το στράτευμα μὴ εἰδὸς ὡς ἐν σκότει, το γινόμενον. Τάυτη τοι καὶ Βασιλευς τα κατὰ σκοπὸν ἐχ ὁρῶν περαινόμενα, ἄλλως τε μηδὲ χρονοτριβῆν, ἐκέισε προβέμενος, ἐς ξυμβάσεις τρέπετε. τῆτε ἓν Προσάκε καὶ τῆς Στρεμίτζης καὶ τῶν χωρῶν τῶν πέριξ Χρύσῳ ἐξίσαται, ϗ μίαν τῶν ἐκ τῆ γένες συνευνάσαι οἱ συντίθεται μὴ γυναικὸς σπανίζοντι. ἀμέλει καὶ εἰσιὼν τὸ Βυζάντιον, τὴν τῆ Πρωτοστράτορος θυθατέρα τῆ συνοικῆντος ἀπέζευξε, ϗ τῷ Χρύσῳ τάυτην ἐκπέπομφε, νυμφαγωγὸν ἀναδείξας τὸν Σεβαστὸν Κωνσαντῖνον τὸν Ραδηνὸν. τελεσθέντων δὲ τῶν νυμφευμάτων, ϗ τῆς γαμηλίε δαιτὸς παρατεθείσης, ὁ μὲν Χρύσος ἐζωροπότει καὶ ἤσθιε τιθευόμενος. Imperator Cypsellis Thessalonicam proficiscitur, inde contra Chrysum iter intendit, qui Strumiza sibi vindicata, castellum quoque Prosacam et natura et opere munitissimum pro regia occupavit. — — — Neque vero globis duntaxat machinarum, sed saxis etiam superne devolutis, nostri affligebantur. Ea quoque saxa, quae primo impetu corpora non attingebant, cum eminentibus rupibus allisa, in plurima frusta dissilirent, huc atque illuc sparsa lethiferum erant malum, et barbari noctu clam e castello egressi, machinas quas Romani in tumulis disposuerunt, dejecerunt: et excubias territas ad Protovestiarii Ioannis tentorium fugientes adepti sunt, ut is quoque somno excussus, statim e lecto surgeret, et trepidus fugeret. Praedam in ejus tabernaculo repertam partiti, in qua etiam virides calcei erant, insigne dignitatis illius, per totam eam noctem res Romanas diriserunt, et subsannarunt. Praeterea vacua dolia demittendo, sonitu exercitum quid rei esset, in tenebris ignarum perterrefaciebant. Quam ob rem cum Imperator non succedere institutum suum cerneret, nec alioqui diutius immorari constituisset, per pactiones Chryso Strummiza et Prosaco, finitimisque regionibus cedit: et quamvis uxorem habenti, quandam ex cognatione sua se ei desponsurum promittit. Byzantium reversus, Protostratoris filiam a marito sejunctam, Chryso per Sebastum Constantinum Rhadaenum mittit. Sponsalibus peractis et nuptiali convivio apposito, Chrysus strenue potabat et comedebat. *Ibidem* Lib. 3. cap. 1.

нїáт ѧ Алéѯїе Комнúнѫ Кáртѣ г. кап є. пóате ѧр фи ѧлѫ́нс Ромѫ́нїй кѫ Кѫмáнїй ла пóарта Цариградѫлуй, де нѫ ѧр фи ѧтрáт спре ѧлѫторюл Грéчилѫр, Рѫшїй ѧ цѣ́ра Кѫмáнилѫр ка съ ѫ прздѣ́зе. Кáрѣ ѧзúнд Кѫмáнїй, ѧз трѣбуúт се лáсе пре Грéчй, ши съсе ѧтóаркъ ѧшй ѩпъра цѣ́ра са.

Лсъ Їѡáнн, фрáтеле луй Пéтрѫ ши ѧлуй Ѧсáн; ши ѧпърáт Ромѫ́нилѫр чéлѫр дин Мúсїа, кѫм ѧколóшй кап ѯ, скрíе Никúта, кѫ ѫ́ѧсте маре ши бúне ѧтрармáтъ, єшúнд дин Мúсїа, дъ ѧсупра четъ́цїй чéїй бестúте Констáнцїа дин цинутул Родóпей, кáрѣ фъръ нúчй ѫ грештáте ѫ ши кѫпринде: ши ръсипúндуй мѫ́рїй, ѧ вúнерѣ Пáшилѫр кѫ де ѧдúнс бáте ла четáтѣ Вáрна. Чи фїúнд къ чéй че цинѣ́ четáтѣ май тóцй єрà прѣ витѣ́жй бърбáцй, Латúнй де нѣ́м, кѫ мáре бърту́те стà ѧпротúвъ. Дéчй Їѡáнн фѣ́че ѫ мъшúнъ мáре ѧ пáтрѫ мѫ́кй, кѫ кáрѣ, ѧпропїúндуѡ ла мѫ́рїй четъ́цїй, пънъ ѧ трéй зúле добрúдй Вáрна. a)

Ачéст

a) Κατὰ δὲ τὰς χρόνους τάτας ἔξεισι τῆς Μυσίας ὁ Ἰωαννης μεγίστῳ τε καὶ παγχάλκῳ στρατεύματι καὶ διειληφὼς τὴν Κωνσάντιαν, χειρῶται τάυτην κατὰ πᾶσαν ἐυπέτειαν, διάσιμον ὖσαν ἐν τοῖς τῆς Ροδόπης σχοινίσματι καὶ καθελὼν τὸν τάυτης περίβολον, ἐκεῖθιν ἀπανίζαται, καὶ περὶ τὴν Βάρναν στρατοπεδέυεται, ᾗ πολιορκῆ γενναίως καὶ τάυτην, κατὰ τὴν ἕκτην τῶν τῦ Χριστῦ παθημάτων ἡμέραν, παντοίαν δ' ἔναστασιν ἐνδεικνομένων τῶν ἔνδοθι, κρατίστων ὄντων τῶν πλείστων, καίτοι Λατινικῦ στίφους συγκεκροτημένων, τετράπλευρον συντίθηται μηχανὴν συμμικίζομένην τῷ ἔυρει τῆς τάφρυ, ἰσοῦψῆ τῷ τείχει τῆς πόλεως, ᾗ τάυτην ὑπότροχον ὖσαν τῆς τάφρυ ἄγχιστα ζήσας, ἔιτα ἀνατρέψας, ἀμφοτέρων τῶν περάτων ἐπιλαμβάνεται, ᾗ τῷ αὐτῷ καὶ ἑνὶ μηχανίματι ζευγματίτο τῆς τάφρυ Χρησάμενος, ᾗ κλίμακι ἐξικνεμένῃ τῦ ὕψες τῆς πόλεως, τρισὶν ἡμέραις τῆς Βάρνας κρατῆι. Sub hoc tempus Ioannes cum maximo et armis instructissimo exercitu, Mysia egressus, Constantiam insignem urbem Rhodopaei territorii sine ulla difficultate capit: et moenibus dirutis, Varnam sexto die passionis Dominicae fortiter oppugnat. Sed cum ii qui urbem tenebant, plerique fortissimi viri, et Latini generis, summa ope resisterent,

qua-

Ачѣст Іѡа́нн, кѹ́м скріе Геѡргїе Акрополи́та Ѫ Хро́ника чѫ скѹрта́тѫ кап Гі. мѹлте рѣ́ле ѫѕ фъкѹ́т ши Грéчилѡр ши Ѫсѹшй Йталїа́нилѡр. Кѫ ѣ́рѣ, зи́че, Ѫпъра́т Бѹ́лгарилѡр ѫтѹ́нчй, кънд фѹ́ прѫда́т Цариградѹл. a)

Липсѣ́ще де йсно́в съ Ѫсъмнѣ́м ачѝ, кѫ ачѣ́м че се скѹла́рѫ Ѫсѹпра лѹй Іса́кїе Ѫнгел Ѫпъра́тѹлѹй Грéчилѡр, дела мѹ́нтеле ѣ́мѹ, ѫѕ фост Ромъ́нй, нѹ Бѹ́лгарй. Кѫ Ники́та Хонїа́т, ка́реле дин Ачепѹ́т ѫѕ фо́ст фа́цѫ, ка Нота́рїѹ Ѫл Ѫпъра́тѹлѹй Ѫ рѫсбо́ю че Ѫл ѫвѹ́рѫ Грéчїй кѹ Пе́трѹ ши кѹ Иса́н, ши кѹ чѣ́м ла́лцй лъкѹито́рй дела мѹ́нтеле ѣ́мѹ, кїа́р десклинѣ́ще пре Бѹ́лгарй де Вла́хй, ѫдекѫ де Ромъ́нй, ши до́ѫѡ нѣ́мѹрй ара́тѫ, Ѫ фѝ фост Вла́хїй ши Бѹ́лгарїй. Пре вла́хй Ѫй нѹмѣ́ще ши Ми́сй, ѝрѫ Бѹ́лгарилѡр ни́чй ѡда́тѫ нѹ ле дѫ нѹ́меле ачѣ́ста Ѫ Йсто́рїа са. Ба ши цинѹ́тѹл ачѣ́ла оу́нде лъкѹ́ Ромъ́нїй ачѣ́м че сѫѕ скѹла́т ѫсѹпра Грéчилѡр, ши ѫѕ фъкѹ́т ачѣ́ле ма́рй бирѹи́нце, че ле скріе ѣ́л, лъкѫ Ѫл нѹмѣ́ще Ми́сїа. Ба, некѹ́м съ фи фост Бѹ́лгарй ачѣ́м че се скѹла́рѫ дела мѹ́нтеле ѣ́мѹ ѫсѹпра Грéчилѡр, чѝ ни́чй ѡста́шй съ фѝ фост врѹ́нїй ди́нтрѫ Бѹ́лгарй кънда Ѫтрѫ лъкѹито́рїй чéй дин мѹ́нтеле ѣ́мѹ, Ѫ то́атѫ йсто́рїа са нѹ поменѣ́ще Ники́та, чи сингѹрй Ромъ́нїй, пре ка́рїй Ѫкѹ́м Ѫй нѹмѣ́ще Вла́хй, Ѫкѹ́м Ми́сй, зи́че, кѫ ѫѕ фост Ѫ ѡастѣ́ ачѣ́м Ѫ то́атѫ врѣ́мѣ ачѣ́м, ши ѫжѹто́рїѡ ѫѕ ѫвѹ́т дела Вѹма́нй, ѫдекѫ дела Ромъ́нїй чéй дин цѣ́ра Ромънѣ́скѫ.

Ѝрѫ

quadrilateram machinam fabricat, quae longitudine latitudini fossae et altitudine fastigio moenium responderet: et ea rotis subjectis proxime fossam collocata, et deinde eversa, utrosque fines apprehendit: eademque machina et ad explendam fossam, et ad conscendenda moenia pro scalis usus, triduo Barnae potitur. *Nicetas Choniates ibidem* Lib. 3. cap. 7.

a) Καὶ Βασιλεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτῦ Ἰωάννης ἀφήλικος ὄντος τῦ Ασὰν, υἱῦ Ἰωάννε· Ὃς πολλῶν ἐγεγόνει τοῖς Ρωμαίοις αἴτιος κακῶν, ᾗ τοῖς Ιταλοῖς αὐτοῖς. ἦν γὰρ ἔτος Βασιλεύς Βελγάρων, ὑπότε ἡ Κωνσταντίνε ἑάλω. Haeres fit imperii Ioannes ipsius frater, cum Asani filius Joannes tenera adhuc esset aetate. Hic multa in Romanos mala ingessit, et in Italos etiam ipsos. *Georgius Acropolita.* in Chronico Compendiario, cap. 12. 13.

Ѩ̀ръ Скрїиторїи Грекѣщїй чѣм лѧлцй, карїй тѫрзїѕ дѹпъ Никита Хонїат ѧѕ скрие, сѧѕ нещїинд лѹкрѕ ѧчела бине, сѧѕ неврѫнд ѧ фаче ѡсебире ѧтръ десклинителе нѣмѹрй че ѣра ѧ Бѹлгарїа; нѕ кѕ нѹмеле нѣмѹлѹй, чи дѹпъ нѹмеле Цѫрїй Бѹлгарїей пре ѧчѣм че се скѹларъ ѧтѹнчй ѧсѹпра Грекилѡр, ши ѧшй фъкѹръ ѧпърцїе десклинитъ де ѧпърцїѧ Грекилѡр, ѧй нѹмѣск Бѹлгарй, прекѹм кѫнд ѧр кѣмѧ нещиине пре Рѹшїй чей дин Оѹнгарїа оѹнгѹрй дѹпъ нѹмеле цѫрїй Оѹнгурещй, ѧтрѕ карѣ лъкѹѣск. Дечй кѫнд зиче Геѡргїе Акрополита ѧ йсторїа са (ѧтрѕ карѣ нйчй ѡдатъ ѧ трѣба ѧчаста нѕ нѹмѣщіе пре Влахй) Бѹлгар, Бѹлгарй; тот де ѧ оѹна трѣбѹе ѧсе ѧцълѣще Ромънїй, ѩ̀ръ нѕ чей де нѣм Бѹлгарй. Пентрѕ ѧчѣѧ кѫнд зиче лѕдатъл Акрополита, кѕ Їоанн ѧѕ фост ѧпърат Бѹлгарилѡр, нѕ се ѧцълѣще, кѕ ѧчела ѧѕ фост нѹмай чѣлѡр де нѣм Бѹлгарй ѧпърат, чи се ѧцълѣще ѧ фй фост ѧпърат лъкѹиторилѡр Бѹлгарїей, ѧтрѕ карїй дин зилеле лѹй Їсаакїе Ѧнгел ѧпъратѹлѹй дела Цариград кѧпетенїй ѧѕ фост Ромънїй. Ромънїй фъкѹръ ши ѧтемеѣръ ѧчастъ ѧпърцїе дин Бѹлгарїѧ, карѣ пѫнъ ла венирѣ Тѹрчилѡр векѹ.

§. ѣ.

Латинїй ѩ̀ѕ Цариградѹл.

Кѹм скрїе Акрополита ѧ йсторїа са кап ѣ. Алеѯїе фечѡрѹл лѹй Їсаакїе Ѧнгел непѹтѫнд сѹферй ачѣ маре недрептате, кѕ Алеѯїе Ѧнгел сѧѕ Комнинѕ, скоцѫнд ѡкїй лѹй Їсаакїе Ѧнгел, карале ѧй ѣра фрате ѣѕ, ѧпѹкѣ ѧпърцїѧ Цариградѹлѹй, ѧѕ фѹнт ла Ромѧ, ши кѕзѫнд ла пичоареле Патрїархѹлѹй Ромей векй, сѧѕ рѕгат, ка сѕй дѣ ѡасте, кѕ ѧкърїѧ ѧжѹторїѡ сѕ поатъ лѹѧ дела Оѹнкюл сѕ пърінцаска ѧпърцїе. Ѣра ѧтѹнчй ѧ Їталїа май дин мѹлте нѣмѹрй ѧдѹнацй ѡсташий ѕатинцй ѧ мѣрце ка сѕ скоатъ Їерѹсалймѹл де сѹпт мѫна Агарѣнилѡр.

лор. Патріархъл ши де мила тѫнъръвлъй, ши пѣнтръ къ ѣчѣста мари фъгъдаше фъчѣ, ѣй дѣде май сѫс зиса ѫасте, къ карѣ ѣжънгънд ла Шариград, дупъ мълте бърбе фѫ примит де Грѣчи ѫпърат, фъцинд Алѣксїе Комнинъ де фрика Латинилор. Чи ѫ скъртъ врѣме ѣчѣлаш Алѣксїе фечор ѫлъй Ісакїе фѫ ѫморжт де Грѣчи. Де оунде ѫастѣ латинѣскъ ши пѣнтръ ѣчѣ тирънїе мжнїиндусе, ши пѣнтръ ка чѣле че фъгъдуисе ѣчѣсташ Алѣксїе съ ле поатъ къпига принд ѫ бате ла четатѣ Шариградълъй, карѣ ѫ ѣнъл дела зидирѣ лъмей 6711. ѫ ши лъаръ, ши пъсеръ динтръ ѣй съй ѫколѫ ѫпърат пре Балдуинъ Фландрѫ.

§. Г.

Рѫсоюл лъй Іоанн ѫпърътълъй Ромжнилор къ Балдуинъ Фландрѫ ѫпърътъл Шариградълъй.

Скріе Акрополита ѫ історїа са, кап. гї. къ къпринзжнд Італїанїй тоатъ Макидонїа, ѣкїмъръ пре Четъцѣнїй чей дин Адріанопол, ка съсе дѣ ши ѣй съпт стъпжнирѣ лор. Чи Четъцѣнїй ѣчѣрѣ нїче кѫм нѫ врѫръ жѫгъл Італїанилор съл примѣскъ пре грумазїй лор. Де оунде Італїанїй къ ѫпърътъл Балдуинъ се скълъръ къ рѫсою ѣсѫпра Адріанополитѣнилор. Ѣчѣрѣ ѣзжндусе стръмтораци, тримисеръ соли ла Іоанн ѫпърътъл Ромжнилор къ рѫгаре, ка съ ле дѣ мжнъ де ѫжторїо, ши съй скапе динтръ ѣчѣ маре невое. Нѫ липсѣ Іоанн ѫ ѣлергъ спре ѫжторїо катръ Адріанопол, оунде ловиндусе ѫастѣ лъй къ ѣлъй Балдуин, рѫмасѣ ѣбинсъ ѫастѣ лъй Балдуинъ, ши Балдуинъ фѫ принс вїѫ, ши ѫдусе ла Іоанн. Акололѫй зиче Акрополита, къ Іоанн ѫпърътъл Ромжнилор тъинд капъл лъй Балдуинъ, ши скоцжнд мѣле дин лонтръ лъй, ѫл ѫфръмсецъ де тоате пърциле, ши съ ѫбичнѫ ѫ бѣ дин ѣл ка дин пъхар. Чи фїинд къ Никита Хоніат, карele пре ларг спѫне лъкрълъ, немика нѫ поменѣще деспре ѣчѣста,

ста, ши Акрополита ăкъ зиче нумай, кă ѕ̄ вѣсте съ фи фъкут Іоанн ачест лукру кă капул луй Балдуинъ; ничи ѡ причинъ нă авем а крѣде, кă Ромънул Іоанн съ фи бут дин капул луй Балдуинъ ăпъратулуй дела Цариград. Тотуши кă немилостивире ăл липси Іоанн пре Балдуинъ дин лume. Кă, дупъ мъртурисире луй Никита Хониат, ă Балдуинъ Фландръ кап. Г. Балдуинъ фъ ă принсоаре аа Търнова луингъ врѣме, ши мънăндусе Іоанн ăпъратул Ромънилор фоарте таре, пентру кă ялѣцїе Аспѣта ăл фуцит ла Латини, скоцънд пре Балдуинъ дин темницъ, ăй тъе пичоареле де прин ценушки ши мъниле дин кот ши ăл ърдикъ ătрѫ вале, оунде ătрѣжи мурind се фѣче мънкаре Пасерилор. Прекум се кълѣце дин чѣле че ăколоши скрie Никита, се вѣде, кă оун ăн ши патру луй фъ цинут ла Анисоаре Балдуинъ. Кă зиче, кă Латинiй оун ăн ши патру луй цинуръ ăпъруцiа фъръ де ăпърат, нă брaръ ă пуне ălт ăпърат, пънъ нă ăл ăзит ădеверит, кă Балдуинъ ăл мурит.

§. Ā.

Моартѣ луй Іоанн ăпъратулуй Ромънилор.

Дупъ ачѣа Іоанн ăпъратул Ромънилор, кум скрie Акрополита ă История са кап Г. нестăндай нумене ăпротивъ, кă пре Италiани кă тотул ăл фост кончинит, оумблă тоате Македонiа, ши ѡ прадă, ба ши Четъциле тоате дин пъмънт ле стрикă, ка кънд вур ръсфла Гречiй, съ нă ăйбă оунде съце ătоаркă. Аси ăжунгънд ла Теселоника, мурi дин боалă де коасте, че се зиче плеврitиде. a)

a) Ἀσθάρας γὲν ἐκεῖθεν ὁ Βασιλεὺς τῶν Βλγαρων, μὴ ἔχων τὸ ἐμποδῶν, ὡς τῶν Ιταλῶν αὐτῷ καταπορθηθέντων τὸ ἑκατον, ἑτέρα δὲ μὴ ὄντος τῷ ἀνθιστάμενα, πᾶσαν κατατρέχει Μακεδονίαν, λείαν ὧν παμπάλην ἐποιήσατο, ἀνταν-

δρας

§. Ѣ.

Фрѫрилѫ, шй Їѡа́нн Ꙗса́н шй а҆лцїй а҆пѫра́цй а҆й Ромѫ́нилѡр.

Дѫпѫ мо́артѣ лѫй Їѡа́нн фра́телѫй лѫй Пе́тр шй а҆лѫй Ꙗса́н, кѫм скрїе Ꙗкрополи́та ла ло́кѫл май сѫс хис, стѣте а҆ ло́кѫл лѫй а҆пѫра́т Фрѫрилѫ сав Бѫрилѫ фїюл сѫро́рей лѫй. Ѥ҆рѫ Їѡа́нн фечо́рѫл лѫй Ꙗса́н, фїи́нд а҆ѣкѫ пръ́нк, пре а҆ске́нс фѫ дѫс ла Ски́ай, а҆дѣкѫ ла Кѫма́нй, сав ла Ромѫ́нїй чей дин цѣ́ра Ромѫнѣ́скѫ. a)

Чи

δρας τὰς πόλεις ἀνδραποδισάμενος, ϗ τέλεον κατασκάψας αὐτὰς, τὸ δὲ οἱ διανόημα ἦν, ὡς μήποτε Ρωμαίοις ἀνάκλητιν σχεῖν, τῶν σφετέρων ἐποτδράξασθε πόλεων. κατέσκαψε γὰρ ἐκ βάθρων αὐτῶν τὴν Φιλιππόπολιν, θαυμασὴν ἄγαν ἐσαν, ἥτις παρὰ τῷ Εὔρῳ κεῖται: εἶτα τὰς ἄλλας πάσας πόλεις, τὴν Ηράκλειαν, τὸ Πάνιον, τὴν Ραιδεστὸν, Χαριέπολιν, Τραϊανόπολιν, Μάκρην, Κλαυδιόπολιν, Μοσυνόπολιν, Περιθεώριον, ϗ ἄλλας πολλὰς. ἃς ἀριθμεῖν ὑ χρεὼν. τὴν δὲ λαὸν ἀπάρας ἐκεῖθεν, περὶ τὰς παραβρόιας καθίζει τῆ Ἴστρῳ ἐκ τῶν ἰδίων τῶν ἠνδραποδισμένων κωμῶν ϗ πόλεων τὰς κλήσεις ἐπιθεὶς ταῖς οἰκήσεσιν· — — μέχρι γὰν καταντήσας ϗ αὐτῆς Θεσσαλονίκης, ἐκεῖσε νηήσκει πλευρίτιδι νόσῳ. — ἦν γὰρ ϗ ἀληθὴς, ὡς ἐδέποτε τῇ Ρωμαίων τοσαῦτα παράτῳ ξυνέξη κακὰ· Praeterea inde discedens, cum nullus illi se opponeret, Italis ab eo penitus debellatis, universam Macedoniam excurrit, praeda ingenti locupletatus, urbes cum ipsis habitatoribus spolians, funditusque evertens, eo animo, ut si quando Romani infortunio desaeviente respirassent, propria oppida recuperare nequirent. Quare e fundamentis sustulit Philipopolim praeclaram nimium, atque egregiam urbem, quae Hebro adjacet, alias deinceps universas, Heraclejam, Panium, Radestum, Chariupolim, Trajanupolim, Macrem, Claudiupolim, Mosynupolim, Peritheorion, aliasque quam plurimas, quas enumerare operae pretium non est. Multitudinem abigens circa Istri fluenta collocat, et ex jam direptis oppidis, urbibus nomina propriis coloniis imponit. — — Is usque Thessalonicam perveniens laterali morbo vitam finit. — Nemo enim, nec mentior, e memoria hominum tot, ac iste calamitatibus Romanos afflixit. *Acropolita Historiae* cap. 13.

a) Ὡς γὰν ἔτοσι ἐτεθνήκει ὁ τῆς ἀδελφῆς αὐτῦ παῖς Φρορίλας τὄνομα, τὴν Σκυβίδα βέαν γαμετὴν ἐληφὼς, τῆς ἀρχῆς τῶν Βελγάρων γέγονεν ἐγκρατὴς· τὸν

δὲ

Чи Іѡа́нн Аса́н а́че́ста дꙋ́пъ а̂че́а. къпътѫ́нд а̂жꙋторіѡ дела чей дин ко́аче де Дꙋ́нъре, ме́рсъ а̂сꙋ́пра лꙋй Бꙋрилъ, пре ка́реле а̂бингѫ́ндл, а̂й ско́асе ѡ̆кїи, ши се фе́че е̂л а̂пъра́т а̂тꙋ а̂пъръція Ромъ́нилѡр, ка́ре де та́тъл лꙋй е̂ра̀ а̂темеа́тъ. Акрополи́та, ка́реле е̂ра̀ а̂къ пръ́нк мик кѫнд сав а̂тѫмпла́т а́ча́ста, дꙋ́пъ че а̂ и̂сторїа са ла кап гї. а̂ꙋ зис, къ Іѡа́нн а́че́ста фꙋ́ дꙋс де ӑлцїй пре а̂скꙋ́нс ла Ски́ѳй, прин ка́рїй се а̂целе́г Ромъ́нїй чей дин це́ра Ромънѣ́скъ а̂нꙋ́ме Молдове́нїй, ла кап. к. скрїе, къ а́че́сташи Іѡа́нн а̂ꙋ фꙋи́т ла Рꙋ́шй, оўнде а̂мънѫ́нд ка́тъва вре́ме, дꙋ́пъ а́че́а а̂дънѫ́нд кѫцва ди́нтръ Рꙋ́шй а̂ꙋ лꙋа́т ӑрме а̂сꙋ́пра лꙋй Бꙋрилъ, ка съ добѫнде́скъ Мошїа пърынтѣ́скъ. Нꙋ се причѣ́пе, кꙋм Іѡа́нн Аса́н фїи́нд Ромъ́н, съ фѝ пофти́т а̂жꙋторіѡ дела Рꙋ́шй май ѫ̆рто́с де кът дела Ромъ́нй, де ѡ̆ъръ че Рꙋ́шїй цинѣ́ кꙋ Гре́чїй, ши пе́нтрꙋ а́че́а майнаи́нте, кꙋм скрїе Ники́та Хонїа́т а̂ Але̑ксїе Комни́нꙋ Ка́ртѣ г. кап а̑. сав скꙋла́т а̂сꙋ́пра Кꙋма́нилѡр, сав Ромъ́нилѡр че́лѡр дин це́ра Ромънѣ́скъ, ка съ нꙋ по́атъ да̀ а̂жꙋто́ріѡ Ромъ́нилѡр че́лѡр пре́сте Дꙋ́нъре. Де оўнде нꙋ по́атъ фѝ а̂доа́лъ, къ Іѡа́нн Аса́н, нꙋ кꙋ а̂жꙋто́ріюл ӑлтора, чи си́нсꙋр кꙋ а̂ Ромъ́нилѡр че́лѡр дин це́ра Ромънѣ́скъ, пре ка́рїй а̂й кїемà Кома́нй, ши Скрїито́рїй Грече́щй ле зик ши Ски́ѳй, добѫндѝ пърынтѣ́ска мошїе.

Нꙋ а́че́ста а̂пъра́тꙋл Ѳео́дор Комни́нꙋ сав Ѫнгел фе́че легатꙋ́ръ, ши Че́рꙋ дела Аса́н Іѡа́нн, ка съ́шй дѣ́ фа́та са че ѡ̂ кїемà Маріа дꙋ́пъ фра́теле лꙋй, Еманꙋи́л, прекꙋ́м се ши фе́че. Чи, кꙋм скрїе а̂кропли́та ла кап кѣ. Ѳео́дор Ѫнгел, некъзѫ́нд са́мъ де легатꙋ́ра че фъкꙋ́се кꙋ Аса́н Іѡа́нн, ши де кꙋскрїе ши кꙋ жꙋрмѫ́нт ѡ̂ а̂търи́се, се

скꙋ-

δὲ τῦ Ασὰν παῖδα Ιωάννην, ἀφήλικα ὄντα ἔτι, κρύφατις λαεῶν, ὡς εἰρήκαμεν, σεῤὶ τὰς Σκύθας κεχώρηκε, Hoc fatis functo sororis filius Phrorilas nomine, Scythide avia in matrimonium ducta regnum Bulgarorum occupat. Filius vero Asani Joannes clam ereptus, ut diximus, ad Scythas asportatur. *Georgius Acropolita* Historiae cap. 13.

скѹлѣ дѹпѫ âчѣѧ кѫ рѫсбóю âсѹпра лѹй Âсáн Їѡáнн кѫ âчѣѧ нъдѣждѣ, кѫ ѿастѣ лѹй Âсáн Їѡáнн нúче ѿпинтѣ́ла ѿастей гречéщй нѫ ѿ ба пѹтѣ́ сѹферѝ, чй тóцй вѡр фѹцѝ. Âсѫ Âсáн Їѡáнн мѫкáр кѫ кѫ фóарте пѹцúнй ѡстáшй ѐрà, стѣ́те фáцѫ âсѹпра Грéчилѡр, пре кáрти âй ши кѫтѫ дe âй кончени, ши пре âпѫрáтѫл Ѳеóдор Âнгел, âпрéѹнѫ ши пре âлцй âй Грéчилѡр Боáрй âй прúнсе вúй, прекѹм âколóшй ла кап кѣ. не лъсѣ скрúс Âкрополúта. Дѹпѫ кáре стрълѹчúтѫ бирѹúнцѫ дe кѹнѫ вóе сe сѫпѹ́се лѹй Âсáн Їѡáнн Âдріанóполѹ, пѹцúн дѹпѫ âчѣѧ Âдимóтихѫ, вóлерѫ тот, âпóй Сéрре, Пелагóнїа, Прúлапѫ, ши чѣ́ле дe прин прежѹр. Оѹмблáтаѫ ши влáхїа чѣ́ мáре тóатѫ, кáрѣ ѣ̃ Â. Ѳессалїа, Їѡáнн Âсáн; кѹпринсе ши Елбáнѫ, ши пънѫ ла Їллúрик прѣдѫ. Дe âколѡ, пѹцúне четъцй лъсѫнд Грéчилѡр, май тóате шúе цинѫндѫле, âтрѫ кáре рѫндѹ́ âрмáшй, ши дерегътóаре, кáре сѫ стрúнгѫ дáрѣ; се âтóарсе âкáсѫ. Фѫ âчѣ́ста Â вѣ́кѫл âчѣ́ла дe тóцй жѫдекáт â фѝ минѫнáт, ши феричúт. Ши фїúнд, кѫ ѐрà ѡм, кáреле нѫ се десфътà кѫ вѫрсáрѣ дe сѫнце, нúчй нѫ ѡморѣ́ пре Грéчй ка чей âнаúнтѣ лѹй, тóцй ши Грéчй âкѫ âл кѣ́ѣ.

Ши âчѣ́ѧ âколóшй кап ãа, ши ãг. не лъсѣ мъртѹрисúт Âкрополúта, кѫ Їѡáнн âпѫрáтѫл Грéчилѡр, пéнтрѫ ка пре врѫжмáшй сѫй сѫй слъбѣ́скѫ, ши лѣкрѹриле сáле сѫ ле âтърѣ́скѫ, âвѫнд оѹн фечóр дин мѹ́рѣ са Їрúна, ши Âсáн Їѡáнн âвѫнд фáтѫ кѹ нѹ́меле Елéна нъскѹ́тѫ лѹй дин мѹ́рѣ са че ѐрà оѹ́нгѹрѫ, âдекѫ фáгѫ лѹй Âндрéас âлдóилѣ Крáюлѹй Оѹ́нгѹрилѡр, прекѹм се вѣ́де дин ѐпúстола âчéстѫшй Крáю трúмисѫ кътрѫ Ѳнóрїе âл трéилѣ Пáпа дела Рѡма; a) трúмисе ла Âсáн Їѡáнн Солúе, ка сѫ дѣ́ фáта са дѹпѫ фечóрѹл

лѹй.

a) Hujus intentionis studio, ut securum Peregrinationis divino fulti consilio, pararemus transitum filiam Comnini Theodori Lascari filio nostro duximus in uxorem. Eodem etiam animo inter Azen Bulgariae Imperatorem, mediante nostra filia, matrimonium celebravimus. Epistola *Andreae II. Regis Hungariae* ad Honorium III. Pontificem Romanum.

лъй. Кáре сóлíе прїимúндъw Íсáн Їwáнн, се фéче нънта ѧтрѫ тúнерїй ѧчéѧ, кънънѫндъй Гéрман Патрїáрхъл Цариградълъй. Íтъ́нчй, ѯúче Íкрополúта, кѫ ѧпърáтъл шй Сѫбóръл Патрїáрхéск, пéнтръ ка сѫсе ѧбънéѯе кѫтрѫ Íсáн Їwáнн май мáреле Българилwр, ѫдекѫ ѧ Рwмѫнилwр пéнтръ фѫкъ́та кѫскрíе шй прétенíе пре ѧрхїерéъл Тринóбълъй, кáреле майнаúнте ѣрà сѫпъ́с Патрїáрхълъй дела Цариград, лаѕ фѫкъ́т сѫ фíе де пътéрѣ са, шй сѫсе нъмéскѫ Патрїáрх. а)

Де ѧчíѧ Їwáнн ѧпърáтъл Грéчилwр шй ѧпърáтъл Íсáн Їwáнн ѫдънѫндъшй ѿшилe, саѕ слобозúт ѧ пърциле чéле де кѫтрѫ ѧпъ́с, кáре ѣрà сѫпъ́се Латúнилwр, шй ле пръдáрѣ тóате фóарте, ѧпърцѫнд ѧтрѫ сúне ѿрáшеле шй цинъ́тъл дъпѫ кът кѫ жърѣмѫнт се легáсе ла ѿлáлтѫ. Шй пѫнѫ ла мъ́рїй Четъцїй Цариградълъй, стѫнд ѧколѡ пре мъ́рй, шй оуйтѫндусе ла ѣй Їwáнн Крáюл Латúнилwр, ѫжъ́нсере ѧпърáтъл Їwáнн, шй ѧпърáтъл Íсáн кѫ ѫрмеле сáле ѧпрéѕнѫ, шй мáре фрúкѫ бъгáрѫ ѧ ѿселе Латúнилwр. б) Íшà кѫ кѫскрíѧ ѧчéстwр

дой

а) Καὶ πληρῆσι τὴν τῶν παίδων συνάφειαν τῷ Πατριάρχῃ Γέρμανῷ τὰ τῆς ἱερολογίας τελέσαντος. Τότε ϗ ὁ Τρινόβε Ἀρχιερεὺς ὑπὸ τὴν Κωνσταντινεπόλεως τελῶν, αὐτονομίᾳ τετίμηται, ϗ Πατριάρχης ἀναγορέυεσθαι κέκριται Βασιλικῷ ϗ συνοδικῷ τῷ βεστωίσματι, χάριτας τῶν πρεχόντων ἀποτινύντων τῷ Βελγάρων ἄρχοντι Ασᾶν, τῆ κήδες ἕνεκα καὶ τῆς φιλίας. Et puerorum nuptias apparant. Cum Germanus Patriarcha inter rem divinam nuptiarum ceremonias absolvisset. Tunc et Trinobi Praesul Constantinopolitano obnoxius, imperatorio ac synodico decreto, ut Asano Bulgarorum principi, affinitatis, et amicitiae causa gratificarentur suo jure vivere, et Patriarchae nomine condecorari obtinuit. *Acropolita* Histor. cap. 33.

б) Ο δὲ Βασιλέυς Ιωάννις, ϗ ὁ Ασᾶν τὰς οἰκείας δυνάμεις προσειληφότες, ϗ ἄμφω τὴν δυτικὴν κατέδραμον Χώραν, ὁπόσι ἦν τοῖς Λατίνοις δελέυεσα, ϗ λείαν μὲν πολλὴν ἐποιήσαντο, ϗ Σκυθῶν ἐρημίαν, τὸ τῆς παροιμίας ἐπεῖν, τὴν ἅπασαν ἀπηργάσαντο. σφίσι δὲ αὐτοῖς κατὰ τὲ ὅρκες τὰ ἄζη καὶ τὴν χώραν διεμερίσαντο. — — Μέχρι μὲν ἑκ καὶ αὐτῶν τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντίνε καὶ ἀμφότεροι κατηντήκεσαν, τῆ Ρηγὸς Ιωάννε ἐπ' αὐτῶν καθεζομένε, ϗ καθορῶντος,

дой Апъра́цій кꙋ то́тꙋл сау дъбълáт мжндрїа Лати́нилωр. a)

Дꙋпъ мꙋ́лте ăлтеле мꙋрѝ Їωáнн Асáн, ла ăнꙋл 1245. шѝ оꙋрмъ â скáωнꙋл лꙋй фечóрꙋл лꙋй, чел дин мꙋ́ре Оꙋнгꙋръ Каллиман, кáреле âноѝ лъгътóра чѣ де пáче кꙋ Апъратꙋл Грéчилωр Їωáнн: чѝ â ăнꙋл âчéлашй мꙋрѝ фїи́нд прꙋнк де 12. ăнй. Де оꙋнде стѣ́те â лóкꙋл лꙋй â Скáωн фрáтеле лꙋй, Михаи́л âсѣменѣ фечóр лꙋй Асáн Їωáнн нъскꙋ́т лꙋй дин Їри́на фáта Апъратꙋлꙋй Грéчилωр Θеóдор Ангел. Пре âчéста ла ăнꙋл 1258. лау ѿморжт вꙋрꙋ сꙋ́с Каллиман. Шѝ лꙋ́нд мꙋ́рѣ лꙋй Асáн Михаи́л брꙋ́ сꙋсе фáкъ ѣл Апърáт â Бългáрїа, чѝ шѝ пре ѣл âл ѿморжръ ăлцїй.

Сфършúндꙋсе вúца бърбътéскъ â Апърáцилωр Ρωмжнéщй чéлωр прéсте Дꙋнъре, кáрѣ âчепꙋ́се дела Асáн фрáтеле лꙋй Пéтрꙋ шѝ â лꙋй Їωáни; фꙋ́ âлéс Апърáт Константи́н фíюл лꙋй Тúхꙋ. Кáреле, ка сꙋй фíе стъпжни́рѣ леꙋзúтъ, лъпъджндꙋшй мꙋ́рѣ, лꙋѝ пре фáта чѣ мáй мáре âлꙋй Θеодор Ласкари âлдоúлѣ Апъратꙋлꙋй Грéчилωр, Їри́на непóата лꙋй Асáн Їωáнн Апъратꙋлꙋй Ρωмжнилωр, кꙋрїа ѝ се кꙋдѣ âчáстъ Апърацíе.

Ş. ѳ.

τος, ϗ πτοΐαν ποιλὴν τοῖς Λατίνοις ἐνέβαλον. ϗ ἐν ϛειῷ κομιδῇ τὰ κατ' αὐτὰς ἔθεντο. Ioannes deinceps Imperator, et Asanus conductis copiis, uterque occiduam plagam, quae Latinis serviebat, excurrerunt, ingentique inde praeda deportata Scythicam solitudinem, ut proverbio utar, universam effecerunt; urbibus ac regione, ut jure jurando convenerunt, sibi divisis. — Et ad ipsos usque Constantinopolis muros Joanne rege in illis adsidente, et intuente, uterque perveniens ingentem timorem Latinis injecere, resque eorum in extremum discrimen deduxere. *ibid.*

a) Τὰ μὲν ἓν τῶν Λατίνων πράγματα συνεσάλη τε τότε πολλῦ, ϗ τᾷ κήδει τῶν δύο Αυτοκρατόρων εἰς ταπεινὸν ἄγαν καταπεπτώκει τὸ φρόνημα. Igitur Latinorum res nimium in angustum deducta, duorum etiam Imperatorum affinitate in extremum fastus ille depressus est. *Ibid.* cap. 34.

§. 5.

Ѧлцій ѧпъраці̀й ѧй Рѡмѫнилѡр прéсте Дꙋнъре пънъ ла бенúрѣ Тꙋ́рчилѡр.

Ла ѧнꙋл 1277. фꙋ̀ ѿморѫ́т Тúхꙋ Константúн, шѝ ѧпꙋкъ̀ ѧпъръці̀м Кордꙋкꙋ́ба, пре кáреле Грéчїй лаꙋ нꙋмúт Лахáни. Ячéста ѧꙋ лꙋáт мꙋáрѣ лꙋй Тúхꙋ Константúн. Ла ѧнꙋл 1280. Тертéр, де бúцъ Кꙋмáн, кáреле лꙋáсе фáта лꙋй Исáн, ѧꙋ апꙋкáт Скáѡнꙋл, фꙋúнд Лахáна ла Нóге май мáреле Тѫтáрилѡр, де кáреле фꙋ̀ оꙋ́чис. Дꙋ́пъ че ѧꙋ фꙋúт Тертéр де фрúка лꙋй Нóга, врꙋ̀ Щáка фечóрꙋл лꙋй Нóга шѝ цúнере лꙋй Тертéр, съ ѧпꙋ́че Скáѡнꙋл, чѝ ла ѧнꙋл 1294. ѿморѫ́ндꙋл Сфендисалáꙋ фíюл лꙋй Тертéр, стѣ́те ѣл ѧпъráт. Дéспре ѧкꙋ́рселе лꙋй Сфендисалáꙋ ѧсꙋ́пра Грéчилѡр, вézи Истóрїа лꙋй Пахимéр Кáртѣ Ѣ. кап. їѳ. Ла ѧнꙋл 1322. мóаре Сфендисалáꙋ, шѝ ѧй оꙋрмѣ́цъ лꙋй Геѡ́ргїе-Тертéр фечóрꙋл лꙋй. Дꙋ́пъ мóартѣ ѧчéстꙋм фꙋ̀ ѧлéс Мїхаúл Стрелцимéр кáреле дин Мúсїй шѝ дин Комáнїй, ѧдекъ дин Рѡмѫ́нїй де прéсте Дꙋ́нъре шѝ дин Рѡмѫ́нїй дин кóаче де Дꙋ́нъре, дꙋ́пъ мóшїй ѧшїй трꙋпѣ́ вúца. Мꙋрúнд ла ѧнꙋл 1330. Михаúл, се фѣ́че ѧпъráт Алеѯáндрꙋ. Дꙋ́пъ ѣл Ѳсмáн. — Шѝ нъвълúнд Тꙋ́рчїй, ла ѧнꙋл 1453. кꙋ пꙋтѣ́ре мáре, стрикáръ ѧпъръці̀м ячáста, прекꙋ́м шѝ ѧ Грéчилѡр, шѝ ѧле ѧлтора.

Кѫнд ѣрà съ скáпе Истóрїа ячéстъ, де сꙋпт тѣ́ск, ѧм сокотúт нꙋ фъръ прец лꙋкрꙋ̀ ѧ фѝ, ка съ ѧтокмéск ѧкъ дóаѡ Дисертáції: оꙋ́на дéспре ѧчепꙋ́тꙋл лúмбей Рѡмѫнéщй, ѧлта пéнтрꙋ Литератꙋ́ра чѣ кѣ́кїе ѧ Рѡмѫнилѡр. Кáре ле ѧдáѡг ѧчѝ.

ДИССЕРТА́ЦІЇ

Пе́нтрꙋ а̂чепꙋ́тꙋл ли́мбей Рꙋмꙗне́цій.

Фі́інд кꙋ ли́мба чѣ Рꙋмꙗне́скꙋ ē Латине́скꙋ; че́лꙋй че ба сꙋ чѣ́рче а̂чепꙋ́тꙋл ли́мбей Рꙋмꙗне́цій а̂й ѣ̈сте де ли́псꙋ майнаи́нте сꙋ ӑ́ибꙋ кꙋноскꙋ́те а̂тꙗмпла́риле ли́мбей Латине́цій.

Дꙋ́пꙋ кꙋм не а̂вѣ́цꙋ евтро́пїос а̂ Ка́ртѣ ā. ли́мба Ла́ціꙋлꙋй, а̂тр ꙋ а̂ ка́рꙋа хота́р стꙋ̀ Рꙋ́ма, ѣ̈ꙋ а̂дрепта́т, шѝ ѣ̈ꙋ поли́т Лати́нос Кра́юл Цꙋ́рей Ла́ціꙋлꙋй, шѝ пре Лати́ній де пре нꙋ́меле сꙋ ѣ̈ꙋ нꙋми́т: ка́рѣ кꙋтрꙋ ӑ́нїй дела а̂чепꙋ́тꙋл лꙋ́мей 4018, а̂наи́нте де оу̯рзи́рѣ Рꙋ́мей кꙋтрꙋ ӑ́нїй 304. сꙋ ꙋ а̂тꙗмпла́т. a) Оу̯рме́ꙁꙋ, кꙋ шѝ ли́мба Латине́скꙋ дела Кра́юл Лати́нос а̂ꙋ лꙋа́т а̂чепꙋ́т а̂ се кїема̀ а̂ша̀.

Ѣ̈рꙋ че скимба́ре а̂нꙋ́ме кꙋ а̂дрепта́рѣ а̂чѣ́а а̂ꙋ фꙋкꙋ́т Кра́юл Лати́нос а̂ ли́мба Латине́скꙋ; че а̂ꙋ лꙋпꙋда́т дин ли́мба чѣ де ѣ̈ѕще а̂ попо́рꙋлꙋй Латине́ск, шѝ че а̂ꙋ а̂да́ѡс ла а̂ча́стꙋ ли́мбꙋ ꙋдрепта́тꙋ чꙋ сꙋ нꙋ фѝ а̂вꙋ́т ли́мба чѣ де ѣ̈ѕще, ни́мене дин чей ве́кй нꙋ не лꙋсѝ скрис. Лсꙋ, кꙋм кꙋ ӑ́лта а̂ꙋ фост ли́мба Латине́скꙋ чѣ а̂дрепта́тꙋ сꙋ коре́ктꙋ, шѝ ӑ́лта чѣ́а че рꙋсꙋнà а̂ гꙋ́ра попо́рꙋлꙋй Латине́ск; шѝ кꙋм кꙋ чѣ́а фꙋ̀ нꙋскꙋ́тꙋ дин чѣ́ста, шѝ дири́пт а̂чѣ́а ли́мба Латине́скꙋ чѣ про́астꙋ, сꙋ а̂ попо́рꙋлꙋй кꙋ дре́птꙋл се зи́че ма́мꙋ ли́мбей Латине́цій чѣ́ій коре́кте, Лсꙋшій натꙋ́ра сꙋ фи́рѣ коре́кціей дестꙋ́л де кїа́р а̂ре́тꙋ. А̂сѣ́менѣ дин натꙋ́ра коре́кціей оу̯рме́ꙁꙋ, кꙋм кꙋ

лим-

a) Regnante tamen Latino, (in Latio) *qui Latinam linguam correxit*, et Latinos de suo nomine appellavit: Troja a Graecis capta est - - - - expletis a mundi principio annis IIII. m. XVIII; - - ante urbem conditam annis CCC et IIII. *Eutropius* Lib. 1. de Gestis Romanorum.

лимба Латинѣскъ чѣ корѣктъ нъ се съпѣ ынпрѣънъ къ лаптеле дела маме, прекъм лимба чѣ де ъбще, чи къ Грамѣтика трѣбъ сѣ ынвѣце, ши пентръ ачѣм алта ъ фост а грѣи Латинѣще Граматичѣще, алта а грѣи Латинѣще де ъбще. Диптръ ачѣсте се бѣде, къ ши ынаинте де оурзирѣ Ромей де доаw пласе ъ фост лимба чѣ Латинѣскъ, адекъ: Граматичаскъ, ши де ъбще, сау а ынвъцацилwр, ши а попорълъй. Нічe нъ се поате ърътъ нічи оун бѣк, ътръ карele сѣ нъ фи фост липсъ де Грамѣтикъ спре а ынвъца лимба Латинѣскъ чѣ корѣктъ.

Фъкънд Ромълъс четате, карѣ де пре нъмеле съъ ѡ кіемъ Рома: дела карѣ ши Рwманилwр ли се дѣде нъме; рѣдикъ бесѣрикъ, (аколоши пре скърт повестѣще Дитропіъс) карѣ ѡ нъмі Асилъм, ши фъгъдъи тътърwр челwр че вwр скапа ла дънсъл скътире. Пентръ ачѣм пре мълци дин бечиниле локъри, карій фъкусе ътръ ъи съи чѣва рѣу, фъцинд ла дънсъл, ъ прімимит а четате, ши ъ ынрѣнат къ попоръл съъ. Ши ъша дин Латиній, ши дин Тѣсчій пъстори, прекъм ши дин Фрицій чей де прѣсте маре, карій съпт Ънеа, дин Аркадій, карій съпт побъцъитории Еванdръ кърсѣсе а Італіа, ка дин де мълте фѣлюрі де стихій ъдънъ оун тръп, ши фѣче попоръл Роман. Къ брѣме тоате нѣмъриле Італіей, че ѣвѣ ѡсебите лимбі, се ъдаwсерь къtръ попоръл Роман. Фъкъндусе ачастъ ъдънаре ши местекаре де нѣмърі де десклинитe лимбі, нимене нъ се поате ъдоі, къ лимба Латинѣскъ чѣ де ъбще нъ де мижлок скимбаре ъ пътимит.

Ши към къ ѡсебите ъ фост лимбиле нѣмърилwр Італіей, адекъ а Етрѣсчилwр, а Грѣчилwр, а Ѡсчилwр, а Інсъбрилwр, а Лигърилwр, ши але алтwр Галлі, ши попоаре, ынаинте де аши съпъне гръмъзій вирвитѡрилwр Романі, бине ъвѣцъ Ліdовикъс Антоніъс Мъраторіъс ын Диссертаціа лѣ. Том. 2. ал Антиквитателwр Італіенещій.

Дѝнтрꙋ а҆ч҃ѣ́сте гѝнте сан нѣ́мꙋрй а҆ле Їта́лїей оу҆́неле, мꙋка́р кꙋ, дꙋ́пꙋ мꙋртꙋриси́рѣ лꙋй Авгꙋсти́н, Ка́ртѣ а҃ї. кап. ѯ. де́сире четѧ́тѣ лꙋй Дмнезе́ꙋ, гѝнтелор че́лор а҆ви́нсе кꙋ жꙋгꙋ́л ле пꙋнѣ́ шѝ ли́мба са чѣ Латинѣ́скꙋ а҆се́прꙋ Рꙋмани́й, а) тотꙋшй пънꙋ шѝ кънд е҆ра́ май а҆ фло́аре а҆пъръці́а Рꙋмани́лор, мꙋ́лцꙋ врѣ́ме шан цинꙋ́т ли́мбиле са́ле; и҆́рꙋ а҆ оу҆́нор нѣ́мꙋрй де а҆ле Їта́лїей, пери́нд а҆́ле, ли́мба лор тот а҆ръма́с а҆тръ Рꙋмани́й. Кꙋ Авлꙋ Ге́ллїꙋ а҆ Ка́ртѣ ѯї. кап. ѯї. а҆ша́ скрі́е: „К. Е҆нїꙋ зичѣ́, кꙋ е҆́л а҆́ре трей и҆́нимй; пе́нтрꙋ кꙋ цїа́ грѣ́й Грече́ще, Осче́ще, шѝ Латине́ще“ б) А҆ша́ да́рꙋ а҆ зи́леле лꙋй Е҆ннїꙋ а҆́кꙋ векꙋа́ ли́мба Осче́скꙋ. Ла Фе́стꙋ се четѣ́ще дин фа́бꙋла лꙋй Титинніꙋ: „Ка́рїй Оскче́ще шѝ Волсче́ще фъбꙋлѣ́, кꙋ Латине́ще нꙋ цїꙋ“. в) Ли́вїꙋ а҆ Ка́ртѣ м҃. кап. мв҃. зи́че, кꙋ Кꙋмани́лор черѫ́нд ли сан дат бо́е, ка а҆ пъ́ликꙋ сꙋ ворбе́скꙋ Латине́ще, шѝ Прекони́й, сан вестито́рїй лор сꙋ а҆́йкꙋ къди́нцꙋ а҆ ви́нде Латине́ще. г) А҆́лтꙋ ли́мбꙋ да́рꙋ а҆н фост а҆тъ́нчй ла Кꙋмани́й а҆ Їта́лїа, ка́рѣ нꙋ а҆́ван фост а҆стрꙋка́т ли́мба чѣ Латине́скꙋ. Шѝ Стра́бѡ, ка́реле а҆н трзи́т а҆ зи́леле а҆пъра́тꙋлꙋй Тибе́рїе, а҆ Ка́ртѣ е҆́ а҆ Геѡграфі́ей, зи́че, кꙋ пери́нд гѝнта Осчилор, ворба лор тот май ръмъ́не ла Рꙋмани́й, шѝ жо́акꙋ фа́бꙋле Рꙋмани́й а҆ ли́мба а҆ч҃ѣ́м. д)

Де а҆чі́м кꙋ непꙋти́нцꙋ е҆ра́ дин ли́мбиле а҆ч҃ѣ́ле векꙋито́аре шѝ кꙋ-ви́нте, шѝ ки́пъри де гра́ю сꙋ нꙋ се ъзра́скꙋ нꙋ нꙋ́май а҆ ли́мба Латине́скꙋ чѣ про́астꙋ, ка́рѣ а҆кꙋ́м е҆ра́ де ѡ҆́ще тꙋтꙋрор попо́арелор

Їта́-

а) Imperiosa civitas Roma non solum jugum, verum etiam linguam suam, domitis gentibus imposuit. *Augustinus* de Civ. Dei Lib. 19. cap. 7.

б) Q. Ennius tria corda habere se se dicebat; quod loqui Graece Osce, et Latine sciret. *A. Gellius* Lib. 17. cap. 17.

в) Qui Obsce et Volsce fabulabantur, nam Latine nesciunt, apud *Festum* ex *Titinnii* fabula.

г) Cumanis petentibus permissum, ut publice Latine loquerentur, et Praeconibus Latine vendendi jus esset. *Livius* Lib. 40. cap. 42.

д) Quum Oscorum gens interierit, Sermo eorum apud Romanos restat, ita ut Carmina quaedam ac Mimi, certo quodam certamine, quod instituto majorum celebratur, in scenam producantur. *Strabo* Lib. 5. Geograph.

Ітáлїей, чи прин небъгáрѣ де сáмъ â оўнора шй â лúмба Латинéскъ чѣ корéктъ кѫте ѡдáтъ. Кáрѣ Рѡмáнилѡр чéлѡр âвъцáцй шй бúне депрйнши â лúмба чѣ корéктъ фóарте ръ̆ле бинѣ, шй чертà âчáстъ рѣ âтръбúнцаре. Âчѣ́м, мй се пáре, къ спўне Квинтилїáн, кѫнд скрúнд дéспре къ̆вúнтеле чѣ́ле стрéине, âшà гръ́ше: „Так дéспре Тўсчй, дéспре Сабúнй, ба шй дéспре Пренестúнй; къ пре вéкїўс ка пре чел че се âтръбúнцà кѫ бóрба âчѣ́м âл чѣ́ртъ Лўчúлїўс, преку́м Пóллїѡ ă̆флъ â Лúвїе Патавúнитáте“. а) Шй Вáррѡ зúче, къ къ̆вѫнтъл, Мўлте, (Multae) нѫ ē̆ Латинéск, чи Сабúн; шй âчéста пънъ ла поменúрѣ лўй âѫ ръмáс â лúмба Самнúтелѡр, кáрїй сѫнт нъскўцй дин Сабúнй. б)

Кѫ мўлт май лéсне ē̆рà дин лúмба Латинéскъ чѣ де ă̆вще съ̆се бáце къ̆вúнте, шй кúпўрй де грáю â бóрба Латинéскъ чѣ корéктъ. Парадúгмъ шй âстъзй дéспре лўкрúл âчéста âвém â прўнчй чей Рѡмѫнéщй, кáрїй â ă̆нїй чей дин тáю, кѫнд се âвѣ́цъ Латинéще, пéнтрѫ âсъмънáрѣ че ă̆сте âтръ лúмба чѣ Рѡмѫнéскъ шй âтръ лúмба чѣ Латинéскъ, тóрме де къ̆вúнте Рѡмѫнéщй бáгъ â бóрба чѣ Латинéскъ; ба шй Оўнгўрй бътрúнй âм бъзўт, кáрїй щтúнд âмъндóѡ лúмбиле, шй чѣ Латинéскъ, шй чѣ Рѡмѫнéскъ, кѫнд грéск Латинéще, шй къ̆вúнте, шй кúпўрй де грáю Рѡмѫнéщй, фъръ âсе причéпе че фак, âрўнкъ â бóрба чѣ Латинéскъ.

Пéнтрѫ âчѣ́м кѫ де âдúнс Рѡмáнїй чей âвъцáцй скрúм кърцй, шй дà Рéгўле спре âбáтерѣ къ̆вúнтелѡр чéлѡр стрéине дела лúмба Латинéскъ чѣ корéктъ, преку́м шй спре полúрѣ Синтáгей лúмбей âчéїашй. Дирúпт âчѣ́м пре прўнчй сăй â̆й силѣ̀ â мѣ́рце ла схóалъ, шй âсе

âвъ-

а) Taceo de Tuscis, Sabinis, et Praenestinis quoque; nam ut eo Sermone utentem Vectium Lucilius insectatur, quemadmodum Pollio deprehendit in Livio Patavinitatem. *Quinctilianus* Lib. 1. cap. 9. Inst. Orat.

б) *Multae* vocabulum, non Latinum, sed Sabinum est; idque ad meam memoriam mansit in Lingua Samnitium, qui sunt a Sabinis nati. *Varro* Lib. 19. rerum humanarum.

Învăță Gramatika Latinești. Înainte e cum ce zice Tullius în Cartea a. de Oratore, ca Precepteле de a vorbi Latinește ле dă învățătura cu privire. a) Și Kvintilian în Kartea a. kap. 1. mărturisește, că alta e a grăi Latinește, alta a grăi Gramatičește, adecă, alta e a grăi în limba Latinească cu comună, sau de obște, kare înprună ku laptele se sug dela mamă, alta a grăi în limba Latinească cu korektă, kare se învață la Școale din Gramatică. b) Vezi mai sus lecția Disertației 32. alui Mărturie, unde kare pre larg se kuvine despre lucrul înainte.

Mult schimbându-se limba Latinească cu de obște prin înainte, ca fiind înpărtășită tuturor Gintelor Italiei celor de deosebite limbi; multe dialekte a limbei înainte toate Italia se ieșiră, în fieșe kare parte a Italiei, după felul limbei nemulți cu lucrul în cinstea înainte. Drept înainte oseboite kuvinte dela toate nemurile înainte au kuprins sin prinsă sau limba Latinească cu de obște; și fiind ca în stăpână, prekum și astăzi, în toată Italia, au înțeles mai de obște ace kiemă limbă Italienească. Răsbătând în Italia, și lungă vreme domnind akolo Goții, Longobardii, și alte Ginte Nemții; cu mult mai bărtos se skimosi limba Latinească cu de obște; sau Italienească; ba, după ukuri și așa și Italiani în prefukură limba altmintrea, și o adăugă la stătul înainte, în kare e astăzi. Din ceле puțin înainte despre limba Latinească cu komună zice lesne se poate afla înțelesul limbei Romînești. Înainte se știe, ca mulțime cu nemărginită a Romanilor, akărora rămășițe sînt Romîni, pre la înțelesul sfîntei adoao dela XC, în zilele înpăratului Traian, au venit din Italia în Dakia; și au venit ku înainte limba Latinească, kare în vreme a-

înainte

a) Praecepta Latine loquendi puerilis doctrina tradit. *Tullius Cicero* Lib. 3. de Oratore.

b) Aliud est Latine, aliud Grammatice loqui. *Quinctilianus* Lib. 1. cap. 10.

чѣ́м стѣпжнѣ̀ а̂ Іта́лїа. А̂шà да́рѣ ли́мба рѡмжнѣ́скѣ е҃ а̂чѣ́ ли́мбѣ Латинѣ́скѣ комꙋ́нѣ, ка́рѣ пре ла а̂чепꙋ́тл сꙋ́тей а̂до́аѡ е̂рà а̂ гꙋ́ра Рѡма́нилѡр, шѝ а̂ тѫтꙋрꙋ́р Італїа́нилѡр.

Де ѿ́ар ч҃е да́рѣ, кꙋм май сꙋс а̂м а̂сѫмна́т, ли́мба Латинѣ́скѣ чѣ комꙋ́нѣ, да́пѣ врѣ́мѣ е̂ширей Рѡма́нилѡр дин Іта́лїа ла Да́кїа, кꙋмпли́те скимбꙋ́рй а̂ѕ май сꙋферѝт а̂ Іта́лїа; оꙋ́рмѣ҆ѕѣ, кѣ ли́мба Рѡмжнѣ́скѣ е҃ май кꙋра́тѣ ли́мбѣ Латинѣ́скѣ а̂ попо́рлѧй Рѡма́н чѣ́лꙋй ве́кїю, де кѫт ли́мба Телїенѣ́скѣ чѣ де а̂кꙋ́м; шѝ май кѫ кѫдѣ́ре ѣ̀сте а̂ жꙋдекà дин ли́мба чѣ Рѡмжнѣ́скѣ, кꙋм а̂ѕ фост ли́мба Рѡма́нилѡр чѣ́лѡр ве́кй, де кѫт дин ли́мба Італїенѣ́скѣ чѣ де а̂кꙋ́м. Мѣка́р кѣ а̂чѣ́м нꙋ пꙋтѣ́м тѣгѫдꙋ́й, кѣ а̂ ли́мба Рѡмжнѣ́скѣ сѫнт вжра́те кꙋви́нте де а̂ле Варва́релѡр ги́нте, а̂нꙋ́ме а̂ле Словѣ́нилѡр, кꙋ карїй а̂ѕ петрекꙋ́т а̂пре́ꙋнѣ: ка́рѣ кꙋм сад а̂тѫмпла́т, а̂м спꙋс а̂ Истѡ́рїа чѣ де́спре а̂чепꙋ́тл Рѡма́нилѡр а̂ Да́кїа. А̂сѣ Словѣ́нїй де цесетꙋ́ра Ли́мбей Рѡмжнѣ́щй чѣ дин ло́нтрꙋ ни́чѣ кꙋм нꙋ сад а̂тѝнс, чѝ а̂чѣ́м а̂ѕ рѫма́с а̂трѣ́гѣ, прекꙋ́м е̂рà кѫнд а̂тѫ́ю а̂ѕ вени́т Рѡма́нїй стрѫмо́шїй Рѡма́нилѡр а̂ Да́кїа. Чѝ шѝ кꙋви́нтеле, ка́ре сѫнт дела Словѣ́нй вжра́те а̂ ли́мба Рѡмжнѣ́скѣ, пре ле́сне се кꙋно́ск; шѝ оꙋ́шѡр а̂р фѝ, де сар а̂воѝ Рѡмжнїй спре а̂чѣ́м, а̂ле ско́ате, шѝ а̂ фа́че кꙋра́тѣ ли́мба Рѡмжнѣ́скѣ.

А̂чѣ́м а̂кѣ се причѣ́пе, кѣчй а̂трѣ Рѡмжнй сѫнт май мꙋ́лте дїале́кте. Фїи́нд а̂де́кѣ кѣ шѝ а̂тꙋ́нчй, кѫнд а̂ѕ вени́т колонїиле Рѡма́не а̂ Да́кїа, май мꙋ́лте дїале́кте а̂ле Ли́мбей Латине́щй чѣ́ї-де ѿ́бще е̂рà а̂ Іта́лїа; шѝ фїи́нд кѣ колонїиле а̂чѣ́ле дин то́ате пѫ́рциле Іта́лїей а̂ѕ фост а̂дꙋна́те, оꙋ́рмѣ҆ѕѣ, кѣ май мꙋ́лте дїале́кте а̂ѕ а̂дꙋ́с кꙋ сине. А̂сѣ, мѣка́р кѣ ли́мба Рѡмжнилѡр е̂ а̂пѫрци́тѣ а̂ май мꙋ́лте дїале́кте, а̂кѫ́рора ѿ́себире май вѣрто́с стѣ а̂ Пронꙋнцїа́цїа сад рѫспꙋндерѣ оꙋ́нѡр сло́ве; то́тꙋшй Рѡмжнїй чей дин ко́аче де дꙋ́нѫре то́цй се а̂целе́г ла ѿла́лтѣ; ба а̂ кѫрцй ни́чѣ нꙋ а̂ѕ фѫрѣ ѿ дїале́ктѣ сингꙋрѣ:

дес-

десклинúрѣ дїалéктелωр нúмай â бóрбѫ се âúде. Ĭрѫ дїалéкта Рωмѫнилωр чéлωр дин колѡ̀ де Дúнзре âтѫ́та ѐ âстреинáтѫ де лúмба Рωмѫнилωр чéлωр дин кóаче де Дúнзре, пéнтрȣ копíа сáȣ мȣлцúмѣ кȣбúнтелωр чéлωр Грецéщй, кȣ кáрѣ ѐ âкоперúтѫ, кѫт Рωмѫнїй чей дин кóаче де Дúнзре, пзнѫ нȣ се дедáȣ кȣ дѫншїй, пȣцúн âй пот причѣпе че ворбéск. Âсѫ âчѣ́ѫ се кáде á ли се дà лωр, кѫ мúлте кȣбúнте Âстинéщй пзнѫ âстѫзй ле цин, кáре ла Рωмѫнїй чей дин кóаче де Дúнзре кȣ тóтȣл сѫнт дáте оуĭтѫрéй, прекúм шй ла Рωмѫнїй чей дин кóаче де Дúнзре âсѣменѣ мúлте кȣбúнте Âстинéщй се ăфлѫ, кáре âтрѫ Рωмѫнїй чей дин колѡ̀ де Дúнзре âдешéрт ла бей кȣтà.

Âмй бúне âчì âмúнте шì âчѣ́ѫ, кѫ се ăфлѫ оуĭнеле кȣбúнте â лúмба Рωмѫнѣ́скѫ, кáре пéнтрȣ кѫ нúче ла Італіáнй, нúче ла Словéнй âстѫзй нȣ сѫнт, зик оуĭнїй, кѫ трѣбȣе сѫ фíе сáȣ дела Дáкй, сáȣ дела âлтѫ ŭáре кáре лúмбѫ де â гúнтелωр, че май де мúлт âȣ оумблáт прин Дáкїа âтрѫ Рωмáнй. Чì, де ŭáрѫ че, прекúм май сȣс âм ѫзȣт, кѫнд âȣ венúт колонїиле Рωмáне â Дáкїа ѐрà май мúлте дїалéкте â лúмбей Âстинéщй â Ітáлїа дин âсоцúрѣ кȣ десклинúте нѣмцрй âле Ітáлїей нзскȣ́те; âȣ нȣ пȣтѣ́ колонїиле âчѣ́ле кȣ сúне сѫ âдȣ́кѫ â Дáкїа оуĭнеле кȣбúнте дúнтрȣ оуĭнеле пúрцй âле Ітáлїей, кáре ла Ітáлїй де мúлт âкúм âȣ пзрúт; Ĭрѫ ла Рωмѫнй сѫ май цин: прекúм ѫзȣ́м, кѫ шì âтрѫ âсȣшй Рωмѫнїй оуĭнеле кȣбúнте вéкй се цин ла чей дин колѡ̀ де Дúнзре, ăлтеле ла чей дин кóаче де Дúнзре; ба шì âтрѫ сúнгȣрй Рωмѫнїй чей дин кóаче де Дúнзре â оуĭнель цинȣ́тȣрй се ăфлѫ кȣбúнте Âстинéщй, кáре âтрȣ ăлте цинȣ́тȣрй нȣ се май поменéск. Âшà пéнтрȣ ѐсéмплѫ, Мараморѫшѣ́нїй, зик, нȣ âм ѿп, кáрїй ăлцй Рωмѫнй ѡ зик, нȣ âм лúпсѫ, ш. ч. Âсѣ́мене се âтѫмплѫ, шì âтрѫ Рωмѫнїй чей дин колѡ̀ де Дúнзре; кѫ шì âтрѫ ѐй сѫнт май мȣ́лте дїалéкте, мѫкáр кѫ ѐй âтрȣ пронȣнцїáцїе тóцй сѫнт оуĭнúцй. Âшà п. ѥ. ла ѐй де ŭѣще се зúче, хíю, ăдекѫ фíю; чì â оуĭнеле пúр-

цй

цй зик, на́тѫ, дела кѹвѣнтѹл Латине́ск на́тѫс (natus). Неми́ка да́рѣ нѫ не силѣ́ще, ка ѫ̂чѣ́ле кѹви́нте, Рѡмънѣ́щй, ка́ре ѣ̆стѣзй нѫ се ѣ̆флѣ ни́чй ла Італіа́нй, ни́че ла Словѣ́нй, май вѫртос съ зи́чем, кѣ сѫнт вѫрѫ́те ѫ̂ лѝмба Рѡмънѣ́скѣ сѧ́ дела Да́кй, сѧ́ дела ѣ̆лтѣ ѡ̆́ре ка́ре ги́нтѣ варва́рѣ ѫ̂ Да́кіа, де кѫт ѫ̂дѹ́се дин Іта́лія. Ѧ̆ждерѣ́ се ка́де съ зи́чем шй де кѹви́нтеле ѫ̂чѣ́ле, ка́ре шй ла Рѡмъ́нй, шй ла Італіа́нй се ѣ̆флѣ, ѡ̆рѣ ѫ̂ кѣрциле Латине́щй нѫ се четѣ́ск, кѣ сѫнт дела ги́нтеле чѣ́ле вѣ́кй ѫ̂ле Іта́лїей бѣга́те ѫ̂ лѝмба Латинѣ́скѣ чѣ де ѡ̆́вще: ка́рѣ ѡ̆́сте чѣ Рѡмънѣ́скѣ, шй Італіенѣ́скѣ.

Оўнїй, кѣро́ра ле ѡ̆́сте оўрѫ́т нѫ́меле Рѡмънѣ́ск, кѫ ѫ̂чѣ́ѧ съ не-боѣ́ск ѫ̂ микшора́ пре Рѡмъ́нй, кѣ, зик, кѣ лѝмба Рѡмънѣ́скѣ фо́арте се лове́ще кѫ лѝмба чѣ Словенѣ́скѣ, шй цесетѹ́ра ѣ̂й чѣ дин ло́нтрѫ ѫ̂сѣ́мене ѡ̆́сте кѫ ѫ̂ лѝмбей чѣ́й Словенѣ́щй; шй пе́нтрѫ ѫ̂чѣ́ѧ ѡ̆́сте ѫ̂ крѣ́де, кѣ Рѡмъ́нїй сѫнт фа́рѣ Словенѣ́скѣ, ѡ̆рѣ нѫ Рѡма́нѣ.

Кѹм кѣ Рѡмъ́нїй сѫнт ѫ̂дебѣра́цй Рѡма́нй, стрънепо́цй Рѡма́нилѡр чѣ́лѡр ѫ̂дѹ́шй де Траї́ан ѫ̂ Да́кіа, ѫ̂м ѫ̂деверѝт ѫ̂ Йсто́рїе. Ла ѫ̂сѫмънарѣ́ лѝмбей Рѡмънѣ́щй ѫ̂ цесетѹ́ра ѣ̂й чѣ дин ло́нтрѫ кѫ лѝмба чѣ Словенѣ́скѣ, чѣ́шй нѣлѫчѣ́ск проти́вничїй, вом рѣспѹ́нде, дѹ́пѣ че вом кѹвѣ́нта ѫ̂тъ́ю де́спре ѫ̂чепѹ́тѹл Ѧртѝклилѡр чѣ́лѡр дефини́цй ѫ̂й Італіа́нилѡр.

Мѹрато́рїѹс ѫ̂ Диссерта́цїа 32. чѣ май сѹс лѫдѫ́тѣ, черкѣ́нд ѫ̂чепѹ́тѹл стрикѣре́й лѝмбей Латине́щй ѫ̂ Іта́лїа, зи́че, кѣ мѣка́р кѣ шй майнаи́нте ѣ̂ра́ лѝмба ѫ̂ча́ста сминти́тѣ, то́тѹшй домни́нд ѫ̂ Іта́лїа Лонгоба́рдїй, се фѣ́че стрика́рѣ чѣ кѹмпли́тѣ. Кѣ ѫ̂тѹ́нчй мѫлци́ме мѹ́лтѣ де лѝмбѣ Немцѣ́скѣ, бѣрба́цй, шй мѹ́ерй се рѣзѣрса́рѣ пре́сте то́атѣ Іта́лїа. Ка́рїй ѧрепт ѫ̂вѫца́рѣ лѝмба Італіа́нилѡр ка чѣ май дѹ́лче, шй ѫ̂дѫ́нк ѫ̂рѫдъчина́тѣ; кѣ мѣка́р кѣ Іта́лїа ѣ̂ра́ ѫ̂тѹ́нчй дешерта́тѣ де лѣкѹито́рй, то́тѹшй кѫ мѹлт май ма́ре ѣ̂ра́ нѹ́мѣрѹл Італіа́нилѡр де кѫт ѫ̂ венети́чилѡр Лонгоба́рдй. Ѫвѫцаръ, зи́сей,

лúмба Італіенéскъ, чи âшà кът шѝ ĕй кувúнте нóаw, шѝ трéй нóаw бъгáръ â лúмба Італіенéскъ.

Пéнтрў ĕсéмплў, âвжúд, зúче, Лонгобáрдій, че ĕрà попóр де фáръ немцéскъ, âртúкліи пъ́шій âнаúнтъ нъ́мелwр, пре лéсне оурмжнд Італіáнїй wбичéюлъй âчéствà, âчепъ́рà шѝ ĕй âдà лок âртúклилwр â лúмба са, ăдекъ â âтрекъвúнцà Il, La, Lo, Le, Li, I. Кáрѣ кум сáў фъкъ́т, зúче, къ бúне се вéде à фй âфлáт Кастедвéтрў, âкървà âфлáре дъ́пъ âчéа ŵ бъгъ̀ â Кáртѣ са чѣ дéспре âчепъ́тъл лúмбей чéй де wбще Чéлсў Читтадúнў. Ядекъ дин Пронъ́меле Латинéск Ille, Illa, Illi, Illae, пре âчéтў âў йзворáт âртúкліи чей Італіенéщй. Къ дéпринс фїúнд нородъ́л пéнтрў ĕсéмплў, â зúче, Illo caballo, illa hasta, illae feminae, лъпъджнд чѣ дин тжю, шѝ чéа лáлтъ сúлабъ, ла ăдекъ пéнтрў скъртáрѣ âў âчепъ́т â зúче, il Cavallo, lo cavallo, la asta, l'asta, li cavalli, i cavalli, le femine. Кáрѣ âлъй Кастелвéтрў жъдекáтъ, зúче, къ фóарте ŵ рáзимъ пронъ́меле Loro, чел âфáръ де тóатъ âдомáла нъскъ́т дин Illorum, лъпъджнд дин трúнсъл Il. Âчéшій ŵ пот âтърй, зúче, шѝ Литанúиле чéле â зúлеле лъй Кáрол чéлъй Мáре пре ла ăнъл 790. скрúсе, шѝ вестúте â зúлеле нóастре де Прéнвъцáтъл Мабиллóнїў âтръ Аналéктеле чéле вéкй, фóам 171. â Едúцїей чéй май нóаw: кáрѣ ŵлў âсъмнáт шѝ âў - Кáнцїў â Глоссáрїъл Латинéск ла кувúнтъл lo, â лок де ille. Аколŵ се читéще, къ âў стригáт нородъ́л: Adriano Summo Pontifice et Universale Papae vita (â лок де Pontifici et Universali) Redemta Mundi. Tu lo adjuva. Яшà читéще Дъканцїў, чи â Едúцїа чѣ май сў̀ поменúтъ се ăфлъ Tu lo juva. Âчéшій се вéде â оурмътóареле ръгъчúній пофторúт, прекúм шѝ tu los juva, кжнд грéск â нúмървл мълцúмей. Кáре âдеверúт âрѣтъ, къ дин tu illum juva сáў фъкъ́т âтжю tu illo juva, шѝ пре оурмъ tu lo juva. Алт ĕсéмплў не âрѣтъ Кáмпїў â Апендúче ла Тóмъл

мѫл а. â истóріей бескричей чéїй дела Плачéнціа фоáм 455. ăдекѫ â Диплóма âпѫрáтѫлуй Кáрол чéлуй мáре, че се цúне де ăнѫл дела Хс 808. оўнде четúм: Inde percurrente in la Vegiola, ex alia vero parte de la Vegiola usque Castellioni etc. Шѝ вѣкѫриле чѣле де демѫлт â лóкѫл Датúвѫлуй Illi, пéнтрѫ ка сăсе десклинѣскѫ де Номинатúвѫл Illi, се вѫд â фѝ бѫгáт Illui, де оўнде âпóй кѫрсе Lui. Кáре кѫвѣнт се ăфлѫ â фóрмѫлеле чѣле прѣвéкй âлуй Маркѫлфѫс Кáртѣ а. кап зї. оўнде âчѣсте кѫвúнте се читéск: Sicut constat, ante dicta villa ab ipso Principe memorato lui fuisse concessa. Âсѫ Бигнóнїѫс шѝ Менáцїѫс нѫ фѫрѫ трѣбѫ сокотéск, кѫ Lui сăѫ фѫкѫт дин Illius. Мéрце май âколѡ̀ Мѫратóріѫс, шѝ зúче, кѫ Італіáнїй, Гáллїй, шѝ Спанїóлїй де âколѡ̀ се âдемнáрѫ â âдáѡце нѫмелѡр âртúклїй, де кáрїй ѥ̆ липсúтѫ лúмба чѣ Латинéскѫ, кѫ âѫзúнд ѥ̆й пре Гóтй, пре Лонгобáрдй, пре Фрáнчй, кѫ âтрѫбѫинцѣѫ пѫртичѣле, кáре âсѫмнѣѫ ѡ̆áре кáре лáкрѫ âдеберúт, шѝ зик Der König, Die Frau, Das Grab, кѫ ѡ̆áрешй че скимбáре â кѫдéрй шѝ â нѫмѫрѫл мѫлцúмей; пéнтрѫ âчѣѫ шѝ ѥ̆й прúнсерѫ â зúче, Lo La, Li â лок де Ille Rex, (âчéл Крáю) Illa Mulier, (âчѣ мѫáре) Illi Milites (âчéй Солдáцй) etc. Âшà шѝ Гáллїй âѫ âчепѫт â âтрѫбѫинцà Le, La, Les etc. шѝ Спанїóлїй, El, La, Los etc. Мѫлцй шѝ дин Грéчй шѝ дин Âрáбй лѫкѫà â Італїà, шѝ âтрѫ âпѫрѫцúиле Крецúнилѡр чѣле дéспрѫ мїáѫ зй. Шѝ кѫноскѫт ѥ̆, кѫ Грéчїй âѫ âртúклїй сăй. Ба шѝ Âрáбїй âѫ Al, кáреле âчѣѫ âсѫмнѣѫ ла ѥ̆й че âсѣмнѫ ла Італіáнй Il, La, Lo, шѝ ла Спанїóлй El. Матéѫс Силвáтикѫс â Пандéктеле Дофторіей че фѫрѫ скрúсе â ăнѫл 1317. зúче, кѫ Al шѝ El âчѣѫ âсѫмнѣѫ ла Âрáбй, кáрѣ ла Італіáнй, La, Le, Li, Lo. Сѫнт пре оўрмѫ, âколóшй зúче Мѫратóріѫс, кáрїй сокотéск (шѝ âтрѫ âчéѫ ѡ̆сте Бѫхѫрсїѫс (Bouhoursius) â Entretien II. d'Ariste) кѫ â лúмба Галличѣскѫ нúчй оўн

артíклѫ нaѫ фост пънз лa сфършítѫл Сѫ́тей â нóaw. Âдевзрáтз ѣ́, сaѫ бa пзрѣ́рѣ âчéстора, пéнтрѫ лíпса Монѫмéнтѫрилwр чéлwр вéкй âле лíмбей Галличéщй, нímене нѫ пóате лéсне жѫдекà, прекѫ́м нíче ной, зíче, нѫ пѫтéм âрзтà врѣ́мѣ, кжнд â лíмба нóастрз (чѣ Італïенéскз) сaѫ взгáт âртíкалïй.

Âпенáте гжчитѫ́рй сжнт âчѣ́сте, чй нерззимáте де âдевзр. Пéнтрѫ кз лíмба Лзтинéскз чѣ âвзцáтз сaѫ корéктз, цинжндзсе â Кзрцй, нѫ âгѫ́риле попóрлѫви Лзтинéск, пѫ́рѫрѣ âтóкма, шй фзрз скимбáре âѫ рзмáс. Де оу́нде монѫмéнтѫрíле, чe се âдѫ́к âнaйнте, нѫ сжнт довéдз, кз дóарз лíмба âчѣ́м кжндва â сúне âѫ пзтимúт скимбáре шй сминтѣ́лз, фзрз кз невоúнца фíлwр Лзтинéщй нѫ тот де â оу́на âѫ фост âтóкма âтрѫ âвзцзтѫ́ра чѣ Граматичéскз â лíмбей Лзтинéщй чéй корéктe. Май вжртóс вѫтúнд гúнтеле варвáре, шй лѫ́нгз врѣ́ме домнúнд â Італïа, âчетáсе схóлеле Граматичéщй, прекѫ́м âтрз Грéчй, де кжнд âй стзпжнéще Тѫ́ркѫл, де тот âѫ слзбúт âвзцзтѫ́риле âтрз éй. Дéчи, пѫцúнй фïúнд âтрз фúй Лзтинилwр, карïй кѫ де âдúнс сз âвѣ́це Грамáтика; чей май мѫ́лцй дин лíпса Грамáтичей чéй йскѫсúте нѫ пѫтѣ́, скрïúнд Лзтинéще, сз нѫ мѣ́стече кѫвúнте шй кúпѫрй де грáю дин лíмба чѣ де ѫ́вще сaѫ прóастз. Де âколѡ́ сжнт скимосúриле â монѫмéнтѫрíле Лзтинéщй чѣ́ле вéкй. Шй âчѣ́м че сaѫ лѫáт â се зíче: вѣ́к де ѫ́р, сaѫ де âрцúнт, сaѫ де фïéр, сaѫ де лѫт â лíмбей чéй Лзтинéщй, нѫ âчѣ́м âсжмнѣ́зз, кз дóарз лíмба Лзтинéскз чѣ корéктз сaѫ âвзцáтз дѫ́пз че âѫ âжѫ́нс ѡ́дáтз ла Деплинѣ́ре, â сúне âтрѫ́н тимп âѫ фост май йскѫсúтз, де кжт âтрѫ ѫ́лтѫл; шй дин лíмбз де âр скззѫ́ дѫ́пз âчѣ́м â фй де âрцúнт, âпóй де фïéр, пре оу́рмз де лѫт; чй кѫм кз невоúнца спре âвзцзтѫ́ра Граматичáскз нѫ ѫ́ѫ фост тот де â оу́на âсѣ́мене. Нúче нaѫ фост нúчй âтрѫ́н вѣ́к невоúнца âчáста âтрѫ тóцй âтóкма. Пéнтрѫ âчѣ́м шй â вѣ́кѫл чел де ѫ́р â Лíмбей Лзтинéщй, кáрeле нѫ

âвз-

Âкъцà де плин Рéгълеле Граматичéщий, нъ пътѣ съ скрíе кърáт Лътинéще; вѣдесе âчáста шì дин Інскрипцïа чѣ Â вѣкъл лъй Âвгъст Кесáрюл фъкýтъ: кáрѣ Â зúса Дисертáцïе âлъй Мъратóрïъс âшà се четéще: Genio Coeti Herodiani Praegustatoris Divi Augusti idem postea villicus in hortis Salustianis. . . . S. Aug. Lib. Bathyllus aeditus (*pro* aedituus) Templi Ḍivi Aug. II. et Divae Augustae quod est in palatium (*pro* palatio) immunis et honoratus. Telephus. Liviae L. dat Fufiae. Clymene. et Fufiae Euche. sorores (*pro* sororibus) Gemina L. Augustae ornatrix Irene suae dat olla (*pro* ollam). Âколóший Мъратóрïъс, âдýче пе Квинтилïáн, кáреле мъртъриséще, къ шì Â вѣкъриле чѣле феричúте â Âпъръцiéй Ромáнилор Â лъсъший Рóма мълцимѣ грăì варваричéще, âдекъ, нъ Â лúмба чѣ корéктъ. a) шì Â вѣкъриле чѣле май слáбе кърăм âй ĕрà бúне къноскýте Рéгълеле Граматичéщий, бúне скрїì Лътинéще: прекýм шì âстъзй се Âтъмплъ. Дрепт âчѣ вѣкъл чел де âър â Лúмбей Лътинéщий âчѣм Âсъмнъзъ, къ âтънчй май кý де âдúнс се дà Â схóале рéгълеле чѣле Граматичéщий, шì май кý съргúнцъ, шì май мýлцй ле Âкъцà, де кът дýпъ âчѣм. Дéчй нъ лúмба Лътинéскъ чѣ Âкъцáтъ, чй сúнгъръ чѣ комýнъ лúмбъ Лътинéскъ, кáрѣ дела ѿ врѣме âл Âчепýт âсе кїемà Ітáлика (Ітълïенéскъ) âл пътимúт скимбáре.

Âсъ шì âчáста съ фì пътимúт âчѣ скимбáре, кът дýпъ нъзълúрѣ гúнтелор Немцéщий Â Ітáлïа, съ фì прїимúт дела âчéсте нéмърй â Âтръзвинцà âртúклïй, нúче кým нъ се пóате крéде, де ѿаръ че шì Ромáнïй âл âртúклïй дефинúцй Â лúмба лор; кáрїй сúнт: Âл (il) Ле, (le) Âл; (lu) âчéста Ромáнïй чей дин колѡ де Дýнзре, âшà Âл зик Âтрег лъ, (lu) ѿръ чей дин кóаче де Дýнзре Âл âпострофéск, лъпъ-

a) Quod si in ipsa Urbe, et felicibus Saeculis, Quinctilianus testatur Lib. I. cap. 6. *vulgo imperitos barbare loquutos, et tota saepe Theatra, et omnem Circi turbam exclamasse barbare* etc.

пзáмд 8, л̀; (l') бýнz ѿарz ѿмúл̀, (omul') ѿмúлу (omulu); л̀, кáреле ла Італіáни се зúче ла, (la). Л̀ нúмърул мулцúмей й (i) ла Рѡмжнéск чéй дин кóаче де дýнzре; ли (li) ла чéй дин колѡ̀ де дýнzре, бýнz ѿарz ѿаменíй Omeni i, ѿаменíй ли; (omeni li) Де (le). Де кжнд âу Л̀трáт Гóтíй Л̀ Іта́лїа, Рѡмжнíй сáу Рѡмáнíй чéй дин Дáкїа ни́чий ѡ̂ Л̀пzртzши́ре нáу âвýт кý Італіáнíй, ни́че пзнz âу домни́т âколѡ̀ Гóтíй, ни́че дýпz âчéа. Оýрмéзz дáрz, кz фíнд âртúклій ла Рѡмжнíй прекúм шѝ ла Італіáнíй; Л̀наúнте де Л̀трáрé Немцéцилѡр гúнте Л̀ Іта́лїа âу âвýт Італіáнíй Л̀ лúмба са âртúклій. Де âр фѝ фост кýноскýтz лýй Мýрато́рїус шѝ а̂лтѡр прéнвzцáцій бzрбáцій лúмба Рѡмжнéскz; âлтмúнтрé врé скрíе Л̀ лýкрýрй де âчéсте, шѝ кý âдебзр; ни́че нý âр фѝ âвýт прилéж âсе слобозѝ ла гжчитýрй Л̀шелzто́аре.

Дáрz вей зúче. Гóтíй, Л̀наúнте де âмéрце ла Іта́лїа, âу фост Л̀ Дáкїа, шѝ âу домни́т прéсте Рѡмжнíй ка ла ѡ̂ сýтz де áнй. Дрепт âчéа по́ате Гóтíй Л̀тжю âу стрика́т лúмба Рѡмáнилѡр чéлѡр дин Дáкїа, шѝ âу бzга́т Л̀трz джншíй ѿвичéю â Л̀трzбýинца àртúклій, ка́рíй нýй áре лúмба чé Латúнéскz; дýпz âчéа мергжнд Л̀ Іта́лїа, шѝ Італіáнилѡр лéу Л̀ пzртzши́т Л̀трzбýинцáрé âртúклилѡр.

Л̀ Íстóрїе âм âрzта́т грéца Рѡмжпилѡр чé кzтрz лúмба Готичéскz. Л̀по́й май сýс де шéсе сýте де áнй сжнт скýрсе, де кжнд Л̀ Ярдéл Л̀ мýлта Сzси́ме петрéк Рѡмжнíй кý Сáсíй, шѝ некúм сzсе фѝ Л̀прямýта́т дела Сáсй кý чéва дин чéле че се цин де âлкzтýирé лúмбей чé дин лóнтрý; чѝ ни́чий кýви́нте ни́че де кúм пзнz áстzзй нáу прїими́т дела éй. Л̀тжта Л̀стреина́ре áре лúмба Рѡмжнéскz де кzтрz лúмба Гóтилѡр, кжт Сáсúл Ѣдер дин Ярдéл, ма́ре проти́вник âл Рѡмжнилѡр де âколѡ̀ âу лýа́т прилéж â зúче, кz Рѡмжнíй Л̀ зúлеле Гóтилѡр нáу фост Л̀ Дáкїа. Шѝ âу пýтé Рѡмжнíй Л̀трý âчéла кип сz се дедé кý лúмба Гóтилѡр, кжт Л̀ чéле дин лóнтрý â цесетýрей лúмбей

бей сале съ пріимѣскъ оуѣле дела Готій, кум ѣсте ѫтрѣбвинцарѣ ѫртиклилор; шй ѫпой квинте Готичѣій съ нъ се вжрѣскъ ѫ лимба лор: прекум прѣадеверит ѣсте, къ ничѣ кум нъ сав вжрѫт? Дечй, дакъ дела Сасй ѫтръ ѫтжтѣ вѣкърй немика нав пріимит Рѡмжнїй ѫ лимба лор; кум ѫтръ ѡ сътъ де ѫній Готїй съ фй пътът рѣсбате ѫ чѣле дин лонтръ але лимбей Рѡмжнилор, кът ѫтрѣбвинцарѣ ѫртиклилор, карѣ майнаинте съ нъ ѡ фй ѫвът, съ ѡ бане: оуѫде ѫдеверит ѣсте, къ квинте нав пътът съ вжраскъ? Кум, не ѫвжнд Рѡмжнїй нічй ѡ ѫпъртъшире ѫ зилеле Готилор къ Їталїанїй, ѫв пътът ѫша съсе ловѣскъ къ Їталїанїй, кът ѫтокма ѫчѣшй ѫртиклїй, шй динтръ ѫчѣлашй їзвор ѫл Латинѣскълуй проньме, Ше, Ша, съшй ѫтокмѣскъ шіе ѫртиклїй шй чѣрѣ, шй чѣ? Кум, де нічй ла Рѡмжнй, нічй ла Їталїанїй нъ ѣ нічй ѡ съпцире оуѫмъръ де оуѫрмъ де ѫл Немцѣскълуй, Der, Die, Das? Лжнгъ ѫчѣсте, гинтеле Немцѣщй, дин карѣ ѣрѫ Готїй, прекум шй тоате ѫлте нѣмурй, ла карїй сжнт ѫртиклїй, ѫчѣм ѫй пун ѫнаинтѣ нумелор; ѣръ Рѡмжнїй ѫй пун дупъ нуме. Де ѫр фй лѫат Рѡмжнїй ѡбичѣю дела Готй ѫ ѫтрѣбвинца ѫртиклїй; кум пътѣ фй ѫчѣм: ѡбичѣюл де ѫ ѫтрѣбвинца ѫртиклїй съл ѣ дела Готй, шй ѫпой ѫпротива фирей лимбей Готилор, де оуѫнде сав ѫвцѫт ѫ ѫтрѣбвинца ѫртиклїй, ба ѫпротива фирей лимбей тътърор нѣмурилор, съй пунъ дупъ нуме? Синґъръ ѫчѫстъ лѫаре ѫминте ѫжунце спре ѫдеверире, кум къ Рѡмжнїй, сав Рѡмѫнїй чей дин Дакїа нъ ѫв лѫат дела Готй ѫ ѫтрѣбвинца ѫртиклїй, чй дин Їталїа ѫв ѫдус латина ѫчѣм къ сине стрѫмошїй Рѡмжнилор ѫ зилеле луй Траян. Де оуѫнде оуѫрмѣзъ, къ шй Їталїанїй нъ дела Готй, нічѣ дела Лонгобарди ѫв лѫат ѫ ѫтрѣбвинца ѫртиклїй, чй къ мулт майнаинте де ѫ ѫтра нѣмурите ѫчѣсте ѫ Їталїа, ѫв ѫвът ѫ лимба са ѫчѫстъ ѫлъсуире.

Дрепт

Дрепт лимба латинѣскъ нъ аре артиклїй аче́й дефиниць, карїй сънт ын лимба ромънѣскъ шь ынтр Італїенѣскъ, прекум шь ын лимбиле франчѣскъ, шь Спанїолѣскъ; чь ъаре авъцам найнте де ъ ын дрептъ Латинъс Краюл Латинилор, сау ба, нъ се щіе. Поате доарь шь лимба латинѣскъ ъ авът майнайнте артиклїй ачещ, чь Латинъс пентръ скуртаре борбей нъ лъпъдат. Оурмезъ, къ шь ачѣ ъсте не адеверит, ъаре лимба латинѣскъ чѣ комънъ шаў атокмит артиклїй Il, La, Lo, Li, Le, дела пронъмеле лимбей латинещй чей коректе Ille, Illa, Illo, Illi, Illae, аў пронъмеле ачесту ѣ нъскът дин артиклїй ачѣ. Ачѣ, ъсте адеверит, прекум бъзъм де аспра, къ нъ лимба латинѣскъ чѣ проастъ сау фъкът дин лимба латинѣскъ чѣ коректъ; чь чѣста дин чѣ. Де ачѣ, мъкар къ нѣм депринс ын зиче, къ лимба ромънѣскъ ѣ фійкъ лимбей латинещй, адекъ чѣїй коректе; тотъшй, де вом врѣ ын грзь ъаў; лимба ромънѣскъ ѣ мамъ лимбей чѣїй латинещй. Ниче съ нъ те скъндалисаскъ ачѣ, къ лимба ромънѣскъ ѣ спиноасъ, шь апъсъ пре лънгъ лимба чѣ латинѣскъ. Къ аў нъ дин спинй се наре ръжъ прѣфрмоасъ? Шь дин мамъ де сою, сау де фарь де жос, шь апъсъ нъ ъдатъ сау нъскът фію, карале прин полире йскъситъ аў ажънс ын фь чел май стрълучит ъпърат.

Пре оурмъ, дакъ ын лимба ромънѣскъ, нъ нъмай ътръ ромънїй чей дин коаче, чи шь ътръ чей дин колъ де Дънъре, карїй, асъта ътрем дела Хс фъръ деспърциць де чещй дин коаче де Дънъре, пънъ ын Тесалїа, шь пре айрѣ, ба шь ътръ алте попоаре де сънце Італїенеск, бънъ ъаръ ътръ Валденсй, шь ътръ лъкъиторїй мънтелъй Апенинъ, ѣ датинъ ын пъне артиклїй дъпъ нъме, шь нъ найнте де нъме, към фак тоате алте нѣмурй, каре аў ътръбуинцарѣ артиклилор; оурмезъ, къ шь Італїанїй май де мълт, нъ найнте, чь дъпъ нъме аў авът ъбичѣю ын пъне артиклїй; шь ан пъне найнтѣ

нъ-

нѹ́мелѡр тѫрѕі́ѕ дела Го́тій, сав дела Лонгоба́рдій, шѝ дела а̀лте ги́нте, немцѣ́щій, ка́ре є̀ а̂деверѝт, кѫ та́ре а̂ѕ скимба́т лѝмба латинѣ́скѫ чѣ комѹ́нѫ а̂ Іта́лїа, сав а̂вѫцѝт. Ни́че нѫ оу̂рмѣ́ѕѫ ни́чій ѡ̑ микшора́ре сав дефѫ́има́ре ли́мбей Рѡмѫнѣ́щій, кѫ́чій а̂трѫ а̂ча́ста а̂рти́кліи се пѹн дѹ́пѫ нѹ́ме, пе́нтрѫ кѫ, прекѹ́м латинѣ́ще се зи́че би́не шѝ Ille equus, (а̂че́лѫ кал) шѝ equus ille; (ка́лѫ а̂че́лѫ) ба па́ре, кѫ май бѫртоѕ се мѫрцинѣ́ще а̀ѹ́крѫл, кѫнд пѹ́нѝй проклѹ́меле дѹ́пѫ нѹ́ме де кѫт кѫнд а̂наи́нте, шѝ зи́чѝй equus ille. Шѝ, де вей лѫа̀ би́не а̂ми́нте, ла Рѡмѫ́нѝй май та́ре се хотѫрѣ́ще сав мѫрцинѣ́ще лѹ́крѫл, пѹнѫ́нд а̂рти́клѫ дѹ́пѫ нѹ́ме, де кѫт а̂трѫ а̀лте ли́мбѝй, а̂ ка́ре а̂рти́клѫ се пѹ́не а̂наи́нте де нѹ́ме. Нѫ фѫрѫ а̂целепціе да́рѫ стрѫмо́шїй Рѡмѫнилѡр шѝ а̂ Італіа́нилѡр чей ве́кѝ, а̂ѕ лѹа́т, а̂ а̂трѫвѹинца̀ а̂рти́кліи дѹ́пѫ нѹ́ме, шѝ нѫ а̂наи́нте де нѹ́ме.

Мѹра́торїѕ а̂ Диссерта́ціѫ чѣ де мѹ́лте ѡ̑рѝ помени́тѫ, зи́че, кѹм май сѹс а̂м а̂ѕмна́т, кѫ Латѝнїй чей ве́кѝ, пе́нтрѫ ка сѫ десклинѣ́скѫ Дати́вѫл Illi де номинати́вѫл Illi, а̂ Дати́вѫ а̂ лок де Illi а̂ѕ зис Illui: ши де а̂колѡ̀ а̂по́ѝ се нѫскѫ Lui; ѡ̑рѫ Бигно́нїѕ ши Мена́ріѕ зик, кѫ Lui се оу̂рзѝ дин Illius. А̂сѣ́менѣ Loro, зи́че, кѫ се фѣ́че дин Ценити́вѫ мѫлци́мей Illorum. Фіе, кѹм ба фѝ: а̂чѣ́а ѡ̑сте а̂деверѝт, кѫ ши а̂трѫ а̂чѣ́сте май би́не сав пѫстра́т векѝмѣ ла Рѡмѫ́нѝй, де кѫт ла Італіа́нѝй. Кѫ ла Італіа́нїй де а̂стѫзѝ Lui ѡ̑сте проно́ме а̂ номинати́вѫ нѹ́мѫрѫлѫ́ѝ синґѫра́тик: ка́реле ла Лати́нѝй се зи́че Ille, ши ла Рѡмѫ́нѝй е̂л. Ѡ̑рѫ ла Рѡмѫ́нѝй Lui ши а̂кѹ́м ѡ̑сте а̂ Дати́вѫ; ши а̂ Ценити́вѫ, а̂лѹ́ѝ. А̂сѫ а̂чѣ́сте, кѫнд се пѹн сѝнґѫре, сѫнт проно́ме: ка́ре ла Латѝнѝй се зи́че Illi, Illius; ѡ̑рѫ, кѫнд се а̂пре́нѫ кѫ ѡ̑ареш че нѹ́ме, сѫнт а̂рти́кліи дефини́ції; а̂тѹ́нчѝй а̂лѹ́ѝ а̂ша̀ се деспа́рте, кѫ a', се пѹ́не а̂наи́нте де нѹ́ме, ши лѹ́ѝ дѹ́пѫ нѹ́ме, прекѹ́м ѡ̑сте да́тина Рѡмѫнилѡр, а̂ пѹ́не а̂рти́кліи дѹ́пѫ нѹ́ме. А̂сѣ́менѣ Loro ла Італіа́нѝй ѡ̑сте нѹ́май проно́ме; ши а̂ кѫдѣ́рѣ чѣ дин тѫю, сав а̂ Но-

минатúвѫ: кáре ла Латúний се зúче Illi, ла Рѡмжний ёй. Ѣрѫ ла Рѡмжний ѣсте ши áстѫзй ѧ ценитúвѫ нѫмѫрáвй мѫлцúмей, ѧпреѫнѫ ши ѧ Латúвѫ ал áчелѫшй нѫмѫр: кáре май десвълúт се вѡр ведé ѧ парадúгма сау ёсéмплѫ, че ѧл вом áдѫче май жос.

Се ведém ákѫм áсѫмѫнáрѣ лúмбей Рѡмжнéщй кѫ чѣ Словенéскѫ, сау Склавéскѫ ѧтрѫ álкѫтуúрѣ сау цесетóра чѣ дин лóнтрѫ: кáрѣ шїѡ нѫлучéск протúвничїй, ши кѫ рѫзтáте ѧшéлѫ пре чей нещївтóрй де лúмба Рѡмжнéскѫ четитóрй.

Лúмба Рѡмжнéскѫ áре ártиклїй дефинúцй, кѫм вѫзѫм май сѫс. Словéнїй нѫ áѫ áчéа ártиклїй; чи кжнд врéѫ сѫ мѫрцинéскѫ врѫн лѫкрѫ, се ѧтрѫбúнцéзѫ кѫ пронѫмеле áрѫтѫтóрїѡ (Pronomine demonstrativo) ѡвѫ, ѡвá, ѡвѡ, ка ши Латúнїй кѫ Hic, Haec, Hoc. Ба, áтжта ѣсте несѫферитóаре лúмба Словенéскѫ де ártиклїй дефинúцй; кжт, мжкáр кѫ чей че ѧтжю áѫ префѫкýт кѫрциле бесеричéщй дин Грéчіе пре Словéніе, тóатѫ лúмба Словенéскѫ ѡáѫ скимосúт, ши ѡáѫ Грéчизúт ѧтра тжта, кжт ши áѡрúстѫл Грéческ, ши нѫмѫрѫл дѫáле, кáре нúчй майнаúнте нѫ áѫ áвýт лúмба Словенéскѫ, нúче áстѫзй нúчй ѧтрѡ дїалéктѫ á зúсей лúмбй нѫ се áфлѫ, áѫ бжрáт ѧ кѫрциле Словенéщй; тóтѫшй ártиклїй дефинúцй, кáрїй ѧй áре ши лúмба Грéчéскѫ, нáѫ пýтýт сзй бáце.

Словéнїй áѫ трей фéлюрй, (genera) бѫрбѫтéск, фѫмеéск, ши нéѫтрѫ; (Masculinum, faemininum, neutrum) Рѡмжнїй ка ши Їталїáнїй нѫ áѫ фѫрѫ дóаѡ фéлюрй: чел бѫрбѫтéск, ши чел фѫмеéск.

Словéнїй áѫ шéпте кѫдéрй (casus) ѧ нýмѫрѫл Сингѫрáтик: (in numero singulari) ѧ нýмѫрѫл мѫлцúмей (in numero plurali) áѫ ѡпт кѫдéрй. Рѡмжнїй ши ѧ нýмѫрѫл Сингѫрáтик, ши ѧ нýмѫрѫл мѫлцúмей нѫ áѫ фѫрѫ шéсе кѫдéрй ѧтóкма ка Латúнїй, ши ка Їталїáнїй. Ши ла Словéній сжнт трей Деклинѫцїй, кáре се кѫнóск дин ценитúвѫ, ши нýмеле, ѧ мýлте кипѫрй се ѧ плéкѫ; (inflectuntur

sive

sive declinantur) ла Рωмънй, прекꙋм ши ла Їталїанй, ât'ât ât нꙋмърꙋл синґꙋра́тик, прекꙋм ши ât'рꙋ â мꙋлци́мей, то́ате кăде́риле сънт âсе́мене кăде́рей че́їй дин тъ́ю; си́нґꙋрй âрти́клій се âплеќъ, ши кꙋ âче́щ'ќ, сав кꙋ ăлте пъртиче́ле â ли́мбей латине́щй се деклине́ск дела ѡлăлтъ. Во́ю ăдъ́че ѡ паради́гмъ ши Словенеќъ, ши Рωмънеќъ.

Нꙋ́мърꙋл Синґꙋра́тик.

Ât'ắ	кăде́ре.	О́ви	О́таць,	Ovi Otacz. Ячéіт Пърúнте.
в.	кăде́ре.	О́вога	О́ца,	Ovoga Ocza.
г.	кăде́ре.	О́вомꙋ	О́цꙋ,	Ovomu Oczu.
д.	кăде́ре.	О́вога	О́ца,	Ovoga Ocza.
є.	кăде́ре.	О́	О́че,	O Ocse.
ѕ.	кăде́ре.	О́дъ	О́ца,	Od Ocza.
з.	кăде́ре.	О - О́цемъ, сав О - О́цомъ,		S. - Oczem, сав S. - Oczom.

Нꙋ́мърꙋ Мꙋлци́мей.

а.	О́ви	О́ци	Ovi Oczi, âче́щй Пърúнцй.
в.	О́вéхъ	О́таца,	Ovjeh Otaczaa.
г.	О́вимъ	О́цемъ, сав О́цимъ,	Ovim Oczem сав Oczim.
д.	О́ве	О́це,	Ove Ocze.
є.	О	О́ци,	O Oczi.
ѕ.	О́дъ	О́вихъ Отаца,	Od Ovih Otaczaa.
з.	О́вима	О́цима,	Sovima Oczima.
и.	О́вихъ	О́цехъ, сав Оци,	Ovih Oczeh сав Oczi.

Нꙋ́мърꙋл Синґꙋра́тик.

а.	Пърúнтеле,	Parénte - le.
в.	â Пърúнтелꙋй,	a Parénte - lui.
г.	Пърúнтелꙋй,	Parénte - lui.
д.	Пърúнтеле, сав пре	Пърúнтеле, Parénte - le, сав pre Parénte - le.
є.	О Пърúнте!	O Parénte!
ѕ.	Дела Пърúнтеле,	Della Parénte - le.

Нѹмѫрѹл Мѹлци́мей.

а. Пѫри́нцїй саѹ Пѫри́нцйли, Parenti - i, саѹ Parenti - li.
б. а Пѫри́нцилѡр, a Parenti - lor.
г. Пѫри́нцилѡр, Parenti - lor.
д. Пѫри́нцїй саѹ пре Пѫри́нцїй, саѹ Пѫри́нцйли, Parenti - i, саѹ pre Parenti - i саѹ Parenti - li.
є. О Пѫри́нцй! O Parenti!
ѕ. Дела Пѫри́нцїй, саѹ дела Пѫри́нцйли, della Parenti-i, саѹ della Parenti-li.

Ла Слове́нй компарати́вѹл де ѡ̃бще се фа́че а̂ша: кѫ пѹн а̂цети́вѹл (adjectivum) ла фе́люл фѫмеѣск, ши а̂ лок де вока́лѣ чѣ де пре оу̑рмѫ *а*, пѹн ы й, (ii) бѹнѫ ѡ̃арѫ: Прили́чна (Prilitsna) а̂сѣ́мене, *а* а̂л мѹ́т а̂ ы й, (ii) ши се фа́че Прили́чный, (Prilicsnii) май а̂сѣ́мене. Ла Рѡмѫ́нй пѹ́рѫрѣ се фа́че компарати́вѹ, пѹнѫ́нд а̂наи́нтѣ а̂цети́вѹлуй посити́в (Positivo) май (magis). Їталїа́нїй пѹн più. А̂ша: Лат, май Лат, lat, mai lat.

Фо́рмеле во́рбелѡр (Formae sive conjugationes verborum) ла Слове́нй сѫнт трей. Чѣ дин тѫ́ю, а̂ персо́на чѣ дин тѫ́ю а̂ тѫмпѹлуй де а̂кѹ́м мо́дѹлуй а̂рѫтѫто́рїю (in prima persona temporis praesentis modi indicativi) ѣ̃се а̂ а̂м, ка и̑мам. А̂до́аѡ а̂ ем, ка о̑рем. А̂тре́м а̂ им, ка ви́дим, хо́дим, ш. ч. Ѣ̃рѫ ла Рѡмѫ́нй сѫнт па́трѹ фо́рме а̂ле во́рбелѡр, ка́ре, прекѹ́м ши ла Лати́нй, ши ла Їталїа́нй се кѹно́ск дин мо́дѹл а̂нфинити́вѹ (infinitivo). Кѫ а̂нфинити́вѹл чѣ́и дин тѫ́ю ѣ̃се а̂ аре, ка а̑рѹ, а̂ра́ре; а̂ чѣ́и де а̂до́аѡ а̂ е́ре лѹнг, ка бе́дѹ, веде́ре; а̂ чѣ́и де а̂тре́м а̂ ере скѹрт, ка стри́нгѹ, стри́нцере; а̂ чѣ́и де а̂па́тра а̂ ире, ка а̂ ́дѹ, а̂зи́ре.

Дѝнтрѹ а̂чѣ́сте лѝмпеде се ве́де, кѫ деше́рцй сѫнт а̂чѣ́м, ка́рїй зик, кѫ лѝмба Рѡмѫнѣ́скѫ, а̂нтрѹ цесету́ра е̑й чѣ дин ло́нтрѹ, се ловѣ́ще кѹ лѝмба чѣ Словенѣ́скѫ, саѹ Склавѣ́скѫ.

Дин

Дин парадигма чѣ май сѹс скрисѫ се вѣде, кѹм ла Рѡмънѣ артиклїй се лѫплѣкѫ ла оуѣнеле кѫдерй. Ба прїимынд нѹмеле чѣле кѹ артиклѹ лѹ сѹ л, (lu, сѹ l'), ши ла вокативѹ артиклѹ лпротива датинеї Італїанилѡр; ачѣла ла вокативѹ се скимбѫ сѹ се лплѣкѫ ла ле, (le) бѹнѫ ѡарѫ: Калѹле! Лемнѹле! Ыарѫ ла Італїанї ши ла нѹмърѹл Сингѹратик, ши латрѹ а мѹлцимеї пѹрѹрѣ, фърѫ де нич ѡ лплекаре, рѫмѫн артиклїй асѣмене, нич нѹ се десклинѣск кѫдериле латрѫ сине, фърѫ прин нискарї препосицїй дин лимба чѣ латинѣскѫ лпрѹмутате, ши префъкѹте, каре се пѹн лнаинтѣ артиклилѡр, прекѹм май пре ларгѹ вей ведѣ дин оурмътоарѣ парадигмѫ, оунде la, ши le ла тоате кѫдериле рѫмѫне нескимбат.

Нѹмърѹл Сингѹратик.	Нѹмърѹл мѹлцимеї.
a. la sorella.	a. le sorelle.
b. della sorella.	b. delle sorelle.
c. alla sorella.	c. alle sorelle.
d. la sorella.	d. le sorelle.
e. o sorella.	e. o sorelle.
f. dalla sorella.	f. dalle sorelle

Ши кѹ ачѣѫ се скрем Противничїй а ароѫта, кѫ ѣсте кѹскрїе латрѫ лимба Рѡмънѣскѫ ши латрѫ чѣ Словенѣскѫ ла цесетура чѣ дин лонтрѹ; кѫ прекѹм Словенїй, ашà ши Рѡмънїй латрѫбѹинцѣзѫ ла лимба са борбе ажѹтътоаре: (verba auxiliaria) каре датинѫ лимба Латинѣскѫ нѹ ѡ аре.

Чи ши кѹ ачѣста, пѫнѫ де пѫнжений цес противничїй. Кѫ, де брѣме че ши Італїанїй латрѫбѹинцѣзѫ борбе ажѹтътоаре латокма ка Рѡмънїй; оурмѣзѫ, кѫ, прекѹм Італїанїй пентрѹ ачѣѫ нѹ сѫнт кѹскрицї кѹ Словенїй, ашà нич Рѡмънїй; чи Стрѫмошїй Рѡмънилѡр бенинд латжю ла Дакїа, ѹ адѹс кѹ сине дин Італїа датина де а латрѫбѹинцà борбеле ажѹтътоаре: каре диntрѹ ачѣлеши рѫдъчинї кѹ але Італїанилѡр сѫнт ешите. Ядекѫ, ла Італїанї сѫнт борбе ажѹтъ-

тоа-

тоáре ho, дин лътинéкъл habeo; де âколоúй ши âл Рωмънилωр: ăм, ăй, â, сăу ăре; ши Sono, âсĕмене дела Лътинéкъл sum; де âколѡ̀ ẽ ши âл Рωмънилωр сънт (sunt). Кĭáр ѡ̃рĕ дáръ трéбе съ фíе âчéлъ, кáреле нъ вĕде, къ де кънд, ши де оўнде âл лъáт Італіáнĭй â âтрĕбуинцà вóрбеле ăжътътóаре, де âтúнчĭ, ши де âколѡ̀ ẽ йзворúтъ ши ла Рωмънй дáтина âчĕа.

Сúнгъръ âчĕ âтребáре къ дрéптъл се пóатъ фáче: ѡ̃аре â лúмба лътинéскъ âнаúнте де â ѡ̂ âдрептà Латúнъс Крáюл Лáцĭулúй, âтрĕбуинцáтъсăу вóрбе ăжътътóаре; âл дóаръ âчĕ дáтинъ ѡ̃ăл лъáт Рωмáнĭй дела ѡ̃аре кáре нĕм дин чéле дин Ітáлïа, дúпъ че шáл съпúс шíе тóате гúнтеле Ітáлïей, ши сăу местекáт къ âле?

Ла кáре âтребáре ръспúнд, къ де ѡ̃ъръ че ши â лúмба Лътинéскъ чĕ корéктъ десъвлúте оўрме се вăд де вóрбе ăжътътóаре, прекúм пéнтръ ĕсéмплъ â amatus sum, amatus eram, vel fueram, amaturus sum, amatum iri; fac possis; vide sis, ш. ч. нъ фъръ темéю препúс âвéм, къ лúмба Лътинéскъ ши âнаúнте де â ѡ̂ âдрептà Латúнъс Крáюл Лáцĭулúй, âл âвúт дáтинъ â âтрĕбуинцà вóрбе ăжътътóаре.

Кăръ пéнтръ âчĕа, къ Рωмънĭй пре â лóкърĕ âлтмúнтрĕ ръспúнд â вóрĕ оўнеле къвúнте, сăу май бúне съ зик, оўнеле слóве, ши âлтмúнтрĕ ле скрíе, нúчĭ ѡ̂ мирáре нъ ăсте: прĕбĕке дáтинъ лътинéскъ ăсте âчáста; кăрĕ пънъ ши â зúлеле лъй Аугúст âкъ се цинĕ, прекúм се вĕде дин къвúнтеле лъй Светóнĭъс, кáре ле скрíе â вĭáца лъй Аугúст: оўнде зúче, къ ши âсъшĭ Аугúст нъ прĕ пъзĕ Ѳртографíа чĕ де Граматúчĭ âтокмúтъ; ши се вĕде, къ Аугúст пърéреа âчéлора âл оурмáт, кáрĭй сокотéск, къ âшà трéбе съсе скрíе, прекúм съ ши ворбéще. a) Скúмбърй де пронúнцïе â Рωмáнилωр чéлωр

де

a) Orthographiam idest formulam, rationemque scribendi a Grammaticis institutam non adeo custodiit. Ac videtur eorum sequi potius opinionem qui perinde scribendum, ac loquendum existiment. *C. Suetonius Tranquillus* in Augusto.

де демѹ́лт а̂ лимба латинѣ́скъ, оу́неле се пот кѹлѣ́це ши дин Інскри́пцїиле Рѡма́не чѣ́ле вѣ́кй. А̂ша̀ а̂ Диссерта́цїа чѣ май сѹс лъзда́тъ а̂лъй Мъратори́ѹс ѣ́сте ѡ̑ Інскри́пцїе дин ӑнѹл дела Хс̃ 155. А̂трѹ а̂чѣ́а jubentutis, се пѹ́не а̂ лок де juventutis. А̂ кѫ́те кѹви́нте ши ӑстъзй ла Рѡмѫ́нй а̂ лок де v. се пѹ́не b! А̂ша̀ ко́рвѹ, (corbu) латинѣ́ще а̂ лимба чѣ коре́ктъ corvus; че́рвѹ (cerbu) латинѣ́ще cervus; вербѣ́че, (berbece) латинѣ́ще vervex, vervece; ш. ч. А̂трѹ а̂чѣ́аший Інскри́пцїе се вѣ́де Domtá; а̂чѣ́ла кѹвѫ́нт Грѹтѣ́рѹс а̂ла тълкѹ́ще, къ а̂зѫмнѣ́зъ Domine. Чи де а̂р фй̀ фост кѹноскѹ́тъ лъй Грѹтѣ́рѹс лимба Рѡмънѣ́скъ; а̂да́тъ а̂р фй̀ възѹ́т, къ нѹ ѣ̄ ӑлта, фъръ Рѡмънѣ́скѹл Дѹмнѣта̀: (Dominatio tua) ка́реле Са́сїй дин Ардѣ́л, фїи́нд къ май скѹрт ръспѹ́нд кѹви́нтеле Рѡмънѣ́щй де кът нъскѹ́цїй Рѡмѫ́нй, а̂л зик то́кма прекѹ́м ѣ̄ а̂ зи́са Інскри́пцїе Домтà (Domtà). А̂колоу́ший а̂дѹ́че Мъратори́ѹс ӑлтъ Інскри́пцїе дин ӑнѹл 260. А̂трѹ а̂чѣ́а се ӑфлъ intellegat а̂ лок де intelligat; а̂чѣ́ла ѣ̄ а̂целѣ́гѹ (intellegu) Рѡмънилѡр. А̂чѣ́ст кѹвѫ́нт де тот лаѹ пердѹ́т Італїа́нїй; ши а̂ лок де intellego, зик intendo. Вѣ́зй май мѹ́лте а̂ лъзда́та Диссерта́цїе а̂лъй Мъратори́ѹс. Де оу́нде се а̂трѣ́це чѣ́а че а̂м спѹс май сѹс пѣ́нтрѹ векѝмѣ́ лимбей Рѡмънѣ́щй. Ла̑ръ дела ӑнѹл 274. тъзи́ндзсе де тот да́кїа чѣ вѣ́кїе де къръ а̂пъръцїа Рѡма́нилѡр, кѹм а̂м а̂рътат а̂ Исто́рїе; Рѡма́нїй чей дин да́кїа нау́ май а̂вѹ́т ни́чй ѡ̑ а̂пъртъши́ре къ Рѡма́нїй чей дин Іта́лїа. Пѣ́нтрѹ а̂чѣ́а скимбъ́рилѡр лимбей латинѣ́щй чѣ́їй де ѡ̑бще, ка́ре дела ӑнѹл до́мнѹлѹй 274. а̂ко́дче сау́ прин варва́рй, сау́ прин а̂сѹшй Італїа́нїй кѫшѹна́тъ (причинѹи́тъ) сау́ а̂тѫмпла́т, Рѡмѫ́нїй нѹ сѫнт а̂пъртъши́цй.

ДИССЕРТА́ЦІЄ

Ще́нтрꙋ Литератꙋ́ра чѣ́ вѣ́кіе а Рꙋмы́нилор.

§. а.

Рꙋмы́нїй май де мꙋ́лт сав а̂трѣгѣꙋинца́т кꙋ сло́вела чѣ́ле Латине́щй.

Ни̂ є̂ а̂доа́лѣ, кѣ Рꙋма́нїй, стрмо́шїй Рꙋмы́нилор, кънд а̂ꙋ вени́т дела Рꙋ́ма а̂ Да́кїа, ши сав а̂шеза́т де мошіе а̂ лѣкꙋ́ а̂чѝ, кꙋ а̂чѣ́ле ли́тере сав сло́ве а̂ꙋ трѣи́т а̂ тре́биле са́ле, кꙋ ка́ре се а̂трѣгѣꙋинца̀ че́м ла́цій Рꙋма́нй рѣма́шй ла Рꙋ́ма ши а̂ то́атѣ Іта́лїа. Ача́ста ши дин чѣ́ле мꙋ́лте Інскри́пцїй а̂ ма́рмꙋрй тѣ́мте але Рꙋма́нилор че́лор вѣ́кй дин Да́кїа, ка́ре сав а̂фла́т ши пънѣ а̂стѣзй се са́пѣ дин пѣмы́нт а̂ Да́кїа, май вѣртос а̂ а̂рдѣ́л, ши а̂ Бѣна́т, то́атѣ кꙋ сло́ве латине́щй скрисе, се вѣ́де.

Дꙋ́пѣ че а̂ꙋ скѣпа́т а̂пѣра́цїй Рꙋма́нилор де а̂ ма́нѣ Да́кїа а̂чѣ́стѣ вѣ́кїе, ши а̂ꙋ а̂чепꙋ́т а̂ ѡ̂ стѣпы́нй май ѡ̂ гі́нтѣ варва́рѣ, май а̂лта, кꙋм а̂м а̂рѣта́т ла кап. а̂ Исто́рїе нꙋ нꙋ́май то́атѣ а̂пѣртъши́рѣ Рꙋма́нилор че́лор дин Да́кїа кꙋ че́м ла́цій Рꙋма́нй сав рѣтеза́т, чи ши кꙋ́рсꙋл а̂вѣцѣтꙋ́рей ши а̂л цѣ́инцелор кꙋ Домні́а варва́рилор нꙋ пѣці́н сав а̂пїедека́т. Де а̂чі́а ѣ̂сте, кѣ ни́чй оꙋ́н монꙋмы́нт нꙋ а̂фла́м, дин ка́рале а̂нꙋ́ме сѣ ведем кꙋ че фѣ́лю де сло́ве сав а̂трѣгѣꙋинца́т Рꙋма́нїй чей дин Да́кїа вѣ́кїе дꙋ́пѣ че а̂ꙋ а̂чепꙋ́т а̂колѡ̀ а̂ стѣпы́нѝ варва́рїй.

То́тꙋшй нꙋ по́атѣ фй а̂доа́лѣ, кѣ Рꙋма́нїй а̂чѣ́цѣ ши дꙋ́пѣ нѣвели́рѣ варва́релор гі́нтѣ а̂ꙋ оꙋрма́т а̂ трѣ̀ кꙋ сло́вела чѣ́ле латине́щй,

ши, каре стрямошїй лор лѣй фост ăдăс кă сйне дела Рѡма, де ѡарѣ че дéспре ѡ пáрте нă се поáте крéде, Рѡманїй ăчéа, мăкáр кă ĕрà апăсáци де варвáри, ăтра тáта сăсе фй ѡвилит, кăт некйм де ăлте цйинце, чи пăнă ши ăсăшй де слóвеле сáле сăшй оуйте; ши ăчáста кă ăтáта май бăртóс нă се поáте крéде, кă нйчй ѡ гйнтă барбарă де ăчéле че ăй фост ă Дакїа, нă четйм сă фй склáт рăсбóю тóкма ăсупра слóвелор; дéспре ăлтă пáрте, кăм бою ăрătà ă йстóрїа чĕ бесерúчáскă ă Рѡмънилор, кáрĕ, кăстънд кă ăнăторюл лăй Дмнезéă кăует ă ѡ ăдăнà дин рăзпúрй, Рѡманїй чей дин Дакїа ши ă зúлеле барварилор ăчéлора ăй фост Крещúнй, ăй ăбăт прéѡцїй сăй, карїй слăжĕ сфйта Литургíе, ши ăлте тáйне сфйте. Йшà дарă ăй ăбăт кăрциле сáле, де оунде се ăплинéск ăчéле. Ачéсте кăрцй нă ăй пăтăт că фíе скрúсе фără сăй кă слóве латинéщй, сăй кă слóве Гречéщй; кă слóвеле ăчéле, кă каре се ătрăбуинцéзĕ ăстăзй Рушй, Оърбй, ши ши Рѡманїй ă бесéрикă, тăрзíă, ăдекă ă сúта ă нóлѡ дела Хс, кънд нéмăриле словéне ăтжю се фéчерă Крещúне, фără йскрăшúте де Кирúла, пéнтрă карĕ сă ши кíамă Кириліане. Чи сă фй фост скрúсе кăрциле Рѡмънилор пре ăчéле врéмй кă слóве гречéщй, де никăúрй нúчй мăкáр оумбрă де препúс нă се йвéще. Йшà дарă ăй фост скрúсе кă ăчéле слóве, каре ши майнаинте ле ăбăсéсе Рѡманїй ăчéщĕ, ăдекă кă латинéщй.

Карĕ де ăколѡ тóкма се ătрéще, кă Рѡмънїй чей прéсте дúнăре, ăкăрора стрямóшй ă зúлеле лăй Галлїéн ши ălăй Ăврелíан ĕшúсе дин Дакїа чĕстă бĕкїе, мăкáр кă ĕрà местекáци ătрă Грéчй, цинĕ ăкă ă зúлеле ăчéле слóвеле чéле латинéщй, де ѡарă че ăдеберúт ăсте, кă ĕпископїй Рѡмънилор чéлор дин Мúсїа чĕ де жос пре ла ăмăтáте сúта ă чúнчĕ дела Хс ăдăнаци ă Сăбор, ĕпистолía, карĕ ѡ тримúсерă кătră ăпрáтăл Леѡн ла Цариград пéнтрă оучúдерĕ Сфйтăлăй Прѡтéрїе Алеѯандрéнăл, ши пéнтрă сăборăл дела Халкидóн,

ѡ скри́серѫ лътинѣ́ще, ши а̂по́й ла Цариград, пе́нтрѫ ка сѫ ѡ а̂цела́ѣѫ а̂пъра́тъл ши че́а ла́лцй, фѫ а̂то́арсѫ пе Гречіе. Фо́стаѫ ла е̂пистолі́а а̂ча́ста маи дин мѫ́лте е̂па́рхїй искзлиці е̂писко́пй Ромжне́щй; а̂нѫ́ме Марті́ан е̂писко́пзл Ие́рити́злзй, Пе́трѫ е̂писко́пзл Но́велѡр, Марче́ллѫ е̂писко́пзл Никопо́лзлзй, Ди́тта е̂писко́пзл Ѳди́ссей, Марці́ал е̂писко́пзл А̂ппіа́рїей, Моно́филѫ е̂писко́пзл Доро́сторзлзй. Де́спре ка́ре маи пе ларг се ва грзи а̂ Исто́рїа бесерича́скѫ а̂ Ромжнилѡр.

Ди́нтрѫ а̂чѣ́сте нѫ фзрѫ а̂целепціе кзлѣ́це чел кѫ немцезра́тѫ а̂ взцзтѫ́рѫ Ле Кьіен а̂ Ка́ртѣ че се нѫмѣ́ще Ѳріенс Христіа́нѫс, Том. ă. фа́ца 1217. кѫ а̂ Ми́сїа де жос а̂ мѫ́лте ло́кзрй маи взрто́с ли́мба чѣ лътинѣ́скѫ, ă̂декѫ Ромжнѣ́скѫ, де кът чѣ Грека́скѫ, ӗра̀ де ѡ̆вще. a) Ѝ̆рзшй а̂сѫмнѣ́м а̂чѝ, кѫ до́аѡ ли́мбй е̂ра̀ лътинѣ́щй, оўна ка́рѣ ѡ̂ грзма̀ норо́дзл, ши а̂ча́ста ѡ̂ а̂вцца̀ дела мѫ́мѫ са; ă̂лта а̂че́лѡр а̂вцца́цй: ши а̂ча́ста ѡ̂ а̂вцца̀ а̂ схо́алѫ дела да́скзлй, прекѫ́м ши ă̂стѫзй. Чѝ шѝ оўна, ши ă̂лта а̂то́кма се зичѣ́ лътинѣ́скѫ. Ли́мба, ка́рѣ ѡ̂ грзма̀ норо́дзл, ѣ̆сте ли́мба чѣ Ромжнѣ́скѫ.

Де вре́ме че е̂писко́пїй Ромжни́й чей пре́сте Дѫ́нзре, а̂дзна́цй а̂ Сзбо́р, а̂ѫ скрис а̂пъра́тзлзй Грече́ск лътинѣ́ще; оўрмѣ́зѫ, кѫ а̂ѫ фост нещїѫто́рй де ли́мба Грека́скѫ. Де оўнде нендои́т лѫ́крѫ ѣ̆сте, кѫ Ромжнїй чей пре́сте Дѫ́нзре шѝ а̂ слѫ́жбеле чѣ́ле бесеричѣ́щй кѫ сло́ве лътинѣ́щй, шѝ кѫ ли́мѫ лътинѣ́скѫ се а̂трѫбзинца̀.

Да́кѫ Ромжнїй чей пре́сте Дѫ́нзре, местека́цй а̂трѫ Гре́чй, ши сѫпѫ́шй а̂пъра́цилѡр Грече́щй дела Цариград, а̂ѫ а̂вѫт да́тина а̂чѣ́ѫ;

кѫ

a) Moesiam omnem inferiorem ad Illyricum non pertinuisse Lucas Holstenius non absurde contendit; ac certe Thraciae censetur ab Ammiano. Caeterum *latina lingua potius quam Graeca in multis ejus locis vulgaris erat;* idque significatur post subscriptiones epistolae synodi provinciae hujus ad Leonem Imp. de nece S. Proterii Alexandrini et Concilio Chalcedonensi; quibus verba haec subjiciuntur: *Et haec* (epistola) *Latine quidem data, est in Graeco translata, et iterum translata de Graeco in Latinum. Michael Le Quien*, Oriens Christianus Tom. 1. pag. 1217.

кѫ кѫт ѣсте ѫ май крѣде, кѫ Рѡмѫнїй чей дин коаче де Дѫнѕре, ѫ-декѫ дин Ардѣл, дин Бѫнат, дин цѣра Рѡмѫнѣскѫ, дин Молдова, ш. ч. оуѫнде нічй оуѫ пичор де Грек нѫ ѣра, нічй ѫпѕрацїй чей Грецѣй нѫ порѫнчѣ, нѫ нѫмаи слѡвеле стрѫмошѣй чѣле латинѣй лѫ цинѫт, чи ши слѫжбеле чѣле бесеричѣй ѫ лимба латинѣскѫ ле ѫплинѣ.

§. ѕ̄.

Рѡмѫнїй чей дин коаче де Дѫнѕре ѫ сѫта ѫчинчйспрѕѣче дела Хс̄ ѫѫ лѫпѕдат слѡвеле чѣле латинѣй, шй ѫѫ прїимит чѣле Кирилїане.

Димитрїе Кантимир, карєле фоарте маре ѫѕцатѫрѫ ѫѫ ѫвѫт, прекѫм дин Кѫрциле чѣле де дѫнсѫл скрисе лѫмѫрит се вѣде, ши ѫпрефѫнѫ ѫѫ фост Водѫ ѫ цѣра Молдовей, ши пѣнтрѫ ѫчѣѫ нимене нѫ се поате ѫдой, кѫ ѫвѫнд ѫрхивѫриле чѣле вѣкй ѫле Домнїей Молдовей пре мѫна са, прѣ бине ѫѫ цїѫт лѫкрѫриле Молдовей чѣле вѣкй, ѫ Исторїа Молдовей ла кап. Є̄. ѫша скрїе: кѫ цинѫнд Рѡмѫнїй слѡвеле чѣле латинѣй пѫнѫ ѫ врѣмѣ Сѫборѫлуй дела Флорѣнцїа, карєле ѫ сѫта ѫчинчйспрѕѣче ѫѫ фост ѫдѫнат, шй оуѫнде пре оурмѫ се фѣче Оунирѣ ѫтрѫ Грѣчй шй ѫтрѫ Латинй; дѫпѫ сѫборѫл ачѣста, ѫ карєле шй Митрополитѫл Молдовей ѫпрефѫнѫ кѫ ѫпѕратѫл дела Цариград шй кѫ чѣѫ лѫлцй Грѣчй се оунисе кѫ Латинй, Ѳеоктист Дїаконѫл луй Марк Ефесѣнѫл, де нѣм бѫлгар сѫѫ сѫрѣ, оурмѫнд ѫ скѫѡнѫл Митрополїей Молдовей, стѣте де Алеѯандрѫ водѫ ѫл Молдовей, ка сѫ лѫпеде слѡвеле чѣле латинѣй дин Молдова, шй сѫ прїимѣскѫ чѣле Кирилїане, кѫ каре се ѫтрѫѕвинцѣѫ Рѫшй ши Сѫрбй: пѣнтрѫ ка нѫ цинѫнд май ѫколѡ слѡвеле чѣле латинѣй, тинерй Рѡмѫнилѡр четинд кѫрциле латинилѡр, сѫѕе ѫлипѣскѫ кѫ йнима кѫтрѫ Дѫгмеле ѫ йнилѡр.

Ѧдекѫ, Марко Ѧрхїепископѫл Ефесѫлѫй, неврънд ѫ йскѫли Оуни-рѣ, карѣ ѡ фкѫсе чѣм лалцй Гречй кѫ Латинїй ѫ Сѫборѫл дела Флорѣнцїа, шй пѣнтрѫ ѫчѣѫ фѫцинд дела Сѫбор, фѣче рѫскоалѫ маре прин тоате цѫриле чѣле де лѣцѣ Грекѫ, кѫт тоцй ла чей че йскълисе зисѫ Оунире, се оуйтѫ ка ла ниче пѫгѫнй; ка шй пре Ромънїй чей дин коаче де Дѫнзре сѫй ѫтърѣскѫ ѫтрѫ неоунире, ши сѫй фѫкѫ сѫ оурдисаскѫ пре Романй, ши пре тоцй Италїанїй, стѣте сѫ ѫкапѫ Теоктист Бѫлгарѫл, крединчосѫл ѫл сѫѫ оученик ши Дїакон, Митрополит ла Молдова ѫ локѫл Митрополитѫлѫй челѫй че йскълисе Оуниръ ѫ Сѫборѫл дела Флорѣнцїа. Ѫчест Теоктист, цїнд кѫ лимба Ромънѣскѫ ѣ фоарте ѫпроапе кѫ чѣ Италїенѣскѫ, сокоти, кѫ де вор май цинѣ Ромънїй слобеле чѣле латинѣщй, ѫвънд ши Италїанїй ѫчѣлеши слове, вор скрїе ѫчѣщѣ кърцй ѫ партѣ фѫкътей Оуниръ, каре четиндѫле Ромънїй, се вор плекѫ ѫсе оуни кѫ Романїй ши кѫ чѣм лалцй Италїани ѫй лор фрацй, ши ѫша ва скдѣ трѣка Гречилор. Дечй кѫ довѣде дйнтрѫ ѫчест йзвор трасе ѫшелѫ пре бѫнѫл Алеѫандрѫ Вода Молдовей, ка сѫ лапеде кѫ тотѫл слобеле чѣле латинѣщй дин Молдова, кѫт нимѫрй сѫ нѫй фїе слобод ѫсе май ѫтрѫбуинцѫ кѫ ѫле ѫ лимба Ромънѣскѫ; ши сѫ пръимѣскѫ чѣле Кирилїане, тътърор Италїанилор, ши пѫнѫ ѫчй ши Ромънилор некѫноскѫте. Прин ѫчастѫ некѫмпѫтѫтѫ ши фѫрѫ де врѣме ѫ лѣцей рѫвнѫ, кѫм май сѫс лѫдатѫл Кантимир кѫ пѫнцере ла ѫрътатѫл кап ѫсѣмнѫ, причинѫ Алеѫандрѫ Водѫ ѫчѣ варварїе, ѫдекѫ ѫчѣл ѫтънѣрек ши нещтинцѫ, ѫтрѫ карѣ ѫстѫзй заче Молдова. Фапта ѫчаста ѫлѫй Алеѫандрѫ Водѫ, ши ѫ Молдовѣнилор ѡ ѫбрѫцошарѫ дѫпѫ ѫтѣѫ ши чѣм лалцй Ромънй дин коаче де Дѫнзре тоцй; де оунде тоцй Ромънїй ѫчѣщѣ кѫ ѫчѣлашй ѫтънѣрек де нещтинцѫ фѫрѫ ѫкоперицй.

Дарѫ нѫ се ѡпрй рѫзѫл ѫчй. Чй, прекѫм слобеле стрмошѣщй чѣле латинѣщй фѫрѫ кѫ тотѫл дескѫдзчинате дйнтрѫ Романй, ѫша

ши

ши лимба Рωмънѣскъ фъ изгонитъ де прин бесѣричиле Рωмънилωр, ши ѫ локъл ей бъгарь чѣ Словенѣскъ, карѣ некъм попоръл, чи ничѣй прѣщѣй Рωмъний нъ ѡ ѫцелецѣ. Нъ ѣ де ате мираре дарь, кь ѫтѫта ѫтъпѣрек ъѫ оурмат ѫ Рωмъний, ѫтрь карале ши ъстъзѣй мълтора ле плаче ѫ май зачѣ. Ендоит лъкрь ѥсте, кь изборъл ѫ тоатъ неферичирѣ Рωмънилωр се траце дин оурціѫ Грѣчилωр, ши, дупъ дънштій, ѫ Сърбилωр чѣ асупра Рωманилωр ши ѫ тътърωр Италіанилωр. ѫчѣ оурціе асупра Рωманилωр ши асупра Италіанилωр, прин бикленеле мещешъторій але Грѣчилωр ши але Сърбилωр, кь стѣмътъл лѣцей ѫша кь грось фъ бърсатъ ши ѫ нимиле Рωмънилωр, кът Рωмънїй тоате кърциле сале, каре ера скрисе кь слове латинѣщи, лѣ прѫпъдирь, ка ши поменирѣ лωр съце цѣргъ де пре фаца пъмънтълуй. Де ачѣѫ ѥсте, кь нічй ѡ картѣ бесеричѣскъ де ачѣле векй скрисъ кь слове латинѣщи ъстъзѣй нъ се вѣде; ба нічй Хрисоаве де але Принципилωр Рωмънѣщи скрисе кь слове латинѣщи, ѫ кът цінъ нъ се ѫфлъ. Кь, ѫкълександ пре Рωмъний кь стѣмътъл лѣцей Грѣчій ши Сърбій; ши Хрисоавеле Принципилωр Рωмънѣщи, префъкандъсе де пе Рωмъніе пе Словеніе, чѣле Рωтънѣщи ка чѣле че ера скрисе кь слове латинѣщи фъръ прѫпъдите. Де оунде, де се ѫфлъ ѫ лимба Словенѣскъ врун Хрисов дела врун Принцип Рωмънѣск ѫнаінте де Сърборъл чел дела Флорѣнцїа дат, ачѣла ѥсте динтрь ачѣле че се ѫторарерь де пе Рωмъніе пе Словеніе.

Дупъ че ѫсъши Грѣчій ши Сърбій кь мещешъгъл чел май със ѫрътат ѫтрь ѫдънкъл мещїинцей ъѫ сърпат пре Рωмъний, ѥрши ей ѫчепърь ѫ клевети пре Рωмъний, кь сънт чей май ненъцѫцій ши май проці ѫтрь тоате лимбиле, ши ъши бате жок де дънштій: карѣ пънъ ъстъзѣй нъ ѡ кърмъ, макар кь ши Грѣчій ши Сърбій (де бом сокоти лъкрь кь ѫмърънтъл) ѫтрь ачѣѫши, ба ѫ май маре ѡсѫндъ сънт. Кь ачѫста нъ пре пъцині Рωмъний, пре оунїй ши дин чей че

Се

Се вѣд ѫ цѝ чѣва, ѧй ѫпи́нг ла ѫчѣ́м, ка сѫ́шй оурцисаскъ ли́мба са чѣ Рωмънѣ́скъ, ши съ нѫ се сѫргѫ́скъ ѫ цѝ май мѫлт дин тръ́нса, де кѫм ѫѕ ѧвцат дела мѫ́мѕса; ши неквгѫ́нд ни́чй ѫтрω са́мъ ли́мба са, сѫ́шй ци́нъ фа́лъ, кѫ цѝ грѝ сав Гречѣ́ще, сав Сѫрбѣ́ще. Ши Рωмъ́нїй нѫ се май дещѣ́птъ дин лънго́аре!

§. Г.

Ѧсѣ́менѣ ѫдевѣ́рѫлѫй ѥ́сте кѫ Рωмъ́нїй чей пре́сте Дѫ́нѕре ѫ Сѫ́та ѦЇ. дела ХС. ѫѕ ѧпъдаѓ сло́беле чѣ́ле ѧѕтине́цй.

Прекѫ́м дин чѣ́ле че май сѫс (§. А.) ѫм кѫвънта́т, адеверѝт ѥ́сте, кѫ Рωмъ́нїй чей пре́сте Дѫ́нѕре ѫ сѫ́та Є. дела ХС. ѧкѫ цинѣ́ сло́беле чѣ́ле ѧѕтине́цй; ѫша́ кънд ѫнѫ́ме ѫѕ врѫт Є́й а́ле ѧпъда́ ѫчѣ́ле никѫ́рй нѫ ѫфлѣ́м скрис. Чѝ сокоти́нд ка́ѕа чѣ май сѫс спѫ́сѫ, пе́нтрѫ ка́рѣ фѫ́рѫ ѫдемна́цй Рωмъ́нїй чей дин ко́аче де Дѫ́нѕре ѫ ско́ате дѝнтрѫ дъ́ншїй сло́беле чѣ́ле ѧѕтине́цй ѫ сѫ́та Єї. прѣ ѫсѣ́мене ѫдевѣ́рѫлѫй ѥ́сте, кѫ Рωмъ́нїй чей дин колѡ́ де Дѫ́нѕре майнаѝнте де ѫчѣ́цѣ ѫ сѫ́та ѦЇ. ѫѕ фъкѫ́т ѫча́ста. Дин чѣ́ле май сѫс (§. Е.) ѩрѕта́те ѫдеверѝт ѥ́сте, кѫ ѧпъда́рѣ сло́белωр ѧѕтине́цй дѝнтрѫ Рωмъ́нїй чей дин ко́аче де Дѫ́нѕре ѫѕ йѕворѫ́т дин Оурцїа́, че ѡ ѫвѣ́ Грéчїй ѫсѫ́пра Рωма́нилωр; ка́рѣ прекѫ́м ненороци́тъл Рωмъ́нилωр ѫчѣ́ст род нѫ лаѕ пѫтѫ́т на́ше ѫ́трѕ Рωмъ́нїй чей дин ко́аче де Дѫ́нѕре пънѕ дѫ́пѕ Сѕбо́рѫл дела Флорéнцїа, ѫша́ ѥ́сте ѫ крѣ́де, кѫ кѫм сав тъ́т пре ла ми́жлокѫл сѫ́тей ѫ оуѝспрѕкѣ́че дела ХС. Михаи́л Керѫла́рїе Патрїа́рхѫл Цариградѫлѫй де кѫтрѕ ѫпѕртъши́рѣ Рωма́нилωр, ши кѫ ѫчѣ́ѫ ѫ́трѕ Неоуни́рѣ, ѫ́трѕ Рωмъ́нїй чей дин колѡ́ де Дѫ́нѕре ѫл рѕсъдѝ. Се цїе ѫча́ста, де́спре ка́рѣ спѫ́не ши Ле Квѣ́н ѫ Ка́ртѣ че се кѣ́мѕ Ѡрїе́нс Христїа́нѫс Том. А. кѫ Леѡ́н Архїепископ́ѫл Бѫлга́рїей дела Ахри́да

âȣ фост чел май крединчóс прїётин, ши прѣ Сѫргȣнтóрїю âмѫтатóрїю лȣй Михаíл Кервлáрїе спре â оурзи неоуни́рѣ âтрѫ Бесѣ́рика Рѫсъри́тулȣй ши âтрѫ Бесѣ́рика Âпȣ́сулȣй. Âчѣ́а âкѫ се цíе, кѫ Рѡмѫ́нїй чей дин колѡ́ де Дȣ́нъре ерà сȣпȣ́шй Âрхїепископȣлȣй дела Âхри́да. Нȣ по́ате фи дáрѫ âдомлѫ, кѫ кȣм се дѣ́де âчепȣ́т Неоуни́реи âчѣ́цїа, Âхридѣ́нȣл Âрхїепископ кȣ то́атѫ пȣтѣ́рѣ сáȣ иебои́т â тра́це пре сȣпȣ́шїй сăи ла но́ава неоуни́ре âтѫ́т пре Бȣ́лгарй, кѫт ши пре Рѡмѫ́нй. Дéчй, прекȣ́м âȣ фост тѣ́мере, ка нȣ Рѡмѫ́нїй чей дин ко́аче де Дȣ́нъре, цинѫ́нд сло́беле чѣ́ле латинéцй, сѫ ăйѣ́ѫ май пȣци́нѫ оурцíе âсȣ́пра Рѡмáнилѡр де кѫт Грéчїй ши Сѫрбїй, ши пéнтрȣ âчѣ́а сѫсе плѣ́че â се оȣни́ кȣ Рѡмáнїй, Âхридѣ́нȣл Âрхїепископ â тот кипȣ́л бътѫндȣ́шй капȣ́л, ка â сȣпȣ́шй сăй Рѡмѫ́нй сѫ Âрздъчинѣ́зе оурцíа âсȣ́пра Рѡмáнилѡр ши â тȣтȣрѡ́р Їталїáнилѡр; тот прилéжȣл, кȣ кáреле пȣтѣ́ Рѡмѫ́нїй âчéцѣ сѫсе âплѣ́че кътрѫ Рѡмáнй, âȣ крȣт дин рздъчи́нѫ âл смȣ́цце. Де оȣ́нде âсѣ́мене âдебъ́рȣлȣй йсте, кѫ сокоти́нд, кѫ пот слȣжи́ спре прилéж де Оȣни́ре Рѡмѫ́нилѡр сло́беле чѣ́ле латинéцй, прекȣ́м дȣ́пѫ âчѣ́а Феокти́ст Бȣ́лгарȣл пéнтрȣ âчáстѫ кáȣѫ âȣ стат сѫсе лáпеде сло́беле чѣ́ле латинéцй дúнтрѫ Рѡмѫ́нїй чей дин ко́аче де Дȣ́нъре, âшà майнаи́нте Âхридѣ́нȣл Âрхїепископ сóцȣл лȣй Михаíл Кервлáрїе кȣ пȣтѣ́рѣ кáрѣ ѡ âвѣ́ âȣ âлȣнгáт дúнтрѫ Рѡмѫ́нїй чей прéсте Дȣ́нъре сло́беле чѣ́ле латинéцй. Ба по́ате де âколѡ кѫ се цíа дин че кáȣѫ, ши кѫт де лéсне кȣ âчѣ́ кáȣѫ фȣ́рѫ лȣпъдáте сло́беле чѣ́ле латинéцй дúнтрѫ Рѡмѫ́нїй чей прéсте Дȣ́нъре, сáȣ âпȣлпáт ши Феокти́ст â стà де Алеѯáндрȣ во́дѫ, âдȣкѫ́нд по́ате ши пúлда чéлѡр прéсте Дȣ́нъре Рѡмѫ́нй, ка сѫсе лáпеде ши дин Молдо́ва, ши пре оурмѫ дúнтрѫ то́цй Рѡмѫ́нїй ши чей дин ко́аче де Дȣ́нъре сѫсе цѣ́ргѫ помени́рѣ сло́белѡр латинéцй.

§. Ă.

Рωмжнїй чей дин Ардѣл аў ачепўт атжю а скоате дин Бесѣрикѫ лимба чѣ Словенѣскѫ, щи аў ѣгат пръши чѣ Рωмжнѣскѫ.

Дупѫ съборъл чел дела Флорѣнцїа тоцй Рωмжнїй чей дин коаче де дунърѫ нѫ нѣмай кѫ слобеле чѣле Кирилїане се атрѣвинцъ, чи ши службеле чѣле сфинте а лимба словенѣскѫ ле аплинѣ пънѫ а зилеле лаў Ракоци Геωргїе челаў атжю кѫ нѫмеле ачѣста Принцип ал Ардѣлаўлаў. Дрепт ѡ Кѫзанїе ши астѫзй се вѣде дин анъл 1580. а лимба Рωмжнѣскѫ типърит ла Брашов а Ардѣл; ѫрѫ а скоате лимба Словенѣскѫ, ши а служи Литургїм, ши алте службе сфинте а лимба Рωмжнѣскѫ але аплини атжю ши атжю аў ачепўт Рωмжнїй а зилеле май сѫс лъудатлаў Принцип: карѣ аша сав атжмплат. Дупѫ че ерѣсъл лаў Лутер ши алаў Калвин, рѣспръндусе прин тоате цѣра Ардѣлаўлаў, сав атърит, чѣла аврѫцошиндъл тот нѣмъл Съсѣск, чѣста партѣ чѣ май маре а Оўнгурилωр, кът Пописташи фоарте пуцинй аў рмас, ба ши Єпископъл лωр фъ липсит дин цѣрѫ; Ракоци принципъл Ардѣлаўлаў фиинд Калвин, ши маре патрон ерѣсълаў ачѣстъ, врѫ, ка ши Рωмжнїй съсе факѫ Калвинй; ши дупѫ мълте испитѫ непътинд вжна пре Рωмжнй, сокоти, кѫ пентрѫ ачѣѫ нѫ се лась Рωмжнїй де крединца чѣ православникѫ, кѫ сжнт проци, ненъцаци, ши пентрѫ ачѣѫ нѫ причеп довѣделе чѣле арътате де Калвинй спре аврѫцошарѣ ерѣсълаў Калвинѣск; деспре алтѫ парте нѫ рѫ вѣдѣ, кѫ тоатѫ простїм Рωмжнилωр де акольо атжрнѫ, кѫ нѫ аў кърци Рωмжнѣщй прин Бесѣричиле лωр, чи Словенѣщй, дин каре нѫ причеп немика. Дрепт ачѣѫ порончи, ка ниче влъдикълаў, ниче алтωр прѣщи май мълт сѫ цѫ ле фіе слобод а служи лъкръриле чѣле

сфн-

сфинте фъръ ѫ лимба Рωмънѣскъ. Вѣдесе ачаста ши дин Христовъ чел дин ънъю 1643. ѫ 1. зиле а лунеи луи Октомвріе дела Принципъл Георгіе Ракоци луи Симѡн Стефан, алесълуи влъдикъ Рωмънеск ѫ Ардѣл, пентрѫ ѫтърирѣ алѣуерей, кѫ кип де граю Калвинеск дат, ла Нѫмърул а. a) Ши фѣче Типографіе ноаѡ Рωмънѣскъ ѫ Бългърад; карѣ фиинд сѫпт пътѣрѣ Калвинилѡр, май прин тоате кърциле Рωмънещи че се типърѣ аколѡ се съмънѫ ерезъл Калвинеск, ка четинд Рωмънїй ѫ лимба са, съсе алънече къторъ Калвини. Чи, не пътънд ничи ашѫ ѫплини кѫуетъл съѫ чел ръѫ; Рωмънилѡр ле ръмасе ачѣ фачере де бине дела Принципъл ачела, къ скъпаръ де лимба чѣ Словенѣскъ; ши акѫм нѫмай слобеле чѣле Кирилїане ѫкъ ле май ѫ ѫпреунъ кѫ рушїй ши къ Сървїй. Къ чѣ лалцй Рωмънй дин коаче де Дунъре ѫкъ тоцй, бъзънд фолосъл, ѫ оурмат ѫрделѣнилѡр Рωмънй, ши ѫ липсит дин бесѣричиле лѡр лимба чѣ словенѣскъ, бъгънд ѫръшй чѣ Рωмънѣскъ.

Кѫ ачаств ферицире ѫтрѣк Рωмънїй пре тоате нѣмуриле Крещине Грѣчй, Рушй, Сърбй, ши Ѫрй де че лимбъ Пописташи, пентрѫ къ ничй оунїй ачѣщѣ нѫ ѫцелѣг чѣле че се четѣск ѫ сфинта Литѫргіе, ши ѫтрѫ ѫлте кърцй бесеричещй, де Ѫаръ че ѫлта Ѣ лимба лѡр ѫ Кърциле бесеричещй, ѫлта ѫ гура попорълуй: Ѫръ ла Рωмънй каре лимбъ ѡ грѫще мълцимѣ, ачѣашй Ѫсте ши ѫ Кърциле бесеричещй, ши пентрѫ ачѣа тот попорул Рωмънѣск причѣпе чѣле де ѫде четиндусе ѫ сфинтеле Кърцй. Пентрѫ ачѣа мълцй диптръ ѫлте нѣмурй, карїй

ши

a) Quod sacro sanctum Dei verbum juxta sacros Bibliorum codices tam Dominicis, quam aliis diebus festivis cum in Ecclesiis suis, tum ad funera, tum vero alibi ubicunque locorum desiderabitur, *vernacula sua lingua* praedicabit, praedicarique per quosvis alios quoque Pastores procurabit, ac faciet. *Confirmationales* neo electo Archiepiscopo Valachorum Transylvaniae Simoni Stephano anno 1643. 10. Octobris a Principe Transsilvaniae Georgio I. Rakoczi elargitae, Nro 1.

ши лимба Рωмжнѣскъ, май кѫкроши мерг ла бесѣрика Рωмжнилωр, де кът ла бесѣрика нѣмцлуй сѫ, пѣнтрѫ къ ѫ бесѣрика Рωмжнилωр се ѫдулческ де ѫцелесул кѫвинтелωр чѣлωр сфинте, шъръ ѫ бесѣрика нѣмцлуй лωр нумай кът сѫнетул кѫвинтелωр ле бат оурекиле.

Ѫсъ Рωмжнїй чей преште дѫнзре ши ѫстъзй цин ѫ бесѣрикъ ѫпрѫнъ къ слобеле лимба чѣ гречаскъ; сингурй ачѣѫ динтръ джнши негоцитори, карїй лъкуеск ла Пѣша ѫ ѫ бесѣрикъ лимба Рωмжнѣскъ, ши ѫколоши ѫ ши сходалъ Рωмжнѣскъ.

Динтръ ачѣѫ, къ Принципїй Ардѣлуй ѫ тот кипул сау небоит ши къ пътѣрѣ, ши къ ѫлте тѣхне, сѫмжнынд прин Кѫрциле чѣле ѫ лимба Рωмжнѣскъ типърите ерѣсриле Калвинѣщй, прекум май пре ларг вом спѫне ѫ история чѣ бесерическъ, ши тотуши нѣмул Рωмжнѣск ѫ рѫмас статорник ѫ крединца са, ши ѫтръ дътиниле сале, кїар се вѣде, къ де ѫр ши прїими шъръ Рωмжнїй вѣкиле сале слове чѣле лътинѣщй, нич ѡ фрикъ пѣнтрѫ ачѣѫ нѫ поате фи, къ доаръ ѫр пътими чѣва скимбаре лѣцѣ лωр. Ба скрїинд къ слове лътинѣщй Рωмжнѣще, лимпеде се вѣде, къ лимба Рωмжнѣскъ ѣ соръ дулче къ лимбл чѣ Італіенѣскъ, ши къ лимба Рωмжнѣскъ ѣ лимба чѣ вѣкїе ѫ попорулуй прѣстрлучицилωр Рωмани. Ачѣстъ мърире писмуиндωш Рωмжнилωр оунїй динтръ Сжрбй ши динтръ Грѣчй, къ стѣмътул лѣцїй ши ѫстъзй се бат ѫ спърїѫ пре Рωмжнй, ка съ нѫ се ѫтоаркъ ла Стрѫмошѣшиле сале слове, чи съ цинъ ка ши Сжрбїй ши Рушїй чѣле Кирилїане, ши ѫша пърърѣ съ рѫмжнъ лимба Рωмжнѣскъ ѫтръ ачѣ ѫтунекаре ши варварїе, ла карѣ ѫлуѫ ѫдусе Грѣчїй ши Сжрбїй. Ничѣ ѣ нѫ зик съсе скимбе слобеле дин Кѫрциле Бисерицѣщй: чи де брѣме чѣ ѫсуши Рушїй Лѫскалй ѫ прїимит мулте слове де чѣле Лътинѣщй, ши ѫлтминтрѣ скрїѫ кърциле чѣле де Бесѣрикъ, ѫлтминтрѣ чѣле политичѣщй; къ кът май въртос се каде ной Рωмжнїй фїинд де сжнце Рωмани, ши ачѣлещй слове ѫвжндуле май де демулт; ѫфаръ

де

ГЛЯШИ; ши âшà âчѣ Мѫнѫстѷре, карѣ ѣра мамѫ децептѫрей ши âвѫцѫтѫрей Рωмѫнилωр дин Ардѣл, ѣ âдѫсѫ ла чѣ де пре оѷрмѫ примеждѷире де перѷире âпреѷнѫ кѫ фѫндаціа са. — —

Дѣспре Епископѫл Самѷил Вълкан ши âчѣле сѣмне ведем, кѫ мърѷрѣ лѫпъдѫрей слοвелωр Кирилѣане динтрѫ Рωмѫнѷ, ши âдѷчерѣ âнапοй â Стрѫмοшѣшилωр слοве Лѫтинѣщи Прѣсфѷщіей сале Чѣрюл ѽ пѫстрѣѫ.

Чѷ ѽсебѷит ѣине поате нъдъждѷѷ нѣмѫл Рωмѫнѣск дела Катехѣта Дѷмѷтрїе Цикиндал Парохѫл дин Бечкерекѫл мик, ши дела чей трей Профессорѷ, Рωмѫнѷ, Константѷн Дїакοнович Лοга фостѫл чел âнтѫю âвѫцѫторю âл Сχоалей Рωмѫнѣщѷ дин Пеща. Їωсиф Їωргович â фрѫмοаселωр âвѫцѫтѫрѷ, ши â Философіей Доктор. Н. Мїѷца; пре карїѷ âнѫлцатѫл âпърат âл Âѷстрїей ФРАНЦИСК чел âнтѫю, кѫ ковършѷире де Пърінцѣск драгοсте рѫдикънд âтрѫ âчест ѫн Сχоалѫ ла Ърад пентрѫ âвѫцѫтѫра челωр че ѫѫ âсе гътѷ ла Дѫскалїиле чѣле де прин Ѽраше, шѷ де прин сате, кѫ саларіѷм саѫ кѫ платѫ де кѫте ѽпт сѷте де флοринцѷ Немцѣщѷ пе ѫн, ѽѫ ресолвѷт сѫ фіе âколѽ Профессорѷ, ѫдекѫ âвѫцѫторѷ фїтοрилωр прин ѽраше ши прин сате âвѫцѫторѷ. Âсѫ нѫ ѣ âдοѫлѫ, кѫ пре лѫнгѫ темеюл каре âл бωр пѷне лѫздаціѷ Профессорѷ â Сχоала чѣ дела Ърад май сѷс âрѫтатѫ, спре прокопсѣла чѣ деплинѷтѫ ѣ де лѷпсѫ шѷ âжѫторюл Клерѫлѫѷ, карele дин фѷнца Дерегѫторіей сале ѣ дѣторю âтот кѷпѫл âсе невоѷ спре фοлοсѫл попοарълωр сале. Спре âчѣста бѫнѫ нъдѣжде поате âвѣ Пѫбликѫл дела чей кѫноскѫцѷ âтрѫ рѫвна чѣ кѫтрѫ полѷрѣ нѣмѫлѫѷ Рωмѫнѣск Прѣчинстиціѷ Прωтопресвѫтерѷ Пѣтрѫ Їωргович âл Ѽрăвицей, шѷ Ассѣссωр Конзисторїѫлѫѷ Епископѣск âл Вършѣцѫлѫѷ. Отѣфан де Âланасїевич âл Логοшѫлѫѷ, шѷ Ассѣссор Мърѷтей Вармегїей Крашοвей, Їωанн Ѳѽмич âл Карансѣбешѫлѫѷ, шѷ

Ассес-

Ассе́ссор Консисто́ріѹлѹй Е̂пископе́ск а̂л Кърше́цѹлѹй, Никола́е Сто́йка де Ха́цег, а̂л Мехадіе́й. Ка́рїй прекѹ́м тинери́мѣ, ка кѹ тот де а̂дине́ѹл съ се дѣ́ спре а̂вацатѹ́рѫ дѹ́пъ Пърінцеско́ѹл кѹ́ет а̂л а̂нлцатѹлѹй а̂пъра́т кѹ сѫргѹ́инцѫ ѡ̂.вор а̂демна̀, а̂ша̀ ши спре кѫшига́рѣ Кърцилор че́лор фолосито́аре, пре Пре́ѡцій а̂й вор деципта̀. Кѹ ка́ре мижлочи́ре нѹ дѹ́пъ лѹ́нгъ кре́ме, ѿсте а̂ нздеждѹѝ, къ Бнацѣ́нїй а̂трѫ Рѡмѫ́нїй че́й маи прокопси́цій се вор нѹмъра̀, макя́р кѫ нѹ а̂ѹ Е̂пископ дин нѣ́мѹл лор.

ВЪЗЪТА КЪРЦІЙ.

КАП. а.

Пе́нтрꙋ дескълека́рѣ Рѡма́нилѡр ⁘ Да́кїа.

		Фа́ца.
§. а.	Рѣскоа́еле, ка́ре лѣꙋ а̂вꙋт Рѡмáнїй кꙋ Да́кїй ⁘наи́нте де Траїа́н	1.
§. в.	Рѣскоюл че́л дин тѣ́ю а̂лꙋи Траїа́н а̂сꙋпра Да́килѡр.	4.
§. г.	А̂л доиле рѣскою́ а̂лꙋй Траїа́н а̂сꙋпра Да́килѡр.	6
§. д.	Да́кїа кꙋ прилежꙋл рѣскоюлꙋй Рѡма́нилѡр се дешъ́ртъ кꙋ то́тꙋл де лъкꙋитори́й.	7.
§. є.	А̂тра́рѣ Рѡманилѡр ⁘ Да́кїа спре а̂ лъкꙋи́ а̂колѡ.	12.
§. ѕ.	Рѡмáнїй че́и тримишꙋ де Траїа́н, а̂шезъ́ндꙋсе кꙋ лъка́шꙋл ⁘ Да́кїа, нꙋ сав късътори́т кꙋ мꙋ́ерй Да́ке.	15.

КАП. в.

А̂тѫмплу́риле Рѡма́нилѡр че́лѡр дин Да́кїа дꙋ́пъ мо́артѣ ⁘пъра́тꙋлꙋй Траїа́н.

§. а.	Ꙋпт ⁘пъра́тꙋл Адрїа́н	22
§. в.	Ꙋпт ⁘пъра́тꙋл Ма́ркꙋс Авре́лїꙋс Антони́нꙋс Фило́софꙋл.	23
§. г.	Ꙋпт ⁘пъра́тꙋл Ко́ммодꙋс.	25
§. д.	Ꙋпт ⁘пъра́тꙋл Антони́нꙋс Карака́лла.	26
§. є.	Ꙋпт ⁘пъра́тꙋл Мазими́нꙋс.	26
§. ѕ.	Ꙋпт ⁘пъра́тꙋл Филипꙋс.	26
§. ѯ.	Ꙋпт ⁘пъра́тꙋл Де́цїꙋс.	27
§. и.	Ꙋпт ⁘пъра́тꙋл Галлїе́нꙋс.	27

Фа̀ца

§. ѳ. Сѫпт ѧпъра́тѫл Клаѫдіѫс. 28
§. і. Сѫпт ѧпъра́тѫл Ѧѫрелїа́нѫс. 31

К Л П. г.

Пе́нтрѫ тре́черѣ Рѡма́нилѡр че́лѡр дин Да́кїа ѧнапо́й прѣсте Дѫнъре ѧ хи́леле ѧпъра́тѫлѫй Ѧѫрелїа́н.

§. а. Се четѣ́ск Скрїито́рїй че́й вѣ́кй, ка́рїй ѫ̂ѫ скри́с пе́нтрѫ тре́черѣ Рѡма́нилѡр че́лѡр дин Да́кїа прѣсте Дѫнъре. 32
§. б. То́кма фъръ крезъма́нт лѫкрѫ ѣсте то́цй Рѡма́нїй ѧ хи́леле лѫй Ѧѫрелїа́н съ фй е̑ши́т дин Да́кїа прѣсте Дѫнъре ѧ Ми́сїа. 34
§. г. Па́рте́ чѐ май ма́ре а̂ Рѡма́нилѡр, нѫ ѫ̂ѫ е̑ши́т дин Да́кїа прѣсте Дѫнъре. 36
§. д. Се рѣспѫнде лѫй Е̑нгел 39
§. е. Се вѫдѣ́це май ѧколѡ кѫм къ па́рте́ чѐ май ма́ре а̂ Рѡма́нилѡр нѫ ѫ̂ѫ е̑ши́т дин Да́кїа прѣсте Дѫнъре. 40
§. ѕ. Се сокоте́це крезъма́нтѫл лѫй Фла́вїѫс Вопи́скѫс ѧ трѣ́кя тре́черей Рѡма́нилѡр дин Да́кїа прѣсте Дѫнъре. 44
§. з. Се май че́рн ѧ̀къ кѫви́нтеле лѫй Вопи́скѫс ѧ трѣ́кя тре́черїй Рѡма́нилѡр прѣсте Дѫнъре. 54
§. и. Се сокоте́це ши крезъма́нтѫл лѫй Рѫфѫс, ши а̂лѫй Ѫ̂трѡпїѫс ѧ трѣ́кя тре́черей Рѡма́нилѡр дин Да́кїа прѣсте Дѫнъре. 56

К Л П. д.

Ѧтѫмплъ́риле Рѡма́нилѡр че́лѡр дин Да́кїа лѫй Траї́ан дин хи́леле лѫй Ѧѫрелїа́н пѣнъ ла ѧтра́рѣ Оу̑нгѫрилѡр ѧ Панно́нїа.

§. а. Рѡма́нїй че́й дин Да́кїа фъръ стѣпъни́цй де Го́тй. .. 58
§. б. Де Хѫнй. 63
§. г. Де Гепиде. 68
§. д. Де Я̑варй. 69
§. е. Да́кїа во́лникъ. 70
§. ѕ. Рѡма́нїй че́й дин Да́кїа лѫй Траї́ан ни́чй ѫ̂дъ́тъ нѫ фост сѫпѫ́ш Ѫ̂лгариѡр. 73

§. ҃ѕ. Рωмънїй ши дѫпъ врѣмиле лѫй Аѫрелїан ѫѫ рѣмѣс ѧ Дакїа нѣм ѡстѣвит. 78

К А П. ҃є.

Пѣнтрѫ дескълекарѣ Оѫнгѫрилѡр ѧ Ардѣл.

§. ҃а. Некѫмпътътъ драгосте ѫѫ ѫвѫт Нотарїѫл лѫй Бѣла спре Оѫнгѫрй 82
§. ҃б. Ѧтрарѣ Оѫнгѫрилѡр ѧ Панноніа. 85
§. ҃г. Соліа лѫй Тѫхѫтѫм кътръ Арпад дѫка Оѫнгѫрилѡр. .. 88
§. ҃д. Рѫсвоіл Оѫнгѫрилѡр кѫ Рωмънїй ѧ Ардѣл. 91
§. ҃є. Къркъціа Рωмънилѡр. 93
§. ҃ѕ. Ачѣѫшй май ѫколѡ. 102
§. ҃ѯ. Цѣлѫ ѫѫ фост Рωмъни ши Домн витѣѯ. 116
§. ҃и. Алѣкерѣ лѫй Тѫхѫтѫм спре Домніа Рωмънилѡр ѧ Ардѣл. 117
§. ҃о. Причина, пѣнтрѫ карѣ Рωмънїй дин Ардѣл шѣѫ ѫлес лоѫшй Домн пре Тѫхѫтѫм. 125

К А П. ҃ѕ.

Пѣнтрѫ статѫл Рωмънилѡр чѣлѡр дин Ардѣл дела Ачѣперѣ Домніей лѫй Тѫхѫтѫм Акоаче.

§. ҃а. Статѫл Рωмънилѡр дин Ардѣл ѧ зилеле лѫй Тѫхѫтѫм. .. 129
§. ҃б. Статѫл Рωмънилѡр дин Ардѣл ѧ зилеле сфинтѫлѫй Стіфан Крайлѫй Оѫнгѫрилѡр. 131
§. ҃г. Статѫл Рωмънилѡр дин Ардѣл дѫпъ сфинтѫл Стіфан Крайл Оѫнгѫрилѡр. 134

К А П. ҃ѯ.

Пѣнтрѫ ѫпърѕціа лѫй Менѫморѫт, ши ѫлѫй Глад.

§. ҃а. Ѳе спѫн мърѵиниле ши кѫпринсѫл ѫпърѕцією лѫй Менѫморѫт, ши ѫлѫй Глад дин Пісторіа Нотарїѫлѫй лѫй Бѣла. .. 141

Фáца

§. Б. Че фѣкю де гинте сăв нѣмърй ѣра âтъничй ☩ Панноніа дин коáче де Дăнъре, кънд âл âжънс Оунгърїй ☩ Панноніа. 142
§. Г. Менъморът ăл фост Рωмăн. 145
§. Д. Ръсвóюл чél дин тăю âл Оунгърилωр кă Менъморът. .. 148
§. Є. Ăл дóилe ръсвóю âл Оунгърилωр кă Менъморът. .. 150
§. Ѕ. Глáд Дăка Бънáтълй нă âл фост Българ. 151
§. З. Пéнтрă Сăкăй. 158
§. И. Пéнтрă Сáсїй дин Ардéл. 166

К Я П. Й.

Пéнтрă Скимбáрѣ нъмелй Рωмáнилωр чélωр дин Дáкїа.

§. А. ☩ Ръмáнй, Рωмáнй, ши Ръмънй. 169
§. Б. ☩ Влáхй, ши Влáхй. 173
§. Г. Стрúмка пърѣре âлă дăчíăс, пéнтрă ☩пъртăшúрѣ нъмелй Влáхилωр кă Българїй. 179
§. Д. Пърѣрѣ лăй Тънмáн, пéнтрă ☩чепътăл нъмелй Влáлахй. 186
§. Є. Пърѣрѣ лăй Бнгел ☩трă âчѣăши трѣкъ. 190
§. Ѕ. Нъмеле Влáхй âдевърѣкъ, кă Рωмънїй сънт Рωмáнй. .. 194
§. З. Скимбáрѣ нъмелй Рωмáнилωр чélωр дин Дáкїа, ☩ Дáкй. 195
§. И. ☩ Мúсй. 197
§. Ѳ. ☩ Пацинацúте. 197
§. І. ☩ Къмáнй. 207
§. Ăі. ☩ Биссéнй. 216
§. Бі. ☩ Морлáкй, сăв Мăврωвлáхй. 218
§. Гі. Пéнтрă нъмеле Кăцовлахй, ши Цинцїáрй. 224

К Я П. Ă.

Пéнтрă ☩чепътăл нъмелй оунωр âлтωр гúнте, кă кáре âл вїецăúт, сăв âстăзй вїецăéск Рωмънїй.

§. А. Я Склáвилωр. 223

Фѣца

§. ѯ. Ѧ Бѹлгарилѡр. 239
§. ѱ. Ѧ Сѫрбилѡр. 241

К Ѧ П. ѱ.

Дéспре фáбѹла, кáрѣ спѹне, кѫ рѡмѫнїй ѧ сѹ́та ѧ трéйспрезѣчѣ де прéсте дѹнѫре ѧѯ бенúт ѧ Дáкїа.

§. ѧ. Оѹрхитóрюл фáбѹлей ѧчéщїа ѧѯ фост Їωсúфѹс Сѹлцер .. 244
§. ѯ. Пърѣ́рѣ ѧлтѡра дéспре Сѹлцер. 245
§. ѱ. Се рѫспѹнде ла довѣ́деле фáбѹлей лѹй Сѹлцер. .. 248
§. ѧ. Се рѫспѹнде ѧтрѹ ѧчѣ́кашй трѣ́кѫ лѹй Ѣдер. 249
§. є. Се вѫдѣ́це де минчúюнѫ фáбѹла лѹй Сѹлцер. 251

К Ѧ П. ѧѱ.

Пéнтрѹ пърѣ́рѣ лѹй Ѣнгел кáреле ѯúче, кѫ рѡмѫнїй кѫтрѫ ѧчепѹ́тѹл сѹ́тей ѧ нóѡ ѧѯ бенúт де прéсте дѹнѫре ѧ Дáкїа.

§. ѧ. Се спѹне пърѣ́рѣ лѹй Ѣнгел кѹ довѣ́деле ѥ́й. 252
§. ѯ. Се рѫсвáт довѣ́деле лѹй Ѣнгел. 254
§. ѱ. Май ѧколѡ се конченѣ́це пърѣ́рѣ лѹй Ѣнгел. .. 257

К Ѧ П ѯѱ.

Ѧтѫмплѫ́риле рѡмѫ́нилѡр челѡр дин колѡ́ де дѹнѫре дин ѯúлеле лѹй Ѧврелїáн пѫнѫ ла дескѫлекáрѣ Бѹлгарилѡр ѧ Мúсїа.

§. ѧ. Дúнтрѫ рѡмѫнїй чéй прéсте дѹнѫре ѧѯ фост ѧпрáцй ла Рѡма, шй ла Цáриград. 259

К Ѧ П. ѱѱ.

Ѧтѫмплѫ́риле рѡмѫ́нилѡр чéлѡр прéсте дѹнѫре дела дескѫлекáрѣ Бѹлгарилѡр ѧ Мúсїа пѫнѫ ѧ ѯúлеле лѹй Їсаáкїе Ѫнгел ѧпрáтѹлѹй Грéчилѡр.

Фáца

§. ā. Рωмáнїй âв âпъръцúт кв Българїй âпрéвнъ. .. 264
§. в. Âпъръцúа Българилωр ѡ âв стрúкат Васúлїе âпърáтъл Грéчилωр. 266

К Â П. Ā.

Âтжмплáриле Рωмáнилωр чéлωр прéсте Дънъре â зúлеле лъй Їсаáкїе Âнгел âпърáтълъй Грéчилωр.

§. ā. Ѡ спúне прúчина пéнтрв че Рωмáнїй чей прéсте Дънъре âв фъкът рекéлїе âсвпра âпърáтълъй Грéческ. 268
§. в. Мецешвгвл, кв каре зúшїй фрáцй âв фъкът пре Рωмáнй сúсе скóале кв рúсóю âсвпра Грéчилωр, ши âчепвтвл рúсóюлъи 269
§. г. Рωмáнїй сáт пре Їωáнн Кантакvзúн Кесáрюл, ши тóатъ wастъ Грéческъ. 271
§. д. Âпърáтвл Грéчилωр Їсаáкїе Âнгел тръшúй се скóалъ âсвпра Рωмáнилωр кв wастъ Грéческъ, ши ръмáне бътвт. .. 273
§. є. Їсаáкїе Âнгел ши âрúсбюл чел де пре оурмъ âлъй âсвпра Рωмáнилωр чéлωр де прéсте Дънъре ръмáне âвúнс. .. 278

К Â П. Є̄.

Стáтвл Рωмáнилωр чéлωр де прéсте Дънъре дънъ Їсаáкїе Âнгел.

§. ā. Âлúлеле лъй Âлéѯїе Комнúнвл âпърáтълъй Грéческ. .. 281
§. в. Латúнїй âв Цáригрáдвл. 293
§. г. Рúсóюл лъй Їωáнн âпърáтълъй Рωмáнилωр кв Балдвúнв Фландр âпърáтвл Цáригрáдълъй. 294
§. д. Моáртъ лъй Їωáнн âпърáтълъй Рωмáнилωр. 295
§. є. Фрврúлъ, ши Їωáнн Âсáн ши âлцй âпърáцй âй Рωмáнилωр 296
§. ѕ. Âлцй âпърáцй âй Рωмáнилωр прéсте Дънъре пънъ ла бенúрт Тврчилωр. 301

Д И С Є Р Т Â Ц І Є.

Пе трв âчепвтвл лúмбей Рωмънéщи. 302

Д И С Є Р-